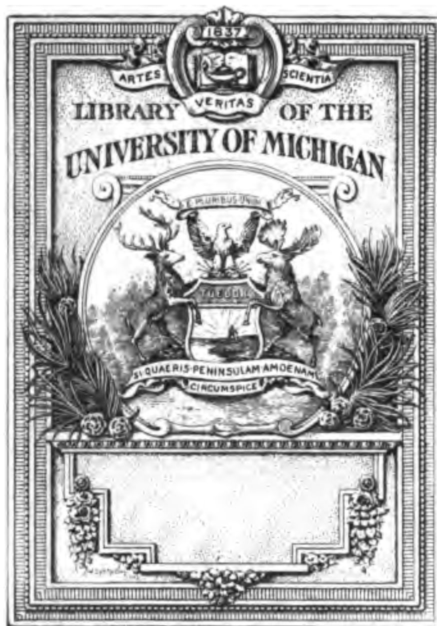
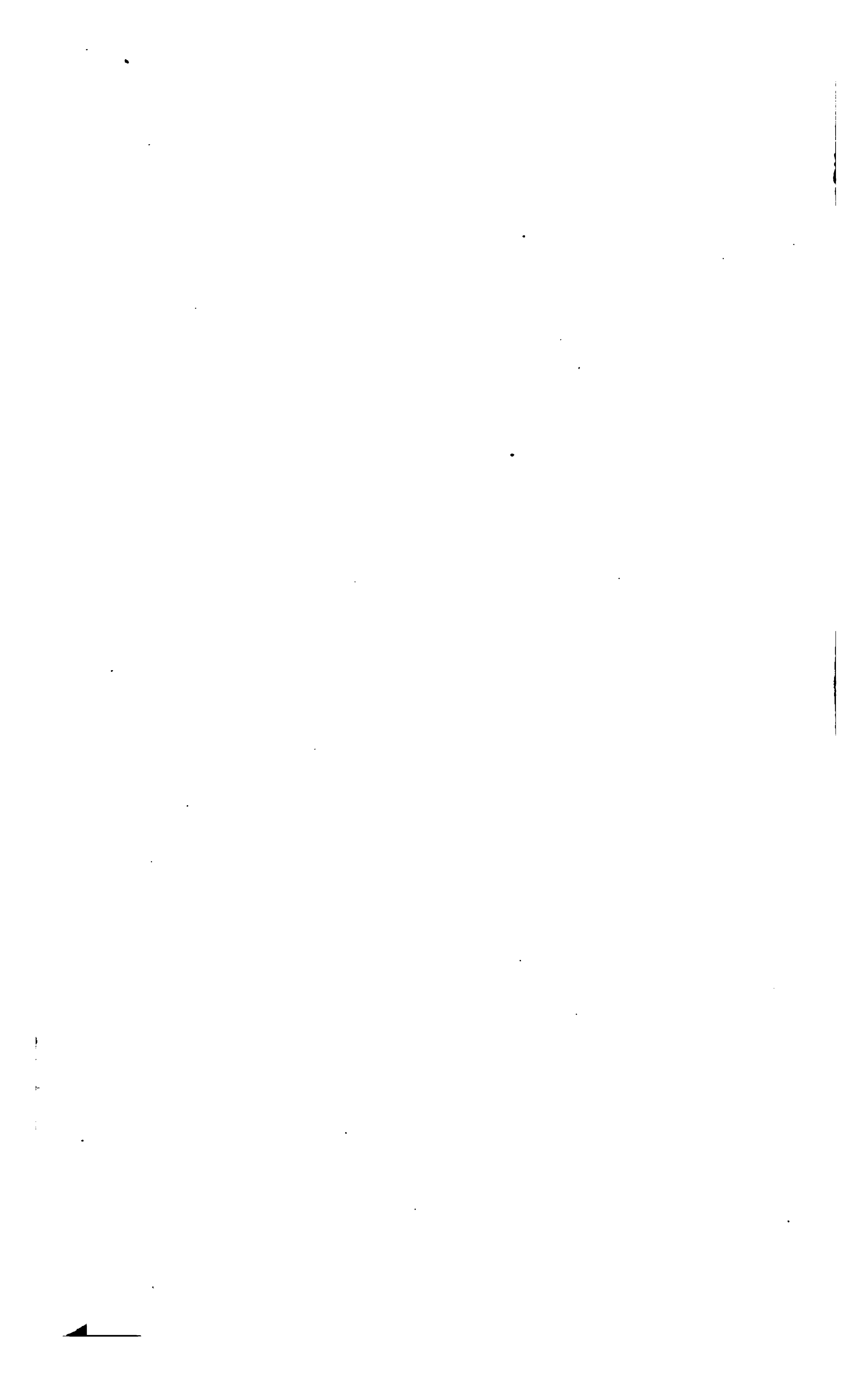

1837
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
E PLURIBUS UNUM
TUEBOR
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE

DE GEDICHTEN

VAN CONSTANTIJN HUYGENS.

V.

DE GEDICHTEN

VAN

CONSTANTIJN HUYGENS,

NAAR ZIJN HANDSCHRIFT UITGEGEVEN

DOOR

D^R. J. A. WORP.

VIJFDE DEEL. 1652–1656.

TE GRONINGEN BIJ J. B. WOLTERS, 1895.

STOOMDRUKKERIJ VAN J. B. WOLTERS.

1652

GRAFSCHRIFT VAN Mr. PIETER DE VOIX [1]).

De wereld was soo blind in blinde Pieters waerde,
Dats' hem nam voor gemeen gewasch van Hollandsch' aerde.
Dat speet hem, en hij stierf in 'tspijt, of oock daer af:
Soo raeckt d'een blinde door den anderen in 'tgraf.

CONSULTATIE [2]).

Teun bad een' Advocaet om goe'n raed op syn' vraghe,
  En 'tkosten hem terstond een' gulden drij of vier:
Doe krauden hij syn hoofd, en seij, wel, inden Haghe
  Is geen' klein' swaerigheid, want goe' raed iss'er dier.

4r Ian.

NOCH OVER DES HEEREN AVONDMAEL [3]).

Verschijn ick op dijn Feest met all' mijn' twistigheden,
Ick op dijn vrede-feest, ick twistigh met mijn' leden,
Ick met mijn even-mensch, mijn' Reden en mijn' God,
En lijdt ghij dat ick dij vier mael in 'tjaer bespott',
En brengh' een' Bruijloft-rock tot overkleed van sonden,
Als of 't dij blinden kost, en swachtelen mijn' wonden
Voor dijn geweldigh oogh dat door de nieren boort?
  Ia, Heer, ick spreeck het luyd, en lijde dat ghij 't hoort,
De boose zyn soo veel', soo weelderigh, soo machtigh,
Sij maken 'tgoed soo quaed, de logen soo waer-achtigh,
D'onnoosele soo vuijl, d'onschuldighe soo swert;
Daer is geen schuylen meer voor 'tvredelievend hert;
'Tmoet stryden, of 't hem lust, of niet en lust te stryden:
Maer dijn' genade maeckt mijn stryden niet dan lyden:
Ick wreeck mij met geduld. Noch roem ick van meer machts;
Bespouwen sy mijn' eer met achterklap, ick wacht's,
En draegh 't stil-swijgende, tot dat de tyd verschijne
Dat ick mogh' seghenen voor aengedane pijne,

---

1) K. b., II, 200. In K. a. is de titel: *Op de doodt van M.r Pieter de Voix, Orgelist.* Het versje staat op hetzelfde blad als het volgende. Zie dl. IV, 260.

2) K. b., II, 200.

Onder het versje staat: Misce stultitiam consilijs breuem.

3) K. b., I, 53.

vs. 18 *mogh'* K. a.: *magh*

En makense versuft en overtuijght van sinn,
Van onverdienden vloeck voor broederlycke min,
En loonen leed met lief, en laden die mij haten
Met weldaed over hoop, om of sij 'tmochten laten,
En schamen sich 'tgevloeck, en werden moe gequelt
Die geen verset en soeckt als wel doen voor geweld.
Dien twist en stoockt ghij niet: ghij dooght hem t'mijnen voordeel;
En 'tis een' oeffening die'ck van dyn heiligh oordeel
Gewilligh ondergae en pleghe schier met lust.
Want ghij zijt met de ziel die oock dyn' roede kust.
Veel scherper is de twist die'ck niet en kan verbloemen,
Die'ck binnens monds belij, die'ck niet en derve noemen,
De twist met Dij en my, de twist van Geest en bloed,
Die daer mijn' reden doet niet willen wat sij moet,
En niet doen wat sy wil, 'tquaed keuren en niet laeten,
'Tgoed kennen en niet doen, de misdaed doen en haeten,
Niet volgen daer ghy roept, niet keeren daer ghij keert,
Niet soecken dat mij dient, niet schouwen dat mij deert.
Maer d'allerheiligste, 'tvolck van dijn welgevallen,
Zyn zeven mael des daeghs en seven mael gevallen,
En drij mael eer den haen den dagh op kraeijen moght,
En 't heeft den sommighen soo hopeloos gedocht,
Van vallen op te staen soo lang sy vallen konden,
Dats' uijt des levens tyd en uyt het lijf der sonden
Ontslagen wilden zyn, en wenschten om de pijn
Van sterven, om de pijn van Sonden door te zijn.
Wat ben ick voor een worm by die verkosen vaten?
Wie doe ick dat sy de'en, wie sit ick daer sy saten?
Een hond, Almachtighe, die om de kruijmen baf
Van dijner kind'ren brood: jae dier van d'eerste straf,
Een kruijpsel byder aerd, in 'tvuijle slijck van sonden
Geen beter voedsel waerd dan 'toverschot der honden.
Dijn maecksel evenwel en daer een' ziel in leeft
Die op dijn' segen hoopt en voor dyn' seggen beeft.
Een lemet die noch vonckt, of emmers schijnt te roocken
Als of sij voncken moght; een ried voll kromme kroocken,
Een mensch, en daer is 'tal; een Engel, soo ghy wilt
Dat dijn' verbolgentheid voldaen zy en gestilt
Door Syn' voldoeningen, die, voor mij af gekomen,
Voor mij vermenschelickt, het Cruijs heeft opgenomen
Dat mij te wichtigh was, mijn' t'achterheid betaelt,
Syn selven in de schuld en mij daer uijt gehaelt.

---

vs. 22 *of* het HS. heeft: *of 't* — vs. 33 *keuren* K. a.: *kennen* — vs. 45 *verkosen* K. a.: *verkoren* — vs. 49 *kruipsel* K. a.: *kruipel* (sic) K. b.: *kruiper*

Oh wilt het vaderlijck en schepperlijck en Heerlijck;
En, zyn dijn' Heiligen van uijt het selve deerlick
Gesteghen daer sij zijn, en waeren sy voor dij
Dat ick was eer ick was, en wierden sij met mij
Dat ick wierd doe ick wierd, en most ghij beid' herbaeren,
Doew', eens geboren, niet als wangeboorten waeren,
En struijckelden sy noch herboren, als ick doe,
En waren sy, als ick, dan wacker en dan moe,
Dan neerstigh en dan traegh, dan zedigh en dan dertel,
En is 'tal menschen-werck en meer en min gespertel,
En meer en min versuijms van aengeboden heil,
En meer en min berouws van meer en minder feil,
En hebt ghy oock de schuld van een door-schuldigh leven
Om eenen oogenblick berouwlickheits vergeven,
En lange moorderij genagelt aen dijn Cruijs,
En dien de Rechter straft' ontfangen in dijn huijs,
'Thuijs der gerechtigheit; hebt noch eens medelyden
Met een welmeenend hert, dat staet maeckt op dijn lyden,
Met een verloren kind, dat vanden dool-wegh keert,
Met een vermiste schaep, dat ghy van niews beheert
En bij de negentich en neghen thuijs gebracht hebt,
Met een' misdadighen dien ghij aen 'tCruijs bedacht hebt,
En van dol wijs gemaeckt, en levend van een lijck,
En leeren seggen, Heer, gedenckt mij in dijn Ryck.

7. Ian. die eucharistica.

AD GELLIAM [1]).

Imposuisse tibi infidos caussaris amantes
Illecebris pacti, Gellia, conjugij.
Ambigo de pactis: haec saltem justa querela est,
Gellia, se totos imposuisse tibi.

13. Ian.

VERSA EX FR. QUARLES ENCHIRIDIO INSTITUTIONUM.

(2. CENTUR.) 10 [2]).

Amisisse doles nummos? amisit eosdem
Ille prior, post quem nempe fuere tui.

---

vs. 76 *dien* K. a.: *die* — vs. 80 *beheert* K. a.: *bekeert* — vs. 84 *mij* K. a.: *mijns*

1) M. D., 388.

2) M. D., 398. Dit en de volgende versjes behooren tot eene serie, in het HS. betiteld als: *Versa ex Fr. Quarles Enchiridio Institutionum*, in M. D.: *Ex Francisci Quarlii Institutionum Theologicarum et Moralium Enchiridio Anglico ἀποκνίσματα.* Zie ook dl. IV, 123, 262.

Francis Quarles (1592—1644), een dichter en hoveling, uit wiens werken, hoewel

Desine torqueri: tanti sit, perdere posse,
Quae poterant dominum perdere, diuitias.
Ista quidem tanto minor est jactura periclo:
Haec tua, at his poteras tu minus esse tuus.

13. Ian.

2. CENTUR. 59 [1]).

Si serio vis fortis esse, injuriam
Caue cuiquam feceris: timet malum,
Qui facere non timet malum. Nunquam timens
Temerarius dici meret: semper timens,
Effaeminatus. Ille vere fortis est
Qui nil patrare quam quod aequum est audeat,
Nec quid timet nisi quod timere debeat.

14. Ian.

IB. 70 [2]).

Non dare pauperibus, rapere est: nisi pascis egenum,
Occidis quantum potis es. Homicida vocari
Sacrilegusque fugis? miseris succurre libenter.

eod.

---

hij in den Engelschen burgeroorlog de partij des Konings had gekozen, een Puriteinsche geest ademt, gaf o. a. uit: *Enchiridion containing Institutions Divine, Contemplative, Practicall, Moral, Ethical, Oeconomical, Political.* 1640. H. vertaalde één en ander uit dat werkje in het Latijn en voegde er het oorspronkelijke aan toe. Later overreedde hij Westerbaen zijne Latijnsche versjes weer in het Nederlandsch over te brengen; zie zijn brief van 24 Maart 1653 (*Tijdschrift voor Nederlandsche Taal- en Letterkunde*, VI, 1886, blz. 238) en Westerbaen's *Gedichten*, 1657, I, 553—570.

Hast thou lost thy money, and dost thou mourne? Another lost it before thou hadst it; Be not troubled: Perchance if thou hadst not lost it now, it had lost thee for ever: Think therefore what thou rather hast escaped then lost: perhaps thou hadst not been so much thy owne, had not thy money been so little thine.

[1]) M. D., 403.

If thou desire to be truely valiant, feare to doe any Iniury: Hee that feares not to doe evill, is alwayes afraid to suffer evill: Hee that never feares, is desperate: And he that feares alwayes, is a coward: He is the true valiant man, that dares nothing but what he may, and feares nothing but what hee ought.

vs. 6 *patrare quam quod aequum est* eerst: *nisi quod sit bonum facere* — vs. 7 *Nec quid* eerst: *Et nil*

[2]) M. D., 404.

Not to give to the poore, is to take from him: Not to feede the hungry, if thou hast it, is the utmost of thy power to kill him: That therefore thou mayst avoyde both Sacriledge and Murther, be Charitable.

vs. 2 *es* M. D.: *est*

IB. 77 [1]).

Thesaurus, Aurum, est Caesaris, Dei est homo.
Imaginem Aurum Caesaris fert, tu Dei.
Da Caesari quod Caesari dari decet,
Et quae deo dari decet, deo dato.

eod.

IB. 78 [2]).

Si peccas, plus te metuas, quam terreat alter.
Unicus est contra te testis quilibet. ipse
Tu testes tibi mille vales. licet effugis illum,
Te non effugies: mala sunt sibi poena, suique.

15. Ian.

IB. 80 [3]).

Mascula sit, tempestiua et moderata voluptas.
Si contemplator, corpus quae recreet; aut, si
Non contemplator, mentem. firmare laborem
Quae valeat fessi, vel quae lenire quietem.

eod.

IB. 81 [4]).

Corrector esse ne velis. nescis enim
Quem judices. Magis ille dexter error est,
Bene de malo, quam de bono loqui male.
Amore peccans tutior quam quaelibet
A non amore prodiens sententia est.
Culpare solus, qui vacat culpâ, potest.

Eod.

---

1) M. D., 404.
Gold is Caesars Treasure; Man is Gods: Thy Gold hath Caesars Image; and thou hast Gods; Give therefore those things vnto Caesar which are Caesars; And those things vnto God, which are Gods.

2) M. D., 405.
In the commission of evill, feare no man so much as thy owne self: Another is but one witnesse against thee: Thou art a thousand: Another thou mayst avoid, but thy self thou canst not: Wickednesse is its owne punishement.

3) M. D., 405.
Let thy Recreation be manly, moderate, seasonable, lawfull; If thy life be sedentary, more tending to the exercise of thy Body; If active, more to the refreshing of thy minde. The use of Recreation is to strengthen thy labour, and sweeten thy rest.

4) M. D., 406.
Be not censorious, for thou know'st not whom thou Iudgest; It is a more dextrous error to speake well of an evill man, then ill of a good man; And safer for thy judgment to be misled by simple Charity, then uncharitable Wisedom; He may taxe others with a priviledge, that hath not in himselfe, what others may taxe.

IB. 82 [1]).

Caue dignitatem cuius autor nummus est:
Nec enim perennis illa, nec plene tua est.
Quodcumque opes peperere idem seruant opes.
Mox atque opes periere, dignitas perit.
Et illa semper lubrica est felicitas
Quam laeta sors dat, dura, cum volet, rapit;
Nec possideri digna, quam nox unica
Abolere flammis possit, aut undis mare.

Eod.

IB. 84 [2]).

Toto beatus saeculo adde et alterum,
Et his beatus adde mille saecula,
Millena decies porro. de tot millibus
Iam finietur ultimum cum caeteris,
Et cuncta deuorabit una aeternitas.
Qui natus hoc ipso die est, unum diem
Victurus an sit certus esse non potest.
Senex et infans sunt pares: felicitas
Senis est, fuisse. infantis est felicitas,
Quod esse possit. uterque certus est, mori.
Non est beatus ille qui vixit diu,
Nec non beatus ille qui vixit parum.
Beatus est vitâ bonâ functus bene.

eod.

---

1) M. D., 406.

Take heede of that Honor which wealth hath purchased thee, for it is neither lasting, nor thine owne: What money creates, money preserves: If the wealth decayes, the Honor dyes; It is but a slippery happinesse which fortunes can give, and frowns can take; and not worth the owning which a nights fire can melt, or a rough Sea can drowne.

2) M. D., 407.

Spend a hundred years in Earths best pleasures; and after that a hundred more; to which being spent, add a thousand; and to that ten thousand more, the last shall as surely end, as the first are ended, and all shall be swallowed with Eternity: He that is born to day, is not sure to live a day; He that hath lived the longest, is but as he that was born yesterday: the Happinesse of the one is, that he hath lived; the happinesse of the other is, that be may live; and the lot of both is that they must dye: It is no Happinesse to live long, nor unhappinesse to dye soon: Happy is he that hath liv'd long enough, to dye well.

Bij vs. 5 in marg.: Citius mori, vel tardius, ad rem non pertinet: bene mori, aut male, ad rem pertinet. bene autem mori, est effugere male viuendi periculum. *Sen. ep.* 70.

CENT. 3. 1 [1]).

Si quem laborem sumpseris in re bona;
Vanescit ipse labor, manetque ipsum bonum.
Si forte te oblectaueris in re mala;
Vanescit oblectatio, manet malum.
Nocere praeteritus labor nulli potest,
Prodesse nulli perdita oblectatio.

16. Ian.

IB. 3 [2]).

Rugare vultum plusculo risu fuge;
Ne forte ridiculum bonis te praebeas.
Ne solue mentem gaudio frequentior,
Ne vanus aestimere. vana gaudia
Ridicula sunt dementiae suburbia,
Nimiusque risus ciuitas dementium.

eod.

IB. 7 [3]).

E patria si expulsus es, tibi imputa.
Si patriam elegisse curasses bonam,
Nec exul esses. tute si regno tuo
Bene imperasses, omne regnum esset tuum.
In patria exul stultus est; in patria est
Sapiens, et exul. errat ille, hic iter facit.

eod.

IB. 12 [4]).

Agnosce noxam noxius; noxâ cares.
Qui confitetur, ad salutem iter facit.

---

[1]) M. D., 408.
If thou take paines in what is good, the paines vanish, the good remains: If thou take pleasure in what is evill, the evill remaines, and the pleasure vanishes: What art thou the worse for pains, or the better for pleasure, when both are past?

[2]) M. D., 409.
Wrinckle not thy face with too much laughter, lest thou become ridiculous; neither wanton the heart with too much mirth, lest thou become vain: The Suburbs of folly is vain Mirth, and profusenesse of Laughter is the City of fools.

[3]) M. D., 409.
Art thou banisht from thy owne Country? Thank thy owne folly: Hadst thou chosen a right home, thou hadst beene no Exul: Hadst thou commanded thy own Kingdom, all Kingdomes had beene thy owne: The foole is banisht in his owne Country. The Wise man is in his own Country, though banisht; the foole wanders; The Wise man travels.

[4]) M. D., 410.
If thou would'st be justified acknowledge thy injustice: He that confesses his Sinne, begins his journey towards Salvation: Hee that is sorry for it, mends his pace: He that forsakes it, is at his Iournies end.

Cui displicent peccata, duplicat gradum.
Si deserit peccata, confectum est iter.

eod.

IB. 13 [1]).

Quam reprehendis ipse fac careas culpâ.
Quod sordidâ attrectas manu, magis sordet.

eod.

IB. 14 [2]).

Fuge ebriosus esse, ne te omnes boni.
Ubi vina regnant, exul est mentis vigor,
Peregrina virtus, hostis exardens Deus,
Facundia est jurare, rumor abdita.
Noachus horâ publicauit ebrius,
Quod sobrius sex saeculis velauerat.

eod.

IB. 15 [3]).

Quae pauperi donaueris, furi eripis:
Quae pauperi negaueris, fur possidet.
Thesaurus, arca pauperum, ipsius Dei est.
Si pauperi das, debitorem habes Deum.

eod.

IB. 18 [4]).

Ut filium videas probum, videat patrem.
Male filium carpit pater, mali reus.
Exempla quam praecepta plus pueros docent.
Praesentibus quae filijs audent patres,
Patrare et his absentibus filj solent.

eod.

---

1) M. D., 410.

Before thou reprehend another, take heed thou art not culpable in what thou goest about to reprehend. He that cleanses a blot with blotted fingers, makes a greater blur.

2) M. D., 410.

Beware of Drunkennesse, lest all good men beware of thee; Where Drunkennesse reigns, there reason is an exul; Vertue, a stranger; God, an enemy; Blasphemy is wit, Oaths are Rethorick, and secrets are Proclamations. Noah discovered that in one houre, drunk, which sober he kept secret six hundred years.

3) M D., 411.

What thou givest to the Poore, thou securest from the Thiefe, what thou withhold'st from his necessity, a Thiefe possesses, but Gods Exchequer is the poor mans Box: when thou strik'st a Tally, he becomes thy debtor.

4) M. D., 411.

If thou desire to see thy Child vertuous, let him not see his Fathers vices: thou canst not rebuke that in them, that they behold practised in thee; Till Reason be ripe, Examples direct more then Precepts. Such as thy behaviour is before thy Childrens face, such commonly is theirs behind their Parents backs.

IB. 20 [1]).

Mijsteria indagare ne nimium velis;
Ne quod necesse est negligas, dum quaeritas
Quod nec necesse est. tutius de rebus est
Dubitare, quarum incerta sit scientia,
Quam disputare velle de mijsterijs.

17. Ian.

IB. 22 [2]).

Fac disputando veritas appareat
Incerta potius, quam potens argutia.
Substantiam illud, hoc inanias dabit.
Frustra ferit non igneam silicem chalijbs.
Athleta veritatis esto, et huic faue.
Qui veritati obnititur, vinci studet:
Sin victor est, in gloria est inglorius.

eod.

IB. 26 [3]).

Animi salutem, sanitatem corporis,
Rem prosperam, et famae decus si diligis,
Amare scortum spernito: nomen bonum
Aere grauat alieno, ut hoc luas, labris
Iubet, sinu retentat, ulnis carcerat.
Existimatione saluâ hinc non abis,
Nec nisi quadrante liberaris ultimo.

eod.

---

1) M. D., 412.
Be not over curious in prying into Mysteries; lest by seeking things which are needlesse, thou omittest things which are necessary: It is more safe to doubt of uncertaine matters, then to dispute of undiscover'd Mysteries.

2) M. D., 412.
Let the end of thy Argument be rather to discover a doubtfull Truth, then a commanding Wit; in the one thou shalt gaine substance; In the other froth: That flint strikes the steele in vain, that propagates no sparkles; Covet to be Truths Champion, at least to hould her Colours: Hee that pleads against the truth, takes paines to be overthrown: or, if a Conqueror, gains but vain glory by the conquest.

3) M. D., 413.
If thou desire the happinesse of thy Soule, the health of thy Body, the prosperity of thy Estate, the preservation of thy credit, converse not with a Harlot: Her eyes run thy reputation in debt; Her lips demand the payment; Her brests arrest thee; Her armes imprison thee; from whence, believe it, thou shalt hardly get forth till thou hast either ended the dayes of thy Credit, or pay'd the utmost farthing of thy Estate.

vs. 1 *Animi* eerst: *Animae*

EOD. 29 [1]).

Si collocâris in solo partas opes,
Coelo repostas repperire nescias.
Auferre speres, qua nihil confers tui?
Animae saluti et gloriae datum dei,
Coelo repostum et unice et vere tuum est.
Quodcumque terrâ condis, amissum puta.

18. Ian.

IB. 30 [2]).

Ne quaere quam molesta sit vitae via.
Nec ambulanti quaere quam jucunda sit:
Quo tendat, hoc attende: et hoc, ubi desinet.
Si commoda est, suspecta sit: si durior,
Fer, ut ferenda est: propriam socordiam
Accusat ultro, qui viae molestiam.
Quicumque praua detinetur, ilicet,
Sperare vitae nescit exitum bonum.

eod.

IB. 31 [3]).

Opes honoris semen, et corruptio est.
Et natus est et seruus est honos opum.
Ereptum honori redditur nummis decus.
Ubi facta nummis fama mercenaria est,
Quaesitus est nummis honos. contemnere
Si noueris utrumque, vere es nobilis.

eod.

---

1) M. D., 413.

If thou hide thy Treasure upon the Earth, how canst thou expect to finde it in Heaven? Canst thou hope to be a sharer where thou hast reposed no stocke? What thou givest to Gods glory, and thy Souls health, is laid up in Heaven, and is only thine; that alone, which thou exchangest, or hidest upon Earth is lost.

2) M. D., 414.

Regard not in thy Pilgrimage how difficult the passage is, but whither it tends; nor how delicate the Iourney is, but where it ends: If it be easie, suspect it; if hard, endure it: He that can not excuse a bad way, accuses his own sloth; and he that sticks in a bad passage, can never attaine a good Iournies end.

vs. 4 *durior* and. lez.: *incommoda* als in M. D.

3) M. D., 414.

Money is both the generation and corruption of purchas'd Honor: Honor is both the Child and Slave of potent money; The credit which Honor hath lost, Money hath found; When Honor grew Mercenary, Money grew Honorable. The waye to be truly Noble, is to contemne both.

vs. 3 *redditur nummis decus* and. lez.: *fama nummis redditur*

EOD. 33 [1]).

Si vanitati subjaces, hanc ne foue.
Si vult foueri, animos ei non addito.
Robusta si fit, esto tu robustior.
Si facta robustissima est, precibus doma.
Si non domatur, adde et his jejunium.
Si perstat usque et usque, tu persta magis.
Patientiam mox addito, jam victor es.

eod.

EOD. 34 [2]).

Injuriâ si laesus es, fer et sile.
Illata verbis plaga lenitur bonis,
Crudescit aegris. si queas ignoscere,
Obliuione porro tota obducitur.
Injuriam victure fortiter minus
Opponis argumenta quam silentium.

eod.

EOD. 37 [3]).

Aequaliter natos ama. Si non facis,
Fac nesciatur. ne inuidiosus ille sit,
Hic inuidendus, neue uterque insaniant.
Natura differentiam si fecerit,
Boni parentis est fauere debili.
Ad hoc tribunal iniquus est judex amor.

19. Ian.

---

1) M. D., 415.

If thou be subject to any great vanity, nourish it not: If it will be entertained, encourage it not: If it grow strong, more strongly strive against it; if too strong, pray against it; If it weaken not, joyn fasting to the Prayer; if it shall continue, adde Perseverance to both; If it decline not, adde Patience to all, and thou hast conquered it.

vs. 5 *his* M. D.: *hic*

2) M. D., 415.

Hath any wounded thee with injuries? meet them with patience; Hasty words rankle the wound, Soft language dresses it, and oblivion takes away the scar. It is more Noble by silence to avoid an Injury, then by Argument to overcome it.

3) M. D., 416.

Love not thy Children too unequally; or if thou dost, shew it not, lest thou make the one proud, the other envious, and both fools: If Nature hath made a difference, it is the part of a tender Parent to helpe the weakest. That triall is not faire, where affection is the Iudge.

vs. 4 *differentiam si fecerit* M. D.: *si quid fecerit discriminis*

IB. 38 [1]).

Si pauperi donaueris, considera,
Non quam merenti dona, sed quam pauperi.
Meritum petentis nempe non pendet Deus;
Modum erogandi pendet. indigno datum est?
Humanitati, quidquid est, datum puta.

eod.

IB. 43 [2]).

Si corrigenti irasceris, confessus es
Bene censuisse. Si placet correctio,
Fateris iracundiae culpam tuae.
Bene corrigenti quisquis est qui vult male,
Accendit iram iniquus ultoris Dei.

eod.

IB. 44 [3]).

Noli jocator esse, ne fias jocus.
Habitus jocandi proximus dementiae est.

eod.

IB. 57 [4]).

Silere, stulti maxima est prudentia.
Sermone contra agnoscitur sapiens suo:
Sapiens haberi si cupis, verbis proba.
Diffise verbis finge te silentio.
Aeque sapis, si inscitiam contexeris
Simulando, quam si detegas scientiam.

20. Ian.

---

1) M. D., 416.
In giving of thy Almes, enquire not so much into the person as his necessity: God looks not so much upon the merits of him that requires, as into the manner of him that relieves: If the Man deserve not, thou hast given it to humanity.

2) M. D., 417.
If thou be angry with him that reproves thy Sin, thou secretly confessest his reproof to be just: if thou acknowledge his reproof to be just, thou secretly confessest thy anger to be unjust. He that is angry with the just reproover, kindles the fire of the just Revenger.

3) M. D., 417.
Let not mirth be thy profession, lest thou become a make-sport. He that hath but gain'd the Title of a Iester, let him assure him self, the fool's not far of.

4) M. D., 417.
Silence is the highest wisdome of a foole, and Speech is the greatest triall of a Wise man; If thou would'st be known a Wise man, let thy words shew thee so; If thou doubt thy words, let thy silence feign thee so. It is not a greater point of Wisdom to discover knowledge, then to hide ignorance.

vs. 5 *contexeris* M. D.: *velaveris*

IB. 60 [1]).

Priuata famulum puniat correptio.
Si publica, callescit offensus pudor.
Si desyt puer esse, plagis abstine.
Ineptus est qui seruiat, qui verbera
Post verba commeretur, aut haec digerit.

eod.

IB. 62 [2]).

Rei caducae dulcis expectatio est.
In sempiterna dulcior possessio.
Haec spem coronat; illa fit spei pudor.
Iter pudendum est, cuius omnis in via
Inanis est dulcedo, nulla in exitu.

eod.

IB. 64 [3]).

Si praeuidere noueris periculum,
Minus metu praeuerte, quam prudentiâ.
Timor futuri causa praesentis mali est.
Si praeuenire gestias, cura feras.
Sapientis est vitare praeuisum malum;
Patientis est perferre, fortis vincere.

eod.

IB. 63 [4]).

Fac ipse te cognôris, ut timeas Deum.
Cura Deum nouisse, quem sic diligas.

---

1) M. D., 418.
Rebuke thy Servants fault in private; publick reproof hardens his shame: If he be past a youth, strike him not. He is not fitt for thy service, that after wise reproofs will either deserve thy strokes, or digest them.
vs. 2 *callescit* eerst: *durescit* M. D.: *occalescit*

2) M. D., 418.
Things temporall are sweeter in the expectation: Things Eternall are sweeter in the fruition: The first shames thy hope, the second crowns it: It is a vain Iourney whose end affords less pleasure then the way.

3) M. D., 419.
If thou hast providence to foresee a danger, let thy prudence rather prevent it, then feare it. The feare of future evills brings oftentimes a present mischiefe: Whilst thou seek'st to prevent it, practise to bear it. He is a Wise man that can avoid an evill; he is a patient man that can endure it; but he is a valiant man that can conquer it.
vs. 2 *quam* eerst: *sed*

4) M. D. 419.
Know thy selfe, that thou may'st feare God: Know God, that thou mayst love him; in this, thou art initiated to Wisdome, in that perfected: The feare of God is the beginning of Wisdome: The love of God is the fulfilling of the law.
vs. 2 *quem sic diligas* and. lez.: *nempe ut ames Deum.*

Illâ arte candidatus, hac sapientiae es
Mijstes. dei timor caput sapientiae,
Amare eundem legis est impletio.

eod.

IB. 65 [1]).

Si admotus ad Rempublicam es, prouinciam
Tuere Iustitiâ, et simul clementiâ.
Donis abhorre. dona quae accipit manus
Obcaecat oculos. hunc ubique adhibe modum;
Iniquitatem plecte, virtuti faue.
Odium a seueritate quae nimia est caue,
Contemptum ab indulgentia praeter modum.
Sic justus esto, ut jure possis diligi.
Sic esto clemens, ne timeri desinas.

21. Ian.

IB. 70 [2]).

Exsolue seruo pauperi stipendium;
Vt ne tuo te fraudet exactor Deus.
Si conqueratur forte, blandis auribus
Audi querentem, ne querelam deferat
Coelo audienti. si tuâ causâ indiget,
Tu propter illum improspere victurus es.
Quadrans egeni diuiti instar pestis est.

21. Ian.

IB. 74 [3]).

Vitae quietem si cupis, fac justa sit.
Injuriam qui non facit, nullam timet.

---

1) M. D., 420.

If thou hast the place of a Magistrate, deserve it by thy Iustice, and dignifie it with thy mercy: Take heed of early gifts. An open hand makes a blinde eye: Be not more apt to punish vice, then to encourage vertue. Be not too severe, lest thou be hated, nor too remisse, lest thou be sleighted: So execute Iustice, that thou mayst be loved; so execute mercy, that thou mayst be feared.

vs. 3 *Donis abhorre* and. lez.: *Caue datores*

2) M. D., 420.

Detaine not the wages from the poore man that hath earn'd it, lest God withhold not thy wages from thee: If he complain to thee, heare him, least he complain to Heaven, where he will be heard: If he hunger for thy sake, thou shalt not prosper for his sake. The poor mans penny is a plague in the rich mans purse.

3) M. D., 421.

If thou desire rest unto thy Soule, bee just: He that doth no injury, feares not to suffer injury: The unjust mind is always in labour: It either practises the evill it hath projected; or projects to avoyd the evill it has deserved.

Injusta mens laborat, ut faciat malum
Male destinatum, aut vitet id quod intulit.

eod.

CENTUR. 4. CAP. 6 [1]).

Si publicum munus cupis, tibi excide.
Si publicum munus capis, tibi dic vale.
Quicumque priuum lumen ad rem publicam
Affert, inepto subleuat lumen vitro:
Domesticum et morale publico nocet:
Qui publicam sumit togam, suam exuat.

22. Ian.

CENT. 2. 6 [2]).

Placere si vis omnibus, vanae spei es.
Si displicere ulli times, vani metus.
Si vis tibi placere, fac placeas bonis.
Si displicere vis bonis, vulgo place.
Placere si potes omnibus, sequitur deo
Te non placere, qui omnia est in omnibus.

eod.

IB. 7 [3]).

Si negligas amare proximum, Deum
Amare frustra jactitas. Amor Dei
Producit illum, et hoc fouetur inuicem.

eod.

Si quid inauditum doctis nec inutile dixi:
  Ilicet, inuenti gloria tota mea est.
Sin aliena meis casu vestigia pressi,
  Plus est, visa bonis optima, visa mihi.

27. Ian.

---

1) M. D., 423.
If thou desire Magistracy, learn to forget thy selfe; If thou undertake it, bid thy selfe farewell; Hee that looks upon a common cause with private eyes, looks through false Glasses. In the exercise of thy Politicke Office, thou must forget both Ethicks and Oeconomicks. He that puts on a publicke Gown, must put of a private Person.

2) M. D., 397.
If thou hope to please all, thy hopes are vaine; if thou feare to displease some, thy fears are idle. The way to please thy selfe, is not to displease the best; and the way to displease the best, is to please the most: if thou canst fashion thy selfe to please all, thou shalt displease him that is All in All.

3) M. D., 397.
If thou neglectest thy love to thy neighbour, in vaine thou professest thy love to God: for by thy love to God, the love to thy neighbour is begotten; and by the love to thy neighbour, thy love to God is nourisht.

AEN DEN LESER; VOOR DE BY-SCHRIFTEN [1]).

Wie is'er met sich selfs of met sijn' tijd verlegen,
Sijn' kostelicken tijd? wie soeckt naer niewe weghen
Om lustigh leegh te zijn? Wien stinckt de Steen en 't Berd,
En ander argher vuyl, dat spel gerekent werdt?
Hy kome daer ick gae, wanneer ick Haegh en Hof wyck,
Hy blyve daer hy is, en volghe my op Hofwyck;
Hy wandele met my, en spaere voet en schoen;
Hy kan sijn' wellust met een' oogen-blick voldoen.
Of, is sijn' Oogh te luy, met een geduldigh Oor-deel;
Daer, hooren, streckt voor, sien, en geeft het oogh geen voordeel;
De doove by sijn oogh, de blinde by sijn' oor
Kan voelen waer ick tree, en treden in mijn spoor.
Men hoor' of sie my dan, ick stae in voor 't berouwen
By alle keurighe van planten en van bouwen:
En, ben ick niet verleidt van eighen toover-minn,
Sy sullen Hofwyck bey soo vinden als ick 't vin.
  Noch liegh ick voor de helft: de blinden sullen voor gaen,
En dobbele genucht sal in des hoorers oor gaen,
By d'enckele van 't oogh: Soo gaet het met de penn,
De Rym-penn: want sy lieght ten deele van gewenn,
Ten deelen om de kunst: en die de waerheid soecken
In 't loss aensienelick van wel-gerymde Boecken,
Zijn even verr van 't pad als die den wilden aerd
Van 't weelderigh pinceel aenvaerden voor een' Caert.
Leest met voorsichtigheid wat Dichters van haer geven;
'T is rouw' Land-metery, daer staet geen passer neven.
En die een dobbeltje will hangen aende vracht,
Om Hofwyck te gaen sien in d'ongemeene pracht
Dien ick het hebb geleent, sal weinigh min als vloecken,
En seggen, Wel ick segg, is dat het voer van Boecken,
Is dat een' Schildery die op het leven treckt?
'T schynt dat men kinderen d'oud' avontuer vertreckt
Van 't Koninghs dochtertjen, om inden slaep te raken:
Is dit het hoogh Casteel, zijn dese dorre staken
Die Eicken Hemel-hoogh, is dit het Masten-woud,
Zijn dese Lindekens het andere Voorhout,
Is dese bult een Bergh, is dese plass een Vijver?
Wat quelt my d'ydelheid van dien verweenden Schrijver!
Laegh noch mijn dobbeltjen in 't sackjen vande Kerck,
Soo hadd ick God behaeght en sat noch op mijn werck.

---

[1]) K. b., I, 295. Het vers gaat aan *Hofwyck* vooraf. Daar het HS. zoek is (zie dl. IV, 266), is de tekst der 1ste uitgave hier afgedrukt.

vs. 3 *'t Berd* K. a.: *Bert* K. b. als boven.

Iae, vrinden, blyft by huys, en spaert uw' sestien duyten:
'K heb rijp en groen geseght om dat het Dicht souw sluyten.
Soo gaet het (noch eens) met de Rym-penn; om een woord
Dat sonder weergae is, moet arme Waerheid voort,
En om een braever woord dan woorden die wat seggen,
Moet onred' inden topp, en Reden onder leggen;
Mits dat het Klinck-dicht zy, is 't snoodste 't beste Dicht,
En beste Dichter is die konstelixt verdicht.
Beschaemt den Meester vry, die vande kunst wilt heeten;
En laet ons een voor een ontlasten ons geweten;
Wy lyden vanden Rym al dat het Schip in Zee
Van vloed en ebbe lydt: wy leggen 't op de ree,
De ree van Reden, aen; en 't schynt, de volle zeilen,
En 't schynt, de ruyme schoot en weten van geen feilen;
Het Roer light midden-boorts, de Vlagge wijst voor uyt,
De Naelde wijckt noch wraeckt, en alle gissing sluyt,
En all 't besteck gaet vast; voor-wind maeckt rechte streken.
Maer, Stierman, waer is 't Schip ten einde van sess weken?
Voor St. Helena? jae, soo 't God en water will,
Soo niet, aen St. Thomé, of mog'lick in Brasil.
Dat doet de blinde kracht van ongemerckte Stroomen.
Soo gaet het in 't beleid van Rymers en haer' droomen;
Sy munten 't op de kust daer 't Schip op is bevracht,
Sy hebben Roer en Schoot (soo meenens') in haer' macht:
Maer daer 's wat onverhoeds in 't Zee-sop en sijn' baren
Haer slechte Zeemanschapp in 't zeilen wedervaren;
Een' ongevoelde drift, een Tij heeft haer verleidt;
Sy hebben eens een woord voordachteloos mis-seidt,
Go'en avond Redens-ree: dat woord moet weer berymt zijn,
Of 't streeck houdt of geen streeck, of 't Dicht soud ongelymt zijn.
Soo lymtmen dan voort aen, en raeckt van Oost in West,
Van 't Zuyden in het Noord: tot datm' in 't lieve lest
Verzeilt en byster 's weegs met loeven en laveren,
God weet hoe gracelick, naer 't oogemerck moet keeren:
Terwijl de Leser staet en gaept met open mond,
En wenschte dat hy eens den Dichter wel verstond,
Die wel verstaenlick waer, kond hy sich selfs begrijpen.
Gaet, lieve Leser, gaet uw' herssenen nu slypen,
Om door 't geheim te sien van 't mijmerigh gesegh,
Daer, die u leiden sou, verruckt is van den wegh.
Nu hebb ick my ontkleedt: waer hael ick Vygen-bladen
Tot masker vande schaemt daer med' ick stae beladen?
Wie will nu Hofwijck sien of hooren met geduld,
Met loghens opgepronckt, met klater-goud vergult?
Ghy, Leser; hoort ghy noch drij woorden van verschoonen;
Noch ben ick lesens waerd, en kan het sus bethoonen.

All dat ick Hofwijck noem is Of-wijck vanden wegh
Die waerdigh zy betre'en, indien ick Hoef-wijck segg,
Soo spreeck ick uyt mijn' Bors en uyt mijn hert te samen;
Maer die het Stof-wijck heet, heeft goed verstand van namen,
En vande slechte stoff daer Hof-wijck af bestaet,
En van der Dichteren ruym spreken sonder maet.
En is 't gesticht soo slecht, wat sal 't Gedicht verbloemen,
Dat, die wat Hof-wijs is, sal Hollwijck derven noemen?
Holl, lieve Leser, holl, en holler dan een' blaes;
Een' blaes met boonen, is dit voddighe geraes.
Verhaest uw vonniss niet; jae spreeckt het sonder schroomen,
Ick help 't u spreken; 't zijn derddaegsche-kortse droomen,
Daer op ick u onthael; 't is ongerymde Rijm,
Een buyten cierlijck graf, van binnen asch en slijm.
Maer houdt het vonnis in, en hoort my noch eens spreken:
Die oyt gewandelt heeft langs modderighe beken,
En heeftse niet altoos bewandelt sonder lust:
De Zee is allom sout; maer hier en daer de Kust
Besett met soet gewasch van Bloemekens en Cruyden,
Daer 't keurighe begryp van recht neus-wijse Luyden
Syn' sinnen in voldoet, en vindt de weghen kort
Daer hier wat nuts en daer wat schoons gevonden wordt.
Het kreupele geschrift van teere Leerelingen
Wordt by des Meesters hand met konstelicke ringen,
Met strick en Spinnewebb omvlochten en geciert,
En hoe 't min deughdigh is, hoe meer betiereliert:
Soo kan een' Ebben lijst een' slechten doeck verrijcken,
En doen hem voor wat goeds verkoopen of bekijcken.
Die lagen legg ick u. mijn Beeck, mijn Schrift, mijn Doeck,
Mijn' tamme Schildery, recht uyt geseght, mijn Boeck,
Mijn Hofwyck in papier is wandelen, noch lesen,
Noch koop, noch kijcken waerd; dat vonnis is gewesen:
Maer kust, en strick en lijst, die 't cieren op den kant,
Zijn op de proeven van het keurlixte verstand.
Veracht ghy dan mijn' stoff, mijn' selfkant moet ghy prijsen.
Danck hebbe 't soet behulp van afgestorven Wijsen,
Die hebb' ick uyt haer graf doen spreken t'mijner baet,
En van haer' lappen my een feestelick gewaed
Geflickt en omgedaen: met Peerlen van Athenen
Is dit gewaed versien; De kostelixte steenen
Van Roomens burgery, does' op haer rijckste was,
Hebb ick gelesen uyt haer Puyn en uyt haer' ass,
En my mé geborduert: der Christelicke Vad'ren
Hebb ick het beste bloed van haer' ontsteken ad'ren
Gesmolten in mijn vleesch, en uyt haer oud gebeent
Het onverrotste mergh gesogen en geleent.

Nu pronck ick met den buyt, nu tert ick uw geduldén:
Verkoop ick niet als lood, 'k hebb 't weten te vergulden.
Nu moet ghy Hofwyck sien, het zy u lief of leed:
'T kind is wanschapen; maer 't is rijckelick gekleedt.

AENDEN DRUCKER VAN HOFWYCK [1]).

'Khebb Hofwyck uijtgedruckt: is 't t' uwent niet te druck;
Verdruckt mij in uw' perss, en helpt ons inden druck;
Mij inden druck van eer, of oneer, van berispen,
Of prijsen; naer het volck of spreken will, of lispen:
U inden meerder' druck van kostelick papier,
Als ketter-vleesch, te sien verdoemen tot het vier.
Van dusend tegen een, die na-druck sal ons' beurt zijn.
Ick heb 't u ingedruckt: denckt, als het sal gebeurt zijn,
Die Dichter heeft syn' plicht uytdruckelick vervult:
Mijn onderdrucken is de dochter van mijn schuld.

28. Ian.

CENT. 3. 97 [2]).

Si prosperos viuis dies, improsperis
Paratus esto. Singulae Aestates suas
Brumae sequuntur. qui secundis non serit,
Non inuenit quod rebus aduersis metat.

28. Ian.

IB. 99 [3]).

Nec inuijs, nec avijs verum latet.
Profitere verum candide, sequitor palam.
Si cum timore faxis, indigne facis.
Indignus est qui veritate gaudeat,
Qui fraudulenter veritatem quaeritat.

eod.

---

1) K. b., I, 299. Gedrukt vóór *Hofwyck* (1653) met den titel: *Aen den Drucker*. Zie over een ander HS. van het vers dl. IV, 266.

2) M. D., 422. De volgende versjes zijn weer naar Quarles; zie blz. 3.

Seest thou good dayes? prepare for evill times: No summer but hath his winter: He never reap'd comfort in Adversity, that sow'd it not in Prosperity.

vs. 2 *Paratus esto* and. lez.: *Compone mentem*

3) M. D., 423.

Truth haunts no corners, seeks no by-ways: If thou professe it, doe it openly: If thou seeke it, doe it fairely: He deserves not to professe Truth, that professes it fearfully: He deserves not to finde the Truth that seekes it fraudulently.

vs. 3 *timore faxis* and. lez.: *metu fateris* — vs. 5 *fraudulenter veritatem quaeritat* and. lez.: *fraudulentus huius indagator est*

CENT. 2. 47 [1]).

Si dignitatem consequi nummis paras,
Perpende nummos quo modo congesseris.
Labore si acquisiueris sapientiâ
Seruato; sin vi, redde poenitentiâ.
Si res relicta est, digna sit virtus tua
Cui sit relicta: ita dignitatem tutius,
Meliusque habebis, et minore impendio.

29. Ian.

IB. 24 [2]).

Si magna tractas, impera curis modos
Modicas et horas. tensa chorda perpetim
Eneruat arcum: adductio velocior
Disrumpit arcum. Solue curas cum toga.
Quies labori robur addet improbo,
Labor quietis reddet acceptas vices.

eod.

IB. 19 [3]).

Ut tute rebus, imperet Ratio tibi:
Ubi Ratio tibi, tute imperabis pluribus.
Ut microcosmi sis monarcha, tibi impera.

eod.

IB. 20 [4]).

Si charitate largus esse cogeris,
Taciteque velles quae dedisti non data,

---

1) M. D., 402.

If thou desire to purchase Honor with thy wealth; consider first how that wealth became thine: If thy labour got it, let thy Wisdome keepe it: If oppression found it, let Repentance restore it: If thy Parents left it, let thy virtues deserve it: So shall thy Honor be safer, better, and cheaper.

2) M. D., 401.

If thou hast any businesse of consequence in agitation, let thy care be reasonable, and seasonable: continuall standing bent weakens the bow: Too hasty drawing breaks it. Put off thy cares with thy clothes: So shall thy rest strengthen thy labour; and so shall thy labour sweeten thy rest.

vs. 1 *modos* M. D.: *modum* — vs. 2 M. D.: *Horasque modicas*

3) M. D., 400.

The way to subject all things to thy selfe, is to subject thy selfe to reason: thou shalt governe many, if Reason governe thee: Wouldst thou be crowned the Monarch of a little world? command thy selfe.

vs. 2 *tute* M. D.: *tu*

4) M. D., 400.

Though thou givest all thou hast for charity sake, and yet retainest a secret desire of keeping it for thy owne sake, thou rather leavest it then forsakest it: He that hath relinquisht all things, and not himselfe, hath forsaken nothing; He that sets not his heart on what he possesses, forsaketh all things, though he keepe his possessions.

Non munus hoc donare, sed relinquere est.
Nisi te exuis, cuncta exue, exuis nihil.
Qui non amat quae possidet; is omnia
Reliquit, et non possidet quae possidet.

eod.

IB. 17 [1]).

Si pauper esse non velis, parum cupe.
Non diues est qui possidet quam plurima,
Sed possidere plura qui non expetit.
Et pauper est, non ille quisquis plurima
Non possidet, sed plurimis qui non eget.
Αὐτάρκης animus non eget quibus caret:
Auara mens non haec modo quibus caret
Sed haec item quae possidet, non possidet.

30. Ian.

IB. 11 [2]).

Noli placere de Fide tibi tua,
Si charitatem proximi neglexeris.
Nec charitatem attende si careas fide.
Cares utrâque, utramque ni conjunxeris.
Si diuidantur, utramque mortuam puta.

eod.

IB. 22 [3]).

Quicumque Rex regni est sui, si affectus est
Obtemperans, ratio regens, Regnum bonum est.

---

vs. 5 *is* M. D.: *bene* — vs. 6 *non* M. D.: *quae* — *quae* M. D.: *non*

[1]) M. D., 399.

If thou desire not to be too poore, desire not to be too rich: He is rich, not that possesses much, but he that covets no more: and he is poore, not that enjoyes little, but he that wants too much: The contented mind wants nothing which it hath: the covetous mind wants not onely what it hath not: but likewise what it hath.

vs. 3 M. D.: *Sed plura qui non expetit quam possidet;* — vs. 4 *quisquis* M. D.: *qui quam* — vs. 5 *plurimis qui non eget* M. D.: *ille plurimorum egens nimis*

[2]) M. D., 399.

Flatter not thy selfe in thy faith to God, if thou wantest Charity for thy neighbour; and think not thou hast charity for thy neighbour, if thou wantest faith to God: Where they are not both together, they are both wanting; They are both dead, if once divided.

vs. 3 *attende* eerst: *pende*

[3]) M. D., 401.

Every man is a King in his owne Kingdome. If Reason command and passion obey, his Government speakes a good King: If thine inordinate affection rules, it shews a proud Rebell; which, if thou destroy not, will depose thee: There is no meane betweene the death of a Rebell, and the life of a Prince.

Si regnat ille, rebellis est: quem ni necas,
Tete exuet regno tuo. Nil inter est
Necem rebellis atque vitam Principis.

eod.

IB. 8 [1]).

Mijsteriorum inscitia ipsa mater est
Fidei beantis. veritatis cognitae
Notitia sacrae mater est scientiae.
Ne intellige ut firmes fidem, crede ut magis
Intelligas. stipendium intellectus est
Fidei, haec modestae praemium ignorantiae.

eod.

IB. 63 [2]).

Qui cuncta dat, quamuis parum, dat plurimum,
Quia cuncta dat. nec dona respicit Deus,
Sed dona dantem. plura qui velit dare
Quam sit facultas, par sibi donum dedit:
Et sic dedisse plus potest quam possidet.

30. Ian.

CENT. 3. 93 [3]).

Sapientiam affectando dum parcis loqui,
Nimium silendo ne arguas dementiam.
Si stultus es, silentium sapientia est.
Nimium silere, si sapis, dementia est.
Stultus sapientem ut saepe non sinit loqui,
Sapiens loquacem, non loquens, stultum facit,
Et huius ille fit reus dementiae.

eod.

---

1) M. D., 398.

Thy ignorance in unrevealed Mysteries is the Mother of a saving faith; and thy understanding in revealed Truths is the Mother of a sacred knowledge: understand not therefore that thou mayst believe, but believe that thou mayst understand; Vnderstanding is the wages of a lively faith, and faith is the reward of an humble ignorance.

2) M. D., 403.

He that gives all, though but little, gives much; because God lookes not to the quantity of the gift, but to the quality of the givers: He that desires to give more then hee can, hath equall'd his Gift to his desire, and hath given more then he hath.

3) M. D., 422.

Take heede whilst thou shewest Wisdome in not speaking, thou betrayest not thy folly in too long silence. If thou art a foole, thy silence is Wisdome: If a Wise man, too long silence is folly: As too many words from a fools mouth gives a Wise man no leave to speake: Soo too long silence in a Wise man gives a foole the opportunity of speaking, and makes thee guilty of his folly.

CENT. 3. 90 [1]).

Calumniâ impetitus es? tecum puta,
Vacesne culpâ: ni vacas, factum bene,
Vel, si vaces, nec inutilis correptio est:
Hanc applicato et hanc tibi. fel melleum,
Et hostem apertum, arcanum amicum feceris.

eod.

ONTWAECK [2]).

Hoe goed is God! hier ben ick noch,
Vrij van gekreun en van gekroch,
Als uyt een' korte dood verresen.
Moght ick het uyt mijn' sonden wesen
Die staeghe dood mijns levens! Heer,
Kroont dese weldaed met wat meer:
Laet my mijn selven niet verslapen.
Dry daghen was dijn vriend ontslapen,
En stonck den vierden, als hy rees.
Hoe is 't met mijn bedorven vlees,
En met mijn' vuijle .ziel daer binnen?
Sy stincken beij voor alle Sinnen,
Iae voor dijn neus-gat, jae voor 'tmijn;
En, Heere, soo en kant niet zijn,
Of dese niewe vonck van leven
Hebt ghij mij voorde hand gegeven.
Soo zijn myn' ooghen beij niet toe;
Ghij doet dat ick'er een op doe:
Ick droom niet, want ick sie mijn' droomen
Mijn open oogh te voren komen,
En ick vertelse dij, o Heer,
En werpse voor dijn' voeten neer
Als vuijle vodden van de leden
Die tegens dij ten stryde treden,
Iae tegens mij, die beter weet
En steeds van Evas Appel eet.
  Maer emmers, nu ghy mij siet geewen,
En hebt ghij niet soo luyd te schreewen,
Als, Lazare, komt uyt de Kist;
Ick weet wat dat hij niet en wist,

1) M. D., 421.
If any speake ill of thee, flee home to thy owne Conscience, and examine thy heart: If thou be guilty, 't is a just correction; If not, 't is a faire instruction; Make use of both, so shalt thou distill hony out of Gall, and out of an open Enemy create a secret friend.

2) K. b., I, 63.

Ick weet ghij zijt mij by gekomen,
En grijpe selfs niet naer de zoomen
Van dijn door-en-door-heiligh kleed:
Mij heelt, dat ick geloov en weet,
Hoe Ghij, gezeghen door de wolcken
Ter saligheid van alle volcken,
Voor alle volcken van dijn' Kerck
Getreden zijt in 'tbloedigh werck,
En hebt de wyn-pers self getreden;
Met wonderwercken en met reden
De Kieckens van dijn' eighen' renn
Vergadert, daer ick een af ben:
Ghij hebt van dijn' verdoolde schaepen
De Cudde t'samen komen raepen,
En van die Schaepen ben ick een;
Dat weet ick uyt dijn' eighen' re'en.
Dat weten kond ick niet bereicken,
Hadt ghij de hand niet willen reicken,
Om mij te slepen uyt den nacht
Van myn' onkunde sonder macht.
Hebt medelyden met den Weter,
En, dien ghij wel deedt, doet hem beter:
Gedooght niet dat in wetenschap
Mijn wanckelend Geloove slapp'.
'Twas een mirakel my te scheppen,
En, dat sich dese leden reppen,
En dese ziel met haer bedrijf,
Is meer mirakels dan mijn lijf:
Maer 'tschepsel over eind te houwen,
Is minder niet als 'teerste bouwen,
En, schiept ghij mij niet alle daegh,
'Tgebouw laegh duysend mael om laegh.
Schept en herschept verstand en reden,
Soo dat sij, meesters deser leden,
Haer weten buygen naerde wet
Die ghij den weter hebt gesett:
Soo sal dat wettelicke weten
Gehoorsaemheid en Liefde heeten,
En strecken tot des weters nut;
Soo sal de roede zyn geschutt,
De dobb'le roede dijner slagen
Die ghij den knecht dreight te doen draegen
Die 's Meesters wil weet en verstaet
En willens wetens tegen staet.

12. Feb.

---

vs. 41 *renn* K. a.: *Hen* — vs. 52 *deedt* K. a.: *doet*

GOUDEN MAEL-STOCK DOOR HARE HOOCHT. AEN D. SEGHERS GEGEVEN [1]).

Waer is beleeftheid toe gekomen!
Voor moeijte meesterlick genomen,
Voor konst die geen' gelijck en kent,
Verschijnt een stock tot een present.
'Tis waer, de deughd verdient geen' slagen:
Maer sulcke slagen zijn te dragen.
'Ten is geen slagh van allen dagh;
Hoe swaerder stock, hoe lichter slagh.

15. Feb.

NOCH [2]).

Siet toe, de dood sitt op den stock:
En, pronckt sij met een' gouden rock,
Het zijn onsterflicke laurieren
Die haer gedaente meest vercieren.
'Tis Seghers doods hoofd inder daed.
Soo sal 't sijn wesen, vroegh of laet.
In onverwelckelicke Croonen
Sal syn' gedachte by ons woonen.
De Blommen die hij tleven gaf
En lang geplantt heeft om syn graf,
Die sullen hem het leven geven
En doen syn sterfdagh overleven,
En syner wercken Sonneschijn
Sal middagh op den avond zijn.

eod.

OP EEN SOTT GEBOUW [3]).

Veel marmers en veel gouds verciert uw mall getimmer,
Dat buijten wildsangh is, en binnen wercks noch slimmer.
Ghij mooght wel seggen in een' Aessem en een' toon,
Uw Huijs is kostelick en uijt der maten schoon.

24. Feb.

SUR MON ESPINETTE.

Le monde est plein d'espines, et de roses si peu,
Que de necessité j'aij faict tout ce que j'aij peu,
Pour adoucir le fiel de tant de fascherie
Sur ce bel Instrument que le Ciel nous enuie.

---

1) K. b., II, 200. In K. a. staan in den titel achter: *Hoocht.*, de woorden: *van Orange.*

Zie over Seghers dl. IV, 25.

2) K. b., II, 201. In K. a. luidt de titel: *Op het gelaurierde Doodshooft ten eynde van den selven stock.*

vs. 2 *gouden* K. a.: *nieuwen* — vs. 8 *gedachte* eerst: *geheugnis* — vs. 9—13 niet in de uitgaven.

3) K. b., II, 200. In K. a. is de titel: *Mateloos ghebouw.*

Ne me reprochez pas de l'auoir trop cheri:
Si l'espine a blessé, l'Espinette a gueri.

24. Feb.

Schoon dat ghij voor een Bloem in 'swerelds doolhof staet [1]),
Bloem vande Vlaming-straet,
Met Bloemen dorst ick uw' geboorte niet besteken.
Ghij haddt u moghen wreken,
En seggen dan met recht,
T besteken is wat slecht.
Een bloem en houdt geen' stand: men maghse smerghens plucken,
Des avonds valts' aen stucken.
Dat voorspoock diend' u niet.
Het taxken dat ghij siet
Is van een eenigh soort, daer will ick mèt bedieden,
All ist uw' jaren vlieden,
Dat staegh uw' groene jeughd
Moet' bloeijen als uw' deughd,
Soo dat noyt winter-haer ten einde deser eewe
Uw' locken en besneewe.
Spreeckt nu het spytigh woord, en, soo 'tu goed dunckt, seght,
T besteken is wat slecht.

15. Mart.

AD PATREM QUENDAM FILIO TURPITER OBSEQUENTEM [2]).

Vilius est, quod Filius est, cui tradis habenas,
Et quod huic parens desinis esse parens.
Quod si filius est, multo ciuilius esset

* * *

AD INAUGURATIONEM VITAULIJ QUAE EXTAT TOM. I. MOMENT. P. 58 [3]).

Aut Lector, aut Spectator, en Vitaulij
Casus per omnes ducta inauguratio.
Ut prosit omen, augurem, ecce, nunc ago;
Voueoque et opto et auguror, per Patriae
Casus, per omnes Belgij casus mei
Perstare Dij meum velint Vitaulium.

28. Octob.

---

1) Waarschijnlijk is dit vers gericht aan Maria de Casembroot. Zie over haar dl. IV, 134.
vs. 9 *voorspoock*? Het woord is onduidelijk door eene scheur. — vs. 11 *soort*? Het woord is door het afslijten van het papier geheel onleesbaar.

2) Het fragment is niet gedateerd.

3) M. D., 387. Vgl. dl. III, 174.
vs. 3 *ecce* M. D.: *esse*

IN OBELISCUM VITAULIJ FULMINE PROSTRATUM [1]).

Saxea Pyramidum sileat miracula Memphis,
Inuidiâ coeli lignea digna fuit.

eod.

IN SUBSTITUTAM ILLI SPECULAM [2]).

Tanti flamma nocens, tanti est Jouis ira; quod olim
Coeca Pharos, noua nunc et Pharos et specula est.

eod.

IN EANDEM [3]).

Accipe quod seros nolis nescire nepotes,
Quattuor unum Obelon casu peperisse Obeliscos.

1. Nou.

IN EFFIGIEM IOANNIS BURCKARDI WETZELIJ [4]).

Wetzelij, cuius cum tot virtutibus aeui
Quod superest fecit patria jure suum,
Cuius perpetuo mea se profitetur in aere
Belgica, perpetuo seruat in aere caput.
Quam, censes, pretiosa fuit praesentia, cuius,
Quando frui viuâ non datur, umbra placet?

13. Dec.

IN VINDICIAS MARIS LIBERI THEOD. GRASWINCKELIJ, VIRI MAXIMI [5]).

Quod Africano Poenus inuicto fuit,
Quod Grotio Seldenus inuictissimo,
Burgus fatetur esse Graswinckelio.

---

1) M. D., 388.
Zie *Hofwyck*, vs. 693, vlgg., en dl IV, 265.

2) M. D., 388.
Zie *Hofwyck*, vs. 793, vlgg.

3) M. D., 388.

4) M. D., 389, waar aan den titel de woorden: *aeri incisam*, zijn toegevoegd.
Wetzel, in 1597 in de Paltz geboren, was Raad en Secretaris van den Graaf van Waldeck-Pyrmont, later Raad van den Keurvorst van de Paltz en Burgemeester van Neustadt.

5) M. D., 388, waar uit den titel de woorden: *viri maximi*, zijn weggelaten.
In 1652 was verschenen *Theod. J. F. GraswinckelI: I. C. Maris Liberi Vindiciae: Adversus Petrum Baptistam Burgum Ligustici Maritimi Dominii Assertorem. Hagae-Comitum. Ex Typographiâ Adriani Vlac.* M.DC.LII.
H.'s vers is niet in dat werk opgenomen.
Borgo woonde te Genua, maar heeft ook in den 30jarigen oorlog onder Zweedsche vlag gestreden en een werk over den krijg geschreven (1633). In 1641 gaf hij te Rome uit: *De Dominio Serenissimae Genuensis Reipublicae in mari Ligustico;* tegen dat boek schreef Graswinckel.

Si vapulare tertio cui vacat,
Armatus adsta: pruriunt pugni truces
Pugili Batauo. Nemon' est? nemo, hercule:
Latent Britannus et Ligur; nec lampada est
Qui traditam, triarijs fractis, petat:
Silentium Terrâ, silentium Mari
Et Halcijonia fecimus. Tanti est duos
Bis impetitae veritatis vindices,
Fisci patronos patrij fortissimos,
Duos Batauos ore libero, duos
Mare liberum adstruxisse liberos mares.

23. Dec.

FRONTISPICIUM LIBRI, IN QUEM MODULAMINA OMNIUM MODORUM CONGESSI CLAVICIJMBALO A ME ELABORATA.

Haec Zulichemij, nec pudet, deliria,
Haec otiosi interpolata negotijs,
Vel vana, vel non vana, cogitatio est.
Vanam fatemur atque nullius rei,
Si temporis momenta, si fluxas vices
Vitae intuemur; quasque non perdi minus
Nocuisset horas. Si tamen mortalium
Ubique rerum vanitatum vanitas
Blande increpatur, si fritillus et nuces
Veniam merentur, est quod ignoscas Lyrae
Vane sonorae, et musicis delirijs,
Nisi exulare virgines Pindi Deas
Cum patre Phoebo jusseris, et carminum
Decus perenne, et quae Poesi proxima
Muta est poesis, penicilli gloriam.
Oculis Apelles cantat, auribus Maro
Miscet colorum ficta lenocinia,
Et ipse Rhetor Tullius quod pictor est,
Blandisque sedat plebem aut ciet dolis,
Idem suâ molitur et Flaccus Lijrâ.
Si post Marones, Tullios, Flaccos licet,
Si post Apellis penicillos barbiton
Raucasque fas est Zulichemij fides
Censoriae seueritati opponier,
In gloria perquam impari par est labor,
Nugamur in delirijs et singuli
Et uniuersi quisquam certatim suis.
Veniamque fas est omnibus parem dari.

---

vs. 5 *truces* eerst: *graues* als in M. D.

Meam mihimet posco, seu rhetor velis,
Siue Citharoedus, siue pictor audiam,
Unâ poesin musicamque fidelia
Vel denigrari vel dealbari peto.
Nugae simillimae, pares inaniae,
Eadem farina est, furfures ipsissimi,
Et (quid moramur?) ubique vana vanitas.
Iam parce denti, quisquis e Coelis Cato
Morum redisti censor implacabilis.
Aut fallor, aut hoc strenue peruicimus
Flacci, Marones, Tullij, Zulichemij
Nec unicum nec maximum dici probe
Deliriorum de Lyra delirium.

26. Dec.

Parum Latinus, nec parum delirus est [1]),
Reique arator rusticae ignarus nimis,
Qui credit ortum de Lyra delirium.

27. Dec.

CATELLA VENENO CASU SUMPTO INTEREMPTA [2]).

Delicium Dominae paruo non magna trimestri
Pasta siligineo pane Catello fui.
Ossiculis, ne sulphureae de fauce Mephites
Halarent, vetuit cura seuera frui.
Taeduit ingenuam duro bona fercula victu
Perdere, cui, micas esse, nec esse foret.
Iamque adeo vitae finem vix nata molestae
Et properae statui mortis obire diem.
Displicuit laqueus; nec, si placuisset, habebam
Quadrupes officio quae foret apta, manum.
De gladio desperaui, nec, ut Arria Paetum,
Alloquio dominam sollicitare fuit.
Restabant scopuli caligantesque fenestrae;
Has quoque custodes inter adire vetor.
Suspirata diu tandem Fortuna miserta est,
Et facilem casu fecit ad astra viam.
Astra loquor. quidni astra loquar? quo Sirius ardens
Iuit et informes, magna minorque, ferae,
Huc me proripui sumpto generosa veneno;
Hic mico, et hoc merui sic pereundo decus.

---

1) Onder het versje: Arantes oculos prorsum intentos in sulcum habere debent, ne, quae vox est rei propria, delirent. Liram enim antiqui sulcum vocabant. Grotius ad Luc. l. IX. v. 62 (*sic*).

2) M. D., 387. Ook in afschrift van andere hand.

vs. 11 *Paetum* M. D.: *Poëtam*

Vos terrae quas deserui superate timorem
Prodigij incussit quem modo phasma noui:
Nempe quod insolito nuper fulgore comatum
Sidus ab ignaris visitur, hoc ego sum.

29. Dec.

FUGA CLASSIS ANGLICANAE [1]).

Hactenus Harpyis inhonorâ classe Britannis,
Infesto monstris aequore praeda sumus:
Hactenus in socios foede saeuitur inermes,
Instructasque suâ non nisi merce rates.
Alternat fortuna vices: patientia laesa
Fit furor; exerto prosilit ungue Leo;
Prosilit insultans insultatoribus, armis
Arma, viris placuit opposuisse viros.
Copia pugnandi est. quid ais, pirata? fugari
Trompius aut vinci num velit, arma probent.
En Rhodon, en saltus. age turba ferocula, sic vos
Prima viros faciunt classica semiuiros?
Aurea praecepta est, argentea saepe secuta,
Tertia, quam rapias ferrea praeda venit.
Prouocat armatos armata Batauia fratres,
Nemo tui aut vestri Blakius ultor adest?
Conticuere omnes: cessatur strenue et illa,
Illa minax toto classis abacta freto est.
Ilicet, Andromedam saxo dissoluimus, ipsum
Carcere Neptunum, compedibusque Thetin.
Claude librum, Seldene; usus communis aquarum est,
Factaque non vestro libera jura mari.
Quae vero, quae causa feros inopina latrones
Impulit infami pandere vela fugae?
Fallimur, an socijs communia sacra professis
Committi serâ relligione pudet?

---

vs. 21 *superate* afschr.: *remouete* — vs. 22 *incussit* afschr.: *fecit*

[1]) Ook in afschrift van andere hand. — Westerbaen heeft H.'s gedicht in het Nederlandsch vertaald (zie *Tijdschrift voor Nederlandsche Taal- en Letterkunde*, VI, 1886, blz. 274).

Den 10den Dec. waren De Ruyter, Tromp en Jan Evertszoon bij Dover slaags geraakt met de Engelschen onder Blake en hadden hen gedwongen naar de Theems de wijk te nemen.

Bij vs. 1 in marg : Quibus uncaeque manus et pallida semper ora fame. *Virg.* Seruio sunt Ponti et Terrae filiae: uñde in insulis habitant, partem terrarum, partem maris tendentes ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν. Alij Neptuni filias faciunt. — Omne fretum metuens pelagi piratus reliquit. *Lucan.*

vs. 11 *Rhodon* afschr.: *Rhodus* — vs. 12 *classica* HS. en afschr.: *classicas* — vs. 23 and. lez.: *Quae ratio tamen aut quid pro ratione latrones*

Fallimur, an mala prudentes vestigia terrent,
Et breue de longo crimine supplicium?
Quidquid id est, sapiunt, quos impia signa secutos
Siue timor Batauum siue repressit amor.

30. Dec.

FORTUNATA CLADES, QUAE IN LITORE SCEVERINO CONTIGIT POSTRID. CAL. IAN. CIƆIƆCLIII [1]).

Naufragium in portu non portu naufraga nostro [2])
Fecerit infelix una, nec una ratis.
Inuitâ pelagi rabie vectoribus ipsis
Constitit in media peste reperta salus.
Quisquis es, immeritâ nostras detractor arenas
Naufragij properas depreciare notâ.
Littoris Hollandi statio male fida carinis,
Esto, sed est ciui non male fida suo.
Fecimus id damno lucri; qua puppis et una et
Altera, bis centum non perijsse viros.

2. Ian.

Ie plains la perte des vaisseaux
Dont la rage d'un mauuais Astre
S'est voulu saouler dans nos eaux:
Mais, pour le reste du desastre,
Ce n'est pas mal capitulé
Dans la furie d'un naufrage,
Ou la Fortune a stipulé
La vie sauue et le bagage.

Eod.

---

[1]) De serie versjes, die hiertoe behooren, bestaan in 3 HSS.; 2 daarvan, waaronder het klad, waren aanwezig in de collectie Slagregen. De volgorde van het klad, waar de versjes gedateerd zijn, is hier genomen.

De versjes werden onder bovenstaanden titel te zamen in plano uitgegeven, zonder plaats en jaar, maar met de onderteekening: Constanter.

Tromp, die in het Kanaal lag, had verzocht, dat hem „mochten worden toegesonden alle noch aen Landt resterende schepen: van de selve sijn twee den *tweeden January* gestrant voor Schevelingh; elck hebbende *ses en twintich* Stucken, en *tnegentich* Eeters. Sy hadden een deel Coopvaerders nae Oosten gheconvoyeert tot aen 't *Cattegat*, ende van daer keerden weder, om by den Oorlogs Vloot te komen, maer konden om den Ysganck niet in *Goerede* gheraecken: ende niet wetende waer de Vloot was, waren gekomen ten Ancker voor *Schevelingh*, de Capiteyns aen land gaende, om ordre: aldaer leggende, rees soo harden storm uyt den *Noordt-Westen*, dat sy van al haer Anckers dreven, ende met een peyl hoogh Water quamen te sitten dicht aen de Duynen, soo dat men by laegh water rondtom de Schepen konde gaen. De Schepen waren niet geborsten, een van de selve is namaels met veel moeyte weder in Zee ghebracht, 't ander wiert gesleten". (Aitzema, VII, 794.)

[2]) M. D., 392.

vs. 2 *una nec una* klad: *ista vel ista*

J see no reason whij this case
Should putt our people in a maze:
Looke what wee lost and what wee haue;
Some wood is gone and all men safe.
Jt is but one to ten times ten,
Two ships lost for two hundred men.

Eod.

No conuiene quexarse,
Caros vezinos mios:
Que fue gracia de Dios,
Tanta gente saluarse
Con perder dos nauios.

Eod.

Chi non si marauigli
Di ueder duo nauigli
Mouer grida e lamenti
Oue scamparon la robba e le genti?
E qual huomo d'ingegno
Non perda volentieri
Duo caualli di legno,
Nel conseruar ducento cauaglieri?

3. Ian.

Danck hebb' den Hemel en de Stroomen [1]),
Twee hondert zielen zijn 't ontkomen:
Wat pass ick op een Schip of twee?
Mij dunckt de reden geckt'er mé,
En segt het God te veel geverght is,
Daer Schutt en Goed en Volck geberght is.

Eod.

Ich habe frewd noch lust [2])
In's Vatterlandts verlust:
Wir mussens gleichwol tragen,
Wann's Godt gefällt zu schlagen
In seine grimmigkeit:
Und unser schuldigkeit
Ist ihn dafür zu dancken
In wort und in gedancken.
Ihm sage ich lob und ehr
Der aus das dolle meer,
In doller wint und wetter,
Zwey hundert Seelen schanck für weinig eijchen bretter.

4. Ian.

---

[1]) vs. 2 *zielen* klad eerst: *menschen*

[2]) vs. 11 *In* and. HS.: *Aus* klad eerst: *Bey* dan: *Aus* — vs. 12 *schanck* klad eerst: *half* dan: *schanck* dan: *gab*

Φεῦ τῆς ναυφθορίας. τί δὲ φεῦ; πανόλβιος ἄτη [1])
  Ἥγε μοι, οὔτ' ἀνίας ἀξία που δοκέει.
Ἀνδρῶν γάρ τε σόων ἑκατὸν, μέγα κέρδος ἔμοιγε
  Ἶσον ἔῃ νηῶν πλῆθος ἀπολλύμενον.

5. Ian.

IDEM [2]).

Heu graue naufragium! cur heu? felicia certe,
  Non haec digna graui damna dolore puto:
Seruatis centum socijs, me judice, lucrum
  Grande sit et centum deperijsse rates.

Ὑγενίου τάφος ὅδε, οὗ ζῶντος δόξα μεγίστη [3])
  Σούσανν' ἦν μήτηρ Χριστιάνος τε πατήρ.

7. Ian.

SUR UN TABLEAU D'ADAM ET EVE, ENVOYÉ A MADAME LA DUCHESSE DE LORRAINE, QUI M'AVOIT FAICT PRESENT DE DEUX EXCELLENS PORTRAICTS DE MES AIJEULS, TROUVEZ DANS SON CABINET [4]).

Ou doibs je ceste Piere, a qui la faut il rendre?
Ie le dirois sans dire, et me ferois entendre,
Duchesse, c'est à vous que je doibs mes Parents,
C'est à vous que les miens et les vostres ie rends:

---

1) M. D., 392.

2) M. D., 392. Het versje is niet gedateerd.

Onder het laatste versje van de serie staat: *Aἱ πολλαί με γλῶσσαι εἰς μανιαν περιέτρεψαν.* In multiloquio non deest peccatum.

3) Dit versje staat op hetzelfde blad als het klad van *Fortunata clades.*

vs. 1 *τάφος ὅδε* eerst: *σορὸς ἥδε*

4) Gedrukt in *De Nederlandsche Spectator*, 1892, blz. 38.

Een HS. van het gedicht bevindt zich in eene collectie van den Heer Martinus Nyhoff; het klad, dat den datum heeft, is bij de Fransche gedichten.

Béatrice de Cusance († 1663), weduwe van den Prins Cantecroix, was hertrouwd met Hertog Karel van Lotharingen (1604—1675), hoewel zijn vrouw nog leefde. Men noemde haar de „femme de campagne" van den wilden avonturier, den moedigen condottiere, die de vreemdste lotgevallen heeft ondervonden en o. a. van 1654—1659 een gevangen man was. H. had in 1652 de Hertogin te Antwerpen ten huize van Duarte leeren kennen (vgl. *Dagboek*, 54), bezocht haar, als hij in Brussel kwam (t. a. p., 57, 63), en stond met haar in drukke correspondentie (*Lettres françaises*). De Hertogin had H. copieën geschonken van de portretten van zijn overgrootvader en -moeder, Joris Vezelaer († 1576) en Margaretha Boghe. De portretten heetten te zijn van Quintyn Matsys, de copieën waren van den Antwerpschen schilder N. de Vos (zie *Spectator*, t. a. p.). H. bedankte haar den 9den Dec. 1652 in een brief en zond haar, blijkens dit gedicht, eene camée ten geschenke, waar Adam en Eva in waren gesneden.

Bij het klad staat in marg.: *Εἵνεκεν εὐμαθίης πινυτόφρονος.*

vs. 1 *ceste Piere* klad: *ce Tableau*

Receuez les en gré d'un Hollandóis qui resue,
Madame ma Cousine en Adam et en Eue.

Vous formalisez vous de me veoir dans le rang
De vostre Parenté? Ie suis de vostre sang:
Mon Aijeul espousa vostre illustre Grand'mere:
Et, si vous advoüez ceste Mere et ce Pere,
Vous deuez supporter ma gloire à vostre dam;
Madame ma Cousine en Eue et en Adam.

11. Ian.

TOMBEAU DE M. D'HAULTERIVE. αὐτοσχεδιαστί [1]).

I'aij veu la Guerre et entendu la Cour,
L'on m'a cheri, et j'ay eu de l'amour.
Adieu la Cour, et l'Amour et la Guerre,
Le Gouuerneur de Breda est par terre.

11. Ian.

IN EFFIGIEM REGINAE SUECIAE [2]).

Non haec Paphi Regina, nec Saturnia,
Nec saltuum potens, nec armorum Dea est,
Nec Mars Gradivus, nec tonans Diespiter,
Nec Cynthius, nec ales Atlantis nepos,
Nec de minorum gentium turba Deus:
Sed instar una est omnium. quid amplius?
Omnes Dij est, omnes Deae. Quid amplius?
Septentrionis horror est, Austri stupor,
Amor Occidentis, Orbis Eoï pudor,
Sol alter et Coeli et Soli. quid amplius?
Christina Rex. quid amplius? Gustavia est.

18. Ian.

---

[1]) Het versje is doorgeschrapt.
François de l'Aubespine, marquis de Hauterive (1594—1670), nam als kolonel deel aan de veldtochten van Frederik Hendrik. In 1647 was hij gouverneur van Breda (Plaat van Pieter Post); volgens bovenstaand versje schijnt hij in 1653 dat ambt te hebben nedergelegd. In 1657 woonde hij te Parijs, waar hij Willem van Nassau, Heer van Odijk, den zoon van Lodewijk van N., Heer van Beverweert (vgl. dl. II, 145), voorthielp (vgl. *Journal d'un voyage à Paris en* 1657—1658 *publié par A. P. Faugère. Paris. Benjamin Duprat* .... 1862, blz. 62, 83). Hij was met H. bevriend en woonde in 1660 in den Haag de bruiloft van Susanna H. bij, „tousiours vert et tousiours jeune" (vgl. *Oeuvres complètes de Christiaan Huygens*, III, 70).

[2]) M. D., 390. H. schreef zijn vers op een portret van Christina door den schilder David Beck (vgl. Jonckbloet et Land, blz. 19), die, na aan het Engelsche hof vertoefd te hebben, eerste kamerheer werd van Christina, de Europeesche hoven rondreisde, om de verschillende vorsten te schilderen voor de Zweedsche Koningin, en in ruil daarvoor een portret van Christina aanbood, waarvan hij er vele bij zich had. Beck is in 1656 in den Haag gestorven.
In marg. van het vers: Ad Ptolemaeum Cleopatramque Reges Legati dona tulere. *Liu. dec. 2. l. 7.*

IN EANDEM AD CHANUTUM GALLIAE LEGATUM [1]).

Aspice me, dixi: respexit, et aspecturam,
  Indice Chanuto, Panthea pollicita est.
Nec tamen aspexit, nec adhuc quis fulgor in illo
  Fulgure, quis regnet candor, Amice, scio.
Mentior, aspexit constanter et aspicit. ecce
  Fecit ut aspiceret Beckius Hugenium.

19. Ian.

IN EANDEM [2]).

Auriga Coeli exorbitat, fallunt rotae,
Delirat aether, Sol soloecismum facit,
Arctous ardet, Eous est in ultimo
Septentrione, quamque mater hactenus
Natura nescit, Solis umbra est quod vides.

23. Ian.

A MAD.E DE LA BARRE, SUR LES MENACES DE SON DEPART [3]).

Bel oiseau passager, dont le diuin ramage
Reduit la liberté d'Hollande en esclauage,
Esclauage amoureux de tes gazouillemens,
Estimes tu si peu nos applaudissemens?
A peine te void on paroistre en nos campagnes;
Et tu cerches desjà la routte des montagnes,
Et tu chantes desjà ta retraitte hors des Bois
Que tu viens d'animer de l'esclat de ta voix;
Et tu nous fais haïr ce que le Monde adore,
Cest Astre nouueau-né qui transporte l'Aurore
Du point de l'Orient dans la minuict du Nord;
Et tu ne conçois pas comme Christine a tort
De t'offrir ses frimats et sa neige et sa glace,
Pour te veoir hazarder d'une plus fiere audace

---

1) Pierre Chanut (1600—1662) was van 1645 tot 1649 Fransch gezant in Zweden en vertoefde in 1653 in ons land. Hij was een geleerd man, die het vertrouwen genoot van Christina.

2) M. D., 391.

3) Ook in klad, dat den datum heeft.

Anne de la Barre was de dochter van den S.r de la Barre, organist van den Koning van Frankrijk (vgl. dl. IV, 244). Zij was eene beroemde zangeres, die dikwijls in „ballets et mascarades" optrad (vgl. C. F. van Duyl in *De Tijdspiegel*, 1894, II, 23), en zeer mooi. Toen zij naar Zweden zou reizen, noodigde H. haar uit op hare reis bij hem te komen logeeren en zij voldeed aan zijn verzoek in Febr. 1653 (vgl. Jonckbloet et Land, blz. CXLVII en CXLVIII, 19—21).

vs. 7 *chantes* klad: *sonnes* — *ta* klad: *la* — vs. 10 *transporte* klad eerst eveneens, dan: *transpose*

Une beauté plus tendre et des attraits plus doux
Que n'en fit veoir Europe à son taureau d'espoux!
Arreste, bel oiseau; il n'est filet ni cage
Dont nous te menacions: tout ne sera qu'homage,
Que voeu, que sacrifice, et regale et respects,
En plein païs d'amour, de Musique et de paix.
Il n'est plus de Canon, plus de poudre, plus d'armes,
Plus de Trompette, plus de Tambour, plus d'alarmes,
Qui trouble ton repos; un silence sans bruict,
Une tranquillité calme comme la nuict
Te lairra dominer dans nos forests plus sombres,
Ou les vents seront moins entendus que les ombres,
Ou la gresle cherra comme du grain succré,
Plus douce que ne chet la pluije dans un pré,
Que la neige ne chet sur des floccons de laine.
La Mer, qui desormais est lasse et hors d'haleine,
Cessera d'enrager et de nous enuahir;
Si ce n'est que ses flots r'approchent, pour t'ouïr,
Et que le Dieu Neptun jaloux de la fortune
De nos heureux deserts un peu nous importune.
Mais tu le calmeras, si bien que l'Alcijon
Viendra s'ij preualoir de son attention.
En fin tout se taira; Ciel et Terre muette
Enseigneront la Mer à deuenir discrete.
Le pirate Breton, le parricide Anglois
Desarmera sa rage au charme de ta voix,
Et tu feras la paix que nous ne sçaurions faire
Entre les vieulx voisins d'Hollande et d'Angleterre,
Et tu rameneras ce Parlement sans foij
A reuerer la Fille et la Soeur de son Roij.
Voix tu, beau passager, à quel illustre usage
Nous taschons d'esleuer l'honneur de ton passage;
Considere nos voeux et nos justes desirs.
Durant ces entretiens la douceur des Zephirs
Deglacera les Mers que doibt franchir ta barque:
Durant ces entretiens cest autre grand Monarque
Que tu doibs resjouïr en tirant vers le Nord,
Et qui desià te guette et t'attend sur son bord,
Goustera la faueur d'un delay d'importance,
Par où son Danemarcq te semblera ta France,
Et te caressera d'un Climat aussi doux
Qu'on en void habiter entre ta France et nous.

---

vs. 22 *Trompette* klad: *Trompettes* — *Tambour* klad: *Tambours* — vs. 38 *Enseigneront* klad: *Apprendront à* — vs. 40 *Desarmera sa rage* and. lez. in het klad: *Noyera sa colere* — vs. 50 *Durant* klad: *Et dans*

Fasse apres le Destin tout ce qu'il se propose:
Mais, si je suis prophete, et si dire je l'ose,
Il naistra du debat dans le Septentrion,
A qui triomphera de la possession
De ta chere presence, et, si bien je raisonne,
Tu brouïlleras la paix de couronne à couronne.
La Suede pretendra que par engagement
Tu luij doibs les effects de ton consentement,
Le Souuerain voisin ne voudra pas demordre:
Querelle d'Aleman, desordre sur desordre;
Guerre ouuerte apres tout, noise, contention
D'entre la bienseance et la preuention.
Mais je ne puis cesser de faire le prophete:
Apres ce bel exploict, d'auoir rendu discrete
La Mer et les Anglois, tu mettras, si tu veux,
L'harmonie et l'Amour et la Paix entre deux;
Et si sur les confins de ces vastes Prouinces
Tu touches doucement l'oreille de leurs Princes,
Tu les mettras d'accord, et ne manqueras pas
D'aussi bien reussir au Nord qu'au Païs bas.
Seulement, pour jouïr de tous les auantages
Du Ciel, de ton merite, et de tant de presages,
Pour arriuer par tout en saison et à temps,
Escoutte ce qu'en dit l'Eccho des Bois, Attens.
Elle t'en diroit plus, mais elle est enrhumée.
I'acheueroij d'un mot mon Poeme et sa pensée;
Attens, ce disons nous, qu'au prochain renouueau
Tu voijes le Soleil ton Page et ton Flambeau.

26. Ian. Breuiss.o impetu.

A LA REINE DE SUEDE, POUR ELLE MESME [1]).

Reine, qui sçauez tout ce que sçait la Nature:
Vous sçauez de longtemps que l'unique Phenix
Reuit en son brazier, et qu'en sa sepulture
Il engendre son Pere et renaist de son Fils:
Mais vous ne sçauiez pas autre mijstere estrange,
Que pour renaistre en Suede il est mort à Paris,
Qu'il est le veritable Oiseau de Paradis,
Et que, pour son ramage, il chante comme un Ange.

eod.

---

1) Ook in klad met den datum en den titel: *A la Reine de Suede.*
Anne de la Barre was door de Koningin naar Zweden geroepen „sur des appointemens nobles et tres-Royaulx" (vgl. Jonckbloet et Land, blz. 20).

IN TH. GRASWINCKELIJ LIBERI MARIS VINDICIAS CONTRA WELWODIUM [1]).

Euge, vir, heroum decus ac tutela Batavûm,
Unus hic instabat pro Colophone labor.
Confecto sene Seldeno, victoria Burgum
Obtulit, et sensit se perijsse Ligur.
Omnibus oppressis mox cum bellacibus umbris
Ultima Welwodijs pugna nouanda fuit.
Nec mora, consurgis: placuit vestigia Vatis
Threïcij et nigram Ditis adire domum.
Post superos Acheronta moues, et posse perire
Sub Graswinckelio qui periere doces.
Vicimus, et, si quid praesagio, debellatum,
Res de priuata publica facta fretum est.
Patria rostratam victori grata coronam
Destinat, asserto, te praeeunte, Mari.
Ilicet, hoc operae pretium triplicisque Triumphi est,
Hinc dolor, hinc pudor incussus, utrimque pauor.
Vicimus hoc certe, jam nec mutire rebelles:
Si quid adhuc calamus non dedit, arma dabunt:
Trompiadae res sit cum piscatore Britanno,
Tu tibi cum mutis piscibus esse puta.

28. Ian.

Well wood J Welwood liued and saw himself undone [2]),
Euen after he is gone.
Well wood he, by mij troth J know not, weepe or laugh,
At such an Epitaphe.

1. Feb.

---

[1]) Ook in klad.

In 1653 gaf Graswinckel een werk uit onder den titel: *Maris Liberi Vindiciae adversus Gulielmum Welwodum. Hagae Comitum.* Daar ik het boek niet heb kunnen opsporen, is het mij niet bekend, of H.'s vers daarin is afgedrukt.

William Welwood, „professor of the Ciuill Lawe," was een Schot, die waarschijnlijk met Jacob I in Engeland is gekomen. In 1613 schreef hij *An Abridgement of all Sea-Lawes, gathered forth of all Writings and Momuments, which are to be found among any people or Nation, vpon the coasts of the great Ocean and Mediterranean Sea: And specially ordered and disposed for the vse and benefit of all beneuolent Sea-farers, within his Maiesties Dominions of Great Britanne, Ireland, and the adiacent Isles therof. London, Printed by Humfrey Lownes, for Thomas Man.* Het boekje werd in 1636 herdrukt. In 1616 gaf hij één der hoofdstukken van het werkje vermeerderd en verbeterd uit onder den titel: *De dominio maris, Juribusque ad Dominium praecipue spectantibus assertio brevis ac methodica.* Na Graswinckel's bestrijding werd dit boekje in den Haag nagedrukt (zie over den schrijver en zijne werken Mr. S. Muller Fz., *Mare clausum.* .... 1872, blz. 76—85, 101—105).

vs. 9 *Post superos* klad eerst: *Iussus et hoc* — vs. 11 *debellatum* klad: *debellatum est*

[2]) Het HS. is bij de Lat. gedichten.

ADIEU À MAD.LE DE LA BARRE [1]).

Ton Page et ton Flambeau t'attendent à la porte:
Debout, belle Phillis; la glace n'est pas morte,
Mais elle va mourant, et, comme en pasmoison,
Se fond deuant tes pieds; et le Cijgne et l'Oison
Commencent à flotter sur ce Crijstal de roche
D'ou le puissant raijon que ton bel oeil descoche
Tire de l'argent vif, desjà tout glorieux,
Desjà le digne object de l'enuie des Dieux,
Qui voudroijent deuenir Fontaines et Riuieres,
Et Cijgnes et Taureaux, pour seruir de lictieres
A si belle voiture et si riche fardeau
Que tu vas exposer à la merci de l'eau.
La neige disparoist, pour ne seruir de compte
Aux siecles à venir, d'auoir rougi de honte,
De honte criminelle, en ne permettant pas
Que l'hiuer fist fleurir des Roses sous tes pas.
Les Brouillarts desormais ne seront que Rosées,
Douces comme la Manne, ou comme tes pensées,
Cassolettes, Oijselets de Cijpre, Muscardins,
Pastilles, dont le Ciel et les Astres benins
Parfumeront les Fleurs, l'herbe et le païsage
Où l'on te verra faire ou sejour ou passage,
Et ces sombres horreurs ces Chesnes et Sapins
Seront transfigurez de Forests en Iardins.
Aeole et ses enfans ne feront qu'une trouppe,
Et, pour auoir l'honneur de te seruir en pouppe,
Tu verras arriuer, ce qui ne fut jamais,
Que ces quatre enemis se parleront de paix
Et d'amour fraternelle, au moins d'autant de Trefue
Que durant le Traicté ton voijage s'acheue.
Le Flambeau dans la main de ton Page immortel
Esclairera les Cieux d'un raijon eternel;
Serenité par tout, tousjours Soleil sans nue;
Si ce flambeau parfois ne se cache à ta veuë,
En couurant son default d'un semblant faux et feint,
De ne vouloir faner les Roses de ton teint.
En mesme temps sa Soeur cornue et vagabonde
Corrigera l'Eclipse, et fera veoir au Monde,
Que pour jouïr tousjours d'un luminaire ou deux
Il ne faut que sa flame et celle de tes ijeux.

[1]) In 2 afschriften van andere hand. Het gedicht is niet onderteekend en niet gedateerd; in 1 afschrift zijn echter door H. een paar veranderingen aangebracht; het vers is dus zeker van hem.

vs. 11 *si* — *si* and. afschr.: *la* — *au*

Les chandelles du Nord, les pieds luisans de l'Oursse
Emporteront la Beste, et d'un estrange coursse
La precipiteront dedans les flots glacez,
Où le Septentrion dira que c'est assez,
Pour guider la Boussole et la routte des voiles,
Des deux Astres nouueaux au lieu de mille estoiles.
La Musique des Cieux, ces Cercles resonnans,
Dont les Dieux au de là de tous les Elemens
Entendent la cadence imperceptible en terre,
En cessant de rouler, apprendront à se taire,
Pour donner audience à ces plus beaux accens
Dont tu nous as charmé les esprits et les sens:
Et ce silence, en fin, des Dieux, des Cieux, de l'Onde,
De la Terre, des Bois, des vents, de tout le Monde
Fera considerer à Christine, qui vault
Tout ce que j'aij nommé d'icij bas, de la haut,
D'humain et d'immortel, que si grande merueille
Merite asseurement l'honneur de son Oreille,
Et ceste Oreille aura ce credit sur son coeur,
De t'ij faire loger en profonde faueur.
Va, Phillis, ou le sort et ton rare merite,
Nos voeux et nos souhaits te seruent de conduitte,
Transporte ta beauté, ta voix et tes vertus
Où l'on t'accueillira de mille bienvenus,
Où de mille regrets tu seras escortée,
Quand l'heure sonnera que tu t'es appointée
Pour ton heureux retour, qui nous tarde si fort,
Que nous te voudrions veoir soubs voile et hors du port.

Ilicet Hollandis juuat hoc inscribere Fastis [1];
Salmasio fandi copia facta fuit;
Et, quâ Christinae posset pertexere laudes,
Praesentis veniâ Conjugis hora data est.
Xanthe retro propera, Picae Ranaeque tacete;
Gallica Xanthippe desijt esse loquax.

18. Feb.

DE CLAVICIJMBALO, CUIUS PRAECIPUAE PARTES SUNT SETAE SUILLAE, PENNAE CORVINAE, FIDES CHALYBEAE, CLAVES EBURNEAE ET LANA OVILLA, GRYPHUS [2]).

Mortua Sus Corvum exanimem docet esse choraedum,
Exanimes Corui mortua ferra loqui.
Adde manus vivae nervos, saliunt Elephanti.
Intercedat Ouis mortua, cuncta silent.

---

vs. 46 *Des* 1 afschr.: *De*

1) vs. 3 *posset* eerst: *potuit*

2) M. D., 390. Ook in klad, met den datum.

Fas est Pierides fateantur, Apolline viuo
Mortua sic melius Bruta mouere Lijram.

3. Mart.

OP EEN' VERJARING [1]).

Twee mael vijftien vijftiende Maerten,
Hebt ghij geluckigh uytgestaen,
En tot de dertigh jaer vier quaerten,
Dat gaet op twee en dertigh aen.
Noch eens soo veel sal acht mael acht zijn.
Dat wensch ick u met all mijn hert,
All sal ick lang uijt uw gedacht zijn,
Mits dat het uw gesondheit herdt.

15. Mart.

ΛΥΚΟΡΡΑΙΣΤΗΣ [2]).

Infestum pauido dudum nesciuit Ouili
Optima terrarum Terra Britanna pecus.
Nunc bipedes male foeta feras, monstrique rapacis
Quantum non alibi protulit orbis alit.
Causa mali est male regnandi scelerata libido,
Et modo Regali sanguine pota sitis.
His epulis semel expletae cum crimine creuit
Altera fraterni sanguinis atra fames.
Hinc Batauis vesci dictat furor, inde luporum
Innocuae pecudes, scilicet, esca sumus.
Iamque adeo pertaesa soli de caede cruenti
Amphibia omisso litore monstra natant.
Quaque natant foedis temeratas rictibus undas
Inuitis clamant legibus esse suas.
Hoc tu, Galle, feras, hoc tu, Leo Belga, natator
Inclyte, tu Theti, tu, gurgitis ude parens,
Tu, Trompi, tu centeno stipate Leone
Hactenus inuicti dux gregis, ipse Leo?
Absit ut hoc stellae videant, ut Gallia culpet,
Nec semel hoc ipso gurgite fusus Iber.
Euge, mei Belgae, quia quod voluere merentur,
Obruat inuasi gurgitis unda reos.

---

1) K. b., II, 397. In 2 HSS., het eene met den titel, het andere met den datum Het versje is zeker gericht aan Maria de Casembroot.

vs. 8 *herdt* 1 HS.: *herd'*

2) Westerbaen vertaalde H.'s gedicht onder den titel: *De Wolven-jaeger Vyt het Latijn van een Onbekenden naegevolgt* (zie *Gedichten*, 1657, I, 318), en schreef naar aanleiding van H.'s vers en van zijne *Fuga classis Anglicanae* nog twee gedichten (vgl. *Tijdschrift voor Nederlandsche Taal- en Letterkunde*, VI, 1886, blz. 276, 277).

Cogimur esse feri: nec, dum tractauimus arma,
Armauit Batauas justior ira manus.
Pacem ferre negat, Bello luat improbus autor
Vel pirata suum vel patricida nefas.
Audiuere Dij Terrae, Dij vota Marini;
Excidit elusis aurea praeda feris,
Quosque leues rapuere pilos de vellere tanto
Praemia non parci parca cruoris habent.
Vendidimus pelles justâ mercede Batauas,
Unica centenis constitit agna lupis.
Si placet annonae ratio, grex alter et alter
Amplior emptores prouocat ecce nouos.
Instaurate nouos ungues dentesque gulasque,
Digna nouo prostat sanguine praeda recens.
Est ubi se totum monstris infame lupercal
Exuat, et Batavi laus erit ista gregis.
Laus erit antiquum, quâ vi, quâ jure Britannis
Cum facie prisca restituisse decus.
Laus erit heroo sceleratâ caede reuulsas
Stipite regales inseruisse Rosas.
Laus erit ad frugem insanos reuocasse latrones,
Et scelus infandas dedocuisse manus.
Litora piratis, monstris mare, Regna tyrannis
Purgasse, et nullum non domuisse nefas,
Deturbasse malos ciues de sede cruenta,
De solio fulti caedibus imperij.
Expressisse Lycanthropis Pacemque fidemque
Humanumque hominum vultibus ingenium.
Laus erit et nostris dignissima gloria fastis
Publica vel Batauo sanguine parta quies [1]).

25. Mart.

(A MAD.E LA BARONNE DE PODLITZ [2]).)

La faueur que je vous demande
Sera tousiours illustre et grande,

---

vs. 46 *domuisse* and. lez.: *perpulisse*

[1]) Onder het vers staat: Hoc volvervnt.

[2]) In een brief aan haar van dien datum (*Lettres françaises*).

Helena van Brederode, waarschijnlijk eene zuster van Joan Wolfert (vgl. Van Leeuwen, *Batavia illustrata*, 1685, blz. 892), was gehuwd geweest met Baron Podlitz, een officier der cavallerie, die in 1626 in een ruitergevecht tegen Graaf Van den Bergh gewond werd en aan de gevolgen overleed (vgl. *Mémoires de Frédérick Henri*, 40). Den 5den April 1628 richtte zijne weduwe een verzoek aan de Staten-Generaal (zie Res. St.-Gen. op dien datum); in 1638 behoorde zij tot het gevolg van Maria de Medicis, toen deze zich in ons land ophield (vgl. Aitzema, IVb, 65). Blijkens den brief van H. woonde zij te Vianen, waar H. haar ook den 23sten Juli 1659 een bezoek bracht (*Dagb.*, 63).

Madame, si vous l'accordez:
Mais, à tout prendre, que sera ce,
Si vous m'octroyez une grace
De tant que vous en possedez?

19. May.

OP HET BOECK VAN HOFWIJCK VEREERT AENDEN COMMIS IOHAN SPRONSSEN [1]).

Dit Boeck, Ian Spronssen,
Weeght sestien Oncen
Min dan een Pond:
Want in den grond
En is 't maer 'trasen
Van Boon en Blasen,
All dit gedruijs
Van Hof en Huijs:
Maer sulcke kunsten
Bestaen bij gunst en
Nieuwsgiericheit:
Daer 's 't all geseit.

3. Iun.

MADAME LA COMTESSE DE SLAVATA, GRANDE MAISTRESSE, M'AIJANT COMMUNIQUÉ LES INSTITUTIONS DE SON ORDRE DE LA IOIJE [2]).

I'admire vos Edits, et la belle police
Dont Vostre Gaijeté faict guerre ouuerte au vice,
Au vice vicieux et dans païs de Vin
Insupportable, infame, appelé franc Chagrin.
Et, pour vous tesmoigner combien je fay de compte
Du precieux dessein, de peur qu'on ne m'affronte,

---

[1]) K. b., II, 202. In K. a. is de titel: *Aan I. Spronssen, met het selve.*

Den 19den Febr. 1645 werd in het Ondertrouw-boek der Groote Kerk te 's Gravenhage in huwelijk ingeteekend: Johan Spronssen, Commies van Hunne Hoog-Mog., en Barbera van der Swalmen. Den 20sten Dec. 1654 werd zijn huwelijk met Maria Groulard ingeteekend. (Mededeelingen van den Heer M. G. Wildeman te 's Gravenhage). Spronssen werd den 27sten Aug. 1672 benoemd tot griffier der Staten-Generaal en overleed in 1680 (vgl. *Heraldieke Bibliotheek, Nieuwe Reeks*, II, blz. 255).

[2]) In 2 HSS., één met den titel: *A Sa Gayeté la Grande Maistresse.*

Amelia Margaretha van Brederode was eene dochter van Joan Wolfert van Brederode (vgl. dl. III, 43) en van zijne eerste vrouw, Anna van Nassau (vgl. Van Leeuwen, *Batavia illustrata*, 892). Zij huwde Henr. Aelbert Baron van Slavata (t. a. p.), die in 1647 Sergeant-majoor te paard was (Plaat van Pieter Post) en ook het ambt van kamerheer aan het hof der Koningin van Boheme bekleedde (vgl. C. A. van Sypesteyn, *Het hof van Boheme en het leven in den Haag in de XVIIe eeuw. Amsterdam* 1886, blz. 14).

vs. 3 *dans* and. HS.: *en*

Pour n'auoir eu l'esprit de commencer par là
Où tout bon Cheualier puisse acheuer par Ha!
Afin que l'envieux n'ij trouue rien à mordre,
Ie m'offre pour valet du marmiton de l'ordre.

G(eertruiden) Bergh 5. Iuill.

A MADAME LA DUCHESSE DE LORRAINE EN LUIJ PRESENTANT LE PORTRAICT DE MADAME LA PRINCESSE DOUARIERE D'ORANGE, PAR ORDRE DE S. A.

Voijez vous ce Tableau, ma Cousine en Adam?
Il vient d'un beau village aussi près d'Amsterdam
Qu'Amsterdam de chez moij, où vos beautez extremes
Ont mis les mieux sensez aussi loing hors d'eux mesmes
Qu'il ij pourroit auoir de Brusselle à Louuain;
Et l'on m'a commandé de vous le mettre en main
Auec des complimens dont j'aurois de la peine
A me resouuenir de toute la sepmaine.
En somme j'en ay l'ordre, et pense auoir tout faict,
Quand je vous auray dit, que ce n'est qu'un portraict
Que reçoit par mes mains, quoij que l'enuie en creue,
Ma Cousine en Adam de ma Cousine en Eve.

Roosendael 5. Iuill.

BANQUEROUTTE [1]).

Ian stond doorgaens vroeg op: nu is hy door gegaen,
En Bancquerot: dat 's recht doorgaens vroegh op gestaen.

Sande 7. Iul.

A MADAME DE LORRAINE SUR SON ORDRE DU MARTEAU DE CLAVECIN. RAILLERIE [2]).

D'assassiner le monde à coups de beaux regards,
A coups de complaisance, à coups d'autants de dards
Que de doux entretiens, que de ris, que de danses,
Que de beaux contrepoints, que de belles cadences;
Et puis penser produire un Ordre faict exprés
Pour adoucir de loing le mal gaigné de prés;
Cousine, par ma foij, c'est moins guerir que mordre.
Et, s'il faut dire tout, de vostre nouuel ordre
Vn desordre noueau me brouïlle tous les sens:

---

1) K. b., II, 203. In 2 HSS.; 1 daarvan is bij de Fransche gedichten. In K. a. is de titel: *Bancqueroutier*.

2) De titel was eerst: *Le marteau d'or. A M. la Duch.e de Lorraine*.

Den 14den Aug. schreef H. aan de Hertogin, dat de hamer hem door Duarte overhandigd was (*Lettres françaises*).

Plus vous pensez ma plaije et plus je la ressens,
Vostre appareil me tue: et croijez vous sans rire
Que des coups de Marteau guerissent du martire?

30. Iul.

RIMES SUR (LE) BUSQUE D'UNE BELLE [1]).

Toutes les graces de la Crusque,
La Cresme de la langue Hetrusque,
Ou bien, comme on la nomme, Tusque,
Ne me sçauroijent rejouïr plus que
Ce meuble, qui descendoit jusque
Où l'Amour volontiers s'embusque
Et d'où rarement il debusque.
Car c'est par là que je conclus que
Ie le doibs aijmer beaucoup plus que
S'il auoit toutes les vertus que
Celuij de la belle Venus, que
L'Ambre, la Ciuette et le Musque.
Si ma demande par trop brusque
Le jugement ne vous offusque,
Deuinez de qui c'est le Busque.

A SA GAIJETÉ, M'AIJANT ENVOIJÉ LA MEDAILLE DE L'ORDRE [2]).

Cheualier de valet de marmiton, Madame,
C'est, ma foij, trop d'honneur, et j'en ay ma pauure ame
Si tournée hors des gons, que dans le mal qu'elle a
Les applaudissemens qui commencent par Ha!
Ont grand' peine à sortir de ma bouche estonnée.
I'applaudis toutefois à la faueur donnée,
Soit par Ha, soit par He, soit par Hi, soit par Ho,
Soit par Hu, soit par Hou; et, parlant à propos,
M'advouë Cheualier de l'Ordre de la joije,
Pourveu que tost ou tard installé je m'ij voije
Ou par Coadjutrice, ou par les belles mains
De vostre Gaijeté, qu'adorent tant d'humains,
Et qu'en conformité des Ordonnances faictes
Mon installation aboutisse en pincettes.

---

[1]) Het vers is niet gedateerd, maar een zeer afwijkend klad van het gedicht, *La Relique* getiteld, heeft den datum: 30. Iul. 53. In den titel is het woordje *le* weggelaten.

vs. 1—4 niet in het klad. — vs. 5 klad: *Ce meuble un jour descendoit jusque* — vs. 7 *rarement* klad: *jamais* — *il* klad: *il ne* — vs. 8 niet in het klad. — vs. 9 klad: *Pourquoij je l'aijme* — vs. 10 en 11 niet in het klad. — vs. 13 *par* klad: *un peu*

[2]) Ook in klad met het opschrift: *A Sa Gaijeté*. vs. 15—24 vormt daar een afzonderlijk gedicht, met denzelfden datum.

vs. 12 *tant d'* klad: *les*

Faict à la Haije au bout du Bois,
Où tout à l'heure je reçois
Ce beau noeud de couleur de Rose,
Qui par douce metamorphose
De valet m'a faict Cheualier,
Le lendemain du jour d'hier,
L'an mil six cens trois et cinquante,
Par une main tousiours constante
En ce qu'elle a tousiours esté
A vostre illustre Gaijeté.

7. Aoust.

AEN IOFF. LUCHTENBURGH WED.^E [1]).

Ghij hebt naer desen Boeck getracht,
Tot dat hij u is t'huijs gebracht
Als waer 't wat waerdighs om te lesen:
Schoon' oogen hebben lang voor desen
Bedrogen menigh eerlick mann:
Daer treck ick nu de wraecke van:
Want siet, schoon' oogen van vermogen,
Nu zijt ghij door een' mann bedrogen.

12. Aug.

REPLIQUE [2]).

Bedrogen zijt ghij van een mann
Die Boeckwey-Boecken backen kan,
Maer sonder Eyeren of Boter,
De sess dozijnen om een Stooter:
En ghij gelooft dat yeder Boeck
Soo goed is als een Boeckwey-Coeck:
Dat scheelt soo veel als waer en logen,
Soo blyft ghij van den mann bedrogen.

13. Aug.

(KEUR [3]).)

Naer goed weer volght quaed weer,
Naer quaed weer 'tgoede weer:
Wanneer ghij reisen soudt, wat hadt ghij liever, Iorden,
Of dat het weder goed, of dat het quaed sou worden?

20. Sept.

---

vs. 23 *qu'elle a tousiours* klad: *que tousiours j'aij*

[1]) K. b., II, 202. In K. a. is de titel: *Aen een Schoone met het zelve* (nl. *Hofwyck*). Misschien de weduwe van Jonathan van Luchtenburch, Rentmeester-generaal van Noord-Holland, die den 22sten Aug. 1637 in de St. Jacobskerk te 's Gravenhage begraven werd. Hij was in Juni 1624 hertrouwd met Nathalia van Cromfliet. (Mededeelingen van den Heer M. G. Wildeman te 's Gravenhage).

[2]) K. b., II, 202. In K. a. is de titel: *Weder antwoorde aen de selve.*

[3]) K. b., II, 203. Het HS. heeft geen titel.

Wat doet ghy daer myn Wijf? riep Symen tegen Teewen;
Wat sou'ck se doen, seij Teew, ghij'n hoorts' altoos niet schreewen.
Wij spelen wat om 'tjock, en niet om vuijl gewinn,
En, ofse wat verloor, ick staeder self voor in.

21. Sept.

AEN OOSTERWIJCK, PREDICANT TE VOORBURGH [1]).

Voor menigh' goede less, die'ck niet en will vergeten,
Ontfangt dit vuijl papier: ghij hebt het licht te weten
Waertoe het dienen kan, als Suijcker, zeep en Kruijt
Geen peperhuijs en vindt: ick geef het daer voor uijt.

Hofwijck 22. Sept.

NOCH OVER DES HEEREN AVONDMAEL [2]).

Is dat de swaericheit? neer sitten, eten, drincken,
En seggen, Grooten danck, en doen dat dancken klincken,
Dat Kercken daveren van lof en prijs en eer?
En is dat jock niet licht en goed om dragen, Heer?
O Iae 't: ick schort het op en meender met te proncken
Voor menschen en voor God. voor beij? wat magh ick roncken!
Voor menschen oogen, jae: maer voor mijn Schepper, neen.
Ghy weet Alwetende, ick segg het tuschen tween,
En menschen weten 't niet, hoe 't weeght op dese schoud'ren,
Die'k voel dat zeffens gaen verswacken en veroud'ren,
Hoe'ck struijckel onder 'tpack, hoe lichtelijck mijn voet
In 'tstruijckelen verstuijckt; hoe dat ick liggh en wroet
Om op te raecken, en niet op en kan geraecken;
Daer af dit Bruijloft kleed, dit kermezijne Laken,
In 't heiligh Bloed gedoopt, soo vuijl, soo kladdigh siet.
En nochtans sit ick hier, en ick en schaem mij niet,
Noch voorden Bruydegom, noch voor syn' uytverkoren,
Sijn' sonne-suijv're Bruijt! Neen, Heer, ghij moet het hooren,
En hoort het dagelijx, en hoort het met gedult,
De plecken in mijn kleed zyn 't door mijn' eighen schuld;
Daer valt gheen pleiten voor: maer isser een van allen
De gasten pleckeloos? en zijnse niet gevallen
Als ick gevallen ben, en dan weer op gestaen,
Dan weer gestruijckelt, die met mij ter Tafel gaen?

---

[1]) K. b., II, 202. In K. a. is de titel: *Aen D. Oosterwijck, Predicant tot Voorburgh, met mijn Hofwijck.*

Volkerus van Oosterwijck (1603—1675), geboren te Delft, was een tijd lang predikant bij de Hollandsche ambassade te Venetië; hij werd in 1634 beroepen te Rotterdam en in 1640 te Delft. Hij heeft verscheidene bundels gedichten uitgegeven.

[2]) K. b., II, 55.

Bij vs. 18 in marg.: 6. Cant. 7.

Ghij weet het, en ick gis 't. dit weet ick sonder gissen,
De Bruygom blijft alleen, en moet syn' Gasten missen,
En setten in haer' plaets sijn' dienaers sonder end,
Syn Eng'len sonder vleck, indien hij hier ontrent
Niet als het vleckeloos Gewaed verstaet te dulden.
Maer houdt uw' lesse niet, Vergeeft ons onse Schulden,
En d'and're, Komt tot mij all' die beladen zijt?
En is 'tniet al met Schuld beladen in der tyd?
En is 'tniet Menschen-werck, geen' Engelen te wesen?
En zyt ghij niet gestraft, gestorven en geresen
Om aller schulden vleck te waschen in dijn Bloed?
Soo siet niet wat ick dé, maer, wat ghij deedt en doet
Tot lichtingh van mijn pack, tot suijv'ring van mijn' vlecken,
Soo sal ick hier bestaen: en kant'er wat toe strecken,
Dat ick mijn' schuldenaer vergeve wat hij dé,
Wat ick niet en verdiend' en wat ick van hem lé,
Stout en ootmoedigh, Heer, derv ick mij des beroemen:
En sult ghij in 'tgericht geen' menschen-ziel verdoemen,
Dan die geen' menschen-siel syn schuld vergeven kost,
Soo ben ick, niettemin door dijnen arm, verlost.

Hofwijck 30. Sept. versus instantem synaxin 5.° Octob.

TRYNTIE CORNELISD.R KLVCHT [1]).

Personagien.

Claes Gerritsz. Schipper.
Tryntie Cornelisd.r Schippers vrouw.
Kees. Schippers knecht.
Marie. Snoll.
Francisco. Poll.
Paschier. Poll.
Hanneken vyt. Klapperman.

Thooneel t' Antwerpen.

---

1) K. b., I, 561. Zie over de beide afzonderlijke uitgaven van de *Tryntje Cornelis* de Inleiding, blz. XXIII; die van 1657, met het vignet *Hic noctis tenebras hic pectoris aufert*, wordt hier aangeduid als uitg. 1657a, die met het vignet *Ex morte immortalitas* als uitg. 1657b. De laatstgenoemde uitgave is dezelfde als in K. a.

Het HS. der klucht is een klad, dat bovenaan als datum heeft: 20. Sept. 1653; bij vs. 258 staat: 22. Sept., bij vs. 554: 24. Sept., bij vs. 864: 26. Sept. mane, bij vs. 1083: 26. 7b. (Sept.), bij vs. 1146: 27. 7b (Sept.) mane. Zie verder de noot aan het slot der 3de acte, vs. 1560 en vs. 1572.

Een afschrift der klucht is in het bezit der firma W. P. van Stockum te 's Gravenhage, die mij met de grootste voorkomendheid toestond het te gebruiken voor deze uitgave. Dat afschrift is zeker hetzelfde, waarover H. den 23sten Nov. 1653 aan Westerbaen schrijft (vgl. *Tijdschrift voor Nederl. Taal- en Letterkunde*, VI, 1886, blz. 244, 245): — „ecce .... futilis et jocosi dramatis nuper a me effusi exemplar, quale nunc demum ex adversarijs alienâ manu descriptum, ipse meâ Calliopius recensui."

Voorbericht [1]).

De Vrede was in 'tland, den uijtslagh van Westphalen,
Dien 'tvreloos Engeland in d' aschen soeckt te malen:

W. antwoordde den 1sten Dec. (t. a. p., 246): Monendum hic duxi in prima prologi pagina legi Claes Dircxe qui ubique Claes Gerritsz etiam Nicolo Gerardi vocatur, quod errore amanuensis factum credo quem Calliopius in recensendo praeteryt." In het afschrift nu is de fout, die ook in het klad staat, verbeterd, maar de vroegere lezing is nog duidelijk zichtbaar. H. heeft verder in dit afschrift niet alleen zelf enkele versregels ingevoegd, maar ook eigenhandig het voorwerk, al de Latijnsche noten, de tooneelaanwijzigingen en de verklaring der uitspraak aan het slot geschreven.

De bron van de klucht is niet bekend; vermoedelijk ligt aan het eerste gedeelte een werkelijk voorval ten grondslag, dat tusschen de jaren 1648 (zie vs. 1 en 1572) en 1650 heeft plaats gehad. In 1650 toch zinspeelt H. op deze geschiedenis in een gedicht aan de Prinses van Hohenzollern (dl. IV, 217) en in het volgende jaar nog eens (t. a. p., 250). Het is niet onmogelijk, dat de Prinses hem het verhaal heeft gedaan. Daar H. eerst van plan was de klucht bij het slot der 3de acte te doen eindigen (zie aldaar), geloof ik, dat de gebeurtenissen der beide laatste bedrijven geheel van zijne eigen vinding zijn.

De tekst van het klad is hier afgedrukt en ook de tooneelaanwijzingen van dat HS. zijn gevolgd; de indeeling in tooneelen en de noten zijn naar het afschrift genomen (beide zijn in het HS. zeer onvolledig). Daar de geheele klucht in Brabantsch en Noord-Hollandsch dialect is geschreven en dit zoowel in het afschrift als in de uitgaven beter is volgehouden dan in het HS. van H. zelf, meende ik, wat tekst en varianten betreft, eenigszins anders te moeten handelen dan gewoonlijk, en wel in twee opzichten. Vooreerst neem ik uit het afschrift, dat dan toch door H. zelven is verbeterd, de accenten over op *ó* en *oó* en de schrijfwijze *æ*. Die accenten zijn in het klad zeer dikwijls weggelaten, terwijl de schrijfwijze *æ* daar hoogst onduidelijk is. Verder worden ook die varianten van spelling opgegeven, die voor de uitspraak van beteekenis kunnen zijn. Slechts worden daarvan uitgezonderd de varianten *ae* en *æ* benevens *ye* en *je*.

In het klad gaan aan de klucht de volgende citaten vooraf:

Οὐ τὸ τὰ γινόμενα λέγειν τῶν ποιητῶν ἔργον ἐστὶν, ἀλλὰ οἷα ἂν γένοιτο, καὶ τὰ δυνατὰ καὶ τὸ εἰκὸς ἢ τὸ ἀναγκαῖον. Arist. de Poët.

Δῆλον οὖν ἐκ τούτων, ὅτι τὸν ποιητὴν μᾶλλον τῶν μύθων εἶναι δεῖ ποιητὴν, ἢ τῶν μέτρων, ὅσῳ ποιητὴς κατὰ τὴν μίμησίν ἐστιν. Ib.

Εὐφυοῦς ἡ ποιητική ἐστιν, ἢ μανικοῦ. τούτων γὰρ οἱ μὲν σύμπλαστοι, οἱ δὲ ἐκστατικοι εἰσιν. Ib. 16.

Ἔτι ἡ τραγῳδία καὶ ἄνευ κινήσεως ἐποιεῖτο αὐτῆς, ὥςπερ ἡ ἐποποϊία· διὰ γὰρ τοῦ ἀναγιγνώσκειν — φανερὰ ὁποία τίς ἐστι. Ib. 26.

Poeta tabulas cum cepit sibi, Quaerit quod nusquam est gentium, reperit tamen. Facit illud verisimile quod mendacium est. *Plaut. Pseud. Act.* 1. 4.

Ἐκεῖνο δ'οὖν φανερὸν, ὅτι δεῖ τοὺς βουλομένους ἢ ποιεῖν ἢ γράφειν τι κεχαρισμένον τοῖς πολλοῖς μὴ τοὺς ὠφελιμωτάτους τῶν λόγων ζητεῖν, ἀλλὰ τοὺς μυθωδεστάτους. ἀκούοντες μὲν γὰρ τῶν τοιούτων χαίρουσι. Isocr. ad. Nicl.

Verder 3 aanhalingen uit *Prov.* 5. 3, 4; 5. 8, en 22. 14, die bij vs. 140 zijn opgenomen. Vóór het afschrift zijn eenige dier citaten behouden en is het volgende er aan toegevoegd:

Ut in vita, sic in studijs pulcherrimum et humanissimum existimo, seueritatem comitatemque miscere, ne illa in tristitiam, haec in petulantiam procedat. quâ ratione ductus grauiora opera lusibus jocisque distinguo. *Plin. Sec. Ep. lib.* 8.

1) *Voorbericht* Uitg. 1657a: *Voorbericht, Aen 't Volck.*

vs. 2 *soeckt* Uitg. 1657a: *socht*

De seven volckeren bejeghenden de Thien
Als Vrienden, emmers als twee swarmen noeste Bien,
Verscheidentlick beheert, maer vrienden; Als geburen
Die d'een den anderen syn' welvaert noch betruren,
Noch overgunstigh zijn, als Buren door de banck:
Die slagh van Vrede sagh soet Nederland in swanck;
En winst of wilde vreughd dee d'een en d'ander lusten
Van hier naer Brabantsche, van daer naer onse Custen.
Claes Gertze van Saardam leij op een vrachtje toe,
Daer winst op vallen moght; Trijn Knelis kind, syn' Koe,
Syn' weeldrigh' honighbie, sijn wijf, om kort te spreken,
Had 't op de vreughd gemunt, de vreughd van hooren preken
In kapp en keuvel, vreughd van Monick en Bagijn
En klooster-goed te sien; van t' Antwerpen te zijn.
Claes gunden haer 'tvermaeck, en packtes' in 'tvooronder:
Sy waeren niew getrouwt; hij docht, 'ten waer geen wonder
Of 'twijf wat schorten moght dat jonghe vrouwen schort,
Als 'tgoedje gemelick en vies en lustigh wordt,
En dient voldaen te zijn, all souder 'tland om wagen:
Oock koste 't hem geen' vracht van schip, of peerd of wagen,
En beter hadt hij Moer ontrent hem binnens boords,
Dan of sij thuijs alleen moght vallen in een' koorts,
Een' koorts van ritsigh bloed, daer kluchtighe doctoren,
Gehaelt of ongehaelt, wat haest nae moghten hooren,
En meesterense soo, of sij 't verschoonen wouw,
Dat moers Buyck draghen moght, dat vaers hoofd kroonen souw.
Soo raeckte Trijn mé t'scheep, en 'tschip door Kill en Keeten
T' Antwerpen aende kaeij: daer Claes begon te sweeten
In 'tventen vande vracht, in 'tlossen met sijn maet,
In 'trollen over 't Hoofd, in 'tslepen langs de Straet.
Trijn trockt haer weinigh aen: sy docht, het goed sal komen
All slapende; men seght, soo sendt het God den vromen,
En Claes soud't redderen: sij was daerom niet daer,
Maer om een kyckjen uijt: soo schicktse muts en haer,
Als of 't thuijs kermis waer: 't Bruijds pack wordt aengetrocken,
Het beste boven-lyf, — en bei de beste rocken.
De Trouwring aende hand, met noch een' Suff daerbij
Van Claesens Petemeu; de sleutelraex op zij,
De Beurs, de Kussebuijl, de Sonnendaeghsche messen,
De Beurs, verstaet, versien, ducaetjens met haer sessen

Bij vs. 25 in marg.: Amor in me peculatum facit. GY. Bono animo es, erit isti morbo melius. SI. Confidam fore, Si medicus veniat qui huic morbo facere medicinam potest. *Plaut. Cistel.* I. I.

vs. 11 *Gertze* het HS. heeft: *Dirxze*, het afschrift: *Gertze*. Zie boven. Uitg 1657a: *Gertze* — vs. 37 *of 't* uitg. 1657a: *of*

En ducatontjes toe, en schellinckjes daerop,
Om hier en daer wat tuijghs te koopen voor een' Popp,
Die dood of levendigh dat jaer haer kind moght vallen:
De zyde Coussen (want soo kost'lick derftmen mallen
In weeldrigh waterland) en hadse niet vermist,
Sij ginghen aen 'tgebeent, en, of men 't niet en wist,
Het korte keurssje kon 't tot bij de knie toe melden:
In 'tend quam de Cabass, of, als ick 'twel vertelden,
'T bruijn-houten Emmertje met spijckertjes verguldt,
Daer mé was onse moers toetaeckeling vervult.
Op trockse voorde wind: Claes liets' haer buijckvoll wandelen,
En sey, kind, siet wat om naer moije suyck'r' Amandelen
Voor onse Bessje thuijs, 'tsel hier niet qualick gaen,
Capittel-stocken toe, het magh'er all op staen.
Past voort wat op je stick, daer komt een ding by tije
Met bellen langs de straet, dat moetje machtigh mije;
Daer loope kaerssen om bij klare sonneschijn,
En 'tvolckje knielter voor, dat moet je late, Trijn,
As 'tonse Domene t' Saerdam quam te verneme,
'Kmien dat hy Claes en Trijn een poosje voor sou neme.
Pas was sij 'thoeckjen om, haer quam een' Bell te moet:
Hier hebb ick 't, docht sij strack, daer voor ick wijcken moet,
En snapten in een' steegh, tot dat het dingh verby was:
Als s' om sagh, was 'teen karr die niet voll rijstenbrij was,
Daervoor sij hadt geschrickt, door 't bellen van het Paerd.
'Khadd, sey se lacchende, die moeijte wel espaert,
En stapte stéwaerd in; daers' aen de ruijme straten,
Aen blauwe Balien, aen blauw' ronde deure-gaten,
Aen vensters sonder hout, aen Traelien sonder end,
(Als ijs're sneppen-touw) wel vatten kost ontrent,
Dat Saerdam op sijn best en op de kermis-malen
'TAntwerpsche werckendaghs niet heel wel op kan halen.
Sij sagh 't oock aen 't Stadhuijs; sij sagh 't oock aen 'tgerots
Van Iuffers, galghe voll, de straet langs in de Crots.
De kercken spraken 't oock met all haer' moije borden:
Daer meende de goe vrouw schier aers als aers te worden
Van hooren en van sien aen Orgel-pijp en Vaen.
Iuyst vonds' een' Paep op stoel in witte doecken staen,
Als ofm' hem scheeren souw, en nu se recht op 'tpunt quam
Soo wouws' eens hooren schier wat geld daer uijt die munt quam.

Bij vs. 60 in marg.: Tum, pol, ab istoc tibi, hera, cauendum intellego. *Ter. Eun.* 5. 2. — vs. 71: Neque fenestra nisi clathrata. *Plaut. Mil.* 2. 4.

vs. 46 *Coussen* uitg. 1657a: *Koussens* — vs. 47 *In* uitg 1657a: *In 't* — vs. 54 *naer* uitg. 1657a: *na* — vs. 70 *deure-* K. b.: *Poorte-* — vs. 81 *nu* uitg. 1657a: *mit* — vs. 82 *die* uitg. 1657a: *de* De andere uitgaven als boven.

'Ten was niet eers genoegh te seggen dat Gods woord
Vergalt wordt bij dit volck, en doemen 't ongehoort,
All souse Domene t' Saerdam noch eens bekijven.
Soo kroopse dichtjes aen by de devootste wijven:
Maer s' hadder niet veel duers: het Paepje brack veel winds
Met mond en handen; maer sij sat als doof of kinds,
En kost geen enckel woord bezeffen of besinnen,
Soo wardens' inde Tael, all spandes' all' haer' sinnen.
Soo verr was 't Antwerps bott van 'tgeestighe Saerdams,
Of van haer hoofsche spraeck, het suijver Amsterdams.
In 'tend vlooghs' over end, en, om haer spijt te decken,
Deeds' ofse swijmen sou; maer morden in 'tvertrecken,
Iae, Iae, wat je toch seght! 'kverstae je niet een woord;
Ick schick, je staet en lieght, dat hebb ick dick ehoort
Van onse Domene; die ken ten minste spreke
Voor vrouwe van verstand: maer dit en lyckt gien preke.
Daermé de Kerckdeur uijt, en met den neus op Straet,
Daer boven 'thoogh portael de spitse Toren staet:
Daer saghs' eens opwaert aen, en 'tmoght haer wel gelusten
Dat steil eens op te tre'en, om soo de Vlaemsche Custen
Van boven t' oversien: maer, docht sij, 'kben een' vrouw,
Een jonghe vrouw allien, en, als ick 't wagen sou,
Wat weet ick hoe'ck het met den Tore-wachter klaerde;
'Ken trouw dit volckje niet, se lycke licht van aerde;
Hij moghtme met geweld doen voorgaen, en wat raed?
Het is een smalle trapp: neen, neen, 'thoud't met de straet;
En, waer Claes Gert'sen hier, hij soudt me selver prijse:
Nou ben ick oud enoegh men selve t' onderwijse.
  Soo trock sij weer op reis, en raeckte, voor 'tbegin,
Haer eenighe verlang, een Nonnen-Clooster in:
Daer kreegh sij bier aen boord, en praetsters bij dozijnen,
Volck van geheilight vleesch, of die soo wilden schijnen:
Veel hadden sij te sien aen Trijnens vreemd gewaed,
Veel Trijn te hooren van haer' maeghdelicken staet,
Van haer contentement, van haer' mortificatie;
All 'tpoppegoed quam voor, en all wat tot de statie
Van niewe Nonnen hoort; om off sij luijst'ren mocht
En 'tketters sieltje van de Hell t' ontkluyst'ren socht.
Maer Trijn viel op haer platt, en seij, 'twas all moij' dingen,
Dan sulcken veugel was in sulck nett niet te singen.
Sy hadd een man etrouwt, en hadt noch ghien berouw,
En, haddens' hier gien mans, soo was 't niet as het souw.

vs. 97 *spreke* uitg. 1657a: *preke* — vs. 108 *'thoud't* afschr.: *'k houd't* — vs. 111 *weer op* uitg. 1657a: *op de*

De mater gafs' een' wenck, als of sij wilde seggen,
Dat stond een yegelick soo nauw niet uijt te leggen.
Trijn merckte 'twuijven wel, maer 'tstondt haer heel niet aen.
Haer docht, dat souw soo naer den Toren-wachter gaen.
Soo scheidens' uyt den koop en liet de Nonnen drijven.
Doe wouwse naer 'tCasteel (wat quellen ons de wijven!
Sij willen 't all besien, beloopen en verstaen)
Soo most sij voor het naest door 'tLepelstraetje gaen,
De noble Lepelstraet, het steeghje vander minnen,
Daer niet als vreughd en woont en vriend'licke Goddinnen.
Een vande snedigste kreegh Trijn-moer in 'tversier,
En ranstes' an, en riep: Moôr Siaesis! Dan, siet hier,
Ick scheider beter uijt; hier hebt ghij bey de vrouwen,
Verstaet het uijt haer' mond, soo sult ghij 'tbest onthouwen;
Ick heb wel ander werck: sitt slechts still daer ghij sitt,
De klucht is hoorens waerd.

Bij vs. 133 in marg.: Quippe quo nemo aduenit, Nisi quem spes reliquere omnes, esse frugi ut posset. *Pl. Bacch.* 3. 1. — vs. 134: Istic habet Amor, voluptas, venus, venustas, Gaudium, Iocus, Ludus, Sermo, suauis Suaviatio. *Plaut. Ba.* 1. 2. — Meretricum numerus tantus, quantum in omni urbe. *Pl. Ep.* 2. 2. — vs. 135: Et ecce occurrit illi Mulier ornatu meretricio, praeparata ad capiendas animas, garrula et vaga. 7. *Prou.* 10. Sedit in foribus domus suae super sellam, ut vocaret transeuntes per viam, et pergentes itinere suo. *Prov.* 9. 14. 15. — vs. 137: Dehinc ne expectetis argumentum fabulae: — Qui primi venient, hi partem aperient, In agendo partem ostendent. *Ter. Ad. Prol.* Dehinc caeterum Valete. adeste. ibo: alius nunc fieri volo. Quod restat, restant alij, qui faciant palam. *Plaut. Poen. Prol.* Haec scitis jam ut futura sint, abeo. *Pl. Epid.* 3. 2. — vs. 139: Date operam, et cum silentio animaduertite. *Ter. Prol. Eun.* — vs. 140: Operae pretium hic spectantibus. *Plaut. Prol. Amphitr.* Inest lepos ludusque in hac Comoedia, Ridicula res est. date benigne operam mihi. *Pl. Asinar. Prol.* Operam date — est operae auribus percipere. Ita ridicula auditu, iteratu ea sunt. *Pl. Cas.* 5. 2. Huic vos nunc pariter bonam boni operam date gregi. — Aures, oculi, animus, ampliter fient saturi. *Plaut. Prol. Pseud.*

vs. 136–152. In plaats daarvan schreef H. eerst:

En ranstes' aen, en riep, Bà kè was sien ick hier!
Maer, Nichtje, sayde gaij 't? Heer, wat e suet resconter!
Trijn stond gelijck een pael, en meende sij verstond her,
En sy verstondse niet: wat schortje? seijs' in 'tlest,
Wie ben je? wie ick ben, dat weet ick selver best:
Wie dacche zaijt, me lief, en sou ick da nie wete?
Da mochte sotten en ondanckbaer lie vergete,
Maer ick niet, sprack de Snoll. Doe sey die, en die sprack
Valt lustigh gins en weer: neemt Camerspels gemack
Voor moeielick verhael: hier hebje bey de vrouwen
En ick hebb ander werck. M. En hedde niet onthouwen,
Hoe dat eens vriendekens va verr in Wôterland

vs. 139 *slechts still* K. b.: *still slechts*

I. Bedryf. I. Uytkomst.

Marie. Tryn.

M. Moôr Sjæsis, wat is dit!
Moôr, Nichtje, zayde gaijt? Heer, wat e suet resconter!
T. Dit dingh spreeckt as te pæp: me docht half ick verstont'er,
En ick verstæse niet: hoe zeye dat in 'tlest?
M. Moôr zaydet? T. Wie sou'ck zijn? wie'ck ben dat weet ick best.
M. Wie dachge zaijt, me lief, en sou'ck ick da nie wete?
Da mochte sotten en ondanckbaer lie vergete,
Moôr maijns gelaijcke niet. T. Wat schortje? M. Niemendal.
(*By haer selven.*)
E ratteken as ghaij, da schéurtmen in men vall.
Kom, siem' ieens ôn te deegh: en hedde niet onthouwe
Hoe dat ieens, over lang en menigh joôr, twee vrouwe,
Hoe dat ieens vriendekens va vær in Wôterland
T. Iæ, 'kweun in Wæterlant. M. hoe dat ick en ma Tant
Au mompeer en mameer eens hebbe gaen besuecke?
Tr. Ye stinckt na moskeljaet; ick magh dat goet niet ruecke.
M. Foey! 'tzijn men handschoenen. en dawe dagelayx
(*Sy steeckt haere handschoenen wegh.*)
Uyt spelen voeren? maer wat hoef ick ick meer blaijx?
(*Francisco komt uyt en gaet inden hoeck staen luysteren.*)
Auw oogskens, auwe neus, auw mondeken soudt klappe:
Me dunckt ick sie ou noch me nockte beentjens stappe
Langs 'twôter, lot eens sien, nie verr van Amsterdam,
Die groote groote Stadt. Tr. Wel jae, 'kweun te Saerdam.
M. Saerdam, me lief, daer was 't. 'T is wonder, eens memori
Weurdt all keurt metter taijd. maer 'ksou een heel histori
Vertelle van die raijs, soo lustigh, soo plesant,

Bij vs. 140 in marg.: Ne attendas fallaciae mulieris: favus enim distillans labia meretricis, et nitidius oleo guttur eius. nouissima autem illius amara quasi absynthium, et acuta quasi gladius biceps. 5. *Prou.* 3. 4. Longe fac ab ea viam tuam, et ne appropinques foribus domus eius. *Ib.* 8. Fouea profunda os alienae: cui iratus est dominus, incidet in illam. 22. *Prou.* 14. — Bonis esse oportet dentibus laenam probam: arridere, Quisquis veniat, blandeque alloqui, male corde consultare, Bene loqui linguâ. Meretricem esse similem sentis condecet, Quemquem hominem attigerit, profecto aut malum aut damnum dari. *Plaut. Truc.* 2. 1. Mare, terra, coelum, Dî vostram fidem! Satin' ego oculis plane video? estne ipsus, an non est? is est. Certe is est, is est profecto. *Pl. Trin.* 4. 3. Pro Dij immortales, quam conspicio, quae illic est? *Pl. Curc.* 2. 2. — vs. 141: Teneone te — maxume animo exoptatam meo? *Ter. Heaut.* 2. 4. — vs. 144: Men' rogas, hem, qui sim? *Pl. Mil.* 2. 5. — vs. 147: Quis tu homo es, aut mecum quid negotij est? *Pl. Mil.* 2. 5.

vs. 143 *zeye* uitg. 1657a: *zeyse* — vs. 149 *ieens* uitg. 1657a: *iens* — *ôn* uitg. 1657a: *oôn* — vs. 155 *'tzijn* uitg. 1657a: *'t zaijn* — vs. 159 *nie* afschr.: *nief* — vs. 161 *daer* afschr.: *doôr* — vs. 162 *maer* afschr.: *moôr* — *heel* afschr.: *hieel*

Soo suet, soo nettekens was 't in da Wôterland.
Maer ghaij zaij jong geweest, ghen kunnes nie gedencke
All watter toens passeerd: 'kmach icker wel ôn dencke,
'Khebb icker wel geweest, en 'tlacker tractement
He wel gemeriteert, all zaij wet wach gewent,
Dat icker noch af kout. moôr au suet converseren
En gô noot uijt men hoot; ick wil't men kinders leeren,
En seght heur alle doôgh ôn Tôfel en bay't vier,
Hoe da lief mædeke, da Nichtje, kom eens hier,
Hoe hiet' oock? T. Ick hiet Trijn Kernelis. M. Iôge trauwe,
Me lieveke, das woôr, soo had ick 'toock onthauwe.
Tr. En Mortje hiet Anne Ians. M. Goeij vrauw, wat all vermôcks
Wat deys' ons courtoisij, wat haddewer all sprôcks
En discourerens ôn! Maer salme sus stae kaute
In wind en slaijck op stroôt! kom, loôt ick me verstaute,
Ge zaijt in maij geweld, ghen sultme niet ontgoôn.

I. Bedryf. II. Uytkomst.

Francisco. Marie. Tryn.

Fr. (*In haer oor.*) *Da maijn ick oock wel, Maeij, heb ick ou wel* [*verstoôn,*
En ken ick auwe sang, dif vogeltjen is binne.
M. (*Over haer schouder.*) *Hauch gaij au backes toe.* Hoe kanset [oock versinne,
Die nobele Fortuijn! Cosayn Francisco, vrient,
Hoe komdeme te pas. heb ick ou oot gedient

Bij vs. 173 in marg.: Morem hunc meretrices habent. — Si qua peregrina — aduenit, Rogant cujatis sit, quid ei nomen siet. Post illae extemplo se applicant, agglutinant. *Plaut. Men.* 2. 2. — vs. 177: Hic te stare foris, fores quoi pateant Magis quam domus tua, domus cum haec tua sit. *Ibid.* 2. 3 Age, eamus intro. Age, age, ambula. Ibique reliqua alia fabulabimur. *Pl. Poen.* 3. 4. Irretivit eam multis sermonibus, et blanditiis labiorum protraxit illam. Statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam, et quasi agnus lasciviens, et ignorans quod ad vincula trahatur. 7. *Prov.* 21. 22. — vs. 181: In aetate hominum plurimae Fiunt transennae, ubi decipiuntur dolis. Atque edepol in eas plerumque esca imponitur: Quam si quis auidus poscat escam auariter, Decipitur in transenna. *Plaut. Rud.* 4. 7. Exorsa haec tela non male omnino est tibi. *Pl. Bacch.* 2. 3. — vs. 182: Tace sis modo. sine me hominem apisci. *Pl. Epid.* 5. 2. — Divûm atque hominum quae Spectatrix atque Hera eadem es hominibus, Spem speratam quoniam obtulisti hanc mihi, grates ago. *Plaut. Merc.* 5. 2. — vs. 183: O festus dies hominis: amice, Salue: nemo est omnium, quem ego mage nunc cuperem quam te. *Ter. Eun.* 3. 5. — Oppido opportune te obtulisti mi obuiam. *Ter. Ad.* 3. 2. — Nunquam potuisti mihi Magis opportunus aduenire quam advenis. *Pl. Most.* 3. 1. — O mea commoditas, o mea opportunitas, Salue — Non potuisti magis per tempus mihi aduenire, quam advenis. *Pl. Men.* 1. 2.

vs. 165 *Maer* uitg. 1657a: *Moőr* — *nie* afschr.: *niech* — vs. 177 *Maer* afschr.: *Moőr* — vs. 180 *Maeij* uitg. 1657a: *Mőy* — vs. 181 *dif* uitg. 1657a: *dit* Al de andere uitg. als boven. — vs. 184 *ou* uitg. 1657a: *aw*

Mé maijn presentie, d'auw kamme seer obligere.
Kom gôwe sômen in, en helpme Nicht tractere,
Men vleesselaijke nicht, men lieve Nicht Cotlain.
We moeten dese nacht en wa meer vrolayck zain.
Tr. Maer Nichje, 'twordt wat læt, en ick hebb varr te loope,
Eer ick men slaepste vin. M. Ghe sult hier blaijve slôpe,
Das sweir ick op men ziel: wel, wa gesegh is dat,
Sauw'ck ick ou lôte goôn? 'ksat liever oppen rad:
Om eens dat ick men nicht uijt Holland sie verschaijne,
Sau ick me da geluck sien in de wiegh verdwaijne
Met ast geboren is? Fr. Ten woôr niet relaijck. M. Neen,
Cosaijn Francisco, sie, soo waij het met ons tween
Alleen nie machtigh zaijn, ick saller meer toe hôle,
De feest moet nobel zaijn, ick kans genogh betôle.
(*By haer selven.*)
Tr. Daer slae'ck gien twijffel an (*en evewel, beget,*
'T siet hier wat slordighjes, en 'truijckter wat na 'tslett)
Maer, Nichje, dat je 't weet, men slaepste die ick zayde
Is 'tbedde van men man, daer ick te nacht in laijde.
M. Was seghde doôr? wa man? Tr. Mijn man. M. Heddene mann
En zayde ghaij getrouwt? Tr. Iaeck seper. M. Baij S.t Ann,
Ge doeme lacche, nicht. ken kan da nie gepaijse;
Ghe prueft eens of gh'ons kunt uyt straijke met ou vaijse.
'Kmaijn dat ick wa verstands van moôghdom heb, en van
De teeckene doôraf, het zaij in vrouw of mann,
Moôr uwerlieden ist, of Krôij en is gee vogel.
T. Maer mijn mann isser ien, en van sen ierste vlogel,
Te wete fris en fix; dat weet ick bij de proef,
En schicket noch te nacht te weten, heit hij troef.
M. En woôr is dese mann: tis niet t'imaginere
Dach ghij getrouwt sout zayn, hoe ick 'tconsiderere:
Woôr is hay evewel, indiender eenen is.

Bij vs. 186 in marg.: Nunc operam potestis ambo mihi dare, et vobis simul. *Pl. Men.* 5. 9. — vs. 188: Quando hoc bene successit, hilarem hunc sumamus diem. *Ter. Ad.* 2. 4. Hodie apud me sis volo. *Ter. Heaut.* 1. 1. — vs. 192: Egone occasionem Mihi ostentatam, tam breuem, tam optatam, tam insperatam Amitterem? *Ter. Eun.* 3. 5. — vs. 197: Sequere intro, ut hunc festum diem Habeamus hilarem. *Pl. Poen.* 5. 7. Omnibus modis temperare certum est nostrum hodie conuiuium. Ita me Dij ament, lepide accipiemur. — Quisquis praetereat, comissatum volo vocari. *Pl. Stich.* 5. 4. — vs. 212: Nam egomet sum hic, animus domi est. *Pl. Aul.* 2. 2.

vs. 189 *Nichje* uitg. 1657a: *Nichtje* — vs. 194 *da* afschr.: *dach* — vs. 205 *nie* afschr.: *niech* — vs. 206 *eens* afschr.: *ieens* — vs. 208 *doôraf* uitg. 1657a: *daer af* - vs. 209 *uwerlieden* uitg. 1657a: *ouwer lieden* — vs. 213 *is dese mann* uitg. 1657a: *is dese man toch* K. b.: *'s toch dese mann* — vs. 214 *ghij* uitg. 1657a: *ghay* — *getrouwt* uitg. 1657a: *getrauwt*

T. Ick segje datter ien flux op sen beenen is,
Die mijn me maeghdom nam doe 'tpas gaf, vijftien weke
Na Wormer Biestemart, nouw twie jaer overstreke.
M. Woôr is hay dan noch eens? ké helpt ons uijtten droom.
T. All is hij niew etrouwt, hij brutst niet naer sen oom,
As aere gecke doen: hij houtje voet bij steck, moer,
En 'tvrouwe goed op zij. Als elck op dat besteck voer,
Men souw wat min verloops in schippers huijse sien,
Daer 'tnou wat kluchtigh gaet, as 'twijf te lang allien,
Gelyck de niewe Nonn in 't Clooster na drij daghe
Van 'tdack af mans wou sien, na mans beghint te vraghe.
M. En ick en vroôgh ou moôr noôr eene mann, me kind:
Ke, brenghtem veurden dagh: is 'touwen besten vrint,
Het sal de maijne zaijn: da sweir ick baij men eer, Nicht,
En das me lieste pand. Tr. Een man die hier op 'tveer light,
Niet wyd van 'thoofd voll Biers. Fr. Het Bierhoot wilse segge.
T. Van 't Bierhoofd; (noemjet soo? ick ken hier kaey noch bregge:)
Dat 's mijn Mann. M. Ouwe mann, en hier, en aen de kôy,
En weet ick icks niet eens? Fr. Moôr dit wil hôp're, Môij?
Wat duvel, heure man hier in stadt! M. Swayght toch, Hanne.
T. Iae, dat 's Claes Gerritse, mijn mann, en mann der manne.
(*Tegens malkanderen alleen.*)
F. *Per dio 'tsal honde, Môij, en waij zaijn van ons stuck.*
M. *Och, erme kreupelen, hoe roôcktij oôn een kruck?*
Woôr bleef ick oot veur stoôn, woôr hedde da vernome?
En in wa qualitaijt is Cosaijn Cloôs gekome?
T. Hoe hietje dat, quae tyd? 'k hoop dattet goe tyd is:
Maer dat hij qualick tyd om t'eten heit, dat 's wiss,
Soo besigh liet ick hem van ochtent mit sen macker.
Dan dat gaet sommes soo, as 't Core van den acker,
De ladingh 't schip uyt moet: en dit's nou onsen Oest,
En, denck ick, miest edaen, wangt 'twasser dapper noest.
M. Ick vroôghde nô Signor Cosaijn Niclôs vocôcij.
Nou dunckme, Nichteke, behouwens ou goey grôcij,

Bij vs. 228 in marg.: Tibi ille unicu'st, mihi etiam unico magis unicus. *Pl. Capt.* 1. 2. — vs. 234: Occisa est haec res, haeret hoc negocium. *Pl. Pseud.* 1. 5. — vs. 237: Et ego et tu. PH. quid et ego et tu? TR. Perijmus. *Pl. Most.* 2. 1. — vs. 239: Scis tu quidem hercle, mea si commoui sacra, Quo pacto et quantas soleam turbellas dare. *Pl. Pseud.* 1. 1. — Non metuo. — Dum quidem hoc valebit pectus perfidiâ meum. *Pl. Bacch.* 2. 2.

vs. 224 *nou* uitg. 1657a: *nu* — vs. 229 *Het* uitg. 1657a: *Hy* — *da* afschr.: *das* — vs. 230 *Een* uitg. 1657a: *En* — vs. 232 *Bierhoofd* uitg. 1657a: *Bier-hoot* — vs. 238 *erme* uitg. 1657a: *arme* — vs. 240 *qualitaijt* uitg. 1657a: *qualiteyt* — vs. 243 *mit* uitg. 1657a: *met* — vs. 248 *Nichteke* afschr.: *Nichteken*

vs. 225, 226. Dit was een verhaal van H.'s moeder; zie de *Oeuvres complètes de Christiaan Huygens*, III, 241.

'T sal ene schipper zaijn. Tr. Wat dochje dat hij was,
Een velleblooter of ijet vande vuijlen brass?
Neen trouwe, kindertjes, 'ten leiter t'ongsent soo niet:
We gaen voor Burgers uijt, en vande beste, soo siet.
M. Khoor mé contentement d'eer van maijn nôste bloed:
Moôr, Nicht, nou isser yet dat ick noch vrôge moet;
As ouwe lieve Mann in Stadt komt te vernachten,
Ick hoop haij doeget doôr lie van condicij plachten:
Woôr is die herbergh nou, op dat hem S.r Cosaijn
Francisco veur maij eens ten dienste mach gae zaijn,
En kussen hem de hand. T. Wat souw hy daeran kusse?
Se benne bey bepeeckt. Ey lieve soete susse,
Breeckt daer je hoofd niet mé: we stæn niet op die snof:
En soockje sen lodjijs, dat's in sen eigen Hof:
Sen eighen hout, verstæt, sen eighe stijve scheepje:
Daer is hij Baes, ick vrouw, daer in bestæt all 'tsleepje.
M. En sou S.r Nicolo Gerardi, ons Cozain,
T'scheep slôpe, daer'ck ick woon? 'T en sal veurwoôr nies sain,
Het zay ou lief of leed, ick sal hem sende noijen,
All ist wa verr van hier, me salt hôst over schoijen.
Te minste sal hy nô se vrouwke kome sien;
En dan, soo 'tspreeckwoord seet, in 'tloven en in 'tbien
Vergaeijeren de Lien; dan sal hij meughe kiese,
Wat dat hy in mayn huijs sou winnen of verliese,
Bij 'tscheepse logement. Da stoôn ick ou bekent,
We wôren eertaijds wel wat heerlicker gewent,
Moôr mette quôyen tayd goôt elcken een ten achter,
Soo wel den aighener as senen erme pachter:
En, offer wach gebrack oôn ons miseri, Nicht,
Dees' erme geestlijckhaijt môckt eerst ons beursen licht,
En dan sendt ons 'tCastieel saijn Señores Soldados,
Die wille zaijn gekent voor hidalgos honrados,
En bedelen ons vast de leste stuijver uijt;
Soo weurdt den Beûrger hier geplundert tot de huijt.

Bij vs. 253 in marg.: Magnam voluptatem nuncias. *Ter. Heaut.* 1. 2. — vs. 274: Imo ita ea quidem antehac erant: Nunc nobis omnia exciderunt. *Pl. Most.* 3. 2. — vs. 280: Genus hominum, qui esse primos se omnium rerum volunt, Nec sunt. *Ter. Eun.* 2. 2. — vs. 281: Ubi nugigerulis res soluta est omnibus, Ibi ad postremum cedit miles, aes petit. *Pl. Aul.* 3. 5. Impransus miles astat, aes censet dari. *Ib.*

vs. 253 *nôste* uitg. 1657a: *naeste* — vs. 259 *daeran* uitg. 1657a: *daer aen* — vs. 260 *benne* uitg. 1657a: *bennen* — vs. 266 *slôpe* uitg. 1657a: *slaepen* — *veurwoôr* uitg. 1657a: *veurwaer* — *nies sain* uitg. 1657a: *nie zain* — vs. 269 *vrouwke* uitg. 1657a: *Vrauwke* — vs. 278 *erme* uitg. 1657a: *arme* — vs. 279 *Soldados* uitg. 1657a: *honrados* K. b. als boven — vs. 280 *honrados* uitg. 1657a: *Soldados* K. b. als boven

Noch schietter evewel wat over, sou'k ick hope,
Om een goey schotel veur goeij vriendekens te koope,
En dan noch e sôcht bett. Tr. (*Bij haer selven.*) *Dat magh wel*
Ick ben van me compas of 'tsieter hier niet naer. [*wese, maer*
Ia wel, je meught men mann doen keume, maer doen blyve,
Dær sieckje niet voor an, all waerje mit je vijve.
Hij is t'iensinnigh, waere nichjen, en t'ienkent.
M. Onkennis môckt onmin, seegh 't spreeckwoord hier ontrent.
Ghe sult hôst anders sien. me jongwaijf goôter hene,
Die kan wa klappen en is frôij dispost van beene.
T. Wat, wouw j' hem en jong wijf toe sturen? soetjes, moer,
Speult mit dat kunsje niet. Claes Gerrtse soôckt gien Hoer,
Ick ben hum wijfs genoôgh, en jong genoôgh van lende.
M. Nicht, excuseerme, 'kmaijn ick sal me Maijsse sende,
Men Moôrt, hoe nuemde gaijt? men dienstmoôght. Hoe gentiel
Valt oulie sproôck bay d'ons! das sweir ick bay men ziel.
'Kwill noch eens nô da Land gae wand'le menen buijck voll,
En leerense correct. F. (*Bij syn selven.*) Soo, vultse kapp en huijck
Saij neemt all veur contant, goey moeyer, wammer seet. [voll.
Flus en verstond ick 's niet, nou dunckme dat ick 'tweet,
Wat dasse veur heet, Môy, die looste praij der praije.
Se sal de mann às kax all sukende doen maye,
Soo dammem niet en vindt, en ondertussen hier
Her nôyke nôije deur gewelt va waijn of bier.
Moôr ick sal me doen, tjan, en nôyen oock me nôijke
Op maij fatsoen. per Dios, dit Hollans popegôyke

Bij vs. 283 in marg.: Nisi si prospectum est interea aliquid. *Ter. Heaut.* 2. 3. Sed tamen quomodocumque, quanquam sumus pauperculi, Est domi quod edimus. *Plaut. Poen.* 3. 1. Est, dijs gratia, Et unde haec fiant, et adhuc non molesta sunt. *Ter. Ad.* 1. 2. — vs. 285: Siquidem potes esse pati te in tepido loco, In lecto lepide strato. *Pl. Poen.* 3. 3. Deûm virtute, ut transeuntem hospitio excipiam, apud me est comitas. *Pl. Mil.* 3. 1. — vs. 286: Ita mihi hic male conuiuij sermonisque pertaesum est. *Pl. Most.* 1. 4. — vs. 296: Atqui ego istuc aliovorsum dixeram, Non istuc quod tu insimulas. *Pl. Aul.* 2. 4. — vs. 302: Modo intellexi, quam rem mulier gesserit. *Pl. Mil.* 3. 2. Quicquid incerti mihi in animo prius, aut ambiguum fuit, Nunc liquet, nunc defaecatum est. *Pl. Pseud.* 2. 4. Nimium festiuam mulier operam praebuit. *Pl. Mil.* 2. 6. Nunquam quiui ego istuc intelligere. Vah, consilium callidum. *Ter. And.* 3. 4. Pro Dij immortales! nunc ego teneo, nunc scio Quid sit hoc negocj. *Plaut. Capt.* 3. 5. Etsi jam dudum fuerat ambiguum hoc mihi, Nunc non est. *Ter. Hec.* 4. 4. — vs. 304: Ei nos facetis fabricis, et doctis dolis Glaucomam ob oculos objiciemus: eumque ita Faciemus, ut quod viderit, non viderit. *Pl. Mil.* 2. 1. — vs. 307: Suam quisque homo rem meminit. *Plaut. Merc.* 5. 4. — vs. 308: Adhinnire equulam possim ego hanc, si detur sola soli. *Plaut. fragm. Clitell.*

vs. 288 *mit* uitg. 1657a: *met* — vs. 296 *Maijsse* uitg. 1657a: *Maissen* — vs. 303 *looste* uitg. 1657a: *loose* — vs. 308 *popegôyke* uitg. 1657a: *Papegôyke*

Sou ene Cavolier noch al beschieet doen. vell
Is vell, en vlees is vlees, moôr Hollans, pays ick wel,
En Brôbans schilt all wat. me moet van als eens pruve.
M. Was sitt en fanteseert? ghe moet ou nie bedruve,
Men Uffrouw nicht, Cosaijn sal cito baij ou zaijn.
Kom, ondertussen eens en teugske spoinsse waijn:
Ghe zaijt licht mu gegoôn, das sal ou waf ferfrôye.
'Khebb ick ons hoot veur hoot e kiexke lôten brôye,
En dan ene Capuijn met Oesters gestoffeert,
En dan ene Calckoen met weurste gelardeert,
En dan wa Snippekens, twee Koppeltjens Potraijse,
En dan wa klaij gebeents, en, om ou eens te waijse
Hoe 't Brôbants tractement te werck goôt, wa Cardons,
Wa Celeris met Sout, en Olij, da baij ons
Was seer is in estiem. en, om ou te vermôke
Me waf vorietaijts va spaijsen en va smôke,
Heb ick met eenen oick gesonden om waf viss,
E sneke Salms of twie, e neuske, sooter is,
E Kerperken, om droigh innen servett te winde,
Wa Spierings en wa Posts, en, soomet kan gevinde,
Waf versse Cabeliau, wa Schelvis, wa Plôdaijs,
Wa Bott, wa Tongeskens, diem' elders het Pôtraijs
Gedoopt hé vande zee: en soo voirt. F. (*Apart.*) *Is da blose!*
Môy, schayder noch niet uijt? M. *Wa meughde gaij stoôn rose!*

Bij vs. 312 in marg.: Quid est quod volutas tute tecum in corde? *Pl. Mil.* 2. 2. Meus oculus, — quid, cedo, te obsecro tam abhorret hilaritudo? *Pl. Cist.* 1. 1. Mitte jam istaec: da te hodie mihi. Exporge frontem. — Hodie modo hilarem te face. *Ter. And.* 5. 3. — vs. 313: Prius tuâ opinione hic aderit: bonum animum habe. *Pl. Amph.* 1. 3. Erit hodie tecum quod amas. *Pl. Cas.* 2. 8. Illum tibi salvum affuturum esse hic confido propediem. *Ter. Heaut.* 1. 1. Iam faxo hic erit — ut hunc hodie diem luculentum habeamus. *Pl. Epid.* 1. 2. — vs. 314: Tu me Curato ne sitiam, ego tibi, quod amas, jam huc adducam. *Pl. Curc.* 1. 2. — Voluptas mea, — Potare tecum collibitum est mihi. *Pl. Most.* 1. 3. — vs. 316: Nunc volo obsonare, bene ut, hospes, te virtute ex tua Meae domi accipiam benigne, lepide et lepidis victibus. *Plaut. Mil.* 3. 1. — Quem tu asservare recte, ne aufugiat, voles, Escâ atque potione vinciri decet. Apud mensam plenam homini rostrum deliges. *Id. Men.* 1. 1. — vs. 321: Aliquid scitamentorum de foro. *Pl. Men.* 1. 3. — vs. 323: Bene obsonaui, atque ex mea sententia Bonum anteponam prandium pransoribus. *Pl. Men.* 2. 2. — vs. 331: Ingentem confidentiam! num cogitat quid dicat? — Num eius color pudoris signum usquam indicat? *Ter. Andr.* 5. 3. — vs. 332: Ecce autem de integro. *Ter. Ad.* 1. 2. At te Iuppiter Dijque omnes perdant cum condimentis tuis, Cumque tuis istis omnibus mendacijs. C. Sine sis loqui me. *Pl. Pseud.* 3. 2. — Malum quod isti Dij deaeque omnes duint. Ita mea consilia perturbat penissume. *Pl. Most.* 3. 1.

vs. 309 *Cavolier* afschr.: *Cavalier* — vs. 312 *ghe* uitg. 1657a: *ghy* — vs. 313 *Uffrouw* uitg. 1657a: *Uffrauw* — vs. 314 *eens* afschr.: *ieens* — vs. 318 *met* afschr.: *mé* — vs. 319 *Snippekens* afschr.: *Sneppekens* — *Potraijse* uitg. 1657a: *Patrayse* — vs. 322 *met* afschr.: *mé* — vs. 324 *vorietaijts* uitg. 1657a: *varietayts* — vs. 325 *eenen* uitg. 1657a: *ieenen*

'Kweet ick wel wad ick segg. 'ksient oôn ou oogskens licht,
Ghe sitt all vast en paijst, 't siet hier wa droogskens, nicht,
Om soo veul pottekens van ôvend te doen koke:
Moôr stelt dat uyt ou hoot. da brôyen en da smoke
En houwe waij nief van, 'tis ene vuijlen brass,
En môckt ons huijse sleghs tot Roick en Smaer en Ass:
Soo vindew' ons gerief in hondert brôyeraije:
Nicht, das de suetste vond van ouw' en niewe taije;
Gen spreeckt moôr, en ghe siet ou schotels werm en nett
(Tgoôt as en Toiveraij) gebrocht en opgesett,
En all met order, frôy, en met respect. T. Met speck, moer?
'Kmocht lije dat hem Speck as Koestront in sen beck voer
Die 'teerste speck bestong te snippre tot en riem,
En naijdet quansuijs deur 'tgeveugelt met en priem;
(*Tuschen haer beiden.*)
'Kmagh toch gien speck. F. *Dat isser een die goet is,*
Mari, verstondet wel? M. *'K segg datter geenen bloet is*
As ghaij en zaijt. stô still, en lôt heur all begoôn,
Se sitt en pittereert, da stômer best af oôn,
Baij sleurpkes sal de waijn in 'thoot gerôke. Liefke,
Of ou wat over quam, hier baij stôghet Geriefke,
Ge weet wel. T. 'K hebb gien noot; 'ksout selver seggen aers,
We benne t'ongsent all wat miester van de Naers,
En van die angdere gelegentheit. F. Iô trouwe,
As ons volck, paijs ick, en as mieestendeel de vrouwe.
M. Wat hebb ick groit abus! ken hebb ick niet en Aij
Op Tôfel g'ordonneert, niet en sute pastaij,
Niet en Amandel-toert en sulcke liefflayckhaijkens.
F. All weer ôn? M. Moôr embayt, doôr hoire noch pastaykens
Va mergh, va sweserkens en hônekammen toe.
T. Ye doet all te veul kosts: 'kwort schier het ete moe
Eer 't opte tafel komt. M. Is 't nie woôr, ma Cousine,
'T is wa Signeurioôl, moôr woôr toe kans gediene,
Soo veulderlay gerecht. dan 'tis hier de manier,
All en tracteerde moôr ene mens draij of vier.
T. Hoe brill sel onse Claes staen kyken op all 'tete!

Bij vs. 333 in marg.: Ludone ego hanc facete? nam quae facta dixi, omnia huic Falsa dixi. *Pl. Cas.* 3. 5. — vs. 347: Nae ista hercle magno jam conatu magnas nugas dixerit. *Ter. Heaut.* 4. 1. — vs. 350: Nam, ut alia omittam, pitissando modo mihi, quid vini absumpsit! *Ter. Heaut.* 3. 1. — vs. 362: Edepol conuiuij sat est. *Pl. Stich.* 5. 4. At tibi tanto sumptui esse, mihi molestum est. *Pl. Mil.* 3. 1. Si certum est tibi, Commodum obsona, ne magno sumptu: mihi quidvis sat est. *Pl. Mil.* 3. 1.

vs. 335 *veul* afschr.: *veel* — vs. 337 *houwe* uitg. 1657a: *hauwe* — vs. 346 *en* afschr.: *een* — vs. 357 *en* uitg. 1657a: *een* — vs. 358 *sute* uitg. 1657a: *suete* — vs. 363 *opte* uitg. 1657a: *op de*

'Kwouw om en stooter dat ick 'thum kon late wete
Hoe 'thier estelt is: Nicht, sel 'tnoch lang lijen eer
Men alderlieste keumt, en keumt ije meit niet weer?
M. All propelaijck, me lief. we kunne noch wel prôten
En urken, eer hay komt: 'tzaijn all wa langher strôten
As d'ouliens te Leirdam — 'kwill segge, te Noordam,
F. (*In haer oor.*) *Wa magh den bottekroes stoôn rôse, seght Saer-*
Of ge vergalt den Bot. M. Te Saerdam will ick segge: [*dam,*
'Kwas doôr wa besigh memmen schotels t'overlegge
Die 'ck ou me Kæs en broit moech geve, veur dessert,
Veur 'tlest, veur lackerding. moôr drinckt eens uijt ou hert,
Eer dad ick doôr af spreeck: de waijn en sou nie smôken
Op suticheit; en sou dip potteken uijt rôken
Eer da Cosayn Nicloôs ons fluskens overkomt,
Soo moster anders oôn. Nicht, hedde wel gesomt
In oulie Land, of op e sommeke gedroncke?
Dag goôt hier soo gaglioôrd. Sie S.r François ieens loncke,
Haij wouw ou wel te laijv: en haij kan's pertinent.
Kom, lackren dief, sit neer, ghe saijghes wel gewent.
Dach geld ou memme nicht, en een, twee, draij, vier kuskens.
Sie, nicht, soo doeme hier; waij leerent van de muskens:
Nou doe bescheet, Cozaijn, ick en ben oick nief vies;
'Kwaghs van uliede weer, en bieme gee verlies.
Ba soo, da klapt. ist uijt? keer om dan opde nôgel.
F. *Wa quelme 't hollands waijf, se kust soo dicht as hôgel!*
M. *T sal hier hôst hooger goôn, se bloost all, siede wel?*
De spoinse waijn beghint te blincke deur er vell.
T. Nou mocht ick wel iens gæn, ije weet wel; 'tken niet misse,
Die veul drinckt moet — M. Iô, Iô, segh uijt, die moet veul pisse.
Elck op sen vraijichaijt, 'tis kermis: gôde gaij
Dat hoexken om, me lief; hoigh wôter, goech getaij.
(*Tryn gaet achter.*)

Bij vs. 368 in marg.: Quam vellem Menedemum inuitatum, ut nobiscum hodie esset amplius, Ut hanc laetitiam nec opinanti objicerem. *Ter. Heaut.* 1. 2. Dum illum modo habeam mecum. *Ib.* 3. 1. — vs. 372: Iam aderit. C. Quando istuc erit? Cl. Non cogitas hinc longule esse? *Ter. Heaut.* 2. 1. — vs. 373: — Ah, non id volui dicere: — perperam jam dudum, hercle, fabulor. *Pl. Cas.* 2. 6. — vs. 374: Perdis rem, tace. *Pl. Most.* 2. 1. — vs. 375: Vah! tandem redij vix veram in viam. *Pl. Cas.* 2. 6. — vs. 376: At indiligenter hic eram. *Pl. Mil.* 1. 1. Ἀλλ' ἐνταῦθα ἐρρᾳδιούργουν. *Lamb.* — vs. 378: Sed interim, stratege noster, cur hic cessat cantharus? *Pl. Stich.* 5. 4. Age circumfer mulsum; bibere da usque plenis cantharis. Iam diu factum est postquam bibimus: nimis diu sicci sumus. *Pl. Pers.* 5. 2. — vs. 395: Quo saturi solent. *Pl. Curc.* 2. 3. — vs. 397: Es, bibe, animo obsequere mecum, atque onera te hilaritudine. Liberae sunt aedes. *Plaut. Mil.* 3. 1. — Dionijsia hic sunt. *Ter. Heaut.* 1. 1. Scilicet ita tempus fert, faciundum est. *Ter. Ad.* 5. 3. — I ergo intro, et, cui rei est, ei rei hunc sumamus diem. *Ter. Adelph.* 5. 3.

vs. 374 *Wa* uitg. 1657a: *Wô*

I. Bedryf. III. Uytkomst.

Marie. Francisco.

M. Was seghde nou va maij? ghen hadt flus gieen courôsi,
Hedde nou beter moet? F. Bayloij doôrs avantôsi,
Gay het den duvel in: ken sachs me læve noot:
Hoe suetjens valts' in 'tnett! wel, das ieerst en malloot.
We sullense, per dios, heel in ons klauwe kraijge,
(Soo wel en kanset niet) en opper hem ontraijge,
En môkens' achter ieen all die frôy noppe quaijt,
En plundre schip en goet. M. Swaijgt botmuijl as ge zaijt.
Doôr komse; en let toch ieens, om Goeds will, opper beene,
Hoe dasse knicke.

I. Bedryf. IV. Uytkomst.

Marie. Tryn. Francisco.

M. Nicht, wacht ou waf veur die Steene,
De vloer is ongelaijck; 'kwacht nô de metselær,
Die sallem helpe. T. Wel Claes Gerrtse, ben je dær,
(*Sij vatt Francisco bij het hoofd.*)
Kom, Keuning, gemen soen. je doetme wel verlanghe,
Mær 'k seltje lustich weer verhælen op ye wanghe. —
(*Sij kust Francisco over syn schouder.*)
Wel hey, 'ten issem niet. ick docht all bij men zool,
Hoe komt hij an en pluijm deuse besuckte jool!
Of is 'tsen Corebloem? F. Ho! s'is all inde Blomme,
'T gô nôde Boinen toe. M. Hay'n is noch niech gekomme,
Moôr 'k hebber taijing af, we sullen em hôst sien:
E glôsken op 'tsucces van sen goey raijs. T. Wel tien,
Beghett, dat is goe tijng, en 'kmeughse nong wel læte,
'K hebb wat ruijm baen emæckt. en willjer wat bij præte,
En somme mé, monsseur, kedaer, men backes honck,
(*Sy kust hem weer.*)
Hoe'ck mier an Claese denck, hoe dattick mier ontfonck.

Bij vs. 401 in marg.: Mala tu es bestia. *Pl. Bacch.* 1. 1. Neque eques neque pedes profecto quisquam tantâ audaciâ, Qui aeque faciat confidenter quicquam, quam quae mulieres Faciunt. *Plaut. Mil.* 2. 5. — vs. 406: Tace, parce voci, praeda progreditur foras. *Plaut. Pers.* 4. 6. — vs. 408: Caue ne cadas. asta. *Pl. Most.* 1. 4. — vs. 411: Ita me Dj bene ament, ut ego vix reprimo labra, Ob istam rem quin te deosculer, voluptas mea. *Pl. Cas.* 2. 8. Salue oculissime homo. *Pl. Curc.* 1. 2. Mea vita, mea medulla, mea festiuitas, Sine tuos ocellos deosculer, voluptas mea. *Pl. Cas.* 1. 1. — vs. 415: Haec quidem deliramenta loquitur. *Pl. Amph.* 2. 2. — vs. 417: Pol is quidem jam hic aderit. *Ter. Ad.* 3. 1. — vs. 418: SA. Bene vos, bene nos, bene te, bene me, bene nostram etiam Stephanium. ST. Bibe si bibis. SA. non mora erit apud me. *Plaut. Stich.* 5. 4. Libet et edepol mihi tecum, nam quod tibi libet, idem mihi libet. *Pl. Most.* 1. 3. — vs. 421: Vah, quanto nunc formosior videre, quam dudum! *Ter. Eun.* 4. 5. — vs. 422: Et quanto diutius Abest, magis cupio tanto, et magis desidero. *Ter. Heaut.* 3. 1.

vs. 400 *doôrs* uitg. 1657a: *daers* — vs. 414 *an* uitg. 1657a: *aen* — vs. 421 *monsseur* uitg. 1657a: *Monsieur*

Keraedje, Nicht niet dicht, dat geldje noch en tooghje
Op sijn gesondicheit. kom, spannew' iens et booghje
All wattet lije magh: Ick weet niet hoe'ck et hepp,
Men keel beklaeghter van dit Brabantse gelepp.
We sitten oock, beghett, en pluijsen ofwe luijsde,
'T lijckt of ye gaere saeght dat Trijntje nicht verhuijsde,
Suck slagh van bekertjes douwjese voorder neus.
Hebjer ghien wijer in ije troor? vijve le geux.
Dat geldj' en Troijtje, Frans, of is 't Françoijs, of Fransje,
Of S.t Franciscus? hier, wat ben je voor een hanssje?
F. Ick ben all wacchge wilt, me lieveke, mon coeur,
Ick hieet, hoe hieet ick oock? 'khieet ouwe Serviteur.
En willew' eens van deêgh? wegh metta Layster baxke,
Doeme da dingh van hier, en hanghet oôn en taxke
Veur vogeltjes in 'tboss. T. Dat hebje wel, kesijn,
En je spreeckt as en man: hoe kenme lustigh zijn
En keume Wijn te kort? M. Hadoôr, 'ken wils niet hoire
Dame nicht segge sou da'ck ick de feest will stoire.
(*Sy geeft Tryn een' groote fluijt voll.*)
Fluyt op da fluytien ieens e Lieken op de kunst,
Cosaijntje, 'tschenck ou Glas en waijn, uijt goeijer gunst.
T. En liedje? 'tis edæn. ick hepper ien onthouwe
Dat nobel gæt. wicheij! (*Sij singht.*) *Wilhelmes van Nassouwe.* —
Maer 'tfluytje moet eerst uijt, niewaer Gemanne. F. Iae.
M. Das buijten twaijffel. T. Dær, dat gæt voor, volghme nae,
(*Singt wederom.*)
En volghme nae, nae, nae, soo spraken all de veugele:
Wat denckje, nichje, heit en schellevissje vleugele?
Y gurcke, 'kweet dær sulcken Lietjen of. mær, hou,
'Kmost wat min singen, als ick wat meer fluijte sou.
O fluijtie vander jeughd, je selt by mijn vernachte,
Gaet in. Maer ien is ghien: wie wild'r en paertje wachte?
F. De duvel hoôl de praij, is da begut gefluijt! —
Moôr 'tsal hôst anders goôn, ick sie wel daddet stuijt.

Bij vs. 426 in marg.: Itaque venter gutturque resident esuriales ferias. *Pl. Capt.* 3. 1. — vs. 428: Quin ego nunc, quia sum onusta mea ex sententia, Quiaque adeo me compleui flore Liberi, Magis liberâ uti linguâ collibitum est mihi. *Pl. Cist.* 1. 2. — vs. 433: Id enim quod tu vis, id ajo, atque id nego. *Pl. Men.* 1. 2. Oh! ocellus es meus, tuus sum alumnus. mel meum. *Pl. Most.* 1. 4. — vs. 439: Neque me perpetiar probri Falso insimulatam. *Pl. Amph.* 3. 2. — vs. 441: Age, effunde hoc cito In barathrum. propere prolue cloacam. *Pl. Curc.* 1. 2. — vs. 453: Hoc vide, ut Ingurgitat impura in se merum auariter Faucibus plenis. *Pl. Curc.* 1. 2.

vs. 423 *geldje* uitg. 1657a: *gelje* — vs. 429 *voorder* uitg. 1657a: *voor de* — vs. 437 T. *Dat* — vs. 439 M. *hadoôr* niet in het HS., maar in het afschr., door H. zelf er bij geschreven. — vs. 442 *'tschenck* afschr.: *'k schenck* — vs. 445 en 446 in uitg. 1657a in omgekeerde volgorde. — vs. 450 *fluijte* uitg. 1657a: *fluyten* — vs. 454 *daddet* afschr.: *dattet*

(*Hij geeft haer de tweede fluijt.*)

Ick wachse, Nicht. T. Dats uijt: en aere. F. Sie waf veur ou,

(*Sy wilder wat uijt gieten.*)

Ten is nie meugelaijck (houw, nichtjen, ick bekeur ou,
Heus spel, me kint) 'ten is nie meugelaijck; ten halve
Sal 't hôpre. wacht ou wat; dees volle Koeij moet kalve. —

(*Trijn braeckt en valt opde vloer.*)

Doôr leet den bras. doôr leet de Beest in 'tkinderbet,
Wie will gevôyer zaijn? M. Hoe ist, sloir, hoe ist slet?
Hoe ist, nicht Kôtelaijn? was zayde doit? of læfde?
Is da nie meer genuchs dan yemand oit belæfde?
F. Victori, Môij; de stad is in, 'tCasteel is ons,
Se slôpt soo vast, als loôghse midden in den dons.
M. Tsô, nouw ôn 'tplundere, de poirte zaijn gespronghe,
De Sinternellen doit. Ick berst schier uyt men longhe
Va lacche. F. Still, se ruert. M. Was souwse rure? F. Sist! —
Ick hoir wat as en sluijs. M. Da denck ick wel; se pist.
F. Moôr hoir, se spreeckt. T. Kelaes. Kela. Kela, Kelaesje.
M. Se droomt van heure Kloôs. T. Noch—noch—noch ien gelaesje.
F. Wa ploôg! M. Ten is gee noit, das sal strax over goôn,
De Kiaers die flickert soo wat inde paijp: de Moôn
Goôt innen swerte wolck, en sal nie licht weer schaijne
Veur daddet mergen is. F. O spoinsse waijn der waijne
Wa komd' ons wel te pas! wa wast e nobel man,
Die ou ieerst euyt de dreùijf in 'tvat, en in de kan,
En in se kæltje goôt! was sayde suet en krachtigh!
Was sayd' e nobel nat! M. Sie doôr, se slôpt wôrachtigh,
Ofs' inde Roise laegh. F. Soi doesse toch: moôr, Môy,
In wadden Roise! foeij! M. Da'n sloôn ick niet ieens gôij,
Das goet te kuijsse. Kom, kom lôt ons 'tspel beghinne:
Ieerst dese sulvren riem: doôr sou'ck ick lang veur spinne
Eer ickem over wonn. — nouw dese gouwe knopp: —
Wa droes, het ding is swoôr! — now de muts vande kopp: —
'T is all faijn laijnwayke: da weet ick wat te leere

Bij vs. 458 in marg.: Ecce autem, bibit arcus; pluet Credo, hercle, hodie. *Pl. Curc.* 1. 2. — vs. 462: Quibus nunc in terra melius est? *Pl. Poen.* 5. 4. — vs. 463: Salute nostrâ atque urbe captâ per dolum. *Pl. Bacch.* 4. 9. — vs. 466: Iamne erumpere hoc licet mihi gaudium? *Ter. Eun.* 3. 5. Nunquam ecastor ullo die risi adaeque, Neque hoc quod reliquum est plus risurum opinor. *Pl. Cas.* 5. 1. Nunquam edepol hominem quenquam ludificarier Magis facete vidi, et magis miris modis. *Plaut. Mil.* 2. 5.

vs. 465 *Tsô* uitg. 1657a: *Tsa* — vs. 471 *strax* uitg. 1657a: *trax* — vs. 472 *de* het HS., afschr. en K. b.: *die* uitg. 1657a en b *de* — vs. 474 *daddet* uitg. 1657a: *dattet* K. b. als boven — vs. 476 *euyt* uitg. 1657a: *uyt* — *dreuijf* uitg. 1657a: *druyf* — vs. 479 *Soi* afschr.: *Soo* uitg. 1657a: *Soe* — vs. 482 *sulvren* uitg. 1657a; *sulvre* K. b. als boven — vs. 485 *laijnwayke* uitg. 1657a: *laywayke*

Da maij wel vughe sal: 'ksal ick 't accommodere
All woôrt veur en Princers: nouw 'tLaijfken uijt: houw vast: —
Hoe stôde soi? treck staijf. — 'tsloôplaijfke van damast?
Neen, 'tis moôr filosell. all goech genoech veur dachgeld.
As ick 't niew môke souw, het koste mennigh dachgeld.
F. Sie wadden Beurstjens, Môy, waddenen Boesem, sie,
Me sous' op ete. M. Sott, wa maijnde dat de die
Wa meer zaijn as de maijn? Tis all vell as en ànder.
F. Moôr sie, se stoôn soo staijf, soo frôykens van malkander.
M. Nouw gô foirt, leurefoôs, wen hebbe geenen taijt
Om soo te futsele. Hier, Hannen as ghe zaijt,
Licht dese plagg wat op, 'ken kan de knoip niet vinde
Van heure veurschoot. — still, ick moetem wat ontwinde,
Het is hier wa verwert. — doôr is 'tloss. nouw den rock;
Den rock loss. woôr's de spleet? — Ba 'tis en ronde klock:
Francisco, woôrs de spleet? F. Da meughde gaijlie wete,
Verstoôn ick may da stuck, of ben ick ick gesplete?
M. Hier isse, recht veur in. wie sou dat rôye? wel,
Dit Boere kleet is ee mirôkeleus gestell.
Moôr, Frans, das enen rock, das lôke, das zaijn koirde!
En wadde voeijer! sie, waddenen bôy. ken hoirde
Van all men læve noit van sulcken properhaijt.
Nou 'tzieltje, baij men ziel. woôr is dat ope? baijt: —
Woôr is dis scheurke; veur, of achter, of ter saije?
All mé veur. Das en klucht. hoe wetenset te snaije,
Die botte Hollanders! F. Stoôn d'ouwlie doôr nie mé?
M. Ou lust te koute. treck. F. Wacht, daddick niet en tré
In desen hutspott hier. M. Kom, lôt s' ons waf verschuijve.
F. Wa ploôgh, hoe stincket hier no vers geperste druijve!
M. Hoe vieskens saijde, Frans! Doôr is et zieltjen uijt,
En, par ma foij, dat is bekans den besten buijt.
Sie wad en dertel goet; voll koordekens as braynoôt,
Sess of acht inde schoit. as diffolck in de way goôt
Ist dan sus opgeschickt? treet das soo deurden dauw?
Lôt sien, is 'tlang genogh? — 'jôt, moôr 'tis wat te nauw.

Bij vs. 489 in marg.: Bene res nostra collocata est istoc mercimonio. *Pl. Most.* 3. 3. — vs. 491: Edepol papillam bellulam. *Pl. Cas.* 4. 4. Quae habitudo est corporis! *Ter. Eun.* 2. 2. — vs. 494: — Eia, corpus quojusmodi! — vel papillae quojusmodi! *Plaut. Rud.* 2. 4. — vs. 495: Mi homo, obsecro, alias res geris, ego tibi meas res mando. *Pl. Cist.* 4. 2. Quin tu istas mittis tricas? *Pl. Most.* 3. 1.

vs. 486 *vughe* uitg. 1657a: *vuege* — vs. 488 *soi* afschr.: *soo* — vs. 498 *veurschoot* afschr.: *veurschoit* — vs. 504 *Dit* afschr.: *Di* uitg. 1657a *Dib* — vs. 505 *enen* uitg. 1657a: *eenen* — vs. 509 *saije* uitg. 1657a: *saye* — vs. 511 *ouwlie* uitg. 1657a: *oulie* — vs. 514 *no* uitg. 1657a: *na* — vs. 515 *saijde* uitg. 1657a: *zayde* — *et* K. b.: *het* — vs. 517 *voll koordekens as* afschr.: *doôr en gebreeckt moôr* — vs. 520 *genogh* uitg. 1657a: *genoegh*

Ick ben wa corpelent baij heur. wa magh ick segge?
'T is ruijm genogh gefronst, me salt wat uyt doen legge.
Nouw Coussebande los. F. Das maij werck. M. Iust, Monseur,
Ghe wilt wa snuffele. Doôr, goôter dan mé deur,
Ick schencks'ou. F. Is dat all dacheme maijnt te gheve
Veur men getrouwichait? 'Ken kom hier nie chedreve
Op ene stroijwiss, Môy, 'khebb oock e woord in 'tvat
As recht sal recht zaijn, wel, was seggen is me dat?
M. All propelaijck. 'ken will memmene vrint nie kaijve.
Treckt bay her Coussen uijt, ick sals' u lôten blaijve,
Ick ben ick wel gekoust, en raijckelaijck versien
Va sulcken koomenschapp. F. Das woôr: maer lôt eens sien,
Door zayde broôf geboirt deur ene jongen bôse.
Dat isser ieen, das twiee, en 'tzaijn goey Saijen hôse.
Ha, ha! M. Ghe lieget, Frans. F. Ick lieghet? 'tis seer wel.
Ick sals' op oventuer gô trecken over 'tvell
Van baij men beentjens. Tian, hoe sal ick ick braghere!
Nou magh ick ommers baij de groote comparere.
Men liærsen zaijn soo out en soo dickwils verlapt
Dat icks me selver schoôm. M. Wa stôde gaij en klapt,
Hoe kan en vrouwe kous oôn e mans bieen gepasse?
F. Iô, jô, 'kweet ick da wel; me sal'r e stuck ôn lasse
Va plets, of Ermezaijn: de Broecke zaijn nouw lang,
Me sal de vrouwlickhayt nie sien ôn maijne gang.
'K ben ommers wel gepôyt. en seurgde gaij soo verr niet.
Lôt maij men gouste vray. M. Moôr siede ghaij die sterr niet?
Flus stonds' ons over 'thoot, nou stôsse nues: 'tweurdt loôt;
Me dunckt Hanneken euijt is soo lang op de stroôt,
Datte nacht slaijte goôt. we moete stoôt go môke,
Hoe dawe dees figuer met ieere quaijt gerôke.

Bij vs. 525 in marg.: Heus — ecqua in istac pars inest praeda mihi? *Pl. Men.* 1. 2. Promerenti optume hoccine pretij redditur? *Pl. As.* 1. 2. — vs. 526: Ratane me sic hominem esse omnium minimi pretij? *Plaut. Mil.* 2. 6. Tu me bene merentem tibi habes despicatui. *Pl. Men.* 4. 3. — vs. 529: Nimis iracunde, hercle. *Men. ib.* Qui tibi lubet mihi male loqui? *Pl. Epid.* 3. 1. — Potius quam te inimicum habeam, faciam, ut jusseris. *Ter. Eun.* 1. 2. — vs. 549: Istuc est sapere, non quod ante pedes modo est, Videre, sed etiam illa, quae futura sunt, Prospicere. *Ter. Ad.* 3. 3. Ne capta praeda capti praedones fuant. *Pl. Ps.* 4. 3. At enim nihil est, nisi, dum calet, hoc agitur. *Pl. Poen.* 4. 2. Igitur id quod agitur hic, primum praevorti decet. *Pl. Mil.* 3. 1. Neue permanet palam haec nostra fallacia. Nam doli non doli sunt, nisi astu colas, Sed malum maximum, si id palam prouenit. *Pl. Capt.* 2. 1. Viso opus est, cauto est opus, ut hoc sobrie, sine arbitris, Accurate hoc agatur, docte et diligenter. *Ibid.*

vs. 522 *genogh* uitg. 1657a: *genoegh* — vs. 529 *nie* uitg. 1657a: *niet* — vs. 530 *her* uitg. 1657a: *haer* — *Coussen* uitg. 1657a: *koussens* — vs. 532 *maer* uitg. 1657a: *moôr* — vs. 533 *ene* uitg. 1657a: *eenen* — vs. 534 *Saijen* afschr.: *Saije* — vs. 541 *oôn* afschr.: *ôn* — vs. 544 *maijne* uitg. 1657a: *mene* — vs. 546 *gouste* afschr.: *goeste*

F. Das toch woôr evewel. of die fiel, heure mann,
Heur spoorden op de locht, as wel gebeure kan,
Was souwe môke? 'tzaijn besuckte stercke schelme
Da Wôterlands gespeuijs, se souwen ieen verdwelme
Medden soufflet of twee: heur veuijste zaijn te hert,
Men lust nie van die kost, 'ken sueck geen hôpermert.
M. Wel hedde gee rapier, en zayde niet e kraijsman?
F. Ten sé niet, e rapier: all winnet all de praijs van
Meest all de wôpene: die dieve zaijn te snoo,
Se trecken ou e mess twee spanne lang of soo,
En vallen deur 'tgeweir en snaijen een te schande.
M. Iô wel ken weet nief, vrint, me dunckt me heêt oick hande.
En daddet maij veur quam, va wie 't oick woôr, ick swært,
'K sou: — ick en ben ick toch van ee mes niet vervært,
Da weette wel. F. Tian, Môy, 'tmess mochter oick nô wese.
Moôr dis all weer gekout as woôrder niet te vreese,
As sôte waij baij 'tvier, en gôve vraijers euijt
En vraysters mette Tang. en ick vrees datte Guijt,
Die nou se waijf all mist, indien hi niet heel satt is,
Heur gangen nô vörst, en met alle man op 'tpat is
Om s' uyt te vinden. M. Toch: en me waffrôgens, Frans,
All woude va Paraijs nô Roome, doôr is kans.
Moôr zayde ghaij gerust: 'khen hebb ick sulcke puntie
Van doôgh niet onderleet, 'ken hebb icks in maij muntie
Wel draijmoôl overmunt en om en tom gewent.

Bij vs. 551 in marg.: Videre verum, atque ita uti res est dicere. *Ter. Heaut.* 3. 1. Atque edepol, quanquam nequam homo es, recte mones. *Pl. Ps.* 4. 4. — Dum haec metuo, metuo ne ille huc harpax adueniat. *Pl. Pseud.* 4. 3. Mihi quoque edepol jam dudum ille cor perfrigefacit. *Pl. ib.* 4. 7. — vs. 556: — Quid mihi opus est — cum eis Gerere bellum? cum nihil, quamobrem faciam, meruisse arbitrer? Minume! nolo turbas. *Plaut. Stich.* 1. 2. Neque ego insanio, neque ego pugnas, neque lites coepio. *Pl. Men.* 5. 5. — vs. 563: Virum me natam vellem: Ego ostenderem. *Ter. Ph.* 5. 3. Qui nunc si detur mihi, Ut ego unguibus facile illi in oculos involem venefico. *Ter. Eun.* 4. 3. Vah, quibus illum lacerarem modis! *Ter. Ad.* 3. 2. — vs. 566: Sed verba hic facio, quasi negocij nihil siet. *Pl. Aul.* 2. 7. — In hujusmodi negotio Diem sermone terere, segnities mera est. Quamuis sermones possunt longi texier. *Plaut. Trin.* 3. 3. — vs. 573: Ev. Potin' ut animo sis tranquillo? Ch. Quid si animus fluctuat? Ev. Ego istum in tranquillo et tuto sistam tibi, ne time. *Pl. Merc.* 5. 2. — Iam instructa sunt mihi in corde consilia omnia. *Ter. Ph.* 2. 1. In pectore condita sunt, meditati sunt doli docte. *Pl. Ps.* 4. 1. Itaque ego paraui hic intus magnas machinas. *Pl. Mil.* 2. 1. Diu cogitaui: Argumentaque in pectus multa institui Ego: atque in meo corde — eam rem volutaui et diu disputaui. *Pl. Most.* 1. 2.

vs. 554 *gespeuijs* uitg. 1657a: *gespûys* — vs. 557 *gee* uitg. 1657a: *geen* — vs. 561 *'tgeweir* uitg. 1657a: *'t geweer* — vs. 564 *ee* uitg. 1657a: *e* — *niet* afschr.: *nief* — vs. 569 *hi* uitg. 1657a: *hy* — vs. 570 *vörst* uitg. 1657a: *vórst* — vs. 573 *'khen* afschr.: *'k en*

'K sal ick 't ons klære, man: en vrieest nie veurde vent.
F. 'Ken vriees noot: moôr ick maij 'tperaykel as 'tgezaijn kan.
M. Iô, ghe wilt segge, Most en vindm' in geen Azäijn-kan,
En gh' hout veul vannen heuijt die heel en onverlett
Gerustekens en wel gô leggen in heur bet,
En gh'het gelaijck. F. Nouw voirt; spreeckt toch eens euijt te leste,
Hoe suldet môke, Môij? M. 'Khebb ick den alder beste
En de subtielste vont die oot euijt vrouwen hoot
Te veurschaijn is gebrocht. F. Ghe helptme euijt men doot:
Ke me lief Moeyerke, wat ist veuren inventie?
Het is e wonder dingh van en quoy conscientie,
Me dunckt, woôr ick me keer, 'ksie may dien Bedelær,
Dien Bogger, dije fiel, die Schipper achter hær
Medde mess as e vliem. M. 'Ksal ick tem wel ontlegge.
F. Ké segt dan. (*Hij beeft.*) M. Bloijen euijl, 'ken wils ou noch [nies segge,
Ghe sullet sien. Kom hier, lôt ons dit doye layf
Gô slæpen uytte vloer, om offer man of waijf
Quam kloppen aen men deur, dat hier veul 'snachs te doen is.
F. Van dusent tegen een dat did ding heure schoen is;

Bij vs. 576 in marg.: Ego efficiam quae facta hic turbauimus, Profecto ut liqueant omnia et tranquilla sint, Neque quicquam nobis pariant ex sese incommodi. *Pl. Most.* 2. 1. Perfectum ego dabo hoc negotium. *Pl. Cist.* 2. 3. Ego hoc effectum lepide tibi tradam: tace. *Pl. Curc.* 3. Ego expediam, sine. *Ter. Ph.* 1. 5. — vs. 577: To. Nihil periculi videtur. Do. Scio istuc, sed metuo mihi. *Plaut. Pers.* 4. 4. — vs. 579: Tu quod cauere possis, stultum admittere est. *Ter. Eun.* 4. 6. — vs. 581: Utrum tu — cum malo libentius Quiescis, an sic sine malo, si copia est? *Plaut. Rud.* 3. 5. — Sed, quaeso, ambages, mulier, mitte, atque hoc age: Eloquere. *Pl. Cist.* 4. 2. Obsecro te, quamprimum hoc me libera metu. *Ter. And.* 2. 2. — vs. 582: Quam tu rem actura, obsecro, es? *Ter. Eun.* 5. 2. — Festivum facinus venit mihi in mentem modo. *Pl. Poen.* 5. 2. Consilium, quod cepi, rectum esse et tutum scio. *Ter. Heaut.* 2. 2. — vs. 584: Voluptatem magnam nuncias. *Ter. Heaut.* 1. 2. — vs. 585: Eloquere, ut quod ego nescio, id tecum sciam. *Pl. Pseud.* 1. 1. Fac participes nos tuae sapientiae. *Pl. Epid.* 2. 2. — Age, age, cedo istoc tuum consilium, quid id est. *Ter. Heaut.* 2. 2. Obsecro te, loquere nunc, ubi sit. Quid taces? dic. enicas me miserum tuâ reticentiâ. *Pl. Merc.* 5. 2. Reperiamus aliquid calidi conducibilis consilij. Nam ille quidem aut jam hic aderit, credo, hercle, aut jam adest. *Pl. Epid.* 2. 2. — vs. 587: Nam mihi horror membra misero percipit. *Pl. Amph.* 5. 1. — vs. 589: Iam sic sino, Iratus sit: ego ne quid noceat cauero. *Pl. Pseud.* 1, 5. — vs. 590: Quin tu eloquere. *Pl. Ep.* 2. 2. P. At imperti me quod commenta es. PA. Tace, dum in regionem astutiarum mearum te induco, ut scias Iuxta mecum mea consilia. *Pl. Mil.* 2. 2. — Absurde facis, qui angas te animi. *Pl. Ep.* 3. 1. — Ego enim dicam tum, quando usus poscet: interea tace. *Pl. Mil.* 3. 1. Post istuc veniam. *Ter. Heaut.* 2. 2. Tempori ego faxo scies, nolo bis iterare. *Pl. Ps.* 1. 3. — vs. 592: Ne qua ob eam suspicionem difficultas eveniat. *Pl. Ep.* 2. 2. In aediculam istanc seorsim concludi volo. *Pl. Epid.* 3. 3.

vs. 579 *veul* uitg. 1657a: *veel* — *heel* afschr.: *hieel* — vs. 584 *gebrocht* uitg. 1657a: *gebracht* — vs. 588 *die* uitg. 1657a: *dye* — vs. 592 *slæpen* uitg. 1657b: *slaeppen* — vs. 593 *'snachs* afschr.: *'s nachts*

Besie, wad e fatsoen! M. Neen, 'tzaijn heur toffele;
Doôr sleurpen se soo mé, dach goô soo schoffele,
As quômens' euijten bet. 'T past wel bay saije kousse,
Nie woor? hoe schickt daf volck de schotels nô de sausse!
Kom oôn, hef op: ick hier; neemp ghaijse bay her hoot.
F. Wat ramp, hoe weegt die Treuij! M. Nie woôr? all woôrse doot,
S'en mocht nie swoôrder zaijn. F. En souset wel niet wese?
M. Ge say geck. F. Sonder geck, loôt sien, hoe stoôter wese? —
Niee, Niee, s en heech gieen noit: sie doôr, se bloôst, de praij,
Als soôtse voor en komm met hieeten Raystenbraij.
Iô, Iô, se ronckter baij; se sal strax wel wa mieer doen,
Me dunckt ick rieckt all. M. Suet, me moetens' oick nie sieer doen,
S heet ons giee lieet gedoôn, goey sloir.

(*Sy dragense naer achteren.*)

I. Bedryf. V. Uytkomst.

Marie. Franc. Paschier.

(*Komen weer uijt.*)

M. Wel, dat is doôr,
Den doyen is ter kerck gebrocht all sonder Boôr.
Se leet doôr wel en werm beschutt van alle winde,
De schipper, paijs ick ick, en sals' altoos nie finde.
F. 'Ken weet's nie; vindt hay 'theuijs, haij treed wel lichtelaijck
In da klay kômerken en valt doôr over 'tlaijck.
M. Tut, tut. F. Doôr wördt geklopt. wa dusent slappermente,
Wa komd ons over! M. Still. — was doôr te redjemente?

(*Paschier, roept van buijten.*)

Wie klopt doôr? P. Vrint. M. Wa frind? P. Goe frind, doet ope
Doet ope. 'kwouw die praij van ee gesplete woôr! [moôr.
F. Is 't Hollands? M. Dese sott, en kund ou moeyers sproôck niet?
P. Doet op, Uffrouw. M. Señor, en stoirm' inmene voôck niet,
'T en sau van doôgh nie zaijn, om rede: d'ander weeck,

Bij vs. 604 in marg.: Sorbet dormiens. — Illud stertit volui dicere. Sed quasi consimile est, quod stertas, quasi sorbeas. *Pl. Mil.* 3. 2. — vs. 611: S. Metuo. PA. Quid metuis? S. Ne hercle hodie — Maxumum in malum cruciatum insiliamus. *Plaut. Mil.* 2. 3. — vs. 613: Nullus sum. TR. Taceas: ego, qui istaec sedem, meditabor tibi. *Pl. Most.* 2. 1. — Nunc pol ego perij plane in pertetuum modum. *Ib.* 3. 1. — vs. 615: Quis illic est, qui tam proterue nostras aedes arietat? *Plaut. Truc.* 2. 2. Quid istuc est, quaenam istaec est pulsatio? Quae te mala crux agitat? ad istunc qui modum Alieno vires tuas extentes ostio. *Pl. Bacch.* 4. 2. — vs. 616: Edepol, ego illam mediam diruptam velim. *Pl. Cas.* 2. 5. — vs. 617: Interdum inepte stultus es. *Pl. Most.* 2. 2.

vs. 596 *goô* uitg. 1657a: *goe* — vs. 598 *sausse* afschr.: *sousse* — vs. 602 *say* afschr.: *saijch* uitg. 1657a: *say* — vs. 603 *gieen* uitg. 1657a: *gien* — vs. 606 *me* uitg. 1657a: *men* — *nie* uitg. 1657: *gien* — vs. 607 *giee* uitg. 1657a: *gie* — vs. 608 *ter* afschr.: *te* — vs. 611 *nie* uitg. 1657a: *niet* — vs. 613 *wördt* uitg. 1657a: *weurdt*

Dan sulde wilkom zayn; ghe weet wel. — F. Das en streeck,
O gay deurtrapte vægh! wie was 't? M. Haij goôt all hene.
F. Wie wast? M. Paschier. F. Paschier! haij magh sen blauwe schene
Gô smære met was salf va patientie. — Môy,
Ick beefden, ick bekent; moôr nou ben ick weer frôij.
M. Wel, wel, past op de deur, ick vall ick oôn men cure,
En will menen Apteeck ieens lustigh om gô rure,
En brengender ou van de beste drogen euijt
Veur ons gebreck; dat is 'tgebergh van desen beuijt.
F. Goôt heen, en spoeyd ou wat. want, weette wel? om reden:
'K hebb wel e kraijsmans hert noôr ôvenant men leden,
Moôr 'tsal wat ieenigh zaijn. —

I. Bedryf. VI. Uytkomst.

Francisco.

F. K souw hier stae schildre, jô!
En dan, wie klopt doôr, veur, wie klopt doôr achter nô;
Ick souw ick ick oôn 'tspits stô proncken en stô wachte
De schipper en se mess! nieen, hoere-poirt, goeyn nacht en
Goeyn ôvont: 'k heb wa feur da beter klincke sal.
Nou paysde ghaij, goey liens, da'ck eens gôn drincke sal:
Niee, 'k hebb soo wel gepoijt mettat diefs Hollands Treuijke,
Damme nie mieer en lust: men heet toch gieen twiee beuijke.
Hout ouwe mont, ick will gô sien hoe dasse leet,
En ofse slôpt, en ofs' oick noch gevulen heet.

Bij vs. 620 in marg.: Nimis doctum dolum! *Pl. Mil.* 2. 2. — vs. 621: Ille est amotus. *Pl. Bacch.* 4. 8. Amoui a foribus maximam molestiam. *Pl. Amph.* 1. 2. — vs. 622: Non modo ne introeat, verum etiam ut fugiat longe ab aedibus. *Pl. Most.* 2. 1. — vt. 624: Continuo meum cor coepit facere artem ludicram, Atque in pectus emicare. *Pl. Aul.* 4. 3. Mihi cor retunsum est oppugnando pectore. *Pl. Ps.* 4. 4. — Nunc demum mihi animus in tuto est loco, Postquam iste hinc abijt. *Pl. Ps.* 4. 5. Remigrat animus nunc demum mihi. *Pl. Ep.* 4. 1. Hem, istoc verbo animus mihi redijt, et cura ex corde excessit. *Ter. Hec.* 3. 2. — vs. 625: Ne abeas, priusquam ego ad te venero. *Pl. Ep.* 2. 2. Fecisti jam officium tu tuum: me meum nunc facere oportet. Per hanc curam quieto tibi licet esse. *Pl. Ep.* 3. 2. — vs. 626: Quicquid ego malefeci, auxilia mihi et suppetiae sunt domi. *Pl. Epid.* 5. 2. — vs. 631: Istaec hinc abijt: solus nunc es: quo in loco haec res sit, vides. *Pl. Ep.* 1. 1. Edicit, ne vir quisquam ad eam adeat, et mihi, ne abscedam, imperat. *Ter. Eun.* 3. 5. — vs. 633: Ego summâ vi defendam hanc atque illam mortuam? *Ter. Ad.* 3. 5. — Hic ego virum interea opperibor? *Ter. Heaut.* 4. 1. — vs. 634: Mihi cesso, cum sto. *Pl. Epid.* 3. 2. — vs. 635: Iam senatum conuocabo in corde consiliarium. — Vide quid agas, ita res subito haec objecta est tibi. Non enim nunc tibi dormitandum, neque cunctandi copia est. *Pl. Ep.* 1. 2. — vs. 636: Suspicio est mihi nunc vos suspicarier me. *Pl. Ps.* 1. 5. — vs. 639: Ne dixeritis huic, obsecro vostram fidem. *Pl. Mil.* 3. 2.

vs. 620 *streeck* uitg. 1657a: *steeck* K. b. als boven. — vs. 623 *smære* uitg. 1657a: *smæren* — vs. 629 *weette* uitg. 1657a: *weete* — vs. 631 *stae* uitg. 1657a: *stô* — vs. 635 *da* uitg. 1657a: *dat* — vs. 636 *eens* afschr.: *ieens*

I. Bedryf. VII. Uytkomst.

Marie.

M. 'Ken baij nie lang, François, omt ou nie bang te môke:
Sie doôr ieens. — woôrs de vent? heeti nie dörve wôke?
De schipper lagh den euijl te grauwelaijck in 'thoit;
Hadd ick et nie gedoôn, haij woôr all hallef doit. —
Moor evewel, lôt sien, woôr is den honsklinck hene?
Van dusend is hi deur. — Amaij ick vuel men beene
Staen trillen as en riet. was souw'k ick dan bestoôn?
'K hebb em te sieer van noij. — Hay'n is nie deur gegoôn,
'K danck ick de moeijer Gods, de deur is op het nacht-slot. —

I. Bedryf. VIII. Uytkomst.

Marie. Francisco.

(*Hy komt half lacchende uijt.*)

M. Doôr is de Schaytebroeck. wat hedd in ou gedacht, sott?
Woôr loipte? kacken? he! van bangichaijt! F. Nieen trouwe,
'K ben gieenen bloyerick, all wildemer veur houwe:
'Kwas onsen doijen goôn besuken inde kist,
Euijt curieusitayt. ghe weet wel. M. Dat ick 'twist,
Francisco! seght rond euijt, wat hedde doôr bedreve?
Kom hier, bekennet strax. jck sal ick 'tou vergeve,
Soo ghe recht biechte wilt. wat hedde doôr gedoôn?

Bij vs. 642 in marg.: Dictum factum reddidi. *Ter. Heaut.* 4. 4. — Ubi ille est sacrilegus? *Ter. Ad.* 2. 4. — vs. 643: Ut ille trepidabat! ut festinabat miser! *Pl. Cas.* 2. 7. — vs. 644: Huic ipsi opus patrono est, quem defensorem paro. *Ter. Eun.* 4. 6. — vs. 645: Sed ubi illic est? Sumne ego homo insipiens, qui haec mecum egomet loquor solus? Dedit verba mihi hercle, ut opinor. — Tum pol ego interij, homo si ille abijt: neque hoc opus quod volui, ego hodie efficiam. *Plaut. Pseud.* 4. 1. — vs. 646: Ubi illum ego scelerosum misera atque impium inueniam? Perij, hoc quid sit vereor. *Ter. Eun.* 4. 3. Membra metu debilia sunt: animus timore Obstupuit. *Ter. Ad.* 4. 4. — vs. 649: Quiduis tamen jam malo quam hunc amittere. *Ter. Heaut.* 4. 7. — vs. 650: Atque ipse egreditur penitus perjurum caput. *Pl. Ps.* 4. 1. Sed eccum video verbeream statuam. Hem, te hercle ego circumspectabam: nimis metuebam male, ne abijsses. — Ubi restiteras? Ps. Ubi mihi libitum est. *Pl. Ps.* 4. 1. — Cur tu obsecro hic me solam. *Ter. Andr.* 4. 5. — vs. 651: Unde is, nihili? ubi fuisti? *Pl. Cas.* 2. 3. — vs. 652: Prorsus a me opinionem hanc tuam esse ego amotam volo. *Ter. Andr.* 3. 2. Apagesis. egon' formidolosus? nemo est hominum qui viuat minus. — Ah metuo, qualem tu me esse hominem existumes. *Ter. Eun.* 4. 6. — vs. 655: Dic obsecro, hercle, serio, quod te rogem. *Pl. As.* 1. 1. Ego verum amo, verum volo mihi dici: mendacem odi. *Pl. Most.* 1. 3. — vs. 656: Si eris verax, tuis rebus feceris meliuscule. *Pl. Capt.* 5. 2. Do. Quin dicis? Ly. Quin, si liceat. Do. Dictum oportuit. *Pl. Merc.* 4. 3. — vs. 657: Quid feceras? C. Paululum quiddam. P. Eho paululum, impudens? *Ter. Eun.* 5. 2.

vs. 642 *nie* uitg. 1657a: *niet* — *dörve* uitg. 1657a: *dorve* — vs. 655 *seght* uitg. 1657a: *segh*

F. Ick hebse wach gedeckt; wa schelmstuck is doôroôn?
Se lagh soi kouwelaijck, ten is niet te verdrôghe
Veur sulcken tieere laijf. en ofse kint mocht drôghe?
M. Wie sou de vôyer zaijn? ghaij? paijs ick. F. Segg ick dat?
S'heêt ommers ene man: ge leghme soo en vatt
In all men woordekens: men moet soo veul nie vrôghe.
M. Is 't niet e wonder dingh? das sien ick alle dôghe,
En mef verwondering, watte Natuer all kan:
En nôckte vrouw! belôij, ge souter ene man
Deur 'tvier om draijve: dan de vrouwe zaijn oick menskens,
Waij hangen oick all oôn ons lustjens en ons wenskens,
En elck hoôckt mieestendeel nô dat hi niet en heet.
De werld sou anders oick nie duren daddick weet.
F. Iô soi, beghinde ghaij weer te filosofere,
Soo rôckt ons werck in d'as. de Moôn bestoôt te keere,
En 'tsal goôn doôghe. Moij, woor is ou medeçaijn
Die ons genese moet? ké! brengm' eens uijtte paijn.
M. Doôr zaijn men droghen, droogh en deurdroogh as de Noten
Te vastelôvont. F. Bat! ick had bekans verschoten;
'Ken wist nie wad ick sagh. wad ist oick all? en Broeck —
E wambes — enen hoet. — woôr komt dit euijtten hoeck,
Of vande leuijsemert? is 't van de galgh gedrope?
M. 'K had ieens ene Lackaij; de lacker is m'ontloope
(F. Van honger, paijs ick. M. Iô, ten schilt de helfd all niet;
Soi gôghet hier somtayts.) en 'tklieecke dach ghe siet
Was soi ter halver sleet. 'k had e niew moete môke;
Das stelden ick toens euijt, op hoôp van beter sôke,
Die noch te kome zaijn; en d'ouwers vande knecht
Ontlasten heur gemoet, en 'tgoeyke quam te recht.
F. 'T was wel de paijne weerd die keustlaycke livraije
Weerom te sende! M. Sie, 'kwill icker af gô schaije.

Bij vs. 661 in marg.: Nam qui. isthaec tibi incidit suspicio? *Ter. Andr.* 3. 2. — vs. 662: Si quid narrare occoepi, continuo dari tibi verba censes. *Ter. Andr.* 3. 2. Ly. Non possum, ita instas: urges quasi pro noxio. Do. Scio, innoxius. *Pl. Merc.* 4. 3. — vs. 668: Libido multa fert. *Ter. Heaut.* 3. 3. — vs. 671: Sed jam satis est philosophatum. *Pl. Ps.* 2. 3. — vs. 672: Id negotium institutum est, non datur cessatio. *Pl. Poen.* 4. 2. Vigila, inquam; expergiscere, inquam; Lucet hoc, inquam. — Viden' hostis tibi adesse, tuoque tergo obsidium? consule. Arripe opem auxiliumque ad hanc rem propere, hoc non placide decet. *Pl. Mil.* 2. 2. — vs. 688: Nunc jam istis rebus desisti decet. *Pl. Mil.* 3. 1.

vs. 660 *tieere* uitg. 1657a: *tieeren* — vs. 663 *men* uitg. 1657a: *me* — vs. 669 *mieestendeel* K. b.: *miestendeel* — vs. 671 *soi* afschr.: *soo* — vs. 673 *doôghe* uitg. 1657a: *dôge* — vs. 678 *euijtten* uitg. 1657a: *euyten* — vs. 679 *leuijsemert* uitg. 1657a: *Luyse-mert* — vs. 680 *ontloope* uitg. 1657a: *ontslope* — vs. 682 *Soi* afschr.: *Soo* — vs. 683 *soi* afschr.: *soo* — vs. 684 *sôke* uitg. 1657a: *sôken*

We sullense dit wayf gô trecken oôn heur gat,
En settens' yevers neer (F. Iô, doôr de breuyt op sat.)
M. En stroôt vayf sess van hier. da moette gay bestelle.
F. Ick moeyerlaijck allieen? M. Hoe vrieesde veur ou velle!
Wie sal ou baijte, Bloet? F. Dien duvel va Serdam.
Was soude segge damme die ieens teghe quam?
M. Wel neemt eens kantekant dat hem dat offreceerde,
Was soude doen? F. Woôr 't vremt dad ick me retireerde
Wattaddick scherdlen moght? M. Iô't, Bieest, da woôr ou doot,
Wa ploôgh en hedde dan geen herssens in ou hoot?
En woude ou selve deur ou selve gô verrôye?
Das en galanterj! Ick will me lôten brôye
Soo ghe moôr propelaijck met desen droncke man
Gô wandle langs de Stroôt, indiener yemant kan
Vermoeye wat hay is. O lieve knecht, doôr goôter
Soi mennigh baij de wegh in mans habijt, en 'tstoôter

Bij vs. 689 in marg.: Nunc si rationem incipisso, ita hanc instituam astutiam. *Pl. Mil.* 2. 2. Nunc hoc consilium capio, et hanc fabricam apparo. *Pl. Poen.* 5. 2. — Noli esse in conuiuijs potatorum, nec in commessationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt: quia vacantes potibus et dantes symbola consumentur, et vestietur pannis dormitatio. 23. *Prou.* 20. 21. — vs. 690: Euge, euge, laudo commentum tuum. *Pl. Mil.* 2. 2. Lepide et sapienter, commode et facete res parata est. *Ib.* 3. 3. — vs. 691: Da in hunc diem operam quaeso mihi. *Pl. Ps.* 1. 5. — vs. 692: Num formidolosus es, obsecro, mi homo? *Ter. Eun.* 4. 6. Qui homo timidus erit in rebus dubijs, nauci non erit. *Pl. Most.* 5. 1. — vs. 693: Nimis ego illum hominem metuo et formido male. *Pl. Ps.* 4. 3. — vs. 695: Non fit sine periculo facinus magnum et memorabile. *Ter. Heaut.* 2. 2. Potin' es tu homo facinus facere strenuum? N. Aliorum est affatim qui faciant. *Plaut. fragm. Cist.* — vs. 696: Quid ages, si accedat propius? LA. Ego recessero. *Pl. Rud.* 3. 5. Quid faciam? C. Quiduis potius quam quod cogitas. *Ter. Heaut.* 3. 1. — vs. 698: Satin' sanus es? nam tu quidem advorsus tuam istam rem loquere. *Pl. Cas.* 2. 2. Idque adeo miror, qui Tam ineptum quidquam potuerit venire in mentem, mi vir. *Ter. Heaut.* 5. 3. Quid, homo ignauissime, Itane parasti te, ut spes nulla reliqua in te siet tibi? *Ter. Eun.* 2. 2. Nunquam pol hominem stultiorem vidi, nec videbo. *Ter. Eun.* 5. 7. Tacen' an non taces? nunquam ego te tam esse matulam credidi. Quid metuis? Do. Metuo hercle vero: sensi ego jam complures: Neque mihi haud imperito eveniet, tali ut in luto haeream. To. Nihil periculi videtur. Do. Scio istuc, sed metuo mihi. *Pl. Pers.* 4. 3. — vs. 700: Tu nescis id quod scis, si sapis. *Ter. Heaut.* 4. 3. Proba materies data est, si probum adhibes fabrum. *Plaut. Poen.* 4. 2. — vs. 702: Inceptum est. perfice hoc mihi perpetuum. *Ter. Heaut.* 4. 7. — vs. 703: Potin' animo ut sies quieto, et facias quod jubeo? *Pl. Most.* 2. 1. Leuia sunt, quae tu pergrauia esse in animum induxti tuum. *Ter. Hec.* 3. 1. Hoc quidem hercle parvum est: si vis vero veram rationem exequi. *Ter. ibid.* Hic tibi nihil est quicquam incommodi. *Ter. Hec.* 3. 3. Hoc Scitum est, periculum ex alijs facere, tibi quod ex usu siet. *Ter. Heaut.* 1. 2.

vs. 690 *yevers* uitg. 1657a: *yewers* — vs. 691 *moette* uitg. 1657a: *moete* — vs. 692 *moeyerlaijck* uitg. 1657a: *moeyelayck* uitg. 1657b: *moeyealayck* — vs. 696 *vremt* uitg. 1657a: *vreemt* — vs. 697 *doot* afschr.: *doit* — vs. 698 *hoot* afschr.: *hoit* — vs. 700 *galanterj* uitg. 1657a: *galanteray* — vs. 704 *Soi* K. b.: *Soo*

Soi slecht as in maijn broeck. Iô 'tgoeijke sitt te piært,
En deurft in d'eurlogh goôn: en 'tis ons all wa wiært:
Te minste sieme da we moôr va noôm en schille,
En da we mans zaijn, as we 't meughe zaijn of wille.
De dees nouw moetet zaijn, dat roôckt ons interest.
Wacht enen oigenblick, ick sal ick s' all men best
De vodden oôn goôn doen. moôr lôt me wa meffreje,
All woôrder gæren baij, ma foy, ten is gieen reje.
'K moet icker 'them euijt doen, en 'tis noch natt bekans:
En dan en nôckte vrouw; 'ten is soo nie veur mans.
F. Ey siet toch wat en seurgh! ghaij meught'er wel af spreke,
De duvel will somtaijts de passi oick ieens preke.
Nou goôt ou gangen dan, ast ommers wese moet.

(*Sy gaet in.*)

I. Bedryf. IX. Uytkomst.

Francisco.

O vercken, ick begraijp ick, woôrom dachet doet.
Die proij! se loert op 'them van onsen half-gevanghe,
Is dat d'occôsi niet, ick wil me lôten hanghe.
'T is e faijn hemmeke, me braijnoôt oônden hals,
En opde hande. Siou! was zaijn de hoere vals!

Bij vs. 710 in marg.: Mane: caue quoquam ex isthoc excessis loco. *Ter. Andr.* 4. 5. — vs. 711: Mitte. Sine me in hac re gerere mihi morem. *Ter. Heaut.* 5. 1. — vs. 712: Non par videtur, neque fit consentaneum. *Pl. Bacch.* 1. 2. — vs. 714: Id vero neutiquam honestum esse arbitror. *Ter. Hec.* 3. 3. Mulier mulieri magis congruet. *Ter. Ph.* 4. 4. Ea facere prohibet tua praesentia. *Ter. Heaut.* 3. 3. — vs. 715: Illud sis vide Exemplum disciplinae. *Ter. Ad.* 5. 1. Pro Dî immortales, mulierem lepidam et pudico ingenio! *Plaut. Most.* 1. 3. Quae res tam repente mores mutauit tuos? *Ter. Ad.* 5. 9. Ut perdocte cuncta callet! nihil hac doctâ doctius. *Pl. Most.* 1. 3. — vs. 716: Noua nunc religio in te isthaec incessit, cedo? *Ter. Andr.* 4. 4. — vs. 717: Scilicet, faciundum est quod vis. *Ter. Eun.* 1. 2. —. vs. 718: Ah! vix tandem sensi stolidus. *Ter. Andr.* 3. 1. Multa concurrunt simul Qui conjecturam hanc nunc facio. *Ter. Andr.* 3. 2. Hercules Dîque istam perdant, quod nunc liceat dicere. *Pl. Cas.* 2. 3. Nunc pol ego demum in rectam redij semitam. *Pl. Cas.* 2. 8. Pessima est haec meretrix. — Imo Hoc vide, quod incoeptet facinus. *Ter. Heaut.* 3. 3. Nec pol me multum fallit, quin, quod suspicor, sit quod velit. *Ter. Hec.* 5. 1. — vs. 719: Nam quod nos capere oportet, haec intercipit. *Ter. Eun.* 1. 1. — vs. 720: Tam scio esse hanc technam, quam me viuere. *Ter. Eun.* 4. 4. Profecto, quanto magis magisque cogito, Nimirum dabit haec Thais mihi magnum malum: Ita me video ab ea astute labefactarier. *Ter. Eun.* 3. 3. — vs. 722: Audaciam meretricum specta. *Ter. Eun.* 5. 6. Sic mihi data esse verba praesenti palam! *Pl. Ep.* 3. 4. — Heu, hercle, mortalem catam, Malam, crudamque et callidam atque subdolam! *Pl. Poen.* 5. 2. Condigne autem haec meretrix fecit, ut mos est meretricius. *Pl. Men.* 5. 5. Mirum vero, impudenter mulier si facit? *Ter. Andr.* 4. 4.

vs. 705 *Soi* K. b.: *Soo* — vs. 709 *roôckt* uitg. 1657a: *rôkt* — vs. 714 *en* uitg. 1657a: *e* — vs. 719 *proij* uitg. 1657a: *pray*

Se vrieesde dat ick oick e stuck gepretendeert had:
'T woôr frôij veur snuttoecken as ick 't geconquesteert had:
Moôr dach geluck is quaijt; flus stondet tussen twieen,
En ick as ene sott, nouw hé saij 't veld allieen.
Adieu men Hemmeke. — Hoe magse sus lang brodde?
Isser soi veul fatsoens oôn sulck en handvoll vodde?
Twördt, baij S.t Ian, te loôt. Hedde noch niech gedoôn?
Hedde gieen hulp van doen, magh ick nie binne goôn?

I. Bedryf. X. Uytkomst.

Marie. Francisco. Tryn.

Ten is van geene noij. Hier kome we gewandelt;
Was seghde van da kleet, is 't quôlaijcke verhandelt
Veur daf va gistere? F. Nieen trouwens: noch 'tHem oick.
Hees s'oick een oôn? 'k quedd nieen. — Zaijck'et nie wel? Gaij spoick,
Woor hedder Hem gebrocht? M. Was sulde gay me plôge?
Gedenckt ieens oôn te nacht: ghe moet soi veul nief vrôge. —
Stôf vast Serdammeke, stoôt op ou beentjens, man.
F. Sen heegh gieen bieentjens: sie, sen kan nie goôn. M. Se kan,
Se salt wel lieere. F. Wacht, loôt ick ick 't ieens bepruve. —
Doôr lees s al weer. Iô wel, het kamme noch bedruve,
As ick om gistren denck, en sien 'tspectôkel oôn.
Iô lieven Hieer, hoe kant mes wærelds dinge goôn!
Hoe kan een raycke vrouw en bedelerster wörden,
Iô enen Bedelær! M. Ick wou dacchou wa pörde,
Men Hieer de Fiel, ick maijn men hieer de Filosoof.
Veur seker 'twördt te loôt: hebb ick nou giee geloof?

Bij vs. 723 in marg.: Crucior, bolum tantum mihi ereptum esse tam subito e faucibus. *Ter. Heaut.* 4. 1. — vs. 725: Hoc quidem jam perijt. *Pl. Epid.* 3. 2. — vs. 726: Id illa uniuersum abripiet. *Ter. Phorm.* 1. 1. — vs. 727: In apparando consumit diem. *Ter. Ad.* 5. 7. Expectando exedor miser, atque exenteror — nimis diu maceror. *Pl. Epid.* 3. 1. — vs. 730: Vin' adesse me una? *Ter. Hec.* 5. 1. — vs. 734: Muliebri fecisti fide. *Pl. Mil.* 2. 5. At te illud nullo modo facere puduit. *Ter. Heaut.* 5. 5. — vs. 736: Postremo non meum illud verbum facio quod tu — Bene, et sapienter dixti dudum. *Ter. Ad.* 5. 8. — vs. 740: Ita me Dij amabunt ut nunc — Miseret me, tantum deuenisse ad eam mali. *Ter. Heaut.* 4. 4. — vs. 742: Dij vostram fidem, Itan' comparatam esse hominum naturam omnium! *Ter. Heaut.* 3. 1. — Humanum facinus — factum est. Actutum fortunae solent mutarier. Varia vita est. *Pl. Truc.* 2. 1. Homunculi quanti sunt, cum recogito! *Plaut. Capt. Prol.* — vs. 744: Tum tute igitur calide, quicquid acturus, age. *Pl. Ep.* 2. 2. — vs. 746: — At enim nimis longo sermone utimur. Diem conficimus, quod jam properato 'st opus. *Plaut. Trin.* 3. 3. Orationis operam compendj face, Nisi te malâ re magnâ mactari cupis. *Pl. Most.* 1. 1.

vs. 725 *twieen* uitg. 1657a: *twien* — vs. 726 *saij* uitg. 1657a: *zay* — *allieen* uitg. 1657a: *allien* uitg. 1657b: als boven. — vs. 729 *Twördt* uitg. 1657: *'T wordt* — vs. 734 *een* afschr.: *ieen* — vs. 736 *soi* K. b.: *soo* — vs. 742 *wærelds* uitg. 1657a: *werelds* — vs. 743 *wörden* uitg. 1657a: *wórde* — vs. 744 *pörde* uitg. 1657a: *pórde* — vs. 746 *'twördt* uitg. 1657a: *'t wort*

(*Trijn wil vallen.*)
Flus hadde sulcken hôst. Hollà stô vast, me joncker. —
(*Tegen Francisco.*)
Was sufte? F. 'K stoôn en paijs; 'k goôn ick door inden doncker
In dad afgraijsselaijck peraijkel van me laijf,
En vamme læve toe, en medden anders waijf:
Was salt te leste zaijn? sal icker saij baij spinne?
Men rôckt ou nied ieens oôn, ghen wilter geld veur winne,
En veur de hand betôlt. Ben ick ou sloôf om niet?
M. Iô, Iô, is dat de lôz? ick sie wel woôrg' op siet.
Komt as ghe kome wilt, me sal ou courtoisaij doen
En Reuijterlaijck, te geef. 'kmoet icker ee woord bay doen,
En komt moôr nie van doôgh: 'kben elders waf verseet
En merghe komter volck die'ck selver niet en weet
Hoe das s all hiete: 'tis va Leuven of van Berghe,
'K dool icker in. F. Gaij wilt dan seggen, overmerghe
Dan hedde goe quartier: sal 'tsoo zaijn? M. Doôrs men hant.

Bij vs. 748 in marg.: Quid tu es tristis? G. Egone? nescis quo in metu, et Quanto in periculo sim? *Ter. Phorm.* 1. 2. Quid, amabo, obticuisti? PI. Quia isthaec lepida sunt memoratui: Eadem in usu, atque ubi periculum facias, aculeata sunt, Animum fodicant, bona destimulant, facta et famam sauciant. *Pl. Bacch.* 1. 1. — Quid est — quod volutas tute tecum in corde? PA. Paulisper tace, Dum ego mihi consilia in animum conuoco, et dum consulo Quid agam. *Pl. Mil.* 2. 2. — Quis me audacior Sit, si istuc facinus audeam facere? *Pl. Ps.* 1. 5. Non ego istuc facinus mihi, mulier, conducibile esse arbitror. *Pl. Bacch.* 1. 1. Non dubium est, quin mihi magnum ex hac re sit malum. *Ter. Eun.* 5. 6. Sane curae est, quorsum euenturum hoc sit. *Ter. Hec.* 1. 2. — Interij tamen, Si hoc palam fuerit. *Pl. Mil.* 2. 3. Metuo illaec mihi res ne magno malo fuat. *Pl. Mil.* 2. 5. — vs. 751: Quid mihi futurum est, qui tibi hanc operam dedi? *Pl. Men.* 4. 2. Men' piacularem oportet fieri ob stultitiam tuam? *Pl. Ep.* 1. 2. — Nihil satis firmi video, quam ob rem accipere hunc mihi expediat metum. *Ter. Heaut.* 2. 2. — vs. 752: Nunquam satis dedit suae quisquam amicae amator. *Pl. Truc.* 2. 1. — vs. 753: Spe incertâ, certum mihi laborem sustuli. *Ter. Hec. Prol.* — vs. 755: Operam mihi da, opera reddibitur tibi. *Pl. Epid.* 1. 1. Quod bene fecisti, referetur gratia, id quod postulas, Et id, et aliud quod me orabis, impetrabis. *Pl. Capt.* 5. 1. Noctem tibi honoris caussa gratijs dono dabo. *Pl. As.* 1. 3. Quin veni, quando vis, intro. Faxo haud quicquam sit morae. *Pl. Amph.* 3. 3. Non edepol ita promeruisti de me, ut pigeat quae velis. *Pl. Men.* 5. 9. — vs. 757: Otium ubi erit, tum tibi operam ludo et dilitiae dabo. *Plaut. Rud.* 2. 4. Imo etiam tibi, mea voluptas, quae voles faciam omnia. *Ib.* Promeruisti, ut ne quid ores, quod velis, quin impetres. *Pl. Men.* 5. 9. Locus hic apud nos, quamuis subito venias, semper liber est. — Ego ubi bene sit, tibi locum lepidum dabo. *Pl. Bacch.* 1. 1. Superas facile ut superior sis mihi, quam quisquam qui impetrant. *Pl. Men.* 1. 3. Quis homo sit magis meus quam tu es? *Pl. Mil.* 3. 1. — vs. 760: Ubi molestum non erit, ubi tu voles, Ubi tempus tibi erit. *Ter. Eun.* 3. 2. — vs. 761: Si istuc crederem Sincere dici, quidvis possem perpeti. *Ter. Eun.* 1. 2. — Nunc ego, mulier, tibi me emancupo: Tuus sum, tibi dedo operam. BA. Lepidus. nunc ego te facere hoc volo. *Pl. Bacch.* 1. 1.

vs. 749 *dad* uitg. 1657a: *dat* uitg. 1657b als boven. — vs. 756 *ee* uitg. 1657a: *e* — vs. 759 *hiete* afschr. en uitg. 1657b: *hieete* uitg. 1657a en K. b. als boven.

Treckt op slechs, en ontlast men hoot van dese quant.
F. Haij doessen oighen op! licht ieens en kiærs. M. Iô seker.
Hay will was seggen oick: sies sene mond. T. En beker —
En beker Claes — en be be bekertje klein bier.
M. Nou sal hi lieere goôn, sie doôr, hi kant all schier:
Nou is dwerck half gedoôn. Hay sal soo wach goôn dreutele
Baij halve woordekens, en mompelen, en preutele,
En kieert ou doôr niet oôn: das dronckemans gebær,
Gôch gaij all ouwe gangh: en as ghe dan soo vær
Van hier zayt, damme maij nie meer en kan vermoeije,
Soo plantem yevers neer, doôr piærden of doôr koeije
Gegete voeijer leet. F. Oppene Mishoop. M. Iô,
En gôme soo naer heuijs en denckter niet mieer nô
En houd ou waijsselaijck of yemant quoôm te kouten
Van dees oubollichaijt. F. Men backhuijs is van hout, en
Me veurhoot va metoôl, as imant soo was seêt
Dat ick vuel da maij op men conscienci leêt.
En dich gô nô genogh, 'tsal me wel lieere vaijse.
Adios, Uffrau Marij, sie doôrme gôwe raijse.
(*Sij slaet een kruys en sietse lacchende nae.*)
M. Goôt heen in nomine. T. Bier Claes. F. Voirt malle Jan,
Gô foirt, of, wilde niet, 'ck sal ick 't ou lieere, man.
(*Hy sleurt en schoptse.*)

I. Bedryf. XI. Uytkomst.

Marie.

M. Das schip is onder zaijl, en 'tgoôt all frôy deur 'dwôter.
Belôy, 'tis wel gepast: woôr't iee klaijn urke lôter
Ken haddes nie begost. 'tgô mef Francisco voirt
All soo 't Gods haylige believe sal. maijn poirt

Bij vs. 762 in marg.: Et eris sicut dormiens in medio mari, et quasi sapiens gubernator amisso clauo: et dices: verberauerunt me, sed non dolui: traxerunt me, et ego non sensi: quando euigilabo, et rursus vina reperiam? 23. *Prou.* 34. 35. — vs. 767: Bono animo es, negotium omne jam succedit sub manus. *Plaut. Mil.* 4. 4. — vs. 769: Animo virili praesentique ut sis, para. *Ter. Ph.* 5. 7. — vs. 779: Hercle, quicquid est, mussitabo potius, quam interieam male. *Pl. Mil.* 2. 3. — vs. 780: Ego eo igitur. PA. Et praecepta sobrie ut cures, face. *Pl. Mil.* 3. 1. — vs. 783: Bene nauis agitatur, pulchre haec confertur ratis. *Pl. Bacch.* 4. 6. Usque adhuc actum est probe. *Pl. Mil.* 2. 6. Lepide hoc succeditsub manus negotium. *Mil.* 3. 2. Bene prospereque hoc hodie operis processit mihi. Amoui a foribus maximam molestiam. *Pl. Amph.* 1. 2. — vs. 785: Quid istuc ad me attinet, quo ille intereat modo? *Pl. Ep.* 1. 1. — vs. 786: Postquam opus meum, ut volui, omne perpetraui, hostibus fugatis. *Pl. Ps.* 5. 1.

vs. 763 *oighen* uitg. 1657a: *oogen* — vs. 766 *hi* — *hi* uitg. 1657a: *hy* — *hy* — vs. 777 *imant* uitg. 1657a: *yemant* — vs. 779 *genogh* uitg. 1657a: *genoegh* uitg. 1657b als boven. — vs. 783 *'dwôter* afschr.: *'t wôter*

Gôt doôr me weer in 'tslot, emme licht euijt. Moôr baij wat,
(*Sy treckt Trijnens Bors uyt haeren sack.*)
'K en heb ick niech gedoôn. doôr steeckt in dees Pastaij wat,
'En beettje venesoens, da smôke sal, ick swært. —
Wel dijen botte Frans was soo blint, dat me dært.
Hay'n docht niet eens ônt gelt, het princepoôl van alle,
Soo bleef de sott met Traijn her Beurste legge malle.
Ick docht ick, vuel dij all, 'kvuel oick wat; en, och hieer,
De Beurs was uytte weegh medenen halve kieer.
Gemanne, goeye nacht, kgoôn ick was sitten telle:
Die 't kunstjen ôn stoôt, maght sen vrindekens vertelle.

I. Bedryf. XII. Uytkomst.

Francisco. Tryn.

F. Nou voirt dan, droncke slet. — Amaij! wa ben ick matt
En mue va slæpe van dit overloopend vat!
Haij is me twintich moôl ontfallen of ontschote,
Stoit tegen elcke stieen, en rolt in alle gote:
Woôr 't nie feur Môij, die hoer, die'ck nie vergete kan,
Wat dad ick Camfers eet, 'khadd ick den hoy der van.
Dan trouwens, 'tis nou euijt. — hier hebb ick rechs gevonde
De mishoip die'k ick socht. en hier langs goôt de Ronde,
En Sieur Hanneken-euijt; hier magh ick ick me pack
Gô losen! — hier, Ian gat, sitt neer op ou gemack: —
Sit vast. haij valt in sloôp; da docht ick wel T. Claes, — deckme,
Men voe—te benne kout. (*Sy slaept weer in.*) F. Haij droim' of haij [begeckme,
'T is maij allevelieens. Goeijn ôvont, veuijl fatsoen,
'K goôn ick doôr 'tvaijler is. hier'n hebb ick niet te doen.

Bij vs. 788 in marg.: Nunc una mihi res etiam restat, quae est conficiunda. *Ter. Phorm.* 5. 5. — vs. 794: Hoc est incepta efficere pulchre! veluti nunc mihi Evenit, ut ovans praedâ onusta incederem, Salute nostrâ atque urbe captâ per dolum. *Pl. Bacch.* 4. 9. Quod boni est, id tacitus taceas tute tecum. *Pl. Epid.* 5. 1. — vs. 796: Cauebunt qui audierint. *Pl. Cas.* 5. 2. — vs. 797: Hem tene, age, i simul quo'd ego eam. *Pl. Most.* 1. 3. — vs. 799: Assidue est agendus mihi Clamore summo, cum labore maximo. *Ter. Heaut. Prol.* — vs. 801: Et Illam scelestam esse, et me miserum sentio: Et taedet, et amore ardeo: et prudens, sciens, Vivus vidensque pereo. *Ter. Eun.* 1. 1. — vs. 807: Caput deponit, condormiscit. *Pl. Curc.* 2. 3. — vs. 810: Sed ego cesso me hinc amoliri, ventre dum saluo licet? *Plaut. Truc.* 2. 7. Propera igitur fugere hinc, si te Dj amant. *Pl. Epid.* 3. 4.

vs. 787 *Gôt* uitg. 1657a: *Goôt* — vs. 790 *dat me* uitg. 1657a: *datmen* K. b. als boven. — vs. 792 *her* uitg. 1657a: *heur* — vs. 794 *halve* uitg. 1657a: *halven* — vs. 795 *goeye* uitg. 1657a: *goeyen* — vs. 796 *ôn* uitg. 1657a: *oôn* — *vrindekens* uitg. 1657a: *vriendekens* — vs. 798 *mue* uitg. 1657a: *mu* — vs. 800 *elcke* uitg. 1657: *elcken* — *stieen* uitg. 1657a: *stien* K. b. als boven. — vs. 801 *feur* uitg. 1657a: *voor*

II. Bedryf. I. Uytkomst.

Claes. Kees.

(*De Schipper tegen sijnen knecht.*)

C. Wel, Keessje mæt, wat ræd? ick ben soo moe eslooft, vaer,
Van sockle langs de Stadt, dat je 'tniet en gelooft. Maer
Wat selt in 'tende zijn, wær magh dat arme wyf
Belent zijn? K. Wat, se heit der sinnen alle vijf,
En noch wel ien der toe van meer as vrouwe loosheit,
Se selt wel klare. C. Mær ick grouw voor meerder boosheit
Dan t'onsent is bekent: Tis hier en kluchtigh volck,
Licht, vals, wals en onduijts; men hoefde wel en tolck
Van 'tien in 'tander huijs, as mer hum deur sou redde.
Hoe magh Trijn dærbij op? onnoos'le sloof! K. 'Kwill wedde
Dat Tryn in 't schoonst en 'tbest je sitt en quinkeleert.
S is goelickjes van muijl, en s' heit soo wat eleert
Met stee-volck om te gæn, in 't bookje der Maniere,
Sulck goed is wellekom in alderley kertiere;
En s' is moij in den dos, dat stæt de luij wel an.
Ho, ho, Baes, Moer die sitt by 'tglaesjen en de kan;
Dat gaet soo seker as de Paep sen Evanjeli,
Die gustre stong en preeckt', o Sinte Pieterceli.
Wat schommelde die vent en hoop goeds onder ien!
Noch hebb ick oyt of oijt sulck preke niet esien:
Sen backes ging all tick en ticketack, as 't Touwtje
Van 'tswaerd, as 'tmoyties koelt. C. Mær Kees, wær is men vrouwtje?
Men vrouwtje, Kees, men wijf, men lieste — Kees. K. Wel heij,

---

Bij vs. 811 in marg.: Domum revortor moestus atque animo fere Perturbato, atque incerto prae aegritudine. *Ter. Heaut.* 1. 1. Sum defessus quiritando, nusquam inuenio. *Pl. Amph.* 4. 1. Defessus sum urbem totam pervenarier, Nihil investigo quicquam de illa muliere. *Plaut. Merc.* 4. 5. Nam omnes plateas perreptaui. *Pl. Amph.* 4. 1. Ita cursandò atque ambulando totum hunc contriui diem. *Ter. Hec.* 5. 3. Neque domi, neque in urbe inuenio quenquam, qui illam viderit. *Pl. Amph.* 4. 1. Nec, quid corde nunc consilij capere possim, Scio, tantus cum cura meo est error animo. *Pl. Merc.* 2. 3. Quid ego huc recursem, aut operam sumam, aut conteram? *Pl. Most.* 3. 1. Ubi quaeram? ubi inuestigem? quem perconter? quam insistam viam? Incertus sum. *Ter. Eun.* 2. 3. Vbi illam quaeram gentium? *Pl. Epid.* 5. 2. Quamne hodie per urbem uterque sumus defessi quaerere? *Pl. Epid.* 5. 2. — vs. 816: Vereor, ne mulier me absente corrupta sit. Concurrunt multae opiniones, quae mihi animum exaugeant, Occasio, locus, aetas. *Ter. Heaut.* 2. 1. Nam et intus paueo, et foris formido: ita nunc Utrobique me metus agitat. *Pl. Cist.* 4. 2. — vs. 817: Ubi ego illam quaeram? credo abductam in ganeum aliquo. *Ter. Ad.* 3. 3. Ego, quia non redijt — quae cogito? Quibus nunc sollicitor rebus? ne aut illa alserit, Aut uspiam ceciderit, aut perfregerit aliquid. *Ter. Ad.* 1. 1. — vs. 832: Dum serui mei perplacet mihi consilium, Dum rursum haud placet. *Pl. Merc.* 2. 3. — vs. 833: Ejiciunda hercle haec mollities animi. *Ter. Eun.* 2. 1.

vs. 819 *hum* uitg. 1657a: *hem* — vs. 824 *alderley* uitg. 1657a: *alerley*

Sou je wel huijle, Baes? C. Is 'tniet waerd dattick schreij
Om sulcken lieven pand? K. Ia wel toch, wat kent baten
Of je veul krijte wilt? 'ksou segge gaewe straten
En steghe deur en deur, maer 'tis lang doncker nacht,
En w'hebbent nong soo veul epleeght met all ons macht,
Dat daer op niet en is te bouwe. Wilck je segge?
Kom læte we onse hoofd gerust in 'tkusse legge;
En neemj'en soopje met en pypje smoocks voor uijt,
Dær is gien ding dat ien sen ooghjes dichter sluijt.
'Kversekerje Trijn tuijs eer datten dagh sel op gæn.
Cl. Ick weet niet ofse mijn te nacht sel uyt men kop gæn.
K. 'K hoop jæ, Bæs. wat en blæs! dær benne wijfs enoogh:
Of Trijn verdroncke wær, kheb ij' all en ær in 'toogh.

(*Tot het volck.*)

Te minste krijgh ick mé en tooghje van ter zije.
Hoe seit de wijse man? In alle dingh is lije,
Maer in wel eten en wel drincken, droogh en natt,
Daer is gien accij. Kl. Kom, kom an, Kees, troost me wat.

III. Bedryf. I. Uytkomst.

Tryn.

(*Sij roert haer, begint op te sitten, dickmaels geewende en reckende, met haer ooghen 'toe.*)

Tr. Soeck — soeck! — me luste wel — en poosje — noch te legge,
Maer – 'k ben te dunn edeckt. – Soeck! – Claes – kmoetje wat segge. –

(*Sy tast naer hem.*)

Benj' all op, vaer? soo vroôgh? — Hoe is tit bet verhoijt! —
Soeck! — all 'tstroo boven — en de lakes hiel verstroijt. —
De tijcke natt. — wel hey! heitet te nacht eregent?
Is 'top me kliere niet, soo ben ick wel esegent. —

(*Sy doet haer' oogen half open.*)

'T Luijck op? Claes, ben je geck? Kees, — Kees, doet dit luijck wat toe.

Bij vs. 834 in marg.: Ut animus in spe atque in timore usque antehac attentus fuit, Ita, postquam adempta spes est, lassus curâ confectus stupet. *Ter. And.* 2. 1. Nulla est, neque ego sum usquam. perdita perdidit me. *Pl. Cist.* 4. 2. — vs. 835: Si Dj immortales id voluere, te hanc aerumnam exequi, Decet id pati aequo animo. — ejulatione haud opus est. *Pl. Capt.* 2. 1. Omitte vero tristitiam tuam. *Ter. Adelph.* 2. 4. Lacrimas mitte, ac potius quod ad hanc rem opus, porro prospice. *Ter. Ad.* 3. 2. — vs. 836: Apud emporium, atque in macello, in palaestra atque in foro, In medicinis, in tonstrinis, apud omnis aedis sacras. *Pl. Amph.* 4. 1. — vs. 838: Nam quid modi futurum est illam quaerere? *Pl. Men.* 2. 1. — vs. 840: In re mala animo bono utare, adjuuat. *Pl. Capt.* 2. 1. Ne te afflictes — Si sapis: Neque praeterquam quas ipse amor molestias Habet, addas; et illas, quas habet, recte feras. *Ter. Eun.* 1. 1. — vs. 843: Una haec spes est; ubi ubi est, diu celari non potest. *Ter. Eun.* 2. 3. — vs. 844: Nec mihi fas ullâ me voluptate hic frui, Nisi ubi illa huc salua redierit. *Ter. Heaut.* 1. 1.

vs. 840 *onse* afschr.: *ons* — vs. 843: *datten* afschr.: *dat den*

Kees — wær is deusen uijl? Kees — 'k ben dit schreewe moe:
(*Sij sitt op haer knien en tast om hoogh naer 'tluyck.*)
K moet self op, sien ick wel — yeês Kristes! — foey! wat donder,
Hoe ist hier dus estelt! bæ — 'tstinckt hier in 'tvooronder
As oft en mishoop waer. — Wel hey! ick droomde strack,
(*Sij vrijft haer ooghen.*)
Mær now en droom ick niet. — die veynsters, en dad dack,
Dat sien ick. — Iæ'ck, ick sie 't. we leggen an de pale
Of an de Kaey, dats wiss. 'tgesicht en ken niet fale.
Ksie daer de selfde Poort van gustere, dat 's waer,
De selfde winckels — jae 'ck. — men ooghe benne klaer.
Wel Ieses kindere, hoe droomden ick te nacht! Heer,
Me docht ick wier op 'tland etrocke by de nacht-meer.
Hoe tornde mijn die prij, die Toovenaerster, die —
Wel hey! 'ten is ghien droom; 'tis waer ebeurt, nae'ck sie. —
Dat varcke! 'tlegg beghet en wentel inde modder.
O domene t'Saerdam, ye bent en rechten brodder,
Ie had me soo belooft, ije sout die Ugnerij
Belese met ye kunst, en bidde me gat vrij.
Nou 'st ijtem weer het selfd, en argher as te vore.
'T is waer, de vroemoer seyt, 'kben met en helm ebore:
Mær gæt de spokerij de menssen ander leên?
Soo sinw'er oolick an. — O heilighe gebeên
(*Sy begint haer selven te besien.*)
Van alle Kristene! 'kben deur espoockt, en weer deur;
'Ken lyck me selve niet — Claes Gerrtse, j'hadd en Meer veur,
Nong krijg j' en hengst op stall, of en Ruijn; 'kweet noch niet.
Wel, watte mislickheit! 'kben as en knecht: wel siet,
Dat benne Boxe — dits en wambes mit sen knoope. —
Hoe magh men backhuijs stæn? — 'T en is noch niet beloope:
'K voel noch gien baert: dat's goet. maer hij magh komme. toch;
'Kben en jong mans parsoon, en eerst ebore noch.

Bij vs. 862 in marg.: Nunc demum experior, prius ob oculos caliginem mihi obstitisse. *Plaut. Mil.* 2. 4. — vs. 863: Equidem ecastor vigilo, et vigilans id quod factum est fabulor. *Pl. Amph.* 2. 2. — Sane sapio et sentio. *Pl. Amph.* 1. 1. — vs. 864: Ut ego oculis rationem capio. *Pl. Ps.* 2. 1. — vs. 870: Satin' eadem in vigilantem expetunt, quae in somnis visa? *Pl. Mil.* 2. 4. Mihi haud falsum evenit somnium, quod noctu hac somniaui. *Plaut. Mil.* 2. 4. — vs. 878: — Dj immortales, obsecro vestram fidem! Ubi ego perij? ubi immutata sum? ubi ego formam perdidi? *Plaut. Amph.* 1. 1. — vs. 885: Optime usque adhuc conueniunt signa. *Pl. Men.* 5. 9.

vs. 858 *deusen* uitg. 1657a: *desen* — vs. 859 *yeês Kristes* uitg. 1657a: *o mensse* — vs. 860: *bæ* uitg. 1657a: *hoe* — vs. 863 *pale* afschr.: *pæle* — vs. 864 *fale* afschr.: *fæle* — vs. 867 *Ieses* uitg. 1657a: *lieve* — vs. 869 *mijn* uitg. 1657a: *mij* — vs. 870 *ghien* uitg. 1657a: *ghieen* K. b. als boven. — vs. 871 *'t legg* uitg. 1657a: *'k legg* — vs. 875 *Nou 's* uitg. 1657a: *Nu is* — vs. 886 *mans parsoon* uitg. 1657a: *mans-persoon*

Maer, k hebb en hoet op, doe'ck? wel, wat het 't te beduije,
'T is bij men ziel kernijck! me sou de klocke luije
Om sucken Tooverij. En vrouw in iene nacht
E man eworde! Claes, Claes Gerrtse, 'kwouw je 'tsaght. —
Mær as hij 't sien sel, Heer, wat wild'r en huysje legge!
Hoe bluts will arme Claes stæn kijke. mær 'tkmagh segge,
Besiet ije selve. licht selt selve Tooverwijf
'T spull hebben uyt espeult, en hebben Claes mijn lijf,
Myn Claesens an edæn. dat sou all moyties koele.
Ick weet niet wat ick liest sou wesen, om 'tgevoele,
'T wijf of de man. men heught, dat tuske mans en wijfs
Ereis dat spul ontstong, en 'tmaeckte veul gekijfs
T'Saerdam in 't Aevent-lagh; elck wouw de wijste wese;
D'ien heyt de manne 'tlock, d'aer de wijfs toe ewese;
Ick hiel 't doe voorde man, en wensten om en vaen
Dat ick men leve mocht in Broeck en Wammes gaen:
En 'tloopter hier op uijt: we leggen all en wensse,
En ongse lieven Heer verhoort somtijds de mensse
Eers' om sien. wel, ick mocht wel wete by de ghiss,
Of onse Claes noch Claes, of all Clasijntjen is.
Ick houwmen an de koop, 'tspoock magh an mijn beklijve,
Indient me saligh is, 'kwill wel Claes Gerrtse blijve. —
Mær sou'ck'et zijn, beghett, en blijven, alle ding
Most wese na den eijs, eer icker t'zeil op ghingh:
Wat drommel, laet eens sien — of oock men deel men deel is: —
(*Sy ondersoeckt haer.*)
Wel hey! En evewel ben ick Tryntie Kernelis.
— En wind-eij! — bij men keêl, en wind-eij! — Trijn is Trijn.
— Maer soetjes, sout niet wel Kernelis Trijnsse zijn?
— Wel neen werentigh. — Trijn stæt voor, en 'tisser even
As 't gistren ochtent was — Ken ick 'tme niet ontgeven?
— 'T seit niet: daer niet en is verliest den Heer sen recht.
Spill, spull en balle quijt. — Neen; 'tis wær, 'tstæter slecht,

Bij vs. 891 in marg.: Nam ut hic laturus hoc sit, si ipsam rem, ut siet, resciuerit, Non aedepol clam me est. *Ter. Hec.* 4. 1. — vs. 903: Dy vostram fidem, quam saepe forte temere Eueniunt quae non audeas optare! *Ter. Ph.* 5. 1. Stulti haud scimus, frustra ut simus, cum quod cupienter dari Petimus nobis, quasi id in rem sit, possimus noscere. Certa amittimus, dum incerta petimus. *Pl. Ps.* 2. 3. — vs. 907: Et me quidem conditio haec non poenitet. *Plaut. Stich.* 1. 1. — vs. 911: Perscrutari hic volo, — Nos nostri an alieni simus: Ne dum quispiam vicinorum imprudentes nos aliquis immutauerit. *Pl. Mil.* 2. 5. — vs. 912: Certe equidem noster sum. *Ib.* Sed quum ego cogito, equidem certo eadem sum quae semper fui. *Pl. Amph.* 1. 1. — vs. 914: Frustra egomet mecum has rationes puto. *Ter. Ad.* 2. 1.

vs. 892 *'tkmagh* afschr.: *'kmagh* — vs. 894 *en hebben* afschr.: *en hebbe* uitg. 1657a als boven. — vs. 902 *Broeck* afschr.: *Broock* uitg. 1657a als boven. — vs. 917 *sen* uitg. 1657a: *sijn*

Dær is geen kijcke nae. O sakerelemente!
(Vergeeftme, Lieven Heer, Ick segget van gewente)
Is ongse Klaes nou noch Clasijntje, lijck as flus,
Soo stænewe mekær niet leålicke ter Kuss;
Dat will en hijlick zijn! (*Met gevouwen handen.*) men lieste Toovervrouwtje,
'Kvergeeftje voor mijn deel, helpt Klaes slech van sen vouwtje,
'T en dientme seper niet. — Sommier sommarum dan,
De niewe Broock moet uijt en d'ouwe Rocken an,
Hoed of, Muts op: Ick magh van bovene beghinne:
Voor eerst de tuijte los. — Wat maghte Geck versinne!
Waer is me muts? — waer is men Lijfje? — waer men klet? —
Waer zyn men rocke? — soet, as icker wel op lett,
Waer is men Borsrock? — waer men hemde? — waer men hose? —
Men Toffele begett? Hebb ick 'tall moete lose?
Denckt an men sleutelraex, men kussebuijl, men Beurs!
O spoockster, wie je bent, wat vond je daer all keurs
Van goud en sulver geld, as ick 'twel overreken,
Men sulvre vingeroed most icker me in steken,
Moer soffels as ick ben. Ia wel, 'thiet Tooverij,
'T volk wilt soo hebbe; maer all seyme Rooverij,
Het lijckents' op een deuijt: Hoe 'tonse Claes sel vatte,
Daer slæ'ck veul twijffels an. As me vertelt dat Katte
Dan katte zyn, dan wijfs, en wolve dan iens mans,
Dan wolve, dat dat goed, kweet nie wær, an den dans
Mekander vrolick mæckt, en in plaijsiertjes leve,
En datter oppet lest en hoope van die Teve
Elck oppen Beusemstock en mette bille bloot
De schoorstien uijt laveert, en helpt d'ien an sen doot,
Den aeren an en wipp, den dorden an en vrijster,
Dan sitti stægh en lacht, en seidt all, 'T is te byster!
Wat mæckme 'tvolck all diets! het is en deel licht goed,
En hoope Galgen-aes voor 'thels vier op evoedt,
Met brandmercke vergult van allerhande Heere,
Hoerwaerde, Koppelaers, en dieder by verkeere,
Besteedsters, Heelsters, Huijckefaexe, Dobbelaers,
Quacksalvers, Heijens met der kindren opper naers
In dekens en swart haer ewentelt en ewonde,
Dat volck ken toovere, en toovre by gans wonde
Ye ghelletje uyt je Beurs, ye kliere van ye lijf

Bij vs. 928 in marg.: Sed satin' ego animum mente sincerâ gero? Qui ad hunc modum haec hic fabulor? *Pl. Bacch.* 3. 4.

vs. 924 *slech* uitg. 1657a: *slechts* — vs. 926 *Broock* uitg. 1657a: *Broeck* uitg. 1657b als boven — vs. 929 *me* uitg. 1657a: *men* — vs. 930 *men* uitg. 1657a: *me* — vs. 941 *en wolve* uitg. 1657a: *dan Wolve* — vs. 942 *nie* uitg. 1657a: *niet* — vs. 948 *sitti* uitg. 1657a: *sit hy* — vs. 956 *toovre by* uitg. 1657a: *toovere*

Oft okes bokes wær. O Klaes saeghje ije wijf,
You arme Trijntje, Claes, in dustennighe lure,
Sou je niet segge Claes, de duijvel of sen Bure
Zijn 'twijf an boord eweest, de Hoere van de Stadt
Die hebben 't veer voor veer etrocken uijtter gat?
Wel mochje 't segge, vær; ick moetet selver segge,
All weet ick selver niet wien dat ick 'top sel legge.
O schelme, wie je bent, o varckens, waer je woont,
I' hebt en verræders hart an Knelis kind etoont,
(*Sy schreijt.*)
Iæ j', en verræders hart, dat segg ick. vriende, Bure,
Goey luij, kijck je niet uyt!

III. Bedryf. II. Uytkomst.

Hanneken-uyt. Tryn.

H. T is now bekans draij ure,
Den dôgheroôd goôt op: maijn dinge zaijn gedoôn,
'K ben hiees en droigh geschrieewt, 'kmagh ick noôr heuijs toe goôn
En slôpen e goech gat in desen dagh. was ditte?
'K docht daddick e gespoôck (God zæghen ons) sagh sitte.
Wad ist oick? — 'T is e mens. — 'T is ene vent die krayt,
Of enen hont die heuijlt. — datti me niet en baijt. —
Wat en bieest ben ick ick! 'tis ene knecht in speci.
Wat is ou, jongman? spreeckt. — en hedde gieen discreci?
As enen officier ou aenspreeckt, swaijgde dan?
Kom, kom, geschickt, belæft. siem' eens oôn as e man.
Sie doôr ieens, baij men ziel, 'tis ene lieve lacker,

Bij vs. 965 in marg.: O scelera, o genera sacrilega! *Ter. Ad.* 3. 2. Pro Dij immortales, facinus indignum et malum! — An quicquam hodie est factum indignius? *Ter. Ph.* 5. 8. O facinus animaduertendum. *Ter. Andr.* 4. 4. — vs. 967: Hei mihi, disperij! vocis non habeo satis. Vicini, interij, perij! *Pl. Most.* 4. 3. Obsecro, populares, ferte miserae atque innocenti Auxilium: subuenite inopi. *Ter. Ad.* 2. 1. Pro, populares! vostram ego imploro fidem, Agricolae, accolae, propinqui qui estis his regionibus, Ferte opem inopiae, atque exemplum pessumum pessumdate, Vindicate: ne impiorum potior sit pollentia, Quam innocentium, qui se scelere fieri volunt nobiles. — Vostram iterum imploro fidem, Qui prope hic adestis, quique auditis clamorem meum, Ferte suppetias. *Plaut. Rud.* 3. 2. Obsecro vostram fidem, subvenite, ciues. *Pl. Men.* 5. 7. Ecquis suppetias mihi audet afferre? *Ib.* — vs. 971: Sed quid hoc est? quid hoc? quid hoc est? quid ego video? quomodo? — Satin' ego oculis cerno? *Pl. Poen.* 5. 5. — vs. 973: Quid hoc hominis? qui est hic ornatus? — nequeo satis mirari, neque conjicere. Nisi quidquid est, procul hinc libet priu', quid sit, sciscitari. *Ter. Eun.* 3. 4. — vs. 976: Quid tibi vis? satisne sanus? quid me Aspectas? quid taces? *Ter. Eun.* 3. 5. — vs. 977: Hem, nec quicquam certi respondes mihi? *Ter. Eun.* 4. 4. — vs. 979: Quam liberali facie, quam aetate integrâ! *Ter. Eun.* 3. 2. Et quidem hercle formâ luculentâ. *Ter. Heaut.* 3. 2.

vs. 960 *duijvel* K. b.: *Duvel* — vs. 966 *en* uitg. 1657a: *een* — vs. 979 *ieens* uitg. 1657a: *iens*

'T is e suet tronike. Iongman, woôrs ouwe macker,
Hoe sitt' hier sus allieen? Het schaijnt ene lackaij
Of soo e Pôsike te zaijn, of alle baij,
Van enen kôlen Don. 'ksien ick 't wel oôn de kleere,
Oôn sulcken liveray kent me licht sulcken Heere.
Wat, is ou gelt verteuijst, en kous en schoenen toe?
T. Iæ, 'ck ben kæl en beroyt, mær, vriend, ick weet niet hoe;
Weet jij 't niet? H. Wadden sproôck! was zayde veur en nôci?
Lôt sien; ten was giee Spoins; dat heêt en ander grôci:
Toloins? niee, noch all min. van dusent leuijker wals!
Dat is soo wonderlaijck om hoiren, en soo vals.
Parlez, je parle à vous. T. Men lust niet mier t'avoese,
Ick danck je voor je bier. H. Haij seêt doôr ijet va kroese,
Nô'ck tussen baije kan begraijpe. 'tgoô bekans
As neerdeuyts, moôr soo noch wat op sen Engelsmans.
Sou't ene Stiært zaijn? Ser, kan you not Ingels speke?
T. Wat segg je? H. Das goe Deuyts. en baij gans eleweke,
'T is Hollans, 'kmocht ick ick's wel paijse. Knechje, dan,
(Soo veul noch kan icks pas) hoe komj' hier, soete man?
T. Ick hebb en soete man, Claes Gerritse bij name,
Mær dat en ben ick niet. die myn men kliere name,
En hongeder me voor dit luijs-nest an me gat,
Betoov're you gesicht. H. Monseur, hoe segde dat?
T. Ick ben Monseur noch man. Of men broock groen of geel is,
'T seyt niet, en evewel ben ick Trijntje Kernelis.
H. Was zayde? T. E man, as is ye suster en ye moer.
H. E vroumens! loôt ieens sien. — Tr. Wegh; ick en ben gien hoer.
Y'hebt sucken slagh niet voor. — 'ksegg je, læt me mit vrede,
Of ick selje, op men doot, onder men voete trede.

Bij vs. 980 in marg.: O faciem pulchram! *Ter. Eun.* 3. 2. — Adolescens, primum abs te hoc bonâ veniâ peto, Si tibi placere potis est, mihi ut respondeas. *Ter. Ph.* 2. 2. — vs. 983: Apparet servum hunc esse domini pauperis, Miserique. *Ter. Eun.* 3. 2. — vs. 985: Istud quid mali est? — Ne lacruma, atque istuc, quidquid est, fac me ut sciam. Ne retice, ne verere; crede, inquam, mihi: Aut consolando, aut consilio, aut re juuero. *Ter. Heaut.* 1. 1. — vs. 986: Satin' sanus es, qui me id rogites? *Ter. Andr.* 4. 5. — vs. 987: Quaeso quid hominis es? *Ter. Heaut.* 4. 7. — vs. 988: Unde ego hominem hunc esse dicam gentium? *Pl. Ps.* 4. 2. — vs. 991: Quid nunc taces? tecum loquor. *Pl. Mil.* 2. 5. — vs. 1006: Mulier, istam rem inquisitam certum est non amittere. *Pl. Amph.* 2. 2. — Non ego sum polluta. potin' ut me abstineas manum? *Plaut. Rud.* 2. 4. Ep. Ne attigas. P. Ostende vero. Ep. Nolo. P. Non aequom facis. *Pl. Epid.* 5. 2. — vs. 1007: At tu pol tibi Posthac comprimito istas manus. *Ter. Heaut.* 3. 3. — vs. 1008: Si attigisses, ferres infortunium. *Ter. Ad.* 2. 1.

vs. 983 *kleere* afschr.: *klieere* — vs. 984 *Heere* afschr.: *Hieere* — vs. 985 *verteuijst* uitg. 1657a: *vertuyst* — vs. 991 *mier* uitg. 1657a: *meer* — vs. 1002 *Monseur* uitg. 1657a: *Monsieur* — vs. 1003 *men* uitg. 1657a: *me*

Wat selt hier wese? H. Iô, zaijde soo bois van oôrt?
'K en wistes nief veur nou, dach'e recht vrouwmens woôrt.
Te minste magh me sien was s' in den Boesem vure,
Das t'Anwerpe gemaijn. Sie, wat en sotte cure,
En soude niet e mens e memmeke lôte sien?
T. Loop, deuse malle geck; all bennew' hier allien,
'K will niet. en evewel, of ye docht dattick fluijtte,
En mæckteje wat diets, kom anne, voelt van buijte,
(*Sij laet hem haer borst op 'twambas voelen.*)
Wiens lijckent dit spull best, ye vaers goet of ye moers?
H. T is soo woôr as ick læf e vrouwke! mes amours,
Me lieveke, me kint, kan ick ou ijevers diene?
Ick schenck ou men hieel laijf. T. 'Ken eis niet as ye biene.
Lientme die voor en poôs en helpmen hier van daen
Eer dat de son op gaet (se beghint op te gaen)
'T volck is hier yverigh, se loope vroôgh te kercke,
En asmen imment sagh, de looste mochtent mercke,
Dan kreegh ick wel en galgh met jonghens ammen staert.
H. Segh me, men herteke, woôr dach ghe gære woôrt,
Ksal ouwe laydsman zaijn, all souw'ck ick immen doit goôn.
Och erme, moette soo met die frôij voettjens bloit goôn?
Is 'tverr? woôr moette zaijn? T. 'K ken hier de stræte niet.
'T is eurghens by een Poort, ick weet niet hoese hiet.
H. Sint Ieuris? Kaijserpoirt? T. Neen. H. Kipdeurp? T. Gien van alle.
H. Is 't oôn de wôterkant? T. Wel jæt, wat meughje kalle?

Bij vs. 1009 in marg.: Ecce autem tu quoque proterue iracundus es. *Ter. Hec.* 3. 5. — vs. 1010: Quid peius muliere, atque audacius? *Pl. Mil.* 2. 3. — vs. 1011: Non licet te sicce, placide, bellam belle tangere? *Pl. Rud.* 2. 4. — vs. 1019: Tanquam si emeris me argento, liber seruibo tibi. *Pl. Men.* 5. 9. — vs. 1020: Obsecro, quisquis es, operam ut des mihi, Neu sinas in me insignite tantam fieri injuriam. *Plaut. Men.* 5. 7. Et te oro porro, in hac re adjutor sis mihi. *Ter. Hec.* 4. 4. — vs. 1022: Nam hoc quidem edepol haud multo post luce lucebit. *Pl. Curc.* 1. 3. — vs. 1024: Alio pacto honeste quomodo hinc nunc abeam, nescio. *Ter. Eun.* 4. 4. — vs. 1025: Ego pol quoque etiam timida sum, cum venit in mentem, quae sim. *Ter. Hec.* 5. 1. — vs. 1026: Cedo manum, nolo equidem te affligi. *Pl. Most.* 1. 3. — vs. 1027: Non si capiundos mihi sciam inimicos omnes homines. *Ter. Andr.* 4. 2. Animam relinquam potius quam te deseram. *Ter. Ad.* 3. 5. Imo et operam dabo, et defendam et subvenibo sedulo. Nunquam te patiar perire: me perire est aequius. *Pl. Most.* 1. 3. — Quia certum est mihi Quasi umbra, quoquo ibis, te persequi. Quin edepol etiam, si in crucem vis pergere, Sequi decretum est. *Pl. Cas. Act.* 1. — vs. 1029: Neque quo fugiam, neque ubi lateam, neque hoc dedecus quomodo celem, Scio. *Pl. Cas.* 5. 2.

vs. 1009 *bois* uitg. 1657a: *boos* — vs. 1012 *Anwerpe* uitg. 1657a: *Antwerpe* — vs. 1017 *dit* uitg. 1657a: *dat* uitg. 1657b als boven — vs. 1019 *ijevers* uitg. 1657a: *yewers* — vs. 1022 *beghint* K. b.: *schijnt vast* — vs. 1024 *asmen* uitg. 1657a: *alsmen* — vs. 1028 *goôn* in het afschrift. Het HS. heeft: *gaen* — vs. 1031 *Ieuris* uitg. 1657a: *Joris*

Klaes Gerrits' hiet me man, en 'tis en schipper, Baes;
Die leyt hier met ongs schip; o vær, 'tis sucken Claes,
Dat j' hem kost! H. Soo, soo, soo, nouw sullewet wel vinde.
T. Ia wel, all ist schoon dagh, ick wangdel aste blinde,
Ick volgh j' op goet geloof, 'kvertrouw je mient gien arg:
Noch rouwtet me van all de moeyte die 'ck ije varg. —
Hebj' oock en vrouwtje? H. Och jô. en heel galante moeijer,
Frôy en bizeart geklieet, en meddet hoôr voll poeyer.
T. Soo Ioffrouw Klappermans! H. Das hier soo de manier,
'T is hier all Uffrouw, klaijn en groit. T. Wel, waerse hier,
Ick gaffer wel en less. nouw sel ick se you liere.
Isse wat goelickjes, en dræghtse moije kliere,
Lætse niet licht allien deur vreemde stræte gæn.
Houtse wat in 't versier. wangt hoe 'tmijn is vergæn,
Dat kenjer nouw verslæn. ye sietet voor ye ooge.
O lieve klapperman, 'kben schandelick bedroge.
Hier weunt en boos geslacht van vrouvolck. H. Das wel woôr.
K hadd ick doôghs wa meer rusts, asset niet soo en woôr.
Elck heuysken hees se kreuijske. T. Iæ, dat 's 'touwe spreeck-woord.
Maer hoor, soo j'hier oftaer en klucht van dese week hoort,
Of inde Crante leest; en melt toch niet van mijn.
'K sel sien of 't voor me man bedeckt sel kenne zijn,
Soo weet jij 'tmær allien. en ien is gien: niet waer, vær?
Licht dattick korts van hier vertreck, en oppen aer vær.
Daer me'st uijt. selje me trouw wese? H. Wadden vroôgh!
'K ben ick ick Klapperman baij Nacht, en nie baij doôgh,
Doôr meughde vast op goôn. O lief kint sou'ck ick melden,
All waddick wel baij nacht sien om goôn, ick vertelden
Van hier to Brussel toe, en quômer noch niet deur:
Moôr ick en kout moôr 's nachs, doôr treck ick gôsie veur.
T. 'K krijgh bleinen in men voet, 'ken kent niet langer harde.

Bij vs. 1034 in marg.: Hunc quem quaero, commonstrare si potes, Inibis a me solidam et grandem gratiam. *Pl. Curc. Act.* 3. — vs. 1037: In tuam custodiam meque et meas spes trado. *Pl. Most.* 2. 1. Nescio, hercle, neque unde eam, neque quorsum eam. *Ter. Eun.* 2. 3. — vs. 1039: Sed quid mulieris Uxorem habes? aut quibus moratam moribus? *Ter. Hec.* 4. 4. — vs. 1048: En unquam cuiquam contumeliosius Audistis factam injuriam quam haec est mihi? *Ter. Ph.* 2. 2. — vs. 1049: Verum meam uxorem, nescis, qualis sit. — Fateor eam esse importunam atque incommodam. *Pl. As.* 1. 1. — vs. 1052: Quod cum scribitur, per urbem irridebor. *Pl. Capt.* 4. 2. — vs. 1053: Neque opus est Adeo muttito; placet hoc non fieri itidem, ut in Comoedijs, Omnia ubi omnes resciscunt. *Ter. Hec.* 5. 4. — vs. 1058: Malo quidem me dignum quovis deputem, Si id faciam. *Ter. Heaut.* 1. 1. — vs. 1060: Quae hic monstra fiunt, anno vix possum eloqui. *Pl. Most.* 2. 2.

vs. 1042 *Uffrouw* uitg. 1657a: *Uffrauw* — vs. 1050 *meer* afschr.: *mieer* als uitg. 1657b en K. b.; uitg. 1657a: *mier* — *niet soo* uitg. 1657a: *soo niet* — vs. 1062 *'s nachs* uitg. 1657a: *'s nachts*

H. Dat hadd ick wel gevrieest: Corôsi. T. Ist noch varde?
H. Nieent, noch ene scheut weeghs, en hondert passe. siet,
Doôr sied' alree va verr de maste. weette niet
Hoe dat ou vlagg is? T. Iæck, ick selse strack wel kenne.
Dær leijt ons schip. God danck datw' iens tot hier toe benne. —
Nou, fijn man, goeden dach, en groote grooten danck.
H. T en is gieen danckens wærd. hoe kraygde nou en planck,
Om tscheep te rôken? T. Ho dat kenn ick wel bestappe;
De schippers vrouwe doen 't wel sonder gangh of trappe:
Gedieuw. H. 'Kwens ou goeij rust.

III. Bedryf. III. Uytkomst.

Hanneken-uyt.

H. 'Kwill segge mette man,
'T sal e mirôkel zaijn soo se 't soo klære kan.
Ick bender af verlost, en van en veuijl temtôci;
Wa duvel, 'tvrouwken had me sulcken goeijen grôci:
Ick wirt soo wonderlaijck. moôr 'tis nouw over, 'kmagh
Gô segge sonder sund men Liesbet goeyen dagh.

III. Bedryf. IV. Uytkomst.

Tryn. Kees.

(*Sij roept soetjens.*)

T. Kees. — Kees — Kees, benje dood. wat duijcker, is dat slæpe!
Kees, seggick. K. Hou! — wie 'staer? T. Kyck uijt. — siet de geck gæpe.
K. Wat schortje! schaemje niet soo vroôgh en half voor dagh
Te loope bedele? dat ick 't noch ereijs sagh,
'Kmien dack je mit en honcks lantaren uyt sou lichte.
T. 'Ken bedel niet. K. Wat dan? wat sel je nou verdichte? —
Ye grinnickter noch om, doej' honsfot? buyte boord,
Dat rae'ck jou as en vriend, meughje ghien stockvis; voort.
T. Soet, Kees, siet watje doet: 'ken bedel niet. K. Kedære,
Ye selt, beghet, 'tschip uijt, all sou'cker voor plockhære.

Bij vs. 1069 in marg.: At tibi Dj semper, quisquis es, faciant bene. *Plaut. Men.* 5. 7. — vs. 1076: Perliberalis visa est. *Ter. Hec.* 5. 4. — vs. 1080: Ut pandiculans oscitatur! *Plaut. Men.* 5. 2. — vs. 1083: Noui ego hos pugnos meos. Hisce ego, si tu me irritaueris, placidum ted' hodie reddam. *Pl. Curc.* 5. 3. — vs. 1085: At ut confidenter mihi contra astitit! *Pl. Capt.* 3. 5. Tun' me, verbero, audes ludificari? *Pl. Amph.* 2. 1. Vix me contineo, quin inuolem in Capillum. Monstrum, etiam ultro derisum aduenit. *Ter. Eun.* 5. 2. Itan' lepidum tibi visum est, scelus, nos irridere? *Ter. Eun.* 5. 7. — Abin' hinc ab oculis? abin' hinc an non? — caue sis te videam. *Pl. Aul.* 4. 4. Nunc adeo, nisi abis actutum, ac dicis, quid quaeras, cito, Iam hercle, ego hic te, quasi sus Catulos, pedibus proteram? *Plaut. Truc.* 2. 2.

vs. 1068 *iens* uitg. 1657a: *eens* — vs. 1075 *van en* uitg. 1657a: *van e* — vs. 1083 *mit* uitg. 1657a: *met*

T. 'K en eis. werentigh niet, ick gaefvje liever wat.
K. Ick jou mé, en voor eerst daer 's en voet in je gat.
T. Mær siet wie datje 't doet. K. Wie sou'ck et doen? jou funne.
T. Kees, hoor ereijs. K. Heruijt; 'kwilje'r gien tyd toe gunne.
T. Kees Krijnsse. K. Iæ, dat 's wær, soo hiet ick, wat roert 't you?
Wær hebje dat ehoort? as rechts, hier kom ick nou
Met soete wooretjes. Fielt, wil je niet vertrecke,
Den Baes leyt in de koij, en 'k durf hem niet wel wecke,
Hij 's wat onpasselick: mær, stæje me te stijf,
Ick weet wel beter ræd; hy heit beghet en wijf —
Een blancken Duïjvel! niet met hangden en met voete,
Met klauwen, as en valck: maeckjeme langer moete,
Die sel ick j' an je gat gæn stoke. T. Dat 's gien noot,
De vrouw sel 't me niet doen: kyck, ick ben næckt en bloot,
En 'twijfjen is goed arms. K. Wat weetje't? T. Sou'ckt niet wete?
S' heit me soo mennigh stick, jæ vanner leckerst ete
Van heur hangd in de mijn, jæ, Keesjen, in men mont
Estoke. K. In jouw mond? T. Yæ, dats' hier selver stont,
Se souwt bekenne. K. Kom, ick selseje gæn rôpe:
Mær siet toe, leughenaer. T. I'hoeft soo varr niet te loope,
(*Sij neemt den hoet af.*)
Hier isse. — K. Vrouw! — Trijn! — vrouw! T. Sus, houdje backes toe.
K. Mær vrouw! T. Mæckt gien gespoock. K. Mær Trijn, jouw malle koe,
Hoe siejer sus uijt? T. Sus: 'k seltje wel iens vertelle
As 'tpas geeft. K. 'Kword schier geck, as ickj' in deuse velle
Sie proncke! ben je 'toock? Vrouw, benjet? benjet, Trijn?
Wat souwje 'twese! neen, 'ten ken niet meuglick zijn.
T. Nou stille jij, 'tken wel. K. Iæ wel wat pestelenci,
Hoe ben j' hier an eræckt? T. Sus: hebje gien pissienci?
We hebbe nou gien tijd. as 'tquæd weer over is,
Dan sel ickje men storm verrek'ne. Segh bij ghiss,
Of Clæs wel so vast slaept, dattickem niet sou wecke,
Of ick en beetje van sen deke quam te trecke

Bij vs. 1090 in marg.: Hem tibi etiam — hoc premij feres. *Pl. Men.* 5. 7. — vs. 1094: Vah! delenire apparas. *Pl. Asin.* 2. 4. — vs. 1095: Nam si molestus pergis esse, jam intro abripiere, atque ibi Usque ad necem operiere loris. *Ter. Ad.* 2. 1. Vide sis quam mox vapulare vis, nisi actutum hinc abis. *Pl. Amph.* 1. 1. Nam, si me irritassis, hodie lumbifragium hinc auferes. *Ib.* — vs. 1104: At ita me seruet Iupiter, Ut propior illi, quam ego sum ac tu, nemo est homo. *Ter. Ph.* 5. 3. — vs. 1106: Tun' id dicere audes? quod nemo unquam homo antehac vidit? *Pl. Amph.* 2. 1. — vs. 1108: Homo audacissime, Cum istacne te oratione huc ad me adire ausum, impudens? *Pl. Aul.* 4. 10. — vs. 1111: Quid istuc, inquam, ornati est? *Ter. Eun.* 2. 2. — Multa, quae nunc non est narrandi locus. *Ter. Andr.* 2. 2. — vs. 1116: Narra istuc quaeso quid siet. *Ter. Eun.* 3. 5. — vs. 1117: Haec posterius faxo scibis, ubi erit otium. *Pl. Epid.* 5. 1.

vs. 1099 *Duijvel* K. b.: *Duvel*

En krôper by te koij? K. Och jae, dat weet ick wel.
Ick preeckt'em gustre soo veul soopjes in sen vell,
En soo veul smoockjes toe, dat hij je sou vergete:
(Wangt vrouw ('k ken quælick vrouw noch segge) ije moet wete,
Daer heit en lijdigh spull om jouw in 'tschip eweest)
'Kwill segge datje wel vrijmoedelick en veest
Meught læte, songder seurgh. hij ken niet wacker worde
Voor middigh, dat gæt vast: en of hy soo wat morde,
Houwj' of je geck wært. T. Bræf! 'ksel ierst dit vuijle goet
Gæn schodde van men nærs, beneen in 't Ruijm. K. Dat doet.
T. Mær, Kees, hoe ræck ick an en Hemt? gans selleweke,
Men sleutel is parduij. K. 'K sel't Troortjen op gæn steke.
T. Dær leijt men werckedæghse goet oock. brengt all mé.

III. Bedryf. V. Uytkomst.

Tryn.

T. Dat is en bræve knecht; wel, as 't Kees niet en dé
Kweet niet hoe 'tlocke souw. Dær keumt hij.

III. Bedryf. VI. Uytkomst.

Kees. Tryn.

K. Hier 's je goetje:
'K hebt Troortje toe edæn. T. Ick danck je men goe Bloetje.
'T sel te verdiene stæn. K. Wat meughje segge, vrouw?
Mær je verstong flus wel wat dat ick segge wouw,
Doe'ck die quæ woorde sprack: Ye seltse niet gedencke,
Nie wær, moer? T. Malle geck! Ick selje noch beschencke
Voor deuse niewen dienst, en voor den ouwe toe.

Bij vs. 1134 in marg.: Hic non amandus? hiccine non gestandus in sinu est? *Ter. Ad.* 4. 5. Nam is mihi est profecto seruus spectatus satis. *Ter. Ad.* 5. 6. Nae — servum graphicum et quantiuis pretij! Non caru'st auro contra. *Pl. Epid.* 3. 3. — vs. 1137: Spero ego mihi quoque Tempus tale eventurum, ut tibi gratiam referam parem. *Pl. Merc.* 5. 4. — Ego in hac re nihil reperio, quamobrem lauder tantopere. Meum officium facio. *Ter. Ad.* 4. 3. — vs. 1138: Imo ita quaeso. unum hoc scito, contumeliae Non me fecisse caussa, sed amoris. *Ter. Eun.* 5. 2. Nunc demum a me insipienter factum esse arbitror, Cum rem cognosco; at non malitiose tamen. Feci. *Pl. Mil.* 2. 6. — vs. 1139: Oro te, Mihi ignoscas, si quid imprudens culpâ peccaui meâ. *Pl. Epid.* 5. 2. Equidem pol in eam partem accipioque et volo. *Ter. Eun.* 5. 2. Nunc hoc mihi ignoscas quaeso. *Pl. Mil.* 2. 6. Atque horum verborum causa caueto mihi irata fuas. *Pl. Capt.* 3. 3. Quaeso ne vitio vortas, Ita iracundia obstitit oculis. *Pl. As.* 2. 4. — vs. 1140: Age inepte, quasi nunc non norimus nos inter nos. *Ter. Ad.* 2. 4. Scio, Et pol propterea magis nunc ignosco tibi. Non adeo in humano ingenio sum, neque tam imperita. *Ter. Eun.* 5. 2. — Faciam boni tibi aliquid pro ista re, ac lubens. *Ter. Heaut.* 4. 4. Ut tibi, dum vivam, bene velim plus quam mihi. *Pl. Cas.* 2. 8.

vs. 1125 *Daer* afschr.: *Der*

Genacht, ick magh niet meer, ick ben beget soo moe
Dat ick men tong uyt steeck, en 'tsangt valt immen ooghe.
Ick slæp schier dær ick stæ. Kossje dit hemt wat drooghe,
Het komt soo vochtigh, Kees, uyt die verbrutste kas.
K. Wel hoe, vrouw, wordje doll? is 't arger asset was?
Wel hey! wær sou'ck et vier ontsteken, in 'tvoorongder,
Dær Clæs leyt? droom je, vrouw. T. Iæ'ck toch, en 'tis gien wongder.

(*Sy gaet beneden.*)

III. Bedryf. VII. Uytkomst.

Kees.

K. Mær 'tsel wel wongder zijn, stell jij die mann te vreen.
Y gut, moer, kenje sulcke kunsjes? Gæ jij heen.
Ye selt me kær wel hæst totten bongtwercker vinde.
Mær wat het 't te beduije, se worde strack weer vrinde
As 't Trijn verkurven heijt: Clæs is goet, en sy loos.
Schabæt. wat roert'et mijn. kgæ legge noch en poos.

IV. Bedryf. I. Uytkomst.

Kees.

(*Hij vrijft syn' oogen en geewt.*)

K. Wat drommel, staet de Sonn all Suydoost! dat's eslæpe! —
Wel, 'tseltem soo wel doen. noch doen ick niet as gæpe. —
Mær niet van væck, goe Luij, datje 'tweet: 'tis van dorst,
En lout'ren hongers nood. y gurcke, watten worst
Sou'ck nou wel slingere deur twie, drie holle tande,
Daer'ck sucke pijn in hebb! O mensse van verstande,
Die 'teerst ombyten inde weurrelt hebt ebrocht!
Lang moetje leve, 'twas te lydigh wel bedocht.

Bij vs. 1152 in marg.: Injuriae, Suspiciones, inimicitiae, induciae, Bellum, pax rursum. *Ter. Eunuch.* 1. 1. Verum irae si quae forte eveniunt hujusmodi, Inter eos rursum si reuentum in gratiam est, Bis tanto amici sunt inter se quam prius. *Pl. Amph.* 3. 2. — vs. 1154: Postremo, inter se transigant ipsi, ut lubet. *Ter. Hec.* 3. 5.

Achter vs. 1148 volgden eerst de versregels:

Hoe 't af liep tuschen Claes en Trijn, is niet te weten:
Dat weet de schipper wel. tzijn ander luij secreten:
Daer 's niet goed talen nae. Die mans en vrouwen kent,
Kan dencken hoe het gaet in 'tbedd en daer ontrent:
En wat souw Tryn en Claes met kijven leggen malen?
De vrede was in 'tland, den uytslagh van Westphalen.

27. Sept. ante merid.

Hier eindigde de klucht oorspronkelijk.

vs. 1151 *totten* uitg. 1657a: *totte* — vs. 1152 *het 't* uitg. 1657a: *het* — vs. 1160 *sucke* uitg. 1657a: *sulcke*

(*Hij brenght Broot en een pekelharing voorden dagh en praet all etende.*)

Ick had hier onder wat op voorraed wegh estoke.
Suck Beesjen uit het Sout en kost niet veul te koke.
En, mijnenthalve, 'tkmeught soo wel as Claes en Trijn
Der Speck en der Braenbout, ass' opper beste zijn. —
Maer, nou'ck an 'tvolckje denck, hoe meughes'et all make!
'K hebb sommes daer beneên het Bedd all hoore krake,
En dan wat mompele en dan wat stommele.
Nae'ck merckte deur 'tbeschot an pyp en trommele,
Soo voerdes' oorlogh, en dan maecktese weer vrede.
'T is, trouwens, mier ebeurt; en 'tlyckent oock wel rede,
Dat man en vrouw somtijds iens vallen over hoop,
En grommelen en poos, en geve dan weer koop:
Ick sie dat alle dingh soo beurt hout: Kijck, dan waeyt'et,
Dan regent'et ereis, dan mistet, dan verdraeytet,
En 'twordt weer hangdigh weer. Daer komtse van beneen,
Ons vrouw-mens, onse knecht ('thanghtme noch an men leen,
Soo schrickten ick te nacht, enochtent, will ick segge).

IV. Bedryf. II. Uytkomst.

Kees. Tryn.

K. Gemeurghe, vrouw. T. Dagh, Kees. K. Kon je niet langer legge?
Hoe ister, hommeles? — T. In 'talderminste niet. —

(*Sy gaet sitten ende neemt een klein boerenspiegeltjen, en praet all hullende.*)

'Kmagh me wat hulle. — Kijck, hoeder dit hoofd uyt siet,
't Staet noch schier as en knecht. K. En Knecht, vrouw! wel kedære,
Ye hebme soo ontstelt, 'ken kenme niet bedære.
Ye wært soo'n kluchtighe guijt van en Bedelær,
Alsucke moijen fielt! hoe moelick dat ick wær
Mit men ooghe voll slæps, 'tbegonme schier te deere,
Dat ickje lastigh vil, en uijtet schip most keere.
Maer hoe ist daer bene'en, hebbe we tijd enoogh
Om wat te præte? T. Iæwe. hij heit noch niet en oogh
Ter deghen op ehadt: ick sochtem iens te kusse,
Toe'ck op stong, en sen hoofd vil eve stægh in 't kusse.

Bij vs. 1167 in marg.: Quid egerint inter se, nondum etiam scio. *Ter. Hec.* 1. 2. — vs. 1172: Nam in hominum aetate multa eveniunt hujusmodi. Capiunt voluptates, capiunt rursus miserias. Irae interueniunt, redeunt rursum in gratiam. *Pl. Amph.* 3. 2. — vs. 1178: — Si quidem haec jam mulier facta'st ex viro. *Pl. Amph.* 2. 2.

vs. 1165 *'tkmeught* uitg. 1657a: *'k meught* — vs. 1177 *hangdigh* uitg. 1657a: *handigh*

K. Eij lieve læt ick dan iens hooren eer hij kom
Wat duijvel you soo kæl eplockt had. T. Ben je stom
As ije stom wese wilt, en kenje deftigh swijghe
Watmeje vræght of niet, soo selje 't van me krijghe.
Mær sweert dat eerst. K. Ick sweert werentigh; dats en woord,
Datmen om 'tjockes niet magh segge. eij seght dan voort.
T. Wel hoor; je vræghde strack, wat duijvel mijn eplockt had;
Had je wat duijvelin evræght die mijn verlockt had,
Soo hadj'et half eræn. K. En duijvelin? en vrouw?
T. Mær houd je mond toe dan, as ick beghinne souw.
Ey lieve, lett ereis watte besuckte streke
Dit volck versiere ken: 'khadd loopen hoore preke,
'K hadd in en vrouwe-kot (K. En Clooster, denck ick. T. Iæ.)
En uer of twie verpræt: wel, docht ick achter næ,
Nou'ck toch an 'tkycke bin, læt icket all deur kijcke:
En gæ goeds moets næ 'tslot (of næ 't Kisteel) toe strijcke.
K. Dat was en manne-kot; wat ley je dær toch an?
Dær kreeghje, denck ick, soo en streeckjen uytte pann.
T. T en quamper niet iens toe; 'kverwarden ongderweghe
In ien van deuse, wat zijn 't, Stræten, of zijn 't steghe?
Want Steghe bennen hier as Stræte te Saerdam.
Dær moette men en ding dat m'eerst te vore quam
As soo en Iuffer, of en madamme de Parme:
Se stonck næ moskeljæt: se nammen inder arme
En kusteme goed schick, en Nichteme soo deun,
Of w' achters kind'ren of soo wære. K. Dat 's en deun.
En was 'tje nichje, vrouw? T. Dat weet ick op deus' uer niet.
Se noemden all ons volck, je saeght noyt sucken tuer niet.
Mit quamper en Monseur, die mé scheen van der volck,

Bij vs. 1193 in marg.: Studeo hercle audire, nam ted ausculto libens. Agedum, nam satis libenter te ausculto loqui. *Pl. Ps.* 1. 5. Nunc quidem praeter nos nemo est: dic mihi verum serio. *Pl. Amph.* 2. 2. — vs. 1194: Dic mihi, Hoc primum, potin' es tacere? *Ter. Eun.* 1. 2. Si mihi fidem das te taciturum, dicam. *Ter. Hec.* 1. 2. — vs. 1195: Gr. Quid negotij est, modo dic. Tr. Dicam. Tace. si fidem modo des mihi te non fore infidum. Gr. Do fidem tibi, fidus ero. *Plaut. Rud.* 4. 3. — vs. 1197: Fidem do, loquere. *Ter. Hec.* 1. 2. Sed hoc tu tecum tacitum habeto. Mi. Fidei non melius creditur. Loquere, locus occasioque est, libere. hic soli sumus. *Pl. Poen.* 4. 2. Pollicitus sum, et seruare in eo certum est, quod dixi, fidem. *Ter. Hec.* 3. 3. Si post hunc diem Muttiuero, etiam quod egomet certo sciam, Dato excruciatum me. *Pl. Mil.* 2. 6. — vs. 1202: Imo ego te obsecro, hercle, ut audias. *Ter. Eun.* 3. 5. Tace sis, citius audies. *Ibid.* Si interpellas, ego tacebo. *Pl. Men.* 5. 9. — vs. 1209: Quid tandem ex ea re ut caperes commodi? *Ter. Eun.* 3. 5. — vs. 1210: Satis tuto, tamen. *Ter. Eun.* 3. 5. — vs. 1219: Nam nunquam ante hunc diem meis oculis eam, quod nossem, videram. *Ter. Hec.* 5. 4.

vs. 1198 *'tjockes* het HS. heeft: *'tjockjes* — vs. 1209 *ley je* uitg. 1657a: *leytje* — vs. 1213 *bennen* afschr.: *binnen* — vs. 1219 *deus'* uitg. 1657a: *dees*

Se hiet em all Kesijn. en vent as drooghe Bolck,
Soo schrepel en soo schræl. Ick sacher niet Monseurs an,
Dan en blauw' ouwe pluijm, want der was niet veul kleurs an,
Die haddi om sen hoet; en dan e mes op zij
Van twie drij elle lang. daer sleepten ons die prij;
Iæ of ick peep of song, we mosten in her huijsje:
'K magh 't soo wel noeme; wangt het leken bet en Cluijsje
Dan 't Kisteel dat ick socht; ick weet niet hoe't'er sagh,
Hoe 'twas of niet en was, der quam Wyn voorden dagh,
En 'kmoght'et lije: Kijck. K. 'Kschick je wært loof etrede.
T. Iæ'ck toch, en hiel verhitt van wangdele. K. Dat 's rede.
De Stadt is ijs'lick groot. T. Soo was 't wat van men sin
Wat nats te nuttighe, en 'twijntje liep soet in.
K. Wat wasset? T. Spænsse wijn. K. Ia soo, 'tgeefme gien wonder,
All liepet soetjes in, o moer, jij moster onder.
Mær spræckje niet van gæn? T. Somtyds all; mær 'twas wind;
Se wouwt niet hoore, puf! se sond om ete, kint,
Om sucken swijdighen hoop etens, ije sout dencke
'Twas niet te soper om en Prins by te beschencke.
Se sond om Claese mé, die most metter Kesijn,
Frans, dunckme datti hiet, dien ævent vrolick zijn.
Waer duijcker bleef Claes oock? K. Ick heb gien volck vernome
Dat naerem tælde. T. Niet? K. Dan bennens' hier ekome,
Terwijl den Bæs en ick jou sochte by de stræt,
Soo hebbens' ons emist. Læt sien ereijs, was 'tlæt?
T. 'K giss dattet goelickjes mocht ontrent achte wese.
K. Toe wære wij op 'tpad, en me kon nie meer lese,
Soo doncker wast, eer Klæs wouw scheije van 'tbejagh.
T. Soo hadme jouluij wel esoght den hielen dagh,
En noch e nacht dær bij. K. Hoe voer 't voort mit je licke?
T. Iæ kijck, ye weet wel, Kees, ras ete doet versticke,
En langsæm nippe kruijpt en vrouwmens in sen hoofd;
Wat ken ick segge? 'kwierd allengsjes soo verdooft
Van die besuckte wijn, dat ickje niet ken segge,
Neen ick, op men dootziel, of ick ben blijve legge
In 'thuijsje dær ick was, of eurghens heen ebrocht.

Bij vs. 1227 in marg.: Illa illico ut me accepit, laeta vero ad se abducit domum. *Ter. Eun.* 3. 5. — vs. 1237: Quod si esset factum, haec nunquam euenissent tibi. *Ter. Heaut.* 1. 1. — vs. 1239: Decem vocasset si ad coenam summos viros, Nimium obsonauit. *Plaut. Merc.* 4. 2. — vs. 1253: Data, hercle, verba mihi sunt; vicit vinum quod bibi. Ac dum accubabam, quam videbar mihi esse pulchre sobria. *Ter. Eun.* 4. 5.

vs. 1224 *der* afschr.: *dær* — vs. 1237 *spræckje* uitg. 1657a: *sprackje* — *all; mær 'twas* uitg. 1657a: *maer 't was al* — vs. 1248 *nie* uitg. 1657a: *niet* — vs. 1251 *e* uitg. 1657a: *de* — vs. 1254 *ken* afschr.: *sel*

Denck jij mær slechs ereis wat ick henochtent docht,
As ick me koud en stijf vond sitte met men broockje
Op en hoop vuijle mis, an sucken stinckent hoockje
Datticker noch af walgh. K. Sætj' op en mishoop, vrouw?
Wel arme sloof! T. Iæ'ck toch, en sitterde van kouw.
Soo dat ick schærs en woord kon duwe door me tangde,
Doeme de Klapperman, bij groot gelock, an rangde.
En eerlick Klapperman, dat mot ick segge, Kees,
Die sprackme troostigh toe, en mæckte dat ick rees,
En brochtme (soo geschickt, ye sout 'et niet geloove!)
Tot hierent op de Kæij. Hoe 't nou voort mettet roove
Van men gelegentheit, men kleeren en me goet,
Egæn is, weet ick niet. K. All ben ick mær en bloet,
En hebb noch weinighe perdeeltjes deur ewangdelt,
Dat wasser ientje wiss, en dær ben jy mishangdelt,
Men soete lieve moer: op sucke wætertjes
Dær vanghme sucken viss. mær die twie prætertjes,
De Snoll mitter Kesijn, zijn se je bij ebleve
Soo lang ye heughe magh? T. Wel jæ. K. Hem! ande Teve
En vind ick gien verlang, niet meer dan of en Meu
Eslempt had mitter Nicht: mær die besuckte Reu,
Die schræle Ioncker, vrouw, die leyt m' imme gedachte. —
Wærj' in dat huijs estroopt, en bleefjer in vernachte,
En læghj' uijt je verstangt en uijt je keurs in 'themt? —
Y gurcke, Knelis kind, wat dunckje, wær 'tall vremt
Dat T. Houdje backes toe: je moet soo verr niet dencke.
(*Hij keert sich om, en steeckt twee vingeren op syn hoofd.*)
K. *Gut, schipper, soumeje'r soo niet en pærtje schencke?*
Wel ick denck soo verr niet: want wat vrægh icker næ?
Mær, hebje deuse feest, met all sen achternæ
Ie Lieste dus vertelt? T. Wat denckje, dat ick geck ben,
Of inde kindse weurlt, en dat ick niet en treck ken
Om soo en misslagh te verblome? K. Neen ick toch,
'K sieder je niet voor an, moer Knelis. eij, mær noch,
Hoe hebje 't flus bij Claes eklært? T. Hoe sou'cket klære?
Hij voelde men in 'tbedd, en sey soo, wel kedære,
Moer Knelis, benje dær, en benje 't in parsoon,
Of spoocktet? 'kgaffem strack en soentje voor sen koon,
En sey, wat dunckjer of? want dat en doen gien spoke.

Bij vs. 1265 in marg.: Ego, dum illo licitum est, usa sum benigno et lepido, et comi. *Ter. Hec.* 5. 3.

vs. 1259 *As* uitg. 1657a: *Als* — vs. 1263 *me* uitg. 1657a: *men* — vs. 1265 *mot* uitg. 1657a: *moet* — vs. 1272 *jy* uitg. 1657a: *je* — vs. 1274 *sucken* afschr.: *sucke* — vs. 1275 *De* uitg. 1657a: *Die* — vs. 1294 *soentje* uitg. 1657a: *soentjen*

Trijn, riep hij, benje 't self? je meughtet ondersoke,
Seij'ck soo op mijn benier. mær wær komje van dæn,
Van wær komje soo læt, is dat all wel edæn?
Hoe læt, sey'ck, ben je geck? ick hebb hier legge kijcke
Van guster ævent of, om of j' iens 'tzeil sout strijcke,
En stoppen iens je tij. mær 'tis om niet eweest:
Ye gingt all stægh je coers, ick segg niet as en beest,
Mær as en slæprigh mens die wat te veul enipt heit,
Dær je je vrouwtje toch soo dickels om belipt heit:
Wærachtigh, Claes, je meught die ganghe niet veul gæn,
'T is quæd voor lijf en ziel, ey lieve lætet stæn,
Doetet om mijnent will. K. Iæ soo, je vilt an 'tpreke.
Wel, bymen sieternæ, dat benne bræve streke,
Dær stænder op 'tCompas gien wisser. wat seij Claes?
T. O man, hij wierd soo dwee as soete melckxe Caes.
Trijn seyd hij, lieste Trijn, en weest niet onverduldigh.
Werentich, kind, 'ken ben van dese reijs niet schuldigh.
'Kquam soo mis-troostigh tuijs, toe'ck je den halven dagh
Vergeefs hadd næ espoort en noch niet scheep en sagh,
Dat ick me niet en wist te redd'ren of te stille,
En dærom villewe je weet wel an wat pille,
Daer Kees den docter is: en, goe knecht, evewel
Hy deed 't om beters will; hy sagh dat ick soo fel
Onstelt was om men hart, en dat ick schier wouw huijlen.
K. Dat 's all waer. Kseij, kom Bæs, wat wilje legge pruijle,
Trijn magh met kind zijn, mær s' is self altoos gien kint,
'T sel doncker wese, dær sij de wecht niet en vint.
En voelje van verlang swærmoedighe gedachte,
Dær is niet beters voor suck volck as lange nachte.
Eerst wat Orientæls, en dær soo moyties bij
En Brandemorisje, en dan het hoofd op zij,
Eer j' om siet hebje moer Kernelis in je bedde;
Ick bin en Kælis, mær ick dorster wel op wedde,
All wær't en væn. T. Toe wast, en ummers seyd' hij wær,
En ummers ben je 't Trijn! Ick sey, wat denckje, vær,
Ben ick 't? en twijffel jij of 't hallif wær of heel is?
Kedær, all evewel ben ick Trijntje Kernelis.

Bij vs. 1299 in marg.: Nullam de his rebus culpam commeruit tua. *Ter. Hec.* 4. 4. Quid me quaeris? quid laboras? — ecce me. Num te fugi? num ab domo absum? num oculis concessi tuis? *Pl. Epid.* 5. 2. Quid ego tibi deliqui, si, cui nupta sum, tecum fui? *Plaut. Amph.* 2. 2. — vs. 1306: Nam in eandem vitam te reuolutum denuo Video esse. *Ter. Hec.* 4. 4. — vs. 1311: Ohe. jam satis uxor est: comprime te: nimium tinnis. Relinque aliquantum orationis, cras quod mecum litiges. *Pl. Cas.* 2. 3.

vs. 1304 *dickels* afschr.: *dickwils* — vs. 1312 *dese* afschr.: *deuse* — vs. 1319 *Onstelt* uitg. 1657a: *Ontstelt* — *huijlen* afschr.: *huijle* — vs. 1322 *wecht* uitg. 1657a: *wegh*

K. En Klæs bekende't? T. Wel, dat haddi goed te doen.
Iæ, seyd hij, lieve puijs, je bent'et, geefm'en soen;
En soo voort. doe wast weer, wær hebje toch esteke,
Hoe bleefje soo læt uijt? dær vill ick weer an 'tpreke;
Læt? seyd ick, 'tkwou dat jij noyt læter tuijs en quæmpt,
En datje me t'Saerdam soo niet te quelle næmpt
Met bræcke nachte lang, en mit men hoofd vol sörghe.
As je 'thuijs niet en weet te vinde voor 'tis mörghe.
Hoe lijckt'et mijn dærby? Kedær, en schoone zoo,
'K heb iens men tij vergist, ick ben en uer of soo
Te læt an boord eweest. je meughter wel of præte.
Was dat soo niewen dingh? 'ken ken hier steegh noch stræte,
'T is en Stadt as en Boss, den doncker vilder toe,
Ick doolden as en geck en was beget soo moe.
(*Claes komt uijt het vooronder all geewende.*)
K. Sie voorje, kijck wat om: dær komt hij.

IV. Bedryf. III. Uytkomst.

Tryn. Claes.

T. Wel, Ian slæper,
Ben j' alrieds in 'thabijt! kijck, dit is inde gæper. —
Kom hier. de Pinxterbloom, en die is op estæn.
Cl. Iæ wel, me dunckt se moght wel weer te bedde gæn:
Men kopp stætme soo suf: 'kweet quælick offet licht is
Off dattet nacht is. — wat! Kees, jouw besuckte lichtmis,
Ye hebme gustere niet quælicken etoeft.
T. Iæ, dat is dat ick segh, soo leghje stægh en schroeft.
Cl. Nou, moer, wees jij te vreen, ten sel niet licht weer beure;
Ye weet de rede wel, ye moetje nou niet steure,
Of ick soo nou en dan men ribbetjes iens boen:
'K ben slech bly da'ck je sie: kom geefme noch en soen,
(*Hij kust haer.*)
'T is keurmis op en niew, ick gafj' all schier verlore.
T. Hoe næ begon j' all næ en ær wijf om te hoore?
Ye bent me soo niet quijt, goed vrient. Cl. Dat hoop ick mé. —
En lijckwel, oftme lust of niet, 'kmoet weer in Sté:
'Kmoet hier en dær men volck wat mæne: deuse luijtjes
Zijn græghjes inde koop, mær in 'tbetæle luijtjes.

Bij vs. 1337 in marg.: Obsecro, ecastor, cur istuc, mi vir, ex ted audio? *Pl. Amph.* 2. 2. — vs. 1341: Quid ego feci, qua istaec propter dicta dicantur mihi? *Pl. Amph.* 2. 2. Postremo, quando ego conscia mi sum, a me culpam hanc procul esse. *Ter. Ad.* 3. 2. — vs. 1347: Cl. St. tace. M. Quid est? Cl. Hem. M. Quis est quem vides? Cl. Vir eccum it. *Pl. Cas.* 2. 2.

vs. 1337 *'tkwou* uitg. 1657a: *'k wou* — vs. 1339 *sörghe* uitg. 1657a: *sórge* — vs. 1340 *mörghe* uitg. 1657a: *mórge* — vs. 1348 *inde* uitg. 1657a: *in den* — vs. 1360 *ær* uitg. 1657a: *æer*

T. Soo wilje weer op 'tpad, doeje vær? Cl. Wel ick moet,
Te minste komt ons toe ons geltje voor ons goet.
T. Mær snij-je niet en stick, eer j' op treckt? Cl. 'Kmagh niet ete:
Me mægh stæt me soo quaps. Moer, 'ksel van ævent wete,
Wanneer 't reys wese sel. we moete vande wall.
T. Ick ben 'thier mé all moe. Cl. (*Hij struijckelt in 't uijt treden.*) Soet,
[dat ick niet en vall.
Men hooft is duijseligh. T. Iæ toch, Klæs, siet wat voor je.
C. Kees, pas jij oppet schip. en moer Kernelis, hoor je,
Terwijl ick uijt ben, vent jij luij dit goedje voort:
Mæckt watje mæke meught, je weet wel hoe dat hoort.
T. 'T is wel, kint, gæt jouws weeghs. wij sellen't hier wel klære.

IV. Bedryf. IV. Uytkomst.

Tryn. Kees.

T. Wat seghje nou van Trijn Kernelis. K. Wel, kedære,
Ye bent en kluchtigh goed! o vrouwtjes, vrouwtjes! jæ,
Kenje die kunst? soo wær as 'k hier levendigh stæ,
Het manvolck leitter toe. ye weetet soo te flangse,
Altyd heb jij gelijck, de broocke moete dangse
Soo as 't de keurs belieft. T. Wach jy je voor en keurs.
K. Dat denck ick wel, mijn moer, all had ick vrij wat keurs.
T. Iæ, je selt mé all iens verwarren in dat gære.
K. 'K sel niet. T. Ye selt. K. 'K sel niet. T. Iæ mick ereis jij, wære,
Het komt as 'tkacke. K. Vrouw, ken je gien Suijer Son?
Hoe klærje 't? deckje nouw je tæfel op en Ton?
Of selje myn der mé en voetjen ongder læte?
'T is hier niet wel estelt van binne, van all 'tpræte:
Dær moet en stickjen in, of 'tscheepje sitt op 'tsangt.
T. All weeran! j' hebt schier noch 't ombyten in je tangt.
K. Ho, jonghe mæghen is en goet as jonghe vrouwe.
T. Kom, kom om laegh; 'ken denck je 'tvoetsel niet t' onthouwe.

V. Bedryf. I. Uytkomst.

Marie. Francisco.

M. En hadde soo veul spels eerghese lose kost?
F. Spel! 'kzeij wel dusend moôl, hadd ick icks nie begost,

Bij vs. 1388 in marg.: Mihi inanitate Iam dudum intestina murmurant. *Pl. Cas.* 4. 3. Itaque venter gutturque resident esuriales ferias. *Pl. Capt.* 3. 1. Os amarum habeo, dentes plenos, lippiunt fauces fame, Ita cibi vaciuitate venio laxis lactibus. *Pl. Curc.* 2. 3. — vs. 1393: Ain' tu tibi hoc incommodum euenisse iter? S. Non hercle verbis dici potest. *Ter. Hec.* 3. 4.

vs. 1375 *wij* uitg. 1657a: *we* — vs. 1387 *voetjen* uitg. 1657a: *voetje*

En haddes nie geweest om d'eer van ouw Commissi,
En ouw schoon oogskes, Môy, en datter noit remissi
Te hope woôr geweest, ick had ick deur gegoôn,
En all 'twerck, op men ziel, ten halve lôte stoôn.
Sulck e spel wasser oôn. nouw dat 't gesuccedeert is,
Stoôt ou te dencke, lief, watter gemeriteert is:
Belofte môke schult. M. 'Tis woôr; moôr weette wel
Wat datter neffens stond geschreve? maij bevel
Was dachgheme van doôgh niet en sout molestere.
F. 'T is soo: moôr ick en kost me niech gemoderere,
'Kmost ou men ôventuer vertelle: doe nou voirt
All dat ouw herteke sal segge da behoirt.
M. Kom, kom, 'tis toch schoo weer, lôt ons eerst wach gô wandle,
(*Sy doet haer masker aen.*)
We meugen onder weegh van ons negoci hand'le.
'K en wacht ick toch daf volck nief veur van ôvend spôij.
F. Was zayd' en keuninghin, wat enen Engel, Moij!

V. Bedryf. II. Uytkomst.

Kees. Tryn.

K. Dat hachje leiter toe, het macher legge rotte,
'T is beter dær as voor de muijsen of de rotte.
Nou an de neering weer: — læt sien, hoe stæt men keêl. —
Hæl Cyters, hæl Yeranje, hæl. Klær as en veêl.
Hæl, hæl Yeranje, hæl, moy kloostergoed. — hæl Cijters. —
Hæl Cijters, vollickje! — deuse besuckte schijters
En geve gien gehoor. 'Tvolck is te wongder præts,
Se gevender gien tijd. Hæl Cyters, me goe mæts,

Bij vs. 1395 in marg.: Et ego hoc, quia dudum tu tantopere jusseras, Eo coepi. *Ter. Heaut.* 4. 4. Ne quid credas me advorsum edictum tuum facere ausum. *Ter. Heaut.* 4. 1. Ut tibi ego inuentus sum obsequens! *Pl. Cas.* 2. 8. Hoc tibi pro seruitio debeo, Conari manibus, pedibus, nocteisque et dies Capitis periculum adire, dum prosim tibi. *Ter. And.* 4. 1. — vs. 1397: Denique hercle aufugerim Potius quam redeam, si eo mihi redeundum sciam. *Ter. Hec.* 3. 4. — vs. 1399: — Quod maxime Cupiebas, ejus copiam feci tibi. *Pl. Cas.* 2. 8. — vs. 1400: Imo enim quam maxime abs te postulo atque oro — Ut beneficium, verbis initum dudum, nunc re comprobes. *Ter. And.* 5. 1. Aduorte ergo animum, et fac sis promissi memor. *Pl. Pseud.* 1. 5. Hoc, hercle, factum est. fac sis nunc promissa appareant. *Ter. Eun.* 2. 3. — vs. 1401: Quaeso, aedepol, Bacchis, quod mihi es pollicita tute, ut serues. *Ter. Hec.* 5. 2. — vs. 1404: Ita res est, fateor: peccatum a me maxumum est. *Ter. Heaut.* 1. 1. — vs. 1410: Nunc places, nunc ego te laudo. *Pl. Ep.* 1. 2. Edepol mortalem graphicam, si seruat fidem. *Pl. Ps.* 1. 5. Bene atque amice dicis, nunc jam mea es. *Ib.* Siquidem hercle mihi regnum detur, nunquam id potius persequar. *Pl. Curc.* 1. 3. — vs. 1411: Aedepol Syrisce te curasti molliter Lauteque munus administrasti tuum. *Ter. Ad.* 5. 1. — vs. 1413: Postquam intus sum omnium rerum satur. *Ter. Ad.* 5. 1.

vs. 1409 *nief* uitg. 1657a: *niet* — vs. 1410 *zayd'* uitg. 1657a: *sayd'*

Dat bennen Appele! Hæl Cijters en Yeranje,
Hæl Yeranje den bruij, uijt Poortegæl of Spanje,
(*By sich selven.*) (Ick weetet selver niet) hæl Cijters. — Soetjes wat:
Wat duijcker, soetjes: ick sie ginder en Ian gat
Bij gunte Iuffer — Vrouw, — vrouw, — vrouw. T. Wat wilje hebbe?
K. Kijck uijt: mær kijck niet uijt, of deckje met en flebbe,
En blijft wat onder 'tluijck. T. Wat isser? K. Kom iens hier, —
Sie je dær die monseur wel kuy're mit dat dier?
T. Wel jæck, dat sien ick wel. K. En hebb ick niet onthouwe
Dat ye spræckt van en pluijm die blauw was? T. Iæ je trouwe. —
Læ' kijcke. — Kees! sit still. 'T is, bymen ziel, de poll
Van gusteren. K. En sy van duijsende de Snoll
Die j' onder handen hadt. T. Læt sien. — wat duijsend schande,
Had se dat dingh niet voor! — Gut, Kees, ick voel men hande,
Ick voel men nægele, men tanden en men bloet
Soo jeucke! sou se 't zijn? — [Werentich jae, se moet,
Se moetet wese. Kees, daer valt gien dispetere,
Sy is 't, soo wis as ick Trijn Knelis kint met eere:
Ja, 't is men eigen Hoer.] 'T was soo en langhe prij.
K. Still, still. Hæl Kloostergoed. — se komme dichter bij;
En ick sitt oppet slagh. 'tis gien speul-goed, 'tsel valle. —
Hæl Cijters, hæl, hæl, hæl. kom, koopje nimmendalle?

V. Bedryf. III. Uytkomst.

Francisco. Marie. Kees. Tryn.

F. Ghe brengtm' hier all, 'ken weet nie woôr: en siede niet
Woôrw' all gedreve zaijn? 'ken weet nie wat 't bediet,
Men hert en lee nie still: — 'ken rieck niech gære schepe.
Ke! goôwe; 'tis genogh nou de Kassaij geslepe.
M. Bat! desen bloijen euijl. woôr veur zayde ghaij bangh?
F. En moetme sus gô treê den heele nônoen lang?
Ke! goôwe. M. Wacht, Signor, ghen sultme niet ontloope,
Ge moetm'en Appeltjen en wa Citroentjens koope.

Bij vs. 1439 in marg.: Nos tibi palumbem ad aream usque adduximus: Nunc te illum melius capere, si captum esse vis. *Plaut. Poen.* 3. 3. Nunc ab transenna hic turdus lumbricum petit: Pendebit hodie pulchre, ita intendi tenus. *Plaut. Bacch.* 4. 6. — vs. 1443: Cor lienosum opinor habeo, jamdudum salit: De labore pectus tundit. *Pl. Cas.* 2. 6. Nisi fallit me animus, haud multum a me aberit infortunium. *Ter. Heaut.* 4. 1. — vs. 1447: Si ex ea re plus mali est, quam commodi Utrique; id oro te, in commune ut consulas. *Ter. And.* 3. 3. — Non mihi nugari potes. *Pl. Epid.* 3. 4.

vs. 1427 *jaeck* uitg. 1657a: *jae* — vs. 1428 *blauw* afschr.: *blæuw* uitg. 1657a: *blæw* — vs. 1431 *duijsend* uitg. 1657b: *dusend* — vs. 1434 *Werentich* — vs. 1437 *'T was* niet in het HS., maar eerst in K. b. — vs. 1439 *gien* afschr.: *geen* uitg. 1657a als boven — vs. 1440 *nimmendalle* uitg. 1657a: *niemendalle* — vs. 1447 *Signor* uitg. 1657a: *Signoor* — *ontloope* afschr.: *ontloipe* — vs. 1448 *Citroentjens* uitg. 1657a: *Citroentjes* — *koope* afschr.: *koipe*

F. Kom, kom, ick bens te vre'e, doors'er genogh in 'tStat.
Ick weter oppen plôts. M. All weer vald' op ou plat. —
Niee, niee, dich goet is vers, en 'tander is verleghe.
K. Hæl Apple, volckje, 'kheb noch gien handgift ekreghe.
Se nærdre, Trijn; hou sté. T. Hoe da'ckse meer beloer
Hoe'ck meerder lucht krijgh. — Kees, waerachtigh 'tis men hoer.
K. Hæl Kloostergoetje. hæl. F. En hôst ou soo nie, Môijke. —
Da schip. — M. Iô, Iô, kom hier: ghe maynet met en drôyke
T'ontlegge. F. Moôr da schip, dat en geval me niet. —
En hedde gee verstant? K. Læt hoore wat je biet,
Dat bennen appele! F. Suet, hed wa passienci,
Ick sal te mert goôn: moor lett eens op men invenci;
Want sie, 'ken viel ick ick niech geeren innen knip.
K. Hæl App'le. F. Mene vrint, wat is difveur e schip?
K. Wel! 'tis en schip van hout, van ijser, en van touwe,
En van pick, en van teer; sel je 't nou wel onthouwe?
(*Binnens monds.*) *K verstæ dat wuijve wel*: Pas op, vrouw. F. Moôr ick vraeg
Va woôr 'tschip is. K. Van wær? Iæ wel, 'kwouw dat ick saegh
Dattet van hier wær, mæt. F. (*By hem selven.*) *Da mocht ick oick wel laije.*
En komender gieen hier euyt Wôterland baij taije?
K. Wel jæ 't; der isser ien henochtent t'zeijl egæn,
Die lagh ons hier op sij: het wijf wouwder van dæn,
Se was wat grijnichjes. F. (*Hij stoot Marie aen.*) Courôgie, das gekloncke.
Hoe veul ou Appele? K. All wærense m'eschoncke,
Kedær, het pær en Blanck. M. (*Tegen Francisco.*) '*Tis goeye koop.* F. 'T is
E negemanneken het stuck. K. Kom ereis hier [dier. —
Voor neghe mannetjes? die kennen all wat bijte,
Daer meughjer wel en vijfentwintighje bij slijte.
F. Ghen hedme nief verstoôn: 'kmayn ick, ieen om en deuijt,
En hallif ortje, soo. K. Wel hey! ten is gien beuijt,
Noch roofgoed. F. Wilde't doen? K. Kom an, 'kselseje telle.
En vijfentwintigh? F. Iô. M. Ké! 'tis veur goey geselle;
Telt ons van 'tbeste wat; het is veur e festien.

Bij vs. 1449 in marg.: In ea re utilitatem ego faciam ut noscas meam. *Ter. Eun.* 2. 3. — vs. 1451: Certum obfirmare est viam me, quam decreui persequi. *Ter. Hec.* 3. 5. — vs. 1461: Tu quod cauere possis, stultum admittere est. Malo ego nos prospicere. *Ter. Eun.* 4. 6. Qui cauet, ne decipiatur, vix cauet cum etiam cauet. Etiam cum cauisse ratus est, saepe is cautor captus est. *Pl. Capt.* 2. 2. — vs. 1463: Quam tu nunc mihi navim narras? Me. Ligneam, Saepe tritam, saepe fixam, saepe excussam malleo, Quasi supellex pellionis, palus palo proxumus est. *Plaut. Men.* 2. 3. — vs. 1471: In tuto est omnis res. *Ter. Ad.* 2. 4. Res adhuc quidem in tuto est. nam hunc nescire sat scio De illa amica. *Plaut. Merc.* 2. 3.

vs. 1451 *'tander* uitg. 1657a: *d'ander* — vs. 1460 *eens* afschr.: *iens* — vs. 1470 *sij* uitg. 1657a: *zy* — vs. 1478 *ortje* uitg. 1657a: *oortje* uitg. 1657b als boven — *soo* in uitg. 1657a en b uitgevallen. K. *vrint*

K. Flus wærje neghe man, hoe segh je nou, sestien?
F. Haij doolt all in de sproôck. K. Kom help je selfs berechte.
F.* Dat is den beste knecht van all de schippers knechte!
Kom, willew' ieens in 'tschip. K. Wel jæ, wij gæn recht uijt: —
Hier Ioffer, geefm' en hangd. M. Siæs! wadden grooten schuijt!
K. Wel jæ, en Schuijt; en scheet, en in je neus toe, moolick.
F. Segd', e schip; hoorde niet? e schip; — hay nemet quôlick.
M. 'Kwill segge, wat e Schip! wad en Galaij! K. Geleij?
I'hebt gien Geley-boef voor. hoe hebbe we't? wel heij!
M. Kammer wel me van hier in Engelant gevôre?
Te minste, denck ick wel, in Béme, deur de bôre.
K. Genoogh. (*Binnens monds.*) *en an en Galgh mé as 'tsoo slaeghe will*
En hier wel slaeghe moght. (*Aen Trijn om laegh.*) *Trijn, pas wat ôpje Till.*
'Tsel locke. M. Wad is dat? K. De Stært van 'tschip. M. De Stiært, vrint?
K. Den Toom van 'tschip. M. Moôr siet! das anders dan m' e piært bint;
Den Toom van achtere! K. Iæ, 'tis 't Roer. M. Is 't en Roer?
Schietmer de lie me doit? K. Hey, deuse malle moer!
M. Was datte? K. Dat 's den Roef; de Passeniers der Kæmer.
M. Sie, wad all meubeltjes, all woôrt tot ene kræmer!
K. Ho, ho, dat 's niet en ding, hier volght nou eerst et Slet,
De beste Kæmer, moer, dær is 'twel anders net.
M. Soume de vraijichaijt wel eenskens deurve neme
Van dat te goôn besien. K. Strack wou je wel na Beme;
Dit is gien langhe reis. *Pas opten haspel, Trijn.*
Treedt opte ladder; 'ksel niet en voet van je zijn.
(*Binnens monds.*) *Niet en vuijst, denck ick wel.* Kom; nou jy, volgt de Ioffer.
F. Kom oôn. K. Soo krijghewer de duijf in metten doffer.
Maer hoor, legh je geweer soo lang wat uijtte weegh
In 'tgangbort — hier, gémyn, 'ten is hier scheep gien deegh
Mit sucke staerte. soo. nou meughje macklick in gæn.
(*Hy doet het rapier af en gaet beneden.*)
Mær komjer macklick uyt, soo selt niet næmen sin gæn.
Nou, Laddertje, van kant. Pas wat te ræke, vrouw.
(*Kees treckt de leer op en springht in 'truym,*
ende sij vallen aen 'tslaen.)

Bij vs. 1483 in marg.: Hic de nostris verbis errat videlicet. Quae hic sumus locuti. *Ter. Heaut.* 2. 2. — vs. 1495: Meus hic homo est, hamum vorat. *Pl. Curc.* 3. — vs. 1508: O stulte, stulte, nescis nunc vaenire te; Atque in eo ipso astas lapide, ubi praeco praedicat. *Plaut. Bacch.* 4. 7. — vs. 1513: Ipsus ille jam se impediuit in plagas. Paratae insidiae sunt. *Plaut. Mil.* 4. 9. Nunc in tumultum ibo; intus clamorem audio. *Ibid.* — Ne mora sit, quin pugnus continuo in mala haereat. *Ter. Ad.* 2. 1.

vs. 1483 *selfs* afschr.: *self* — vs. 1484 *den* uitg. 1657a: *de* — vs. 1486 *wij* uitg. 1657a: *we* — vs. 1489 *wad* uitg. 1657a: *wat* — vs. 1495 *Wad* uitg. 1657a: *Wat* — vs. 1496 *dan m'* uitg. 1657a: *damm'* — vs. 1499 *der* uitg. 1657a: *her* — vs. 1503 *vraijichaijt* uitg. 1657a: *vrayigheyt*

T. You varcke, ben je dær? F. Wa wilde seggen? hou!
K. Hou jy dat. — F. Men rapier! K. Ick sel jou wel rapiere. —
(*Kees treckt syn mes.*)
Hier 's en zeemans Rapier, en dærmé gæj' in viere.
F. Moirt, Moirt! M. Stô baij, goey liens, we weurden hier vermoirt.
Brand, moirt! T. Het luijck toe, Kees, datmet wat minder hoort.
F. Moirt! M. Moirt! T. Soo, Kees. K. Soo vrouw. M. Help,
[help. F. Will niemant helpe?
O — hallif doot — M. Amaij, men hoot — F. Men bloed te stelpe. —
K. Se benne plat genoogh, 'tkmagh 't luijck op sette nou,
(*Hy stoot het luyck op en spreeckt daerdoor.*)
Soo sie we wat we doen. — an 'tplundre; lustigh Vrou:
Hier jou fielt! F. Oh, Signor, wat is toch ou believe?
K. Flux, Broock en wammes uijt, om mijn nærs te gerieve.
F. Oh jô, met all men hert, en door 's menen hoet toe,
Memmen pleuijm: wilde da'ck dibbroexken oick uijt doe,
Ick sal 't soo gæren doen; en spoôr me moôr me læve!
K. Houtet slet an je gat, en læter j' in begræve.
Ick schencktje. F. Grammercis. K. Hoe mæckjet metten buijt,
(*Kees springht uyt en spreeckt tot Trijn door 'tluijck.*)
Moer Knelis? T. Excelent. M. Amaij, men hoit, men huijt!
K. Hebj' all her lappen uijt? T. Iæ'ck. siets' iens sitten kijcke.
K. Kom boven. — (*Sy komt uyt ende leght het luyck toe.*) dits half werck:
[we moete 'tvolck uijt strijcke
Soo jy bedroghe bent. Knap; treckt heur 'tkleetjen an
Dær jij henochtent vroogh me scheep quæmt: Ksel de man
Men ouwe mutsjen op sen kinnebackes douwe,
En dær dat pijtje toe, da'ck niet en docht te houwe.
Soo meughese geschickt gæn kuijere næ huijs.
T. Mær ofse klapte, Kees? K. Sij? niet meer as e muijs.
Se krege noch wel all de jongens ander lappe:
Sulck volck en roept niet luij: se wete datter klappe
Niet veul geloofs en vint. T. Kom an dan. K. Mæck wat spoeds.
(*Sy gaen beneden.*)

Bij vs. 1514 in marg.: Quid feci? Ni. Impinge pugnum, si muttiuerit. *Pl. Bacch.* 4. 7. — vs. 515: Hem serua. *Ter. Ad.* 2. 1. — vs. 1516: Iam ego te hic agnum faciam, et medium distruncabo. *Plaut. Truc.* 2. 7. — vs. 1520: Ah, hei sum satis verberatus, obsecro. *Pl. Mil.* 5. Satis sumpsimus supplicij jam. *Pl. Pers.* 5. 2. — vs. 1524: De Tunica et chlamyde et machaera ne quid speres, non feres. *Pl. Mil.* 5. — vs. 1527: Lubentique edepol animo factum. et fiet a me quae vos arbitrabor velle. *Pl. Cist.* 1. 1. Iusta, injusta prorsus omnia omnino obsequor. — Ecce me qui faciam. *Ter. Ad.* 5. 9. — Et si intestatus non abeo hinc, bene agitur pro noxis. *Pl. Mil.* 5. — vs. 1529: Soluite hunc. Pyr. Gratiam habeo tibi. *Ibid.* — vs. 1530: Omnes dentes labefecit mihi. Praeterea colaphis tuber est totum caput. *Ter. Ad.* 2. 2. — vs. 1532: Iam hoc opus est exasciatum. *Pl. Asin.* 2. 2.

vs. 1518 *hoort* uitg. 1657a: *hoirt* — vs. 1521 *'tkmagh* uitg. 1657a: *'k magh* — vs. 1523 *Oh* uitg. 1657a: *Och* — vs. 1526 *pleuijm* uitg. 1657a: *pluijm* — vs. 1531 *sitten* afschr.: *sitte* uitg. 1657a als boven — vs. 1532 *moete* uitg. 1657a: *moeten*

V. Bedryf. IV. Uytkomst.

Claes.

C. Genacht, Antwerpentje, 'kdanckje van alles goeds;
Ick hepper wel eweest: dit sackje was soo platjes,
Toe'ck 't hier streeck voor de Stadt; nouw steecktet half vol mattjes,
En half vol dicketons en suck goed: dat 's goe reis,
Klæs Gerrtse van Særdam, voor 'teerste næ de Peis.
Wel, 'kmagh gæn stappe scheep, khoef gien tyd te verkalle,
Het Ebbetje gæt uijt, het wæter is evalle:
Met dit Tij rækewe voor 'tLand, of inde vloot;
Das over, metten dagh. — Hou, volckje, benje doot?

(*Hy stampt tweemael.*)

V. Bedryf. V. Uytkomst.

Claes. Tryn. Kees.

T. Klaes Gerrt'se, ben je dær? Cl. Iæ'ck, Trijntje moer, en klær mé.
We meughender en zeil by sette. T. Soo! wel, dær mé;
Wacht mær en oogenblick. Cl. Hoe siej'er sus uyt, moer?
Ie lijckent wat ontstelt. T. Ie weet niet hoe'ck dær voer: —
Ie seltet dætlick sien: — Kijck, dat zijn twie geselle.

(*Kees brenght Marie en Francisco aen land.*)

Cl. Wat volck ist? T. Lætse gæn; ick seltje strack vertelle.
K. Hebje 'thart dat ye kickt, ick breeckje beij den hals.
T. Isser Biers genoogh scheep, en Broots genoogh? Cl. Van als.
T. Smackt dan het tou of, Kees; de Gang in. 'tsel wel valle;
All drijvende onder zeil; dat 's mackelixt van alle.

Hag. 5. Octob.

Naebericht.

Mijn' Heeren, vindt niet vreemd, datm' hier een einde maeck:
All wat Trijn hebben will dat Claes weet' vande saeck
Vertelts' hem onderweegh van achteren tot vooren;
Maer 'tschip is wat te verr, ghij kont het hier niet hooren.
Hebt ghij tot nu gehoort dat hoorens waerdigh waer,
Dat 's voor uw' milten goed, of 'tlogen is of waer;
En of 't met onse moer ten halven pluijs, of heel is,
Gedenckt, All evewel is Tryn Tryntie Kernelis.

Bij vs. 1553 in marg.: Profecto, nescio quid absente nobis turbatum est domi. *Ter. Eun.* 4. 3. — Ita voltum tuum video. videre commeruisse Hic, me absente, in te aliquid mali. *Pl. Ep.* 1. 1. — vs. 1557: Scin' tu, ut tibi res se habeat? si quidquam hodie hic turbae coeperis, Faciam, hujus loci, dieique, meique semper memineris. — Diminuam ego caput tuum hodie. *Ter. Eun.* 4. 7. — vs. 1562: Ne expectetis, spectatores, dum illi huc ad vos exeant. Nemo exibit: omnes intus conficient negotium. *Caterua Cistell.* Intus transigetur, si quid est, quod restet. *Ter. Andr.* 5. 5.

vs. 1543 *hepper* uitg. 1657a: *hebber* — vs. 1547 *gien* uitg. 1657a: *geen* — vs. 1550 *Das* afschr.: *Dan*

Dat docht de Schipper oock: en die van 'thijlick weet,
Kan dencken, quamt eens uijt, hoe 't met der tyd versleet.
En wat sou Trijn en Claes met kyven leggen malen?
De vrede was in 'tland, den uytslagh van Westphalen [1]).

eod.

---

[1]) Aan de klucht is de volgende verklaring van woorden toegevoegd, die in het HS. den titel: *Brabantsch*, heeft en den datum 25. Octob., in het afschrift, dat hier gevolgd is, geen titel, en in de uitgaven: *Brabantsche uytspraeck vertaelt.*

Cloôs. vocôci. nôci. grôci.	Claes. vacatie. natie. gratie.
Iô bôse. Bôsen. moôr. joôr.	Iae. Baes. Baesen. maer. jaer.
doôg. moôl. kôlen. Pôsiken.	daegh. mael. kaelen. Pagiken.
sproôck. vermoôck. loôt. goôn.	spraeck. vermaeck. laet. gaen.
moôrt. moôn. swoôr. boôr.	maerte. maen. swaer. baer.
roôck. stroôt. Wôterland.	raeck. straet. Waterland.
tôfel. môke. blôse. rôse.	tafel. maken. blasen. rasen.
ôn. hôlen. sômen. en gô noot.	aen. halen. t'samen. en gaet noijt.
Kôy. Môy. frôy. nôyen.	Kaeij. Maey. fraey. naeijen.
brôye. gepôyt. quôijen taijd.	braeijen. gepaeyt. quaden tijd.
Gay. say. hay. waij. maij.	Ghy. sy. hy. wij. mij.
zayn. Traijn. baij. praij.	zijn. Tryn. bij. prij.
maije. payse. vayse. draij.	mijden. peinsen. veinsen. drij.
laye. taye. taijing. swaygt.	lijden. tyden. tyding. swijght.
spaysen. quayt. layster. klæ.	spijsen. quijt. lyster. klein.
laijfke. paijp. ter saije. waijn.	lijfken. pijp. ter zijden. wijn.
Braynoôt.	Breynaet. (Spellewerck.)
Cosayn. Cotlaijn. mayns gelaijck.	Cosijn. Catlyn. mijns gelijck.
verdwayne. mayn ick. embayt.	verdwijnen. meen ick. ontbeidt.
zayde gayt. va maij.	Zijt ghy het. van mij.
Niee. gieen. ieens.	Neen. geen. eens.
Beùrghen, *qu*: bòrgen. beùrs.	Borgen. Borse.
weùrt. da schort *of* scheurtme.	wordt. dat schort mij.
Dif vogeltjen.	Dit vogeltje.
dachge zaijt. dach ghaij. hauch gaij.	dat ghy zijt. dat ghij. houdt ghij.
dach goôt. e goech gat. daf volck.	dat gaet. een goed gat. dat volck.
niech gedoôn. dich gô nô. gôch gaij.	niet gedaen. dit gaet naer. gaet ghij.
niech gære. goech getaij. nief fies.	niet geerne. goed getij. niet vies.
waf veur ou. was salf. dach geluck.	wat voor u. wat salve. dat geluck.
wach gedeckt. dach geld ou. dacheme.	wat gedeckt. dat geld u. dat ghij mij.
niech gedreve. dis scheurke.	niet gedreven. dit scheurken.
heech gieen noot. wach gebrack.	heeft geen noot. wat gebrack.
waf vorietaits. hedde daf vernome. waf vis.	wat varieteits. hebt ghy dat vernomen. wat visch.
waf verscheuijve. dippotteken.	wat verschuijven. dit pottjen.
heddene man? moech geven.	hebt ghij eenen man? moet geven.
waddenen bôy! nies saijn. metta.	wat eenen baeij! niet zijn. met dat.
wat e suet. va vær. hé wel. all zaij wet.	wat een soet. van verre. heeft wel. al zijn wij het.
wa man. hoe rôcktij. senen.	wat man. hoe geraeckt ghij. sijnen.
Spoinsse waijn. Toloins. memmenen.	Spaenschen wijn. Italiaensch. met mijnen.
meffreje. reie. siedoor. heesse.	met vreden. reden. siet daer. heeft sij.
wammer seet.	watmen haer segt.

GRAFSCHRIFT VAN EEN DRONCKAERT T'AMSTERDAM IN EEN BURGH-WALL VERSOPEN [1]).

Daer leijt een vuijle vent in dese putt gesoncken:
Hij stierf in 'twater; maer hij was op 'tland verdroncken.

5. Octob.

DE SELVE [2]).

Doet water in uw' wijn, Gemannen; 'tkost sijn bloed,
Ick weet het byde proef, die wijn in water doet.

eod.

AULUS SUBMERSUS [3]).

In fluuium praeceps potu grauis Aulus obiuit:
Serius affusis vina repressit aquis.

7. Octob.

Aen Ioffer-handschoenen verneem ick byde giss
Wat slagh van volck het is,
Of suyver, of onboenigh:
Maer 'tgoed rieckt dickwils meer handkoussigh dan handschoenigh.

11. Octob.

IN FUTILES AUTORES [4]).

Impraegnata vides foedo laetamine Tellus
Ut lepidas Florum reddat honore vices?
Non ita Scriptorum plebs ingratissima: pasti
Floribus infami stercus odore cacant.
Nec tamen hos quod Tellurem pro stercore posco:
Hoc peto, nil saturos edere quam quod edunt.

11. Octob.

IN OBITUM CL. SALMASII [5]).

Credere Musarum decus immortale Deumque
Mortalem superos sidus adjsse novum.
Credere inexhaustam diuinae mentis abijssum,
Credere, cui par est nulla, fuisse penum.
Credere, cui sua non aequent oracula Delphi,
Infelix tripodem Leida silere tuum,

---

[1]) K. b., II, 203. In K. a. zijn de woorden: *t'Amsterdam*, uit den titel weggelaten.
[2]) K. b., II, 203. In K. a. is de titel: *De Man self.*
[3]) M. D., 389.
[4]) M. D., 389.
[5]) M. D., 389.
Den 3den Sept. was Saumaise te Spa gestorven.

Credere quot loculis quantosque Academia condit
Aeternis unâ morte perisse Libros,
Ereptum Batavis Gallorum credere Solem,
Hoc est extinctum credere Salmasium.

12. Octob. Hofwijck.

INHOUT (VAN TRYNTIE CORNELIS) [1].

Trijn, aengehaelt en uijtgeplundert bijde Kan,
Wreeckt sich met vuijsten, en bedrieght haer' eighen Man.

IN I. IACOBI CHIFLETIJ DE AMPULLA REMENSI DISQUISITIONEM [2].

Docte, Chifleti, et eleganter et probe
Quod nemo sanus improbauerit probas,
Quod somniarunt coelitus Remis datum,
Vas esse vanum, et esse nugas vitreas:
Nec ipsa tecum pugnet impudentia,
Nec ultima obstinatio. Quid est tamen?
Equidem stupebo, eritque pro miraculo,
Quod Halla et Aspricollis inuideant tibi,
Si, quamlibet disertus, hoc confeceris,
Ne bulla Gallus pergat Ampullas loqui.

Hag. 17. Nou.

EPITAPHIUM GASPARIS DUARTI [3].

Duartus hic, hic alter Amphion jacet,
Quem quae canendo saxa vivus mouerat

---

vs. 7 *condit* eerst: *seruat*

[1]) K. b., I, 562. Het versje is door H. geschreven vóór het afschrift van de klucht. Het is niet gedateerd, maar is waarschijnlijk vóór den 23sten Nov. geschreven (zie blz. 48, Noot).

[2]) M. D., 390.

Jean Jacques Chifflet (1588—1660), geboren te Besançon, studeerde in de medicijnen en was achtereenvolgens lijfarts van de Infante Isabella, van Philips IV van Spanje en van Aartshertog Ferdinand. Hij schreef verscheidene oudheidkundige werken. Zijn boek *de Ampulla Remensi nova et accurata disquisitio* zag in 1651 te Antwerpen het licht.

vs. 10 *Gallus* M. D.: *scriptor*

[3]) M. D., 393. Ook in klad.

Caspar Duarte (1582—1653), een Portugeesch Israëliet, woonde te Antwerpen. Hij was een schatrijk handelsman, die op grooten voet leefde; zijne familie was bekend door hare kunstliefde. Duarte's dochters muntten uit door hare muzikale gaven, zijne zoons door hunne kennis van schilderijen. H. is met de Duarte's zeer bevriend geweest (vgl. Jonckbloet et Land, t. a. p., blz. CLXXIV—CXCVII). Duarte was den 12den Nov. gestorven (*Dagb.*, 55).

vs. 1 *hic alter Amphion* eerst, als in het klad: *Brabantus hic Orpheus*

Adhuc sequuntur: nempe qui bustum tegit
Huc ipse se congessit auditor lapis.
Dubitas, viator? me vide, me, quod fleo,
Majoris instar aestima miraculi,
Magnae viri virtutis et scientiae
Stupore quondam, nunc dolore saxeum.

21. Nou.

OP DES HEEREN VAN BRANDWIJCKS WEL-BEPLANTTE ENDE BETER BESCHREVEN HOFSTEDE [1]).

Loos Duijn-land, mager stael van overstoven hey-grond,
Daer 'thongerigh Conijn te nauwer nood syn' weij vond,
En voedde Mensch noch Vee: Als Brandwijcks noeste schopp
Dat schrael beswangerde met allerleij voll-op.
Soo raeckten Ockenburgh eens 's jaers in 'tkraem te leggen,
En baerde 't all om veer wat Buren derven seggen
Van niet min kinderen als dagen in 'trond jaer,
Die 'tHollandsch vrouwtje droegh: 'tzij droomen-tael, of waer,
'Kpas op de Beckens niet. Maer Beckens voll Meloenen,
Voll Pers en Abricos, elck waerdigher om soenen
Dan all dien Almanack van Garnaed onder een,
Die Beckens houd ick waerd, die kind'ren sonder been,
Dat Ockenburgs gebroedt mirakelwijz geboren
Uijt d'ondraghbaerheit self, dat kan mijn' lust bekoren,
En ketelen mijn keel niet minder als mijn hert.
Maer 'twonder stuijt daer niet: 'tgaet boven d'Appel-mert:
Loegh Ockenburgh eens 'sjaers, het moester eens voor treuren;
De winter hadd syn' beurt: wat sien wij nu gebeuren?
Lett, Leser, op de kracht van wel gekoockten Int:
'Tzijn gulde letteren diem' hier geschreven vindt:
Daermed' is Ockenburgh vereewight voorde jaren
Die 'tsonnelicht den dagh sal warmen en verklaren,
Daermed' is 't altyd groen, noyt bladerloos, noijt oud,
Daermé die Bladeren, als dese, van fyn Goud.

Hofwijck. 8. Dec.

---

[1]) K. b., II, 201. In K. a. is de titel: *Op des Heeren van Brandwijcks Ockenburgh.* Voor het eerst gedrukt in *Arctoa Tempe. Ockenburgh, woonstede van den Heere van Brandwijck. In de Clingen buyten Loosduynen. Praestat otiosum esse quam nihil agere. In 's Graven-hage By Anthony Tongerloo, Boeckverkooper*, enz. *Anno* 1654.

In het vers wordt gezinspeeld op het wonder van Loosduinen, door Westerbaen in zijn *Ockenburgh* besproken.

vs. 14 *Uijt d'ondraghbaerheit self* K. a.: *Self uyt d'ondraghbaerheit* — vs. 21 *is* K. b.: *is 't*

PRO PARAGRAPHIS PLAUTINIS ET TERENTIANIS AD COMOEDIAM MEAM [1]).

Verba meos volui Batauos Romana docerent
Plurima quae dixi dicta fuisse prius.
Si quid enim scite, quod idem me scitior alter
Dixerit, exemplo gloria major erit.
Si quid ego insulse, quod idem me salsior alter,
Ilicet, huic veniam qui dat, utrique dedit.
Istuc summa redit, cum magnis saepe stetisse,
Nec nisi cum magnis me cecidisse viris.

23. Dec.

EA DIEM SUUM OBIJT, FACTA MORIGERA EST VIRO. PLAUT. CIST. I. 3 [2]).

Lesbia supremae ducit suspiria vitae;
Tandem morigera est Lesbia facta viro.

25. Dec.

Exantlatorum merces non vana laborum:
Iverit ante πόνος, pone sequetur honos.

25. Dec.

HAEGSCHE STEENWEGH OP SCHEVELING [3]).

Waer 't niet als Eerlyck, niet als Voorderlyck alleen,
Niet als Vermaeckelijck, daer voor hier werdt gestreden,
Mijn seggen waer gegrondt: en kiest van drijen een,
In een van drijen is voll over-wicht van reden.
Hoe blijft'er dan ijet Goeds, yet Doenlix ongedaen,
Daer Eer en Voordeel en Vermaeck te samen gaen?

1. Ian.

LE POLTRON.

Des Approches, dit Claude, et le dit sans reproche,
Ie m'en dispense exprès:
Car pour les veoir de loing j'aij mes yeux dans ma poche:
Et, s'il me falloit veoir les Approches de près,
De quoij me seruiroijent mes Lunettes d'approche?

4. Ian. Hofwijck.

---

1) K. b., II, 562. In 2 HSS.; één daarvan vóór het afschrift van de *Tryntie Cornelis* (zie blz. 48, 49, Noot) met den titel: *Pro paragraphis*. Gedrukt vóór de *Tryntje Cornelis*.

2) Het is vs. 27 van het 3de tooneel der 1ste acte.

3) K. b., II, 204. Ook in klad; met den titel: *Op mijn Scheveringher Steenwegh*. In K. a. is de titel: *Op Scheveringer Steenwegh, by my in geschrifte voor-gestelt.*

In 1653 had H. een ontwerp gemaakt voor een „Steen-wegh van den Hage op Scheveningh" (te vinden achter de *Zeestraet*), maar de weg kwam toen niet tot stand. Eerst 10 jaren later werd de hand aan het werk geslagen.

vs. 3 *seggen* klad eerst: *voorstell*

AD LIBEROS STRENA [1]).

Si quid, homo, intendis Iani fecisse Kalendis,
Primum quemque tonum, dic, decet esse bonum.
Incipe de factis queis non culpere peractis,
Sed quibus in Coelis cognitus esse velis.
Dimidium facti, quasi retis in aequore jacti,
Quamvis saepe labet, qui bene coepit habet.
Cum bene coepisti, quod restat congruat isti;
Id si coneris, usque beatus eris.
Hoc vobis, Filj, ne sit pro munere vili,
Quin mage sit gratum, cum juuet esse datum,
Cumque det hoc munus vobis Pater omnibus unus,
Cui vos, si quaerat, par dare munus erat.

5. Ian.

Cedant vetustae non vetustis fabulae [2]),
Cedant Britannis: nulla Mulos mutuo
Melius scabentes finxit histrionia,
Quam quâ creatorem creaturae creant,
Et has creator recreatus excreat.

12. Ian.

A M. D'AUMALE DE HAUCOUR, SOLLICITANT UNE DETTE DE FEU SON ALTESSE [3]).

Ie vous apprens que mes Collegues
Deuienent tous muets et begues,
Dès que la triste question
De Paije ou d'Assignation
Et de ceste effroijable beste
Qu'en vostre langue on nomme debte,
Se remue sur leur tapit;
Où j'ay beau creuer de dépit,
De ne pouuoir rendre seruice,
Comme il conuiendroit que je fisse,
A qui j'en doibs, Seigneur d'Haucour:
Que j'en peste six fois le jour,
Trois fois toutes les matinées,
Et trois fois les apresdinées,
Ie n'y gaigne, ma foij, plus rien,
Que ne feroit l'abboij d'un chien.

---

1) Ook in klad, dat den datum heeft.
2) Het versje doelt op de verheffing van Cromwell tot Protector in Dec. 1653.
3) Zie over d'Aumale dl. IV, 210.

Tant la disette qui nous presse
(Et jusque là je vous confesse
Que pour le bien de la Maison
Ils ne sont pas hors de raison)
Tant la disette de pecune
Et la miserable fortune
Des coffres de nostre Orphelin
Leur faict peur de paijer. En fin,
Voijez où j'en suis pour mes peines;
Et les estimez toutes vaines,
Iusques à ce qu'un temps plus doux,
Que je souhaitte auecque vous,
Fasse croistre en nos jardinages
De quoij faire cuire potages,
Et de quoij regaler amis,
Et creanciers grands et petits.
Si vous n'auez la patience
(Comme l'on n'en a guere en France)
D'attendre que ce beau Printemps
Vienne à paroistre auec le temps,
Faictes vous guerir sans remise:
Un peu de Medecine prise
Pourra vous raffraischir le sang,
Et le calmer comme un estang,
Comme un estang couuert de Chesnes,
Couuert de Sapins et de Fresnes,
Couuert comme ils sont à Breda:
Pour moij je me promets desjà
Que vostre guerison s'auance,
Si vous passez, sans repentance
D'auoir mal emploijé le temps,
Sur les miserables accens
De ceste infame Poesie,
Où Calliope nij Thalie
Ne trouueroijent pas seulement
L'ombre d'un bon raisonnement.
Hazard: et quoij qu'il en arriue,
Puis que le Sire d'Hauteriue
Est sorti du Gouuernement
Où vous habitez constamment,
Comme vous restez seul en ville,
A qui je puisse, dans ce stile,
Stile bouffon, stile niais,
Souhaitter joije, honneur et Paix,

---

vs. 54 Hauterive, zie blz. 34.

Bonheur, en somme, et bonne Année,
Grace qui seroit partagée
Si le Bon homme s'ij trouuoit,
Vous aurez tout ce qu'il auroit.
De là (voyez le beau partage
Que vous donne cest auantage)
Ie vous double la portion
Au gain de mon affection.
Aijez la double, aijez la triple,
(Qui, diable, rimeroit en iple?)
Aijez la double six cent fois,
(Où estes vous cher, Toutefois,
Pour me sortir de ceste boue?)
La part que je vous en alloue
Sera plus double infiniment
Que l'infini redoublement.
Adieu, gentil seigneur d'Aumale:
Si vous voulez du Latin, *Vale.*
Si du Flamen pour du Picar,
Geluck en saligh niewe jaer.
Faict à la Haije, la galante,
L'An mil six cens quatre et cinquante,
Cinquante et quatre en bon François,
Le 16.e du premier mois.
14. Ian. [1]).

PLUS DE RIME QUE DE RAISON [2]).

More, quid est rerum, jubeo te dicere verum,
Quod per versiculos jam neque ridiculos,
Nec quos ad mentem reuocare juuet sapientem
Vel nos conuenias, ipse nec huc venias?
Ergone sic Musas nostrasque tuasque recusas,
Ut modo nil scribi cura sit, hic nec ibi?
Surge, vir insignis, verbis te Rhetore dignis,
Vel te Vate quidem pectine tunde fidem.
Si quid in hoc lusu longo tibi displicet usu,
Si cupis ex ovis fercula structa novis:
Accipe ubi dentes alio molimine tentes:
Huc, agedum, vires exere, quando vires.
Scripsisti versus super haec tua saecula tersus,
Scripsisti, quales nemo, subinde sales.

1) De beide laatste versregels zijn voor andere in de plaats gekomen; vandaar het verschil van datum.

2) Ook in klad, met den datum 24. Ian. Zie blz. 120.

vs. 11 *molimine* klad eerst: *conamine*

Restat ut hic tandem laurum merearis eandem,
Rex simul in nugis Aonidumque jugis,
Quodque mihi est fraudi restat tibi ducere laudi,
Ut tibi, quod conor non bene, fiat honor.
Stultus ego vero, qui te tam Marte seuero
Me mage velocem miles ad arma vocem:
Stultior et, Mori quod me importunus amori
Queis nihil eliciam versibus objiciam.
Scilicet hoc de te cantillant pene Poetae,
Quod super aequales totus amore cales.
Si bene narratur, nec falsum fabula fatur,
Si Venerem inclamans jure vocaris amans,
Ecce libens cesso, nec te scribendo lacesso:
Nempe per has plagas plus satis est quod agas.
Ergo salutator quo pacto debet amator,
Quantumcumque cale, me modo ama atque vale.

IIX. Cal. Feb. (= 25 Jan.).

Haec ego nugabar; quasi quâ me compede claudus
Vinciri paterer non satis una foret.
Sanior est certe quâ te non claudus amator
Vinciri viuâ compede More, velis.

Plus de raison que de Rime.

ESTREINE A SA GAIJETÉ [1]).

Vous me morguez, grande Maistresse;
Permettez moy de dire, qu'est-ce,
Et quel peut estre mon forfaict?
Ie songe au compte, qu'on m'a faict,
D'un homme qui batoit sa femme,
Pensant luij faire rendre l'Ame:
Elle s'escria, comme moij,
Pourquoij me frappes tu, pourquoij,
Moy qui n'aij rien faict que je sache?
Tu le confesses, dit-il, lasche,
Et tu le doibs bien confesser,
Que j'aij raison de te fesser,
Car je chastie ta paresse;
Et jà n'en deplaise à ta fesse,
Ie te fesse, m'entens tu bien,
A cause que tu ne fais rien.

---

vs. 33 en 34 niet in het klad.

[1]) Zie blz. 43 en 45.

Icij je m'applique le conte,
Et reconnois en pleine honte
Que si vous me morguez d'effect,
C'est parce que je n'aij rien faict:
Et mon extreme negligence
Merite plus de violence,
Plus de supplice, à dire mieux,
Que la morgue de vos beaux yeux.
I'aij tant manqué de vous escrire,
Tant manqué de vous faire rire,
Tant manqué de vous aller veoir,
Et tant à tout autre debuoir,
Que, si vous n'estes debonnaire,
Par ma foij, je ne sçaij que faire.
Si faij: et les petits enfans
M'enseignent à prendre mon temps,
Et à decompter pour l'année
Par une Estreine, assaisonée
De tous ces beaux petits souhaits
De vie, de santé, de Paix,
Que l'on se faict à ceste feste:
Et voyci mon Estreine, preste.
Si j'en obtiens vostre pardon,
Nous sommes quittes, don pour don.
Bon jour, bon An et bonn' Année,
Vie sans dueil, feu sans fumée,
Sommeil sans bruict, Bien sans procès,
Ioije sans fin, Coeur sans regrets,
Gorge claire sans regulisse,
Cheual de selle sans caprice,
De Carosse sans esparvin,
Cocher sans appetit de vin,
Chemin sans eau, Boursse sans vuide,
Habit sans tasche, Front sans ride,
Nez sans Lunette, Teint sans fard,
Mouches sans mal, Boucles sans art,
Leure vermeille sans creuasse,
Dents sans douleur, sans creux, sans crasse,
Oreille sans bourdonnement,
Sourcil parfaict sans instrument,
Teste sans migraine et sans Rhume,
Sein plein de Laict sans apostume,
Foye sans feu, Poulmon sans pus,
Ventre six fois enflé, sans plus,
Couche sans peine, enfant sans vice,
Sans brouïllerie de nourrice,

Nourrice sans troubleur de Laict,
Sans conference de valet,
Eau sans grauelle, reins sans pierre,
Bras, cuisse et jambe sans lierre,
Genouil sans goutte, pied sans cor,
Beaucoup de Terre pour peu d'or,
Grand appetit, belle tablée,
Plaisant costeau, riche vallée,
Iardins, parterres et berceaux,
Grands palais et petits Chasteaux,
Et, pour vous payer de vous mesme,
Tout ce qu'on vous doibt en Boheme,
Tout ce qu'un jour ij posseda
Le bon Beau Pere Slauata.
Si vous en voulez dauantage,
Plus de thresor, plus de partage,
Qu'il n'en entra jamais au coeur
De ce drosle de Protecteur,
Qui faict le bigot et la nicque
A tout le peuple Britannique,
Conquis pour la seconde fois,
Non pas par un Prince françois
Suiui d'une puissante armée,
Mais par la brusque destinée
D'un homme jadis comme moij
Faict à venir jouër le Roij.
Apres ce souhait en sa forme
Majestueusement enorme
I'advouë qu'il n'en reste point
Qui vous puisse venir à point.
Si conclurraij je tout ensemble
D'un fort petit veu qui me semble
A bien peu pres les valoir tous:
C'est que le Ciel propice et doux,
Apres vous auoir maintenue
En ample santé continue,
Apres vous auoir faict viellir
En tout ce qui peut rejouïr,
Vous resjouïsse de la joije
Qu'on n'entend pas qu'on ne la voije,
Et qui ne vous permettra pas
De plaindre celle d'icij bas.
Bon jour, bon an et bonne Année;
Si je vous aij importunée
De trop de discours superflus,
Pour le moins ne me morguez plus.

Puisque la chose vous est neufue,
Vous aurez sceu par cest' espreuue,
Qu'il ne faict pas bon esveiller
Gens qui se plaisent à parler,
Et de parler ne se contentent
Si ce n'est qu'en parlant ils chantent,
Et que chantants, tout l'uniuers
Les entende cracher des vers.
En voijci plus de dix douzaines,
Pieces inutiles et vaines,
Faictes en riant par esclats,
Comme vous tenez vos estats,
Faictes soubs la belle verdure
De mes Sapins, qui tousiours dure
Autour du Palais enchanté
Où tout l'Hiuer est tout Esté.
L'année seize cens et quatre
Sur cinquante, sans rien rabatre,
Un jour de Maij, non de Ianuier,
Tant faisoit il beau temps hier.
Par qui de la Grande Maistresse,
Et de sa gaijeté sans cesse
Se qualifie, comme il est,
L'humble Cheualier et valet

Z.

Hofwijck 2. Feb.

Lugete ventres Regij atque plebei [1]),
Lugete pueri virginesque Romanae,
Lugete matres Gallicae et mares Galli,
Carnalis isto Mazarinus in Busto est.

Feb.

IN OBITUM LUD. BALZACIJ, PATRIS ELOQUENTIAE GALLICAE [2]).

Si foecunda fores quantum facunda fuisti
Oratore diu, Gallia, Balzacio,
Alterum ab hoc tibi tute dares, quem, judice me, non
Tute tibi, non est ulla datura dies.
Ecce tamen prognata viro facundia restat:
Vix, bene si colitur Filia, Patre cares.

1) Mazarin stierf eerst den 9den Maart 1661.

2) Het HS. is bij de Fransche gedichten; het vers is niet gedateerd, maar staat op hetzelfde blad als de volgende.
Balzac was den 18den Febr. gestorven.

Le docte, le galant, le grand Balzac est mort,
Pere sans contredit de la pure eloquence:
Consolez vous, François, de l'injure du sort,
Il vous laisse la plus belle *Fille de France.*

Balzac heureux et sage
Sans joug de mariage
Ne fut point sans enfans:
L'Eloquence Françoise
Fut de race Angoulmoise
Fille de son Printemps.
C'est, si l'on ne la farde,
La plus belle bastarde
Qui nacquit de longtemps.

Balzac n'est plus; François, n'en faictes plus la piaffe,
Cest organe fameux est muët et perclus:
Et qui presumera d'en faire l'Epitaphe
Puisque Balzac n'est plus?

ult. (28) Feb.

Taisez vous, Orateurs, bas la Plume, Escriuains,
Vostre source est tarie et vos ruisseaux de mesme;
Tous vos derniers efforts sont friuoles et vains,
L'Eloquence Françoise est morte en Angouleme.

ult. (28) Feb.

Occidit, audi Rhetorice, neque nesciat ipse [1]) .
Liuor, in hoc alio Tullius Orbe novus.
Hei mihi dissidium infelix, quam saecula linguam
Nulla tacere velint, Fata vetare loqui!

1. Mart.

Gratiae ad hunc tumulum, quod apud Phaëtonta Sorores [2]),
Aureolis faciunt fletibus officium.
Uno plorantes variant discrimine turmae;
Nempe quod haec Fratrem lugeat, ista Patrem.

eod.

---

1) M. D., 394, met den titel: *In obitum Balzacii.* Het HS. is bij de Fransche gedichten. Het vers heeft door eene schrijffout het jaartal 1653.

2) M. D., 394, met den titel: *Epitaphium ejusdem.* Het HS. is bij de Fransche gedichten.

vs. 3 *turmae* eerst: *turbae*

Balzac, Pere du beau Langage [1]),
Vient de sortir par le passage
Où nous allons tous d'icij bas:
Ce n'est pas là le grand domage,
De veoir mourir un homme d'aage:
Tout le malheur de ce trespas,
C'est que les morts ne parlent pas.

2. Mart.

Ce Poete malheureux, qui veut tout imiter,
Qui pretend tout sçauoir ce qu'en d'autres l'on prise,
Et dans l'ambition qu'il ne peut limiter
Se brusle les cheueux quand il croit qu'il les frise,
Me faict ressouuenir de la sotte guenon,
Qui cuide, en se bottant, faire chose qui vaille.
Quand bien tost le chasseur luij faict sentir que non,
Et que tout bon habit n'est bon à toute taille.

2. Mart.

Dites sur ce Tombeau tout ce que la franchise [2])
Souffrira que l'amour ou la douleur produise;
François, ces vieux respects ne sont plus de saison:
Isocrate soubs terre,
Vous n'auez plus que faire
D'en craindre la censure ou la comparaison.

3. Mart.

RAILLERIE.

C'est bien de l'Uniuers
La plus estrange chose,
Comme l'homme defunct tout se metamorphose
Et se tourne à l'enuers.
Balzac de son viuant n'a faict que de la Prose;
Maintenant qu'il est mort il n'en sort que des vers.

eod.

Parlez bien de Balzac, enfans de la faconde,
Petits fascheux jaloux de la gloire d'autruij;
Il a trop bien parlé tant qu'il s'est veu au monde
Pour veoir qu'apres sa mort on parle mal de luij.

3. Mart.

---

1) Het vers heeft door eene schrijffout het jaartal 1652.
2) Ook dit gedicht is verkeerd op 1652 gedateerd.

BURLESQUE À M. MORUS [1]).

I'entens fort bien la raillerie;
Qu'en vain taschez vous d'excuser,
Quand ce seroit une furie
Que vous me faictes espouser.

Vos discours sont si beaux en Rime,
Si pleins de graces et d'appas,
Que s'ils me reprochoijent un crime
Ie ne m'en offenseroij pas.

Or est-il que les amourettes
Ou vous me voulez attacher
Ne sont plus choses si secretes
Que je pretende les cacher:

Car vous ne croirez pas, peut estre,
Qu'entre la Socratine et moij
Desjà quelque poulet de lettre
M'a rendu plus heureux qu'un Roij.

Vous en croirez ce qui vous semble
Et rirez tant qu'il vous plaira,
Mais que nous soijons bien ensemble,
N'importe ce qu'on en dira.

Au moins, si ma fortune est telle,
I'ij gaigneraij plus que le quart,
Vous n'aurez que la demoiselle,
Et moij la dame pour ma part.

Mais laissons là chascun son Astre,
Pour d'autres choses discourrir;
Comment portez vous le desastre
Que Balzac s'est laissé mourir?

Comment le laissez vous en terre
Sans Epitaphe nij Sonnet?
Feriez vous gloire de vous taire
Où pas un Poete ne se tait?

---

[1]) Alexandre More (1616—1670), een bekend Fransch godgeleerde, was eenigen tijd predikant te Middelburg en van 1653 tot 1659 hoogleeraar aan het Athenaeum te Amsterdam. Hij vertoefde echter in die jaren veel in Frankrijk en leidde een wild leven. Hij heeft vele boeken en lofdichten geschreven. H. stond met hem in correspondentie (*Lettres françaises*).

Debout, ou Orateur, ou Poete;
Vous luy deuez ce qu'on vous doibt;
Si vous ne voulez qu'on vous fouëtte
Pour opiniastre ou mal adroict.

I'attens de la Rime Latine,
I'en attens de la Grecque aussi,
Et de la Françoise plus fine
Qu'il ne s'en veid jamais icij.

Si vous faictes le refractaire
Ou bien le tergiuersateur,
Ou bien le pas testudinaire
(Notez la Phrase de l'auteur)

Malgré vos Muses obstinées
Et vostre chagrin Apollon,
Si je voij goutte aux destinées,
Vous toucherez le violon.

Car j'aij desjà dans la pochette
De quoy vous mettre en appetit,
Et si vous sonnez la Trompette
Ce sera mesme par despit.

Sachez que toute la sepmaine
Ie n'aij faict qu'Epitaphizer.
Sentez vous pas desjà la veine
Qui commence à Pindarizer?

Courage, mettez vous en verue,
Faictes nous veoir de vos Tombeaux,
Et j'en produiraij sans reserue
Qui ne seront en rien si beaux:

Mais ils surpasseront les vostres
A tout le moins du prix d'un sol,
En ce que valans moins que d'autres
Vous en rirez tout vostre soul.

Adieu Seigneur Morus, ou More,
Ou en Latin ou en François,
Et, si vous nous aijmez encore,
Respondez viste à mon patois.

Faict à la Haije, au bout d'Hollande,
Dedans mon Bouge aupres du feu,
Où puis qu'il faut qu'on vous attende,
Faictes que ce ne soit que peu.

7. Mart.

AEN IOFF.W LUCHTENBURGH, MET MYN VERTAELDE DICHT UYT HET ENGELSCH VAN DONNE [1]).

Eens was het Engelsch soet om hooren
Uijt mannen en uijt vrouwen mond,
Nu valt het grouwelyck in d'ooren
Bynaer als 'tbaffen vanden hond.
Sints dat die schepselen met steerten
Versopen zijn in Coninghs bloed,
Zijn wij van all haer doen verveert, en
Haer' woorden selver zijn als roet.
Soo komtse mij nu wel gelegen
De moeyte die ick eertyds nam:
'T kind dat ick doemael hebb gekregen
Is nu soo tydigh als doe 'tquam.
Leest Engelsch, weew, en sonder schroomen,
De gall van 'tEngelsch isser uijt;
'Tzijn door mij overdroomde droomen,
Een oud lijf met een niewe huijd.
En stoot u niet aen dese Leuren,
Als of ghij half bedrogen waert,
Het lesen sult ghij niet betreuren,
De stof is uw' schoon' oogen waerd.
De stof, het mergh, het pit, de keerne
En alles is van binnen rijck,
De schors, de schel, beken ick geerne,
En zijn maer buyten mijns gelijck:
Maer door mijn' schraele schellen henen
Sult ghij licht vinden mergh en pit,
Gelyck men door het vel de beenen
En 'tvleesch siet datter onder sitt.
Weest maer geduldigh in mijn' schorssen,
En deckt haer' feilen met uw' gunst,
Men heeft meer goe spijs sien vermorssen
Door kocks en koocksters sonder kunst.
Oock mooght ghij 't mij alleen niet wijten
Die selver niet onschuldigh zijt,

---

[1]) K. b., II, 536. In K. a. is de titel: *Aen een schoone Weduwe.*
Zie over Juffr. Luchtenburgh blz. 46, en de vertalingen naar Donne in dl. II, 214—219; 255—274.
vs. 1—17 niet in de uitgaven. — vs. 21 *het pit* K. a.: *de pit*

Al soud't u twee mael over spijten,
V komt een deel in dit verwijt.

Ghij meent uw leden te vereeren
Met woll' en zijd' en Linnen-web,
Maer lett eens op die schors van kleeren,
En wat ick in mijn' sinnen heb.

Wie gaeter voor, God of de menschen,
Die 'tschepsel bouwde naer syn' sin,
Of die het leggen en verwenschen
Met hier wat meer en daer wat min?

God, sult ghy seggen, en met reden.
Maer ister niet half met gegeckt?
En werden niet volmaeckte leden
Met onvolmaecktheden gedeckt?

En meent ghij dat ick u sou achten
Gelijckm' u acht en achten moet,
Sagh ick niet dieper met gedachten
Dan ijemant met twee ooghen doet?

En meent ghij dat wij 't daer by laeten
En stuijten op uw' schoone huyt,
En datw' ons onder die gewaeten
Vernoeghen met de naeckte Bruijt?

O neen, schoon' huijt, en schoon gebeente;
Gedachten gaen noch eens soo veer;
De Kass magh schoon zijn; maer 'tgesteente,
Dat binnen in light is 't noch meer.

Die kostelicke ziel daerbinnen,
Altoos eenpaerigh wel gesint,
Die peereltjens van blancke sinnen
Dat 's daermen 'tCassien om bemint.

En wie dan lett op die juweelen
Maeckt weinigh wercks meer van de kas;
Want, oft sij t'samen gaen, sy scheelen
Soo veel als 'tvier scheelt van syn' As.

Meer hebb ick u thans niet te quellen,
Ick meen ghij meest mijn' meening vatt.
Past op de keern, niet op de schellen,
Dat 's all dat ick te seggen had.

10. Mart.

Ma femme, dit Colin, est du Palatinat
Et dans sa belle humeur coureuse comme un Chat.
Respondez, violons, si c'est chose apparente
Qu'une Alemande soit et Gaiglarde et Courante.

11. Mart.

IOANNI DE SANCTOGENESIO [1]).

Sangenesi, quem fama diu virtutis amicum
Et Batauis sanctum fecit et Hugenio,
Quae mea porrecto speciose pendet ab hamo,
Crede mihi, tacitis non caret esca dolis.
Praeda spei caput et lucri natiua cupido est:
Si nescis, Bataui turba marina sumus;
Pisciculis grandes venamur in aequore pisces:
Grandibus haec ipsa it piscibus esca tuis.
En ego praemonui; cum fraudatore Batauo
Res tibi, si caperis, sed sine fraude, fuit.

20. Mart.

AEN IOFFROUW VAN ORSMAEL MET HOFWIJCK [2]).

Drij feilen hebb ick met dit sotte Boeck begaen,
Een als ick 'thebb gedicht, een als ick 'thebb doen lesen,
Een als ick 't u beloofd'; en 'tsal de vierde wesen
Nu ghy 't in handen krijght: maer daer 's geen helpen aen,
Daer moet'er mij van tween ten minsten een' berouwen;
Want mijn Boeck en mijn woord kan ick niet tsamen houwen.

Hofwijck 22. Mart.

UNE DAME EN FIEBVRE QUARTE [3]).

Si tu ne bouges dans demain
Du chasteau de ta residence,
Ou bien si ton mal inhumain
N'y va tenter ta patience,
I'ij porteraij un petit lut
Qui ne te rompra pas la teste
Du bruict de ses boyaux: ne fust
Que le joueur ij fist la beste.
Ce seroit faire ce qu'il est:
Mais tu n'as qu'à dire qu'il parte.
Hazard: si son jeu te deplaist
Sa quinte pour le moins vaudra mieux que ta quarte.

28. Mart.

---

1) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris*, met den titel: *Ad Ioannem de Sancto Genesio, Avenionem.*

Jean de Saint-Geniés (1607—1663), geb. te Avignon, was een bekend Latijnsch dichter. In 1654 gaf hij te Parijs een bundel *Poemata* uit; later werd hij geestelijke en stierf als kanunnik te Orange.

2) K.b., II, 204. In K.a. is de titel: *Aen Ioffrouw M. van Orsmael met mijn Hofwyck.* Zie over Margaretha van Osmael dl. IV, 18.

vs. 4 eerst: *Nu 'ck 't u ter handen stell:* — vs. 6 *mijn Boeck en mijn woord* K. a.: *mijn woort en mijn Boeck*

3) De titel was eerst: *A Mad.le d'Osmael*, doch dit werd doorgeschrapt.

EUCHARISTIA [1]).

Adsum vocanti, accumbo, quando sic jubes,
Vocatus hospes hospite indignus Deo,
Nec mens repugnat, nec rebellem spiritum
Aduersa Coelis armat obstinatio.
Si quâ repugno parte non sanus mei,
Has inter, has perennis est dissensio,
(Quam quando pace, pace compones tuâ?)
Corpus tuum, Redemptor, et corpus meum.

Paschate. 5. Apr.

(MULIER MASCULUS [2]).)

Mas minor est mulier, mentem seu membra putemus:
Ergo vir est mas et masculus est mulier.

Hofwijck 6. Apr.

(TRIJN VAN JAN [3]).)

'Kseij, Trijn, ick sie u Ian is noch den oude knecht,
Op 'tluchtjen vande wijn en 'tkluchtjen afgerecht:
Den oude knecht? sey Trijn, dat is heel wel geseght, maer
'Kwou alles hecht en recht
En Ian de jonghe knecht waer.

12. Apr.

DOOPSELS VAN EEN' HOFSTEDE [4]).

Men laet een yegelijcken weten
Hoe dat de niewe heerlickheit
Die neffens de Castaigne leit
Of Nagenoegh sal moeten heeten,
Of Bystadt, dat niet qualick luydt,
Of Delfwijck, dat op Hofwijck sluijtt.
Is 't een van drij, soo ben ick Peter:
Maer kiest de vrouw een ander woord,
Ick geef mijn erger voor haer beter.
D'een segg het aen den ander voort.

28. April.

---

1) M. D., 394.

2) M. D., 394. In het HS. heeft het versje geen titel.

3) K. b., II, 210. Zonder titel in het HS.

vs. 4 en 5 K. a.: *'K wou Jan de jonghe knecht waer.*

4) K. b., II, 399. Bovenaan staat: *Aenden H.r Caron*, doch dit is doorgeschrapt. François Caron stond in dienst der O. Indische Compagnie en heeft in Indië hooge ambten bekleed. Den 4den Sept. 1644 werd in den Haag zijn huwelijk ingeteekend met Constantia Boudaen. (Mededeeling van den Heer M. G. Wildeman. Zie over zijne vrouw dl. IV, 4. Zij was echter geene dochter van Caspar B., maar van Balthazar B., raadsheer in den raad van Brabant.) Caron is later in Franschen dienst overgegaan en in 1673 verdronken. (Zie over hem en zijne familie Fruin's *Aanteekeningen* op Droste's *Overblyfsels van geheugchenis*, blz. 319—332.) In de brieven van Christiaan H. is elk oogenblik sprake van „neef" Caron.

(AEN DE EIGENAER [1]).)

Op Delfwyck liepen hier de stemmen meestendeel:
Op Bystadt staken sij. deilt ghij nu self het scheel,
En dunckt u Nagenoegh ten naesten by te voeghen,
Het is mij na genoegh, ist u maer na genoeghen.

9. May.

GRAFSCHRIFT VANDEN H.R CASPAR DUARTE. UYT MYN LATIJNSCH [2]).

Duarte, Brabantschen Amphion eert dit graf,
Dien noch de steenen die sijn' konst het roeren gaf
Vervolgen naer sijn dood: want, als men 't recht sal seggen,
'Tzijn marm're luysteraers diem' over hem siet leggen.
Gelooft ghij 'twonder niet? Siet mij: ick bender een
Van meer verwonderinghs, ick die noch steen en ween,
En ben steen overlangh uijt schrick door all myn' leden
Van des Beroemden mans dèughd en bevallickheden,
Ick die noch ween en steen, en ben steen meer als oot,
Door all myn' leden nu van droefheid om syn' dood.

28. May.

ANTWOORD AEN IOFF.W CASEMBROOT OP HAER EIGEN RIJM [3]).

Het schoon daer Sion op soo heerlijck staet en praelt,
Is door sijn eigen waerd volkomentlick bemaelt,
En die dat oordeel eens met voordacht anders velde
Verdiende dat men hem voor onrecht rechter melde.
Gedenckt daer bij dat elck niet altoos all en voeght,
En hebb ick eens mijn sin in Hofwijck vergenoeght,
Dat ick mijn selven eens hebb verr genoegh vergeten,
All soeck ick niet allom mijn' rym-sucht te doen weten.
Maer, Ioffertje, ghij die soo meesterlyck bethoont
Wat datter wetenschaps in uw bruijn hoofje woont,

---

1) K. b., II, 399. Zonder titel in het HS.

2) K. b., II, 531. In K. a. is aan den titel nog toegevoegd: *Mom. desult. p.* 393, in K. b. nog: *Duartus hic, hic alter Amphion jacet.* Zie blz. 108.

3) Maria de Casembroot zond H. den 29sten Mei een versje toe, getiteld: *A Petition for Sion*, waarin zij hem aanspoorde, om, nu Hofwijck en Ockenburgh bezongen waren, ook Sion te bezingen, dat dezelfde eer verdiende.

Sion was een buiten van Diederick van Hogendorp, later Raad en Thesaurier-generaal van Willem III en Drossaard van den lande van Steenbergen. Hij was een zoon van Gysbert van H., den dichter van *de Moordt begaen aen Wilhem . . . . Prince van Oraengien* (1617), die Luitenant-generaal is geweest in Zweedschen dienst. Diederick van H. was gehuwd met Petronella Ketting. (Mededeeling van den Heer M. G. Wildeman te 's Gravenhage.) Den 1sten Aug. 1657 is Sion verbrand (*Dagb.*, 61); later behoorde het goed aan den burgemeester van Delft Putmans. (Zie Fruin, t. a. p., blz. 449.)

Soudt ghij uw' eigen penn niet allerbest bewegen
Om Sions Huijs en Hof en Wateren en Wegen,
En cier en cierlickheit te melden in een lied?
En steeckt het op de moeyt noch uw onkunde niet:
Wy weten 't by de proef hoe veel men u kan vergen.
Vall aen; langh uytstell kan de sake maer verergen;
Ghij zijt in Sions schuld: betaelt ghij met een bladt
In plaets van een heel boeck; de gunst is altoos wat.

30. May.

AEN EEN' SCHOONE, MET MIJN OOGENTROOST [1]).

Dat u dit Troost-boeck werdt gegeven,
Doet mijn' beloft' en uw vermaen.
't Is anders voor u niet geschreven;
Laet vrijelick het lesen staen:
't Raeckt de vervuijlde van dit leven;
Maer 'ten gaet geen' schoon' Oogen aen.

AEN EEN' WEDUWE MET MIJN OOGENTROOST [2]).

Een' onman-siecke Weew, met Kinderen begaeft,
En wat daer Goeds toe hoort, indiens' haer weer verslaeft,
En in den tweeden druck haer' vrijheit derft verbinden,
Sal, in den tweeden Druck van mijn' gestrafte blinden,
Soos' op dien dool-wegh raeckt, eer datmen my gegraeft,
Haer' eigen naem N. N. in groote letters vinden.

OP D. IACOBI VAN OUDENHOVEN NEERSTIGHE BESCHRIJVINGHE VAN ZUYDHOLLAND [3]).

Wij soecken Oost en West in afgelegen oorden:
T'huijs kennen wij niet half recht Zuijden uit recht Noorden.
Denckt, Holland, hoe de man gedanckt dient en geeert,
Die u de gulden less, Kent eerst v selven, leert.

21. Iun.

---

1) K. b., II, 398. Het HS. heeft alleen het jaartal.

2) K. b., II, 399. Het HS. heeft alleen het jaartal.

3) K. b., II, 203. In K. a. is het woord: *neerstighe*, uit den titel weggelaten. Voor het eerst gedrukt in *Jacob van Oudenhovens Out-Hollandt, Nu Zuyt-Hollandt, Vervangende een Generale Beschrijvinge, mitsgaders De Privilegien, Keuren, Hantvesten, Costuymen, Herkomens, Observantien ende Gewijsdens, van de voorsz. Landen. Tot Dordrecht, By Abraham Andriessz. Boeck-verkooper*, enz., *Anno* 1654.

Jacobus van Oudenhoven († 1683) is predikant geweest in een paar kleine dorpen en heeft verscheidene belangrijke oudheidkundige werken geschreven.

IOCK, VAN CROMWEL. 1654 [1]).

Laet kaecken all dat kaecken sal,
En quaecken all wat quaecken sal
En gall of lever braecken sal,
All scheuren sij haer' kaecken all,
All siense fell als draecken all,
Die vent verstaet syn' saecken all;
Ick meen hij wel geraecken sal,
Eer Engeland ontwaecken sal
En sijn' elende smaecken sal:
Ick merck het aen syn baecken all,
Schoon touw en ancker braecken all,
Soo lang die Sonne blaecken sall,
Soo lang die Wind in 'tlaecken vall,
Soo lang 'tCompas niet wraecken sal,
Wat courssen dat hij maecken sal,
Eer dat sijn scheepje kraecken sal,
Eer hij dat reisje staecken sal,
Of ijemand hem genaecken sal,
Of dese Bruijd ontschaecken sal:
Want oude tijden spraecken all,
Het Cromt wel vroegh dat haecken sal.

DU PAPIER À LA FONTAINE POUR MAD.LE M. DE MERODE [2]).

Que dit la belle Marguerite,
Faut il des vers en ce païs,
Et faut il que moy j'en debite
Tout mauuais Rimeur que je suis?

Sur ma foy je m'en trouue en peine,
Et ne sçaij par où entamer
Une entreprise si soudaine,
Quand vous ne voudriez plus m'aijmer.

Et quel sera il, pour tout dire,
Le gré qu'en fin vous m'en sçaurez?
Si je pretens vous faire rire,
Peut estre vous en pleurerez;

Soit pour vous veoir Fille mesprise
En me prenant pour bel esprit,
Ou pour trouuer quelque sottise
Qui vous desplaise en mon escrit.

---

[1]) K. b., II, 400. Het HS. heeft geen datum.

[2]) De naam Marguérite komt veel voor in de familie Merode; ik weet niet, wie hier bedoeld wordt.

H. was van 19 Juli tot 21 Aug. te Spa, waar hij het water dronk (*Dagb.*, 56).

Ensuitte je seraij coupable
De deux funestes accidens,
Qui me feront seruir de fable
Et de reproche à tous venans.

L'un, pour auoir troublé la flame
De ces deux illustres flambeaux,
Que tout bon oeil, toute belle ame
Trouue si riants et si beaux:

L'autre, pour auoir faict injure
A la Nature et ses efforts,
D'auoir destourné la cure
Qu'en esperoit vostre beau corps.

Car, comme les Docteurs l'entendent
Et la Raison le veult aussi,
Il faut que toutes eaux descendent
Comme tous les Ruisseaux d'icij.

Les trouuez vous bien descendues,
Beauté, qui me faictes parler,
Les auez vous toutes rendues,
N'en sentez vous plus deualer.

Trouuez vous pas quelque migraine
Qui vous eschauffe le cerueau?
Si ma conjecture n'est vaine
Il vous reste tant soit peu d'eau.

Allons, pesons le Pot de chambre,
Et qu'il n'y manque pas un grain,
Pesons l'au poix de l'Or et l'Ambre,
Car voila le temps tout serein:

Il fault qu'à l'auenir tout passe,
Ou nous en tenons dans les Reins,
Et faudra du secours de Casse
Pour preuenir ce que je crains.

Non, graces à la Saueniere,
A Gironster et Tonnelet,
Il ne paroist sable nij pierre,
Tout est clair comme petit Laict.

Demain nous irons à cent onces,
Et dans deux jours un peu plus haut;
De là, Garde, espines et ronces,
Nous vous lauerons comme il fault.

Ne vous estonnez pas, la Belle,
Si je suis Poete et Medecin,
Ce sont deux mestiers dont se mesle
Messire Apollon mon Cousin.

Et je suis gros de vous en dire
De plus galants sur ce subjet,
Mais nous irions de mal en pire,
Et puis je voij quasi que c'est;

Vous trepignez d'impatience,
Et voudriez me veoir hors d'ici:
N'est-ce pas le Pouhon qui dance?
I'oseroij bien gager que si.

Que d'effects diuers et estranges
De ce beau mineral de Fer!
Hastez vous de par tous les Anges
Du train de monsieur Lucifer.

Depeschez, sans vous mettre en peine
Du meuble qui vous faict besoin,
En voijci dont je vous estreine,
Et deussiez vous aller bien loin.

Allez, mais non sans reconnoistre
Que c'est que d'amis affidez,
Et comme ils n'aijment à paroistre
Qu'aux dernieres necessitez.

Spa. uno fere sp(iritu). 8. Aug.

LE REGIME DE SPA.

Bobbelins, Enfans de misere,
Tristes deputez vers decà
Du Medecin qui desespere
De vous guerir sans eau de Spa,
Apprenez à boire et à vivre,
Puis que vivre et boire ij venez,
Si vous trouuez bon de me suiure
Iamais vous ne vous en plaindrez.
Nettoijez deuant tout la pance
De toute sorte d'embaras,

---

vs. 49, 50, 67 namen der vier voornaamste bronnen te Spa.

De peur qu'en entrant dans la dance
Vous ne donniez dans un faux pas.
Ouurez vous tant soit peu la veine,
Quand vous auriez le sang tout bon,
Le lendemain à la fontaine;
A commencer par le Pohon;
Acheuez par la Saueniere,
Si le Gironster vous deplaist,
Ou ne prenez que la premiere,
Ou meslez ij le Tonnelet.
Pour juger de la difference
Comme l'on faict de vin à vin,
Croyez en a l'experience,
C'est là le meilleur Medecin:
Beuuez d'un traict des coups sans compte
Tout que vous en pouuez cuuer,
Deschargez vous par tout sans honte,
Exercez vous, mais sans suer,
A fin que ces sueurs trop fortes
N'emportent pour le moins d'un tiers
Ce qui doibt sortir par les portes
Qu'on ne nomme pas volontiers.
Disnez à onze à la friande,
Passez la journée aux esbats,
Soupez à six et sans viande,
Apres les neuf ne veillez pas,
Ne dormez pas apres les quatre,
Pour encore recommencer
A pisser et à vous esbatre,
Sans faire chose à quoij penser,
Sans penser à chose qui pese,
Sans peser affaire d'Estat,
Sans veoir Gazette qui ne plaise,
Quoij qu'on vous en importunast.
Riez souuent, soyez moins sage
Que vous ne le fustes jamais,
Auec tout' humeur et tout aage
Viuez en concorde et en paix.
Vous guerirez de toute peine
En tenant ceste Regle icij,
Ou d'auoir beu à la fontaine
Ou d'auoir vescu sans souci.

Spa. 14. Aug.

---

vs. 19 *Ou* het HS. heeft: *Où*

AD ANNAM MARIAM SCHURMANNAM CIVEM, UT TUM CREDEBATUR, COLONIENSEM [1]).

Nondum tota lates veteres peregrina Batauos,
Nec vel Agrippinae condita, virgo, sinu:
Vicimus, inuenta es; nec quae penetrare latebras
Una tuas posset Swannia diua fuit.
Siue viam prior ostendit Dux foemina facti,
Siue rati cursum Fata dedere meae,
Vicimus, et Batauos quamuis inuita videbis,
Quemque libet, vel quem non libet, Hugenium.
Miraris, Miranda? vide quae gessimus istis
Audaces modo non inferiora viri.
Scilicet hic fugias quem non effugeris olim
Nec Persas inter tuta nec Aethiopas?

Scrib(ebam) Augustae Treuiror. 5. Sept.

IN AUSONIJ MOSELLAM [2]).

Subscribo, vir magne, tuis meritoque libensque
Grandibus augusti Fluminis elogijs:
Omnia dixisti verissimus, omnia quadrant;
Obstrictus pleno jure Mosella tibi est.
Si qua pictorem tamen aut egisse Poetam
Visus es atque omnem non meruisse fidem,
Visus es hoc ipso, quod quantum utrimque Mosellae est
Laudibus apparet grandius esse tuis.
Macte vel hac famâ; primus de gente loquaci
Ausus es et veris inferiora loqui.

Nauigans Mosellâ, circa Zellam. 7. 7b. (Sept.)

IN AUGUSTAM TREVIRORUM LONGÂ BELLI CALAMITATE EXHAUSTAM [3]).

Nescio quid fueris, nec quae te gloria, quae te
Augustam priscis gratia fecit Avis:

---

1) M. D., 393, met den titel: *Ad Schurmannam, Coloniae, ut tum credebatur, commorantem.*

Anna Maria van Schurman vertoefde van 1652 tot 1655 met hare tantes wegens familieaangelegenheden te Keulen (vgl. Schotel, t. a. p., 145). Misschien heeft H., die van 10—12 Sept. te Keulen was (*Dagb.*, 56), haar daar een bezoek gebracht.

vs. 3 *latebras* M. D.: *recessus* — vs. 9 *istis* M. D.: *olim*

2) M. D., 393.

Van 4 Juli tot 22 Sept. was H. met zijne zoons Christiaan en Lodewijk en zijn neef Philips Doublet, die later zijn schoonzoon werd, op reis. Na zijn verblijf te Spa maakte hij een tochtje langs de Moezel. (Zie *Dagb.*, 55—57, en het vers *Aende Vrouw van Merode*, op blz. 133.) H. deed die reis „au seruice de la Maison d'Orange". (Brief van 2 Oct. aan Mad.e Strickland; *Lettres françaises*.)

3) M. D., 393. Het versje is niet gedateerd, maar staat op hetzelfde blad als het vorige en het volgende.

Vix hodie Treueris merito mihi diceris, in qua
Vix ego tres memini me reperisse viros.

Ibid.

IN MOSELLAM [1]).

Nihil Mosellâ floret elegantius;
Quocumque vultum flexeris, pleni deo
Montes loquuntur succulentum gaudium.
Hilares, Amici, transigamus hos dies;
Utrimque nauigatur inter pocula.

Ib. infra Zellam.

AENDE VROUW VAN MERODE [2]).

Soet vrouwtje, diens gebed gebod is over mij,
Verwacht ghij noch in Dicht hoe 't afgeloopen zij
Met mijn' uijtheemsche reis? Ick sals' in 'tkort vertellen:
Dus hebb ick omgeswiert met mijn' drij jong-gesellen:
Ter Goud hebb ick vernacht en in ons Monickland,
En op mijn Zuijlichem, en, aenden overkant,
Ten Bosch en t'Eindhoven, te Breij, te Maestricht binnen,
Te Luyck, de groote Stadt van ongeruste sinnen,
Te Maestricht andermael, tot Aken eens in 'tbad,
Te Spa vier weken lang eens daeghs door en door natt,
Te Butgenbach, S.t Vijt, en Daesburgh en Vianden,
En Echternach en Trier, en langs de Moesel-stranden,
Te Cobelents, te Bonn, te Coln, te Dusseldorf,
Te Mœrs, te Creyvelt, weer te Mœrs, en, met een korf
Voll voedsels, op den Rhijn voor Wezel, voor Nimmeghen,
Voor Monickland, en t'huijs, door Gods gewenschten zeghen.
Waer ick geslapen hebb is afgekerft: hoe lang,
Sal best bij monde gaen; in Rijm viel't mij te bang.
In 'tgros segg icker af, of 't ijemand quam te vragen,
De reis is nett gedaen in viermael twintigh daghen.
Houdt ghij u dan voldaen, soo ben ick 'tmeer als ghij,
Soet vrouwtje, diens gebed gebod is over mij.

Nauigans inter Dordracum et Roterod. 22. Sept.

---

[1]) M. D., 392, met den titel: *Pronâ Mosellâ navigans mense Septembri.*

[2]) K. b., I, 547.

Emilia van Wassenaer, eene zuster van den Admiraal, was gehuwd met Johan van Merode († 1666), die in 1653 beschreven was in de ridderschap van Holland en in 1660 als gezant naar Spanje is gezonden. Mevrouw van Merode was eene groote vriendin der Koningin van Boheme en grootmeesteres aan haar hof. (Vgl. van Sypesteyn, t. a. p., blz. 13.)

vs. 3 *in 't* K. b.: *in*

(OOGHST INDEN HERFST) [1]).

October is in 'tland, en 'tregent geele blad'ren:
Doctoren, helpt uw volck van 'tkantjen in de sloot:
Uw' blad'ren vallen oock, ghij mooghtse wel vergad'ren,
't Zijn sulck' als Danaë sagh regh'nen in haer' schoot.

7. Octo.

IN SEPULCHRUM ARAUSIONENSE UNIVERSÂ DELPHORUM CLADE INTACTUM. IV. ID. OCT. CIƆIƆCLIV [2]).

Quae miseram Delphos funesto puluere fecit
Pulverem, et in luctum vis inopina dedit,
Omnia perrupit, vicos arasque focosque;
Nullo non coeli saeuijt ira loco,
Nullâ non paries, nullâ non tigna trabesque,
Nullâ non tegulae dissiluere domo.
Quis non obstupeat? solos tam dira sepultos
Pestis in Auriacos noluit esse nocens.
Marmoris augusti nullum de fornice frustum
Excussit lacerans proxima quaeque fragor.
Discite, qui extinctos infami dente leones
Vellitis ingrati, turba nefanda, canes:
Ipsius invitos docuit reuerentia Fati
In magnis aliquid manibus esse sacri,
Quasque triumphales venerantur fulmina lauros
His Batauas saltem parcere posse manus.

In Vitaulio. 19. Octob.

OP DES HEEREN PETRI SCRIVERII TOETSTEEN VANDE OUDE GOUDSCHE CHRONIJCK [3]).

'T was een oud schrijver, jae 't, die Holland ondernam
Van doen het uijt de wiegh en uijt de Luijren quam:

---

1) K. b., II, 205. Het HS. heeft geen titel.

2) In de *Perfecte Relatie, van 't Springen van het Magazyn Der Ed. Gr. Mog. Heeren Staten van Holland ende West-Vriesland, binnen der Stede Delft; Als mede Een Verhael van de Wonderen, ende by de Menschen schijnende onmogelijcke Geschiedenissen. Midsgaders Een Pertinente Lyste Der Dooden ende Gequetsten . . . . . In 's Graven-hage, By Wilhelm Breeckevelt . . . . den 22. October* 1654, leest men: Soo is aenmerckens waerdig, dat in de Nieuwe Kerck de Tombe van de Doorluchtige Princen van Oraignen in geenen deelen en is beschadigt, noch eenig ding dat aen de selve soude dependeren, daer ter contrarie vele andere Wapenen ende Banderollen zijn neder gestort.

3) K. b., II, 203.

Het oude Goutsche Chronycxken van Hollandt, Zeelandt, Vrieslandt en Vtrecht. Door de Heer Petrus Scriverius, Op nieus oversien en verbetert. Als mede met een Byvoeghsel en Toet-steen vermeerdert, zag eerst in 1663 na den dood van Scriverius (1660) het licht. H.'s lofdicht is niet in het werk opgenomen.

Boven het vers staat: Rogante P. Scriuerio Leidae 26. Octo. 1654. Zie dl. III, 212.

Maer een oud Schryver most syn' beter' penn versnijden,
Om d'oude schrijverij van half versufte tijden
Te suijveren van schuijm en helpens' aenden mann:
Danck hebb' de waerde hand die dit will en dat kan.
Een oud Boeck is oud Goud, als 't vanden gulden tyd is:
Maer van een' laeter eew, daer nau een Pont een' Mijt is,
En weeght een oud Boeck schier geen oud stuck ijsers op.
Dat seght de Toetsteen uijt mijn' wijse Schryvers kopp.
En ick segh, is dit Goud, en Goudsch Goud? 'tmagh wel wesen:
Maer kom ick 'tLeidsche schrift naer 't Goudsche t'overlesen,
'K houd't met den Toetsteen: dat's veel niews voor weinigh ouds,
En een hecht blockje steens voor een slecht brockje Gouds.

Nauigans Leidā Hagam 27. Octob.

(IANS BERICHT) 1).

Claes vraeghde buyten 's lands, hoe all' syn' vrienden voeren,
In en ontrent den Haegh,
Syn' Bueren, syn Gespuijs, syn' Boeren en sijn' Hoeren,
Oud en jongh, Man en Maegh.
'Kseij, waerom vraegh je nae je wijf niet alle daegh?
Die hoor ick je niet roeren.
Om dat ick, seid' hij, nae mijn wijf niet veel en vraegh.

31. Oct.

(IAN EN MAEY) 2).

Ian achterdenckende van Maeij sijn lichte wijf,
Maey, seid hij, wie 's die vent die hier soo laet komt praten,
En volght u bijder straten
Als ghingh hij op uw lijf?
'T en is mij niet te doen om onlust of gekijf:
All hebb ick wat gedroomt, 'khoop datter niet veel aen is,
'T en is mij maer gedaen om of het u gedaen is.

1. Nou.

AEN NEEL 3).

Wat leght ghij nae de Miss en loopt,
En dat met boeten af en koopt?
Neel, scheidt eens uijt die malle kueren:
Kom, gaet eens voorden spiegel staen,
My dunckt ghij met uw' bueren
Wel moght te kercke gaen.

3. Nou.

1) K. b., II, 210. Het HS. heeft geen titel.
vs. 5 *vraegh je* K. a.: *vraeght ghy* — *je* K. a.: *uw'* — vs. 6 *je* K. a.: *u*
2) K. b., II, 210. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 210.
vs. 5 en 6 K. a.: *My dunckt Neel, dat ghy met uw' bueren Wel soudt ter kercken mogen gaen.*

GRAFSCHRIFT [1]).

All sprack 't geen levend mensch, de Boomen souden 'tseggen:
Hier light Ian Maertensz, niet daer hij hoort te leggen;
Te weten, daer hij lagh en wroette nacht en dagh,
Op Hofwijck, daer syn hert, eer 't stierf, begraven lagh.

Hofwyck 8. Nou.

(AEN ONTUCHTBARE IAN) [2]).

Daer ijeder t' huijs hoort hoort een yeder liefst te wesen,
Ian, uijt genomen ghij: dat seght uw droncken wesen:
Ghij hoort van huijs, en niet bij 'tpreken van uw' Griet;
Neen, Ian, ghij hoort niet thuijs, want t' huijs en hoort ghij niet.

Ib. eod.

(AUBADE) [3]).

Daer moet'er meer als een mé spelen,
Wat drommel is daer voor gedruijs,
Sey Ian, en hoorde vijf sess velen
Bij nacht by ontij voor syn Huijs.
Het spel en moght hem niet vervelen,
Maer, docht hij, 'tschijnt all dit bedrijf
Geschiet ter eeren van mijn Wijf,
Daer moet'er meer als een mé spelen.

Hofwijck. 9. Nou.

(REINIERS UYTERSTE) [4]).

Reinier de logenaer gaf gisteren den geest,
En seide, siet ick sterf, met hij 'thoofd neder leide:
De vrienden saghen 't, maer daer heefter veel gevreest
Dat het niet waer en was om dat hij 'tselver seide.

10. Nou.

ANDERS [5]).

Reinier de logenaer (want, als hy sprack, bedroogh hij,
En, als hy loegh, soo loogh hij)
Light onder desen steen:
Ten minsten soo ick meen.

---

1) K. b., II, 210. In K. a. is de titel: *Grafschrift in voor-raet.*
Jan Maertensz was in Maart 1650 in H.'s dienst getreden; hij moest zorgen voor „het onderhoudt van Hofwyck, Huys, Plantagie etc.", en woonde zeker op het goed. (Vgl. Schinkel, *Bijdrage tot de kennis van het karakter van Constantyn Huygens*, blz. 81.)

2) K. b., II, 211. Het HS. heeft geen titel.

3) K. b., II, 212. Het HS. heeft geen titel.

4) K. b., II, 212. Het HS. heeft geen titel.

5) K. b., II, 212. In K. a. is de titel: *Sijn Grafdicht.*

'T scheen dat hij gist'ren in syn' lesten slaep gewieght wier,
Maer hy sey 'tselver; en soo twijffel ick met re'en
Hoe dat ick seggen moet, Hy light hier, of hij lieght hier.

12. Nou.

(BRUYLOFTDICHT) [1]).

Andries, een achtienjaerigh wicht,
Trouwt Neel dat oude grijse hoertje,
'Kweet hem geen beter Bruijloftdicht,
Als, Gaet te bedd en soent je moertje.

13. Nou.

Maeij werd gewaerschouwt op haer trouwen,
S'en was met Gerrit niet behouwen,
Hij was een kale lichte bloed:
'Ten schaedt niet, sey sy met een moed,
Hij is weer lustigh byde vrouwen,
Als 'tend goed is is alles goed.

14. Nou.

(EERLICKE HOEREJAGERS) [2]).

Kees krull seght met een staetigh wesen,
Hij is geen Hoerejagher, neen,
Dat moghen Predicanten wesen,
Die jaghen 'tsoet volck uyt de Ste'en.

eod.

(CLAES AEN 'T PLEITEN) [3]).

Men socht mijn Buerman Claes syn wooning af te naesten:
Hij kreegh een' Advocaet, en bad hem wat te haesten.
De koelen Advocaet en trad niet uyt syn pas,
En vraeghd' of aen een huijs soo veel gelegen was?
Gelegen aen myn huijs? sey Claes-buer, wel ter degen,
Moye achtien merghen lands, die zynder aen gelegen.

Hofw. 15. Nou.

Als 'tslaeghs quam, seij Andries, soud' hij moij' Aeltje trouwen,
En voor syn vrouwtien houwen:
Nu heeft hij se getrouwt, en beuckt se vast eens daeghs:
Dat komt niet qualick slaeghs.

Hofw. 15. Nou.

---

1) K. b., II, 206. Het HS. heeft geen titel.
vs. 4 *soent* K. b.: *soen*
2) K. b., II, 207. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 207. Het HS. heeft geen titel.

Neel klaegd' haer niewe man viel haer in 'tbedd te koel,
En handeldes' alree als een' versleten Boel:
Hy sprack, hij hadd moer lief, maer als hij 't recht moght seggen,
Moght'er niet over leggen.

Ib. 15. Nou.

(TEUNENS ADEL) [1]).

Wat magh 'tvolck van haer afkomst droomen,
Sey Teuntje lichtvoet by den wijn,
Ick gunn een yegelick de sijn,
Maer wie heeft emmermeer vernomen
Een' beter afkomst als de mijn?
Siet ick ben eelder als ick schijn,
Ick ben de Leer eens af gekomen
Op 't tippje vande leste pijn,
Ter bede van een schoon Bagijn:
All quam ick vanden Paus van Roomen,
Mijn' afkomst moght niet beter zijn.

Hofwyck 15. Nou.

(MISVERSTANT) [2]).

Een Doctor sey Ian in syn' koorts,
Hij souw haest op de been zijn:
Vast sietm' hem mager als een' Toorts
En dorr in all syn' Le'en zijn.
De Doctor gaf hem goed bescheid;
Hem is geschiet als was geseit;
Syn vleesch is meest verdwenen,
Hy is haest op de beenen.

Ib. eod.

Een Iode die wat salven kost [3]),
Die 'tstelen wel ten heelen,
En 'tmeesteren ten halven kost,
Nam Ianbuer aen te heelen:

---

1) K. b., II, 216. Het HS. heeft geen titel.
2) K. b., II, 216. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 104.
In marg.: Apoph. Zingräf (I, 133).
Iulius Wilhelm Zincgref (1591—1635) werd te Heidelberg geboren, studeerde daar in de rechten, reisde jaren lang, zwierf later ten gevolge van den oorlog overal rond en stierf aan de pest. Hij schreef Latijnsche gedichten en verscheidene Duitsche werken, o. a. eene verzameling anecdoten, die in 1653—1655 door I. L. Weidner, Rector te Heidelberg, vermeerderd in 5 dln. te Amsterdam het licht zag, onder den titel:

Gedurende den meester-tijd
Raeckt Ian all vast syn Ruijntje quijt,
All kan hij 't niet doen blijcken,
Door 's meesters snoo practijcken:
T is van den Iode wel bedacht,
Hy heeft Ian op de been gebracht.

Ib. eod.

(PIERS EERSTE NACHT) [1].

Pier, droncken Bruydegom, heeft de Bruyt laten leggen
En opstaen even eens als sy geschapen is:
My dunckt men kan niet beter seggen,
Dan dat de Bruijt beslapen is.

Ib. eod.

(ADAM EN EVA) [2].

Teun houdt sijn oude wijf, syn afgesleten' Saer,
Of hij se niet en hadt, gelyck'er staet geschreven,
En vindt'er andere, daermed' hij weet te leven
Gelijck'er niet en staet geschreven 'kweet wel waer.
Den ouden Adam heeft de schuld van dit verloopen
In Sarens oordeel: maer Teun weet dat te verdoopen,
En, werdt'er wat misdaen, seght dat de schuld gewiss
Niet ouden Adams, maer wel oude Evas is.

Ib. eod.

(QUAET OPVOEDSEL) [3].

Phlip schickt syn soontjen op met syn' gebloosde kaken,
En syn' gekrulde kuijf, als of 't een meisje waer:
Hij hadd ons van syn' soon belooft een mann te maken.
Nu werdt het altemael de Moer, en niet de vaer.

Ib. eod.

Teutsche Apophthegmata das ist Der Teutschen Scharfsinnige Kluge Sprüche In Zwei Teil zusammen getragen durch Iulium Wilhelm Zinkgräfen Der Rechten Doktoren. anitzo noch mit dem dritten Teill vermehret durch Iohan Leonard Weidnern. Amsteldam, Bey Ludwig Elzevieren.

De vele naar dat werk gevolgde puntdichten gaf H. uit onder den titel: *Uyt Hoogh-duytsch OnDicht* (K. b., II, 103—144). In het HS. schreef hij in marg. bij die versjes de letter Z. De bladzijden van het Duitsche werk, waar de anekdotes voorkomen, welke H. tot sneldichten omsmolt, zullen op een paar na, die niet te vinden waren, worden opgegeven.

[1]) K. b., II, 216. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *de* K. a.: *sijn'*

[2]) K. b , II, 213. Het HS. heeft geen titel.

[3]) K. b., II, 218. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *Phlip* K. a.: *Dirck*

Daer wierd gevraeght, Hoe maecktmen best goed cier [1]),
Moetm' eerst van Bier of eerst van wijn beginnen?
Wel hey, sey Fopp, dat is goet te versinnen,
Ick segg van wyn, en na de wijn geen Bier.

Ib. 16. Nou.

Iob wouw sich enckel wreken [2])
Van d'ontrouw van een' valschen vriend,
En, als hy mij quam spreken,
Hebb ick hem dus van raed gedient:
Ghij hebt de wraeck in handen;
Vergaert hem kolen op syn' kopp.
Dat wild' ick geerne doen, sey Iob,
Mits dat die kolen brandden.

Ib. eod.

(CLAES VERGIST) [3]).

Claes will Cornelie enkel trouwen,
Noch vriend noch vijand kan hem houwen:
God geve dat hijs' enckel vind',
Want, hebb ick 'twel, sij is met kind.

Ib. eod.

De Mann in 't dollhuijs wierd mélydigh over Iorden [4]),
En haeld' hem uyt de kluijs daer hij geseten hadd,
En vraeghden, of hij eens ten lesten wijs wouw worden?
Iae, meester, sey de Bloed, wordt men wijs in dat gat,
En wilt ghij mij verschoonen,
Soo gaet'er self in woonen.

Ib. eod.

EEN GEHANGEN DIEF [5]).

'Ksagh door en door de strick daerin ick wierd gevangen,
'Ksagh door en door de stropp daerin ick wierd gehangen.
Ick raeckte niettemin om hals door dese deur,
'Tgaet niet vast, Steeckt u in geen gat, of siet'er deur.

Ib. eod.

---

[1]) K. b., II, 104. — Zincgref, II, 41.
vs. 1 K. a.: *Ick vraeghde Dirck* — vs. 3 K. a.: *Wel seid' hy, Heer*
[2]) K. b., II, 104. — Zincgref, II, 41.
[3]) K. b., II, 218. Het HS. heeft geen titel.
[4]) K. b., II, 108. — Zincgref, II, 67.
vs. 4 *sey de Bloed* K. a.: *seyd' hy* — *dat* K. a.: *sulcken* — vs. 5 *mij verschoonen* K. a.: *'t my bethoonen*
[5]) K. b., II, 218.

Kvond een ontstelde Paep den degen inde hand [1]),
Daer wild' hij mé van land.
Denckt, seid ick, hoe de Heer S.t Pieter overreedde,
Steeckt uw swaerd in syn scheede;
En hy voldé de straf.
'T is waer, heer, seij de Paep, maer doe was 't oor all af.

Ib. eod.

Een Boer trock na sijn's vorsten huijs [2]),
Daer hoorden hij seer groot gedruijs
Van vette gasterij en huppelen en springen,
En socht'er in te dringen:
Men seid hem, wegh ghij malle Pier,
Gaet kijcken watm' in 't veld doet:
Neen, seid hij, 'kwaer nu liever hier,
Om eens te deegh te sien wat datm' all met ons geld doet.

Ib. eod.

'K roey all de Wijfjens uyt mijn' Hof
Het goedje maeckt het mij te grof,
En wijfjens hebben altijd grillen:
Sy moghen seggen wat sy willen,
Wat vraeghtmen daer op Hofwijck naer?
All waer 't de Coninghinn van Sweden,
Sij stond 'er niet een' uer met vreden,
Als ick wist dats' een wijfjen waer.

Ib. eod.

Mijn Snijder hadd mijn' meid haer' keursje mis gesne'en [3]),
'T hingh achter veel te lang, en voor ter halver been.
De Snijder sey, 'twas wel, in 'tbocken sou sy 'tmercken;
Dan hingh het voor gelijck, en 'twas haer nutter soo,
Dan of het beter waer; sy hadd een' keurs van noo,
Niet om te wandelen, maer om in te staen wercken.

Ib. eod.

---

[1]) K. b., II, 108. — Zincgref, II, 72.

[2]) K. b., II, 108. — Zincgref, II, 72:
An einem Fürstlichen Hoff wurden etlich Kostbare Auffzüg gehalten, ein Bäwrlein wolte auch hienein tringen zu sehen, der Hoffmeister wolte ihn nicht einlassen, sahe ihn saur an, fragte ihn mit murrischen worten, wasz er da zuschaffen hette, das Bäwrlein antwortet: Ich wolte auch gern sehen, wie man vnser Geld verthut.

[3]) K. b., II, 108. — Zincgref, II, 72.
vs. 6 *in te staen* K. a.: *staende in te*

Ick weet een Clooster dat gewiss [1])
In goe' gesonde locht moet leggen,
Dewijl men inder daed kan seggen
Dat daer in menigh jaer geen' maeghd gestorven is.

Ib. eod.

Hans wierd soo heftigh in syn pleiten op de Roll [2]),
Dat hij sijn weer-partij een' lapp gaf voor syn' Boll,
En seide, waer 't niet hier, soo soud' ick 't u verleeren;
Maer ick ontsie de plaets, en u, mijn' Achtbaer' Heeren.

Ib. eod.

De Klocken zyn seer groot in uwe Vader-stadt [3]),
En ghij en laet niet af veel daervan te vertellen:
'Kwill u wat leeren, soo ghij slechts mijn reden vatt,
Hoort, groote gecken, Hans, betamen groote Bellen.

Ib. eod.

Ghy kont niet inde kerck geraken [4]).
Men drinckter niemand toe. Ian, hebt ghij dat geseit?
Wat wilt ghij inden Hemel maecken,
Men doeter geen bescheid.

Ib. eod.

Een wijser man dan vele mannen [5])
Sprack uijt syn vredighe gemoed,
Hij wist geen raed tot qua' Tyrannen,
Dan datmense doot bidden moet.

Ib. eod.

Den Roomschen Ommegang preeckt ghij mij alle jaeren [6]),
En wilt mij met geweld mé slepen in dien drang:
Ick bidd u, houdt uw' rust, laet ick mijn' schoenen spaeren,
Ick weet den rechten wegh, ick soeck geen Ommegang.

Ib. eod.

---

1) K. b., II, 108. — Zincgref, II, 27.
vs. 4 *in menigh jaer geen'* K. b.: *noyt*
2) K. b., II, 108. — Zincgref, II, 29.
vs. 4 *weer-partij* K. b.: *weder-mann*
3) K. b., II, 108. — Zincgref, II, 32.
In marg.: Melanchton.
vs. 2 *veel daervan* K. a.: *daer van veel*
4) K. b., II, 109. — Zincgref, II, 37.
5) K. b., II, 109. — Zincgref, II, 38.
In marg.: Erasmus Sarcerius.
6) K. b., II, 109. — Zincgref, II, 38.

Klaes roemt, hij mij bedriegen kan [1])
En dienstigh zijn of scha'eligh:
De Duijvel kan daer oock wat van,
'Ten maeckt hem doch niet saligh.

Ib. eod.

(BIECHT EN TROOST) [2]).

Ick ben geboren in het quaed,
Quaed dat ick noch niet naer en laet,
Hoe wel het mijn gemoed verstaet,
Maer dat van quaed tot erger slaet,
Daer vleesch en wereld nae mij staet,
Met haer betreckelick gelaet,
En daer de Duyvel om mij gaet
Tot alle mogelicke schaed.
In desen kommerlicken staet
En ben ick doch niet buyten raed,
Daer komt mij eene hulp te baet
Daer ick mij eenigh op verlaet,
Myn Rechter is mijn Advocaet.

Ib. eod.

Trijn was eerst niew gehouwt,
En speelde met haer sacht vell,
Als waer se niet getrouwt.
En seght ghij wat, sij lacht wel.
Ick segg niet, maer ick saght wel,
Tryn magh niet, maer sij magh 't wel.

Hofwyck 16. Nou.

(VAN AEL) [3]).

Daer gaet uw' maeghd, zeij Christiaen,
En sagh ons' Ael den hoeck om gaen:
'Khoop, seid ick, datter niet mis-seidt is,
Ick weet altoos dat het mijn' meid is.

Ib. eod.

(DEUGHT TE LAET) [4]).

Ghij soudt wat spaeren, seid ick, Ian:
Ey lieve, seid hij, beidt wat.

---

1) K. b., II, 109. — Zincgref, II, 38.
2) K. b., I, 66. Het HS. heeft geen titel.
In marg.: Rom. 7. 23.
vs. 11 *eene hulp* K. a.: *een behulp*
3) K. b., II, 205. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 205. Het HS. heeft geen titel.

Myn bors is le'gher als mijn' kan,
Hoe meent ghy dat ick spaeren kan,
Want die wat spaert die heit wat.

Ib. eod.

Ter kercken hoorenw' ons gebreken [1]);
Maer waght u daermen 'tvonnis veldt:
Een Pharrer magh geweldigh preken,
Maer Heeren spreken met geweld.

Ib. eod.

(SCHEPENDOM) [2]).

Van waer 'twoord, Schepen, komt weet niemand uyt te leggen.
Magh icker wat toe seggen,
Naer mijn slecht recht gevoel
Is d' Admiraliteit de rechte Schepen-stoel.

Ib. eod.

Pier haet de Cruijssen inde Kerck [3]);
Sij moeten uyt de glasen,
Van Muer, van Orgel, en van Serck:
Ick houd 't voor viesevasen:
Want Cruijssen berght hy toch tot sijnent vranck en vrij,
En rekents' in syn' Bors voor geen' afgoderij.

Ib. eod.

(AEN EEN SLECHTEN PREDICKER) [4]).

Ian staet en rammelt op den Stoel,
En houdt sich voor een predick-baesje,
En maeckt niet als een holl gewoel:
Ian, heet ghij dat een' predicatie?
Mij dunckt ghij zijt een predick haesje.

Ib. eod.

(IAN OP STOEL) [5]).

Ian was een Advocaet, en, met een' B, wind-breker;
Nu is 't een Predicant, en met een' P, wind-preker.

Ib. eod.

---

1) K. b., II, 107. — Zincgref, II, 40.

2) K. b., II, 205. Zonder titel in het HS.
vs. 1 *weet niemand* K. a.: *is qualick* — vs. 2 K. a.: *Maer seid' een Varend man, magh icker wat toe seggen,*

3) K. b., II, 107. — Zincgref, II, 41.

4) K. b., II, 205. Het HS. heeft geen titel.

5) K. b., II, 205. Het HS. heeft geen titel.

(IANS BEDENCKEN) [1]).

Claes houdt syn afkomst wel bewesen,
Mits dat sijn' opkomst zij gepresen:
Sijn inkomst weet hij selver best,
Hij laet een yeder in syn wesen,
Soo maer mijn uytkomst goed magh wesen,
Wat vraegh ick, seght hij, nae de rest?

Hofwyck 17. Nou.

Ian geeft Collatje weeck voor weeck:
Gewint hij dat van syn gepreeck?
Iae, sulcken sopp kan hij 'r op maken:
'T Kerck-patronaetschap magh hem raken
All wied'er aen geraken kan;
Ian heeft 'er de Collatie van.

Ib. eod.

(NIEUW INKOMEN) [2]).

Een Paepje sat en soop
Met negen van syn' boeren,
Daer quam een and'ren hoop,
Die sloeghse platt als loeren:
Sij kregen stoot en dreigen toe,
Elck most syn deeltje dragen,
De Paep en hadd geen klagen,
De Thiende quam hem eigen toe.
Doch seid hij evenwel, 'twas wat meer dan hij miende.
Was 'twat niews, domine? dat heet novale thiende.

Ib. eod.

EEN ARM DORP.

De Pastoor die m'ons geeft
Magh hier dien naem wel voeren,
Omdat hij pas 'toor heeft
Van thien twaelf kaele Boeren.

Ib. eod.

(GEKRUYSTE WOONINGH) [3]).

Een' wooning die voll Cruijssen is,
Hoe komt die aen quaed Suĳvel?

---

1) K. b., II, 205. Het HS. heeft geen titel.

2) K. b., II, 206. Het HS. heeft geen titel.

vs. 9 *evenwel, 'twas wat* K. a.: *'t was wat niews en vry* — vs. 10 *Was 'twat niews* K. a.: *Een Boer sprack*

3) K. b., II, 206. Het HS. heeft geen titel.

Die 't Suijvel daer bederft, gewiss
Dat is een Geusen Duijvel.

Ib. eod.

Kees liep met Elsjen inden elst,
En soendes' als een Mossje:
Sijn moertje vraegden op haer felst,
Wat doeje voor je kossje?
Siet, moertje, seid' hij, hoe ick sweet,
Ick will wel hebbe datje 't weet,
Ick werck in 't Elsen bossje.

Ib. eod.

Ick sprack een' Duytscher van de Pest.
Die noemden hij mij staegh die Best:
Die Beest! docht ick; de booste plagen,
Zyn dat de beste van ons' daghen?
Mich dunckt der Herr redt zu motest.

Ib. eod.

(VAN IORDENS LIEVE HUYSVROUW) [1]).

Mij dunckt ghij tracht met reden, Iorden,
Pestmeester vande Stadt te worden;
Ghij hebtse lang in huijs gehadt
En geen' besmetting af gevatt;
'Kmeen van uw wijf in Oost en Westen
De vinnigste van alle pesten.

Ib. eod.

(DIRCK TEGEN DE PEST) [2]).

Loef soeckt de Pest t' ontgaen met drincken;
Want alle vocht blust alle vier.
En, seght hij, 'kben soo boos op dat verslindend dier,
Kost ick, ick soud het in een' lepel nats verdrincken.

Ib. eod.

CLAES OP WRAECK UYT [3]).

Neel weerden haer met klauw en tand
En beet Claes op sijn hand: dat heeft hij niet vergeten;
'Kweet dat hij 't wreecken sal, en dat van goeder hand,
Hy isser op gebeten.

Ib. eod.

---

[1]) K. b., II, 207. Het HS. heeft geen titel.

[2]) K. b., II, 207. Het HS. heeft geen titel.

vs. 1 *Loef* K. a.: *Dirck*

[3]) K. b., II, 398. In 2 HSS., het eene met den titel, het andere met den datum.

vs. 3 *en dat van goeder hand* 1 HS. en K. b.: *als was syn' hand vermant*

(KEES IN 'T ONTSAGH) [1].

Kees stond en roemde voorde Mast,
Wat pass ick op myn wijf haer baeren en haer bassen!
Ick seide, 'kweet niet, Kees, of ghijder wel op past,
Maer 'ksieder u op passen,
Als vreesde ghij sy moght u byten als sij bast.

Ib. eod.

(AEN IAN) [2].

Uw wijf baert als een duijvel, Ian;
Is 'twonder dat sij baeren kan,
Daer sij soo lang gebaert hadd
Eers' haer met u gepaert hadd?

Ib. eod.

(OUDE IONCKER IAN) [3].

Trijn wouw met kracht een Ionckh.r trouwen.
Soo nam sij Ionckh.r Ian den Ouwen:
Nu seght sij, 'tis een Ionckh.r maer
Sij wensten Ian een Ionck heer waer.

Ib. eod.

(ERVAEREN TEUN) [4].

Teun heeft eens aen een wijf geweest:
Nu derft hij niet ver-trouwen:
Het schijnt hij van gevoelen vreest,
Hij derft geen wijf vertrouwen.

Ib. eod.

(HOUWEN EN HOUWEN TWEE) [5].

De Peerden kosten veel van weij
En meer op stall te houwen:
Soo klaeghde Ioris; en ick seij,
'Khadd liever een klein Bosch als een groot peerd te houwen.

Ib. eod.

Ian sey, de Mey-maend komt, wij sullen inde wey gaen:
Syn' kind'ren waeren blij, en dochten daer valt melck,
En spoelden elck sijn kelck:
Maer t'huijs gaf hijse weij, dat hiet hij inde weij gaen.

Ib. eod.

1) K. b., II, 207. Zonder titel in het HS.
2) K. b., II, 207. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 212. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 212. Het HS. heeft geen titel.
5) K. b., II, 212. Het HS. heeft geen titel.

(WEITSIGHEIT) [1]).

Het woordeken van weidsch, komt dat niet vande weiden,
Daer sich moij' meissjens met moy' knechjes gaen vermeiden?
My dunckt jae; en my dunckt, naer u de kapp staet, Griet,
In 'tkomen uyt de weij, dat ghy'r all weidsch uijt siet.

Ib. eod.

(LEEPE CLAES) [2]).

Hoe sietgh'er sus uijt, sey mij Claes,
Ghij zyt niet wel, 'ksiet aen uw' oogen:
Ick sie daer wel uijt, seid ick, Baes,
Maer d'uwe twee, die noijt en droogen,
Naer ick het aen 'tfatsoen besluijt,
Goe Claes, ghij siet daer niet wel uijt.

Ib. eod.

(FOP VOLDAEN) [3]).

Fop hadd gevallen in blaeuw' oogen:
Die hadden op hem sulck vermogen,
Dat hij d'er Maey om heeft getrouwt;
Daer werdt hij somtyds af getouwt.
Nu 's Fop versaedt, en ick bedrogen,
Soo hij niet meer als oijt van twee blaeuw' oogen houdt.

Ib. eod.

(DEN AENHOUDER) [4]).

Den aenhouder verwint, sey Jan de Bruydegom:
Drij dagen nae sijn trouwen
Begost hij aen te houwen.
'Twijf houdt hem voor een' Tromm
En slaet hem blauw en kromm
Dat hijd'er bij blijft leggen:
Den aenhouder verliest, heeft hij nu leeren seggen.

Ib. eod.

(SLECHT ONSCHULT) [5]).

Daer is een veldheer, naer mijn' sinn,
In groote schand vervallen.
Hy seght, 'ten viel hem niet eens in;
Dan dat seght niet met allen:

---

1) K. b., II, 204. Zondor titel in het HS.
2) K. b., II, 209. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 209. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 209. Het HS. heeft geen titel.
5) K. b., II, 208. Het HS. heeft geen titel.

'Ten viel hem niet eens in, 'tis waer;
Want als 'them ingevallen waer
Hij waer niet ingevallen.

Ib. eod.

Hoe hebben Predicanten vrouwen [1]?
Riep paepsche Neel; 'ksey ja se trouwen,
Verstaet ghij 't, Neel, 'ksegg ja, sy trouwen.
Wat woudt ghij se doen doen, als Papen, hoeren houwen?

Ib. eod.

HAEGSCHE MEVROUWEN [2].

Wat zijnder vrouwen inden Haegh!
'Ken kanse niet onthouwen.
En 'tgoedje groeyt noch alle daegh,
Ick hoev'er geen' te trouwen:
Want, daer ick mij schier af verzaegh,
'Tzyn alltemael men vrouwen.

eod.

Wat soeckt ghij sonder end u selven te verhoogen [3]?
Ian, God siet nederwaerts; ghij raeckt hem uijt der oogen.

18. Nou.

(LOOSE WEWENAER) [4].

Claes hadd vijf kinderen, en vrydd' een' tweede vrouw,
Die 'r niet af hooren wouw;
Staegh leys' hem voor syn neus die jonghe vijf gesellen,
Staegh hiel hem Claes soo slecht of hij geen vijf kost tellen.

eod.

Men vraeghde, wat 's de langste dach [5]?
Myn Boer, die niet gewacht heeft,
Dat ick mijn' Almanach door sagh,
Zeij, Landheer spaert uw' moeijt, dats die den kortsten nacht heeft.

eod.

---

[1]) Zincgref, II, 42.
[2]) K. b., II, 209. In 2 HSS., één met den titel en den datum 20 Nov.
vs. 5 niet in K. b.
[3]) K. b., II, 113. — Zincgref, II, 53.
[4]) K. b., II, 209. Het HS. heeft geen titel.
vs. 4 *kost* K. a.: *kon*
[5]) K. b., II, 113. — Zincgref, II, 53:
Ein Schülerknab ward gefragt: Welches der längste Tag in Jahr were? Antwortet: Der die kürtzeste Nacht hat.

Hoe qualick schickt de Minn
Dien Bruygom bij die Bruyd!
Sy heeft 'er goe sinn in,
Hij heefter goe sinn uyt.

eod.

Kees, zey'ck, zijt ghij sonder schaemte [1])?
Gh' hebt een peerd als een geraemte,
En ghij laedt het sonder end:
Niet met allen, zeij de vent,
Kost ick by malkander schrapen
All de Deughd van all de papen,
'Ksouwse noch wel laden toe
En mijn' meer en wierd niet moe.

19. Nou.

(MATH. 19. 4) [2]).

Saligh is der kind'ren lott:
Iongh gestorven, vroegh by God.

19. Nou.

(CLAESENS GOEDE WENSCH) [3]).

Claes wordt geslagen van syn' Claer,
En weet haer backhuijs niet te snoeren:
Daer tegen wenscht hij niet, goe vaer,
Dan dats' in 'tgoud beslagen waer,
Daer sij noch hand noch mond kost roeren.

eod.

(VOORSLAGH) [4]).

Neel sey s' haer eens beslapen most
Eer dat sij Pieter gunnen kost
Een vrolick heitjen daer syn' sinnetjens op liepen.
Neel, zeide hij, zijt ghij soo nae ree?
Vier ooghen sien wat weer als twee,
Wat seghj', of wijder eens malkand'ren op besliepen.

eod.

---

1) K. b., II, 113. — Zincgref, II, 54.
2) K. b., II, 204. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 208. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 208. Het HS. heeft geen titel.

Siet ghij dien proncker met syn' goude keting om [1])?
Hij draeghter alle daegh een' andere. waerom?
Hy hoefter alle daegh een and're, sou m' hem houwen.
Gemeene gecken kan m' in eene wel betrouwen.

eod.

Ick hoorden een' student in Rechten kluchtigh seggen [2])
Van een moij meisje blond,
Dat in syn' oogen stond,
Dat 's een braef *Pultrum* om syn *Corpus* op te leggen.

eod.

(VOOR DE MANCKE) [3]).

Een kreupel Soldaet
Moet staen daer hij staet;
Dat kanmen maer hopen
Van die konnen loopen.

19. Nou.

Ick vraeghd' onnooselick een zeeman voor TerHeide [4]),
Wanneer is Garnaet best en Crabb en kleine viss?
De zeeman loegh mij uyt, gaf mij bescheid, en zeide,
Als 'er geen groote visch meer te bekomen is.

eod.

Is s' uijt de Boere-miss? riep een moy Papen-nichtje [5]);
Ia, sprack een Boerewichtje,
Haest u wat, soete kind,
De Hoeremiss begint.

20. Nou.

(TRUY TEGEN TEUN) [6]).

Truij heeft een vrolick hert en wouw wel niet als smeeren;
Teun heeft een schrepel hert en wouw wel niet verteeren,
En Truyens meeste vreughd is Teunens meeste smert.
Dat 's wel hert tegen hert.

eod.

---

1) K. b., II, 114. — Zincgref, II, 54.
vs. 3 *and're* K. a.: *niewe*
2) K. b., II, 114. — Zincgref, II, 57.
3) K. b., II, 208. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 114. — Zincgref, II, 54.
vs. 4 *'er* K. a.: *daer*
5) K. b., II, 114. — Zincgref, II, 54.
6) K. b., II, 208. Het HS. heeft geen titel.

Een schipper wierd sijn schip beslagen in Bretagnen,
En 'tkoste veel Castagnen,
Veel suycker en veel most,
Eer hij 't ontpleiten kost.
In 'tscheiden vande reede,
Wel, zeid hij, dit 's geen rede;
'Kberoep mij op mijn moer,
Die schreef het op haer vloer
En heeft mij menighmael geseght, soo 't quam soo 'tvoer.

eod.

(VOOR EEN MANCKEN DEUGHNIET) [1].

Wat seght ghij van dien kreup'len mann,
Is dat de grootste lichtmis, Ian,
Die over voeten gaen kan?
'Tis all schier dat hij staen kan.

eod.

Ian luystert nae syn' eighen' woorden [2]:
Als ijeder hem soo geeren hoorden,
Als hij syn selven inde Kerck,
Wy raeckten noyt ten einde werck.

eod.

Daer riep een vent, Brand, Brand [3]:
Ick vraegden, aen wat kant
En wiens huijs het moght gellen?
Hij riep all, Brand, gesellen,
En ick all weder, waer?
Ick weet niet, seid' hij: maer
'Kwouw yemand vier wouw maken,
Soo dat ick moght geraken
Daer ick mij warmen sou,
Want siet ick sterf van kou.

eod.

Ick ben soo goed als ghij [4]),
Is 'teerst' en 'tleste woord van vrouwen als sy kijven.
'Twas gist'ren Griet haer eerst', en 'tmost het leste blijven:

1) K. b., II, 208. Het HS. heeft geen titel.
2) K. b., II, 114. — Zincgref, II, 55.
3) K. b., II, 114. — Zincgref, II, 55.
4) K. b., II, 109. — Zincgref, II, 56.

Maer, 'tis niet waer, sey Fij,
De beste van twee wijven
Ten minsten nu niet, Griet,
Want, dat ghy 't wel verstaet, ghij zyt quaed en ick niet.

21. Nou.

Van twee Gesusterkens was Bettje jongst geboren [1]),
En wierd ten houwelick voor d'andere versocht.
De moeder wou niet hooren,
Wat datm' haer seggen moght:
De voortrouw, seyse, docht h'er,
Quam toe de oudste dochter:
Waerom, Mameer, sey Bett,
De jonghste kinderen leit m' emmers eerst te bedd.

eod.

Daer liep een niewtje door de stadt [2]),
Dat Ian bij Neel geslapen hadd.
Neel schutten 't op haer wapen,
En sloegh het inden wind,
Want, seij s', hadd Ian geslapen,
Soo waer ick niet met kind.

eod.

(VAL OP VAL) [3]).

Truij heeft een speel-kindje gekregen:
Nu isser noch een onderwegen.
Wel seght het Spreeckwoord en met reen,
Een ongeluck komt niet alleen.

eod.

Dirck wierde Geus geschouwt om datter niet een kruijs [4])
Noch in sijn huijs en stond, noch voor, noch op sijn huijs:
Maer, seid' hij, Domine, gaet dat oock all te deghen?
Ick sie ghij stelt het Cruijs in Hagel, Sneew en Regen;
Ick vier 't veel heiliger, soo gh' op mijn wijfje lett,
Ick hebb het Cruys in huijs, en meestendeel in 'tbedd.

Hofw. eod.

---

1) K. b., II, 109. — Zincgref, II, 56.
vs. 4 K. a.: *Wat datter Bett toe broght.*
2) K. b., II, 110. — Zincgref, II, 56.
3) K. b., II, 209. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 110. — Zincgref, II, 58.
vs. 1 *wierde* K. a.: *wierd voor*

Claes is schier zeventigh, en trouwt met een moy dier [1])
Van een en twintigh schier:
Wat hebben spotters daer haer' tanden mé te stoken?
Dorr hout en is niet quaed om jongh vleesch by te koken.
Ib. eod.

Ian, inde wandling, Hans den Langen [2]),
Verweet syn' Buerman kleine Claes,
Hy was niet hooger als een Caes.
Claes was voor dat gat niet te vangen,
En wist het hem soo weer te langen,
U moer is wel bekent in stadt,
Ick hebb maer eenen vaer gehadt.
Ib. eod.

Wat hebt ghij mij te jonck'ren, Geck [3]),
Sey d'eene Beest aen d'ander':
Den andre zeij, dat 's geen gebreck,
All gunnen wij 't malkander.
'Tis toch de mode, dat ghij 'tweet,
Datm' alle Gecken jonckers heet.
Ib. eod.

Hoe veel die Henn, fyn mann, hoord' ick een' Landsknecht vragen [4])
Een huijsmann die syn wijf ter merckt bracht op syn' wagen:
De Boer syn' antwoord was genuchelick: Hy zeij,
Die Henn is mij niet veil, maer wel haer naeste Eij.
Ib. eod.

Dirck sagh van sijn' twee Broers een' tot de Galgh verwesen [5]),
Een uyt de Leidsche Kaegh verdroncken inde Meer:
En sprack verheughelyck, dit 's een goed Broer-jaer; Heer,
Of 'tnaeste jaer soo goed een Suster-jaer wou wesen!
Ib. eod.

Een hoogh-geboren vorst verweet een' ongeboren [6]),
Hy waer geen vorst geweest hadmen 't hem niet geschoren:

[1]) K. b., II, 110. — Zincgref, II, 59.
[2]) K. b., II, 110. — Zincgref, II, 59.
vs. 1 *inde wandling* K. a.: *by 't gepeupel*
[3]) K. b., II, 110. — Zincgref, II, 66.
[4]) K. b., II, 111. — Zincgref, II, 69.
vs. 4 *wel haer naeste* K. b.: *mergen wel haer*
[5]) K. b., II, 111. — Zincgref, II, 70.
[6]) K. b., II, 111. — Zincgref, II, 72.
vs. 2 *hadmen 't hem niet* K. a.: *ten zy hy 't waer*

De Bischopp stond het toe, en, was hij vorst gemaeckt,
Hij wass'er door den wegh van eeren aen geraeckt,
En om syn' deughd geVorst, daer aen kost geen gebreck zijn,
Maer een geboren Vorst kost wel een groote geck zijn.

Ib. 22. Nou.

(NEELS VOORSICHTIGHEIT) [1].

Grijp ick u somtijds by der hand,
Ghy schrickt, als waer de mijn' in brand
En d'uw' als zwavel aen te steken:
Ghij wilt wel lacchen, schynt, en spreken,
Maer met geen' fommelingh daer bij:
Neel, wien mistrouwt ghij, u of mij?
Wat meent ghy dat hier Neel op zeide?
Houdt uw hand t'huijs, 'kmistrouw ons beide.

Hofwijck 22. Nou.

Een Boer sprack, Thien geboden [2],
Gemanne, 'tis wat grof:
Daer wasser ien eboden,
En 'tliep'er slordigh of.
Gedenck je niet van Adam,
En hoe hy an sen scha quam,
Hy wist gien raed om ien,
Hoe klaere wy 't met thien?

Ib. eod.

Wie hadt ghij 'tliefste, Trijn, van all de seven Mans [3])
Die bij u zyn versleten,
Pier, seid ick, Barent, Claes, Dirck, Iacob, Hein, of Hans,
Of is 't u schier vergeten?
Vergeten? sey sij, neen; 's hadd s' all' seer wel besint,
Maer staegh de levende meer als de doo' bemint.

Ib. eod.

Claes, denckt ghij altoos quaed, en kan ick noijt ontgaen [4])
Uws herten argewaen?

---

1) K. b.; II, 210. Het HS. heeft geen titel.
vs. 5 *fommelingh* K. a.: *tommelingh*
2) K. b., II, 111. — Zincgref, II, 74.
vs. 1 *Een Boer* K. a.: *Boer Jan*
3) K. b., II, 111. — Zincgref, II, 75.
vs. 5 *'s hadd* K. a.: *'k had*
4) K. b., II, 111. — Zincgref, II, 75.

Gedenckt aen 'tnegenste van 's Heeren thien geboden,
Daer werdt het u verboden:
Want weet ghij wat het is,
'T is binnen u van mij een valsch getuijgheniss.

Ib. eod.

(PIER EEN-OOR) [1]).

Pier heeft syn rechter oor lest aen de kaeck gelaten:
Men magh hem dan voortaen wel wat boetveerdighs praten;
'T en gaet hem nu niet meer, den Guijt,
Het een oor in en 't ander uijt.

Ib. eod.

Dien uijl, die stadigh vloeckt by Hemel of by Hell [2]),
Geloov ick niets te wel;
Hy schynt het oock te mercken,
En daerom alle dingh by eede te verstercken.

Ib. eod.

DROOM, VANDEN 24. NOV. 1654. AEN EEN OUD TROUW-SUCHTIGH VRIJER [3]).

Ick sagh een' ouden Haen, die mij wel heugen magh,
(Ick droom; ick sagh het niet; ick droomde dat ick 'tsagh)
Ick sagh een' jonghe Henn, die 'ck niet en kan vergeten,
Die t'samen ongemoeyt de straet langs liepen eten,
En waeren, soo mij docht, niet all te noo by een.
Ick sagh, de Meester quam en bond se been aen been.
Gekoppelt aten s' oock, maer 'tscheen het viel haer lastigh;
Den Haen wierd moeyelick, het Hennetje wierd quastigh,
De halve vreughd was uyt; men trock Oost tegen West,
Dan wou den Haen op straet, dan wou de Henn op 'tnest,
Elck was syn' Vrijheid quijt, dat maecktese bey korsel,
Sy wenschten, meen ick wel, haer touwtje beij te morsel,
En elck weer dat hij was. Hoe 'tghing en weet ick niet,
Want ick wierd wacker, en nu waeck ick, als ghij siet,
En, vriend, ick waeck voor u: haest u niet met uw Trouwtje,
Of denckt wel seven mael aen mijn' Haen en syn touwtje.

Statim a somnio 24. Nou.

---

1) K. b., II, 211. Het HS. heeft geen titel.
vs. 2 *boetveerdighs* K. a.: *boetveerdigh*
2) K. b., II, 112. — Zincgref, II, 76.
3) K. b., II, 203.
vs. 4 *ongemoeyt* K. a.: *wel genoeght*

Een snapper heeft niet min als tweederley gebreken [1]):
Want die niet swijgen kan heeft geen verstand van spreken.

Hofwijck 28. Nou.

Daer zijn twee gecken inden Haghe [2])
Die 'ck beij belacch, en bei beklaghe.
Maer wien van beide, meent ghij, meest,
Die de Dood wenscht, of diese vreest?

Ib. eod.

Ian sat en huckten op syn' hielen [3]),
Daer hem drij stroopers overvielen:
Maer, mannen, zeid' hij, gunt mij tijd,
Soo ghij rechtschapen Carels zijt,
Dat ick mijn broeck eens op magh trecken.
Sij zeiden, Ia: Wel, seyd' hij, gecken,
Wacht ghij dat daer ghij staet en siet,
Nu doen ick 't in drij dagen niet.

Ib. eod.

Ieanne en la fleur de son printemps
Prend un mari de soixante ans.
Ieanne va prattiquer en somme
Tout ce que dans la Bible on lit;
Elle despouïlle le viel homme
Et le va coucher dans son lict.

Hofwyck 29. Nou.

Claes wierd gebeden van twee Ioden [4])
(Twas Sabbath, en haer 'twerck verboden)
Hij wild' haer redden, en wat ras,
Een kalf dat half verdroncken was.
Hy zeij, en antwoorde ter degen,
Hebt gh' u belett, ick hebb het mijn,
En merghen sal 't mijn Sabbath zijn,
Dan komt het mij noch min gelegen.

Ib. 29. Nou.

---

[1]) K. b., II, 112. — Zincgref, I, 29.
[2]) K. b., II, 112. — Zincgref, I, 22.
vs. 4 *de Dood wenscht* K. a.: *wenscht om sterven* — *diese* K. a.: *die 't*
[3]) K. b., II, 112. — Zincgref, I, 35.
vs. 5 *eens* K. a.: *weer*
[4]) K. b., II, 112. — Zincgref, I, 4.

(LANGE NEEL) [1].

Neel is geen knechje, dat's waerachtigh,
Maer als een knecht soo groot, soo machtigh:
Soo wordt'er dan oock wel geseit,
Neel is geen Meissje, maer een Meid.

Ib. eod.

Ghij hebt seer veel gelesen, Ian [2]),
Maer noch niet all, dat kan niet wesen.
Dan hadt ghij 'tmeest doorlesen, man,
Hadt ghij u selven wel doorlesen.

Ib. eod.

(SCHADE VAN LEDIGHEIT) [3].

Des menschen Hoofd of Hert soeckt altoos wat te maelen,
En daer moet stoff toe zijn, all souw mens'er toe haelen.
'Tvermaelt sich anders en 'tverslytt sich als den Steen
Die maelt als waerd'er Coorn, en daer en is'es geen.

Ib. eod.

Quelt u, Claes, dat een mann die u veel quellings gaf [4]),
Ter kercken is gebracht in een gemarmert Graf?
Laet ick uw' botheid schaven,
'Kweet daer wat anders af:
'Kwensch all' uw' vijanden en all' de myn' als Graven,
Of Coninghen begraven.

Ib. eod.

Waerom will ijeder een aen 'troer [5]),
En op het Kussen met het wapen?
Dat 's goed te weten, seyd' een Boer,
Daer zijn geen' gecken toe geschapen,
En elck soeckt die getuijgheniss
Dat hij geen Geck geschapen is.

Ib. eod.

---

[1]) K. b., II, 211. Het HS. heeft geen titel.

[2]) K. b., II, 112. — Zincgref, I, 20:
Dieser Mannlicke Keyser (Hendrik IV), welcher zwey vnd sechtzig Feldschlachten mehrntheiln mit Sieg vollbracht, pflegte diesen Spruch sehr im Mund zu führen: Ihrer viel wissen viel, aber sich selbst hat noch niemand auszgelernt.

[3]) K. b., II, 211. Het HS. heeft geen titel.

[4]) K. b., II, 112. — Zincgref, I, 20.

[5]) K. b., II, 113. — Zincgref, I, 31.

Den Adel, wel verdient, is hooghelick te loven [1]),
Maer, hoe men 't noemen will, het is een menschen gunst.
Geleertheit, wel beploeght, komt evenwel van boven,
En, of de mensche sweet, den Hemel schenckt de kunst.
Het scheel bestaet daer in, dat met syn' Gulde Brieven
Een Koningh op een' dagh veel dusenden gerieven
En soo veel Boeren eel met een woord maken kan,
Maer all' de Coninghen, wanneer sy 't ondernamen,
Van soo veel Boeren stoff met all' haer' krachten t'samen,
In dusend daghen tyds niet een' geleerden Mann.

1. Dec.

Beduydt grijs haer bekommering [2]),
Gelyck'er meest af werdt gesproken,
Renier, soo is 't een seker dingh,
Ghij hebt uw hoofd niet veel gebroken.
Maer nu en zijt ghij noch niet wijs
Waerom uw backhuijs is soo grijs;
Nochtans siet 'tis de selve reden:
All' uwe sorgen en gebeden
Zijn door uw' leck'ren mond op kost en dranck belendt;
Van die bekommering is 't soo grijs daer ontrent.

eod.

(GOEMANSCHAP) [3]).

Khebb veel' quae' saecken aen goe' mannen sien verblijven,
Maer noijt geen' aen goe' wijven.

2. Dec.

(GOEMANSCHAP) [4]).

'Ksey dat mijns Buermans saeck gestelt was aen Goe mannen,
En daer med' allen twist eens voor all uytgebannen:
Goe mannen, riep Marij, daer toe soo segg ick neen,
Want Ian, mijn grimmer, is van die goe mannen een.

2. Dec.

---

1) K. b., II, 105. — Zincgref, I, 47.

2) K. b., II, 105. — Zincgref, I, 32.
vs. 8 *All'* K. a.: *Want all'* — vs. 9 *door* eerst: *om* — vs. 10 *soo grijs daer* K. a.: *daer soo grijs*

3) K. b., II, 211. Het HS. heeft geen titel.

4) K. b., II, 207. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *mijns* K. a.: *mijn'* — vs. 2 *voor all* K. b.: *seffens*

(KREUPELE LOUW) [1]).

Louw was syn been aen stucken;
Soo liep hij op twee krucken
Van d'een in d'ander kroegh.
My docht het was wat vroegh.
Ick vraeghde lichte Louwtje
Hoe dat syn wijf verdroegh?
Ho, seid hij, vriend, en loegh,
Ick vraegh 't niet aen mijn vrouwtje,
Tgaet op een andren boegh,
'Kdoe't op mijn eighen houtje.

eod.

(EEN GEHANGEN DIEF) [2]).

'Twas seker een gerechtigh Heer,
Die mij dit sterven heeft bevolen:
Hebb ick van boven neer gestolen,
Hier hang ick oock van boven neer.

3. Dec.

En suitte des commandemens [3])
Que dans Spa vous me fistes,
Voyci tout mon voyage en rime; mais je ments,
Ce n'en sont que les gistes.

4. Dec.

(DONO LICORI. GUARINO) [4]).

Licoris gaf een' Roos
Aen 'tknechje dat sy koos,
En kreegh'er sulcken bloos af,
'Tstond of een' Roos een' Roos gaf.

5. Dec.

Op 'thoeckje vande Merckt staet Galgh op Galgh verheven,
En Ian is d'eer gegeven
Van d'aller opperste te cieren met syn' hals:
'T geluckt hem wel in als:

---

1) K. b., II, 206. Het HS. heeft geen titel.

2) K. b., II, 206. Het HS. heeft geen titel.

3) Het HS. is bij de Korenbloemen; het versje behoort bij dat *Aende Vrouw van Merode* (zie blz. 133).

4) K. b., II, 531. In K. a. luidt de titel: *Vyt het Italiaensch van Guarino. Donò Licori à Batto.* Zie op Sept. 1657.

Eens was hij baes in 'trooven
En nu op dese plaets
Weer boven all' sijn' maets;
Ian heeft syn lot te loven,
Hy is het hoeckje boven.

6. Dec.

Claes klaeght, hij is soo moe van ondeughd en van sonden [1]),
Hy wenscht sich aen een' kant
Daer gheen' en wierd gevonden.
Iae, Claes, maer in dat land
En waeren dan geen' menschen
Maer Engelen te wenschen,
En, soudt'er voorts wel gaen,
Soo blyft'er ghij van daen.

eod.

(IAN BIJSTER 'SWEEGHS) [2]).

Een Heer wees Ian een' wegh;
Die leiden hem in plassen,
In modder en morassen.
Wel, zeid' hij, wel ick segh,
Men magh'er wel af preken
Van wat de Heeren spreken;
Hier sitt ick vast en kijck
Ten ooren toe in 'tslijck,
En moet ick noch all prijsen
All wat de Heeren wijsen?

6. Dec.

(VALSCHE ROUW, OPRECHTE SCHRICK) [3]).

Trijn hoorde dat haer mann van roovers was besprongen
En doodelyck gequetst: haer ooghjens bey ontsprongen,
(Beij kosten sy die kunst en haddens' altoos ree)
Sij weende bitterlick, of dé' all of sy 't dé':
Ten lesten wierdt het ernst, en Tryn begost te baeren.
Als vrouwen doen die baeren,
Alsoo de tydingh quam, haer mann waer omgebracht:
Want sij verstond, men hadd haer mann weerom gebracht.

7. Dec.

---

1) K. b., II, 105. — Zincgref, I, 49.
2) K. b., II, 213. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 213. Het HS. heeft geen titel.

(IAN ONSCHULDIGHT) [1]).

'T is waer, 'tgelyckt een' manslagh:
Maer evenwel den anslagh
Died'er de schouth op heyt
Is alltemael bedurven:
Dus heeft het Ian verkurven;
Hij heefter onlanx een in 'tbosch ter neer geleijt,
Maer 'twas een' moije meyd,
En s' en is niet gesturven.

eod.

Ghij zijt soo boos, Andries, en soo geluckigh toe [2]),
Dat ick geen beter blijck van 't eewigh tweede leven
Als u en weet te geven.
God is gerechtigh, vriend, en ghij verdient syn' roe'.
Hebt ghys' hier niet te vreesen,
'Tmoet eens hier namaels wesen.

8. Dec.

Een mall berekenaer van yeder eens geslachte [3])
Beloofde mij het mijn'
Door een' gerechte lijn
Tot Noahs Arcke toe t'ontcijfferen: Ick lachte
En seid hem, goede vriend, ick bidd u laet dat vrij,
Dan wierden wij te nae verwanten ick en ghij.

8. Dec.

(IAN DE SLOCKER) [4]).

'K hebb Ian alleen te gast gebeden,
En hebber meer schae's by geleden
Als hadd'er drij of vier gebrast:
My dunckt Ian is een dapper gast.

11. Dec.

Een mann hiet Brasser, en hij was 't [5]):
'T is niet te seggen of syn erven
Meer droef als blij zijn om syn sterven,
Soo naer hadd hij 't all op gebrast.

eod.

---

1) K. b., II, 213. Het HS. heeft geen titel.
vs. 3 *Died'er de schouth* K. a.: *Die daer de Schouth* K. b.: *Die 'r de Baillieu*
2) K. b., II, 104. — Zincgref, I, 53.
3) K. b., II, 104. — Zincgref, I, 62.
vs. 6 *Dan wierden wij* K. a.: *Wy wierden soo*
4) K. b., II, 214. Het HS. heeft geen titel.
5) Misschien doelt het versje op Govert Brasser, die, na verschillende ambten te hebben bekleed, in 1636 Thesaurier-generaal der Unie werd en in April 1654 stierf (vgl. Aitzema, VIII, 79).

(DIRCK AEN 'T GEEWEN) [1]).

Ian heet een wacker mann;
'Khoor dat hy wacker eten
En wacker drincken kan.
Het moet all wacker heeten
Wat hij by nacht of dagh
Of doen of laten magh.
Daer komt hij uijt syn bedd, en doet noch niet als gapen:
Is 'twonder dat hij geewt die wacker heeft geslapen?

eod.

(SIET TOE) [2]).

All die wel sterft heeft wel geleeft:
Maer 'tis niet yeder een gegeven
Dat hij ten einde van 'tquaed leven
Noch tyd om wel te sterven heeft.

eod.

(VIERDAGHEN) [3]).

Soud' ick de Heiligh' daghen vieren,
Seid' een onnoosel Ambachtsmann,
Dat kan de rijcke by syn' vieren;
Daer weetmen tmijnent niet eens van.
'Ken hebb geen geld om Torf te koopen,
'Kweet hout noch Kolen te beloopen,
Hoe kan ick vieren nacht of dagh?
Maer lydtmen dat ick wercken magh,
Soo weet ick raed selfs om te sweeten,
En, wilt ghy dat gheen vieren heeten,
Ten minsten salder wat geschien
Daermed' ick Torf en hout verdien.
In somma laet de Papen tieren,
'Kmoet wercken of ick kan niet vieren.

12. Dec.

(AEN NEEL) [4]).

Neel heeft een paer niew' schoenen aen,
Met goud en silver draed gelaen,
En daer een niew paer hosen bij
Van Engelsch' incarnate zij.

---

1) K. b., II, 214. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *Ian* K. a.: *Dirck*
2) K. b., II, 214. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 214. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 214. Het HS. heeft geen titel.

Nu zijn de rocken in de weegh;
Men siet het goedje niet te deegh,
En dingen diemen niet en siet,
Wat baet het of mens' heeft of niet?
Maer, Neel, daer is goed helpen aen:
'Kwouw op mijn' handen leeren gaen,
Gelyck de Coorde-springers doen,
En proncken soo met Cous en Schoen.

13. Dec.

(HOUT VOOR YSER) [1]).

Kees, waert ghij mijns gelijck ghij soudt mij niet lang dagen,
Ick bracht u lichtelijck 't Rapiertje voorden dagh:
Nu ghij bequaemer zijt om eicken hout te dragen,
En geen mann van myn' slagh,
Soo moet ghij noodtelick een mann zijn van mijn' slagen.

eod.

(NIEWE-SLAGH) [2]).

Als Tryn haer eerste mann niet naer syn sinn en kuijsten
All wat hij haer beval, soo sloegh hij haer met vuijsten.
Haer tweede liefste komt met stocken voorden dagh,
Nu heeft sij weer een mann, maer 'tis een ander slagh.

eod.

(WEL GEGIST) [3]).

'Ksey gisteren aen Ian, uw wijf kan 'tniet lang herden,
Ghij sult haest vader werden,
En wat sy dragen magh
Komt eer lang voorden dagh;
Soo wy daer pas af spraken
Begon de vrouw te kraken,
En s' is te middernacht
In 'tkinder-bedd gebracht.
Myn' gissing is all wel genomen,
Het kind is voor den dagh gekomen.

eod.

(IONGE BETTJE GEWAERSCHOUT) [4]).

Wat mooght ghij liggen trouwen, Bett?
Ghij zijt pas sestien jaeren.

---

[1]) K. b., II, 215. Het HS. heeft geen titel.
[2]) K. b., II, 215. Het HS. heeft geen titel.
[3]) K. b., II, 215. Het HS. heeft geen titel.
[4]) K. b., II, 215. Het HS. heeft geen titel.

Weet gh' hoe ghy staet te vaeren?
Van 'tkinder bedd in 'tkinderbedd.

eod.

(NEEL TROUW-REE) [1]).

Neel, zeid ick, zyt ghij sott, en soecktgh' allree te paren?
Ghij zijt pas vijftien jaeren.
Wel, zeys', is vijftien jaeren pas,
Soo paer ick emmers niet te ras.

eod.

(ONSEKER VERWACHT) [2]).

Ick hoor de li'en vast praten
Wat mij te wachten staet
Uijt Claesens rijcken staet:
Maer 'tkan my weinigh baten:
Claes sal mij wat nae laten,
Soo hij 't niet nae en laet.

eod.

(AEN SLECHTE MATHIJS) [3]).

Mathijs is een Haeghs kind geboren,
En, werden Schepenen gekoren,
Hy meent men magh hem niet verbij.
Maer, Thijs, daer hoort wat anders bij:
Tot Schepen-stoelen te bekleeden
Hoort wetenschap van recht en reden:
En hoe past u dat onderwind,
Die niet en zijt als een Haeghs kind?

15. Dec.

(YDEL BELOVEN) [4]).

Fy maent haer selven staegh, en seyt m' op alle straten,
U komt noch geld van mij; en staegh en is 't maer praten,
Daer geen geld op en volght: wat helpt my 'tpraten, Fij?
Altoos komt my mijn geld en noyt en komt het mij.

17. Dec.

---

vs. 3 *gh'* K. a.: *ghy wel*

[1]) K. b., II, 211. Het HS. heeft geen titel.

[2]) K. b., II, 216. Het HS. heeft geen titel.

[3]) K. b., II, 216. Het HS. heeft geen titel.

[4]) K. b., II, 217. Het HS. heeft geen titel.

(GELD IN DE HAND) [1]).

Claes, hoe wy 't cijfferen, en hoe wij 't overleggen,
U komt geld inde hand, daer valt geen tegenseggen.
Komt u geld inde hand van selfs? het magh wel zijn;
Ick en benij 't u niet, mits 't niet en zij van 'tmijn.

Hofwijck 22. Dec.

NOCH OVER DES HEEREN AVONTMAEL [2]).

Wel! dat de sondaer sich bekeer' en levend blijv',
Is dat des Heeren wensch in 'tmenschelick bedrijv?
Soo zyn wij buyten sorgh: want wien en soudt niet lusten
In leven en in dood op syn bekeer te rusten?
Iae, Heer, ick ben bekeert, en kom daerop aen 'tmael
Van dijn' gedachtenis en minnelick onthael.
Is 't niet bekeers genoegh? Siet, ick verfoey de sonden
Van mijn voorleden tyd, als ingevuijlde wonden
Daer mij de reuck af walght; Ick wenschte s'ongedaen,
Ick wenschte s' uijt den boeck gevreven daer sij staen,
Ick wenschtes' in het diepst van aerdrijck of van baeren
Verr van dijn aengesicht wegh en verduijstert waeren:
Is 't niet bekeers genoegh? Misrekenend gemoed,
'T en is niet halver weegh van daer ghij wesen moet.
'T berouwt mij van eertijds: wie soud het niet berouwen,
Wie en berouwt geen quaed die 't weet en kan onthouwen?
Maer is de man bekeert die 'tquaed onthouden heeft,
En seght het hem berouwt, en noch in 'tquade leeft?
En doen ick als ick ded' en lev' ick als ick leefde
Doe 'tquaed mij niet en rouwd' en ick God wederstreefde,
Gewentelt in het boos' en van de werld verheert,
En heet ick vol berouws, en ben ick wel bekeert?
Is mijn berouw beroem, en mijn' bekeeringh praten,
En maeck ick staegh mijn werck van seggen en niet laten?
Neen, door des Heeren hulp, 'k en trad niet als ick tree,
'K en lev' niet als ick leefd' en doe niet als ick dée,
'K en denck niet als ick dacht, 'k en spreeck niet als sy spraken,
Die met mij haer verbond en Gods geboden braken.
Is 'tnu bekeers genoegh? noch all ten halven maer,
Ten halven. Iae, mijn God, ick weet het, en 'tis waer;
Het vorighe verfoeijt en ernstelick berouwen,
Het jegenwoordighe vol ijever en onthouwen

---

1) K. b., II, 211. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *Claes, hoe* K. a.: *Hoe dat* — vs. 2 *U* K. a.: *Claes* — vs. 3 *u* K. a.: *hem* — vs. 4 *u* K. a.: *hem*

2) K. b., I, 56.

En is de volle boet van dijn behagen niet:
'T voornemen is de plicht daer dijn' genad' op siet:
Het opset hebt ghij lief, het ernstighe verloven
Van overpleegde sond begunstight ghij van boven
Met goeder ouderen barmhertighe versoen,
Als 'tkind belooft, 'ten sal 't syn leven niet meer doen.
Nu is 't bekeers genoegh: 'tvoorleden is berouwen,
'T toekomende verlooft. Maer sal 'tverloven houwen?
Sal 'toude water-werck den ouden gangh niet gaen
In mijnes ouden ganghs verdrietighe weeraen?
Ghij weet het, goede God, en ick en kan maer wenschen,
Want ghy zyt altoos God, en wij zijn altoos menschen:
Maer, die mij 'twenschen gaeft, voltreckt dyn werck, en gunt
Dat ick alleen niet kan, en ghij All-eenigh kunt.

23. Dec.

(SCHIELIJCKE MILTHEIT) [1].

Wat is een gierigh mann?
Die geen goed geven kan
Dan als hij 't niet kan houwen,
En die 't soo noode derft
Dat hij selfs als hij sterft
Noch bang is voor 'tberouwen.
Soo gingh 't met onsen Iaep,
Die met sijn' lesten gaep
In sijn' gebueren armen
Eerst gisteren den armen
Met hondert pond bedacht.
Wie hadd dat oijt verwacht,
Dat sulck een bloed der bloeden
Met sulck een' moed der moeden
Sou tasten in syn deegh?
'T is waer: maer hij was veegh.

24. Dec.

(AEN LICHTE GRIET) [2].

'T en raeckt Ians koude kleeren niet,
Wat hij aen syn licht wijfje siet:
My dunckt hij heeft dat wel.
'Traeckt, niet syn' koude kleeren, Griet,
Maer 'traeckt uw warme Vell.

25. Dec.

[1]) K. b., II, 217. Het HS. heeft geen titel.
[2]) K. b., II, 217. Het HS. heeft geen titel.

Uw gulsigh swelgen, Pier, gaet boven alle mercken [1]),
En ick drinck pas mijn' meugh: soo komt de eer u toe;
Want ghij doet als een vercken,
En ick doen als een Koe.

eod.

Kgreep naer Ians wapen-schild, en hadd het geern bekeken [2]):
Maer hij ontrock het mij, en sey soo wat van verrs,
All soet, ghij moght het breken,
Soo niew is 't en soo vers.

eod.

Tryn houdt niet op van boelen [3])
Om lust met lust te koelen:
Dat is, naer ick het kan verstaen,
Haer vier met solfer uytgedaen.

eod.

Uw dochters zijn all rijp en even op haer best [4]):
Claes, laet ick u wat seggen,
Bestelt all tydelick uw' hoenderen haer' nest,
Eer dats' haer eijers inde netelen gaen leggen.

25. Dec.

Vleesch versch geslagen moet versterven [5]),
Of 'tkost ons menigh taeijen beet.
Soo kan 't een prediker verkerven
Die dat versterven niet en weet.
Hoor, Domine, ghij pronckt met spoedighe gedachten,
En brenght ons ryp en groen op stoel, en dat is fraeij:
Maer, liet ghy 'tversch geslacht versterven en vernachten,
'Twierd etelicker spijs en mogelick min taeij.

26. Dec.

---

[1]) K. b., II, 106. — Zincgref, I, 144:
Wann man ihn zum trincken nöthigen wollte, bate er, Man wolte ihm doch nur das Kührecht vergönnen, er wolle trincken wie eine Kuh, gefragt wie er das verstehe? antwortet er: Eine Kuhe wann sie genug getruncken hette, hörte sie auff.

[2]) K. b., II, 106. — Zincgref, I, 146.
vs. 2 *hij* K. a.: *een*

[3]) K. b., II, 106. — Zincgref, I, 156.
vs. 1 *boelen* K. a.: *ritsigh boelen* — vs. 2 *Om lust* K. a.: *Om lustigh lust*

[4]) K. b., II, 106. — Zincgref, I, 159.

[5]) K. b., II, 106. — Zincgref, I, 159.
vs. 8 *mogelick* eerst: *ongelyck* als in K. a.

(GEWEIGERT EN GEWENSCHT) [1].

'Khebb Thomas lang vergeefsch gebeden,
Dat hij toch eens uijt komen wou:
Het schynt het lagh mij op mijn leden
Datmen 't hem licht beletten sou.
Flus, hoor ick, heeft de Schouth den bloed by 'thoofd genomen,
En wel gelegert uijt de kouw,
Hoe geerne soud hij nu uijt komen!

eod.

(IANS WELVAERT) [2].

Ian is sterck en gesond van lichaem en van leden,
'Tis een welvarend knecht maer onbesuijst en domm.
Hy ment sijn eigen Karr, en smijtse veeltyds om:
Dat 's wel gevaren, Ian, maer 'tis niet wel gereden.

27. Dec.

(NEELS WAEROM) [3].

Waerom Neel Peerlen draeght dan fyn en dan eens vals,
Beduydt sy met een woord dat waer is; om haer hals.

eod.

Cornelis seght, hij hoopt te varen [4])
Daer voor veel' honderden van jaeren
Syn' vrienden heen gevaren zijn,
En wenscht mijn' kans soo schoon als syn'.
Maer komt hem niet in syn' gedachten,
Dat daer ter herberghe vernachten
Veel luijden onder 'tselve dack
Gheen herbergh is van groot gemack?

eod.

(DE VROUWEN BAES) [5].

Dat meeste vrouwen Broecken draghen,
Als 'tniet en was in oude dagen,
Daer ben ick niet seer in begaen.
'T quaedst is, sij hebben se meest aen:
En 'tmeest van allen te beklagen,
Men kan 'tniet mercken aen haer gaen.
De mans doen of sij 't niet en sagen;
Vast duijckt de Sonn all voorde Maen.

28. Dec.

1) K. b., II, 217. Het HS. heeft geen titel.
2) K. b., II, 218. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 222. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 107. — Zincgref, I, 159.
5) K. b., II, 223. Het HS. heeft geen titel.

(NEELS OUDE MAN) [1]).

Wat heeft Neel voor een mann, een' steenen of een' houten?
Want als ick hem te recht besie, den ouden knecht,
Mij dunckt het staet'er slecht,
En slapp en ongesouten;
En Neel, te gast genoodt lang naer het lest gerecht,
Goe vrouw, en heeft'er niet te bet af als kou' bouten.

29. Dec.

IN EFFIGIEM OLAI WORMIJ [2]).

Ecce viri vultum cuius de munere, Lector,
Maxima Naturae munera munus habes.
Tot cimelia complexus, cimelion ipse
Wormius haec inter tanta legendus erat.

29. Dec.

Laet geen niew Prediker sich vleyen met den loop [3])
Van veel' niewsgierighe toehoorders over hoop.
Niew is een ondiep moij; die soo veel niet en weten
En hebben op de Pruijm het blaeuwe niet doorsien.
'Ken sagh noyt sondaghs kleed dat in een weeck of thien
Geen werckendaghs en wierd en voor een vodd versleten.

30. Dec.

Ghij weet het inde hand te kijcken, doet ghij, Claesje [4]),
Wie mild of gierigh is, ghij zijt een kunstigh baesje.
En waer aen soudt ghij 't toch als aende hand sien, bloed?
Men geeft niet met den voet.

eod.

Perrin ayant souffert les plus aspres tourmens
Que debuoit la Nature à ses desbordemens,
La Goutte l'entreprend; et je croij qu'il la gouste;
Car c'est ce qu'il cherit, c'est la derniere goutte.

30. Dec.

---

[1]) K. b., II, 223. Zonder titel in het HS.
vs. 4 *slapp* K. a.: *laff*

[2]) M. D., 395, waar aan den titel is toegevoegd: *ipsius Musaeo praefixam.*
Olaus Wormius, geb. 1588, was professor in het Grieksch en daarna in de medicijnen te Kopenhagen. Hij bezat eene beroemde verzameling oudheden en heeft vele wetenschappelijke werken geschreven. Den 17den Sept. 1654 stierf hij.

[3]) K. b., II, 107. — Zincgref, I, 159.

[4]) K. b., II, 107. — Zincgref, I, 177.

(A M. D'OBDAM) [1]).

Guerissez moij; sans doubte
Vous n'aurez plus de goutte,
Maer een g'lucksaligh niewejaer:
Vittoria por Tierra y por Mar.
(1. Ianu.)

ESTRENE 10. JOURS APRES LE NOUVEL AN. A MAD. SLAVATA [2]).

Le petit Cheualier à la Grande Maistresse,
Salut: sçauoir faisons, que ce n'est point paresse
Qui m'a faict diferer le deuoir que je rends,
Et que tous cheualiers luy deuons tous les ans,
Mais que pour dire vraij c'est la chose qu'en France
L'on nomme honestement la vertu d'impuissance,
Et que l'aage auancé qui me meine au tombeau
M'ordonne le vieux Stile en place du nouueau.
Que si Sa Gaijeté refuse de m'entendre,
L'experience un jour luij fera trop comprendre
Que iusques aux debuoirs qu'on ne se rend qu'à deux
Les stiles des viellards viellissent aueq eux.
4. Ian.

(TRIJN HERTROUWT) [3]).

Men siet Ian Dronckaluÿt de roo druijv in syn wesen:
Trijn maeckt hem niettemin den derden van haer' mans.
Trijn heeft veel tyds gespilt in 'tlesen van Romans,
Nu heeftse degelick een roo man uytgelesen.
6. Ian.

Ian hadd sijn' vaerdicheid in saken vander min
In 'tvrijen hoogh geroemt, en, seid hij, naer syn' sinn
Most het mes datelick in 'tvercken, sonder dralen.

---

1) Het versje komt voor in een brief aan den Heer van Obdam (*Lettres françaises*) van 1 Jan.

Jacob Baron van Wassenaer, Heer van Obdam en Zuidwijk (1610—1665), was kolonel van de ruiterij, een paar keeren gezant en sedert 1653 Luitenant-admiraal van Holland; hij sneuvelde den 13den Juni 1665. Hij was gehuwd met Agnes Renesse van der Aa.

2) Zie blz. 43.

In marg.: Missa 8. Ian. 1655.

vs. 4 *tous cheualiers* eerst: *mon coeur et moij* — vs. 11 *qu'on ne se rend* eerst: *qui ne se font*

3) K. b., II, 226. Zonder titel in het HS.

vs. 2 *derden* K. a.: *tweeden*

Dat snuijven docht Agniet sal ick u doen betalen.
Het derde Kerckgebod was qualick vanden Stoel,
De Bruijloft wierdt bereidt met allerleij gewoel,
Men sou naer noen de Trouw bevestighen ter Kercken:
Ian, sey sij, kom eens hier, hoe seght ghij nu van 'tvercken?

8. Ian.

(CLAES HERTROUWT) [1].

Claes denckt gedurigh aen sijn soete vrouw Susanne:
Anne heet sijn tweede prij, die kaeckelt sonder end.
Wel te pass is syn mond den eersten naem gewent.
Hy heeft noch stadigh niet te roepen als, sus Anne.

eod.

(MISTROOST) [2].

Myn recht is alsoo klaer als 'tmiddagh-licht kan wesen,
En m' heeftmen staegh geseght, ken hadde niet te vreesen:
Nu is mijn Advocaet van heel verdraeyden sinn:
Ick vrees hij moet niet, maer hy will mij doen verliesen:
Wie knoopen vindt in biesen
Die maeckts'er selver in.

eod.

(LIJDSAEMHEIT) [3].

'Ken will niet aen de wraeck; ick will geduldigh hooren
'Tonhebbelixte woord:
Soud' ick mijn' God verstooren
Om dat men mij verstoort?

eod.

Ghij die daer voor 'tverlies van beid' uw' oogen vreest [4],
Denckt wat ghij menigh dingh gesien hebt in uw leven,
Dat beter ongesien en ongedaen gebleven,
En daer ghij saliger stock-blind voor waert geweest.

13. Ian.

(ONBENIJDT GELUCK) [5].

Ghij trouwt een leelick dingh, en boos, en vuijl, en oud,
En vreest ghij van bezijden
Dat ick 't u kan benyden?
Neen seker, Ian, ick wil 't niet hebben dat ghij trouwt.

eod.

---

1) K. b., II, 226. Het HS. heeft geen titel.
2) K. b., II, 227. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 227. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 119. — Zincgref, I, 202.
5) K. b., II, 228. Het HS. heeft geen titel.
vs. 4 *wil 't* K. a.: *wil*

(TIJS VERONGELIJCKT) [1].

Tijs kreegh van achteren een lapp
Van sijn beminde huijsvrouw,
Om dat hij niet vroegh t'huijs wouw
Ter liefde vanden soeten tapp;
En klaeghd' hij was bedrogen
Van ergher als een' logen,
Want, seid' hij, dat was achterklapp.

17. Ian.

(ANNAS VERWARDE SCHOON) [2].

Haer' ooghen zyn schoon rood, haer' lippen blanck en bleeck,
Haer handen hard en stijf, haer Borsten slapp en weeck,
Haer neus is dunn en spits, haer vingers lomp en plompjes,
Haer knijen schrael en small, haer voeten rond en stompjes,
Haer voorhoofd kort van leest, haer' ooren lang van lidt,
Haer' tanden groot en zwart, haer' tuyten klein en witt,
Haer hals is als een' worst, haer middel als een' wijn-tonn:
Men vindt'er alles in wat in een' schoonheid zijn kon,
Tis altemael wat goeds, 'tis altemael wat fraeds:
De kleine schorting is, 'ten staet niet op sijn plaets:
De somm is goed en groot, genoegh om uyt te munten;
Maer 'tis een' mengelbors van veel verwarde munten;
'T en is geen schoonheit, 't is een' schoonheits Annagram,
En als ick haer soo prijs, soo werdt ons' Anna gramm.

18. Ian.

Terwyl de Mensch hier is, en is hij maer in schijn [3];
Als hij niet wesen sal, dan sal hij eerst recht zijn.

19. Ian.

Elck laeckt syn leven als hem 'tleven gaet begeven [4];
Best doen sy die haer selfs mishagen in haer leven.

eod.

(OP OUDEN YSBRANTS BRUYLOFT) [5].

Soo oud, soo kout,
En nu getrouwt?
Wat seght ghij mij van Ysbrand!
'Tmoet heet zijn daer het Ys brandt.

19. Ian.

---

[1] K. b., II, 228. Zonder titel in het HS.
[2] K. b., II, 223. Zonder titel in het HS.
[3] K. b., II, 119. — Zincgref, I, 202.
[4] K. b., II, 119. — Zincgref, I, 202.
vs. 1 *laeckt syn leven* eerst: *een mishaeght sich* — vs. 2 *in* eerst: *by*
[5] K. b., II, 228. Zonder titel in het HS.

(STIJN IN 'T BAEREN) [1].

Styn kraeckten als een' vrouw die kraeckt,
En riep, ick wouw 'ck hier door waer,
Met beid' haer' handen voor haer,
Oh! waer ick hier niet aen geraeckt,
Soo waer ick hier niet aen geraeckt.

20. Ian.

(TRUY IN 'T GEBAER) [2].

Truy kraeckten om een kind te losen, dat de hoer
Geraept hadd bij een' Boer;
En sey, 'twas wonderlyck, men hadd haer in haer leven
Soo menighmael bekeven,
Dats' uijt den arbeid liep en uijt playsieren voer;
Nu s' in den arbeid sat bekeef haer Vaer en Moer.

20. Ian.

(EEN KINT T'HUYS) [3].

Heeft Neel een speel-kindjen gekregen?
Soo werdt geseyt maer niet te degen:
'Tis Claes gesonden, en hij seit,
Dat hij het kind gekregen heit.

21. Ian.

(AENSTOOTELICKE TOENAEM) [4].

Heetje je man je kind, gelyck de malle Vrouwen;
Dat moghtje wel berouwen:
Ey, Neel, spreeckt soo niet meer, 't gaet erger als een' Hoer:
Want is je man je kind, soo soent je man sen moer.

eod.

A MADAME DE SLAVATA, GRANDE MAISTRESSE DE L'ORDRE DE LA GAIJETÉ.

Vous ne respondez mot, Belle et Grande Maistresse,
Fault il qu'une autre fois je vous demande, qu'est ce,
Quel crime aij-je commis, pourquoij me morguez vous?

---

1) K. b., II, 229. Het HS. heeft geen titel.
vs. 4 *Oh* K. a.: *Och*
2) K. b., II, 227. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 227. Zonder titel in het HS.
4) K. b., II, 227. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *je* K. a.: *ghy* — *je* — *je* K. a.: *uw'* — *uw* — vs. 2 *je* K. a.: *u* — vs. 4 *je* — *je* — *je* K. a.: *uw* — *uw* — *uw*

Suis-je le malheureux Cheualier d'entre tous,
Et tousiours le jouët de nouuelle disgrace?
Ou mon pacquet, peut estre, est il dessoubs la glace?
Ha, Maistresse, du moins pour m'oster du souci,
Dites, Taij toij marault, ou, Monsieur, Grand merci.

22. Ian.

Ie disois en me consolant [1]),
Pourquoij faij-je de l'insolent?
Si mon pacquet est soubs la glace,
Il a fort bien trouué sa place:
Mais il est, ce me dit le coeur,
Soubs la glace de sa froideur;
Et ceste glace qui sera ce
Qui me la fonde et la defasse?
S'il n'est du feu dessous les cieux
Comme celuij de ses beaux yeux?

eod.

Veracht uw' vyand noijt, verkleint noyt syne krachten [2]).
Verwint ghij een swack mann, dat is niet hoogh te achten.
Verwint de swacken u, gelyck wel wesen kan,
Soo valt ghij schandelick voor een onmachtigh mann.

22. Ian.

Daer werdt veel wercks gemaeckt van allerley geluijden [3]),
Nae regels vande Kunst of 'toordeel vande Luijden:
Maer 'taengenaemst geluyd dat ick mijn leven vond
Is in d'eenstemmigheid van 't vroom hert met den mond.

23. Ian.

Van stryd komt meerder stryd: op 'tallerbest genomen [4]),
Men heefter onlust af: 'T en was geen geck die seij,
Indien ghij om een' Henn aen 'tpleiten zijt gekomen,
Laet de Henn vaeren, en genoeght u met een eij.

eod.

---

1) vs. 9 eerst: *Est il rien qui le puisse mieux* — vs. 10 *Comme celuij* eerst: *Que la flame*

2) K. b., II, 119. — Zincgref, I, 217.
vs. 1 *verkleint noyt syne* K. b.: *kleint nemmermeer sijn'* — vs. 3 *wel* K. a.: *'t wel*

3) K. b., II, 119. — Zincgref, I, 217.

4) K. b., II, 119. — Zincgref, I, 217.
vs. 4 *de* K. a.: *die*

Daer wandelt niet een mensch langs straet [1])
Die Claes sijn achterklapp ontgaet:
Dat is, hij werpt de lien met dreck, en
Dat doen maer kinderen of gecken.

eod.

Ian heeft sijn goed versmeert, verdobbelt en verhoert [2]);
Dat 's dat hem inden oorlogh voert.
Hij 's Goud en Silver quijt, en kan niet meer betalen.
Dat soeckt hij met geweld op 'tyser te verhalen.

eod.

(UYTSCHEY) [3]).

Blanck' Anne sagh soo suer, als Teun haer sou genaken
Op houwelycksche saken;
Dat hij den handel brack, en raeckten op syn paerd;
Blauw' ooghen dochten hem geen' blauwe schenen waerd.

25. Ian.

Neel is een' maend getrouwt, en is van kind gelegen [4]).
Wat is daer aen misdaen?
Hoe seght ghij van dat kind, is 't wat te vroegh gekregen?
Neen, maer sijn moertje wat te laet te kerck gegaen.

28. Ian.

(DOBBEL GEVAL) [5]).

Ian, duijselhoofdigh van den dranck
En vaeck'righ onder 'tpreken,
Viel van een' niet te leeghen banck
Om hals of been te breken.
Mij dunckt de mann niet mall en was
Die doe seij onder allen,
Dat Ian in slaep gevallen was
En was in slaep gevallen.

29. Ian.

Verstaen de Molenaers haer stuck [6]),
Soo is 't voorseker haer geluck,
Naer ick dat stuck bereken,
Dat sacken niet en spreken.

eod.

---

[1]) K. b., II, 119. — Zincgref, I, 160.
[2]) K. b., II, 119. — Zincgref, I, 217.
[3]) K. b., II, 227. Zonder titel in het HS.
[4]) K. b., II, 120. — Zincgref, I, 206.
[5]) K. b., II, 228. Het HS. heeft geen titel.
[6]) K. b., II, 120. — Zincgref, I, 161.

AUX PRINCESSES ANNE ET CATHERINE IULIENE DE PORTUGAL

Voyci, mes dames mes Princesses,
Pour la faueur de vos caresses
D'un vrolick aensicht en goed chier
'T gerief van een klein kooltje vier.
Si vous le mettez en usage,
Sans le prester à vostre page,
Qui pourroit, en trop s'eschauffant,
Se ruiner tout le deuant,
(Tout le deuant s'entend soubs juppe,
Où tels Pages sont prins pour duppe,)
Vous en sentirez la valeur
Dans les effects d'une chaleur
Qui vous tiendra la main si souple,
En eussiez vous plus d'une couple,
Que vous en benirez l'auteur,
Vostre tres-humble seruiteur.

Tres-Obeïssant faut il dire:
Mais ce vers, qui vous donne à rire
En roulant si peu gentiment,
N'en souffre pas le compliment.

Waerom en is in langen [2])
Geen Molenaer gehangen
Noch hier noch hier ontrent?
De reden is bekent:
Als all die stelen storven, ɔer [3])
'Theel ambacht waer bedorven.

30. Ian. e,

(PIER EN NEEL) [3]).

Claes die woeckert, Neel heeft grillen,
En sy woeckert met haer' billen;
Dese zijn in echt getre'en:
In 'tvergad'ren van die herten
Komt Latyn en Duijtsch by een,
Male parta en malle perten.

30. Ian.

---

1) Het HS. heeft alleen het jaartal.
Anna Louise en Juliana Catharina waren twee van de zes dochters van d. : *Et caches*
van Portugal (1568—1638) en van Emilia van Nassau (vgl. *De Navorscher*,
2) K. b., II, 120. — Zincgref, I, 161.
3) K. b., II, 228. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *Claes die* K. a.: *Pieter*

Daer is een echte paer tot nu toe hoogh gepresen [1]:
Eens isser onderdaeghs wat misverstands geresen,
En, Tijs, ghij raester af, als hadt ghij 'thoofd voll winds:
Maer neemt het voor een' vloij of voor een vleckjen ints.
Sietmen die lichtelick op een witt lijnnen laken,
Dat doet syn' suijverheit: maer siet de Moor syn' kaken.
Daer steeckt geen vuijl op af. verstaet ghij mij niet, Geck?
Uw backhuijs is soo vuijl, 'tis een doorgaende pleck.

Hofwijck 31. Ian.

Ian achterdochtigh van syn vrouw [2]
Heeft s' een' goe' dienstmaeghd mé gegeven,
Die op haer' gangen letten souw,
En slaen haer gaed' in lijf en leven.
De meyd heeft op haer stuck gepast,
En dagh en nacht goe' sorgh gedragen;
Want hadd s' haer vrouw niet gae geslagen
Ian hadd se flus op 'tspel verrast.

Ib. eod.

De snoodste hoer van all was eens een' vrome meijd [3],
Ten minsten inde wiegh, heeft ijemand wel geseijt:
Soo sietmen 'tbeste goed in 'toolixte verdraeijen.
De beste Kaes van all verandert lightst in maeyen.

Ib. eod.

Ian Ianssen siet gheen quaed aen Trijn syn' lichte vrouw [4],
En hij seyt, soo hy 'tsiet, dat hy 'tgenoegh verbien sal:
Hoe kan de mann oock meer? maer wacht hy dat hij 't sien sal,
Soo komt hy lichtelick een' oogenblick te laet.

Ib. eod.

Kees is aen Maey getrouwt en heeft syn kees voll maeijen;
Het een is maey in kees, het ander Kees in Maeijen.

Ib. eod.

(IAE EN NEEN) [5].

Pier houdt hem aen den Text en aen syn' winst met een;
All' syn' beloft' is Iae, en all syn houden Neen.

Ib. eod.

---

1) K. b., II, 120. — Zincgref, I, 161.
vs. 5 *Sietmen* K. a.: *Men siet*
2) K. b., II, 120. — Zincgref, I, 161.
3) K. b., II, 120. — Zincgref, I, 161.
4) K. b., II, 121. — Zincgref, I, 161.
vs. 2 *hij seyt* K. a.: *segt oock*
5) K. b., II, 229. Het HS. heeft geen titel.

A UNE FILLE QUI SE CACHOIT LE SEIN [1]).

En fin je voij que c'est, tu fais la chatemitte,
Et couures des thresors que tout' autre debite,
Par ce que tu connois que tes pauures jumeaux
Ne sont plus ni si ronds, ni si bons, ni si beaux
Que lors que tu voulois qu'on les veist: male peste,
Ce n'est que vanité qui te rend si modeste.

Hofwijck 31. Ian.

AUTRE.

Tu nous caches ton sein de honte en apparence,
Et de honte à pudeur je sçay la difference.
De honte voirement tu caches à mes yeux
Le meuble qui jadis a valu beaucoup mieux
Que ce qu'il peut valoir, mais en un mot, ta honte
C'est que ta vanité n'y trouue pas son compte.

Ib. eod.

'Kweet dat ons God verhooren kan [2]),
Maer of w' ons self all hooren, Ian?
Soo velerhande loopt'er midden
Door ons aendachteloose bidden:
Wacht hij naer een goed Rechters woord,
Die na sijn selven niet en hoort?

Hofwijck 1. Feb.

De weelde is vredes kind, den hooghmoed weeldens Broer [3])
En vader vanden krijgh, de krijgh is armoeds Moer,
Van armoed ootmoed, en van ootmoed komt weer vrede,
Van vrede weder weeld' en hooghmoed en krijgh mede.
Soo gaet des werelds rad, hier, daer, en over all,
Soo sal het gaende zyn tot dat het still staen sal.

eod.

Grande et grande Maistresse, et de la Gaijeté [4])
Et du beau mont Parnasse en souueraineté,
Si mon luth autrefois y fut de quelqu' estime,
Ie vois qu'aupres du vostre il y perd son escrime.

---

1) In Mei 1682 werkte H. het versje om en dateerde het: Olim.
vs. 1 latere redactie: *Ie voij que c'est, Nannon,* — vs. 2 lat. red.: *Et caches des Bijoux* — vs. 5 lat. red.: *Comme quand*
2) K. b., II, 121. — Zincgref, I, 218.
3) K. b., II, 123. — Zincgref, I, 164.
4) Zie blz. 43, 171, 174.

Seigneur de Slauata ne soyez pas jaloux
Des presentations que je fay deuant vous.
Puis que, les armes bas, il faut que je confesse
Que vostre belle espouse est deux fois ma maistresse.

3. Feb.

Claes was all zeventigh, Lijs over zestigh jaer [1];
En dit volck lagh en vrijdde, en 'twierd een echte paer.
Siet, seid ick, wat een deun, wat magh dit goedje meenen?
Wel, seij Lijs, slaetmen niet vier uijt twee koude steenen?

5. Febr.

'T is qualick met den naem van misverstand te decken [2],
Wy hebben ons vergist en blind geweest als gecken,
Soo menigh als wij zyn. Ian is daer in verstoort,
En meent hem dat verwijt in 'tminste niet en hoort.
Ian, wilt ghij niet een geck met ons en in 'tgemeen zijn,
Ghij mooght een geck alleen zijn.

6. Febr.

Teun hanght syn' tong soo wel als een' tong hangen kan [3].
Dat gae soo wel als 'twill, ick kander niet by dueren,
Soo leppigh spreeckt hij staegh van vrienden en gebueren:
Neen, een quaed sprekend vriend is geen welsprekend mann.

eod.

(KLAPPER AENDE GALGH) [4].

Phlips hong sijn' tong soo wel, hij kostse niet bedwingen,
Sij most staegh kleppen, en van allerhande dingen.
In 'tend heeft hij 'tgeheim van 'tvaderland ondeckt,
Daer is niet mé gegeckt;
Hy isser op gevangen
En aen een' galgh geraeckt die voor een' baecken streckt:
De vent is dood, en noch is syn' Tongh wel gehangen.

7. Feb.

Ghy speelt om stuijvertjens, en, Tys, dat loopt lang aen [5]:
De kostelicke tyd kan geen gefutsel velen.
Ick seg 't in goeden ernst, speelt, als ghij toch wilt spelen,
Om Roosenobeltjens, soo hebt ghij haest gedaen.

eod.

---

1) K. b., II, 121. — Zincgref, I, 164.
2) K. b., II, 121. — Zincgref, I, 216.
3) K. b., II, 121. — Zincgref, I, 219.
vs. 1 *een' tong* K. b.: *tongh wel*
4) K. b., II, 229. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *Phlips* K. a.: *Pier*
5) K. b., II, 121. — Zincgref, I, 169.

Claes Iansz poyer klaeght, 'tzyn redenen die stincken [1])
Daer mé sijn goede naem gestadigh werdt bemorst:
Elck een klapt van syn drincken,
Maer niemand van syn dorst.

8. Feb.

Ick vraeghd een' van mijn neven [2]),
Hoe maeckt ghij 'tmet uw leven?
Als een Prins, seij de vent;
'Khebb kost en dranck genoegh, en schulden sonder end.

eod.

Die woecker sonde noemt heeft geen geld, seid' een sott [3]);
En die 't geen' sonde noemt, seid ick, en heeft geen God.

eod.

(VOERMANS LATIJN) [4]).

Een nucht're Doctor hadd een' droncken voerman voor,
Die vracht en wagen hadd rond om gestort in 'tspoor;
En seid' hem, 'twas voorwaer een' negligent' omissie:
De voerman rymd' en sprack, Heer, ick bekent, om is hij.

9. Feb.

Ian siet mij inde hand, en seght daer in te mercken [5]),
Dat ick goed gevens ben op Straten en in Kercken.
Siet hij dat aen mijn' hand. Dat 's daer hij 't soecken moet,
Men geeft niet met den voet.

9. Feb.

'T is wijsselick begonnen [6]),
Maer qualick uytgeleert,
Met lepelen gewonnen
Met schepelen verteert.

eod.

Colin impatient d'entendre discourir
Si Colette estoit morte, ou s'en alloit mourir,
Tout beau, dit il, Messieurs, n'escouttons qu'à la porte;
Si ma Femme se taist, c'est signe qu'elle est morte.

9. Feb.

---

1) K. b., II, 121. — Zincgref, I, 171.
2) K. b., II, 122. — Zincgref, I, 170.
3) K. b., II, 122. — Zincgref, I, 174. — Zie ook op 27 April 1669.
4) K. b., II, 230. Het HS. heeft geen titel.
5) K. b., II, 122. — Zincgref, I, 177.
6) K. b., II, 122. — Zincgref, I, 178.

(FY GEVRIJDT) [1]).

Fij leefde wel in dwangh van Vaertjen en van Moertjen;
Daerop wierd sij gevrijt, en trouwde en wierd een hoertje.
Men seid' haer menighmael, hebt ghij geen' schaemte, Fij?
Wel, seys', ick ben gevryt, en ben ick dan niet vrij?

17. Feb.

(EERLICK SCHELDEN) [2]).

Troost, Hert en Liefstentje zijn namen onder velen
Daer vrouwen door de banck haer' Mannen mé bestreelen:
Neel noemt haer' mann haer Kind, en weet waerom, de Hoer;
Soo seght s' hem alle daegh met eeren; Soent je moer.

19. Feb.

EEN SCHIPPER SYN' SCHUYT BOOMENDE [3]).

Ick voorder averechts; en als ick voorwaerts ging,
Soo gingh ick achterwaerts: wat is dat voor een dingh?

Hofwyck 21. Feb.

'Kverweet een' Beuselaer de dichte feilen [4])
Van sijn' dagh-tafelen, die 'ck hem sagh veilen
Voor waeren van gewicht: Wel, seid hij, Heer,
Ick maeck den Almanach, God maeckt het weer.

Ib. eod.

Een Raedsheer sprack recht uijt, die 'ck vraegden hoet'er ging [5])
In syn' vergadering
En ofmer niet en misten,
Wij raeden 't inden Raed; 'twaer beter dat wij 'twisten.

Ib. eod.

Ick vraeghden op het veer aen twee drij loose boeren [6]),
Wat dat hij nemen sou diem' over Maes sou voeren?
Siet wat een vraeghen, seid een guijt,
Wat soud hij nemen als een' Schuijt?

Ib. eod.

---

1) K. b., II, 230. Zonder titel in het HS.
2) K. b., II, 230. Zonder titel in het HS.
3) K. b., II, 229.
4) K. b., II, 122. — Zincgref, I, 231.
5) K. b., II, 122. — Zincgref, I, 232.
6) K. b., II, 122. — Zincgref, I, 232.

(BEDENCKT U SELVEN) [1]).

Een' Ioffrouw quam verbij een wagen
Daer menschenmist op wierd gedragen,
En preutelden en vloeckte toe,
En hiel haer teere neusje toe:
Iae, seij de voerman, soete deeren,
Ghij mooghter u wel tegen weeren,
Gedenckt eens hoe 't tot uwent staet,
Ghij loopter stadigh me langs straet.

Ib. eod.

Claes wist sijn boose Trijn haer backhuijs niet te stoppen [2]);
Want, seys', haer eenighste geweer droeghs' in haer' mond.
Soo weet ick dan, seij Claes in 'tend, geen' beter' vond
Om baes te blyven, als dicht op de schee te kloppen.

Ib. eod.

Een vorst wild' aenden Krijgh, wat men daer tegen ried [3]),
Syn' groote reden was, hij wild ijet zijn, of niet.
Heer, seid' ick, ghij zyt ijet, en wilt ghij 't daer nae maken,
Ghij sult haest lichtelyck van ijet tot niet geraken.

Ib. eod.

Mij zeid' een vette Pater [4]),
Elck prees wat hij best moght;
Hem docht het beste water
Was water inder aerd gevallen uyt de locht;
Te weten bij de Sonn, in plaets van Helm en Klocken,
Door 'tkromme houtjen van een wijngaerd stock getrocken.

Ib. eod.

(NEEL IN 'T SIECK-BEDDE) [5]).

Clijsterien, zeij Neel, meent ghij daer mé te spelen?
'Kbleef liever altyd sieck; 'kmagh 't in mijn hoofd niet velen.
Den Apotheker sprack, 'Tis wel, Neel, maer gelooft,
'T en salder flussiens niet te doen zijn in uw hoofd.

24. Feb.

---

1) K. b., II, 229. Zondert titel in het HS.
2) K. b., II, 122. — Zincgref, I, 234.
3) K. b., II, 113. — Zincgref, I, 235.
vs. 1 *men daer* K. a.: *datm'er*
4) K. b., II, 113. — Zincgref, I, 255.
5) K. b., II, 229. Zonder titel in het HS.
vs. 2 *'Kbleef liever altyd sieck* K. b.: *En spreeckt my daer niet af*

(KRUYT-SLAGH TE DELF) [1]).

Als 'tKruyt-huijs 'tkrijt-huijs wierd, wat wasser een erbarmen,
Wat hoordemen rondom all klagen en all karmen!
Heel Delft stond overend. Wat magh ick seggen, Heer!
Een groot deel vande Stadt lagh grouwelick ter neer.

Hofw. 1. Mart.

EPITAPHIJ LOCO [2]).

Ordinis et veri et Iusti dum vixit amantem
Hugenium tegit et non tegit iste lapis.
Quidquid ad has quiscumque vides accedere laudes
Fama, leuis, mendax, garrula finxit anus.

Hofwyck 1. Mart.

AUX TABAQUEURS.

Vous qui de vostre nez faictes la cheminée
D'une horrible fumée,
Voyez cest' Anagramme, et sachez que Petun
Et un pet c'est tout un.

Hofwijck 1. Mart.

Promettre la faueur de receuoir visite,
Et, visite venant, ne la point receuoir,
Croijs tu qu'apres ce tour une Hero merite
Qu'un Leandre jamais reuienne pour la veoir?

Hofw. 1. Mart.

Pauline se voijant sur l'arriere saison
Couure soigneusement deux boursses monstrueuses
Qu'elle appelle son sein. Ie croy qu'elle a raison,
Si chascun doit cacher ses parties honteuses.

Ib. eod.

AD WESTERBANIUM [3]).

Fragis Rosisque si carere commodum est,
Fragis Rosisque commoda Vitaulio:

---

[1]) K. b., II, 219. Zonder titel in het HS.

In de op blz. 134 genoemde *Perfecte Relatie* leest men: Sijn verre over de twee honderd Huysen ende Schuren t'eenemael t'onderste boven gekeert, daer niet anders van te sien is, dan een hoop steenen, ende gebroocken Balcken. — Bij het ongeluk zijn vele menschen gedood.

vs. 3 *Wat magh ick seggen, Heer!* K. a.: *hoe overent? Wel meer* — vs. 4 *ter neer* eerst: *om veer*

[2]) Boven dit versje staat in het HS. het versje *In effigiem meam* (zie dl. IV, 5).

[3]) In 2 HSS., een daarvan is bij de *Epist. Lat.*

Afgedrukt in Westerbaen's *Gedichten*, 1657, II, 241.

Vitaulianas commodator auferes
Fragis Rosisque gratiores gratias.

3. Mart.

AD EUNDEM [1]).

Quam duras, vir amice, voles imponito leges,
Largus in ingratum non eris Hugenium.
En ego promissis pro missis stare paratus
Quo nequeat quidquam gratius esse dabo.
Pro Fragisque Rosisque, puta, cum venerit Aestas,
Ipsa tibi reddam Fraga rosasque tuas.

eod.

(GEDIENSTIGHEIT) [2]).

Daer woont een' Maeghd niet verr van hier
Daer van men met groot wonder seit,
Sij dient haer' vrouw voor Camenier,
En all de knechts voor ondermeid.

4. Mart.

(AD WESTERBANIUM) [3]).

Stannea cui viuae similis laudatur imago
Accipe quam viuo distet ab archetijpo,
Effigies non tota foris est candida: splendet
Sub cute qui toto candor in Hugenio est.

Hofwijck 8. Mart.

Ductilis est, non obnitens, ut marmoris horror [4]),
Hugenius: tenta dente vel ungue, scies.

Fluxa Rosae coma, fluxa fides, nec Fraga perennant [5]),
Forsitan et fluxae gratia fluxa rei est.
Hinc ego perpetui qui nunc peto munera Buxi
Perpetuus danti debitor esse volo.

8. Mart.

---

[1]) In 2 HSS., een daarvan is bij de *Epist. Lat.*
Gedrukt in het *Tijdschrift voor Nederlandsche Taal- en Letterkunde*, VI, 1886, blz. 279.
vs. 1 *imponito* 1 HS.: *imponere*

[2]) K. b., II, 228. Het HS. heeft geen titel.

[3]) Dit en de beide volgende versjes staan op hetzelfde blad als die, welke op blz. 187 zijn afgedrukt.

[4]) Het versje is niet gedateerd, maar staat tusschen het vorige en het volgende.

[5]) vs. 2 *gratia*? Het woord is door een klad moeilijk leesbaar.

(AEN EEN ARM RIJCK MAN) [1]).

Ghij zijt wel vijftien mael soo rijck als ick op 'tminst,
En ick wel sestien mael meer meesters van mijn' winst,
Ellendigh Rentmeester van ongeduldigh' erven,
Die naer uw leven niet en staen, maer naer uw sterven,
En tellen elcken beet die ghij in 'tuwe bijtt,
Als waer uw Avondmael van nu af haer ombijt,
Ick klee mij als 't mij voeght, ghij als: ick derf't niet seggen:
'K slaep rustiger als ghij, en 'tscheelt vrij veel in 'tleggen,
Myn huijs is lang voltoijt, 'tuw is noch onbegost,
Ick eet all wat mij lust, ghij all wat minste kost,
Ick derv all wat ick moet, ghij schrickt mij nae te derven.
Neemt dat wij t'samen door een' wey voll slooten swerven,
Of uw Pols langer is als mijne, wat is 't dan,
Soo ghy voor slooten staet daer ick ruijm over kan?

8. Mart.

Wat is de wereld toch haer doen aen alle kanten [2])
Als ouw' Comedien met niew' Comedianten?

16. Mart.

Wat light Aptekerij ons ingewand en quelt [3])?
Veel beter Recipe dan 'tschepsel kan versinnen
Is by den oppersten Geneeser vast gestelt;
In 'tsweet uws aengesichts sult ghij uw Brood gewinnen.

19. Mart.

Neel kleedt sich onbeschaemt, en pronckt met het witt vell [4])
Van beid' haer' bolle borsten
Meer dan oyt Vrouwen dorsten:
Dat magh wel lyven, Neel; maer 'ten zielt niets te wel.

19. Mart.

'Ksie Ian van weelde doen all wat een rijcke kan [5]),
'Ksie hem syn silverwerck, syn kleed, syn huijs vergulden
En teeren als een Prins. 'T en kan niet missen, Ian,
Ghij hebt oft Princen goed of Princelicke schulden.

Amsteldam. 23. Mart.

---

1) K. b., II, 220. Het HS. heeft geen titel.
vs. 7 *voeght* K. a.: *lust*
2) K. b., II, 116. — Zincgref, I, 217.
3) K. b., II, 116. — Zincgref, I, 219.
4) K. b., II, 116. — Zincgref, I, 219.
5) K. b., II, 116. — Zincgref, I, 219.

Ghij stelt u dracht by dracht op Beenen en op Armen [1]),
En drinckt u voll en doll en boll by fluijt op fluijt.
Wat voordeel wacht ghij van die drachten, Claes, och armen!
Giet ghij 'tmet stoopen in en met noot-schelpen uijt?

Ib. eod.

Pier schenckt sijn' Rechters vast all wat hy kan verleesten [2]):
Sij nemen 't oock, de Beesten.
En meent ghy dat hij weet
Dat dat corruptie heet?
Corruptie is bederf, en 't volck was lang bedorven
Eer sij 't met hem verkorven:
En, seght hij, gaet dat niet naer aller merckten loop,
Daer elck syn geld besteedt naer wat hij vindt te koop?

Curru Harlemo Hagam vectus. 24. Mart.

(AD ZUYLICHEMI TOPARCHAM) [3]).

Si, quod rosarum de Trionibus dedi,
Vitaulianis sufficit Rosarys,
Est cur sub Helice collibus grater meis,
Nec se pudendam virgo Parrhasis putet.
Nunc fraga mitto, plura missurus libens
Si scire liceat quanta turbae reptili
Sit destinata portio Vitauly
Ubi multa pinus tollit arduum caput
Humilesque vivâ fronde munit areas.
Vitaulianas nec repende gratias:
Quin, si quid est quod hinc desideres, rogo
Ut non roges, sed imperes, tibi dari.

(Westerbaen.)

(AD EUNDEM) [4]).

Fraga Rosasque dedi: Tu si, cum venerit aestas,
Fraga Rosasque dabis, Fraga Rosasque tuas:
Sit mihi fas, humilem nisi dedignaris amicum,
Dicere, summe virûm, Jam sumus ergo pares.

(Westerbaen.)

---

[1]) K. b., II, 117. — Zincgref, I, 219.
In marg.: fontenelle.
vs. 1 *dracht by* K. a.: *fistel-* — vs. 2 *en boll by fluijt op* K. a.: *by d'een op d'ander*

[2]) K. b., II, 117. — Zincgref, I, 221.

[3]) Gedrukt in Westerbaen's *Gedichten*, 1657, II, 241. Naar het HS. op de Leidsche Bibl., dat geen titel en onderteekening heeft. H. teekende er op aan: R(ecepi) 24. Mart. — Zie blz. 185.

[4]) Gedrukt in het *Tijdschrift voor Nederlandsche Taal- en Letterkunde*, VI, 1886, blz. 279. Naar het HS. op de Leidsche Bibl.; bovenaan schreef H.: R(ecepi) 25. Mart.

Goed water geeft ghij mij en goeden wijn daer onder [1]):
Ick danck u voor de gunst: maer wilt ghij dobblen danck
Verdienen van mijn' keel; geeft mij den selven dranck,
Goed water en goe'n wijn; maer ijeder een bysonder.

25. Mart.

Claes klaeghden over Trijn sijn lieve lichte wijf [2]),
Als of sij nu en dan wat malde met haer lijf.
Teun gaf hem desen troost: ey laet de vrouw wat spelen,
Die buij sal over gaen; dat vindt men soo aen velen,
En ick vind 't aen mijn wijf, die wasser oock soo aen
Tot op den ouden dagh; doe die quam, was 't gedaen.

eod.

OP DE UYTSPANNINGHE DER VERNUFTEN VAN I. VAN SOMEREN [3]).

Verleeght uw' besigheid om hier wat uijt te spannen,
Gespannen herssenen die door de Boecken reist,
En, die doorpeisende, u selven overpeist:
'T is hier goed peisteren: maer siet toe, letter-mannen,
Of de Reis hangter aen: d'uytspanningh is soo soet,
Dat sy 'tweer-inspannen bynaer vergeten doet.

26. Mart.

Een Vorst moet byten en niet bassen [4]),
Goe' woorden geven en scherp straffen.

eod.

---

1) K. b., II, 115. — Zincgref, I, 225.
vs. 2 *maer* K. b.: *dan*,

2) K. b., II, 115.
In marg.: Henr. Bebelius. Facet. lib. I.
Heinrich Bebel (1472—1516) was professor te Tübingen en Latijnsch dichter. Zijne *Facetiae* zagen in 1506 het licht. In *Nicodemi Frischlini Balingensis Facetiae selectiores: qvibvs ob argvmenti similitudinem accesserunt Henrici Bebelii, P. L. Facetiarum Libri tres. Sales item, sev facetiae ex Poggij Florentini Oratoris libro selectae. Nec non Alphonsi Regis Arragonum, et Adelphi Facetiae. Vt de Prognostica Iacobi Heinrichmanni. Argentorati Typis haeredum Bernhardi Iobini.* 1600, vindt men op blz. 22 de anekdote, door H. berijmd; zij heeft tot titel: *Fabula de adultera.*

3) K. b., II, 220, waar niet *van*, maar *door* in den titel staat.
Het lofdicht komt ook voor in *J. V. Somerens Rechts-geleerdens, ende Pensionaris der Stadt Nymegen, Uyt-spanning der vernuften, bestaende in Geestelijcke ende Wereltlijcke Poësy.* (Vignet) *Tot Nymeghen, Ter Druckerye van Nicolaes van Hervelt, Boeckverkooper en Drucker ordinaris,* 1660.
M.r Iohan van Someren (1622—1676), geb. te Dordrecht, woonde na zijne promotie in de rechten in den Haag en daarna in zijne geboortestad. In 1655 werd hij pensionaris van Nymegen, in 1666 griffier der Chambre mi-partie. Behalve den bovengenoemden bundel gaf hij een oudheidkundig werk en een treurspel uit.

4) K. b., II, 115. — Zincgref, I, 229.

Dirck heeft een' gauwe tong, en speelt den Advocaet [1])
All wat hy spelen magh, en noyt en vindt hij quaed
Der rycke luyden recht; die tong will altoos hellen
Naer de zy die meest weeght, en daer meest valt te tellen.
En, seght hij, dat is recht, want, siet de waeghschael aen,
Naer 'tschaeltje dat meest weeght will de Tongh overslaen.

Hofwyck. 30. Mart.

GRAFDICHT [2]).

In dese kromme kist rust Ian Couchet; met reden:
Sij beeldt syn ambacht uijt en past nett op syn' leden;
De korst na de Pasteij. Dan, leser, weet daer bij,
Hy light niet op syn' rugg, maer op syn' slincke zij.

8. Apr.

EPITAPHIUM DAN. HEINSIJ [3]).

Heinsius hic situs est; quantus Vir, parce, Viator,
Quaerere; quod nemo nescit ubique scies.

9. Apr.

IN EJUSDEM MORBUM ET MORTEM [4]).

Sciuerat Heinsiades quantum nescire fatentur
Quos nescire nihil credere fama jubet.
Ultima lento subrepens inscitia morbo
Reddidit infantem, nec sine laude, senem.

---

1) K. b., II, 115.

In marg.: Bebelij. — De anekdote heeft tot titel: *De Iurisconsultis Philesius* (t. a. p., 38), en luidt aldus: Ivrisconsvlto, suae professionis homines faciles et benevolos esse, contendenti, responsum fuit. Leguleios esse homines perinde ac lingulam in librili, quae ad illam Lancem in qua maius fuerit pondus declinat: non secus advocatos, procuratores et rabulas forense genus, causas illorum plerumque procliviter amplecti et fovere qui opibus sunt suffarcinati, eas non curantes, quorum res angusta domi est.

vs. 4 *de* K. a.: *die* — vs. 6 *de Tongh* K. a.: *'t Tonghsken*

2) Boven het versje is eene kist geteekend van zeer eigenaardigen vorm.

Jean Couchet was een beroemd vervaardiger van piano's te Antwerpen en behoorde tot eene bekende familie van instrumentmakers. (Zie Jonckbloet et Land, blz. CLXX, CLXXI.) H. schatte den kunstvaardigen man zeer hoog. Hij teekende zijn sterfdag (2 April) in zijn Dagboek aan (blz. 57) en schreef den 6den April aan H. du Mont, organist te Parijs: „Comme j'acheve ceste lettre, j'apprens par lettres d'Anvers que le celebre Couchet vient d'y trepasser, qui est une perte insigne aux amateurs curieux de bonnes espinettes. Je suis bien ayse d'en avoir une des dernieres de sa façon à deux Claviers . . . . qui est tres excellente et telle que ie ne croy pas que personne en fasse apres ce pauvre Couchet, que ie regrette extremement (t. a. p., blz. 24, 25).

3) M. D., 395.

Heinsius was den 25sten Febr. gestorven.

4) M. D., 395.

Goed water geeft ghij n
Ick danck u voor de g
Verdienen van mijn' k
Goed water en goe'n w

Claes klaeghden ov
Als of sij nu en d
Teun gaf hem de
Die buij sal over
En ick vind 't ac
Tot op den oud

OP DE UYTSPANNIN

Verleeght uw
Gespannen h
En, die doo
'T is hier g
Of de Reis
Dat sy 'tw

F
G

---

[1]) K. b., II, 11
vs. 2 *maer* K. b.:
[2]) K. b., II, 11
In marg.: Henr.
Heinrich Bebel
Facetiae zagen in
flores: qvibvs ob
arum Libri tres.
Nec non Alphons
Heinrichmanni.
blz. 22

DAMES CADETTES, QUE LEUR AISNÉE M'AVOIT EMPESCHÉ DE REGALER [1]).

demande pardon à deux belles Cadettes
mauuais entretien qu'à Hofwijck on leur faict;
ne sçauoij que trop, comme elles sont parfaictes,
ue tout ce qu'on leur faict deuoit estre parfaict.
ais une grande Aisnée a destruict mes aprestes,
t faict de Cresme crime et un delict de laict.
Que veut on que je fasse à femmes, peintres, poetes,
S'il n'est que de complaire à tout ce qui leur plaist.

24. May.

LAME. POUR MAD.LE D'OSMAEL, QU'ON DISOIT SE MARIER [2]).

Amour a faict la nique à la Philosophie;
Sibylle en tient dans l'aisle, et s'en trouue un peu mal.
Faut il la transporter au deçà du Canal,
Pour la faire guerir dans la Maladerie?
Non, non, son Medecin arriué bien à point
Parle d'un Recipe du beau nom de Marie.
Vois tu, belle malade, il veut qu'on te marie:
Applique son remede, et tu n'en mourras point.
Certes ce Galien merite bien la vogue,
Faisant l'Apothicaire et le Docteur et tout;
C'est là la charité complete jusqu'au bout,
D'offrir en mesme temps la Recepte et la Drogue.

14. Aug.

A UNE DAME AVEC MES POESIES LATINES [3]).

I'ose vous presenter un enfant de ma peine,
Qui ne vous chantera que Galimatias:
Ne vous en faschez point: mais soijez bien certaine
Que si vous l'entendiez vous ne le verriez pas.

4. Sept.

---

[1]) De titel was eerst: *Pour mes dem.les de Valckenbourg*, maar dat werd doorgeschrapt.

Het versje is dus gericht tot twee jongere zusters van Margaretha van Osmael (zie dl. IV, 18), die met haar op Pasgeld woonden.

[2]) Ook in klad met den titel: *Epithalame. Sta inamorata la Signora*, den datum en de kantteekening: mis(sum) 24. Aug.

Den 2den Sept. schreef Constantyn H. Jr. aan zijn broeder Christiaan (vgl. *Oeuvres complètes de Christiaan Huygens*, I, 346): Mademoiselle d'Osmael se devoit marier avec le Dyckgraef van der Hoeven à Delft, mais les enfants du premier lict ont controuvé tant d'obstacles qu'il semble que l'affaire est et demeurera au croc.

vs. 9 *ce Galien* klad eerst eveneens, dan: *l'operateur* — vs. 11 *là la* klad: *une*

[3]) De titel was eerst: *Inscriptum Momentis. A Mad.e d'Osmael*, doch dat werd doorgeschrapt.

(AEN WESTERBAEN) [1]).

'Kweet noch van sevenden September noch van vierden:
'Tsyn drooge daegen bey, nae datmen s'onlancx vierden.
De Thiende, Westerbaen, de Thiend' is van myn sin,
Die heeft wat anders in.

Ockenburgh. den X. September.

RONDEAU [2]).

Laissez moy faire le badin
Sur ceste gorge de satin,
Dit un amant à son amante,
Et ne craignez que je m'en vante,
Ce seroit faire le faquin.
Ni ne me croijez assez fin
Pour me mesler que d'un tetin:
C'est le seul plaisir qui me tente.
Laissez moy faire
Ce que Iacot faict à Catin
Le soir, la nuict et le matin,
Ce n'est pas le but où j'attente.
Et si pourtant c'est vostre attente,
Vous en verrez bien tost la fin,
Laissez moy faire.

22. Sept. prim(o) experim(ento).

Claes lichtvoet, Boere-soon, of Hoere-soon, of beide [3]),
Sagh een deel Ionckertjens of pronckerties te saem,
Voll, doll, los, letterloos en redeloos, en seide,
Zijn dit volck Edeluij? voor seker dat 's een naem
Die mij toekomt als haer: all sittenw' inden doncker,
'T en kan niet anders zijn of mijn vaer was een joncker.
Want siet dit goed eens aen, en siet'er mij eens bij,
S'en zyn niet oolix of ick ben 'tsoo wel als sij.

22. Sept.

---

[1]) Gedrukt in Westerbaen's *Gedichten*, 1657, I, 434. Niet in HS. W. teekende er bij aan: De Heer van Zuylichem verjaert op den vierden van September ende ick op den sevenden, ende op den thienden was hy by my ten eeten met meer goed gheselschap ende scheydende liet hy my dese versjes die hy over taefel met een potloot had geschreven.

Den 13den Sept. beantwoordde Westerbaen H.'s versje (t. a. p.).

[2]) Het versje is doorgeschrapt; in 1662 werkte H. het geheel om.

[3]) K. b., II, 115. — Zincgref, I, 230:

Auff eine Zeit sasse er bey etlichen Edel-Leuten zu Tisch, die etwas grobe Zotten auff die bahn brachten, vnd sagte: Ich glaube warlich, es hat mich auch einer vom Adel gemacht. Fragt der Junckern einer: Warumb, darumb (antwortet er) dann ich bin eben auch ein Vnflath, wie Ihr.

vs. 6 *of mijn vaer* K. a.: *mijn Vaertje*

(AEN WESTERBAEN) [1].

Eens voedde ons Ockenburgh met allerhande viervoet,
En tweevoet uijt de locht van allerhande bout:
Eens voerde het ons ter jacht ten westen van de vierboet,
Om eetwaer sonder voet en heel soet uijt heel sout.
Danck hebb' de wijse waerd met allgemeene stemmen,
Die ons van 'twildbraed af den wegh te zeewaerd wees,
En met Apostel-spijs voorsichtigh leerde temmen
De weidsche wellusten van wild en weeligh vlees.

23. Sept.

Ian hoorde, 'twas verboden [2])
Geld, goed, of eetbaer' waer, gebraden of gesoden
Te nemen voor geschenck;
En sey genuchelick, wel siet toch eens, ick denck
'T volck neemt mij oock all voor een Raedsheer, want mijn leven
En werdt mij niet gegeven.

3. Octob.

Dirck, als ick u besie, en soo veel boose quanten [3]),
En soo veel lichte danten
Als uw vrouw-moederlief ter wereld heeft gebracht,
Dan valt mij in 'tgedacht;
Met reden magh sij wel een suijver vrouwmensch heeten,
Die soo veel vuijlicheits heeft weten uijt te sweeten.

3. Oct.

(VERLEGEN KINT) [4]).

Daerm' eerst een kind verlegen vindt
En weet ick niet ter degen
Wie meerder is verlegen,
De moer, de minn of 'tkind.

eod.

Surdaster est maritus, uxorem ferunt
Audire moechos: audiunt ambo male.

5. Oct.

Quid videtur? inquiebam, capto utroque lumine;
Ille, nil mihi videtur, videris tu quid tibi.

eod.

---

[1]) Het HS. heeft geen titel.
[2]) K. b., II, 116. — Zincgref, I, 230.
[3]) K. b., II, 116. — Zincgref, I, 230.
[4]) K. b., II, 226. Het HS. heeft geen titel.

AD PETR. CHANUTUM LEGATUM GALLIAE RESPONSUM [1]).

Euge, bonis auibus, quisquis de Rhetore fur, et
Propter aues fis de fure Poeta meas.
Gratia sit turdis, dum quae sibi damna cacarunt
Casus in ignari commoda vertit heri.

eod.

Myn Saelmaecker werdt rijck, en steigert in syn teering [2])
Verr boven maet en staet, te weten naer de neering.
Is hij soo trots, en maeckt maer saelen om den kost,
Wat soud' het wesen als hij Peerden maecken kost!

5. Oct.

Ick vraeghd' een Godsgeleerde hoedanigh hy verstond [3])
Het stuck der Saligheid bij groote vorsten stond?
Sij sullen, seid' hij, all het eewigh Leven erven,
Daer is geen twijffel aen, mits s' inde wieghe sterven.

eod.

(NOO GEDAEN, OOCK GEDAEN) [4]).

Dirck, sprack ick, goede vriend, wat lust u aen een' vrouw
Te vrijen, die noijt jae, en altoos neen will seggen?
Die de stadt winnen will, seid hij, moet haer beleggen,
'Khebb liever dat sij 't nood' dan dat sij 't noot doen souw.

eod.

Claes wierp een schellingsken in 'tsaxken van de kerck [5]),
En om sijn' gierigheid te troosten in 'tgoed werck,
God, seid' hij, magh 't mij eens vergelden met syn' segen:
Als hadd hij 'tschellinxken niet eerst van God gekregen.

eod.

(LASTIGHE REKENINGH) [6]).

Ian houdt goe Tafel, Ian doet lecker spijze soecken
En vanden besten dranck uijt allerhande hoecken.
Nu 'taen 'tbetalen gaet, weet Ian niet wel van waer:
Ian heeft thuijs over hoop veel' swaere Boecken; maer
Ians Tafelboeckjen is het swaerste van syn' boecken.

eod.

---

1) Zie blz. 35.
2) K. b., II, 116. — Zincgref, I, 216.
3) K. b., II, 114. — Zincgref, II, 54.
4) K. b., II, 226. Het HS. heeft geen titel.
In marg.: Zincgref.
5) K. b., II, 115. — Zincgref, IV, 51.
6) K. b., II, 226. Zonder titel in het HS.

(VIS MAJOR) [1].

Die van een Walviss werdt verslonden inde zee
Sou klagen van geweld, quam hij weer op de Ree:
Ia meer als groot geweld: want siet een walvis is
Vis major, en dat is meer als een groote vis.

eod.

Als Claes te voorschijn komt, lacht Ian all wat hij magh [2],
Om dat hij soo een geck siet komen in 'tgelagh.
Wat souw syn lacchen ree zijn,
Als hy wist datter twee zijn!

7. Oct.

Ian was syn leven noyt voor waersegger gerekent [3];
Maer van 's kinds beenen af voor logenaer geteeckent.
Nu is hij fyntjens in 'tnotarisschap gestelt,
Moet men hem nu niet wel gelooven met geweld?

eod.

De Boeren in mijn Dorp en soecken geen' Apteker [4];
En veel min een' Doctoor. De reden is voor seker
Niet qualick overleght, voor luyden uyt het veld;
Veel liever sterven sy voor niet als voor haer geld.

eod.

Wat jong is, groeyt van klein tot grooter metter tijd [5].
Maer Claes de Biersteker (niet dat ick 't u verwijt,
Indien 't de schuld van 'tmout is)
Uw bier valt klein, naer 'toud is.

9. Octob.

Neel stond en roemde bij haer' Nichten en haer' Neven [6])
Van all haer reisen en haer rotsen in haer leven.
Daerover sprack ick, en met reden, soo mij docht,
Neel, hebt ghij veel gereist, soo hebt ghij veel versocht.

10. 8b. (Oct.).

---

1) K. b., II, 226. Zonder titel in het HS.
2) K. b., II, 117. — Zincgref, I, 216.
vs. 4 *hij* K. a.: *Jan*
3) K. b., II, 117. — Zincgref, I, 235.
vs. 4 *men* K. a.: *elck*
4) K. b., II, 125. — Zincgref, I, 237.
5) K. b., II, 126. — Zincgref, I, 246.
vs. 2 *Biersteker* K. b.: *Brouwer* — *'t* K. b.: *het*
6) K. b., II, 126. — Zincgref, I, 246.

Broer Barent wandelde neerslachtigh van gesicht [1],
Soo lang hij monick was. Nu hij tot hoogher plicht
En van de Kapp tot op den Abts stoel is gestegen,
Draeght hij syn hoofd recht op in straten en in weghen.
De reden is, hij socht de sleutels van 'tConvent
All waer hij gingh of stond: nu is hij eens belendt
Daer hij de Koppel heeft gevonden en gekreghen,
Soo buckt hij nu niet meer, maer gaet recht over end.

18. Octob.

Daer twisten een hoop volcks, geleert en ongeleert [2],
Welck 'tbeste water waer: Mijn Heeren, seid' een prater,
Het best van allen is in mijn' sinn 'tregenwater
Door wijngaerd-hout en in de Sonn gedistilleert.

19. 8b. (Oct.).

Ian en vertrouwt Neel niet; of sy moet cautie stellen,
Eer hij aen 't trouwen will daer s' hem om light en quelt.
Maer is Neel niet met kind? wat magh hij 'tvrouwmensch quellen?
Naer mij dunckt, soo heeft Neel haer causje all wel gestelt.

21. 8b. (Oct.).

Claes lagh syn wijf en stierf, ten minsten soo hem docht [3],
En Claes heeft desen troost sijn selven toegebrocht:
Siet, seid' hij, onse Lijs heeft een kopp als veel' vrouwen;
Sij heeft soo menigh mael haer' will met mij gedaen,
Of onse lieven Heer geliefde beurt te houwen,
En dé nu eens sijn' will met Lijs, wat lagh daer aen?

22. 8b. (Oct.).

(OP REYNIER DEN BERISPER) [4].

Reinier will ijeder een berispen
Terwijl hij staet en rispt voll bier:
Ick weet niet watter meer stinckt schier,
All dat berisp of all dat rispen.

eod.

(LICHTE SWAERICHEIT) [5].

'T is een' beswaerde saeck een' bors die sonder wicht is:
Is 't niet vreemd, dat een dingh te swaer valt dat te licht is?

23. Octob.

---

1) K. b., II, 126. — Zincgref, I, 254.
2) K. b., II, 117. — Zincgref, I, 255.
3) K. b., II, 117.
In marg.: Zincgref.
vs. 6: *nu* K. a.: *me* — *nu eens sijn' will* K. b.: *sijn' will oock eens*
4) K. b., II, 223. Het HS. heeft geen titel.
5) K. b., II, 238. Zonder titel in het HS.

(HOOFSCH GEWAET) [1].

Het vrouwvolck inden Haegh dat met de bloote kropp gaet,
En met het schouder-vleesch ten oxel toe onthemdt,
Light 's nachts gedoken in den Borstrock: Is 'tniet vremd?
'T slaept in sijn' kleeren, en 'tontkleedt sich als het op staet.

24. 8b. (Oct.)

(TEUNENS ONSCHULT) [2].

Teun is een Weetniet dat 's bewesen en gewiss;
En dat hij 't niet en weet is emmers soo waerachtigh.
Wat light men 'them en wijt? de man en is 'tniet machtigh:
Hoe wilt ghij dat hij 'tweet', daer hij een weetniet is?

eod.

Ut in senatu, Paulus in coenaculo
Linguâ manuque rem gerit fortissime.
Per me quidem dubitare de Paulo licet,
Coenator an sit an senator maximus.

Hofwijck 24. 8b. (Oct.).

Frustra innocentem postulas falsi nocens:
Expende quid facias lucri damno meo.
Male falsus ille dicitur qui falsus est.

(24) 8b. (Oct.) [3].

(RHIJNSCHE WIJNS D'HALF) [4].

Verkoopt ghij mij dat, Ian, voor suijv'ren Rijnschen wijn?
Naer dat ick uijt sijn wesen
Waerschijnelick kan lesen,
Sal 'twel half Rijnsche wijn en half Rijnsch water zijn.

25. 8b. (Oct.).

(KOSTELIJCK PLEITER) [5].

Dirck was mijn Advocaet, en, of ick peep of song,
En of ick sprack of sprong,
Voor pleiten en voor praten
Most ick hem in een' weeck 'kweet niet hoe veel ducaten:
Dirck heeft een' gauwe, jae hij heeft een' gouwe tong.

26. 8b. (Oct.).

---

[1]) K. b., II, 244. Het HS. heeft geen titel.
[2]) K. b., II, 224. Het HS. heeft geen titel.
[3]) Als datum staat er 23. 8b., maar het versje is onder het vorige geplaats.
[4]) K. b., II, 224. Het HS. heeft geen titel.
[5]) K. b., II, 224. Zonder titel in het HS.

AEN IOFF. VAN ORSMAEL, MET MIJN OOGENTROOST [1]).

Hier is den Almanach; beklaeght'er u niet van;
Ghij hebt hem willen sien; valt'er veel op te seggen,
Of werpt hem wegh, of valt in slaep en laet hem leggen,
Dat 's all de troost dien ick uw' Ooghen geven kan.

eod.

Wat denckt ghij, vraeghde Ian, alleen om mij te plagen [2]),
Wanneer ghij niet en denckt? Wat ick denck, seid' ick, Ian?
Ick denck dat ick dan denck wat dat ick seggen kan
Aen die mij niet en vraghen.

29. 8b. (Oct.).

(IAN WEL BELATEN) [3]).

Trijn heeft haer moije goed aen Ian haer mann gemaeckt,
De rechten erfgenaem en krijghter niet een veer af;
Hoe dat het Testament gelooft werdt of gelaeckt,
Ian hiel veel van sijn Trijn, nu houdt hij'r noch veel meer af.

11. Nou.

Wat light ghij toch en sluijt, sprack Neeltje tegens Iorden [4])?
'Kvind alle kassen toe, of ick een' dievegh waer;
En dat en ben ick niet. Neen, seid hij, wijf, dat 's waer;
Maer ick sluijt alles op om dat ghij'r geen soudt worden.

eod.

(CONSISTORIE) [5]).

Wat lightmen staegh en kijft in uluij Consistorie?
Is 't Consistorie daer, off ist maer com, sit, stoorje?

12. Nou.

(VASTELAVONT-PAEP) [6]).

Heeroom en preeckt maer alltemet,
En stadigh sietmen hem te Pankoeck of te Wafel.
Men magh wel seggen, Heeroom lett
Min op de Taf'len vande wett
Als op de wetten vande Tafel.

eod.

1) K. b., II, 224. In K. a. is de titel: *Aen Ioff. M. van Orsmael*, enz.
2) Zincgref, I, 247.
3) K. b., II, 224. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 118. — Zincgref, I, 260.
5) K. b., II, 225. Het HS. heeft geen titel.
vs. *uluij* K. a.: *seker*
6) K. b., II, 225. Het HS. heeft geen titel.

Rijcke Ian stond hoogh en roemde [1])
Van veel dinghen die hij noemde
Voor de vasten op gedaen,
Stockvisch, Haring, Aberdaen,
En wat sulcker vaten meer was.
Arme Claes, die minder Heer was,
Heeft genoeghelick geseidt,
Ick ben beter onderleit,
Soo voor mij als voor mijn' gasten,
Om aendachtelick te vasten,
Als 't de tyd vereischen sal:
Hoe toch, Claes? met nietmetall.

17. Nou.

Wat meent ghij dat sij waerdigh zijn [2])
Die peerle-snoeren valsch of fijn,
Daer d'eerste menschen noijt af wisten?
Hoort Ian, en leert met eenen treck
Een rekeningh die noijt en misten;
Meer noch min als een rijcke geck
Aen 'tpoppegoed begeert te quisten.

17. Nou.

Mij viel een onvermogen wijf [3])
Gestadigh in mijn' Coets op 'tlijf.
Foey, seid ick, is 't hier all van 'tmallen,
Ghij zijt mij in mijn bedd te nacht
Soo moeyelicke niet gevallen.
Wel, sey s', is 't ergher als het placht,
En wordt ghij doll, wat wilt ghij seggen?
Hebt ghij m' oyt in uw bedt sien leggen?
'K ben voor een' eerbaer vrouw bekent.
Dat weet ick, seid ick, en beken 't:
Maer en bekijft mij niet, Madame; ick spreeck te deghen:
Hebt ghij niet in uw bedd en ick in 'tmijn gelegen?

eod.

Que l'accommodement est chose noble et belle,
Au prix de se vouloir du mal jusqu'à la mort!
Ianneton et Iacot ont fini leur querelle,
I'aij veu soubs un buisson qu'ils sont tombez d'accord.

18. Nou.

---

1) K. b., II, 118. — Zincgref, I, 257.
2) K. b., II, 118. — Zincgref, I, 269.
vs. 6 *Meer noch min* K. a.: *Soo veel pas*
3) K. b., II, 118. — Zincgref, III, 115.
vs. 5 *Soo moeyelicke niet* K. a.: *Niet half soo moeyelick*

Mijn' Brillemaker seght, en is goed te verschoonen [1]),
'Twaer syn gewiss verderf in 's Gravenhaegh te woonen:
Hem dunckt, sijn' wetenschapp en dient niet by de li'en,
Daer mans en vrouwen meest all door de ving'ren sien.

18. Nou.

(DOEN BY WETEN) [2]).

Dirck, meent ghij dat dat leeren heet,
Altoos te lesen en te leeren
Wat doen en laten is met eeren,
En noijt te doen wat dat ghy weet?

eod.

OP DE HEILIGHE STOFFEN VAN V. AB OOSTERWIJCK [3]).

Is 't rein spel, Oosterwijck, en kan 't de Waerheid lijden,
Datw' ons in Heilighe treur-liederen verblyden?
Siet, man Gods, wat uw' pen, uw' soete pen, all doet,
Die Gall tot Suijcker maeckt, en Honigh perst uijt Roet.

eod.

Wat is toch Roomen nu by wat het plaght te zijn [4])?
Niet meer als slechten Eeck van goeden ouden wijn.

eod.

Ghij kont wel drincken, seght ghij, Ian [5]):
Ick meen dat ick het mede kan.
Maer weet, het is een groot verscheel,
Wel drincken, of wel, voll en veel.

19. Nou.

Soo ons de lieden niet bedriegen [6])
Die seggen dat Poeten lieghen,
Soo is Claes wel een groot Poeet:
Hij lieght meer als ick ijemand weet.

19. Nou.

---

1) K. b., II, 105. — Zincgref, I, 276.
vs 1 *te* K. b.: *om* — vs. 2 *in 's Gravenhaegh* K. a.: *ontrent het hof* — vs. 4 *mans en vrouwen meest* and. lez.: *heeren meestendeel* als in K. a.

2) K. b., II, 225. Het HS. heeft geen titel.

3) K. b., II, 225. Het versje is voor het eerst gedrukt in *Keur van H. stoffen uyt Gods Woord; mitsgaders Eenige andere Gebeden ende Zangen, Op de alder-bekendste Psalm-Wijzen gestelt, Door Volckerum van Oosterwyck, Dienaer Jesu Christi tot Delff. Tot Delft, Gedruckt by Abraham Waelpot, Boeck-verkooper,* enz., *Anno* 1656.

4) K. b., II, 106. — Zincgref, II, 131.
In marg.: Iul. Caes. Scaliger.
vs. 1 *wat* K. a.: *dat*

5) K. b., II, 106. — Zincgref, III, 186.
vs. 4 *en* K. a.: *of*

6) K. b., II, 106. — Zincgref, III, 151.
vs. 3 *is* K. a.: *lijckt*

(AEN LICHTE TRIJN) [1].

Ghij maeckt veel Rijmen en veel Dichten,
En rinckelroyt veel met de nichten:
Ghy lijckent wel wat Dichtster, Trijn;
Maer ghij moght wel wat dichter zijn.

eod.

Phlip socht een' knecht en hadd niet t'eten [2]):
Wie heeft oyt sulck een' bloed geweten?
Ick seide, een knecht, Phlip, zijt ghij geck,
In dese swaere, diere tyden?
Ia, seid' hij, 'khebber een' gebreck
Die mij gebreck magh helpen lyden.

20. Nou.

Vriend, ick hebb geen klein geld, seght Harmen [3]),
Als hem een Bed'laer staet en quelt;
Hy seght de waerheid: want och armen,
Den Armen eischt het aen den armen,
En sij zyn even eens gestelt;
Die geen en heeft heeft geen klein geld.

22. Nou. Hofwijck.

Trijn souw de Bruyd zijn met Kees Louwen [4]),
En is met moije Bastiaen
Het haze-paedjen op gegaen
Ontrent acht daghen voor haer trouwen,
En slip hadd Kees, en wegh was Trijn.
Wel hey, seid' eene van mijn' Boeren,
Kees souw een slechte Duijvel zijn,
Hij laet hem lijf en ziel ontvoeren.

eod. ibid.

Dirck is een jae-broer inden Raed [5])
Op alle goed en alle quaed.
Dirck is een Raedsheer alsser meer zijn;
Maer Dirck souw beter Hoer als Heer zijn.

eod. ibid.

---

[1]) K. b., II, 229. Het HS. heeft geen titel.

[2]) K. b., II, 129. — Zincgref, III, 187:
Einer der sonsten jederman schuldig, vnd ohne das nicht mehr zum besten hatte, vnd gleichwol noch einen Lackeyen hinder sich gehen hat, von dem sagt er (J. L. Weidner): Gleich als wenn dieser Mensch nicht allein könte hunger leiden, er mus noch einen haben, der ihm mit hilfft hunger leiden.

[3]) K. b., II, 129. — Zincgref, III, 189.

[4]) K. b., II, 129. — Zincgref, III, 190.

[5]) K. b., II, 129. — Zincgref, III, 191.

Als ick die Mutsaerden, die Galghen en die Stroppen [1]),
Die taeye pynen sie, dat Kruijssen en dat koppen,
Daer Roomsche Christenen d'Onroomsche med' ontdoen,
Om den voet haers Geloofs te leesten op haer' schoen;
Soo weet ick noch mijn' Gall, noch myn' milt te bedwinghen,
Dat men malkanderen met haet en afgunst quelt,
En alle leed aen doet; en datmen met geweld
Den een den anderen ten Hemel in will dringen.

23. Nou.

Claes schenckt sijn leven niet: siet wat een soet bedencken [2])
Om schenckens vrij te zijn; daer is geen morghestond
Of hij sweert op een niew, in 'tspoelen van syn' mond,
Dat hij dien ganschen dagh aen niemand niet sal schencken.

eod.

De Duijvel, seid' een snaeck, hadd God geern na geschapen [3]),
Maer all sijn maexel liep op Apen en op Papen,
Als 't Menschen souden zijn. De waerden maecken wijn
Tot water, daer het wijn van water soude zijn.
Het moghen konstenaers op haer maniere wesen,
Maer 'tschynt sij 'n hebben God de konst niet recht ontlesen.

23. Nou.

Ian schielyck uijt het slyck geresen [4])
Is vanden adel, soo hij seidt,
Uijt kracht van allerley bescheid
Dat mij niet naer en lust te lesen.
Maer, naer syn doen en naer syn wesen,
(Hebb ick 'tniet qualick overleit,)
Hy moet wijd vanden Adel wesen.

eod.

De Hoofsche konst is, noyt den Prins te wederspreken [5]),
Noyt in een loghentjen of twee te laten steken.
Seght hij, het water gaet den bergh op even snel
Als 'tvan den bergh af plaght te komen; 'T is heel wel;
Wilt ghij gewisse gunst voor wind van wooden koopen,
Seght jae, het isser op, ick hebt'er op sien loopen.

eod.

---

[1]) K. b., II, 129. — Zincgref, III, 191.
vs. 4 K. a.: *Om dese haeren voet te leesten* — vs. 5 *milt* K. a.: *will* — vs. 6 *men malkanderen* K. a.: *d'een den anderen*

[2]) K. b., II, 130. — Zincgref, III, 191.
vs. 3 *hij* K. a.: *Claes*

[3]) K. b., II, 126. — Zincgref, III, 192.

[4]) K. b, II, 127. — Zincgref, III, 193.

[5]) K. b., II, 127. — Zincgref, III, 193.

(PLEITERS HULP) [1].

Ick sieder u wel door te helpen, goede vriend,
Sprack Teun syn Advocaet, die hem tot noch toe dient,
En heeft hem inder daed wel half daer door geholpen,
Te weten door syn geld, syn' schueren en syn' stolpen,
En, naer ick 'tspel aen sie, daer is hoop voor de rest;
De goeden Advocaet doet noch all vast syn best.

eod.

Is 'twoeckeren verboden, Heer [2])?
Sey Claes, en sat in 'tBiecht-huijs neer:
Iae, sey de Paep, wel degelijcke:
Ick denck, sey Claes, voor mijns gelijcke,
Want seker, als ick woeck'ren wouw,
'K hebb niet waerme 'ck beghinnen souw.

eod.

Eters die gheen werck en doen [3]),
Zijn verdrietigh om te voe'n,
Wacht u, huijs, en wacht u, Landen,
Daer meer monden gaen als handen.

eod.

(HOOFSCHE WOORDEN) [4]).

Daer is een dingh, heet Complimenten,
Om wel te seggen, selde-waer,
Dat menschen uytslaen van gewenten;
Als 'thalf soo dier van gelde waer
Als Silver, Goud, of Bezoar,
Men soudt niet half soo mild sien venten.

eod.

Ian een en zeventigh en Neeltje seventhien [5])?
Dat 's een schoon houwelijck om lacchend aen te sien.
Maer 71. is 17. van achter:
Die 'tsoo las, maeckte Neel haer ongeluck wat sachter.

24. Nou.

---

1) K. b., II, 230. Zonder titel in het HS.
2) K. b., II, 127. — Zincgref, III, 193.
3) K. b., II, 127. — Zincgref, III, 193.
4) K. b., II, 231. Het HS. heeft geen titel.
5) K. b., II, 127. — Zincgref, III, 194.
vs. 4 *wat* K. a.: *veel*

Een Geuse Leeraer was by papen neer geseten [1]),
Die riepen, Siet, hoe komt Saul onder de Propheten!
Syn' antwoord was gereedt: hij seid, hij lagh en socht
Syns vaders Eselen, en had se, naer hem docht.

eod.

Hebt ghij niet niews gehoort, sey mij een slechte Preker [2]);
Niews? seid ick, neen ick seker;
Dan datter wordt gerept
Dat ghij u red'lick wel op stoel gequeten hebt.

eod.

'Kgaf Ian een soet gesicht; strax hiel hij voor genoodt [3])
Sijn' tanden in mijn brood:
Vast was ick aenden vent, en
Ick sagh wel, beesten en verstaen geen' complimenten.

eod.

(NEEL SNAPS) [4]).

Neel is niet Paus gesind; pauserens noch veel min;
Haer edel tongetje moet kleppen, uijt en in.
Soo s' in partijen song, men konse niet doen swijgen;
Sy waer, spijt pausen, aen 'tpauseren niet te krijgen.

eod.

Truy, Truij, wat eischt gh' all van uw' man [5])?
Een schelm die meer doet als hij kan;
En die niet meer en doet, wat hoeft ghij hem te plagen?
Hy doet noch meer noch min als Roomsche keisers plagen.

eod.

Men houw' sich hoemen will, de wereld is voll gecken [6]);
Wy brengender een mé, soo menigh als wy zijn:
Dit scheelt het; sommighe verberghense met pijn,
En and're wetense behendelick te decken.

eod.

(OUDERS TROOST) [7]).

Gaet het u, vaders, met uw' kind'ren niet naer wenschen,
Denckt dat ghij menschen zijt en vaders zijt van menschen.

eod.

---

1) K. b., II, 127. — Zincgref, III, 196.
2) K. b., II, 128. — Zincgref, III, 197.
3) K. b., II, 128. — Zincgref, III, 198.
4) K. b., II, 231. — Zonder titel in het HS.
5) K. b., II, 128. — Zincgref, III, 200.
6) K. b., II, 128. — Zincgref, III, 200.
7) K. b., II, 231. Het HS. heeft geen titel.
In marg.: Plin.

(CLAES EN MAEY) [1]).

Maeij gaet niet veel ter kercken;
Sij maeckt meer wercks van wercken.
Met Claes is 'tanders; en daerom is 't dat sy seght
Dat Claes haer selden wercks genoegh te voren leght.
eod.

Ian tuijscht om geld, en seght, ick speel om nietmetall [2]),
Ick ben geen dobbelaer, 'kwedd maer wie 'twinnen sal.
eod.

(MILDE DANCK) [3]).

Gierighe Ghijs hadd sich over gesorght,
En in 't wanhoopen syn selven geworght:
Had hem sijn knecht niet een sneetje gegeven,
'T liep'er op 'tend van syn gierighe leven.
'T loon dat de goede knecht kreegh voor syn' trouw,
Was een danck hebt; mits betalende 't Touw.
eod. 24.

Foeij, sey Trijn, light ghij noch te bedde [4])
Daer ick soo vroegh op ligh en wroet?
Ia, seij Claes, malle prij, ick wedde,
Mijn' droomen zijn wel ruijm soo goed
Als all dat ghij all wacker doet.
eod.

Pier steelt all waer hij 't kan bedencken [5]):
Maer is weer rustigh in het schencken.
Is dat niet recht mildaerdigh zijn?
Hij schenckt syns naesten goed en 'tsijn.
eod.

---

[1]) K. b., II, 231. Het HS. heeft geen titel.

[2]) K. b., II, 128. — Zincgref, III, 201.

[3]) K. b., II, 231. Het HS. heeft geen titel.

In marg.: Castiglione (blz. 301).

Graaf Balthasar Castiglione (1478—1529) was een Italiaansch staatsman en schrijver. Zijn meest bekende werk is de *Cortigiano*, dat in 1528 te Venetië werd uitgegeven en zeer dikwijls herdrukt en vertaald is.

Hier wordt aangehaald naar *Le parfait covrtisan dv comte Baltasar Castillonnois, Es deux langues, respondans par deux colomnes, l'vne à l'autre, povr ceux qui veulent auoir l'intelligence d'vne d'icelles. De la traduction de Gabriel Chapvis Tourangeau. A Lyon, Povr Loys Cloqvemin.* 1580. *Avec Privilege dv Roy.*

[4]) K. b., II, 128. — Zincgref, III, 137.

vs. 5 *ghij all* K. b.: *ghy heel*

[5]) K. b., II, 128.

In marg.: Z(incgref). Ook dit is echter naar Castiglione, 302:

Et le Sieur Nicolas Leonique pour taxer vn Seigneur, qui faulsement auoit le bruit d'estre liberal dist, pensez la grande liberalité qui regne en cestuy, puis que non seulement il donne son bien, mais aussi celuy d'autruy.

Claes klaeghde dat syn Soon te vroegh uyt Roomen quam [1]).
In 'teerst begreep ick 't niet waerom hij 't qualick nam;
'Kweet nu waerom hij morden;
Syn Soon was sulcken guijt van leven en van Stam,
Hij waer wel metter tyd een Cardinael geworden.

eod.

(PLOMP BEGRIP) [2]).

Ian is bott en all vrij wat seer:
Noch derft hij tong en tanden slijpen,
En spaert den groenen noch den rijpen,
Maer treedt een yeder op syn zeer.
Het gaet tot Ians als elders meer,
Het minst begrip wilt meest begrijpen.

eod.

Claes pronckte met sijn geld en machtighe besit [3]),
En 'tweeldrighe misbruijck most icker neffens hooren.
In 'tende vraeghden hij, Gebreeckter ijet aen dit,
Voor hand, voor tand, voor lijf, voor wijf, voor neus, voor ooren?
Neen, seid ick, naer ick 'tvat, hier en gebreeckt niet aen,
Als een vriend dien 't voor u ter Hellen lust te gaen.

eod.

Een Geck met bellen wist te seggen [4]),
En wist wel, docht mij, wat hij zeij,
Mijn' Heeren, leert dit overleggen,
De Gecken zijn seer velerleij:
De geckste schynen veeltijds vroed,
De vroedste geck; en 'tis geen wonder;
D'een draeght de bellen op den hoed,
En d'ander draeghts'er onder.

26. Nou.

De wereld is soo verr geweken [5])
Van 'toude spoor van danckbaerheit,
Dat menschen qualick lust te spreken,
Van watm' haer wel doet of wel zeit.

---

[1]) K. b., II, 126. — Zincgref, I, 261.
In marg.: Castiglione (304).
[2]) K. b., II, 231. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 K. a.: *Andries is bot, en vry* — vs. 5 K. a.: *'T gaet tot Andries* — vs. 6 *wilt* K. a.: *wil*
[3]) K. b., II, 129. — Zincgref, III, 202.
[4]) K. b., II, 123. — Zincgref, III, 202.
[5]) K. b., II, 123. — Zincgref, III, 207.

'T is reden dat ick mij verblijde,
Lang heb ick nae wat dancks verlangt,
Vriend, all de schuld is op mijn' zijde,
Ick danck u dat ghij mij bedanckt.

26. Nou.

(TEERING NAE NEERING) [1]).

Die meer will hasp'len dan hij spint,
En meer will eten dan hij wint,
Bedrieght syn selven, en bevindt
Dat hij sich all te laet versint,
Wanneer op 't lest sijn onderwind,
Als van een onbescheiden kind,
Onwetend slecht, of willens blind,
Gelyck 't met ydelheid begint
Moet eindighen in roock en wind.

27. Nou.

Ian heeft'er duijsend guldens af [2]),
Dat hij den Christenen ter kercken
Preeckt goede en afpreeckt quade wercken
Met hoop van loon en vrees van straf.
Maer dat hy voor hem selfs souw strecken,
Den ongemackelicke schoen
Die hij sijn' hoorers aen heet trecken,
Hy soudt om noch soo veel niet doen.

eod.

Klaes gingh voorby 'tschavot naer de vervloeckte baen [3]),
De Pleit-rol, daer hij meest syn goedjen hadd verdaen;
En sprack verdrietelick een' versch-gehangen aen,
Wat hebt ghij daer gelucks, die, noch by Son, noch Maen,
Noch Advocaet en hebt noch Raedsheer nae te gaen!

eod.

(VOORSICHTIGHEIT) [4]).

Tys is een wel-besorght Soldaet;
Daer schijnt een Hopman in te steken:

---

1) K. b., II, 220. Het HS. heeft geen titel.
2) K. b., II, 123. — Zincgref, III, 207.
vs. 6 *Den* K. a.: *Die*
3) K. b., II, 123. — Zincgref, V, 41.
vs. 1 *de* K. a.: *die*
4) K. b., II, 221. Het HS. heeft geen titel.
In marg.: Castiglione (307).

Hij heeft voorsichtelyck geweken
Daer men souw vechten voorden Staet.
En waerom heeft hy sich geborghen?
Niet anders als van louter sorghen.
eod.

Hopman Gerrit heeft syn' schans [1])
Laten nemen als een Gans:
Maer belooft soo vroom te krijghen,
Datmense weerom magh' krijghen:
Hopman Gerrit, laet dat staen,
Want ghij hebt 'et all gedaen.
eod.

(MEER ALS REDEN) [2]).

Uw knecht sey, ghij waert uijt, 'kgeloofden 't en gingh wegh,
Al hoorden ick u spreken:
Nu ben ick thuijs, en roep, laet mij mijn hoofd niet breken,
'Kben uyt: Gelooft ghij 'tniet daer ick het selver segh?
eod.

Wy zijn in goeden stand [3]):
Alleenlick twee gebreken
Niet waerd om af te spreken
Verachteren het Land,
Wat Geld en wat verstand.
eod.

Heer Doctor, seid ick een', neemt ghy nu selfs geen' pillen [4]),
Daer ghij gaet quijnen van de Coorts en siet 'er naer?
Ick pillen? sprack hij, neen, dat goed bewaer ick maer
Voor die het voorderen en wel betalen willen.
eod.

---

vs. 4 *men souw* K. a.: *'t gingh aen 't*

[1]) K. b., II, 124.

In marg.: Zincgref. — Castiglione (307).

[2]) K. b., II, 221. Het HS. heeft geen titel.

In marg.: Castiglione, Scipio ad Ennium (309):

Et quasi de telle sorte fut celle de Scipion Nasica à Ennius, estant allé en la maison dudit Ennius, pour parler a luy, ainsi qu'il l'appelloit de la rue, vne chambriere respondit qu'il n'estoit point en la maison, combien que Scipio eust clerement entendu, qu'Ennius mesme auoit enchargé à la chambriere de dire qu'il n'y estoit point: et ainsi il s'en alla. Peu de temps apres Ennius alla en la maison de Scipio, et commencea par semblable à l'appeller en la rue, auquel Scipion mesme respondit à haute voix, qu'il n'estoit point en la maison. Comment respondit lors Ennius? n'entenday-ie pas bien vostre voix? Vous estes inciuil, dist Scipion; l'autre iour ie creu bien vostre chambriere, me disant que vous n'estiez pas au logis, et maintenant vous ne m'en voulez pas croire moy-mesme.

vs. 1 *'kgeloofden* het HS. heeft: *'tgeloofden*

[3]) In marg.: Castiglione.

[4]) K. b., II, 124. — Zincgref, III, 217.

Is 'twaer, dát s' ons eertyds soo dapper overtreften [1]),
Ons' lieve voorouders, in deughd en in verstand,
Seght mij, wie heeft ons dan gewonnen en geplantt,
En waer af heeft de Creft den gangh geleert der Creften?

eod.

(VERNOEMT GEDIERTE) [2]).

Die Menschen past en Beesten
[Soo hier soo daer in 't landt]
Een ijeder op syn' leesten,
Sal vinden voorde hand
Dat Menschen sonder ziel, dat Beesten met verstand.

eod.

De man en was niet geck die 't in den sinne schoot [3]),
Is 'tklappen datmen soeckt? 'ten waer niet eens van nood
Dat wij een menschen lid aen Pley of Pynbanck braken;
'K wouw de misdadighe niet meer als droncken maken.

eod.

Teun is op swarte Neel, syn' dochter, soo gestelt [4]),
Hij souw s' er niet voor wenschen
De blanckste vande menschen;
Want Peper rekent hij dat meer als Gengber geld.

eod.

Pier heeft geen' leerens lust, en schouwt het als den bast [5]):
Want, seght hij, als ick maer eens A. begon te seggen,
Strax souden sij mij B. en C. te voren leggen,
En all 'tspel datter volght, soo hadd ick mij vertast
En waerd'er voort aen vast.

eod.

Sult gh' altoos leeren Ian, en nemmermeer betrachten [6])
Het ghene uw' ouderen voor geld en moeyte wachten?
Maeckt eens een end van 'tschool: 'T is beter eens doen, man,
Het geen men weet en kan,
Dan 'tgeen men kan noch weet gestadigh naer te trachten.

eod.

1) K. b., II, 124. — Zincgref, III, 219.
vs. 2 *lieve voorouders* K. b.: *oud-voorouderen*

2) K. b., II, 230. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 K. a.: *Past Menschen en past Beesten* — vs. 2 niet in het HS., wel in K. a. — vs. 4 K. a.: *Soo vindt ghy* — vs. 5 *Dat* K. a.: *Dit*

3) K. b., II, 124. — Zincgref, III, 220.
vs. 4 K. a.: *Ick wouw misdadighe*

4) K. b., II, 124. — Zincgref, III, 222.

5) K. b., II, 124. — Zincgref, III, 223.

6) K. b., II, 124. — Zincgref, III, 231.

Die een dingh be'tren will en houden 't heel als 'tis [1]),
Doet even, naer mijn giss,
Als eener die all 'tnat uyt eenen snee-bal douwden
En wouw den bal behouden:
Of eener die all 'twit wouw schrappen van het krijt
En werden 'tkrijt niet quijt.

eod.

Soo God geen dis-wyn geeft, ten minsten geeft hij dis-bier [2]),
Indien 't geen dis-bier is, ten minsten is het vis-bier;
Dat is den oudsten dranck, van doemen niet en wist
Wat sap van druijven was, noch Coren en syn' gist:
In 'tend, of 't dis-bier is, of vis-bier, 'twerdt al pis-bier.

28. Nou.

(ONDANCKBAERHEIT) [3]).

De Mensch zij vol van waerdicheit:
Is hij daer by ondanckbaer,
Sijn' waerde en is niet ganckbaer
Noch hier, noch inder eewicheit.

eod.

(NOCH) [4]).

'T is all de selfde sond', ondanckbaer zyn en stelen:
Maer d'een werdt niet gestraft, en d'andere kost kelen.
Sy dienden beide met gelijcken loon betaelt,
Soo die mij 'tmijn onthoudt als die mij 'tmijn onthaelt.

eod.

(AEN STEGHEN AERT) [5]).

My dunckt 'ten waer geen deegh, Aert,
Soo ghij niet stijf en steegh waert,
En minder steen als deegh waert,
En niemand inden weegh waert;
Want soo ghij soet en dweegh waert
'Ksouw meenen dat ghy veegh waert.

eod.

---

1) K. b., II, 125. — Zincgref, III, 232.
vs. 1 K. a.: *Die wat wil besigen en*
2) K. b., II, 125. — Zincgref, III, 235.
3) K. b., II, 219. Zonder titel in het HS.
vs. 3 *waerde en* eerst: *penning*
4) K. b., II, 219. Zonder titel in het HS.
5) K. b., II, 220. Zonder titel in het HS.

'T was eens Soldaten Biecht: Ick hebbe veel gerooft [1]),
Maer veel oock niet gerooft; dats dan gelyck en even:
Ick hebber veel vermoort; maer veele oock laten leven;
Dat's even en gelijck; Naer datter werdt gelooft,
Soo hebb ick veel gebrandt, dan veel niet aengesteken,
Dat's oock gelijck. Doe viel de Biechter mede aen 'tspreken;
Ghy sult ter hellen gaen en ick in 'tHemelrijck,
Als alles even is, soo is dat oock gelijck.

29. Nou.

Claes eischte syn' Pastoor van syn' twee rocken eenen [2]);
Want soo hadd hij gepreeckt, en Claes en hadder geenen.
Wat haest had Domine? Sijn' antwoord was soo ree
Als Claesens eisch: Hij zeij, Ghij sult wel anders meenen,
Lett op 't Capittel, 'Twas *in illo tempore.*

30. Nou.

(WEL DIENEN) [3]).

Trouw dienen is 't niet all; gehoorsaemheid en spoed
En zijn maer halven dienst; indien daer niet van binnen
Op 'tbuyten-werck en past een' vrolickheid van sinnen.
Die doet all wat hij kan, en geerne, die voldoet.

1. Dec.

Ick vraeghden, hoe het pasten [4]),
Datm' arme Borgherij
Bekommert sagh met lasten,
En alle Papen vrij?
Daer quam een vent aen 'tgapen,
Die sey, noch voll, noch doll,
Van wormen en van schapen
Is woll en zij te rapen
Die hand en borse voll';
Op Esels noch op Apen
En vindtme zij noch woll.

2. Dec.

---

1) K. b., II, 125. — Zincgref, III, 239.
2) K. b., II, 125. — Zincgref, III, 241:
Ein Pfaff hat in seiner Predigt gesagt, wer zween Röcke hette, solte dem andern einen geben; Nach geendigter Predigt begehrt einer, der Pfaff solte ihm, seiner Lehr nach, einen Rock geben, weil er wol wüste, dasz er zween he te. Der Pfaff antwortet ihm geschwind: Es ist wahr, aber im anfang des Evangelii stund, *in illo tempore*, zu denselben zeiten. Nun aber ist es ein andere zeit: also möchte der gute Gesell sich anderswo vmb einen Rock vmbsehen.
3) K. b., II, 221. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 125. — Zincgref, III, 242.
vs. 9 *Die* K. b.: *By*

DE PEST TEN EINDE [1]).

De Plaegh in dit gewest
Heeft ons veel volx doen derven,
En op de vuijle vest
En ongesiene werven
Met menschen-vleesch gemest
Doen werpen bij de scherven.
De goede God in 'tlest
Die alles doet om 'tbest,
All blyven wy 'tverkerven,
Moe branden en moe kerven,
Moe menschen te bederven,
Heeft deernis met de rest
En haer bedroefde erven,
Versmoort de Pest in 'tnest,
En doet de Sterfte sterven.

2. Dec.

(BELEEFDE WRAECK) [2]).

Is dat wraeckgiericheit? seyt Ian,
'K hebb all geleden wat ick kan
En wat ick niet en hoor te lijden.
Ten minsten 'kmagh dien boosen man
Wel soecken te verblijden:
Wat doe 'ck hem voor sijn spijt en trots?
Ick wensch hem maer de gave Gods.

eod.

(IANS WELSPREKENTHEIT) [3]).

Ian spreeckt sijn Fransch en syn Latijn;
Hoe goede taelen, staet te weten.
Hy noemtse wel met reden syn',
Die Fransch noch Roomsch en moghen heeten.

4. Dec.

(MENSCHEN AERT) [4]).

De menschen lusten averechts
Naer 'tgeen men haer belast te haten:

---

1) K. b., II, 219.
In 1655 woedde de pest zeer hevig in Holland; in Amsterdam stierven er in zes maanden meer dan 13 000 menschen aan (vgl. Wagenaar, *Amsterdam*, V, 221), in Leiden binnen de acht maanden meer dan 10 000 (Aitzema, VIII, 392).
2) K. b., II, 238. Zonder titel in het HS.
vs. 5 *Wel* K. a.: *Somtijds wel*
3) K. b., II, 222. Zonder titel in het HS.
4) K. b., II, 222. Zonder titel in het HS.
In marg.: Ἐλθούσης γὰρ τῆς ἐντολῆς, ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν. *Rom.* 7. 9.

Landsheeren, Rechteren en Staten,
Verbiedt ghij 'tquaed? beveelt het slechts:
Sij sullen 'tquaed van quaedheit Laten.

eod.

(SCHOON GESCHRIFT) [1].

Zyn schoone woorden hoogh te roemen,
Wel schrijven heeft oock syn bescheit,
En schoone letteren zijn Bloemen
Diemen met reden wel magh noemen
Een' swijgende wel-sprekentheit.

eod.

VOOR N. COPPENOL [2].

Dits Coppenol syn' oude hand
Haer jeughdighe betrachten.
Wangunstighe, slijpt ghij den tand
Van nydighe gedachten:
Doet eerst een' proeve van uw' krachten;
Indien ghij Coppenol vermant,
Soo komt hem vrij verachten.

eod.

(WAERSCHOUWING) [3].

Die geen gerucht verdouwen kan,
En is altoos geen vrouwen-man.
Wel hem die sich onthouwen kan
En d'ongerustheit schouwen kan,
En aen syn selven trouwen kan.
Ey leert dit wel onthouwen, Ian,
Soo komter geen berouwen van.

eod.

VOOR COPPENOL [4].

De veer die dit papier soo vlugg heeft overtogen,
Vloogh eertyds over Land en water door de Locht:
Slaet beide vluchten gae; 'kwist geerne wat u docht,
Of sij nu beter vlieght of eertijds heeft gevloghen.

eod.

---

1) K. b., II, 232. Zonder titel in het HS.

vs. 4 K. a.: *Die met goe reden staen te noemen*

2) K. b., II, 232. In K. a. luidt de titel: *Op schoone Schriften van L. van Coppenol.* Lieve Willemsz van Coppenol, een beroemd schoonschrijver, was Fransche schoolmeester te Haarlem, later te Amsterdam. Zijn werk is door eene menigte dichters geprezen. Zie over de eigenaardige lotgevallen van Coppenol op zijn ouden dag Unger's *Vondel*, 1657—1660, blz. 347.

3) K. b., II, 231. Zonder titel in het HS.

4) K. b., II, 232. In K. a. is de titel: *Op de selve.*

(NOODIGH LIJDEN) [1]).

Die geen mis-seggen will, noch misdoen kan verschoonen,
Noch schimp, noch tegenspoed, noch ongerechticheit,
Noch ydelheit, noch haet; moet na der Eewicheit,
Of naer een' werelt daer gheen' menschen in en woonen.

5. Dec.

(AEN ONHEUSCHE IAN) [2]).

Stuers, grimmigh, steegh, niet om bedaren,
Onrein van zeden, grauw van haren;
Ian, hebt ghij dus veel tyds beleeft,
En zijt ghij noch dus onbeleeft?

eod.

SPARREBOOMEN GEBRANDT, OP HOFWIJCK [3]).

'Klegg all mijn' wijfjens op het vier:
Wegh met het goed; wat doen sij hier?
Sij stoken brand in alle landen,
Nu is 't haer' beurt oock eens te branden.

eod.

(ARME RIJCKDOM) [4]).

Die 't wel gewonnen heeft en dieder wel af leeft,
Is recht een rycker man: de Boer die uijt gaet spitten,
En t'huijs vast, is een geck die maer en kan besitten.
'T scheelt veel of een syn goed, dan of syn goed een' heeft.

eod.

(SWACKEN STAET) [5]).

Hoe sterck zijt ghij wel te Hove?
Vraeghd'er een niet vande grove
Loerende op een kackerlack:
Neghen, seide een van de Heeren.
Siet toch, sprack de man met eeren,
Die wel wist wat daer gebrack,
Zijt ghij soo sterck en soo swack!

6. Dec.

---

1) K. b., II, 232. Zonder titel in het HS.
2) K. b., II, 232. Zonder titel in het HS.
3) K. b., II, 232.
4) K. b., II, 233. Zonder titel in het HS.
5) K. b., II, 233. Het HS. heeft geen titel.
vs. 4 *Neghen* K. a.: *Derthien*

(NEEL DE VERSINSTER) [1].

Neel will haer eens te deegh versinnen,
Eer sij will luyst'ren naerden trouw
En worden van een' vrijster vrouw.
Maer onder 'tmallen, onder 'tminnen
En gaet de saeck niet soo se souw:
Sij hebben wat te vroegh begonnen:
Nu heeft hem Ian oock eens versonnen;
Hij scheidt 'er uijt, sij is met kind:
Neel heeft 'er eens te deegh versint.

eod.

Wat datmen Neel seij of vermaende,
Wat men de sloor voor lessen gaf,
Sij maeckte Ian gestadigh gaende,
En schonck hem nu en dan een' draf.
Nu komt 'er binnen negen maenden
Een knechtjen of een meisjen van:
Sy zijn bey binnen, Neel en Ian.

eod.

(BROOTS NOOT) [2].

Ick noemde een' Bedelaer brooddroncken over straet:
Brooddroncken, zeid' hij, Heer, daermede mooght ghij proncken;
De naem en past mij niet in desen kaelen staet;
Ick hebb droogh brood gebreck, en heet ick noch brood-droncken?

eod.

(AELWAERDIGE TEUN) [3].

Teun, seid' ick, Teun, ghij zijt aelwaerdigh:
Hij gaf ter antwoord spits en vaerdigh,
Ael heet mijn' vrijster, waer dat waer!
Mij dunckt ick waer dan eerst all-waerdigh,
Als ick maer eens Ael waerdigh waer.

eod.

(CLAER DE BRUYT) [4].

Claer is klaer, soo sij seght, en 'tis tot daertoe waer;
Haer houwelyck gaet aen, men hoort het inde kercken:
Maer s' is swaerlijfvighjens, na m' aen den gangh kan mercken.
Klaer is Claer, soo sij seght, en Claer en is niet klaer.

8. Dec.

---

1) K. b., II, 233. Het HS. heeft geen titel.
vs. 9 *'er* K. a.: *haer*
2) K. b., II, 233. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 233. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 234. Zonder titel in het HS.
vs. 4 *en is* K. a.: *is soo*

Pier *staet* en futselt end' en knoeijt
En maeckt geen end van mallen:
Maer Trijn segt, dat's all niet met allen;
Pier, wilt ghij dat het werck wat spoeijt,
Soo most mend'er aen *vallen.*

eod.

(CLAES ONKLAER) [1]).

Claes schort'er twee, na datter werdt geseght,
En hij valt aenden Trouw:
Men seit en seit te recht,
Daer niet en is verliest de Heer syn recht,
Maer noch veel meer de vrouw.

eod.

(TIJTS NIETICHEIT) [2]).

Flus is wegh, Nu nu oock. 't aenstaende en is noch niet.
Hoe driftigh zyn de stroomen
Diem' in de dinghen siet!
Daer 's altoos wat verbij, en altoos wat te komen,
En noyt en isser ijet.

eod.

(VERLOREN GELT) [3]).

Ian stelt en Ian herstelt mijn uer-werck, en 'ten baet niet:
Hy treckt all vast mijn geld, en 'twerck staet still; dat gaet niet.

eod.

(VERSTAEJE 'T WEL) [4]).

Ghy light en jangelt als een' bell,
Verstaejet wel, verstaejet wel?
En, Claes, het is onnutte praet:
Mij dunckt ick 'twel verstae; soo ghij 'tmaer wel verstaet.

eod.

Komt, willen wij gaen, of willen wij staen, of willen wy leggen?
Ick vraegh 't Pieternel,
Maer vraegh het niet wel;
Ghij weet of ghij wilt, maer of wij bey willen, en kont ghij niet seggen.

eod.

---

1) K. b., II, 234. Zonder titel in het HS.
vs. 1 *schort 'er twee* K. a.: *komt te kort*
2) K. b., II, 234. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 234. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 234. Het HS. heeft geen titel.
vs. 3 *En* K. b.: *Ey*

(GROEN HOUWELIJCK) [1]).

Raeckt onse Pieter soo te koy met onse Celie?
Ick heet dat bruylofts bedd een bedd met Pietercelie.

eod.

(LICHTE TRUY) [2]).

Truij hout sich als wat deeghs, en 'tis een gortigh vercken.
Iae, gaet sij met die huijck ter kercken?
Ey, segt, in plaetse van die huijck,
Gaet Truij ter kercken met dien buijck?

eod.

(DEEGELICK ONBIJT) [3]).

Ick vraeghde na wat deeghs
Om t'eten onderweeghs:
Myn' knechts, naer langhe soecken,
Versaghen mij van koecken;
Daer hadd ick vrij wat deeghs.

eod.

(MATICHEIT) [4]).

Dirck heeft een' Roomer als een hoet,
Daer hij wel soo veel wijn in doet,
Men souder in verdrincken.
Nochtans soo blyft hij in de maet
Die rondom 'tglas geschreven staet:
Men moet met maten drincken.

eod.

(HAESTIGHE TRIJN) [5]).

Trijns houwelick is nauw half jaerigh,
En s' heeft een vruchtjen afgeleght:
Daer werdt gelacchen en geseght,
De Ioffer is wat te voorbaerigh.
Wel hoort dit volck toch eens, seght Trijn,
Wat soud' ick, achterbaerigh zijn?

eod.

---

1) K. b., II, 234. Het HS. heeft geen titel.
2) K. b., II, 234. Het HS. heeft geen titel.
vs. 3 *Ey* K. a.: *Neen*
3) K. b., II, 234. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 235. Het HS. heeft geen titel.
5) K. b., II, 235. Het HS. heeft geen titel.

(TWEE DIEVEN) [1].

Twee dieven zijn op een' huijsbraeck gevangen,
En gaen ter dood. De wett neemt het wat nauw.
All even gauw sij sullen beide hangen;
De reden is, sy zijn beide even gauw.

eod.

Een Paepje preeckte, 'tHemelrijck,
Dat hij met Boeren socht te vollen,
Was inde soeticheit gelijck
Aen schapen-vleisch gestooft met knollen.

eod.

Een deel Canonicken, maer letterloose bloets [2]),
Vraeghd' ick, Hoe laedtmen u met sulcke hoopen goeds?
Een derde zeij daerop; de grootste Ezels plaghen
Het meeste wicht te draghen.

9. Dec.

Claes is all zeventigh, en kan sich niet onthouwen [3]),
Hij vrydt staegh om wat jongs en meent'er met te trouwen:
Hy soeckt ontwijffelick, naer ick het kan verstaen,
Door een moy meisjens schoot na 'tHemelrijck te gaen.

eod.

Derft gh' acht en zestigh jaer by een en twintigh leggen [4])
In een bedd, malle geck? daer moet ick wat op seggen;
Uw schortten eens een' vrouw, doe ghij noch jongh waert, Ian;
Nu schort uw' vrouw een man.

eod.

Ghij bouwt een Arm-huijs, Claes, tot troost van uw gemoet [5]):
'T is groot, en 'tkost veel gelds van uw gewoeckert goed.
Maer 'tis noch veel te klein voor Armen by dozijnen
Die door dat woeckeren zijn komen te verdwijnen.

eod.

---

[1]) K. b., II, 235. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 K. a.: *Op borse-snijdingh een, op huysbraeck een gevangen* — vs. 2 *En gaen ter* K. a.: *Gaen beide na de*
[2]) K. b., II, 130. — Zincgref, III, 253.
[3]) K. b., II, 130. — Zincgref, III, 255.
[4]) K. b., II, 130. — Zincgref, III, 253.
[5]) K. b., II, 130. — Zincgref, III, 254.

(MANNIGHE LIJS) [1].

Lijs heeft sess mans gehadt, en 'tschijnt sij'r een te kort heeft:
Schort Lijs nu noch een man, nae sij'r soo veel geschort heeft?

eod.

Claes heeft sich bluts gekocht in voorraed van veel wijns [2],
Op hoop van een quaed jaer en weinigh sonneschijns.
Die koopmanschap is mis; 'tna-jaer valt warm en helder;
Syn wijn light en bederft, die son schijnt in sijn' kelder.

eod.

(HOETKRAMER) [3].

Dirck socht een' niewen hoet met woorden te betaelen.
Neen, sey de Cramer, Heer, hier most geen geld aen faelen;
Mij lust niet achter u te loopen als een bloedt,
En hebben staegh mijn' Hoet te lichten voor mijn' Hoet.

10. Dec.

(ONPAER) [4].

Tijs is pas twintigh, Maey, syn wijf, pas zestigh jaeren:
Hij seght, op een' ouw' luyt spantmen wel niewe snaeren.

eod.

'K hoor van een soet krackeel; Boer Iaep will S.t Christoffel [5])
Doen schild'ren op een' planck niet langer als syn' schoffel.
De schilder weet gheen' raedt, en thoont hem waer het schort.
Boer Iaep seght, 'T is geen noot, valt de planck wat te kort,
Christoffel kander op, men hoeftse niet te langhen,
Als men de beenen maer beneden uyt laet hangen.

10. Dec.

Gelooft ghy 'tvaghevier? sprack een geschoren Priester [6]:
Neen, zeid een ronde Boer, en 'twas geen quaed bediedt,
Neen, ick en loof't niet, Miester;
Want dan most icker in, Ick loof het beter niet.

eod.

---

1) K. b., II, 235. Zonder titel in het HS.
vs. 2 *Lijs nu noch een man* eerst: *het Lijs noch aen mans* — *nae* K. a.: *nu*
2) K. b., II, 130. — Zincgref, III, 256.
vs. 4 *die* K. a.: *de*
3) K. b., II, 235. Zonder titel in het HS.
4) K. b., II, 235. Zonder titel in het HS.
5) K. b., II, 130. — Zincgref, III, 259.
vs. 4 *valt de planck wat te* K. a.: *al valt de planck wat* — vs. 6 *Als men* K. a.: *Soo ghy*
6) K. b., II, 131. — Zincgref, III, 260.
vs. 4 *Ick loof het beter* eerst: *daerom en loof ick 't*

Ick hebb mijn eighen goed verdaen [1]),
Sprack Tijs, en sprack syn' Rechters aen,
Sit ick daerom gevangen?
Mij moght wel eens verlangen,
Waer ick met 'tuwe door gegaen,
Wat soud 't dan wesen? Hangen.

eod.

Ian Pull light inde Coorts [2])
En brandt gelyck een toorts,
En tegen syn' Doctoren
Kan hij sich wel verstooren,
Als hij se siet begaen
Om syn' dorst te verslaen:
Helpt hem maer van de Coorts, hy weet wel and're flesschen
Om syn' dorst me te lesschen.

eod.

Schipper Ian reed als een Heer [3])
Op een' weelderighe Meer,
Die hem, vol van Haver-kruijm'len,
Meesterlyck in 'tslyck dé tuijm'len.
Siet toch, zeid' hij, 'tkan hier me
Stormen, als by ons in zee.

eod.

De tand-pijn, seght Andries, is wel een' swaere straf [4]),
Maer ick houd 't met den raedt diem' een oud vrouwtje gaf;
Daer is geen beter oock, all wouwm'er verr om reisen;
Als de pijn is op 'thoogst, soo moetm'er niet aen peisen.

eod.

(HALF IONCKERSCHAP) [5]).

Ian is een Ioncker, soo hij seght;
Een proncker is het van een knecht,
Dat mercken schier de blinden,
Soo stoft hij op sijns vaders Recht.
Syn' moederlicke vrinden,
All zijn sij goed te vinden,
Hij kenter een noch geen in Stadt.

---

[1]) K. b., II, 131. — Zincgref, III, 260.
[2]) K. b., II, 131. — Zincgref, III, 261.
[3]) K. b., II, 131. — Zincgref, III, 261.
[4]) K. b., II, 131. — Zincgref, III, 261.
vs. 4 *de pijn is op 'thoogst* K. a.: *'t quaet op 't quaetsten is*
[5]) K. b., II, 235. Het HS. heeft geen titel.

Daer weet hy geen besluyt aen,
Dan 'tschijnt Ian heeft geen moer gehadt,
Hij will voor Phoenix uijt gaen.

eod.

Hoe komt Ian sulcken rijcken man [1])?
Daer weet ick wel een' reden van:
Hy schrapt het in met schepelen,
En deelt het uijt met lepelen.

eod.

Ick noyde Claes ten eten [2])
Daer ick ter Tafel sat:
Hy is niet neer geseten;
Daer sweegh ick op, en at.
'T begon hem te verdrieten
Dat ick hem vasten liet, en
Niet meer van sitten sprack:
Heer, seid' hij, magh ick 'tvragen,
Hoe seit ghij mij daer strack?
Sij loeghen die het sagen,
En riepen, sit maer aen.
Hij sat, en at ter deghen,
En seij, ick was verleghen,
Nu heb ick 'teerst verstaen,
En wierd oock moe gestaen.

eod.

(VRAGENDE PROPHETEN) [3]).

Drij Heidens vraeghden mij den naesten wegh naer stadt:
Ick antwoorde 'tgeboeft; Ten minsten schaemt u wat:
Ghij die elck een in stadt de waerheit uijt wilt leggen,
Moet ick u uijter stadt den wegh nae stadt toe seggen?

eod.

Maeckt vrienden, vrienden, en schouwt vijanden met machten [4]).
Dit brengh ick daghelix mijn' kind'ren in gedachten;
Een hondert vrienden is te weinigh voor een' man,
En eene vijand is meer dan hy laden kan.

eod.

---

vs. 8 *hy* niet in het HS. — vs. 9 *Ian* eerst: *hy*

[1]) K. b., II, 132. — Zincgref, III, 263.

[2]) K. b., II, 132. — Zincgref, III, 262.

[3]) K. b., II, 236. Het HS. heeft geen titel.

[4]) K. b., II, 132. — Zincgref, III, 263.

(ROER) [1].

Ghij vraeght, hoe gaet dat, en hoe komt dat, als 'tsoo raest
Daer een gespannen Roer syn lood syn' loop uijt blaest?
Men doet'er kruijt voor in, men brandt het uijt langs 't Laed-gat,
Soo komt dat en soo gaet dat.

eod.

Wat is 't fraeij als een wat kan [2])
Die van allerley besocht heeft.
'T most een kloeckert zijn, seght Ian,
Die dat loopen eerst bedocht heeft
Dat soo menigh eerlick man
Uyt den hoogen nood gebrocht heeft.

11. Dec.

Vermaen ick Tijs ter deughd; dus weet hij 't af te weeren [3]).
Hy seght hy moeyt sich niet
Met dinghen van verdriet,
Daer sich hy noch syn Bors met weten te geneeren.

eod.

Werdt niet moe van wat gekoesters;
Koockt all eyeren en Oesters
Voor uw' man, all kost het veel,
'T sal u weer in komen, Neel.

eod.

Vroom zyn is wel goed, seght Ian [4]),
Maer men eet'er weinigh van.

eod.

De waerheit vindt noch stall, noch haert [5]):
Wilt ghy de reden lesen?
De Duijvel is des werelds waert;
Hoe souws' hem welkom wesen?

eod.

---

1) K. b., II, 236. Zonder titel in het HS.
vs. 3 *brandt* eerst: *jaeght*
2) K. b., II, 132. — Zincgref, III, 263.
vs. 4 *loopen* K. a.: *vluchten*
3) K. b., II, 132. — Zincgref, III, 263.
vs. 4 *sich* K. a.: *weet* — *met weten* K. a.: *haer mede*
4) K. b., II, 133. — Zincgref, III, 263.
5) K. b., II, 133. — Zincgref, III, 263.

Vraegt niet of ick hebben will [1]);
Geeft ghij maer, en swijght all still.
Hebb ick wat verstand van leven,
Die veel vraeght will weinigh geven.

eod.

Ian en kan niet doen als sluijten [2]);
Uijt de kist will geen paer duijten:
Daer de Duijvel sitt voor 'tslot,
Is de man syn Geld syn God.

eod.

Den Ezel is gelijck de vrecke menschen-haeter [3]),
Die van sijn' schatten geen genieter weet te zijn,
De beest gaet overlast met spys en brood en wijn,
En eet maer distelen, en drinckt niet meer als water.

eod.

'T gevaer is voll gevaers; niet om de woeste baeren [4]),
Maer om dat menschen meest van welvaert qualick vaeren.
'T is goed sien wat ons all 'tvergaeren helpen sal,
'T Goud vande niewe wer'lt maeckt d'oude weereld mal.

eod.

De waerheit baert maer haet: dit weet Ian t' overleggen [5]).
Hem is een Papegaey te rechter tyd vereert,
Die leert hij selver, en hij heefter af geleert
Niet weer als men hem heet en voorsegt nae te seggen.

eod.

'T Recht Contrefeitsel van een' Hoer is Neel, sey Ael [6]):
'T magh wel, zeij Neel, maer Ael het levend principael.

eod.

(KEUR VAN DIENST) [7]).

Een kloeck ervaeren knecht werdt mij thuijs aengeboden;
Maer ick en maeck geen' staet van afgerechte boden.

---

[1]) K. b., II, 133. — Zincgref, III, 263.
[2]) K. b., II 133. — Zincgref, III, 263.
[3]) K. b , II, 133. — Zincgref, III, 263.
[4]) K. b., II, 133. — Zincgref, III, 263.
[5]) K. b., II, 133. — Zincgref, III, 264.
vs. 1 *Jan* K. a.: *Claes* — vs. 4 *meer* K. a.: *anders* — *men* K. a.: *m'*
[6]) K. b., II, 133. — Zincgref, III, 264.
[7]) K. b., II, 236. Het HS. heeft geen titel.

'Kbuijgh liever self mijn hout: bestelt mij maer een' knecht,
Die lydt all watm' hem doet en doet all watm' hem seght.

eod.

'T en is niet wel geeischt, Geeft all wat ghij kont geven [1]):
Als rijcke lie'n dat de'en, waer souden sy van leven?

eod.

(HUYSHOUDEN) [2]).

Ghy hebt het huijs vol boden, Ian:
'T is wel; maer siet, dit komt'er van;
'T zyn niet alleen uw' boden
Als doenders van geboden:
'T zijn boden buijtens huijss, sy dienen alle man:
All draghen sy geen Buss, 'tzijn rechte tyding-draghers
Van all uw huijs beleid voor spijen en voor vragers.

eod.

Ian will den armen wel gedencken [3]),
En nu en dan een Oortjen schencken.
Hij seght hij sal; maer 'tis, hij souw,
Als 'tover syn hert komen wouw.
Ian, soo 'twill over Gods hert komen,
Die uw' ondanckbaerheden siet,
Soo sult ghij deelen met de vromen
In 'tHemelrijck; maer anders niet.

11. Dec.

Ick eisch u weinigh gelds; ghij geeft mij meer quae woorden [4])
Dan ick mijn leven hoorden:
Die heb ick niet van doen; soo ghij mij niet en telt,
Houdt beij te samen, uw' quae woorden en uw Geld.

eod.

In 't huijs daer boose knechts te samen willen spannen [5]),
Is den Heer niet veel min als uijt sijn Rijck gebannen.

eod.

(GAUWE NEEL) [6]).

Neel is een' gauwe Vrouw van reden en van daed.
Dat is soo goed als kloeck, en kloeck soo goed als quaed.

eod.

---

1) K. b., II, 133. — Zincgref, III, 265.
2) K. b., II, 236. Zonder titel in het HS.
3) K. b., II, 134. — Zincgref, III, 265.
4) K. b., II, 134. — Zincgref, III, 266.
5) K. b., II, 134. — Zincgref, III, 266.
vs. 2 *den Heer* K. a.: *'t Heerschap*
6) K. b., II, 236. Zonder titel in het HS.

Uw' vloijen en uw' Luijsen [1])
Kont ghy niet doen verhuijsen;
Sy maken 't u te bang.
Hoort waer ick nae verlang,
Ian, en helpt mij verlangen,
Met Tafel en met spijs saegh ickse geeren hangen.

eod.

Myn Ionghen brack m' een fyn Gelas [2]):
Ick vraegd' hoe 't bij gekomen was?
Soo, zeid' hij, Heer, als om te mallen,
En heeft 'er noch een laten vallen.

eod.

Tijs, zeide ick, zijt ghij oock all meester in uw' Kluijs [3])?
Iae, sprack hij, 'kheet den Heer van 'thuijs:
En inder daed, ick ben de stoutste;
Doch naer het jongst en naer het oudste.
My dunckt, Tijs heeft dat wel versint;
Hij meent de vrouw en 'tjongste kindt.

eod.

(NEEL EN DEN BRUYDEGOM) [4]).

'Kwed je mij niet en vindt, sey Neel, en was gaen schuijlen,
Als malle Bruyds die huijlen.
Iae, riep den Bruyghom Kees, sit je daer in een hoeck
En lustje alreeds te pruylen?
'Kwedd, soo je niet en komt, dat ick je niet en soeck.

eod.

(TROOST TEGEN REGEN) [5]).

Hoe is het volck sus teer
Van wat nats op haer leer?
'Kben door en door geregent,
Als menigh jong-gesel,
En nam het altoos wel;
Want ick was soo gezegent,
'T en gingh noijt door mijn vell.

eod.

---

[1]) K. b., II, 134. — Zincgref, III, 268.
[2]) K. b., II, 134. — Zincgref, III, 269.
[3]) K. b., II, 134. — Zincgref, III, 272.
[4]) K. b., II, 237. — Zincgref, III, 272. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *je* K. a.: *ghy* — vs. 3 *Kees* K. a.: *Neel* — *je* K. a.: *ghy* — vs. 4 *lustje* K. a.: *valt gh'* — *te* K. a.: *aen 't* — vs. 5 *je* K. a.: *ghy* — *ick je niet en soeck* heeft K. a. Het HS. heeft: *je me niet en vindt*
[5]) K. b., II, 238. Het HS. heeft geen titel.

(OP DE SCHIELICKE DOOT VAN EEN' AFVALLIGHE) [1]).

Heeft sij Gods Kerck onteert?
Daer heeft sij vals gesproken,
En die 'thaer heeft geleert
Heeft haer den hals gebroken.

eod.

Ian kan niet duren by sijn Wijf;
Hy slacht veel' van sijn' buren.
Niet dats' hem hoetelt met gekijf;
Maer sij will tureluren,
En tureluren lijf,
Ian valt te slap en Neel te stijf,
Hij kander niet by duren.

eod.

(KLAES EN NEEL) [2]).

Klaes komt'er twee te kort in 't gros,
Om syn stuck uijt te wercken.
Daeraf staet Neel de kop soo los,
Soo slaet sij menighmael den os,
En dan slaet hij het vercken.

eod.

Hoe light ghij met uw wijf [3])
Gestadigh in gekijf,
Met keelen sonder ooren?
Wilt ghij malkander hooren
En duijdelick verstaen,
Laet het met beurten gaen:
Ian, laet de vrouw drij weken
En ghij drij and're preken,
En soo van hand tot hand,
Soo raest ghij met verstand.

eod.

(WEINIGH VIERS HARD OPGEBLASEN) [4]).

Sestien vieren, seght ons Brant,
Werden in syn huijs gebrandt.

---

[1]) K. b., II, 238. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 en 2 *sij* K. a.: *hy* — vs. 2 *Daer* K. a.: *Dan* — vs. 3 en 4 *haer* K. a.: *hem*
[2]) K. b., II, 238. Het HS. heeft geen titel.
[3]) K. b., II, 135 — Zincgref, III, 273.
vs. 6 *Laet het* K. a.: *Het moet* — vs. 8 *preken* K. a.: *spreken*
[4]) K. b., II, 238. Het HS. heeft geen titel.

Sestien vieren! 'tschijnt een wonder:
Dan daer is een arghjen onder:
Het zijn vier Vieren, en ghij hebt in 'tschool gesien,
Vier mael vier maeckt sestien.

eod.

(VOLBODIGH HUYS) [1].

Claes heeft een huijs gelyck een' kerck;
Hy is wel twintigh Boden sterck;
Het woelter onder meids en knechten
Soo in 'tgekijf als in 'tgevecht en
Oock in 'tgesoen en sulcken werck:
Is dat een huijs gelijck een' kerck?

12. Dec.

In eenen dagh, sey Ian, was hij van Coln gereden [2])
Op schaetsen inden Haegh: Syn knecht viel in syn' reden,
En seij, in eenen dagh, myn' Heeren, dat is waer;
Maer ghij moet weten 'twas de langste dagh van 'tjaer.

eod.

(BEGRIJPELICKHEIT) [3].

Wat hebt ghij mij toch voor begrijpelick te schelden,
Die u ter tucht vermaen, en vriendelick en selden.
Ian overdenckt eens rypelick
Hoe dat ghij u vergrijpt;
Die 'tquaed doet is begrijpelick,
En niet die 'tquaed begrijpt.

eod.

(KONSTELOOS OORDEEL) [4].

De schoone, rycke Maeij en will mij niet vergunnen
Dat ick goed of quaed dicht ter deegh souw keuren kunnen,
Om dat mijn eighen dicht soo slecht is als men siet:
Sy meent, dat's buyten mij; daerom begrijp ick 'tniet.
Hoe, soude ick niet verstaen wat dat van rijck en fraeij is,
Om dat ick niet soo fraey en rijck en ben als Maeij is?

13. Dec.

---

vs. 5 K. a.: *Daer'ser niet als vier te sien* — vs. 6 *Vier mael vier* K. a.: *Maer Vier Vier mael*

[1]) K. b., II, 236. Het HS. heeft geen titel.

[2]) K. b., II, 135. — Zincgref, III, 275.

vs. 1 *Ian* K. a.: *Hans*

[3]) K. b., II, 237. Het HS. heeft geen titel.

[4]) K. b., II, 237. Het HS. heeft geen titel.

Ick keerde een boer syn Roer van mijn lijf wat ick kost doen [1]),
En vatten 't byde tromp. Iae, sey den hangebast,
Dat is de rechte slagh, houdt ghij 'tdaer voor wat vast,
Ick sal 't hier achter los doen.
Ick scheid'er uijt en liet hem gaen,
De Boer hadt het te wel verstaen.

eod.

'Kontmoette Pieter bult, en Ian Buijck op een brugg [2]),
En seide, siet toch eens of dat niet goed gerief en is,
D'een draeght syn packxken voor, den ander op syn' rugg,
'T is wijsselick gesorght daer het land soo voll dieven is.

eod.

(HARDE IOB) [3]).

Ian slaet syn Wijfjen en syn' kind'ren dagh voor dagh
All wat hij beucken magh,
En seght, hij moet soo slaen tot steun van syn gesagh:
Is dat de rechte slagh?

eod.

Ian, sey Dirck, zijt ghij schier uw beste goedje quijt [4]),
En houdt ghij noch niet op van drincken en bordeelen:
Sal 'tnoyt geen einde zijn? Iae 't, zey Ian, metter tijd,
Als ghij ophouden sult van woeckeren en stelen.

eod.

Pour vuider un proces qu'on pourroit mieux debatre
L'on m'offre le Duel, et je vaij sur le lieu.
Dira-on que j'aij peur, et n'oseroij me battre?
Il est vraij, mais, notez que je ne crains que Dieu.

13. Dec.

C'est une vertu lasche, une honteuse abstinence,
Où l'inclination succombe à l'impuissance.
Mais c'est le bel effect d'un glorieux pouuoir,
De ne faire le mal et de le bien pouuoir.

eod.

---

1) K. b., II, 135. — Zincgref, III, 276.
vs. 1 *mijn lijf* K. a.: *my af* — vs. 4 *hier* K. a.: *van*
2) K. b., II, 135. — Zincgref, III, 277.
vs. 4 *het land soo voll* K. b.: *'t Land soo voll van*
3) K. b., II, 237. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *Ian* K. a.: *Job*
4) K. b., II, 135. — Zincgref, III, 278.

Daer is geen beter raed voor ijemand die 'tkan herden [1],
Als die een Ruijter gaf om lustigh rijck te werden:
Neemt, seid' hij, soo veel wijfs als Salomon besat,
En kust u aenden hoop ter deghen mat en sat:
En kiest dan, op syn Duytsch, voor elck kind vijf ses peters,
Ghij werdt voor seker rijck door menighte van eters.

14. Dec.

Ian hiet een hoeren kind in 'tkijven tegen Aert [2];
Daer hadd hy syn verset dus tegen metter vaert:
Daer ghij geteelt wierdt, vriend, en hebben oock de Papen
Niet altemael geslapen.

eod.

(VOLLE RUST) [3].

Doet all 'tgoed dat ghij kont, laet all 'tquaed dat ghij moet:
Soo stelt ghy'r twee te vre'en, uw' God en uw gemoet.

eod.

Mijn uerwerck is een recht Erfscheiders Instrument,
Het wijst altoos van selfs of daer, of daer ontrent.

15. Dec.

God ghev' u vrede, sprack een Paepje tot een' Ruyter [4].
Vré, sey de Ruijter, wel wat quelt mij de bernhuijter!
God ghev', uw vagevier verdwijnen mogh' in roock,
Soo magh ick bedelaer gaen worden en ghij oock.

16. Dec.

EEN TROMPETTER TE VOET [5].

'T schijnt wat te zyn, maer 'tis niet waerd;
Hans gaet te voet en blaest te paerd.

eod.

(BYWOORT) [6].

T is by manier van spreken,
Seght Ian naer yeder woord
Daermen niet min als preken
Of siecken-troost aen hoort.

---

1) K. b., II, 135. — Zincgref, III, 278.
2) K. b., II, 136. — Zincgref, III, 279.
3) K. b., II, 237. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 136. — Zincgref, III, 279
vs. 3 *mogh'* K. a.: *magh* K. b. als boven.
5) K. b., II, 136. — Zincgref, III, 279.
6) K. b., II, 237. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *T is* K. a.: *Het is soo* — vs. 2 *Ian* K. a.: *Pieter meest* — vs. 3 K. a.: *Naer yeder woord, daer in noch preken* — vs. 4 *Of* K. a: *Noch* — *aen hoort* K. a.: *en werdt gehoort*

Ia, vloecken, Ian, en tieren
En diergelijck onstuijm gebaer,
Is wel manier van spreken, maer
Geen spreken van manieren.

eod.

Hoe heet God? vraeghden ick een voerman op syn wagen [1]):
Hoe God heet, Heer, daertoe zijn ghij en ick te bot.
En, seid hij, soo 't u lust, ghij mooght het hem gaen vragen,
Maer doet een yeder goed en geen quaed, dat heet God.

eod.

'Kwas van den wegh gedwaelt om een quaed slagh te mijden [2]),
En vraegden aen een Boer, of ick te rugg most ryden?
Neen, heerschap, rydt ghy niet te rugge, zeij de guijt,
Keert maer uw peerd eens om en rijdt all voorwaert uijt.

eod.

(BETER VOOR BOTER) [3]).

Bessje wouw haer' boter spaeren,
En de kind'ren wierden 't wijs:
Om daer beter in te varen
Viel de keers om veer quanswijs.
Bessje, kondigh van die streken,
Sloegh haer boter gae voor eerst
Met twee handen uytgesteken
Daer elck een in sné om 'tseerst:
Siet, seij Bess, dat stond te vreesen,
Dat souw in mijn' boter wesen.

16. Dec. Alblasserdam.

Dirck, weet ghij hoemen Eeck van water hier ter sté maeckt [4])?
'T gaet eveneens te werck gelijckmen sout van snee maeckt.

Ibid. eod.

Myn jonghen brack mij glas voor glas [5]):
Ick seid', als dat de meeningh was,
En dat hij geern dé wat ick noo had,
Dat ick daertoe geen knecht van noo had:

---

vs 5 *Ia* K. a.: *Siet* — *Ian* K. a. *Pieter, slaen* — vs. 8 *Geen* K. a.: *'T en is geen*
1) K. b., II, 136. — Zincgref, III, 279.
2) K. b., II, 136. — Zincgref, III, 280.
3) K. b., II, 239. Het HS. heeft geen titel.
vs. 6 *vooreerst* K. a.: *voor 't eerst* — vs. 9 *dat stond te* K. a.: *ick moght wel*
4) K. b., II, 136. — Zincgref, III, 288.
5) K. b., II, 136. — Zincgref, III, 284.
vs. 4 *daertoe geen knecht* K. a.: *hem langer niet*

Een glas te breken was een treck
Die ick soo wel kost als een geck.
Iae, seid' hij, Heer, danck hebt dat ghij met mij verkeert hebt.
Kont ghij wat, soo bekent dat ghij 't van mij geleert hebt.

Ibid. eod.

Doorluchtigen heer Beul bestiert mij wat genadigh [1]),
Sprack Lichtvoet op 'tschavot met den hoed af gestadigh.
De beul verspaerde een' roe; want, seid' hij, 'tgingh beleeft.
Men kan wat doen als m' een syn' rechten toenaem geeft.

Giessendam eod.

Claes was Moer Knelis quijt en sat als inden rouw [2]),
En men beklaeghden hem 'tverlies van syn' goe vrouw.
Ia, seid' hij, is 'tniet waer, ksie wel, 'ten kan niet falen,
All dat ons liefst is, will de Duijvel 'teerste halen.

17. Dec. Giessendam.

(TIJDIGHE DOOT) [3]).

Dirck is syn boose wijf ontvallen; maeckt geen' rouw;
Hy is veel beter byden Heer als byde vrouw.

ibid. eod.

Iob quam van buytens lands, en vraeghde naer syn vaertje [4]);
Men seid' hem, hy was dood. Wat duijvel, riep hij, dood!
Myn moer? all dood. mijn Broers? all dood. myn suster Maertje?
Dood. duysend duijvelen staen ick dus naeckt en blood?
Hoe is 't toch met den hond dien ick soo dickwils kusten?
All dood. doe was 't, arm beest, bijde rest moet hij rusten.

ibid. eod.

Ian most ter galge gaen en wouder voorwaert op [5]).
Te rugge, sey de Beul; dat is geen stijl van sterven,
Het waer een' valsche leer, die souw de konst bederven.
Vergeeft mij, sey de bloed, het is mijn' eerste strop.

ibid. eod.

---

[1]) K. b., II, 137. — Zincgref, III, 284.
vs. 1 *bestiert* K. b.: *berecht* — vs. 2 *den hoed af* K. a.: *hoet in hand'*
[2]) K. b., II, 137. — Zincgref, III, 284.
[3]) K. b., II, 239. Het HS. heeft geen titel.
[4]) K. b., II, 137. — Zincgref, III, 284.
vs. 5 *dien ick soo dickwils kusten* K. a.: *daer ick my in verlusten* — *in* K. b.: *mé* — vs. 6 *de rest* K. a.: *d'and're*
[5]) K. b., II, 137. — Zincgref, III, 285.

Siet hoe schoon staet het Ian [1]:
De paep beveelt hem 'tvasten.
Sijn wijf heet hem de Kan
Verlaten wat sij kan.
Als hy op beide pasten,
Soo waer hij een dood man.

Inter Giessendam et Gornich. eod.

(AEN WIJNIGHE AERT) [2].

Zyt gh' inden Haegh woonachtigh, Aert?
'Kwouw dat gh'er wat win-achtigh waert:
Maer, hebt ghij 'thandwerck niet vergeten,
Soo moght het wel wijn-achtigh heeten.

ibid. eod.

(ELCK WAT) [3].

Men seght daer slaghen omgaen souwen
Bij Tys en Teunis en haer' vrouwen;
Maer, siet, de vrouwen seggen mij,
De slaghen blyven haer meest bij,
En 'twaeren heuchelicke dinghen,
Alsser maer slaghen om en ginghen.

ibid. eod.

(AEN NIEWSGIERIGHEN WILM) [4].

Wilm, waer toe dient all dat gevraghe,
Wat gaet'er om in 's Gravenhaghe?
Soo menighmael als ick'er kom,
Gaet daer een vent uw Huijs omwandlen,
Als wild' hij met uw vrouwtjen handlen:
Vraeght daer na; dat gaet t' uwent om.

ibid. eod.

Ian sou te Misse gaen, en dat met hoopen [5],
'T en waer een' reden daer hij sich af dient:
Te weten, Domine, ghy zijt sijn vriend,
En vrienden moetmen niet veel overloopen.

Monickeland eod.

---

1) K. b., II, 137. — Zincgref, III, 285.
vs. 1 *Siet* K. a.: *Siet eens — staet het* K. a.: *staet*
2) K. b., II, 239. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 239. Het HS. heeft geen titel.
vs. 6 *Alsser* K. a.: *Als daer*
4) K. b., II, 239. Zonder titel in het HS.
5) K. b., II, 137. — Zincgref, III, 285.

Men vraeghde Iob, wat hem gebrack [1])
Dat hij syn kerckgangh nae wouw laten?
Wel, zeid' hij, waertoe all dat praten?
Ick was eens onder 'theiligh dack,
En hebber soo veel af onthouwen
Als mij mijn leven uyt kan houwen,
En 'theet, hebb ick 'twel nagesien,
Gods wett en woorden, en maer thien.

ibid. eod.

(YSBRANDT TEGEN NEEL) [2]).

Neel seght, sy was goe maeghd
Does' Ysbrant heeft bejaeght,
En 'tis soo waer, seght Ysbrant,
Als dat vier vriest en ijs brandt.

ib. eod.

Een' jonghe vrouw met een oud man [3]),
Gewisse kind'ren, seghtm'er van.
Maer, doetmen noijt meer als men kan,
(Ick doe 't u maer gedencken, Ian)
Wie maeckt die witte kind'ren dan?

ibid. eod.

(TRIJN EN HAER MAN) [4]).

Trijn hiet haer man een' dief voor alle de Gemeent,
En seght hem soetjens, 'Kmeen't soo qualick niet, gaet henen.
Hij noemt haer luyd en sacht caroigne en Hoer met eenen,
En meent het ernstigh: 'T is soo qualick niet gemeent.

ibid. 18. Dec.

(VRYAGIE) [5]).

Neel, sey Dirck, leert de saeck ter deghen overleggen
Wat dat ick vrij, ghij seght, 'Tis niet te doen met seggen.
Seght mij het Iae-woord maer, dat beter als een soen is,
Ghij sult haest vinden oft met seggen niet te doen is.

ib. eod.

---

[1]) K. b., II, 137. — Zincgref, III, 285.
vs. 7 K. b.: *En hebb ick het wel nagesien*, — vs. 8 *wett en* eerst: *eighen* —, *en* K. b.: *zijn*

[2]) K. b., II, 240. Zonder titel in het HS.

[3]) K. b., II, 138. — Zincgref, III, 286.
vs. 4 K. b.: (*'k Doe 't u gedencken, swarte Jan*) — vs. 5 *witte* K. a.: *blancke*

[4]) K. b., II, 240. Het HS. heeft geen titel.

[5]) K. b., II, 240. Het HS. heeft geen titel.

(AEN ANDRIES) [1]).

'T goed, seght ghy komt u toe:
Dat 's waer, Andries, maer hoe?
Ick sie dat het u toe komt,
Maer 'kweet niet of 't u toekomt.

Equitans Monickeland Zulichemum. eod.

Trijn, waer toe all dat overlegh?
Treckt maer met Wilhem over wegh:
Als Wilhem over Trijn gaet leggen,
Dan kont ghy 't t'samen overleggen.

Ibid. eod.

(LEGER-LES) [2]).

Pieter, dit 's een Ruyters treck;
Die syn' leersen will beschermen,
Datse 'tvier niet op en treck'
Moet sich op syn' knijen wermen.

Ibid. eod.

De soetste van veel' menschen
Bij Franschen wijn en Renschen
Hebb ick dus hooren wenschen;
'Kwouw dat ick wel geseten waer
En dat het niemant leet en waer
Bij 'n dier dat niet versleten waer,
Dat morsigh noch besweet en waer,
En dat niet slecht gekleedt en waer,
Noch all te lang noch breet en waer,
En daer genoegh bij t'eten waer,
Soo datter niet een beet en waer
Daerom bij mij te sweeten waer,
Schoon dat het mij geheeten waer,
Van jaeren jongh, van sinnen oud,
Van herten licht en swaer van goud,
Mits dat het niet gespleten waer,
En rein van luijs en neeten waer,
Het is genoegh te weten waer,
Maer binnens beens vergeten waer,
Soo dat het kout noch heet en waer;
Een schelm die niet gereet en waer.
Denckt of 't geen goed bescheet en waer.

Equitans Zulichemo Bommeliam eod.

---

1) K. b., II, 240. Het HS. heeft geen titel.

2) K. b., II, 239.

ZUYLICHEMSCHE REIS [1]).

De Wael sitt, seggen hier de lieden.
Iae wel, wat heeft het te bedieden?
Ick wouw haer banck gespleten waer,
En dat sij moe geseten waer;
Soo moght ick eens aen 'tsitten komen,
En dienen mij van weecke stroomen;
De harde zyn mij veel te gladd:
O heiligh ongevrosen natt:
Die op u aende riemen sat!

Bommel. eod.

My zeide een Bedelaer, Heer, zyt ghy geck [2])?
Wat mooght ghy bidden, en dat voorden eten?
'T en voeght of dient u niet, dat moet ghij weten:
My dient en voeght dat bidden, van gebreck.

Ib. eod.

Tys was een Schilder, en is een Doctor geworden [3]),
En zey syn' vrienden, die daer somtyds over mordden,
De fauten die ick deed' als Schilder sagh elck een,
Nu stop icks' onder d'aerd, en soo en sietm'er geen.

Ibid. eod.

Die blind van kinds been is blyft all syn leven blind [4]).
Die van jongs niet en kan blijft altoos een bot kind.

Ib. eod.

Wel dienen is beklaeght te zyn in 'tsterven [5]),
Dat 's all de vrucht voor des wel dienders erven.

Ib. eod.

---

1) K. b., II, 221. In K. a. is de titel: *Op een Zuylichemsche winter-reis.*
In 1630 had H. de heerlijkheid Zuilichem in den Bommelerwaard voor 40.000 gulden gekocht (vgl. Schinkel, *Bijdrage tot de kennis van het karakter van C. H.*, blz. 7, 8); zij bezorgde hem nog al eens moeilijkheden. O. a. was er in 1655 een geschil gerezen tusschen H. en eenige grondeigenaars, dat eerst met veel moeite in 1656 werd bijgelegd (t. a. p., 15, 16). In *De Oude Tijd*, 1870, blz. 23, vindt men eene afbeelding van het Huis te Zuilichem.

2) K. b., II, 238. — Zincgref, III, 286.

3) K. b., II, 238. — Zincgref, III, 286.

4) K. b., II, 138. — Zincgref, III, 287.

5) K. b., II, 138. — Zincgref, III, 287:
Wer Herren dient, der musz so dienen, dasz man nach seinem tod nach ihm verlangen hab.
vs. 2 *des wel* K. a.: *goede* — *dienders* K. a.: *dienaers*

Dirck gaf Ian een salaetje [1])
En seid' hem voor een praetje,
'T gaf goeden etens lust.
Ey, sey Ian, weest gerust
In mijnen lust tot eten:
Mijn' maegh is wel soo heet, en
Ick ben soo wel geseten,
Gheeft ghij mij maer waer van,
'Ksal eten als een man,
En mets'len 't met de kan;
Is dat daertoe 'tsalaet dient,
Soo komt het mij te laet, vrient.

Pedes Bommelia Gornichom profectus
19. Dec.

ZUYLICHEMSCHE REIS [2]).

De winter is afgrijsselick.
Die hier een omgevall will mijen
Die dient all vrij wat wijsselick.
'T en deught tot vaeren noch tot rijen;
De Stroomen staen, de Dijcken glijen,
'T is allom Ys en Ysselick.

Ibid. eod.

(NOCH) [3]).

Het Ys is effen om te treden:
Maer 'tis een' Goddelicke reden,
Die staet, sie dat hij niet en vall'.
Gedenckt dit, weelderighe menschen,
Die schier niet meer en weet te wenschen,
Hoe gladder wegh, hoe reeder vall.

Ibid. eod.

(NOCH) [4]).

Ick was op een verdrietigh reisen,
Daer mij niet aen en lust te peisen,
All steecktse mij noch inde borst.
Daer viel een' sneew op harden vorst.
Sneew! seid' ick, en mischien ick lachten,
Maer 'twaeren danckbaere gedachten
Van een gevoeghlick hert,

---

1) K. b., II, 138. — Zincgref, III, 287.
2) K. b., II, 221. In K. a. is de titel: *Op de selve.*
3) K. b., II, 222. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 222. Het HS. heeft geen titel.

De wegh valt suer en herdt,
God will 't suer suijckeren en 'tharde wat versachten.
Daer volghde reghen op de sneew,
Siet, seid' ick, moedigh als een leew,
De Heere sendt ons plassen
Om tranen af te wassen.
Dit is sout water, en dat soet,
Soo is 't all dat den Hemel doet.

Ibid. eod.

(GIJSBERT INDE KETING) [1].

'Ksagh Ioncker Gysbert met syn' goude ketingh pracchen,
Als waer hij Heer van 'tLand. Siet, sey'ck, dat's om te lacchen,
Men leght de dollen aen een' ketingh of een' bast;
Hier 's oock een' keting, maer s' is aenden dollen vast.

Gornichem. 19. Dec.

Den Adel was te peerd, en brandd'er schier op los [2];
Want Ioncker Dirck verbood aen Ioncker Ian sijn wapen.
In 'tende, soos'er wel begosten op te gapen,
Was 'teen een koeyen hoofd en 'tander van een' os.

Ibid. eod.

Het hangt de Gecken aen, sy willen, grof of fijn [3],
Van knechten meesters en van meesters knechten zijn:
Maer noijt en wasser Geck, daer ick af hebb' gelesen,
'T en zy de Paus alleen, die God hebb' willen wesen.

Ibid. eod.

Men sey, Teun had wat gelds gestolen uijt een' tas [4].
Gestolen! seid' hij, neen, daer kost hij niet me proncken,
Hij hadd het maer gehaelt daer het te vinden was,
En aen sijn self geschonken.

Ibid. eod.

Ians liefste vraeghden hoe de reis was toegebrocht,
Of hij in 'treisen oock eens aen haer had gedocht.
Neen, seid' hij, soete kind, soud' ick eens aen u peisen?
Dat hebb ick niet gedaen, maer wel een dusend reisen.

Ibid. eod.

---

vs. 10 *de* K. a.: *die*

1) K. b., II, 240. Het HS. heeft geen titel.

2) K. b., II, 139. — Zincgref, III, 288.

3) K. b., II, 139. — Zincgref, III, 289.

vs. 3 *knechten zijn* K. a.: *meerder zijn*

4) K. b., II, 139. — Zincgref, III, 289.

vs. 3 *daer het* K. a.: *daer gelt*

(BIBELSCHRICK) [1].

Claes dorst syn levendagh den Bijbel niet meer nad'ren
Als ick hem dronckaerts straf daer in bewesen hadt:
Wegh, seid' hij, met dat Boeck syn' moeyelicke blaed'ren,
Ick staed'er, sien ick wel, voor mij in 'tquaedste blad.

Ibid. eod.

Vriend, seid' een Gichtigh Heer, mocht ick uw' voeten erven [2],
Aen een misdadighe, die aen de Galgh ghingh sterven.
Den Hangebast sagh om, en seid' hem niet meer als,
Myn Heer, ick maecks' u beij, leent ghy mij maer uw' hals.

Ib. 20. Dec.

Is 't ernst Ian, zeij Agniet, met dit gestadigh droomen
Of is het dat ghij soo den slaper light en maeckt?
Neen, zeid' hij, 'tis wel ernst, 'ken weet niet op te komen,
Soo hebb ick mij te nacht aen Neel uw' meid verwaeckt.

Ib. eod.

De Kaes staet op den dis en staet ons' Anne tegen,
En sy maeckt een gelaet
Als waer sij seer verlegen.
'T is vreemd dat yet dat staet ons' Anne tegenstaet.

Ib. eod.

(IAN HEN) [3].

Claes heeft een' Boeck gemaeckt, en weet seer veel te seggen
En kakelt als een Hen die haer ey heeft geleght:
Van haenen eyeren hebb ick wel hooren seggen,
Dat haenen kakelen en is mij noyt geseght.

Ib. eod.

Drij maeghden van een' Boer in eenen nacht begort [4]!
Is 'tmogelick? O jae 't. en nae 'tverslagen wordt
Soo doen die drij niet min als twee paer wieghen maken
Om offer een van drij aen tweelinghen moght raken.

Ib. eod.

---

1) K. b., II, 240. Het HS. heeft geen titel.
2) K. b., II, 139. — Zincgref, III, 291.
vs. 3 *seid' hem niet meer* K. a.: *seider niet op*
3) K. b., II, 240. Het HS. heeft geen titel; in K. b. luidt hij: *Klaes henn.*
vs. 1 *veel* K. b.: *wel*
4) K. b., II, 139. — Zincgref, III, 296.

(NACHT-REYSEN) [1]).

De man die 's nachts reist, is een eerelycken dief.
Hij doet noch scha noch schand aen vrienden of geburen.
Hy steelt syn' oogen maer het slot van weinigh' uren,
En besight die alleen tot noodtelick gerief.

Curru Gornichemo Schoonhouiam vehens. 20. Dec.

(TE VROEGH OP, HALF GEHANGEN) [2]).

Claes wist een dingh te vinden,
[En 't quam hem soo te pas;]
Eer het verloren was,
Dat deed syn' besten hals aen een dwars houtjen binden
Doe hy maer achtien jaer en min geboren was.
Dat heet de wetenschap verhoet'len en bederven
En inde bakermat van 'tedel Ambacht sterven.

Ib. eod.

(STOOF) [3]).

Kost een' stoof alle dingh met all haer' oogen sien,
Wat saegh sij menighen gesengden aers en dijen!

Ibid. eod.

De Stoof is van klaer vier, en evenwel daer stinckt wat:
'T en schort beneden niet: vrouw, voelt ghij niet? daer sinckt wat.

Ibid. eod.

(BLAESBALCK) [4]).

De Blaesbalck geeft niet uyt als wat hij heeft gesogen,
Ghy haelt de waerheit in, en blaest niet uyt als logen.

Ib. eod.

(TANG) [5]).

God maeckt' een' hand van vleesch, de menschen een' van yser:
Doe 'tvier geschapen was maeckt' hijse soo veel wijser.

Ib. eod.

---

1) K. b., II, 241. Het HS. heeft geen titel.

2) K. b., II, 241. Het HS. heeft geen titel.
vs. 2 niet in het HS., wel in K. a. — vs. 4 *Dat* K. a.: *Het*

3) K. b., II, 54. Het HS. heeft geen titel.
Dit is het eerste van eene groote menigte puntdichten, die onder den titel: *Dingen*, een boek sneldichten vormen.

4) K. b., II, 31. Zonder titel in het HS.
vs. 2 *Ghy* K. a.: *Dirck*

5) K. b., II, 55. Zonder titel in het HS.

(LEPEL) [1]).

Het is een groot gerief voor Tand en Tong en keel,
Een lang, holl vierendeel van een rond in een heel.

Ib. eod.

(WAGEN-RIJM) [2]).

Brengh ick veel sneldichts thuys, al blyf ick weinigh uijt;
Behalven datm' in 'treisen
Niet doen en kan als peisen,
De weghen stieten soo, 'T is uyt mijn hoofd gestuijt.

Ib. eod.

Ick riep, wat doet de waerd, en sagh hem vast staen plengen [3])
En gins en weder mengen.
'K soeck, zeid' hij, na Gods woord goed bruijlóftgast te zijn,
En maeckte geerne van goed water goeden wijn.

Ib. eod.

(IAN BESTOLEN) [4]).

Een dief, riep Ian, aen 'tvenster, hoe,
All soetjens daer, hoe gaet dat toe?
Met is de dief met Broeck en mantel doorgelopen:
Het hadd een' beter vraegh geweest, hoe gaet dat open?

Ib. eod.

Foey, Ian, sey 'ck, soecktg' een' Bruydt, en wilt ghijse bedinghen?
Bedinghen? zeid' hij, jae, maer niet als met mijn' dinghen.

Inter Schoonhoviam et Goudam eod.

(WINTER-VISCHERY) [5]).

Indien daer sprake waer by sprakeloose vissen
Diem' onder 't ijs uijt haelt, sij zeiden, en met recht,
Ey, laet ons liggen, ghij erbarmt u averecht,
'T is ons hier niet te kout, wij konnen 'tvier wel missen.

Ib. eod.

---

1) K. b., II, 42. Zonder titel in het HS.
2) K. b., II, 241. Zonder titel in het HS.
vs. 4 K. a.: *Door 't stooten vande wegh is 't uyt mijn hooft gestuyt.*
3) K. b., II, 139. — Zincgref, III, 294.
4) K. b., II, 241. Zonder titel in het HS.
5) K. b., II, 241. Het HS. heeft geen titel.

(WEL WILLEN) [1].

Als God maer naer sijn will en doet,
En ick will wat ick willen moet,
Soo will ick wat God will en doet,
En God is 't die 'tmij willen doet.

Ib. eod.

God doet all wat men will, seght Griet [2]),
Want emmers bidden alle Lieden,
Heer, uwen wille moet geschieden,
En, als ghij siet,
Syn will geschiet.

Ib. eod.

(HANDGREEP) [3].

Vraeght Claes de Schepen syn gevoelen niet licht af,
'T en diende noch uw' saeck, noch hem dat hij 't u gaf:
Ick hebb hem met een hand voll duijmkruyt sien bedaren:
Licht sal hij niemand syn gevoelen openbaren.

Ibid. eod.

Een groot Huijs en syn onderhout
Van onder steen en onder hout,
Is dat een' Borse t'onderhoudt.

Ibid. eod.

(WEL EN WEL, TWEE) [4].

[Ick hoor Jan seggen met gemack]
Uw' kinders vaeren fraeij uyt spelen,
Met pyp en Trom, en snaer en velen,
En met de steenen in den sack,
Daerme verdoen sy sack en pack
En land en Rent en Huijs en waeren,
Heet ghij dat fraey uyt spelen vaeren?

Ibid. eod.

---

1) K. b., II, 241. Het HS. heeft geen titel.
2) K. b., II, 139. — Zincgref, III, 298.
3) K. b., II, 242. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 242. Zonder titel in het HS.
vs. 1 niet in het HS. — vs. 2 *Uw'* K. a.: *Sijn'* — *fraeij* K. a.: *wel* — vs. 7 *ghij* K. a.: *hy* — *fraey* K. a.: *wel*

Ian was wat achter-winds, dat ergens hadd gescholen
Op 'tonvoorsienst ontstolen,
Alsoo hij met geweld
Tot pissen was gestelt:
Dat werck gaet als een water-molen.

Ib. eod.

Ick vraeghde een Bedelaer hoe hy soo lustigh leefde [1])
In 'tfelste vanden vorst, daer hij loegh en ick beefde?
Heer, sprack hy, lett hierop; 'khebb all' mijn kleeren aen;
Ghy soudt soo koud niet zijn, hadt ghij dat oock gedaen.

Inter Goudam et Hagam eod.

Men sprack met Dirck in ernst, en yeder een besocht [2])
Of m' hem syn lieghen eens ten beck uyt praten moght:
Ey, seid' hij, quelt ons niet, noch u, noch mij, mijn' Heeren,
Vijf jaeren hoef ick om het liegen af te leeren,
En noch vyf, om geloof te krijgen by de Li'en;
Wat weet ick of ick 'tuyt sal houwen tot de thien?
'Khebb elck bedrogen, nu moght ick mij self bedriegen:
Weest ijeder op uw' hoe, 'ksal noch wat blyven liegen.

ibid. eod.

Een' Ioffer sagh met leed haer schoone goed vergaen [3])
In handen van een' Graef dies' had gesocht te trouwen,
En die het hylick hadt om 'tschoone goed gedaen.
Madame, seid' ick haer, 'tis u te laet berouwen,
Het Graven vleesch is dier, dat hadt ghij best bedocht
Eer dat ghy 'thebt gekocht.

Ib. eod.

Hoe trouwen Bedelaers soo lustigh sonder vrees [4])
Van swaeren kinderlast en overwight van vlees?
Wat gissingh maeckt dat volck? Het is goed te vermoeden;
Sy weten dat elckeen haer' kinderen sal voeden.

Ib. eod.

(ROUW EN TROUW) [5]).

Lys magh haer man berouwen
In een' swart laken bouwen
Met ongeboorde mouwen,

---

1) K. b., II, 140. — Zincgref, III, 299.
2) K. b., II, 140. — Zincgref, III, 299.
3) K. b., II, 140. — Zincgref, III, 302.
vs. 2 *dies'* K. a.: *diens'*
4) K. b., II, 140. — Zincgref, III, 299.
5) K. b., II, 241. Het HS. heeft geen titel.

En weten haer te houwen
Als recht bedroefde vrouwen
Wel moghten en wel souwen,
Ick weet ter goeder trouwen,
Het hylick met den ouwen
Was haer all lang berouwen:
De druck sal haest verkouwen,
Sy sal hem wel verdouwen.
'K heb haer haer' neus sien klouwen
En in haer' hand sien spouwen.
Sij heeft de konst onthouwen,
Sij kent den draed en 'tklouwen,
Laet backen en laet brouwen
Sij will weer haest aen 't trouwen,
Men hielse met geen' touwen.

Ibid. eod.

SNUTTER.

Een neusdoeck is een snuijter.
Soo is een snutter met;
Maer 'tscheelt veel ofs' een Ruijter
Aen Neus of Keersse sett.

Ib. eod.

HASPEL [1]).

Siet eens hoe den haspel pocht
Met den arbeid van goe' handen:
Sulcken ijdelen gedrocht
Vindtmen meest in alle landen.
Veel in 'thof, veel inde kerck
Proncktmen met een anders werck.

Ibid. eod.

NAELDE [2]).

Een' spitse naelde gaet wel door;
Een scherpe reden gaet wel voor:
Als men maer eens 'tgat gemaeckt heeft,
Daer de naelde door gekraeckt heeft,
Volght wel lichtelick de draed
'T zij van naed, het zij van praet.

Ib. eod.

---

[1]) K. b., II, 40.
[2]) K. b., II, 44.
vs. 1 K. a.: *Spitse Naelden gaen* — vs. 2 K. a.: *Scherpe reden gaen*

SPELLE.

Weet ghij wat van spellen is?
Spellen bij gelijckenis;
Bits en spits en hard van hoofjens,
Zijn als schepselen met kloofjens.

Ib. eod.

SPINNEWIEL [1]).

Werdt niet all te haestigh rijck:
Neemt maer weinigh vlas gelijck.
Spinnen is voorsichtigh winnen:
Die sijn' welvaert aen kan spinnen,
Spoedt met eeren en beleeft
Sonder wroegen wat hij heeft.

Ib. eod.

(GELT INDE HANDT) [2]).

Teun is een doorgeslepen quant,
Hem komt altoos geld inde hand.
'Kwouw dat ick oock eens in een land quam
Daer mij somtyds geld inde hand quam.

Ib. eod.

(VRIENDELICK VERMAEN) [3]).

Niew getrouwde Bastiaen
Sprack dus met syn' Ariaen;
Vind ick t' eten noch te breken
Noch gesoden noch gebraen,
'T eten will ick laten staen:
Maer van breken will ick spreken,
En dat sal uw' kop aengaen.

Ib. eod.

AD LIBEROS.

Curre per adstrictas, proles mea, curre per undas:
Fortia molliculis mollescunt corpora ludis.
Forte dabit senium duris assueta juuentus.

21. Dec.

---

[1]) K. b., II, 53.
vs. 4 *Die* K. a.: *Die 'r*
[2]) K. b., II, 258. Het HS. heeft geen titel.
[3]) K. b., II, 258. Het HS. heeft geen titel.

Doet alles naerden eisch, is een' bequaeme leeringh
Voor neering en voor teering.
Trijn eischte twintigh pond en bad Ian om een' reis,
Mits gevens gelds te voren:
'Kwill, seid' hij, van myn geld noch van uw ondeught hooren;
Foey, schaemt u. Was sij niet bejeghent naer den eisch?

22. Dec.

Doet alles naerden eisch, seght Maeij, is goed te seggen;
Maer 'tgaet te langsaem toe, wie sou daer over leggen?
Soo biedtse aen alle man haer onbeschaemde vleisch:
Maey magh't te wel, sij magh niet wachten naer den eisch.

eod.

(HAESTIGHE IAN) [1].

'T gaet Ian te langsaem toe wat datm' hem haest met loopen
Om hem goed eten en fraey' kleeren op te koopen,
All uijtstel maeckt hem moe;
Syns vaders Bors alleen gaet noijt te langsaem toe.

eod.

(GOED, EN QUAET MEEST) [2].

Soeckt naer geen' Engelen; van schepselen dier waerde
Is 't in den Hemel voll en ledigh opder aerde:
Hier is 't mensch all dat spreeckt, dat 's in een' kleine plaets
Bij luttel goeds veel quaeds.

eod.

(MEESTER-KNECHT) [3].

Ick heb het huijs voll boden
Tot allerleij geboden:
Maer all dat luije goed
Werdt uijt mijn sweet gevoedt,
Gelegert en gedeckt: verstonden wij 't ten rechten
De meester vanden huijs' is knecht van all' syn' knechten.

eod.

Met ick aen 'tLesen kom ben ick het lesen sat [4];
Het heele Boeck van Cats is Ick en weet niet wat.

eod.

---

[1]) K. b., II, 242. Zonder titel in het HS.
[2]) K. b., II, 242. Zonder titel in het HS.
[3]) K. b., II, 244. Zonder titel in het HS.
[4]) Waarschijnlijk doelt H.'s versje op Cats' *Ouderdom*, *Buyten-leven en Hofgedachten*, *op Sorgh-vliet*, welk werk in 1655 werd uitgegeven en in hetzelfde jaar een

(DOOT-KUNST) [1]).

Kees heeft sijn' mag're Meer het eten soo ontleert,
Dats' haer ten naesten bij met niet met all geneert.
Eens heeft hijs' op een' proef acht daghen 'tvoer doen derven:
Pass had sy 'tvasten vast en is gaen liggen sterven.

24. Dec.

Seght, amoureuse Dirck, seght eens waer, of waerschijn;
Soud 't niet een Engel van een' Ioffer moeten zijn,
Die ghij des somerdaeghs haer' Saterdaghsche socken
Voor suycker in uw' pap soudt willen laten brocken?

eod.

(EIGEN LIEFDE) [2]).

Claes heeft syn' selven lief: dat 's meer als een gebreck;
Want die sich selfs behaeght behaeght een' groote geck.

eod.

Maey is bevallyck, jae bevallyck, dat 's gewis:
Want wat 's bevallyck? daer 'tgoed op te vallen is.

eod.

SCHOEN [3]).

De mode vande Schoen is 'tgrouwelixt bestaen
Van alle moden die Gods vormen tegen gaen.
Dan daer is recht in 'tLand: wij doense dat wij moeten,
Wij tredense met voeten.

eod.

(MASTBOOMEN OP HOFWIJCK) [4]).

De winter is de nacht van 'tjaer,
En all dat dort slaept inden winter:
Tot mijnent sluijmert niet een' splinter,
Het siet'er of 'tnoyt nacht, maer somermiddagh waer.
Wat hebb ick wesens van mijn Mannetjens te maken,
Die Hofwijck, altyd groen en altyd wacker, waken!

eod.

---

paar keeren werd herdrukt. (Vgl. Mr. W. C. M. de Jonge van Ellemeet, *Museum Catsianum*, 2de uitg., 1887, blz. 27). H. was in dezen tijd zeer gebeten op Cats, die in 1655 op 78jarigen leeftijd nog Raadsheer in het Hof van Holland wilde worden, welke betrekking H. voor zijn oudsten zoon begeerde. (Zie de aanhalingen uit H.'s brieven bij Jonckbloet, 4de druk, IV, 24, Noot.)

1) K. b., II, 244. Zonder titel in het HS.

2) K. b., II, 244. Zonder titel in het HS.

3) K. b., II, 51.

4) K. b., II, 243. Zonder titel in het HS.

Lees ick Gods woort, ick hoor syn' Stem [1]):
Bid ick God aen, ick spreeck met hem.
Waer vind ick troostelicker wesen
Als in dat bidden of dat lesen?

eod.

Veel langhe tongen van klappeijen over hoop [2])
En maken 'tvlas niet dier, noch 'tLynnewaet goe koop.

eod.

Onthoudt uw' Boden niets, ten halven noch ten heelen [3]):
Soo veel ghy haer besteelt leert ghijs' haer' meester stelen.

eod.

Het onverstandigh kind, soo lang 't aen 's moeders schouders [4]),
Aen 's moeders borsten hangt, is meester van syn' ouders:
'T is niet onredelyck dat d'ouders voor die pijn
Van haer verstandigh kind op haer beurt meester zijn.

eod.

De beste kost [5]),
Die weinigh kost.

eod.

Laet Ian soo rijck zijn als hij will [6]),
De suffer dient mij niet, seght Hill,
Een oude ryckaert in mijn' armen,
En een goe sack met geld
Zijn eveneens gestelt
Om myn bed te verwarmen.

eod.

Neel, jong bestorven weew, sit in haer eerste rouwen [7])
In 'tvriendelick gedrangh van all' de Bueren vrouwen.
Maer Trooststers, seghts' en zijn geen' plaesters voor haer' pijn;
Het mosten Troosters zijn.

eod.

[1]) K. b., II, 140. — Zincgref, III, 306.
[2]) K. b., II, 140. — Zincgref, III, 307.
[3]) K. b., II, 140. — Zincgref, III, 307.
[4]) K. b., II, 141. — Zincgref, III, 308.
vs. 2 *is* K. a.: *is 't*
[5]) K. b., II, 141. — Zincgref, III, 308.
[6]) K. b., II, 141. — Zincgref, III, 310.
vs. 6 *te* K. a.: *mede te*
[7]) K. b., II, 141. — Zincgref, III, 311.

(WEERWOORT) [1].

Wat redenen ick sprack, 'k kreegh geen bescheit van Iasje
Als tut, tut, wissje, wassje.
In 'tende wierd' ick gram en stiet hem in een plasje;
Doe seide ick op mijn' beurt, gaet henen, wiss je wass je.

eod.

Tryn seght, sy will geen' melckmuijl trouwen [2];
Sij kond' haer niet van lacchen houwen,
Als 'er een kind aen 'tvraghen waer,
Moer is dat Iongetje mijn vaer?

eod.

Een Schimmeltje, sey Ian, draeft even als een Rappen [3],
Een oud knecht als een rappen.
Iae Iae, sey jonghe Neel, daer weet ick wel wat van.
'T is nae de wegh is, Ian.

eod.

Noemt ghy m' een' Hoer? sprack Truij tot Trijn [4],
Dat ben ick niet, al kost ick 't zijn.
Maer, wilt ghij op uw backhuijs letten,
Sorght niet, het sal 't u wel beletten.

eod.

Wat soecken wij ons' daghen [5])
Haer einde te vertragen
Als of 'er veel te halen waer?
Hoe langer hier, hoe spader daer.

eod.

Als Ian wat lacchens lust, soo geeft hij de feest Kersmis
Een' heelen and'ren grond dan velen is bewust:
Gaet, seght hij, in uw' thuijn, en, krijght ghij snoepens lust,
Siet hoe 't 'er is gestelt, ghij loopt 'er Pruijm en Kers mis.

25. Dec.

Trijn schrickt voor Ian den ouwen,
En soeckt te zijn gepaert
Soo dat sy en haer' saeck te samen zyn bewaert.

---

1) K. b., II, 243. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *'k kreegh geen bescheit van* K. a.: *ick hoorde niet uyt*
2) K. b., II, 141. — Zincgref, III, 312.
vs. 3 *Als 'er* K. a.: *Wanneer*
3) K. b., II, 141. — Zincgref, III, 318.
4) K. b., II, 141. — Zincgref, III, 318.
5) K. b., II, 141. — Zincgref, III, 321.

Foey, seght sij, soud' ick trouwen
Met een' bloed die syn' saeck niet staende en weet te houwen?

eod.

AS-SCHOP [1]).

Den As hoop aen den heerdt kan ick niet beter passen
Als aenden lauwen hoop van uwe schriften, Ian:
In 'tlesen schep ick wel al wat ick scheppen kan,
En vind wel hier en daer een Kooltjen, maer meest Assen.

eod.

DE SELVE [2]).

Hoe dieper d' As-schop gaet, hoe laeger byden haerd,
Hoe sij meer goeds op neemt. Dat is bedenckens waerd:
Hoe ned'riger wij ons in ons beroep bevlijen,
Hoe wij meer op doen, en hoe beter wij bedijen.

eod.

(GELT) [3]).

Die Geld heeft heeft geweld: en twoord seght dat Geweld
Gekrompen is in Geld.

eod.

'Khebb van een' droncken man een' goede less onthouwen [4]).
Laet een ondanckbaer mensch door u versadight zijn,
Hy sal uw' eigen wijn
Weer in uw aensicht spouwen.

eod.

(TWEEMAEL SAT) [5]).

Vraeght ghij mij, of ick oock versadight ben? o ja Nicht,
Ick ben heel wel door u en meer van u versadight.

eod.

(MALLE BLOET) [6]).

Ick gaf mijn' Iongen keur, hij nam het hoe hij 't nam,
Van acht'ren of van voren;
Daer was een woordeken wel waerdigh om te hooren,
Voll sijner waerdigheit, en 'tluijdt gelyck als Lam.

eod.

---

1) K. b., II, 243. In K. a. is de titel: *Aen Ian.*

2) K. b., II, 29.

3) K. b., II, 38. Zonder titel in het HS.
vs. 1 *en twoord seght dat Geweld* K. a.: *ick meen het woortje, g'welt* — vs. 2 *in* K. a.: *tot*

4) K. b., II, 142. — Zincgref, III, 324.

5) K. b., II, 243. Zonder titel in het HS.

6) K. b., II, 243. Het HS. heeft geen titel.
vs. 3 *Daer* K. a.: *Hy* — vs. 4 *sijner* K. a.: *suyver'*

SCHAECKBERT [1]).

De gansche wereld is een Schaeckspel van veel' stucken,
Daer speeltmen overhands, dan qualick en dan wel,
En ick vind voor mijn hoofd soo veel spels in dat spel
Datm' over de copij niet eens en lust te bucken.

26. Dec.

(BEROUWEN GIFT) [2]).

All wat ghy geeft dat zijt ghij quijt,
En 'theeft een' eigenaer bekomen:
Soo 'tu berouwt, of soo 't u spijt,
Weet dat gh' een dief geworden zijt;
Stilswijgends hebt ghy 't weer genomen.

eod.

Men loegh om dat Claes Narr gingh proncken langs de Stadt [3])
Met niewe kleeren aen, en als een Ioncker trad.
Wel, zeid' hij, 'kben een Geck, dat moet ghij mij vergunnen,
En, als ick niet en pronckte, hoe soudt ghy 'tweten kunnen?

eod.

Een moe'lick Heer kreegh van syn' luijmen [4]),
En hiet syn' knecht het huijs te ruijmen.
De Knecht zeij, dat 's wel van mijn' sin,
Mits dat ick aen 'tComptoir beghinn.

eod.

Ick vraeghden, Hoe de Heer, die soo veel' wonderdaden [5])
Aen krancken had gedaen, noijt Gecken en genas?
De Gecken, zeid'er een, die 'tmeer scheen dan hij 'twas,
En wisten niet soo veel dat s'er hem eens om baden.

eod.

(DICKE BRUYT) [6]).

Ian heeft'er geen been in gevonden
All liep de Bruijd wat door de monden:

---

[1]) K. b., II, 49.

[2]) K. b., II, 224. Het HS. heeft geen titel.

[3]) K. b., II, 143. — Zincgref, III, 325.

vs. 4 *en* niet in het HS. — *pronckte* K. a.: *pronck'* K. b.: *pronckt'*

[4]) K. b., II, 142. — Zincgref, III, 326.

vs. 1 *moe'lick* K. a.: *kribbigh*

[5]) K. b., II, 142. — Zincgref, III, 326:

Ein Narr zu Trier, als einer fragte, wie es kommen, dasz Christus, da er allerley Kranckheiten geheilt, vnd gesund gemacht, gleichwol keine Narren gesund gemacht, antwort: Eben darumb, dasz sie nicht so witzig gewesen, dasz sie ihn darumb ersucht.

vs. 4 *s'er hem eens* K. a.: *sy der hem*

[6]) K. b., II, 243. Het HS. heeft geen titel.

En evenwel sy is met kind:
Of hy d'er noch geen been in vindt?

eod.

Neel grommelt op haer vaer, en klaeght met natte kaecken
Dat hij haer' Broeder noch een deel voor uijt wil maken:
Want, seidts', hij had dat lang gedaen
Eer dat haer Broer kost gaen of staen.

27. Dec.

(SPOEDIGHE GEBOORT) [1]).

Claes, hebt ghij geen geval, ghij plompaert als ghy zijt,
In 'tkramen van uw wijf ses maenden voorden tyd?
Eij, daer steeckt voordeel in, 'Ksie aen dat kind syn wesen,
'T sal een voortvarend knecht, een goed post-ryder wesen.

eod.

(NIEUWSGIERIGH MAL) [2]).

Daer gaet een man ter dood: siet hoe de menschen loopen;
Is 'tsulck'en niewe saeck
Van wonder of vermaeck;
Gaen wy niet self ter dood en dagelyx met hoopen?

27. Dec.

Ghijs, geeft ghij dusent Pond om peerden op te koopen [3])
Aen een' vent die u kan bedrieghen en ontloopen?
Weet dat ick u all lang in 'tSot-boeck heb gestelt.
Doch komt die koopman weer met peerden of met geld,
'Kbeloof u uyt te vrijven,
En synen naem in plaets van d' uwen in te schrijven.

eod.

Ben ick een halve Geck; sey Claessjen (en hij wast) [4])
Soo zijn wy wel gepast;
Ian, leent mij uw verstand, ick sie 'twel aen uw wesen,
Ick sal een heele wesen.

eod.

Hitst mij niet op tot vuijle wraeck [5]):
Want siet wat rekeningh ick maeck:

---

1) K. b., II, 224. Het HS. heeft geen titel.
2) K. b., II, 243. Het HS. heeft geen titel.
vs. 4 *niet self* K. a.: *self niet*
3) K. b., II, 143. — Zincgref, III, 339.
vs. 4 *die* K. a.: *de* — vs. 6 *d'uwen* K. a.: *uwen*
4) K. b., II, 143. — Zincgref, III, 339.
5) K. b., II, 143. — Zincgref, III, 347.

De vreughd van wreken kan niet duren
Als mogelick een weinigh uren.
D' eer van vergeven met bescheit
Kan duren inder eewigheit.

28. Dec.

(IONGH SCHOON BOVEN) [1]).

Een schoonen ouderdom zijn ses en sestigh jaeren,
Niet waer, Claes? zeij syn wijf: en Claes en was niet stom,
'T magh, zeij hij, schoonheit zyn van rimpels en grauw' haren;
Maer ses en dertigh is veel schooner ouderdom.

29. Dec.

(CLAER EN IAN) [2]).

Ick houw my noch al fijn te bedde bij mijn' Claer,
Niet waer? sey oude Ian: Iae, seij sy, Ian, niet waer.

eod.

'K sie Vorsten onder een malkanderen beloopen [3])
Met snell verstaelt geweer van deghen en van Stock;
Ick siet'er sommighe met ongemack bekoopen:
'T is niet genoegh om ernst, en 'tis te veel om jock.

eod.

Dirck heeft veel' letteren in 'thoofd; maer noch meer muijsen [4])
Bevind ick in dat hoofd die letteren te pluijsen;
En door die letteren geraeckt dat hoofd in 'twarr.
Geen grooter ongemack als een geleerde narr.

29. Dec.

Dirck heeft een groot Comptoir voll boecken [5]):
Maer daer en moet men Dirck niet soecken;
Hij komt'er van syn leven niet.
Sulcke arme gecken stell ick neven
Den Bultenaer die all syn leven
Het pack draeght dat hij noijt en siet.

29. Dec.

---

[1]) K. b., II, 243. Het HS. heeft geen titel.
vs. 2 *en Claes en was niet stom* K. a.: *hoe, meende Claes, waerom?* — vs. 3 *zeij hij* het HS. heeft: *zeijse, een*

[2]) K. b., II, 235. Het HS. heeft geen titel.

[3]) K. b., II, 143. — Zincgref, III, 358.
vs. 4 *jock* K. a.: *'t jock*

[4]) K. b., II, 143. — Zincgref, III, 368.
vs. 3 *geraeckt dat hoofd in 'twarr* eerst: *ondeckt sich syn gebreck* — vs. 4 *narr* eerst: *geck*

[5]) K. b., II, 143. — Zincgref, III, 369.

(OP ANDRIES) [1]).

Veel minder voeght Andries een Deghen als een' Kolf.
Wat soud' hij toch bedrijven
Als 'tspel liep boven 'tkijven;
Wat doet soo jongh'en schaep met sulck'en ouden wolf?

eod.

Indien door yemand werdt gevraeght [2]),
Soon Lodewijck, naer uw' negotie
En wat ghij buyten hebt bejaeght;
Seght, twintigh pond, en uw' promotie.

30. Dec.

Wat dunckt u, wijse li'en van adel, van die pronckers [3])
Met all' die linten en dat onnut stael op zij?
Sy siend'er fel uijt: maer, stond het gesagh aen mij,
Een deghen waer genoegh voor seven sulcke Ionckers.

eod.

(TROUW EN WAERDE) [4]).

Vind ick yet waerdigher als u, Trijn, jong of oud,
Ick salder, weest verdacht, mijn heele hert aen hangen:
Maer 'tis soo verre van uw' vrees als mijn verlangen,
Daerom lacht ghyd'er med' en daerom spreeck ick stout.

eod.

(ZEDIGHE WAPENEN) [5]).

'K sie jonghe jonckertjens met menighten op straet,
Met monden vol gevloecks als dolle kuijckens baeren:
Sy meenen dat gelaet den Deghen heel wel staet.
'Kwouw deghenlycke li'en de deghelixte waeren.

eod.

(NIEUW IAER) [6]).

Ick weet niet hoe sich 'tvolck vergaept aen niew jaers dagh,
Als saghmen heden dat men gist'ren niet en sagh:

---

1) K. b., II, 244. Het HS. heeft geen titel.

2) Lodewijk Huygens (zie dl. II, 228), die veel gereisd heeft, is waarschijnlijk in Aug. 1655 te Orléans gepromoveerd, evenals zijn broeder Christiaan. De laatste, die een Fransch journaal heeft nagelaten van uitstapjes buiten Parijs, in Juli en Aug. 1655 met Lodewijk en zijn neef Philips Doublet ondernomen (No. LV der HSS. van de Kon. Akademie), eindigt juist na de aankomst te Orléans op 14 Augustus.

3) K. b., II, 144. — Zincgref, III, 370.

4) K. b., II, 225. Het HS. heeft geen titel.

5) K. b., II, 225. Het HS. heeft geen titel.

6) K. b., II, 225. Het HS. heeft geen titel.

'T jaer is een ketting en sijn' schakels zijn sijn' daghen,
Die sien wij dag'lix niew soo wijse gist'ren saghen.
'T en is niet alle daegh den eerste in Louwmaent; maer
Is 'tniet drij hondert vijf en zestigh mael Niew jaer?

eod.

Een Booswicht die syn afscheid nam [1])
Eer hem de Beul te breken quam,
Sprack dese Biecht, niet sonder reden;
'T ghene ick hier lij werdt wel geleden,
Mits dat het zij voor eene moord.
Ick hebber God met drij verstoort,
Maer na mij d'eerste was vergeven
Braght ick twee menschen om het leven.
Die mij die eerste moord vergaf
Heeft d'ander twee gedaen, en wilm' hem 'tsijne geven,
Hij hoort twee derdendeel te dragen in mijn' straf.

ult. anni (31 Dec.).

'Kheb lang goed arms geweest en wil 't zijn all mijn leven [2]):
Maer als ick, wat ick geef en waer van, ondersoeck,
En wat ick schuldigh blyf, ick sal langh blyven geven
Eer ick God schuldenaer magh stellen in mijn Boeck.

1. anni (1 Jan.).

(TIJSENS UYTVLUGHT) [3]).

Hoe goed het geven is heeft Tijs genoegh gelesen.
Maer, seght hij, geef ick staegh en krijgh ick weinigh thuijs,
Van wolligh als een schaep werd ick kael als een' muys:
'T is goed goed arms te zijn, maer 'tis quaed arm te wesen.

eod.

(IAN VAN SYN WIJF) [4]).

Verschoont het teere vat, uw wijfjen, seide ick, Ian.
Verschoonen, seid' hij, vriend? seer geern, al wat ick kan:
Sij heeft een vidimus dat niet en is om thoonen;
Denckt of ick 'tgeerne dé, kost ickse wat verschoonen.

eod.

---

1) K. b., II, 144. — Zincgref, III, 375.
vs. 9 *die* K. a.: *mijn'*
2) K. b., II, 144. — Zincgref, III, 376.
vs. 3 *blyf* K. a.: *ben*
3) K. b., II, 274. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 275. Het HS. heeft geen titel.

Dirck gaf Lijs een blauw oogh, en, om dat af te boenen,
Soo viel hij aen 'tversoen met koussen en met schoenen:
Maer noyt en docht haer Lijs ter deghen afgeboent:
In 'tende, seid' hij, hoe, staegh soenen en versoenen?
Ick weet niet of ghij 'tzijt, maer ick ben heel versoent.

eod.

(ZEEMANS PRAET) [1].

De Papen, zey rond uijt een Zeemantje van Schevering,
Zijn slechte koopluydtjens by dat S.t Iudas was;
Hy leverde syn' waer en stack 'tgeld in syn' Tas;
Maer sy verkoopen God en doen een mensch geen levering.

eod.

(AENDE ALLEMANS BERISPERS) [2].

Betweter, is 'tsoo voll betwetens in uw' kist,
En weet ghij 'tbeter all wat m' u te voor kan leggen?
Vergeeft ons onse schuld, heeftmen u leeren seggen,
Soo wij doen; weet ghij dat? 'kwouw ghij dat beter wist.

Eod.

(ARME RIJCKDOM) [3].

Ick hoor de luyden, Tijs, uw' grooten ryckdom prijsen.
Het magh wel wesen; maer
Hoe kan ick oordeelen oft loghen is of waer?
Ghy derft het niet bewijsen.

eod.

(BLAUW' OOGHEN) [4].

Blauw ooghjens, zeij Reinier, pronckt ghij daer mé soo Claertje?
Myn Anne dat ghij 't weet, die heefter oock een paertje,
En, als het lucken will, wel drijtjens: kom eens hier,
Na 'tgister avond gingh, soo heefts'er nu wel vier.

eod.

(GESEGENDE IAN) [5].

Ian heeft elf monden t'huijs, en heeft, naer dat hij telt,
Geen' kinderen te veel; maer wat te weinigh geld.

eod.

---

[1]) K. b., II, 275. Het HS. heeft geen titel.
[2]) K. b., II, 275. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *Betweter* K. a.: *Betweters* — vs. 3 *heeftmen u* K. a.: *hebt ghy iongh*
[3]) K. b., II, 275. Het HS. heeft geen titel.
[4]) K. b., II, 275. Het HS. heeft geen titel.
vs. 3 *kom* K. a.: *komt*
[5]) K. b., II, 244. Zonder titel in het HS.

(SCHEELE ANDRIES) [1].

Ghij siet scheel, seght Andries, dat 's goed sien: maer dat 's mis;
'Ksegg dat het quaed sien is.

eod.

(BARM TEGEN) [2].

Claes hadm' op Barm genoodt, en zey staegh, eet wat hertigh:
Ick zey, myn lust niet veel, ick ben niet seer barmhertigh.

eod.

(RAD) [3].

Men gingh een' boosen bloed de leste van sijn' uren
Op een rad doen besuren:
Ey, riep hij, als hij 'tsagh,
Ick heb soo veel gehoort van 't Rad van Avonturen;
Of dit het wesen magh?

eod.

(WIP) [4].

Dirck was ter Wipp verwesen,
En liet niet eenen traen:
Hij zeij, wat soud' ick vreesen?
'T is met een wip gedaen.

eod.

(GALGH) [5].

Het magh wel Galligh heeten,
Seide een verwesen bloed,
Die men het vonnis van sijn' stroppen-doot liet weten,
Het scheelt soo veel van Soet
Als Gall van Suijcker doet.

eod.

(GEESSELING) [6].

Men bond Ian hand en voet aen seker paeltje vast,
Dat nam hij qualick, want hij was op Rijs te gast:
Heer Schouteth, seid' hij, siet dit zijn te herde kanssen,
Dat men de menschen bindt diemen soeckt te doen danssen.

eod.

---

[1]) K. b., II, 244. Zonder titel in het HS.
vs. 1 K. a.: *Ghy seght, Andries siet scheel,*
[2]) K. b., II, 244. Zonder titel in het HS.
vs. 2 *myn* K. b.: *my*
[3]) K. b., II, 47. Zonder titel in het HS.
[4]) K. b., II, 60. Zonder titel in het HS.
[5]) K. b., II, 38. Het HS. heeft geen titel.
vs. 3 *men* K. a.: *'t Recht*
[6]) K. b., II, 38. Het HS. heeft geen titel.
vs. 4 *Dat men* K. a.: *Dat ghy* — *diemen soeckt te doen* K. a.: *die ghy beveelt te*

(BRANDMERCK) [1]).

Men schonck Andries een Brandmerck
Voor sijn lichtveerdigh handwerck.
Myn' Heeren, seid' hij, hoor,
'Kwill wel een wapen voor,
Om voor het Land te strijden:
Maer 'ksal noyt stryd ontrijden;
Of, dienden ick te voet, mijn' hielen zijn niet vlugg;
Wat quelt ghij mij dan met een wapen op mijn' rugg?

eod.

Aulus librorum plenus et totus liber [2])
Ceruice sectâ caesus est: fecit, puta,
Nimium volumen carnifex tomos duos.

1. Jan.

(ONTHOOFDING) [3]).

'T zij of 't soo wesen most, of dat de kunst vervalst was,
Ick sagh een' man syn' kop tot aende schouders af.
'T gingh voor een' enckele; maer 'twas een' dobb'le straf,
En dat hij eens onthooft en dan noch eens onthalst was.

2. Ian.

(DE DEUGHT VAN LACCHEN) [4]).

Verheught de vrolickheit niet allerhande Geesten,
'T en is geen wonder, maer
Twaer wonder, waer het waer:
De Redelicke Mensch kan lacchen; maer geen' beeste,
En sulcke zijn de meeste.

3. Ian.

(VROLICKHEIT) [5]).

Dirck soeckt all vrouwelick geselschap, want hij seit,
De rechte vrolickheit gelyckt best vrouwlickheit.

eod.

---

1) K. b., II, 33. Het HS. heeft geen titel.
2) vs. 2 *fecit* and. lez.: *scidit* — vs. 3 *carnifex* and. lez.: *tortor in*
3) K. b., II, 45. Het HS. heeft geen titel.
vs. 4 *dan noch* K. a.: *dat hy*
4) K. b., II, 246. Het HS. heeft geen titel.
5) K. b., II, 248. Het HS. heeft geen titel.
vs. 2 K. a.: *Het woort van Vrolickheit treckt meest op*

(VERDICHTEN DROOM) [1].

Pier zeid', hij hadde liggen droomen,
Dat ick hem wouw vergasten komen,
Maer dat hij mij door veel belett
Beleefdelick had afgesett;
Men wiesch tot sijnent en men schuerde
Dat noch wel drij vier daghen duerde:
Ey, seid' ick, swijght toch, 'theeft geen aerdt,
Het gaet als of ghij wacker waert.

eod.

(SNEL-DICHTEN) [2].

Dit goedjen is my soo dan in, dan uyt gevallen:
Gevallen? niet met allen:
'T sat in myn' besigheit soo nauw en soo gestopt,
Het wouw en 'tmoster uijt, het isser uijt gepropt.

4. Ian.

(ELCK DAER 'T HOORT) [3].

Geeft alle dingh sijn' plaets, gelyckt een slecht vermaen;
Maer 'tis wel gae te slaen.
Beproeft eens wat het scheelt of een Cool wel bewaert light,
Of op de soldering een' duijmbreed vanden haert light.

eod.

(HART TEGEN HART) [4].

'T will tuschen Teun en Trijn staegh blixemen of dond'ren,
En 'tis niet te verwond'ren;
Sij zijn beyd' even hard van hoofd en van gemoet,
Teun de Steen, Trijn het Stael; denckt of 'er 'tvier uijt moet.

eod.

(IAN BEROOFT) [5].

Nacht-gasten hebben Ian sijn inboeltjen ontnomen:
'T verlies is veel te groot,
De bloed is bluts en bloot;
Ian en de Dieven zijn om all syn goed gekomen.

eod.

---

1) K. b., II, 248. Het HS. heeft geen titel.
2) K. b., II, 248. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 248. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 248. Het HS. heeft geen titel.
vs. 4 K. a.: *Teun is de steen, Trijn 't stael*
5) K. b., II, 248. Het HS. heeft geen titel.

(HOOGHDUYTSCHE BELEEFTHEIT) [1].

De Duytschen hebben, schijnt, ondanckbaere gedancken:
Soo ick haer vriendschap doe,
De danck behoort mij toe,
Sy leggen 'tanders om, en doen haer seer bedancken.

eod.

Truij is geen stael, s'is licht om buijgen,
Daer van gebreken geen' getuijgen:
Sy valt gerieffelick aen alles watter kom;
Trijn houdt geen snê, sy leyt licht om.

eod.

De rosse Maey is fraey gehult
En op het kunstigste gekrult;
Maer dat 's Ians hoovaerdij niet:
Maeij is sijn schoonste Boeck, hoe veel dat hijder bij siet,
S'is van blanck parkement en s'is op snee verguldt.

eod.

(MAETS) [2].

Is Ian wat rap, Trijn is wat vaerdigh,
Als ijeder mensch syn' gaven heeft.
Maer Ian is sonderling beleeft;
Staet hem dat wel, Tryn valt goedaerdigh.

eod.

(TOT GOD) [3].

Is hij staegh in gevaer van vallen, die daer staet,
Heer en verlaet mij niet, dat ick u niet verlaet.

eod.

(BRABANTSCH VERDEDIGHT) [4].

'T staen gaet mij wel, seght Peter:
Waerom is die tael quaed,
En waerom gaet het beter
Dat mij het gaen wel staet?

5. Ian.

---

[1]) K. b., II, 250. Het HS. heeft geen titel.
vs. 4 *leggen* K. a.: *seggen*
[2]) K. b., II, 256. Het HS. heeft geen titel.
[3]) K. b., I, 67. Het HS. heeft geen titel.
In marg.: Martyr quidam.
[4]) K. b., II, 249. Het HS. heeft geen titel.

(SEMPER AMICUS AMAT) [1].

De vrienden die 'ck oijt had
En heb ick noyt verloren,
De boose moeten 't hooren,
'Kbesit dat ick besat.
Is mij d'er een ontvallen
Die sich soo heeten liet,
De schad' is niet met allen;
Hij was noyt dat hij hiet.
Most ick om schae gevreest zijn,
Of t'syner baet bemint,
Hy magh syn eighen vrind,
Maer noyt de mijn geweest zijn.

eod.

(REISER) [2].

Die op winst heeft gereist, heeft wijsselick gehandelt;
Die maer gereist en heeft, heeft maer syn geld verwandelt.

eod.

(SPAENSCH GESEGH) [3].

Een wys man heeft geseght, een Geck magh 't wel verdoemen,
Dat vrouwen 'themelrijck der mannen zijn te noemen,
En Hellen van haer Ziel, soo daer oyt helle was,
En vaeghvier van haer' Tas.

eod.

(AEN EENEN ONDANCKBAEREN) [4].

Ia, Iacob, 'tmagh wel wesen,
Ghij schynt een moedigh man,
En niemand niet te vreesen;
Maer hoort of 't wesen kan.
Het vreesen en het schamen,
All schelen sij van namen,
Gaen hand aen hand ter mert:
En een ondanckbaer hert
Heeft altoos een te wachten
Daer voor het sich verschrick'.
'Ksie wat in uw' gedachten;
Wacht, Iacob, hier ben ick.

eod.

---

1) K. b., II, 249. Het HS. heeft geen titel.

2) K. b., II, 21. Het HS. heeft geen titel.
Dit is het eerste versje eener lange serie, die H. in 1656 schreef en onder den titel: *Menschen*, (K. b., II, 3—28) vereenigde.

3) K. b., II, 276. Het HS. heeft geen titel.

4) K. b., II, 276. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *Iacob* K. a.: *Jasper* — vs. 12 *Iacob* K. a.: *Jasper*

(RONDE BIECHT)[1]).

Eergh' om saeght, zeid' een Held ontkomen uijt een slagh
Daer 'tall ter neder lagh,
Eergh' om saeght was 'tbeschickt. Neen, Ioncker, sey syn dienaer,
Daer was voor mij wel sien naer:
Ick had, eer 'tsoo verr quam, wel een' reis acht of thien,
En noch meer omgesien.

eod.

(DOBBELE ELENDE)[2]).

Een Godloos mensch in nood is een blind bedelaer:
Hy bidt om hulp en heil, en weet noch wien, noch waer.

6. Ian.

(DAT GOD IS)[3]).

Claes, kont ghij twijffelen of God in wesen is?
Ghij zijt de sotste beest daer van te lesen is.
En evenwel siet, Beest, 'ksal u de schuld vergeven,
Soo ghy kont twijffelen, ghij die spreeckt, aen uw leven.

eod.

(AEN YEMANT)[4]).

Uw wijf is hesselick, nochtans hebt ghy se lief,
S' is boos en bars van kop, nochtans is s' uw gerief,
S' is vuyl en sleterigh, nochtans gunt ghij se kleeren,
S' is uijt de gist van 't volck, nochtans kunt ghij se eeren:
'Kvergeef all dat nochtans; maer ick verstae nochtans,
S' is een' gemeene Hoer bevonden, en noch thans.

eod.

(QUAEDE MUSIJCK)[5]).

Maey, en ontstelt u niet, sprack Teunis tot syn wijfje
In 'teerst van een gekijfje:
Ick weet niet wat ick liefst souw hooren van geluijd,
Of een' ontstelde vrouw, of een' ontstelde Luijt.

eod.

Dat sal 'them soo wel doen, seij Dirck, en scheid'er uijt,
En gingh sijn Oom vertellen
Hoe hij voer met de Bruijd.

---

1) K. b., II, 276. Het HS. heeft geen titel.
2) K. b., II, 276. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 276. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 276. Het HS. heeft geen titel.
5) K. b., II, 277. Het HS. heeft geen titel.

De Bruyd begost t'ontstellen
Als hadd sij meer vandoen.
Ick merckten aen haer wencken,
Sy gaf Dirck in bedencken,
Niet of 'them wel alleen, maer of 't haer wel sou doen.

eod.

Vaerj' en paerj' all?
'Ksie de Bruyd
Is in de schuyt;
Ian, hoe vaerj' all?

eod.

(VUYL WASCHT GEEN VUYL) [1].

Tijs hadd syn' echte Trouw op 'tonvoorsienst gebroken,
En hadd geern op de kunst de Schouth syn hand ontdoken.
Heer, seid' hij, magh ick 't niet wel nemen op mijn' eed,
Dat ick, soo waer ick leef, van geen misdaed en weet?
Iae, sey de Schouth, genoegh; want, by manier van spreken,
Valsch sweeren is soo licht te doen als echt te breken.

eod.

Lijs quam de Coomenij tot Ianbuers in getreden,
En sprack gelijckse sagh dat and're koopluy deden:
Ian, seijse, zijt ghij wel versien van droogh en nat?
Iae, sprack Ian, t'uwen dienst. Ey, sey se, doet mij wat.

eod.

(TOT DAER TOE) [2].

Dirck vraeghde, magh ick wel een woordje met u spreken?
Genoegh, sey 'ck. magh ick wel mijn' keers aen d'uw' ontsteken?
Genoegh. magh ick u wel vergasten desen noen?
Genoegh. wilt ghij mij wel een' ander' vriendschap doen?
Genoegh. wilt ghij mij wel een' oude luyt wat leenen?
Genoegh. wilt ghij mij wel noch wat gehoors verleenen?
Genoegh. wilt ghij mij wel wat gelds doen by gevoegh?
Ey, seid' ick, langher niet te hoetelen; genoegh.

eod.

Niew' kleeren staegh en geld zyn goed op alle straten,
Voor middagh en naer noen:
Maer 'teen is niet van doen,
En 'tander niet te laten.

eod.

[1]) K. b., II, 277. — Het HS. heeft geen titel. — Zincgref, III, 128.
vs. 5 K. a.: *My dunckt neen, sey de Schouth, en ick sal 't Vonnis spreken,*
[2]) K. b., II, 252. Het HS. heeft geen titel.

Truij is niet bot, maer scherp en snedigh;
'T en hoeft niet datmense verslijp'.
Ian, seijse, kunstigh en oock zedigh;
Weet ghy een' keers, ick weet een' pijp.

eod.

Maet, wat dingh magh de Zeebrand wesen [1]),
Vraeghd' ick een zeemann op de Ree.
Des' antwoord hadd hij ree
Met een matroosigh wesen;
De rechte Zeebrand zijn zeeroovers byder zee.

eod.

(WILDBRAET ONTWEIDT) [2]).

Claes hadd een' Spaenschen Don gegrepen in 'tgevecht,
En gaf hem met der vaert een douwtje tot aen 'thecht
Dat hem syn' darmen uyt syn' swarte pens dé scheijen:
Want, seid' hij, of hij stonck, hij dienden hem 'tonweijen.

eod.

(LEELICKE WAERHEIT) [3]).

Ghij waert wel geerne schoon en wel geschildert, Trijn,
Maer lett eens op uw wesen
Of het all wel kan wesen;
Sal 'twel een kunstigh stuck en wat schoons konnen zijn?

eod. 6. Ian.

Wat is toch 'tniewe Roomen [4])
Met all' syn' vuijle droomen
Bij dat het plagh te zijn.
Is 'tniet goed' oude wijn
Allengskens af gekomen
Tot slechte niew' Azijn?

eod.

Wat baet het of uw vell niet swart en is, maer witt,
Wat win ick aende verw, Catlijn? ten is maer witt.

eod.

---

1) K. b., II, 126. — Zincgref, III, 130.
2) K. b., II, 267. Zonder titel in het HS.
3) K. b., II, 253. Zonder titel in het HS.
4) In marg.: Zincgref (III, 131). — Iul. Scal.

Laet ons te bedd gaen; dat 's te seggen [1]),
Voor lieden die de dood verbaest,
Laet ons gaen proeven op het naest,
Hoe ongevoelick soet het is in 'tgraf te leggen.

eod.

Als Haet en Nyd goe brand waer [2]),
Schoon dat de Vorst in 'tland waer,
En 'tweer noch eens soo koud,
Hoe goe koop waer het hout!

eod.

De klapper die daer lest tot uwent was geseten [3]),
En alles tegens mij uyt braeckte wat hij moght,
Als hy de moeyte nam en aen sijn selven docht,
Hij souw mij wel vergeten.

eod.

Dirck sagh syn wijf veeltyds met soentjens mal en mals [4])
De vrijers aen de wang, en hangen aen haer' hals:
Siet, seid' hij, dese vrouw sal ons goed wel bewaeren,
Sij kan altoos de kunst van schoenen te verspaeren.

eod.

(IAN EN SYN WIJF) [5]).

Ian will wat leckertjens gespijst zyn op syn Wals,
En soeckt syn eten gaer op Tafel en wat mals.
Maer of 't gebrack aen 'teten,
Daer sy bey zijn geseten,
Ian en syn malle wijf, daer is all vrij wat mals.

eod.

UYT HOOGHDUYTSCH ONDICHT. VOORSPRAECK [6]).

Hooghmogende laeg Land, mijn Vaderland; in waerde
Te boven, of gelijck all' die ick ken op Aerde:
Heeft u des Hemels gunst verheven tot den top
Van des' Hooghmogentheit; weest niet hooghmoedigh op

---

[1]) K. b., II, 142. — Zincgref, III, 132.
In marg.: Iul. Scal.
[2]) K. b., II, 142. — Zincgref.
[3]) K. b., II, 142. — Zincgref.
[4]) K. b., II, 143. — Zincgref.
[5]) K. b., II, 253. Het HS. heeft geen titel.
[6]) K. b., II, 103. Het HS. is niet gevonden. Het vers is de inleiding der versjes naar Zincgref.

Een hoogh dat daelen kan: daer is land hoogh geboren
't Welck hooge Titulen van ouds herr toebehooren,
En daer de reden wil dat ghy voor wijcken moet
Gelijck het laege Dal voor hooge Bergen doet.
En stondt ghy schoon gelijck, en datmen Bergh en dalen
Onoverweeghelick sagh hangen in twee Schaelen;
Noch waer het roemen mis, noch keurden ghy niet recht
Het moerighe voor puyck, en 't hoogelandsch voor slecht.
Zijn niet de dichtst' aen 't Vier de warmste, zijn de dichtste
Aen Son en Sterren niet waerschijn'lijck de verlichtste?
Is 't niet waerschijnelijck hoogh, helder volx vernuft
Dat uyt de dampen is, by datter in verduft?
Hoe waer 't waerschijn'lijck is sal niemant van my hooren:
Landslieden, gaet te raed met uw' geslepen' ooren;
Ick brengh u Rijnsch geluyt in overvloet ter baen.
Noch is het maer Rijnschdhalf: hoe Duytsche Fluyten gaen
Is niet van mijn bewint: veel onvervuylder pijpen
Als mijne mosten u dat konnen doen begrijpen:
Mijn voordoen is de stof, en, tast ick niet heel mis,
Stof, die by stoffen ruym te vergelijcken is
Die voor goe' stoffen gaen. Aen 't kleedsel vande kind'ren
Heb ick mijn' hand geschent: hoe veel haer dat kan hind'ren
Aen 't ingeboren schoon, weet ick van allen best,
Ick, diese glad en gaef gehaelt heb uyt haer nest.
Ghy doet my niet als recht, indien ghy 't rein wilt scheiden
Van 't onrein, en dan strijckt dit vonnis tusschen beiden,
Dit heeft de plack verdient en dat den hoogsten lof,
Dit heeft den Haesekop gedaen, en dat de Mof.

Pack op, packt u van hier, packt alle dingh by een,
Zyn woorden in Ians mond gedurigh en gemeen.
Het eerste van de drij heeft Neel soo wel onthouwen,
Dat het Ian is berouwen;
Light het hem op syn' tong, sij heeft het in haer' kop;
Siet maer eens vriendelick op Neel; het is, Pack op.

7. Ian.

(VAN LIJS) [1]).

Een Almanack, segt Lijs, en is niet van de Boecken
Daer sy haer voordeel meent te vinden of te soecken.
De spelling dunckt haer vals: sy hield'er eerst wat van,
Vondts'er voor niewe Maen ter maend een niewe Man.

eod.

vs. 28 is in K. a. uitgevallen.

[1]) K. b., II, 267. Het HS. heeft geen titel.

(STRICK-MAL) [1].

De Ionckheit hedensdaeghs is wonderlick belint:
B. is B. spel ick voort, 'tis L. i. n. t. blint.

eod.

Ick vraegden aen een' vriend: Hiel hij veel van syn Neel, Ian?
Neen, seid' hij, dat ick weet, niet heel veel by syn leven:
Maer s' heeft hem stervende veel gelds en goeds verschreven;
Nu houdter Ian heel veel van.

eod.

(VOL EN SCHRAEL) [2].

Siet eens hoe vet is Lijs, en hoe verhongert Phlips is;
D'een schynt een' volle maen, en d'ander haer Eclipsis.

eod.

BRANDIJSERS [3].

Wij draghen, u ten dienst, Torf en Hout op ons' armen:
'T is reden dat wij ons voor de moeyt oock wat warmen.

eod.

SCHOORSTEEN.

Hadd Anne niet veel kous,
S'en hoefde niet veel schous.
Nu speeltse mij, Pack op, naer datse groote kou heeft,
En ick schouw' op end op: of dat de naem van schou geeft?

eod.

(SECREET) [4].

Waer voor dient eigentlick een heimelick gemack?
Voor heim'lick ongemack.

eod.

DEUR [5].

Dirck sey, 'tgat was de deur, Piet sey, het was de planck;
En maeckten mij het hoofd met kijven kroes en kranck.
Swijght, seid' ick op het lest, wat sal ons hier gebeuren?
Zyn een' planck en een gat te samen niet twee deuren?

eod.

---

1) K. b., II, 267. Het HS. heeft geen titel.
2) K. b., II, 261. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 33.
vs. 2 *voor de moeyt oock* K. a.: *oock voor de moeyt*
4) K. b., II, 53. Het HS. heeft geen titel.
5) K. b., II, 36.

STOEL [1]).

Boent Stoelen wat ghij mooght; 'ten sald'er niet toe komen,
Dat een Hollandsche Stoel blinck' als een Stoel van Roomen.

eod.

TAFEL [2]).

Mij dunckt een' wafel
Rijmt wel op Tafel,
En Pannekoeck
Op Ammelaken; soet, ick meen op Tafel-doeck.

eod.

Het is wat schoons, riep Lijs, men magh 'er wel af spreken,
Als sy Ians Testament het zegel af sagh breken;
Om een thien duysend Pond die hij mij achterlaet;
Wat is dat voor mijn' staet?
Wel, seid' ick, Lijsje, wel, dit zijn verweende streken;
Thien duijsend Pond, by Loo! men magh 'er wel af spreken.

eod.

BANCK [3]).

De Franschen lacchen staegh met all uw' malle rancken,
Met all het schueren en het boenen van uw' bancken:
Besiet eens of uw' moeijt niet wel besteedt is, Trijn;
'T schijnt all' uw' bancken niet als spotters bancken zijn.

eod.

Ick maeck mij den knecht quijt daer ghij mij lest aen riedt:
Siet, hij en dient mij niet, want hij en dient mij niet.

eod.

(VERSUFTE REINIER) [4]).

Weet ghij waerom Reynier soo droevigh en soo vael siet?
Syn wijf was lestmael sieck, en 'twas de leste mael niet.

eod.

(DIRCK INDEN ROUW) [5]).

Dirck was syn wijf vermoort by roovers opden wegh:
De vrienden troosten hem, en 'tleed scheen t'overkomen:
Maer s'had drij schellingen aen reisgeld met genomen;
Och, vrienden, riep hij, och, mijn schoone geld is wegh.

eod.

---

1) K. b., II, 53.
2) K. b., II, 55.
3) K. b., II, 29.
vs. 1 *all uw'* K. a.: *Hollands* — vs. 2 *uw'* K. a.: *sijn'*
4) K. b., II, 254. Het HS. heeft geen titel.
Bij vs. 2 in marg.: Sit pudor: aegrota jam, Polycharme, semel. Mart. 12. 56.
5) K. b., II, 254. Het HS. heeft geen titel.

(HOOFT-PIJN) [1].

Trijn kreegh een gat in 'thoofd in 'tkampen met haer' man:
'T was geen' saeck om te pruijlen;
Sy stelde 't op een huijlen.
Maer, seid' hij, siet toch eens, hoe haer 'tvell houden kan:
Ben ick niet fraeij gewroken?
'Kheb eens haer hoofd gebroken,
Wat sy my daeghlix doet daer weet myn hoofd wat van.

8. Ian.

Ian seght, Neel weet haer soo te houwen,
Bij Heeren en bij groote Vrouwen,
Als waers'er selver eene van:
Maer let eens op dat houwen, Ian;
Sy valt om veer, of om een douwen,
Of om een' wenck, of om een Rijm;
Sij houdt aen een als natte Lijm,
Wel Ian, hoe weet haer Neel te houwen!

eod.

(GELIJCK BY GELIJCK) [2].

Het volck light aen uw' poort en dringht,
'T hoort datter waerd en gasten bly zijn,
'T hoort datm'er singht en datm'er springt,
En datmer schreewt de Koningh dringht;
Sij meenen dat's all volck als wij zijn.
Eij laet den in en uytgangh vrij zijn;
Wat light ghij menschen en verminckt,
En met kracht van uw' huijs en dwinght?
Dirck, doet gheen' geckernij, of laeter gecken by zijn.

eod.

(DANSSEN) [3].

Springt op syn Duytsch of op syn Frans,
Ick sie geen' misdaed aenden dans.
Mij dunckt het springen en het singen
Zijn aengeboren susterlingen.
'Kgeloof het hert springt als men singt,
En 'thert is 't dat de voeten dwinght:
Soo raecken sy gelyck aen 'troeren.

---

[1]) K. b., II, 254. Het HS. heeft geen titel.
[2]) K. b., II, 254. Het HS. heeft geen titel.
vs. 4 *dringht* K. a.: *drinckt*
[3]) K. b., II, 253. Het HS. heeft geen titel.
vs. 6 *'t* niet in het HS., maar in K. a.

Dat beurt den Adel en de Boeren,
Dien met, en dese sonder maet;
Wie, dunckt u, doet het meeste quaed?
Mijns oordeels zijnse minst te laken,
Die reghel houden in 'tvermaken.

eod.

(THUYNMANS STRAF) [1].

Mijn tuijnman had mijn' Elst sijn waschelixte tacken,
Gewaerschout noch gelast, begonnen af te hacken.
Mij docht het was wat stout.
Hoe gaet dat, seid' ick, Louwtje,
Kapt ghij mijn eigen hout
En op uw eighen houtje?

eod.

(TAEMELICKE LOF) [2].

Ick vraegd' een van mijn' wijste Nichten,
Wat dat haer docht van mijn' Gedichten.
Sy seij, het ghingh al tamelick.
Is tamelick betamelick,
Soo prees se m' al bequamelick.

eod.

(LIEF MISVERSTANT) [3].

Wat dunckt u, sey Renier, dicht ick niet all bequamelick?
Iae seker, seid' ick, tammelick;
Dat was soo veel als lammelick.
Hy kittelde sich selfs, en nam het aen voor tamelick.

9. Ian.

BOTER [4].

'Khoor datmen Boter noemt hier Butter, en daer Botter:
'T is wel het selfde smeer, maer mij dunckt het gaet botter.

eod.

BOTERMELCK [5].

Suer Melck heet Botermelck: 'khoud't voor een' goeden sin;
Het geeft een' slechte pap, of daer is Boter in.

eod.

---

[1] K. b., II, 253. Het HS. heeft geen titel.
[2] K. b., II, 253. Het HS. heeft geen titel.
[3] K. b., II, 257. Het HS. heeft geen titel.
vs. 4 *kittelde sich selfs* K. a.: *spelde geerne mis*
[4] K. b., II, 32.
vs. 2 *mij dunckt het* K. a.: *soo my dunckt, 't*
[5] K. b., II, 33.

ROOM [1]).

Komt Roomen niet van Room? 'ten schijnt niet all uyt mis:
Daer all de werelds Room schier binnen Roomen is.

eod.

(IANS ADEL) [2]).

De Boom van Ians geslacht daerop hij schijnt te stuijten,
Is een soo groot gewas
Als Eyckenboom oyt was:
Maer die aen 'tplucken valt vindt hem voll slechte fruijten,
En, siet of 't oolick, jae siet of het vrolick staet,
De Rispe-poppen buijten,
Hij vindt'er menigh dingh dat maer voor Moolick staet.

eod.

POORT [3]).

Een voorpoort is een dingh dat niet en schijnt t'ontbeeren.
Maer, seij Claes, met verlof van vrouwen en van Heeren,
Doctoren waeren langh in geld-gebreck gesmoort,
Had ons God niet versien elck van een' achterpoort.

eod.

HIC, HAEC, HOC [4]).

Ian kreegh een' swaeren Hick; dat ded' hem Hic onthouwen.
Hij sagh een Heck in 'tveld; daer by onthiel hij Haec.
Hij hockte met de Caert, dat deed' hem Hoc behouwen;
'Twas geen quaed overlegh voor een' geslagen Geck.

eod.

BILLE.

Sy moghen seggen wat sy willen,
Doctoren, meesters van ons' billen:
De mijne geven mij veel vrolicker gemack,
Als ick voor niet met all en niet voor geld en kack.

eod.

PILLEN [5]).

Wat quellen mij die pillen! seker
Ick heb de schijt van den Apteker.

eod.

---

[1]) K. b., II, 48.
Bij de versjes *Room* tot *Quaet spel* (zie blz. 271) teekende H. in marg. aan: Haec quadrante horae.

[2]) K. b., II, 257. Het HS. heeft geen titel.

[3]) K. b., II, 47.
vs. 4 *van* K. a.: *met*

[4]) K. b., II, 254. In K. a. is de titel: *Memorie-baet.*
vs. 4 *overlegh* K. a.: *overslagh*

[5]) K. b., II, 46.
vs. 1 *mij* K. a.: *Jan* — vs. 2 K. a.: *Hy heeft de sch... van den Apteker* K. b.: *d'Apotheker*

TOREN [1]).

De Toren van uw' kerck is soo hoogh als hij kan:
Maer wacht u voor Gods Toorn; die gaet veel hoogher, Ian.

eod.

(QUAET SPEL) [2]).

Is Neel bedorven? Iae, 'kvrees dat het weinigh scheelt;
S'heeft met haer onderlijf haer' beste ziel verspeelt.

eod.

(ONNUT GERAES) [3]).

Claes Veerman was van 'tveer juijst als ick over most:
Mijn mede-reiser vloeckte, en maecktend'er een' guijt af.
Foey, seid' ick, dit geraes waer beter niet begost;
Hebt ghy de schijt van Claes, ick hadd'er geern de Schuijt af.

eod.

(RIJM-KOST) [4]).

Soo Claes geen Caes en magh, en Pier en magh geen Bier;
En Maert en magh geen' Taert, Iosyntje geen Rosyntje,
En Ael en magh geen Ael, en Wijntje magh geen wijntje,
Soo is des werelds end niet all te veer van hier.

eod.

CAES [5]).

De jonghe Menschen zyn gewronghen Melck en Caes.
Waerom ontsetten sich veel' Menschen voor dat Aes?
Weet ghij de reden niet, leert wat, neuswijse weters;
Veel' menschen huydens daeghs en zijn geen' menschen eters.

eod.

MELCK [6]).

Ouw' lieden werden kinds in allerhande wesen;
Melck was haer' eerste spijs, melck will de leste wesen.

eod.

HONIGH [7]).

Het sotste van all 'tsot is 'tmenschelick gegiss;
Het soetste van all 'tsoet weet niemand wat het is.

eod.

---

1) K. b., II, 56.
vs. 1 K. a.: *Uw Toren is soo hoogh als Toren wesen kan:*
2) K. b., II, 255. Zonder titel in het HS.
3) K. b., II, 254. Zonder titel in het HS.
4) K. b., II, 255. Zonder titel in het HS.
5) K. b., II, 33.
In marg.: Iob 10. 10.
6) K. b., II, 43.
7) K. b., II, 40.

PEPER [1]).

Als Peper, binnen heet, en buijten qualick lauw,
Soo is een scherp Gedicht, tot datmer 'tvier uijt knauw'.

eod.

PECK-TURCK [2]).

Bloedgierigh ben ick niet: maer waeren turcken Turcken,
Van die moorddadighe die 'tChristendom versnurcken,
En dat icks' aen mijn' haerd of in mijn' Fackel had,
Constantinopolen waer haest een leeghe Stadt.

eod.

(HOOGER SORGH) [3]).

Ick scherp mijn' Peerden tegen 't Ys,
En soo verr ben ick wereld-wijs,
Om op het gladde niet te glijen:
Maer daer 's een ander glad te mijen.
Ons' Herten zijn van onder smal,
Doch voor het dagelix geval
Niet scherp genoegh op 's werelds baenen;
Men moetse scherpen met vermanen,
En dreighen van des Heeren straf,
Of alle uren zyn w'er af.

12. Ian.

(KORTE DAGEN KORTE NACHTEN) [4]).

De winter is de nacht van 'tjaer:
Ick wenschte dat hij korter waer;
Maer, nu hij lang is, moetm' hem korten.
Ons kan niet soo veel slapens schorten
Als 'er leegh tyds aen werdt verlett;
De dagh dient uytgekocht; wij gaen te vroegh te bedd.

eod.

(LOSSE DIRCK) [5]).

Dirck light en domineert vroeg en laet, dagh en nacht
Verr boven all' syn' macht;
En, kan ick wat Latijns, soo is sijn' domineringh
Een' rechte domme neeringh.

eod. 12. Ian.

---

1) K. b., II, 46.
2) K. b., II, 46.
3) K. b., II, 255. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 255. Het HS. heeft geen titel.
vs. 5 *'er* Het HS. heeft: *s'er* K. a.: *daer*
5) K. b., II, 255. Het HS. heeft geen titel.

(DRONCKE CLAES) [1]).

Claes vloeckt en scheldt, en seght hij heeft het van naturen:
Iae, van naturen; maer noch veel meer van natt'uren.

eod.

'Ksie Consistorien en Hoven van Gerechten
Somtyds om 'thoogste woord in Kerck of Hoven vechten;
En daeruijt oordeel ick dat licht te mercken staet,
Hoe veel dat Kerckenraed verscheelt van Klerckenraed.

eod.

Men seght mij nu en dan, daer moet een' reden wesen [2])
Dat ick mij op het Hof min als eertijds verthoon:
Iae, siet, daer iss'er een', ick derfse laten lesen;
Ick hebber niet mijn' hond sien geess'len, maer mijn' soon.

eod.

(HAEST RIJP, HAEST ROT) [3]).

Is uw jong kind gegeven
All wat een rijper mensch kan gaeren metter tijd;
Weest daer niet in verblydt;
Een' ouwelicke Ieughd beteeckent een kort leven.

eod.

(DEUGHDELIJCKE WRAECK) [4]).

Mijn achterklapper magh mij en de werlt bedriegen:
Maer ick doe wat ick kan om hem te maken liegen.

eod.

Female est bien meilleur langage que Femelle;
Car Femelle faict masles et tout masle vient d'elle.

12. Ian.

---

1) K. b., II, 255. Het HS. heeft geen titel.

2) H. had in het voorjaar van 1655 moeite gedaan om zijn oudsten zoon, Constantijn, tot raadsheer in het Hof van Holland te doen benoemen (zie de plaatsen uit zijne brieven, aangehaald bij Jonckbloet, III, 24). Toen dat niet gelukt was, verzocht hij na den dood van Crommon (7 April 1655), die Raad van den Prins was, dat zijn zoon dezen mocht opvolgen. (Brief van 10 Mei 1655 aan Amalia van Solms; *Lettres françaises*). Maar een ander werd benoemd. De jonge Constantijn werd eerst in Oct. 1661 in den Raad van den Prins opgenomen (*Dagb.*, 68).

3) K. b., II, 256. Het HS. heeft geen titel.

Bij vs. 4 in marg.: Senilem juuentam praematurae mortis esse signum. Plin. l. 7. c. 51. Ex M. Porc. Cato.

vs. 4 K. a.: *Vroegh oudt, vroegh uyt het leven.*

4) K. b., II, 256. Het HS. heeft geen titel.

In marg.: Caris. lib. 11. ex eodem.

vs. 2 *maken* K. a.: *heeten*

I'aij serui mon ami de franche seruitude;
Et tiens à grand loyer le prouffit que j'en fais:
Il m'a tiré d'abus, et son ingratitude
M'apprend que les bienfaicts ne sont pas tous bien faicts.

eod.

Estime-t-on que c'est de quoy se rejouïr,
D'amasser force bien et de n'oser jouïr
D'aucun fruict de sa peine?
Pour moy j'ose juger que ce n'est qu'une gesne;
Et l'homme bien heureux qui juge sagement
Du riche en son tourment.

eod. 12. Ian.

(IANS VERSET) [1]).

Ick preeckte Salomon syn wysheit tegens Ian,
En wat syn vader was en wat hy voor een man.
Iae, seid' hij, 'thuijs vol goeds, vol voorspoeds en vol vrouwen,
En groene jeughds genoegh om die wel t'onderhouwen;
Laet my die wijsheit oock eens proeven, en preeckt dan.

13. Ian.

(IAN MISDOOPT) [2]).

Ian is een rustigh man, maer hij pleit sonder ende,
En slaet op vrouw en kind of hijse niet en kende.
Wat seght ghy nu van Ian,
Dat hy een rustigh is, of een onrustigh man?

eod.

(HOUWELIJX MUSIJCK) [3]).

Het houwelick, seght Claes, moet gaen gelyck een orgel,
Daer d'eene pyp haer' keel sluijt op de naest' haer' gorgel.
Is hy dan Baes van 'tspel dat hy geern gaende sagh,
Soo schynt dat hy met recht de pypen stellen magh.

eod.

(DOLLE PIER) [4]).

Komt Pier in huijs het hoofd vol wijn,
Hij slingert Bancken over plancken:
Men sou schier seggen, 'tkan niet zijn;
Pier stelt en Pier ontstelt de bancken.

eod.

---

[1]) K. b., II, 256. Het HS. heeft geen titel.
[2]) K. b., II, 252. Het HS. heeft geen titel.
[3]) K. b., II, 252. Het HS. heeft geen titel.
[4]) K. b., II, 256. Het HS. heeft geen titel.

(RECHTSPLEGING)[1]).

Tijs en Teun vielen slaeghs en Teun is eerst geweken,
En riep, men had hem voorts met rechten aen te spreken:
Soo doen ick vast, seij Tys, heel in ernst, half om jock:
Teun had een' kromme kruck, en Tys een' rechten stock.

eod. 13. Ian.

(DOBBELE DEUGHT)[2]).

'T en is geen' rusticheit die 'tmaer eens wesen kan,
En aen d'ondanckbaeren haer selfs maer eens verspillen:
Maer, eens verspillen, en noch eens verspillen willen,
Dat voeght een rustigh man.

eod.

(SCHOUWE DIRCK)[3]).

Waerom en will Dirck niet vertrouwen?
Hy derft geen' vrouwen meer vertrouwen.

eod.

(YDELE BELOFTE)[4]).

Ian had veel toegeseght van een Boeck niewe Dichten,
Dat alle dichters sou doen strijcken, of doen swichten,
En syn' beloften zyn tot noch toe niet als wind:
Het schynt hy swanger gaet; maer 'tis van een dood kind.

eod.

(PAER)[5]).

Neel rinckelt als haer man,
En klapt soo veel sy kan,
En Ian en spaert niet veel,
Noch syn' Tong, noch sijn' keel.
Neel is soo licht als Ian,
Ian is soo dicht als Neel.

eod.

Zedigheit haet Ledigheit;
Besigheit heet Zedigheit.

eod.

---

1) K. b., II, 256. Het HS. heeft geen titel.
2) K. b., II, 256. Het HS. heeft geen titel.
In marg.: Non est magni animi, dare et perdere: hoc est magni animi, perdere et dare. Sen. 7. de Benef. c. 32.
3) K. b., II, 256. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 257. Het HS. heeft geen titel.
vs. 2 *dichters* K. a.: *Dichten*
5) K. b., II, 257. Het HS. heeft geen titel.
vs. 4 *syn' Tong, noch sijn'* K. a.: *rappe tong noch*

(DANCKBAER HERT) [1]).

Myn lang-verplichte vriend,
Ghy hoeft mij niet te vreesen;
Heb ick u veel gedient,
Thoont my maer aen uw weesen,
Dat ghij wilt danckbaer wesen.
Mijn weldaed is verdient,
En zijt ghy 'tinder daed
Gelijck als in gelaet,
Ick vraegh niet of 'tvoldoen nu of oijt in uw macht is,
Ick houw mij voor voldaen, soo 'tmaer in uw gedacht is.

eod.

Soo nu, soo dan een reisje
Speelt onse Trijn de beest.
Ick had het wel gevreest,
Want, siet, Trijn is een meisje,
En heeft van kinds been aen op een quae ploy geweest.

eod.

RAPIER [2]).

Slijpt geen bloed-gierigh stael op yemand syn verseer;
Die 't Christelick verstaet, Geweer is maer geweer.

15. Ian.

POOCK [3]).

De menschen kort van hoofd dient beter yet dat buijgh';
Hoe handiger geweer hoe sorghelicker tuijgh.

eod.

ROER [4]).

Den Krijghsknecht voeght het wel, den Iagher staet het vrij;
Ick roer geen Roer; wat roert het mij?

eod.

MUSKET [5]).

Die liever Muscus rieckt als 'troockende Musket,
Heeft in 'tveld niet te doen, en dient best in 'tsalet.

eod.

---

1) K. b., II, 257. Zonder titel in het HS.
In marg.: Sen.
vs. 9 *macht* het HS. heeft *machtigh*
2) K. b., II, 47.
3) K. b., II, 47.
4) K. b., II, 48.
5) K. b., II, 44.

SCHIETEN [1]).

Weest op een' less verdacht, die u geneert met schieten,
Herschieten moogt ghij wel; maer noyt moogt ghij verschieten,
Of 'twerck soud u ontschieten.

eod.

SALET [2]).

Een woorden-futselaer docht het heel wel te weten,
Die sey, Salet beduydt datm' in 'tsalet sal eten.

eod.

PISTOLE [3]).

Pistool scheelt van Pistool, en, nae sij somtyds scheelen,
Houd' ick wel eens soo veel van halven als van heelen.

eod.

PANN [4]).

Keer om uw' Eyerpan, of breecktse van haer' steel;
'T is voor Diogenes syn' huijsraed even veel.

eod.

(VALSCHEN ROEM) [5]).

Noemt ghij 'teen' weldaed, Claes, die ghij aen Knecht of Meissen
In 'tend eens hebt gedaen voor langer jaeren trouw?
O neen, 'ten is maer Loon; en, waer 't all soo als 'tsouw,
De weldaed is verbeurt: ghij hebts' u laten eissen.

eod.

(ONNUT GEWICHT) [6]).

'T Rapier hangt Ioncker Ian soo vast aen als een klit:
'Kbenij hem 'tijser niet; hem lust te zijn geladen:
Maer waerom gaet een Cock niet proncken met syn Spit,
Als d'een noch d'ander heeft te vechten, noch te braeden?

eod.

---

1) K. b., II, 50.
vs. 2 *Herschieten* K. a.: *Verr' schieten*
2) K. b., II, 49.
3) K. b., II, 47.
Bij vs. 2 in marg.: geld. wapen.
4) K. b., II, 45.
Bij vs. 1 in marg.: Pan. Nap.
5) K. b., II, 259. Het HS. heeft geen titel.
Bij vs. 4 in marg.: Sen.
6) K. b., II, 259. Het HS. heeft geen titel.

COUSSEBAND [1]).

In Holland is 'tgenoegh, een goed paer Coussebanden:
Maer had ick 'tschicken vrij,
Ick schicktend'er voortaen (ick meen in warme landen)
Voor alle mannen twee en voor veel' vrouwen drij.

eod.

(AEN LICHTE MAEY) [2]).

Maey light en rinckelroijt; dat is, sy light en schoijt:
Dat 's recht gerinckelt, Maey; maer 'tis niet recht geroijt.

eod. 15. Ian.

SCHOEN [3]).

Is handschoen suyver Duijtsch, als wij niet beter weten;
Soo magh ick wel met recht een' schoen een' voetwant heeten.

eod.

BROECK [4]).

De mannen uijterlick zijn in 'tbesit der Broecken:
Maer daer 's een duijst're text in haer' liev'-vrouwtjens boecken,
Daer keurssen bladers zijn: al sietmen 't buyten niet,
Dat goed is oock gebroeckt: denckt eens wat het bediedt.

eod.

WANBAS [5]).

De wijn en is geen wijn, als men hem wan laet leggen;
En light de mans-macht wan,
De man is Baes noch man:
Wie weet of vrouwen dat met Wanbaes willen seggen?

eod.

(PIETER EENOOGH) [6]).

Heeft Pieter maer een oogh, dat 's geen saeck van verwijt.
Siet de goe' schutters eens, die op haer micken stuijten:
Twee doen haer geen gerief; sij moeten een oogh sluijten;
En Pieter mickt altijd.

eod.

---

[1]) K. b., II, 36.
[2]) K. b., II, 258. Het HS. heeft geen titel.
[3]) K. b., II, 50.
[4]) K. b., II, 33.
vs. 4 *het* K. a.: *dat*
[5]) K. b., II, 59.
vs. 1 *als men* K. a.: *wanneerm'*
[6]) K. b., II, 274. Het HS. heeft geen titel.

SOCK [1]).

Bedenckt, niet watmen will, maer watmen hebben moet:
Een' Sock is eigentlick een neusdoeck van een' voet.

16. Ian.

SCHOEN-LINT [2]).

Lint is goe' waer, daer 'tbindt: maer daer het niet en bindt,
Ick bid u, Ionckertjens, wat doet ghij met het lint?

(DIRCK BRUYDEGOM) [3]).

Dirck syn Bruijd is dick van lijf,
En sij schijnt wel groot te gaen.
Dirck wouw enckel aen een wijf,
En hij isser dobbel aen.

eod.

HOET [4]).

Den Hoet is 'tnoodigste bedecken onses lijfs:
Maer Mans, schijnt, weten 't niet: ick houd' het met de Wijfs;
Die staen haer' mutsen vast: wij konnen niemand moeten,
De kap moet van 'tgebint: men magh maer bloots hoofds groeten.
'K souw seggen, soech! laet staen, al waer ick maer een' Luijs,
Laet staen, is 't mogelick; wat doet het dack van 'thuijs?

eod.

VOET EN HANDSCHOEN [5]).

Had Ian syn' Handschoenen syn' voeten aengepast,
En bey syn' schoenen beij syn' handen, dicht en vast:
De lucht van d'eene souw ons' neusen min verveelen,
En d'ander' ongelijck min krabbelen, min stelen.

eod.

OOGHEN [6]).

Niet Trijns twee schoon' alleen, maer mijn' twee leelick' oogen,
Mijn' eigen' hebben mij verraderlick bedroghen.

---

1) K. b., II, 52.

2) K. b., II, 51.
Het versje is niet gedateerd, maar staat in het HS. tusschen het vorige en het volgende.

3) K. b., II, 270. Het HS. heeft geen titel.

4) K. b., II, 40.

5) K. b., II, 51. In K. a. is de titel: *Voet en Handschoenen.*

6) Dit is het eerste versje van eene serie, die H. betitelde: *De mensch*; zeker bestond het plan deze versjes op te nemen in het boek sneldichten, dat in K. b. den titel: *Menschen*, en in K. a. dien van: *Menschen en Deelen van menschen*, heeft. Geen dezer versjes werd echter gedrukt.

'K docht, als Trijn op mij sagh, dat sij bleef daer om hoogh
Met poppetjens en speeld' in 'teen en 'tander oogh:
Maer 'tzijn maer poppetjens die sy daer stelt te proncken,
Trijn selfs is door mijn oogh tot in mijn hert gesoncken.

eod. 16. Ian.

(NAE-LEVEN) [1].

Wat doen ick in de Werld? wat andere mij voor doen;
Ick volgh, en men volght mij, als Peerden in 'tgroot spoor doen.
Ten einde van 'tgroot spoor, wat sal ick vinden? wind:
Dat 's dat de wijse daer en de niet wijse vindt.
Maer laet ick uijt de Werld somtyds mijn eighen man zijn,
Mijn hoofd broeijt wel wat jongs, daer 'twill, en daer 'tmoet van zijn,
Dat wat ouds werden moght: en 'tis een Ey op 't nest,
En niet in 'tspoor geleght: Ten minsten, 'tis mijn best;
En dit beloov ick mij; Lust menschen wat te lesen,
'Ksal inde wereld zyn als ick'er niet sal wesen.

17. Ian.

(DRONCKE DIRCK) [2].

Dirck moet een vreemd doll beest aen 'tlijf gekomen zijn,
Hij schrickt voor water, en hij heeft geen schrick van wijn.

eod.

(BEKENDE NEL) [3].

Nel, docht mij, most all wat het hooghe woord gewent zijn:
Man, sey sij, 'tzij verkoop, of koop, ick wil gekent zijn.
Gekent, sey de goe man, gekent, mijn' soete Nel?
Ey lieve, weest gerust, ick ken u al te wel.

eod.

NEUS.

Wat of de meening was,
Doe neus en neusgat wierd geschoncken aen de vrouwen?
'T en komt toch maer te pas
Aen die sijn' mond somtyds will proeven toe te houwen.

eod.

LUIJT [4].

Ick wenschte wel eensiens een' Luijt in mijn' armen,
Met snaeren van sommighe vrouwtjens haer' darmen:

---

[1]) K. b., II, 245. Het HS. heeft geen titel.
Bij vs. 10 in marg.: Quatenus nobis denegatur diu viuere, relinquamus aliquid quo nos vixisse testemur. *Plin. Sec. ep. l.* 3.
vs. 7 *'tis* K. a.: *'t zy* — vs. 8 *En niet in 't* K. a.: *Of in 't groot*
[2]) K. b., II, 251. Het HS. heeft geen titel.
[3]) K. b., II, 251. Het HS. heeft geen titel.
[4]) K. b., II, 42.

Want, maeckt schaepen ingewand sulcken gebaer,
Denckt of het van onse Peet Annetje waer,
Hoe sou dat dingh snappen, en snerpen, en snarren!
Het leeck wel een' Luyt; maer het waer een' Gitarren.

18. Ian.

(BESIGHE TREDEN) [1]).

Mij dunckt, lang wandelen en kan mij geensins krencken:
Ten minsten voel ick 'tniet: want in die ledigheit
Maeck ick mijn hoofd soo gaende in soete besigheit,
Dat het gheen' tyd en heeft om aen mijn gaen te dencken.

eod. 18. Ian.

KEERS [2]).

Een Booswicht stervende magh als een' keers uytgaen:
En dan is het met hem, maer niet met ons gedaen:
Lang hooren wij 'tgerucht van syn vuijl leven klincken.
Sijn' uytgegaene keers blijft in de pijp staen stincken.

eod.

(AD WESTERBANIUM) [3]).

Honshollerdica rediens cras prandeo tecum.
Si non accedat Delia: solus ego.
Si pisces Sceverina bonos infausta negarit,
Sufficiet fumans mensa Bonis avibus.
Si gravis hospes ero, prohibe qua fronte rogaris;
Non potuisse sat est, si voluisse potes.

(RESPONSIO) [4]).

Honshollerdykâ rediens accedere mensae
Si dignare meae, non gravis hospes eris.
Dorpia promisit sociam se jungere nobis
Atque aliquem ducet nec gravis illa chorum.
Euge, Bonis avibus convivae hinc inde venite,
Si satis est fumans mensa Bonis avibus.

---

[1]) K. b., II, 259. Het HS. heeft geen titel.

[2]) K. b., II, 41.

vs. 2 *het* K. a.: *'t oock* — vs. 4 *Sijn'* eerst: *En d'*

[3]) Gedrukt in Westerbaen's *Gedichten*, 1657, II, 245, met den titel: *Ad me.* Het HS. is niet gevonden en het versje is niet gedateerd. Maar het antwoord van Westerbaen staat in het HS., aanwezig op de Leidsche Bibliotheek, onder een versje van 20 Jan. 1656.

vs. 2 *Delia*, zie de volgende noot.

[4]) Vgl. Westerbaen's *Gedichten*, t. a. p., met bovenstaanden titel. Naar het HS. op de Leidsche Bibliotheek, dat geen titel heeft.

vs. 3 *Dorpia* in W.'s *Gedichten*: *Delia.* Welke der dames van Dorp bedoeld is, weet ik niet. — vs. 4 *illa* in W.'s *Gedichten*; het HS. heeft: *esse.*

(MISTROOST) [1].

Trijn scheen aen een' Colyck den geest te sullen geven:
De Moer riep, Lieven Heer, daer is geen helpen aen,
'T is met mijn kind gedaen; tot dat se wat sagh leven
Dat schreewd' of 't suijgen wouw: doe spracks' haer selven aen,
Iae, Iae, 'tis all te waer, 'tis met mijn kind gedaen.

19. Ian.

(BESTE WENSCH) [2].

Den rijcksten vorst in 'tveld, en op straet arme menschen,
Weet ick niet beter als, God help u, toe te wenschen.

eod.

VOORHOOFD.

Denckt, onbeschaemde mensch, wat uw wanschapen wesen
Een leelick dingh moet wesen:
'T is qualick te verstaen;
Ghy hebt een hoofd als ick, en daer 's geen voorhoofd aen.

eod.

HAER.

Die eens een' heelen mensch door een' vloo-kijcker sagh,
Sagh elck haer als een ried, en elck oogh als een' oven.
En loosde dan die mensch van ond'ren, of van boven;
'T waer als een water-god, die op syn' oever lagh.

eod.

GRIJS HAER.

Ian, wilt ghij vreesen
Voor out te wesen?
Ghij zijt all out,
En grijs en kout:
'T is hier, 'tis ginter;
Daer 'tsneewt is 't winter.

eod.

(RENTMEESTERSCHAP) [3].

'Ken weet gheen' raed om geld van twee besuckte venten;
Want 'tzijn mijn' Rentmeesters, dat's meesters van mijn' renten.

eod.

---

[1]) K. b., II, 250. Het HS. heeft geen titel.
[2]) K. b., II, 250. Het HS. heeft geen titel.
[3]) K. b., II, 255. Het HS. heeft geen titel.
vs. 2 *Want* eerst: *En* als in K. a. — *dat's* K. a.: *Iae*,

AENDEN H.E VAN BRANDWIJCK; SCHEIDENDE VAN OCKENBURGH [1]).

Mijn Heer, uw Ockenburgh,
Uw lieve blockenburgh,
Is somers plockenburgh;
Maer 's winters krockenburgh
In sneew van vlockenburgh,
En nochtans lockenburgh,
Mits die van Cockenburgh
Amptman van drockenburg
Soo door uw dockenburgh,
Als uyt uw fockenburgh,
Schaft goed van brockenburgh
Aen 'tvolck van slockenburgh.
Nu ghij van wrockenburgh,
Neemt vrij een' Stockenburgh
En met goe knockenburgh
Iaeght Broeck en Rockenburgh
Of op haer schockenburgh,
Of op haer sockenburgh
Elck nae syn hockenburgh,
Of wel nae pockenburgh;
Want, buyten jockenburgh,
'T is laet aen Klockenburgh.
Gedaen op Ockenburgh,
Door mij, van Bockenburgh.

Honselerdyck. 19. Ian. [2]).

OOREN.

Twee ooren en een' Tong is mans deel, naer behooren.
Maer lett ick op 'tgerucht van vrouwen onder een,
En hoe staegh all den hoop, noyt een' en spreeckt alleen;
My dunckt, sij hebben elck twee tongen, en geen' ooren.

Ibid. eod.

OOREN [3]).

Trijn voert het woord alleen; en, roept haer man, Hoor toe:
Sy meent het is goed vlaemsch, en neemt het voor Oor toe.

Ibid. 20. Ian.

---

[1]) Gedrukt in Westerbaen's *Gedichten*, 1657, I, 458, met den titel: *Afscheyt aen my genomen by den Heere Van N. N. Die my met een Koets met geselschap uyt den Hage op Ockenburch des middags had wesen vergasten.*

vs. 11 *brockenburgh* Westerb.: *Slockenburgh* — vs. 12 niet bij Westerb. — vs. 24 *Door* Westerb.: *By*

[2]) In Westerbaen's *Gedichten* heeft het vers den datum: 28. Ian.

[3]) K. b., II, 259. In K. a. is de titel: *Vlaemsch gehoor.*

(AGNIETS KLACHT) [1].

Agniet quam van de reis, en klaeghde dats' haer' honden
Beleefder had gevonden
Als haer' man aen sijn wijf.
De vrouw haer' meeningh was, naer 'tsommighe verstonden,
De beesten sprongen haer ten minsten eens op 'tlijf.

Ib. eod.

HALS.

All wie den Hals veracht, spreeckt redenloos en vals:
Want menschen ghij moet weten,
Daer hangt, behalven 'teten,
Uw Adem, uw beleidt, uw leven aen den Hals.

Ib. eod.

TONG.

Mensch-kervers hoogh geleert, van Löven of van Leiden,
Vergeeft mijn' vrijicheit; ick lacch u t'samen uijt;
Kont ghij geen vrouwen tong van mans tong onderscheiden:
Want ick kan 't blindeling, alleenlick bij 'tgeluijt.

eod. 20. Ian.

TANDEN.

Hard-steentjens van 't gebit, men moet u eere bieden;
Want ick hebb sien geschieden,
Dat wel twaelf gramme lieden
Koop gaven tegen thien,
Daer niet een gram en was, mits m'u maer eens liet sien.

eod.

KAELE KIN.

Het gaet'er vreemd althans:
Mans waeren eertijds mans;
Nu schavens' haer tot vrouwen.
Is 't niet een' schoone kans,
Die haer wel moght berouwen?
Of is het op sijn Frans,
De Broeck niet aen te houwen?

22. Ian.

Tryn is meer mans als vrouws,
All wil men 't niet gelooven:
Maer de waerheit dreef boven,
Waer haer' kin als haer kous.

eod.

[1]) K. b., II, 260.

HALS.

Soo gh' om uw' eer komt,
Ghy houdt uw bloed;
Komt gh' om uw goed
Misschien of 't weer komt:
Maer, komt gh' om hals,
Ghij komt om als.

eod.

IN BRUNONIS PSALMOS [1]).

Quod in profanis Bruno literis diu
Et erudite factitauit, in sacris
Interpretandis eruditius facit,
Ineruditâ saepe pollutis manu.
Agit valetque Bruno Rectores duos:
Conrector Urbis et corrector Orbis est.

22. Ian.

OP BRUNOS PSALMEN [2]).

Veel' hebben wel gedaen dat Bruno seer wel doet:
De waerheit naer te gaen, was noyt verloren moet.
Treckt ijeder na dien Prijs: hij waeght'er oock een lot nae.
Maer *dat een* van *Datheen*, daer is de wereld sot nae.
Hoe soo? 'tis 'toudste kind, en daerom goed en soet;
De vrome zynder met te vreen in haer gemoet.
'T magh wesen; maer ick vrees, 'tis all te vre'en, op God nae.

eod.

(MISRIJMDE HEILIGHEIT) [3]).

Waer 't maer des Heeren woord, men dorst'er niet met eeren
De vuijle hand in slaen.
Hoort hoe de Psalmen gaen.
Doch 'tis klein' swaericheit; 'ten is maer 'twoord des Heeren.

eod. 22. Ian.

SCHOUDER [4]).

Een man valt nu doorgaens veel schouwer als een' vrouw:
Hij decktse toe, sy lydt dat men haer schouwer schouw'.

eod.

1) In 1656 zagen het licht *Davids Psalmen*, *Na de Nieuwe Oversettinge*, *Op even veel Veersen*, *op de selfde Wijsen*, *als van Dathenus*, *en geheel op Noten*, *en op een Sleutel gestelt*, *Gerijmt door Henrick Bruno*, *Con-Rector tot Hoorn. t' Amsteldam*, *Gedruckt by Cornelis de Leeuw*, *Boeckverkooper*, enz. *Anno* 1656. H.'s lofverzen zijn er niet in opgenomen.

2) K. b., II, 260.

3) K. b., II, 260. Het HS. heeft geen titel.

4) vs. 2 *toe*, *sy lydt* eerst: *sy begeert*

(DIRCK ONDER 'T PACK) [1]).

Dirck quam syn boose wijf te dragen door een' plas,
En sprack al suchtende, mismoedigh als hij was,
Wegh met het Fabeltjen daer ick mij lang aen sat las;
'T en komt hier niet eens bij; ick draegh veel meer als Atlas.

eod.

BORSTEN.

Wij weten wat van Fij, indien wij 't melden dorsten.
Sy draeght den hals ondeckt, en segt'er stoutjens bij,
Het binnenst' is gelyck het buytenste van Fij.
De goede Ioffer is aen d'eerste niet geborsten.
Sy is een' valsche prij;
En 'tscheelt veel, seggen wij,
Een blanck en open hert en een paer bloote borsten.

eod.

Neel brandt, en haet de Trouw; en, watmen preeck' of kijv',
Sij soeckt vermaeck en winst met haer verhuerde lijf:
Want, seght sij, koele deughd, dat ick weet', en verwarmt niet,
En, naer het spreeckwoord gaet in Holland, Brand en armt niet.

eod.

ARM.

Hoe komt de naem van arm
Gegeven aen een' Arm?
Moet niet den Arm ons geven,
Daer arm' en rijck' af leven,
Ons daghelixe brood?
En in tyd van Alarmen
Of oock van hongersnood,
Wat waeren wij, och armen,
'T en zij door hulp van armen
Als, voor het meeste, dood,
Of, op het minst, all' armen?

eod.

HANDEN.

Gesondheit werdt gekeurt by wackerheit van tanden:
Maer, sullen wij bestaen,
De schael moet even gaen
Met min noch meer geweld, van Tanden als van handen.

eod.

---

1) K. b., II, 260. Het HS. heeft geen titel.

Autant vault, entre amis, le dire que le taire;
L'on n'a pas faict de moy ce qu'on en eust pû faire.

22. Ian.

VINGEREN.

Ons is geen kleinder lidt als vingeren gegeven;
Geen grooter van bedrijf; en stond het all by een
Wat menschen konnen doen met vingeren, ick meen
Daer waer noyt grooter Boeck met vingeren geschreven.

23. Ian.

NAGELEN.

Die nagelen veracht, wensch ick maer twee gebreken;
Veel' luijsen en veel schorfts; laet hij mij dan eens spreken.

eod.

BUIJCK.

'T was kinderwerck met ons, doew' in die bedsté lagen,
En 'twasser om end om soo staedigh niewe maen,
Dat w' onse handjens voor ons' ooghiens niet en sagen.
Wat had ons meer verstands en een' keers goeds gedaen,
Daer wij nu hangen aen Doctoren blinde slagen?

eod.

NAVEL.

'Khebt van een kundigh man, en houd het voor gewis,
Dat Navel in goed Duijtsch syn doop-naem Na-vel is.

eod.

Als ick den Adel tot den grond toe ondersoeck,
Vind ick den besten in een duijster wonder-boeck
('T rijm leidt mij tot een' onderbroeck.)
Iae teld' ick mijn Geslacht uyt Keiseren van Roomen,
Ick dorst niet noemen selfs waer af ick ben gekomen.

eod.

DIJEN.

All dat twee voeten heeft, heeft noodtelick twee dijen;
Dat volght malkand'ren; maer
Daer hoeft'er wel een paer,
Als 'tmenschelick geslacht bestaen sou en bedijen.

eod.

BILLEN.

Ghy die een Cussen kent, en wat gerief besit is
Denckt wat twee Kussens zijn, en wat gerief u dit is:
Gerief, maer voordeel niet; want die twee schillen veel;
En mij is dit gerief niet meer als achterdeel.

eod.

KNIJEN.

Hoe hangt Gods werck aen een tot inde minste saecken!
Dat ick geen' Knyen had, wat souw 'ck met Brillen maken.

eod.

SCHENEN [1]).

Blauw' syde Hosen, Ian, waer wilt ghij daer met henen?
Ick weet niet, zeij de Bloed; maer wel van waer ick kom.
Dus heeft het syn waerom:
Altoos blauw' hosen, vriend, beduydt altoos blauw' schenen.

eod.

VOETEN.

Die vrede-tyding brenght, heeft lieffelicke voeten.
Dat heeft een man geseght die wij gelooven moeten.
Ians voeten brengen vré, soo zijnse lieffelick:
Sy stincken niettemin; dat 's ongerieffelick.

eod. 23. Ian.

BESLUIJT VANDEN MENSCH.

Die desen Mensch doorleest, sal hem wel prijsen moeten:
'T en is geen slecht Gedicht; 'theeft Handen en 'theeft voeten.

eod.

(YET) [2]).

Ick sagh wat byden wegh noods halven neer geleijt;
Daer heb ick op geseit,
Foey! is 't soo vuyl voor 'toogh, wat moet het voorden neus zijn?
Van dusenden om een is 't van een' moije meit;
En noch wilm' amoureux zijn.

eod.

(MIST) [3]).

Elck klaeghde vanden Mist, elck wouw om klaer weer wenschen:
Ey, seid' ick, blinde menschen,
Wat dat ghij wenschen mooght, uw' wenschen is gemist,
Hoe klaer Gods weder is, wij wand'len inden mist.

eod.

TEENEN.

'K vrees dat wij al 'tgeheim noch niet verstaen en moeten
Van all dat vrouw of man
Met all' sijn leden kan:
Wat doen wij anderssins met Vingers aen ons' voeten?

eod.

---

[1]) vs. 1 *henen* het HS. heeft: *heen*
[2]) K. b., II, 54. Het versje heeft in het HS. geen titel, evenmin in K. a.
[3]) K. b., II, 43. Het HS. heeft geen titel.

(BEDDEMAECKER) [1].

Ian was gaen liggen op een niew Bedd als een Heer,
Dat uyt sijn' handen quam, soo 'tmaecksel als de veer.
Want ijeder, seid' hij, volght syn' lusten,
En op gedaen werck is goed rusten.
eod.

(CLAES GRIJP) [2].

Claes is soo onversaedt van grijpen en van stelen;
Hij magh geen' schoenen velen:
Thien Teenen duncken hem niet meer een onnut goed
Als sijn' thien vingeren, daer hij soo veel mé doet.
eod.

(MALLE MOER, MAL KINT) [3].

Truij wierd gewaerschouwt, maer sij riep vrij stijf en sterck,
Hoe? sou mijn' jonghe Neel haer selfs alree verloopen?
'T en is maer kinderwerck, haer hoofd is noch schier open.
Vast sond Neel binnens jaers een vruchtjen naerde Kerck.
Was dat niet kinder-werck?
eod.

(ONREDEN) [4].

Ick vond Ian met syn vaer in swaer gekijf getreden,
En, 't docht hem, wat hij sprack was recht en meer als reden:
'Tmoght meer als reden zijn wat hij sprack, na syn' sin;
Maer, mij docht, met syn vaer te kijven was veel min.
eod.

SCHOON WINTER-WEER [5].

De Winter lacht ons toe: de Schepper, die 'tall wijsselick
En all genadigh doet wat sijn arm schepsel raeckt,
Maeckt dat geen leed en lett, maeckt ongemack vermaeck,
Maeckt onweer tot goed weer, en self het IJs onijsselick.
24. Ian.

INTPOT [6].

Veel' bruijne kindertjens zijn uijt myn' Buijck geboren,
Die men lang naer mijn' dood sal mogen sien en hooren.
Ick roeme wel te recht ick bend'er Moer af; maer,
Alleen en kost ick 't niet; mijn meester is haer Vaer.
eod.

---

[1]) K. b., II, 6. Het HS. heeft geen titel.
[2]) K. b., II, 260. Het HS. heeft geen titel.
[3]) K. b., II, 261. Het HS. heeft geen titel.
vs. 5 *dat niet* K. a.: *'t meer als*
[4]) K. b., II, 260. Het HS. heeft geen titel.
vs. 2 *'t* niet in het HS., wel in K. a. — vs. 3 *hij* K. a.: *Jan*
[5]) K. b., II, 59.
[6]) K. b., II, 41.
vs. 2 *men lang* K. a.: *vele* — *sal mogen* K. a.: *noch sullen*

PEN [1]).

In 'tleven vloogh ick snel, dood zijnde doen ick mé
Al wat ick levend dé:
Maer, als ick niet sal liegen,
Doe deed ick andere; nu doen mij and're vliegen.

eod.

MOND.

Had menigh man syn' mond wat meer gebruijckt tot spreken,
En menigh man syn' mond met eten meer belast,
Soo had sich menigh man verschoont van syn' gebreken,
Syn' mond min mis gepraet, of syn' maegh min verbrast.

25. Ian.

KEERS [2]).

Ick weet geen dingh een' mensch gelycker als een Keers,
Een levend vlammeken in een dood' handvol smeers.

eod.

(AVERECHTS BEWIJS) [3]).

Ian timmert sonder end meer dan hij kan bewoonen,
En doet het, seght hij, om syn' vijanden te thoonen
Dat hem geen geld ontbreeckt.
Ick neem het soo hij 'tspreeckt:
Maer, vrienden, dunckt u niet dat sijn bewijs misstelt is,
En dat hij thoonen gaet dat hij beroijt van geld is?

eod.

LIPPEN.

Als ick de menschen haer gedachten sie ontslippen
En menigh woord veel eer gesproken als bedacht;
Soo vind ick wat gebreck aen 'tmenschelick geslacht;
(God niet te naer geseght) een Maelslot aende lippen.

eod.

VENSTER [4]).

Een' glase venster en ons' Anne zijn genanden;
Behalven een verschil dat voeten heeft en handen:
Ons' Ann' is wel soo licht;
Maer s'en is niet soo dicht.

eod.

---

1) K. b., II, 46.
2) K. b., II, 41.
3) K. b., II, 260. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 57.
vs. 4 *s'en is niet* K. a.: *nergens nae*

(IAN ONDERRICHT) [1]).

Wat Duyvel is een wijf, sprack Ian met stouter stemmen,
Als ick het ondernam, dat ick se niet sou temmen!
De woorden zyn pas kout;
Hij heefter een getrouwt.
Nu syn hoofd vol klabots, en syn huijs vol gekijf is,
Vraeght hij 't niet meer; hij weet wat Duijvel dat een wijf is.

eod.

(AEN SCHOONE STUERSCHE LIJN) [2]).

'T kan sonder son goed weder zijn,
Maer 'tschoone hangt aen sonneschijn.
De donck're goedheit is half nacht;
Wilt ghij schoon wesen, Lyn, soo lacht.

eod.

SCHAETS [3]).

De beste ryder valt daer voor hem maer een stroo'n is;
Soo let het minste leed die 'tgladde pad gewoon is.

eod.

NOCH [4]).

'T Schaets yser is soo smal, 'ten schijnt geen' gangbaer' waer:
Nochtans, als 't Reden stiert, siet hoe 't in onse macht is:
Maer neemt de Reden wegh, soo 't by dranck, of by Nacht is,
Men souder niet op staen als 't sess mael breeder waer.

eod.

(VERWAENDE IOB) [5]).

Dirck, weest wat op uw hoed', en leert eens overleggen,
Wat het gevaerlick op syn selven is te staen.
Spreeckt ghij staegh vonnissen? Ick bend'er in begaen;
My dunckt, ick heb u noch, my dunckt, noijt hooren seggen.

eod.

GLAS [6]).

Loost mij een' luye hand, en raeck ick soo in d'as,
Soo en verdwijn ick niet; ick word maer wat ick was.

26. Ian.

---

[1]) K. b., II, 259. Het HS. heeft geen titel.
[2]) K. b., II, 259. Het HS. heeft geen titel.
[3]) K. b., II, 49.
[4]) K. b., II, 49.
[5]) K. b., II, 261. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *Dirck* K. a.: *Job*
[6]) K. b., II, 39.

NOCH [1]).

Die meest voor breken vreest, breeckt meest het Crijstallijn;
Men kan te sorgheloos en te sorghvuldigh zijn.

eod.

NOCH [2]).

Siet hoe doorschijnigh is 't, hoe verweloos, hoe locht:
Is 't niet een handje-vol in 'tvier-bevrosen locht?

eod.

GOUD [3]).

En waer 't niet om 'tgerief van ruijlen en van koopen,
Wat luste mij de moeyt van Goud op een te hoopen?
Mijn' maegh en magh het niet; 'tis te hard en te kout:
En is 't maer om den blinck; soo wint het klatergout.

eod. 26. Ian.

SILVERE BEDPAN [4]).

Siet op myn' Bedpan, Maey, s'is even eens als ghij;
Ten minsten wel soo warm, en wel soo blanck daer bij.
Maer wordt wijs, en bedenckt wat uw blanck voor een leur is,
Dat niet, gelyck mijn' pan, fyn silver deur en deur is.

eod.

(TOT GOD) [5]).

Mijn' sonden zijn mij leed; soo zynse mij vergeven;
Om mijn leedwesen? Neen: Ghij, waerheit, wegh en Leven,
Ghij selver hebtse mij vergeven voor uw' pijn.
Om mijn leedwesen? jae: Ten kan niet anders zijn:
Maer dat leedwesen self hebt ghij mij self gegeven.

eod.

(TRIJN AEN 'T KORT GEWEER) [6]).

Trijn riep, wat draeght ghij, Claes? een poignart, seyd' hij, Trijn.
En 'twas een flesken wijn.
Geeft hier eens, seys' (en heeft het eens-teughs uytgedroncken)
De lemmer isser uyt, de schee is u geschoncken.

eod.

---

1) K. b., II, 531. In K. a. is de titel: *Martialis.* 14. 111. *Frangere dum metuis, frangis Crystallina.*

2) K. b., II, 39.

3) K. b., II, 39.

vs. 3 *te hard en te* K. b.: *al te hard en*

4) K. b., II, 30. In K. a. is de titel: *Bedpan.*

vs. 4 *Dat niet, gelyck* K. a.: *En of 't wel, als*

5) K. b., I, 67. Het HS. heeft geen titel.

6) K. b., II, 261. Het HS. heeft geen titel.

(PEERDEN-HANDEL) [1].

Dirck veild' Andries een peerd, daer op hy dorste bieden
Dat 't schand was voorde lieden:
Ick schenck het u, sey Dirck, veel liever uyt de borst.
[En of ick 't seggen dorst?]
De kooper sprack, siet toe: of ick eens jae dorst seggen,
Hoe soudt ghij 't mij ontleggen?
Op 'thandelen is winst, op 'tschencken valt verlies:
Seydt ghij mij Iae, sey Dirck, soo seid ick, Neen, Andries.

eod.

KLOCK [2].

Een Vercken en een' Klock, seght Pieter, en met reden,
En geven geen geluijt dan als 'thaer ijemant verght
Geslingert en geterght.
Syn wijf, syn vercken, en door 'tbooste van haer' leden,
Sijn Huijs-Klock, maeckt gerucht, al laetmense met vreden.

27. Ian.

TOREN [3].

Hoe niet is 'tuyterste van 'tmenschelick geweld!
Een Toren opder aerd is niet soo hoogh te achten
In reden van gedachten
Als op het Kussebuijl het hoofje van een speld.

eod.

(MUSIJCK-LUST) [4].

'Ken ben niet vrolick als ick speel,
Of met de hand, of met de keel;
Men moet mij die vreughd niet misgunnen;
Ick soud het geerne werden kunnen.

eod.

AEN MIJN SUSTER [5].

Sendt mij mijn Fransch Geweertje strack;
Of je genaeckt groot ongemack:
Wat soume sijn Mon freer onthouwen
Dat geen gerief en is voor vrouwen?

---

[1]) K. b., II, 261. Het HS. heeft geen titel.
vs. 4 niet in het HS., maar in K. b.
[2]) K. b., II, 42.
vs. 3 *en, door 't booste van haer'* K. a.: *sijn' quae Teef in menschen*
[3]) K. b., II, 56.
[4]) K. b., II, 263. Het HS. heeft geen titel.
[5]) Of Geertruyd Huygens, de vrouw van Philips Doublet (vgl. dl. II, 336), of Constantia, de vrouw van De Wilhem (t. a. p.).

Men eighent geen gevonden goed,
Als men weet waer het wesen moet.
En 'tzijn twee vande thien bevelen;
Niet te begeeren, niet te stelen.
Geef ick je wat te scherpen less,
Vindt het niet vreemd, ick spreeck op 't mess.

28. Ian.

(VAN ALLES 'T BESTE) [1]).

Is een' schoon Ioffrouw lam of manck;
Wat nadeel heb ick by den ganck?
Is sij voll van bedeckte zeeren;
Sien ickse niet, wat kan 'tmy deeren?
Sien ick s', ick doe, soo veel ick magh,
Of ick de minste niet en sagh.
Sien ick een' ziel vol vuijle plecken,
Die weinigh' deughden overdecken;
Ick decks'er med' in mijn gemoet.
Ick most wel sot zijn als ick 'tsoet
Van 'tbitter niet kost onderscheiden,
En dienen mij van 'tbest van beiden.
Een slecht mensch most het wesen, die
Wat min verstands had als een Bie.

29. Ian.

(MENSCHELICHEIT) [2]).

'Ken vind niet een soo slechten Boeck,
Of, als ick het te deegh doorsoeck,
Ick vinder yet in waerd om lesen:
En, soud't een heel volmaeckt boeck wesen,
Soo waer het Boeck geen menschen werck.
Lett eens op wat'ren, soet of sterck,
Op Olien van meerder krachten,
Daer wij de Cruyden om verkrachten,
En drijvense door 'theetste vier,
En brouwens' inder Aschen schier:
Siet watter overschots gespilt wordt,
Eer 'tghene datter uijt gewilt wordt
By droppeltjens daer uyt geraeckt:

---

[1]) K. b., II, 246. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *Ioffrouw lam* K. a.: *scheef* K. b.: *Meissje scheef* — vs. 3 *Is sij* K. a.: *En is 't*

[2]) K. b., II, 245. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *'K en vind* K. a.: *Ick sie* — vs. 2 *het* K. a.: *'t wel* — vs. 12 *Eer* K. a.: *En* — vs. 13 *geraeckt* als in K. a. Het HS. heeft: *raeckt*

Heeft God syn maexel soo gemaeckt,
Dat het nutt in 'tonnutt moet schuijlen;
Hoe soud' ick menschen werck bepruijlen
Daer het onnutt het nutte deckt
Dat maer met dropjens uijt en leckt.

eod.

(DIRCK EN TRIJN VOLDAEN) [1]).

Dirck was met niet gemeens te vreden,
Hy socht een' vrouw van lijf en leden,
Van geld en van verstand volmaeckt.
In 'tend', hij isser aen geraeckt:
Tryn is hem tot een' Bruyd gegeven,
Voll kleine beendertjens die leven,
En leefden wat lang voorden trouw:
Is Trijn niet een' volmaeckte vrouw?

eod. 29. Ian.

(VERMAECK) [2]).

Ian speelden op de Duytsche Fluijt,
Om met het lieffelick geluyd
Andries syn wijf wat te vermaken.
Andries nam 't met beleeftheit aen.
Maer, seid' hij, lett, voor alle saken,
Dat wij den and'ren wel verstaen.
Laet mij, en mij alleen aen 'tonderlijf begaen:
Uw' fluijt heeft werckx genoegh, kans' haer hoofd wat vermaken.

eod.

(DOBBELE NEEL) [3]).

Neel had een' vryer en een man,
Gelijck dat menigh vrouwtje kan:
De man seij, emmers, kind, wij zijn wel metten and'ren;
Och jae, seys', ick altoos; en meende met den and'ren.

eod.

(VOORSICHTIGE CLAES) [4]).

De spitsche Gevel-tip die tuschen wang en wang is
Van Claesens Vidimus, steeckt sulcken stuck voor uijt,
Dat m' hem met goede re'en verr en voorsichtigh duydt,
Indien hij half soo verr kan sien als syn neus lang is.

eod.

---

1) K. b., II, 251. Het HS. heeft geen titel.
2) K. b., II, 251. Het HS. heeft geen titel.
vs. 7 *aen 'tonderlijf* K. a.: *met all' de rest*
3) K. b., II, 251. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 251. Het HS. heeft geen titel.

(IAPONSCHE TRIJN) [1]).

'Kgelijck Trijn bij Iaponsche watten:
De reden, duncktm', is wel te vatten,
'Tzij bij de deughd, of by 'tgewicht:
Want Trijn en watten zijn heel warmpies en heel licht.

eod.

(VERSCHOONING) [2]).

Pier heeft een wijf niet om verthoonen,
En bidt, men wilse wat verschoonen,
Soo se niet van de sneegsten is.
Verschoonen? jae, dat is gewis,
Verschooningh souder wel behoeven,
Om haer t'ontrimp'len en t'ontgroeven,
En die dat vel verschoonen kan,
Kan meer als de gemeene man.

eod.

(WECHKORTING) [3]).

Valt mij 'tvoetpad te lang; ick heb den wegh gevonden
Daer 't door te korten is voor swack' en voor gesonden.
Ick deel het stuxgewijs, en neem voor ijeder deel
Wat Sneldichts af te doen, het zij half of geheel;
Mijn opset is mijn' wett, en die wett doet mij vreesen
Dat ick eer t'ende weghs als t'ende wercks sal wesen;
Die vrees kort mij dat deel, en brengt mij 'tend te moet
Dat ick te vroegh genaeck. Denckt wat het schelen moet,
Van die 'tmaer met verlang en weten toe te brengen.
Ick danck u, soete vrees: Verlangen is verlengen.

30. Ian.

(MISMAECKTHEIT) [4]).

Ian, uw' gemaeckte spraeck en uw gemaeckt gelaet
'Kneem dat sij kunstigh zijn, sij zijn onsoet en quaed.
De mensch is eens gemaeckt, en 'tschent sijn beste wesen
Noch eens gemaeckt te wesen.
Maeck ick 't u soo niet wijs?
Siet eens wat versche scheelt van eens verkoockte spijs.

eod.

---

[1]) K. b., II, 252. Het HS. heeft geen titel.
[2]) K. b., II, 252. Het HS. heeft geen titel.
[3]) K. b., II, 246. Het HS. heeft geen titel.
Bij vs. 3 in marg.: Metra, si quid otij, maxime in itinere tentaui. Plin. ep. lib. 7.
vs. 4 *half of geheel* K. b.: *dan half of heel*
[4]) K. b., II, 249. Het HS. heeft geen titel.

(HOOGHDUYTSCHE P.) [1]).

Dirck pronck met syn Hooghduijtsch: heeft hij 'tniet wel gevatt,
Wanneer hij 't Pesthuijs noemt het best' huijs vande Stadt?

eod.

(TEUN BETWETER) [2]).

Wat dat ick Dirck verhael, 'tzij van ernst, of van kluchten,
Hij weet of ernst, of klucht die op de mijne sluijt:
Maer bey de sijne zijn ontydighe geruchten,
Want syn verhael gaet in, en 'tmijn is qualick uijt.
Waer 'tnoch ontydigh, 'twaer te dragen: maer ten eerste
Valt hij op 't neuse-wijs, stelt sich in ernst ter weer,
Seght tegens wat ick zeid', als seiden wij om 'tseerste,
En seght met jock of ernst mijn jock of ernst om veer.
'Kwil 't geerne geven, Dirck; ick sie ghij moet het winnen:
Maer, niet een lydelick verhael van mij? niet een?
Eij prijst wat, en wint dan: Het staet wel te versinnen
Wat een ondanckbaere voorreden is, *Maer neen.*

eod.

(LASTIGHE KERCKGANGH) [3]).

Ian is soo weinigh kercks, hy grouwelt voorden kerck-dagh;
Hy houdt het met de weeck; syn kerckdagh is syn werckdagh.

eod.

(SPRAECKELOOSE NEEL) [4]).

Daer staet op mijn viool een aensichtjen ten thoon
Gelyck als 'tuwe, Neel, en emmers wel soo schoon:
Maer daer en komt niet uijt: naer de viool geluijt slaet,
Soo heetse goed of quaed; een mensch oock, naer hij uyt slaet.
Seght ghij mij quaed noch goed, wat baetm' uw' schoonheit, Neel.
Niet een haer min of meer als een' schoon' stomme veel.

eod. 30. Ian.

OP HET SELVE [5]).

Wie heeft sijn levendaegh van sulcken dingh gehoort?
Hier staet een vrouwen hoofd, en 'ten seght niet een woord.

eod.

---

[1]) K. b., II, 249. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *pronck* K. a.: *pronct*

[2]) K. b., II, 247. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *Dirck* K. a.: *Teun* — *'tzy van ernst, of van* K. a.: *het sy van ernst, of* — vs. 9 *Dirck* K. a.: *Teun*

[3]) K. b., II, 249. Het HS. heeft geen titel.

[4]) K. b., II, 249. Het HS. heeft geen titel.

[5]) K. b., II, 250. In K. a. is de titel: *Op het selve hooft.*
vs. 2 *'ten seght* K. a.: *seght ons*

(KAELE CLAES) [1].

Claes met den kalen kop werdt van syn wijf verdacht,
Als of hy nu en dan een Eij in 'triedt ghingh leggen:
Maer ick en heb, seght Claes, en magh 'tmet waerheit seggen,
Niet een haer op mijn hoofd dat daer aen heeft gedacht.

eod.

(SPIJTIGH SWIJGEN) [2].

Komt ghij mijn Huijs besien, en meldt ghij noch gebreken,
Noch deughden van 't Gebouw: wat will dat seggen, Ian?
Of seght mij goed of quaet, of beij, of blijft'er van:
Stil swijgen is een vloeck die meer byt als quaed spreken.

eod.

(LACH OM LACH) [3].

Ian spreeckt soo slechten goed in sulcken mallen spraeck,
Dat het geen' mensch en kan doen lacchen van vermaeck.
In 'tende lacht hij self, gelyck als self verwondert
Van syn' bevallickheit: dan lacchen wij in 'thondert,
En hij lacht dat hij ons aen 'tlacchen heeft gebracht;
En wij en lacchen maer om dat hy selver lacht.

eod.

MOLENS IN ONMACHT [4].

'T is soo lang still geweest, datmen geen meel en vindt:
Siet wat ons voetsel is; wij leven vanden wind.

eod.

TABACK [5].

Roock-drinckers krijgen dorst van drincken: want die dorst
Komt van haer binnenste te droogen tot een' korst:
Die korst eischt vochticheit en moet van niews genatt zijn;
Soo drinckens' haer doornat tot dat sij drinckens sat zijn:
Die over-vochticheit vereischt weer niewen roock.
Soo zyn sij stadigh aen 'tgelep of aen 'tgesmoock,
En dat rad gaet rondom; hoe soumen seggen mogen,
Of droogens' om 'tgenat, of nattens' om het droogen?

eod.

---

1) K. b., II, 250. Zonder titel in het HS.
2) K. b., II, 250. Zonder titel in het HS.
3) K. b., II, 250. Zonder titel in het HS.
4) K. b., II, 250.
vs. 1 *datmen geen* K. a.: *dat niemant*
5) K. b., II, 54.

WYN [1]).

God maeckte water wyn; en 'theeft Gods volck ontstelt:
Maer Gods volck was soo blind als 'tzedert is gebleven:
Hoe kond' haer anderssins het wonder wonder geven?
Deed God niet alle daegh het selve werck in 'tveld?

ult. (31) Ian.

BIER [2]).

Schoon water wierd goe wijn, doe men God hier sagh leven;
God, diemen niet en siet, is evenwel noch hier,
En 'tselve wonder schier:
(Delft moet het mij vergeven)
Vuijl water werdt schoon Bier.

eod. ult. Ian.

ASIJN [3]).

De Mispel is onnut, men moets' eerst laten sterven,
Verrotten en bederven.
De Druijve geeft goed nat; maer 'ten is geen Asijn,
Dat 's wijn die niet en deught; die moet'er nochtans zijn.
Neemt datmen syn gerief of visch of vleesch kan derven,
Wie magh Salaet met Wijn?

eod.

(NEEL KAEX) [4]).

Neel was nauw uyt de Pap-muts,
Sij raeckten inde Klapmuts,
En blyft'er noch met gaen;
Soo staet haer 'tklappen aen.

eod.

OLIE [5]).

Laet u de bittr' Olijv in 'tbyten niet ontstellen;
Daer steeckt soet' Olij in:
Laet u de scherpe less in 'tprediken niet quellen:
Siet op den soeten sin.
Daer steeckt ziel-olij in, die des' haer' vuijlste deelen
Soo soet als bijtende kan suijveren en heelen.

1. Feb.

---

1) K. b., II, 60.
2) K. b., II, 30.
vs. 1 *men God hier sagh* K. a.: *God hier wilde*
3) K. b., II, 29.
vs. 3 *'ten* K. a.: *dat* — vs. 5 *syn* K. b.: *mijn* — *of visch* K. a.: *op Visch*
4) K. b., II, 262. Het HS. heeft geen titel.
5) K. b., II, 45.

(DATELIJCK BEWIJS) [1].

Dirck, wacht u voor u self, ick will u swack en dwee sien,
En luijsteren na raed; Want swack zijnw' een voor een.
Wilt ghij de proef daeraf? Hier zyn wij met ons tween,
En ghy en vatt niet dat vier oogen meer als twee sien.

eod.

TORF [2].

'Kneem datter slijx genoegh, hoe dat het moghe mind'ren,
Voor onser kind'ren kind'ren
In 'tveen te vinden zij: dewijl 't eens einden moet
Daer men niet by en doet,
Als eens den Hemel sal gelijck de groote korf zijn,
En d'aerd maer eenen torf zijn,
En eindighen in brand,
Wat sullen wy dat vier doen eten in ons land?

eod.

HAND.

Een handigh man is fraey in schijn;
En, inder daed, 'tkomt wel gelegen:
Maer, Gaudiefkens, verstaet ter degen;
Men kan all wat te handigh zijn.

eod.

Cathrijn is nau getrouwt, de Tafel maeckt haer moe;
Sij will rond uijt nae 'tbedde toe.
Ick sie dats' onverzaegt en stout is;
Ick weet niet ofse nau getrouwt is.

eod. 1. Feb.

(AEN NEEL DE BRUYT) [3].

Neel is de Bruijd, en 'tis al spa,
En s'en will niet te bedde wesen:
Siet toch, wat een bedruckten wesen!
Hoe nae, Neel, zijt ghij maeghd? hoe nae?

eod.

---

[1]) K. b., II, 262. Het HS. heeft geen titel.
vs. 4 *vatt* K. a.: *siet*
[2]) K. b., II, 56.
vs. 3 *einden* K. a.: *op gaen* — vs. 4 *men niet* K. a.: *niemant*
[3]) K. b., II, 259. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *'t is al* K. a.: *al is 't* — vs. 2 *En s'en will* K. a.: *Sy wil noch*

(SCHRICKELICK WONDER) [1]).

Ick vraegden aen een' vos, en docht het wel gevraeght was,
Hoe het kruijs op den Toorn soo scheef geweken stond?
Van schrick, antwoorden hij met een' gestreckten mond,
Alsoo de Toorn verzaeght was,
Als onlangs hier een' Bruijd ter kercken quam die maeghd was.

eod.

BLICK [2]).

Een Goud mensch is doorgoed, de Silvere zyn 'tmin,
Noch min de kopere; daer zijnder, in mijn' sin,
Van Ten, van sachter Lood: van Yser zyn de meesten;
Hard en fel tegen een, gelijck de fierste beesten.
Maer ys're beesten zijn 't, en schijnen 't oock te zijn:
Veel' menschen, ijser-hard van binnen, onder schijn
Van Silver, alsmens' aensiet,
Soo klaer alsm' inde Maen siet,
Verschoonen 't onderste met maer een' Tennen blick:
Die, dunckt mij, zijn van Blick.

eod.

(BEKNOPTE WAERDE) [3]).

Ghij zijt een groot man, Claes, een dick man en een swaer man,
En ick, sey Korteknoop, wat klein en lichtjens: maer, man,
Wat, meent ghij, is de prijs van uw' ziel en uw Lijf?
All magh 't wat meer zijn, 'kneemt op vier Ryxdaelders stijf.
Is dan uw lijf als 'tmijn, en uw' ziel als de mijne,
D'een silver, d'ander gout; elck houd' het met het sijne:
Maer, schelen ghij en ick niet als in wight en maet,
Soo ben ick liever noch de dobbele Ducaet.

eod.

(VOOR EEN BOUWMEESTER) [4]).

Elck heeft de Bouwkunst vast, elck weet het best te seggen
Hoe hij best woonen sal: met Meesters t'overleggen,
Is onverstand bekent. maer, heeftmen Cous of Schoen,
Of minder werck van doen,
Moetmen 't niet wel betrouwen
Aen mannen of aen vrouwen
Die sulcken ambacht doen?
En is 't de gecken aengeboren, wel te bouwen?

eod.

---

1) K. b., II, 262. Het HS. heeft geen titel.
2) K. b., II, 31.
3) K. b., II, 262. Het HS. heeft geen titel.
vs. 3 *en* K. a.: *in* — vs. 6 *het* K. a.: *de*
4) K. b., II, 262. Het HS. heeft geen titel.
vs. 5 *Moetmen 't niet* K. a.: *Men moet het*

BOOM [1]).

De Boomen die ick sie
Van d'aerd ten hemel gaen met uytgestreckten armen,
Zyn als de Goddeloos' in nood, die opwaert karmen,
En weten niet tot Wie.

eod.

MOSTAERT [2]).

Soo scherp van smaeck, soo soet van name!
Spraeck-vormers, eij, hoe gaet dat t'same?
'Kweet niet hoe 't andere verstaen,
Ick proev'er niet Most-aerdighs aen.

2. Feb.

CLAVECINGEL [3]).

Wat dunckt u, Man, sey Trijn, ick ben noch rap en jong,
Soud't mij niet voeghen wat te leeren Clavecingelen?
Wegh, wegh, seij Dirck, wat plaegh, hoe soudt ghij mij dan ringelen!
Het waer te veel geruchts, twee handen en een' Tong.

eod.

(ONDANCKBAERHEIT) [4]).

Hoe vuijl ondanckbaer menschen zijn,
Sietm' aen 'tmirakel vanden Wijn:
God maeckte water Wijn; soo staet 'er;
De gasten maeckten wijn tot water.

eod.

KAN [5]).

Lett eens op droncken Iorden,
Nu de wijn opwaerts is, hoe dat hij elcke hand
In elcke zijde plant,
Als had hij sich te gorden.
Hij heeft soo veel gekant,
Hy is een' Kan, hij is een dobb'le kan geworden.

eod.

---

1) K. b., II, 31.
Bij vs. 4 in marg.: Tunc Deos, tunc hominem esse se meminit. Plin. Sec. 7. Ep.
2) K. b., II, 44.
vs. 2 *Spraeck-vormers* K. a.: *Sprack Wernert*
3) K. b., II, 33.
4) K. b., II, 262. Zonder titel in het HS.
5) K. b., II, 41.
vs. 5 *veel* K. a.: *wel*

ROOSWATER [1]).

'T is waer, seid een Matroos,
Maey bloost gelijck een' Roos,
Want s' heeft haer vol gedroncken.
En siet de Roos staen proncken;
Ick meen s' heeft groote pis.
Dan, komt gh' een luttje laeter,
Lett op de Roos haer water,
En of 't Roos-water is.

eod.

GEPOEYERT HAER [2]).

Eerst grijs van ouderdom, dan stof in d'aerde, Trijn,
Staen ghij en ick te werden.
Kunt ghij 't soo lang niet herden,
Wilt ghij van jongs af grijs, en stof op aerde zijn?

eod. 2. Feb.

FRANSCHE LINTEN.

Wat zyn ons' jonghe liên belint;
In 'tkort geseght, wat zijnse blind!

eod.

De Mode vleugelt ons de Vrouwen
Ter halver lengde van haer' mouwen:
Oock zijn 't soo lichte veugelen,
Die haer te deghe wil vertrouwen,
Moet verder sien als vleugelen;
Daer 's wel wat meer te vleugelen.

eod.

(ARME IAN) [3]).

Ian eischte Neel een' soen: Neel met een spytigh keeltje,
Sey, houdt uw backhuijs thuijs, 'ken heb't niet in mijn' sin,
Ick segg het u rond uijt. Och arme, seid' hij, Neeltje,
Dat gaet u wel rond uijt, maer 'tgaet mij seer scherp in.

eod.

BAERD [4]).

Die bonte borstlap, Heer, die wijde, witte Baerd,
Daer met ghij geern soo wijs, op 'tminst, als Aaron waert,
Weet ghij waer toe hij streckt, en waer hy toe kan strecken?

---

1) K. b., II, 48.

2) vs. 2 *Staen* eerst: *Sult* — *te* eerst: *noch* — vs. 4 *jongs* and. lez.: *jonckheit*

3) K. b., II, 261. Het HS. heeft geen titel.

4) Bij vs. 3 in marg.: Lacon quidam senex interrogatus, quur barbam gestaret syluosam ac promissam? ut, inquit, intuens canos pilos, nihil committam illis indignum. Erasm. Apophth. 2. lib. 3.

'T eerst, om uw' kleine waerd' aensienlijck te bedecken,
En maken niet wat ijets: Het tweede, tot vermaen:
Want soo 'tall menschen zijn die op twee voeten gaen,
Wanneer de menschlickheit uw hert komt om te roeren,
En soeckt syn' tochten tot wat sondighs aen te voeren,
Dat min aenstootelick een kaele melckmuijl dé',
Buckt, seght de Borstlap, en, siet voor u, Domine.

3. Feb.

DRUCKERIJE [1]).

Gaet Haerlem en gaet Ments noch even vinnigh aen,
Om wien van beiden eerst de letter-pers doen gaen,
En staende letters heeft doen rollen of sij liepen?
Wat seid' ick, soo sij mij tot oversegsman riepen?
Ick seid' haer lichtelick, Ghij kijft uw voordeel mis;
Kijft niet waer, maer waer niet de Kunst gevonden is:
'T is waer, sints dat sij 't is, geefts' ons veel goeds te lesen:
Maer, waerse noyt geweest, wat soud'er quaeds niet wesen!

eod.

---

[1]) K. b., II, 37.
vs. 4 *seid'* K. a.: *sprack*

BIJLAGE.

VOORREDE, LOFDICHTEN, ENZ. VAN HOFWYCK (1653) [1].

EXTRACT UYT HET PRIVILEGIE.

By speciale Brieven van Octroy vande *Edele ende Groot Mogende Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt*, is den *Heere van Zuylichem* geconsenteert ende gheoctroyeert, dat hy ghedurende den tijt van sess eerst komende jaren door soodanigen Drucker ofte Druckers als hem goed duncken sal, sal mogen doen drucken ende uyt gheven soodanighe sijne Wercken als hy Suppliant binnen den selven tijt inde Nederduytsche oft andere Talen sal mogen komen uyt te geven: Met Verbod aen allen ende eenen yegelijcken de voornoemde Wercken binnen den Lande van Hollandt ende West-Vrieslandt in 't geheel ofte deel naer te drucken, ofte elders naer ghedruckt inden selven Lande te verhandelen ofte verkoopen, op verbeuren van de naer ghedruckte verhandelde oft verkochte Exemplaren, ende daerenboven een boete van hondert vijftich Car. guldens, te appliceren als wijders by den Text van het voornoemde Octroy. *Gedateert de* 10. *Aprilis* 1653.

Was geparaph^{t}. J. Cats.

Ende geteeckent ter Ordonnantie vande Staten

Herb. van Beaumont.

AEN VROUW GEERTRVYD HUYGENS, GESEGHT DOUBLET, VROUWE VAN S^{T}. ANNELAND, ETC. [2].

Me Vrouw en Waerde Moeye;

De VVijsen van eertijds hebben 't soo verstaen, ende het is altoos vvaerachtich ghebleven, dat Vrucht en Vreughd', Voordeel en Vermaeck in een getvvernt den deughtelixten draed maken. Daer op sagh ick dat mijn Vader gesien hadde, als hy sich gelusten liet de lichamelicke lusten van sijn Hofvvijck soo te beschrijven, datse de Ziel raeckten; makende van die VVandeling een' Handeling, die naer hem sijn' Erven, oock naerden ondergangh vande plaetse, te stade komen moght. Ende het

1) Zie dl. IV, 266. Den 8sten Februari 1653 gaf H. het HS. aan den drukker (*Dagb.*, 54); zijn oudste zoon bezorgde de uitgave.

2) Zie over H.'s zuster, dl. II, 336, en over Doublet, dl. I, 213.

soete voornemen alsoo uytgevoert heeft my te dienstigen licht gedocht voor de Corenmate, daer onder het geschapen vvas, voor eerst te smooren, sonder de moeyte die ick aengevvent hebbe, om het oock onse Eevve te moghen bekent maken. Hoe het dese neus-vvijse VVereld sal op nemen, staet te sien. By V. E. en meen ick geenen ondanck verdient te hebben. De Stichter van Hofvvijck is haer te lief, om een stuxken VVercks van den Dichter te vervverpen. Een stuxken Byvvercks noemde ick het beter: devvijle vvy heel vvel vveten, en qualick gelooven konnen, dat hy daeraen [1]) all gaende en staende niet meer en heeft besteedt, als de brockelingen van vier der druckste maenden die hy beleeft heeft [2]); sonder dat yemand getvvijffelt hebbe, dat hy in 't gevvoel van soo vele andere besigheden yet sulx onder de leden soude hebben. Nu het Kind schielick ter vvereld is gekomen, ende my, den oudsten vande Voor-kinderen, als het jonghste van 't tvveede Bedd, vertrouvvt, vveet ick het niet beter te besteden als by V. E. beider oudste Moeye; die ick vvenschte dat sich somvvijlen daer mede vvilde verlusten tegens de svvaermoedigheden die haer overigh mogen zijn, zedert sy de tvvee lieve derdendeelen van haere eigen Beddevruchten uyt der tijd heeft sien halen [3]); vvel goeds tijds, in ons gevoelen; maer ontvvijffelijck te goeder tijd, devvijl het Gods tijd vvas. Hem bidd ick V. E. in alle tijden ende naer alle tijden te segenen met tijdelick ende eevvigh vvelzijn, blijvende,

Me Vrouwe en Waerde Moeye,

V. E. ootmoedighe Neef en Dienaer
C. Hvygens.

Na de voorrede volght het gedicht: *Aen den Leser; Voor de Byschriften* (zie boven blz. 16), en het versje: *Aen den Drucker* (blz. 19). Dan de volgende lofdichten:

INCOMPARABILI, AC SUPRA LAUDEM ZULICHEMI DNO. AULIFUGIUM SUUM PUBLICI JURIS FACIENTI [4]).

Pabula cordatae semper gratissima menti,
Hinc Natura parens sufficit; inde Deus.
Illa, per amfractusque suos, formasque, modosque
Emicat: Hic cunctis, undique cunctus, inest.

---

1) De eerste uitgave heeft: *daerom.*

2) H. was den 8sten Mei 1650 met *Hofwyck* begonnen (zie dl. IV, 266) en had het gedicht den 8sten Dec. 1651 voltooid (t. a. p., 338). Het blijkt uit dezen zin, dat hij het grootste gedeelte geschreven heeft in 4 maanden en juist, toen hij het druk had met de quaestie over de voogdij van den jongen Prins.

3) Van de drie kinderen van Philips Doublet en Geertruyd Huygens was nog maar één in leven, Philips, die later met H.'s dochter Susanna is getrouwd. Christiaen D. was in Juli 1649 op 13jarigen leeftijd gestorven (vgl. dl. IV, 154) en de derde zoon, Johan, die in Febr. 1637 was geboren (*Dagb.*, 29), stierf jong (t. a. p., Bijlage H.).

4) Zie over Graswinckel, dl. III, 153.

Naturamque Deumque sequi contermina Coelo
  Vita studet, Superis proxima, sacra sibi.
Haec Tu, Summe Virûm, Tibi lumine pectoris hausta
  Asseris, in Genii praemia justa tui:
Naturae scrutatus opes, divina recludens:
  Naturae dicam Filius, anne Dei?
Otia sedulitas superat: sed et haec quoque credi
  Dulcia vis, vastis obrutus officiis.
Te stupeat Natura Suum: Deus annuat Unum,
  Quem Sibi, quem cunctis jusserit esse sacrum.

Theod. Graswinckel.

AEN MYN HEER, MYN HEER VAN ZUYLICHEM OVER HET LESEN VAN SIJN EDS. HOFWYCK [1]).

'T is een dagh of vier geleden
Dat ick hallif moe getreden
Door de paedtjes van mijn Hof
Wat gingh sitten onder 't lof,
Daer de hitte niet kan nijpen
Onder 't lommeren van ijpen
Op een banckje van een deel
In een koel en groen prieel;
Daer de dichte blaedjes weeren
Dat de Son my niet kan deeren
Schoon hy op de middagh blaeckt
Als hy 't Hemel-kreeftje naeckt.
  Om mijn' eensaemheyd t'ontvluchten
Die my somtijds doet versuchten
Als ick aersel op de schâe
Van mijn' afgestorven gâe,
(Wie kan steeds den mensch verkrachten?)
Liet ick dryven mijn gedachten,
Liet ick mijn herdencken gaen
Door u leckre letter-blaen
Die ick even had gelesen:
Blaen die voor geen sterven vresen,
'T sy de Somer swicht of brand,
Van een soete Ioff'ren-hand
Door uw wil aen my gegeven:
Blaen, daer Hofwyck door sal leven
Langer, alsser bosch of laen
Staet, of met, of sonder blaen:

[1]) Zie ook Westerbaen's *Gedichten*, 1657, I, 401.
vs. 6 *Onder 't* West.: *Door het* — vs. 27 *alsser* West.: *als daer*

Langer, als d'abbeele kruynen
Sullen Hofwyck en syn tuynen
Decken voor de scherpe snêe
Van de seyssen uytter Zee:
Langer, als sy met de toppen
Van haer hoog-gestege koppen
Sullen weygeren den pas
Aen het huylen en 't gebas
Van de nortse Noorder-winden
Op den bloeysem van de Linden
Die aen d'oost' en wester-kant
Van den Hofwycks Hof geplant
Maecken ruyme wandel-dreven,
Die het quaelijck willen geven
Voor 't Voorhoutse Ioffren-rack,
Munnick-tuijntje, blaeder-dack,
Dat door 't roemen uwer Dichten
Voor geen dingh behoeft te swichten
Wat of in of buyten 't landt
Syne borst op schoonheyd spant:
  Langer, als de maste-boomen
Sullen weder-zyds bezoomen
Met een altijd groenend lof
'T buyte-pad van uwen Hof:
Als de nimmer-dorre Climmen
Sullen klauteren en klimmen
Lanx 't gebeent' en armen op
Over hooft en kruyn en top
Van de Hoeckse Vierelingen,
Al gelijck in allen dingen,
Broeders even hoogh en breedt
En al even eens gekleedt:
Daer de Cabbeljaeus gesinden
Noch wel herbergh souden vinden
So 't de Land-vooghd so verstond
Dat hy die in schootels sond
'T lijf gesoon, de staert gebraeden,
En een kruyck met wyn gelaeden
Van de Moesel of de Deel,
Om het oud-versufte scheel
Met een Roemer af te drincken:
  Langer, als de Vloer sal blincken
En het marmer staen te prael
In uw sinnelijcke Zael:

Bij vs. 57 in marg.: Vier houte Cabinetten of Prieelen met Clim bewassen, staende op de vier hoecken van den Hof, alle uyt eender hand gemaeckt.

Langer, als uw Slot sal duyren,
Dat met even-zydse muyren
Vierkant uyt het waeter rijst,
Dat de Waerd en gasten spijst
Met een vanghst van goede vissen
Als 't u die gelieft te dissen,
Slot, als men 't van 't Zuyden kijckt,
Dat een Flesch in 't koelvat lijckt:
Langer alsmen 't paerdt sal jaegen
Lanx de Vliet met sweepe-slaegen
Nae den Dam, of Delft, of Haegh:
Alsser schip, en schuyt, en kaegh,
Met sijn vracht, en volck, en waeren
Uw Casteel verby sal vaeren,
Die, of van, of nae de Vliet
Door den Duycker henen schiet:
Soo langh alsmen Duyts sal spreecken
En geen leser sal ontbreecken
Die een aerdigh Rym bemindt
Daer men pit en kruym in vindt.
Wyl ick suff' en sitt' en mymer
Opgetoogen hoe de Rymer
In so een gemeene stof
Wint so ongemeene lof,
Hoe hy Wysheyd mengt met kluchten,
Hoe hy onder jock kan tuchten,
Hoe hy ernst met lacchen speckt
Daermen les en vreugd uyt treckt,
Vind ick my in 't Bosch gekommen
En op uwen Bergh geklommen
Daer een vierkant hout-gebouw
(Wist ick hoe men 't noemen souw)
Braght my weder in mijn sinnen
Datter voordeel was te winnen
Van een heerlijck Peterschap
Voor die op den hoogsten trap
In het gissen konde raecken
Van 't proffytelijckst vermaecken
In het geven van een naem,
Beyde, nut en aengenaem.
Ick gevoelde my bestreeden
Van mijn tochten en de Reden;
D' een sey dat ick 't laeten souw,
D' ander rieper tegen, houw,

---

vs. 82 *Vliet* West.: *vaert* — vs. 105 *in* K. a.: *op* — vs. 115 *laeten* West.: *waegen*

Houw, en wilt u daer voor wachten,
'T is geen werck van uwe krachten,
'T is geen last van uwen rugh;
Wat vermeet sich vliegh, of mugh,
Dat een kemel is te vergen?
Wie begeeft sich op de bergen
Die genoeg sich vind beswaert
Dat hy kruype byder aerd?
Reden had nae reen gesproocken,
Eersucht quamper tegens stoocken:
Die niet soeckt, die niet en vind,
Die niet waegt, die niet en wint;
Waegt gy: 't kan misschien gelucken;
Mist gy; 't hoeft u niet te drucken;
Vele die wat groots bestaen
Hebben met de wil voldaen;
Oock soud gy den eerst niet wesen,
Dien, als anderen voor desen,
Een geluckigh woord ontvil,
Als 't geluck maer dienen wil;
Blinden kunnen somtijds raecken,
En oock acker-lieden spraecken
Somtijds wel een tijdigh woord
Dat den wijsen heeft bekoort;
Oock ist mee al waer bevonden
Dat een haes voor snelle honden
Afgeloopen vry en los
Is gevangen van een Os,
Die hem op sijn lenden trapte
Wyl hy door de weyde stapte
In een dichten bos van gras
Daer het wild gelegert was.
Wat is goed, en wat is beter?
Soo 't geluckt: soo werd ick Peter,
En soo 't mist, waer kom ick heen?
Wat ist als een blaeuwe scheen?
Die is lichtelijck te waegen;
Vryers loopens' alle daegen,
En wie gaetter kreupel van?
Dus geschuddet in een wan,
Dus gehangen tusschen beyden
Eer dit stryden was gescheyden
Had my d'eersucht al vermant,
En de Pen was in de hand,

---

vs. 136 *geluck* West.: *geval*

En de Reden aen het swymen,
En den Dichter aen het rymen
En de veder inden int
Om een naem voor 't houte kind.
Hofwycks Hoog-beroemde Schryver,
Dus geraeckt' ick door den yver
Die de reden had verbluft,
Van het peynsen half versuft,
Aen het raen, en aen het rymen,
Aen het voegen, aen het lymen,
Aen het krabblen met de pen,
Waer van ick dit naeschrift sen.
Heb ick 't wit niet kunnen raecken
Van 't proffytelickst vermaecken,
So ick in den naem hier mis
Wat, en nut, en vrolijck is:
Heb ick 't bey niet kunnen raemen,
Wilt de Meester niet beschaemen,
En die mee is van de kunst
Deck mijn feylen met sijn gunst.

20. Julii 1652. (Westerbaen).

PROSOPOPOEA. SPREECKENDE HOUTE GEBOUW OP DEN BURGH IN 'T BOSCH VAN HOFWYCK, HOF-STEDE DES HEEREN VAN ZUYLICHEM BY VOORBURGH [1]).

Dus sprack een houte Kind, of een van synent wegen,
Doe hy sich vond op 't Land om tijd-verdrijf verlegen.

Ick heb dat wesen niet dat ick te hebben plagh.
Een quaden avond-luym, een felle blixem-slagh
Die hooge berghen treft en spaert de laege heuvlen,
Wirp my ter aerde neer eer hy my dede sneuvlen,
So dat ick met myn top beneden in het gras
Verraedlijck lagh gestort eer ick gewaerschouwt was.
Ick was, of ick geleeck, een van des werelds Wondren,
Een van het seven-tal, eer 't blixemen en 't dondren
My door een domme kracht ter neder had geploft:
Ick leeck der Spitzen een daer Memphis noch op stoft,
Die Vorsten-beenderen en Konincklijcke lijcken
Verstreckten tot een graf in de beroemde Rijcken
Daer 't Nyle-waeter mest het Kooren-rijck Egipt.
Ick wierd van yder een besproocken en belipt.

---

vs. 166 *den* West.: *een*

1) Zie ook Westerbaen's *Gedichten*, 1657, I, 407.

vs. 9 *had* West.: *heeft*

Die timmert aen den wegh is selden buyten opspraeck.
Ick keeck der Spitsen een daer, eermen tot den top raeck,
En siese van der aerd ter wolcken uyt gebout,
De Schrijver sagh verspilt ruym hondert tonnen gout,
En noch eens, en noch eens, en seventigh en negen
Aen loock, ajuyn, en kaes, soo ick het heb te degen
En men de reeckeningh van Steven wel verstaet.
  Nu ben ick: Kijcker stae, segh, eer ghy henen gaet,
Wat ben ick? Wie hier gauwst en kloeckst sal in de weer sijn,
En 't eerst en 't vrolijckst vind, die sal mijn heers Compeer sijn.
Jan maeck het Bosch-boeck op, en gy, o Kijcker-vrind,
Komt nader en bedenckt een naem voor 't houte kind.
Sie my van elcke kant, van boven, van beneden,
En wilt om wel te sien wat tijds aen my besteden;
Het sien en kost hier niet. Aen een wanschaepen dier
Hebt gy somwyl versnoept een stuyver drie of vier;
Te kermis, aen een meyt, die armeloos gebooren
Uyttarte met de voet de beste Naeyster-slooren,
Stack draen door 't naelden-oogh en naeyde wacker heen,
En wat daer vingers doen, dee vaerdigh met de teen:
Aen een die ruym het hooft van een volkoomen man had,
Maer borst, en buyck en dyen, en beenen van een span had;
Een Reus in 't Aepen land, die in een Munnicks mouw,
Die in een Visschers hoos sijn herbergh vinden sou;
Een Karel onder 't volck dat in voorleden tijden
Tweemael ses duymen hoogh met Kraenen plagh te strijden;
Een schaduw die de Son hier op de middagh geeft
Als hy een man beschynt van boven uyt de kreeft:
Aen een gebaerde knecht, die met sijn hooft en borst sat
Op sijn verdort geraemt, die veel tijds goeden dorst had,
En mocht sijn kroes wel uyt, en op de toon-banck sprack
Wat meerder als een hooft daer 't lichaem aen gebrack.
Oock sietmen aen dit lijf geen beenen noch geen voeten,
Maer, soo 't geoorloft was te graeven en te wroeten,
Men vonde dat ick die heb langh en dick en breedt,
Maer dat gy 's niet en siet dat heeft oock sijn bescheet.
Weet dat ick Roden-Burg heb onder mijne soolen
En tree de voncken uyt van sijn verborgen koolen
Die hy hier onder my met groene rocken deckt,
En door een snoode pest uyt giftich sand verweckt,

Bij vs. 18 in marg.: In pyramidum structuram, inquit Stephanus, quindecim millia talentorum insumpta sunt pro caepis duntaxat, alliis et caseo. — vs. 51: Een Berg van het roode sandt gemaeckt dat de boomen dede uyt gaen, ende naemaels verlaeten wierdt, ende op een hoop gekart, ende met groene zooden bedect.

Mijn buyren sterven deen. dees trapten ick het hooft in,
En stae tot op sijn hert daer ick het vyer verdooft vin.
Een koocker is mijn romp, mijn ingewand een trap,
Waer langs ick lyde dat men tien en tienmael stap,
Tot datmen eyndelijck koom boven op mijn schoudren;
Daer laed' ick jong' en ouw', en kinderen en oudren,
En vrind en vreemdelingh; komt vry in groot getal,
En niemand sy vervaert voor ongeluck of val,
Danck heb geen sackende maer rysende bragoenen;
Die door een draeyend hooft raeckt onvast in sijn schoenen,
Om dat hy sich te hoogh vind boven in de locht,
Die leune vry daer op, en vreese krack noch bocht.
Hier sietmen 't grootst waerom des Heeren die my boude;
Oock isser geen geweest dien dese moeyte roude,
Dat hy den hoender-trap lanx Rodenburgh beklam,
Tot hy door myn gedarmt' op myne schouders quam.
Hier siet ghy over 't vlack der voor en achter-weyen
Hoogh boven top en tack van elsen, eyck en meijen,
En onverhindert komt den halven wereld-kloot
In uw verheven oogh; hoe spits, hoe steyl, hoe groot
Gesticht, of bosch, of boom, gy siet het al gedoocken,
En onder uw gesight ootmoedigh en gebroocken.
Sie, Kijcker, dat gy siet en neemt wat tijds daer toe;
Verschoont mijn schouders niet; die werden nimmer moe.
Verschoont alleen mijn hals, daer magh ick weynigh veelen;
Met halsen valt het wat gevaerelijck te speelen.
Gy siet hoe langh, hoe smal, dat hy nae boven gaet,
En wat een top-swaer hooft dat aen het eynde staet,
Een hooft, dat nimmermeer is sonder schudde-bollen,
En echter even net hoe het de winden sollen,
En, 't zy of dagh of nacht, al even fraey gehult;
Maer, so het herssens had by 't kostelijck vergult,
Wat spytigh Reyntje kon op mijne schoonheyd smaelen?
Waer sou het Vosje stof tot leppigh schempen haelen?
Wat dunckt u, Kijcker-vrind, hoe staet u 't maecksel aen?
Een hals so dun, so langh, als tienmael van een Kraen,
Een hooft soo hoogh van 't lyf! Maer doch 't en is om niet niet,
Dat gy mijn hals so langh als eenigh Indisch riet siet,
En dat mijn hooft so ver van mijne schouders staet:
De reden vind gy licht so gy uw' oogen slaet
Op mijn vergulden kop, daer wonden en quetsuyren,
Die ick gekregen heb van Eygens en van Buyren,

Bij vs. 69 in marg.: Een trap van een swaere planck ghemaeckt daer dicke latten over dwers op genagelt zijn om op den Bergh te klimmen.

vs. 55 *deen* West.: *dee* K. a.: *heen*

U leeren, dat mijn hooft streckt tot een Pylen-doel.
Men raecke so men kan, het heeft doch geen gevoel,
En ick noch arm noch hand om zeer of leed te wreecken.
Meer wil ick van my selfs voor dese mael niet spreecken.
Gae, Kijcker, gae nu heen, en spann' uw krachten in,
En geeft het kind een naem nae mijnes Stichters sin.
Indien 't u wel geluckt, so sult gy deughd gevoelen;
Men sal op mijnen Doop de beste glasen spoelen,
En doen een frisschen dronck van edle Deele-wijn,
En Gy sult de Compeer van Hofwycks Land-heer sijn.
(Westerbaen.)

KYCKERS ANTWOORD EN KEUR VAN NAEMEN VOOR HET HOUTE GEBOUW [1]).

I. De Je-ne-scay-quoy van Hofwyck.

Elck die uw hooft bemickt, treft sijnen Doele niet;
Het is altijds geen lap wanneer de Schutter schiet,
Nochtans, wanneer der prys met schieten is te winnen,
Sijn s' altemael te been die roer of boogh beminnen,
En hoopt oock d' alderminst 't geluck van eene schoot
Door een beleefde pyl of door een gunstigh loodt.
Soo waegh ick mee een kans, en vlam op het Compeerschap
Meer als op 't beste glas van sulcken braeven Heerschap,
Die met een Fenix-pen, wanneer hy 't sich bepynt,
De Son beschryven kan veel schoonder als hy schynt.
Maer weer soo waeg ick 't niet. Hoe raeck ick dat te vort is?
Hoe reyck ick aen een spits daer mijnen arm te kort is?
Hoe werd een rappen haes gevangen van een Koe?
Hoe vliegt een lamme gans tot aen den Hemel toe?
Wat maeckt een blinderick in winckelen en hoecken
Daer 't voor een Arents oogh is duyster om te soecken?
Wat vind Tiresias daer Argus is van noo?
Noch waegh' ick 't evenwel. Een vryer al te bloo
Besliep noyt schoone vrouw, die 't gunstigh uyr laet deur gaen
Als sy wel willen souw, moet naemaels voor de deur staen:
Mijn vrind, ick ken u niet, gôen avond en gôe nacht,
Gy hebt het luck versuymt dat u heeft toe gelacht.
Dien de Fortuyn verschynt die grypse by de vlechten;
Voor isser vatten aen; 't is naemaels niet te rechten
Soo gyse glippen laet, want achter isse kael,

vs. 105 *edle* K. b.: *koele*
[1]) Dit en de beide volgende verzen ook in W.'s *Gedichten*, 1657, I, 411—413.
vs. 16 *Arents* West.: *valcken* — vs. 20 *sy wel* West.: *'t Meysjen*

Daer heeftse tuyt noch hayr. dies, Vryers altemael,
Past op het vinck-slagh wel, en laet geen tijd verlooren.
So een geluckigh uyr u heden werd gebooren,
So wacht tot morgen niet; wanneer het visje byt,
So slaet den hengelaer, of anders is hy 't quyt.
  So waegh ick dan uw naem die so langh sonder naem staet,
Men oordeel of men dus het nut en 't soet te saem raedt.
  Een halve kap, een lap van pluys of van fluweel
Bedeckt voor locht en kouw het teere Vrouwen-scheel
Van 't voorhooft tot de kruyn, en wie kan sich beroemen
Dat hy die kap, die lap, met sijnen naem kan noemen?
Nochtans krijgt hy een naem waer aen hem yeder kent,
En echter yder seyt: Ick weet niet watje bent.
  Dit is uw bey gemeyn. Dies segh ick sonder wachten:
(Men magh het nemen aen of vryelijck verachten)
  Die op het uytterlijck alleen sijn oogen wend,
Vind tusschen u meer scheels als tusschen Koe en End,
Maer, so men meer op reen als nae 't fatsoen en stof kyck,
Sijt gy Je-ne-scay-quoy van het Kasteel van Hofwyck.

II. De Schou-Burgh van Hofwyck.

Die u een Schou-Burg sey, sou die sich al vertasten?
Of sou het dorre bosch der averrechte masten,
Het machtigh Amsterdam, de geld-sack van Euroop,
Niet lyden dat men u met sulken naem hier doop?
Nochtans soo kunt gy 't sijn met wel-gegronde reden,
Het spyte, soo het wil, die groote Stadt der Steden;
Haer Schou-Burg heb de naem, of heel, of hallif, wel,
En dien' haer om te sien een bly of treurigh Spel:
Maer die uw Burgh beklimt tot boven op den solder,
Schouwt steden daer van daen, en menigh dorp en polder,
Iae schouwt op sijn gemack den halven wereld kloot,
Daer yder speelt sijn Rol, hy sy of kleyn of groot.

III. De Kiik-in-de-pot van Voorburg [1]).

So Voorburg door de nood of door de gunst van Heeren
Sich eens sagh in een Stad met wall' en muyr verkeeren,
En bracht haer Vestingh uyt tot om dijns Heeren Slot,
Was Hofwyck het Kasteel, en Gy Kiik-in-de-pot.

J. Westerbaen.

---

vs. 30 *So* West.: *Dan* — vs. 36 *met* West.: *by*

[1]) Onder het versje staat: Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci. *"Οτι καλὸν φίλcν ἐστὶ· τὸ δ'οὐ καλὸν οὐ φίλον ἐστί.*

OP 'T HOFWYCK VAN DEN EDELEN EN GEESTIGEN HEER VAN ZUYLICHEM, ETC. [1]).

Siet hier den rechten Hof, daer buyten 's Hofs geruchten
De Wijsheyt leest haer bladt, de Ruste pluckt haer vruchten:
Een schoon, een lustich bladt, een wel geschildert bladt,
Als Huygens in het gras en onder d'eycken sadt,

Daer Huygens buyten 't Hof sijn Hof-tent heeft geslaegen,
En queecksel, en geboomt stelt boven 's Graven-Haegen.
Maer een dinck vraeg' ick noch, en vraeg' het met verlof,
Hoe kan het Hofwijck sijn, is Hofwijck in den Hof?

Boxhorn.

AEN DEN HEER VAN ZUYLICHEM, OP ZIJN HOFWYCKSCH GEDICHT [2]).

Door-wijse Hovelingh van veel' door nydt bestreden;
Van meer om strijdt geroemt; die midden in het slick
Houdt beyde voeten droogh; en uw' genegenheden
Noyt hinght aen ydelheyt van 's werelts oogen-blick;
Die nu en dan van 't Hof u laet nae Voor-burg voeren,
En daer bekommeringh, beslommeringh ontwyckt,
En daer uws selven zyt, een Heerschap by de Boeren,
En daer u landt, u Hof, u rijck eens over-kijckt,
U steene Hof-wyck wyckt voor sommige gebouwen,
In grootheyt, kostlickheyt, doch niet in cierlickheyt;
Maer nu gy door u pen door-kunstigh hebt ontvouwen,
Hoe all' de werelts doen daer voor uw' ooghen leyt,
Magh 't steenen Hof-wyck wel voor and're 't vaentje strijcken,
Maer voor 't papiere, 't welck is onwaerderelijck,
By 't welck' niet is, niet was, niet zijn sal te gelijcken,
Is 't reden dat het all' eerbiedighlijcken wijck'.
Noch 't steenen Hof-wyck, noch het sterckste huys van allen,
'T welck oyt is opgebouwt door Menschelicke handt
En sal altijdt bestaen; maer noyt en sal vervallen
Dit Hofwyck, opgebouwt, mijn Heer, door u verstandt.

Henricus Bruno.

---

1) Zie over M. Zuerius Boxhorn, dl. III, 123.
2) Zie over Bruno, dl. III, 333.

VOORREDE, ENZ. VAN DE MOMENTA DESULTORIA (1655).

Deze uitgave is niet een volledige nieuwe druk; zie de Inleiding, blz. XXII, waar ook de titel wordt gevonden.

Het werk is versierd met een portret van H., waaronder het versje staat: *In effigiem meam* (dl. IV, 5), zooals het in M. D., blz. 334, is afgedrukt.

Dan volgt de Praefatio van Barlaeus voor de 1ste uitgave (zie dl. III, 327—330) en deze voorrede:

Ludovicus C. F. Hugenius Lectori S. [1]).

Statim a Barlaeo praefari, ut mearum neque virium sit neque frontis, Lector; qui me tamen editore nunc uteris, aequum est quam brevissime exponentem feras, quid ipse momenti tulerim ad haec Momenta, et me allaborante quid accesserit pristinae editioni. Accedunt, ecce, et operi praemittuntur Inscriptiunculae, quibus illud Autor ante septennium, et quod excurrit, amicis dedicavit [2]). Harum te capiet, nisi fallor, ipsi Naturae grata varietas, et in pari argumento, cum eodem omnes tendant, singularum diversus sermo, vel acumen. Hasce ab indulgentia Patris mei cum impetrassem, ipsa rei ratio exigere visa est, proximo agmine ut incederent quae ad Inscriptorem singuli amicorum rescripsere. Hisce item ab eadem benevolentia extortis, ne quid sit fraudi mihi, suum singulis assignavi ordinem, quo quaeque scripta vel perlata vidi; ne hic quidem, ut opinor, male de te meritus, qui tot praestantium ingeniorum easdem cogitationes exhibeo tam longe diversâ verborum elegantiâ comptas. Hactenus in vestibulo versamur: mediam aedificii molem totam priori similem reperies; posticam vero totis tribus libris novorum Epigrammatum auctiorem; quibus an se videri possit Auctor, quantum prioribus plerosque superasse, ne quid affectu sanguinis impellente protrudam juvenilius, tui arbitrii facio.

Daarna de lofdichten van Dan. Heinsius (dl. III, 330), Graswinckel (t. a. p., 331), Boxhorn (t. a. p.), Boyus (t. a. p.) en die van Bruno (t. a. p., 332—334).

Vervolgens de Momentorum Inscriptiunculae autoris, versjes, die H. in presentexemplaren van de 1ste uitgave had geschreven, nl. aan Elizabeth van Boheme (dl. III, 317), Kardinaal Mazarin (dl. III, 314), Anna Maria Schurmans (dl. III, 313), den Graaf de Servient (dl. IV, 74), den Graaf d'Avaux (t. a. p.), Baron Couvrelles (dl. III, 316), Alexander Hume (dl. III, 315), Hugo de Groot (dl. III, 299), W. Boreel (dl. III, 318), J. Junius (dl. III, 315), Saumaise (dl. III, 313), Dedel (dl. III, 305), Dan. Heinsius (dl. III, 312), Fred. Spanheim (dl. III, 313), Scriverius (dl. III, 312), Boxhorn (dl. III, 314), Calandrini (dl. III, 316), de Mori (dl. III, 315), Selden (dl. IV, 255), Puteanus (dl. III,

---

1) Zie over Lodewijk, den derden zoon van H., dl. II, 228.

2) Daar de meeste *Inscriptiunculae* in 1644 geschreven werden, is deze voorrede blijkbaar vóór 1655 opgesteld.

310), Tuldenus (dl. III, 311), Wendelinus (dl. III, 310), Valerius Andreas Desselius (dl. III, 317), Mersenne (t. a. p.), van der Burgh (dl. III, 311), Christ. Romph (dl. III, 315), Caterus (dl. IV, 45) en de Saint Geniés (dl. V, 124).

Daarna de Rescripta de Momentis, ordine quo perlata fuerunt [1]).

Summe vir Hugeni, quem nil nescire negari [2])
Non licet ingenuum quae didicisse decet,
Tam bene si scirem quae me nescire negasti,
Quam scio te summis vatibus esse parem,
Tum te veridicum possem quoque dicere vatem,
Ut credo reliquis vatibus esse parem.
Fingere nimirum docto dat Musa Poetae
Quod lubet, et verum non videt ullus amor.
Sic ego judicio nil nescio vatis amici:
Non ita, si vates deerit, amicus ero.
Scire negas unum, quod spondes velle docere,
Nempe malum vestri muneris esse librum.
Hoc unum est quod te nolim didicisse magistro,
Nec possum. contra stat tuus ille liber.
Quae tam fruge bona est, quae tam jucunda legenti
Pagina, tot promens seria totque joca,
Melle madens, et felle rigens, et utroque diserta,
Sic docet ut placeat, sic placet ut doceat.

Salmasivs tuus, numine Musarum tuarum afflatus repente fusis his malis versiculis pro bono libro summas grates agit; Leidae Kal. (1) Iuliis CIↃ IↃC XLIV.

Monsieur [3])

Vostre riche present, qui vient de m'estre rendu, m'a ravi. Toutes les expressions, que je peux trouver, sont au dessoubs des pensées de recognoissance que j'ay pour vous. Vos exquises productions publiques suffisoyent à me faire naistre de l'admiration pour vostre excellent esprit. Mais vous avez voulu, que j'eusse une obligation particuliere à me recognoistre vostre redevable, par le poeme tout vostre, dont il vous a pleu m'honorer. Ie le diroy parfait, si je n'en estoy le subjet. Ie voy, que vous avez voulu monstrer, qu'il n'y a point de matiere si rude, qui ne soit capable de recevoir de la polissure de vostre main. Ie suis tenté à valoir quelque chose puis que vous me faittes l'honneur d'avoir des pensées avantageuses pour moy. Que pourra produire vostre solitude, puis que les tambours et les trompettes ne peuvent faire assez de bruit, pour vous

---

[1]) Het zijn de antwoorden van hen, die een presentexemplaar van de eerste uitgave hadden gekregen.

[2]) Zie over Saumaise, dl. III, 30.

[3]) Naar het HS. op de Leidsche Bibliotheek. Zie over Spanheim, dl. III, 295.

empescher de vous recueillir en vous mesmes! I'ose vous renvoyer une Legende pour vostre don. Vous aurez subjet, Monsieur, de dire que je vous paye de mauvaise monnoye, et que le commerce que vous avez voulu commencer, vous est trop desavantageux pour le continuer. Ie l'avoue, en attendant le bonheur d'y suppléer d'ailleurs. Cependant je vous baise treshumblement les mains, et m'en vay m'entretenir avec vous, et donner des heures à vos agreables Momens, demeurant avec mes voeux et mes devoirs

Monsieur,

Vostre tres humble et tres obligé serviteur Spanheim.

De Leiden ce 2 Iuillet 1644.

IN MOMENTA DESULTORIA VIRI ILLUSTRIS CONSTANTINI HVGENII, EQUITIS, ZULICHEMII TOPARCHAE ETC. EPIGRAMMA FREDERICI SPANHEMII [1]).

Iuliades Batavae narrat miracula glebae,
Quae stupeant Tuscus, Celta, Britannus, Iber.
Accedit reliquis majus mirabile, versa
Artifici in veterem Bilbilin Haga manu.
Prisca suas habeat sibi res jam Bilbilis, ista
Bilbilis ingenii plus et acoris habet:
Illa suo structa est inter blanda otia vati,
Ista inter lituos, inter et aera suo.
Fescennina suum proscribit pagina vatem,
Pagina in obscenos luxuriosa sales:
Istum casta Orbi commendat pagina vatem,
Incoctis recto pagina faeta jocis.
Hvgenii hoc decus est, decora inter maxima, solus
In Batavo Hispanum qui docet orbe loqui.
Baeticolam Hvgenio non mirum cedere vatem,
Iam pridem Batavis cedere discit Iber.

Lugd. Batavorum.

J. DEDEL [2]).

Momenta tua Desultoria percurri, quam tersa et acuta omnia! Sed et quae talem Lectorem requirunt. Addidisti ad me Epigramma; de cultura mea, cujus mentionem facis, non est quod glorier, quippe tenuis illa in agro satis colono. nisi mavis dedisse me quod nunquam habui. *οὐκ ἐνυπνίασα· ἐν παρνάσσῳ*, nec enim mihi unquam datum fuit vel poëtastrum esse, imo hereditarium est non esse. Ego te de isto munere vehementer amo.

2. Jul. 1644.

---

1) Naar het HS. op de Leidsche Bibliotheek.
vs. 10 en 11 niet in M. D.
2) Zie over Dedel, dl. I, 3.

J. DE WICQUEFORT [1]).

Ie vous doibs un grand remerciement pour le beau livre qu'il vous a pleu me faire tenir par le Sr. Bruno. Sans vous dire pour ceste fois l'estime que j'en fais. Seulement que je ne me puis pas saouler de la lecture, n'ayant veu jamais des vers plus spirituels, ny plus divertissans, ny plus agreables.

J. VAN DER BURGH S. P. [2]).

Desultoria tua momenta, cum ijs omnibus qui iudicare valent,

Quid solidum crepet, aut pictae tectoria linguae,

grata, tum mihi gratissima fuisse, Vir Nobilissime, ne mirere, si enim caeteris lectoribus usu veniat illud, quod mihi hesterna qua illa accepi die, verendum profecto, nequid in posterum Galenica natio et Respublica Pharmacopaeorum detrimenti inde capiat. quippe cum isthaec primum in manus sumpsi, e veterno qui me iam aliquot menses occupat, ilico evigilavi, et deinceps continuâ lectione hepar mihi sensim deobstrui sentire mihi visus sum; quod si Tribunus quidam natione Suevus hac nuper transiens ad fontes Spadanos, dicens inter alia, *Ich hab das hippopondria*, hujus antidoti capax fuisset, non habuisset eo excurrere, homo, quantum ex naso colligere licebat, minime ex aquae potorum prosapia. Sed ut serio loquar, hoc absque figura dicere possum, me ita eorum lectione affici, ut difficile mihi sit non imaginari in pergula me cum amicis deambulare, et pristinae amicitiae condimenta regustare. Tui dum carendum fuerit, ad haec, tanquam ad tabulam, genium tuum, Barlaei, Hoofdij, Vicofortij caeterorumque amicorum mihi graphice referentem, recurram. His me solabor in meo penexilio, quod mihi nunquam molestum erit, dum tu, Vir Nobilissime, me absentem amare perseverabis. Leodij III. Non. Quint. (= 5 Juli) CIƆ IƆC XLIV.

Tui observantissimus

J. Van der Burgh.

Nobilissime et Magnifice Domine [3]);

Non tulissem tacitus incomparabilem judicii tui favorem, nisi respectus et dignitatis et occupationum tuarum pudorem silentii non nimis elegantem fortasse mihi imperasset. Ea est sententiae tuae, etiam in literis, non tantum de Republica, gravitas; ut qui norunt illam, quod sequantur habere se existiment, qui ignorant, ne dissentiant vereantur. Quid potuit ergo mihi honestius esse tanti suffragii auctoritate, quo potius praemio industriam meam, quae in exiguo scripto supra quam credi potest adhibenda maxima

---

1) Zie over Wicquefort, dl. II, 306.

2) Naar het HS. op de Leidsche Bibliotheek. Zie over Van der Burgh, dl. II, 85.

3) Zie over Gronovius, dl. III, 123.

fuit, compensatam putem? Rem per se loquacem esse ajunt laetitiam, et meam acceptam ferre gestiebam dudum: sed timui, ne quam facete commentarium, tam juste auctorem ejus seria tua interpellantem audaculum appellares. Remiserunt hanc verecundiam mihi Momenta Desultoria tua πρᾶγμα πολυτάλαντον, et a quo quidquid est nocturni palloris demorsorumque unguium vestigiis insignium chartarum non doleat post terga se relinqui. Tibi, illustris Hugeni, post susceptos tot pro Republica et Principe feliciter labores, postque tantum erga omnes literarum studiosos studium sive ex annalium commemoratione sive ex eruditorum, quos clientelâ tuâ dignatus es, monumentis, imo ex utroque non tantum deesse fama non poterat, sed etiam indies vivo ac superstiti (sisque diu) maxima comparantur. Sed non contentus hoc duplici praeconio novi Hermetis talaribus eam in populos, in saecula misisti, ipse conditor operis immortalitatem laturi, et cum momentis constiterit tibi (quid enim tam divino ingenio laboriosum?) cum rerum duratione paria facturi. Quas non laudes meretur animus? haec facultas? hi effectus? tam certum ac praesens praesagium? Sed brevior sim, oportet, ne videar aut aemulatione vanâ retractare velle argumentum ejus, qui solus digne praefatur tibi, aut plus ex tempore tuo ad legendum rejiculum epistolium vindicare, quam tu nascentibus tuis, hoc est aeternis μελετήμασιν indulges. Vnum dicam modo: cum in omni carminis genere summorum post renatas literas vatum gloriam adaeques, summorum post renatas literas vatum neminem in Epigrammatis brevitate, rotunditate, ingenio, eruditione, acrimonia tibi se posthac comparaturum: Quisque dicet sibi, quod suae Thebaidi Aeneide propositâ praecipit Statius meus:

Sed blande sequere, et vestigia semper adora.

Tanto igitur dono quod me divitem fecisti cum gratias debeam immensas, quantas autem debeam exprimere non valeam; quantas porro debere me velle censes, quod huic pretiosissimo et materia et arte peplo meum quoque vile nomen intexuisti? Hinc certe ego famam ordiar;

steriles transmisimus annos:
Haec aevi mihi prima dies, haec lumina vitae.

Quam si totam in posterum devoveam et consecrem Tibi, tanquam libra et aere tuo emtus, tanquam Solduriorum sacramento addictus, nullam partem tanti tui erga me meriti implevero. Ita faciam tamen quod solum possum, et cui respondere velle facto inceptio sit amentis, id jugi et perpetuâ memoriâ, professione, praedicatione, ne in ingratum cecidisse putes, operam dabo. Vale ingeniorum Princeps, et rem publicam privatamque bene gere. Daventriae ad V. Id. (11) Iulias Iulianas CIↃ IↃC XLIV.

Illustri Nomini summisque virtutibus Tuis

Devotissimus addictissimusque

Joh. Fred. Gronovius.

IDEM H. BRUNONI.

Quantum debeam incomparabili Patrono tuo, qui me divino munere suo et divitem et immortalem fecit, conatus sum, ut potui, significare in iis quas inclusas ipsi inscriptas vides. Tibi autem, Juvenum ornatissime, quoque non parum amicum me habes, quod promptâ operâ ut quam citissime tantum gaudium gauderem, effecisti. Incidit percommode ut hos sex septem proximos dies in hac urbe encaenia annua agerentur: id tempus feriatum nobis ab occupationibus ita dispensavi, ut aliquot solidos dies musteo huic operi dederim, qui repetitae et repetendae lectioni impenderentur. Caeterum neque is ego, quem appellas, Criticorum Coryphaeus, imo nec hoc tamen deprehendi, qui id nomen digne ferat, et veteres cognoverit auctores, eum longe certius accuratiusque testimonium de praestantia tot divinorum versuum praebere posse. Nam et hoc Criticorum munus esse censebant antiqui, quae laudabilia in scriptis auctorum invenirent, discernere, iisque X vel L praefigere. Quae quidem meo judicio nota non certis versibus, sed toto operi una aptissime praefigetur: adeo illud, ut recte censes, et censorum severitatem pariter et laudantium benignitatem excedit. Vale, mi Bruno, tu quoque novum decus addito Musis, et Phoebi consuetudine feliciter inflammato, meque ama et Maecenati tuo commenda. Daventriae ad V. Id. (11) Iul. Iulian. CIϽ IϽC XLIV.

Vir Nobilissime [1];

Dum heri et hodie Poematia tua, munus sane praestantissimum, et auro contra, quo tamen nunquam abundavi, mihi carum, cum cura evolvo; Poetae omnes, quotquot aetas nostra tulit, ita mihi, sed clam, visi sunt conqueri apud Apollinem, de felici tua et amabili extemporalitate:

Hugenii lusus nostros superare labores
Ringimur et vatum natio tota dolet:

Responsum vero tulisse tale:

Hugenii et vestris praestant Momenta Diebus,
Et meus iste favor, gens mihi sacra, fuit.

Sed hoc quoque fortasse nimis ludicrum est momentum. Serius interim, Vir magne, tibi ago gratias et de dono tuo et in clientem affectu. Quem quod perpetuum mihi opto, non splendor tuae dignitatis, nec ista, quae te circumstant, caecae Deae munera; sed virtus tua, eruditio et integritas, sola et vera bona, efficiunt. 12. Jul. 1644.

---

[1] Johannes Heilersieg was de leermeester in talen geweest van Willem II en later 's Prinsen geheime raad en secretaris (vgl. *Leven van Willem II*, 1738, I, 14 en *Archives de la Maison d'Orange. 2e série*, V, 10).

IN MOMENTA CONSTANTINI HUGENII.

Constantine, tuos dum Princeps Maximus annos
Occupat atque animi nobilioris opes;
Dum menses solesque tuos sibi vindicat unus,
Ac horae spatium vix sinit esse tuum,
Et tibi de toto nisi nil momenta supersunt
Tempore, momentis cedere cuncta tuis
Comprobat aeternum (tua sic Momenta vocamus)
Et quod posteritas tota stupebit opus.

Ioh. Heilersieg.

M. ZUERIUS BOXHORNIUS.

Pro myrothecio illo, et elegantiarum omnium ac eruditarum venerum coagulo, Poëmatis tuis, quibus tibi verbis gratias agam, non invenio, vir Illustris. Qui non modo multifariam docere me et oblectare docendo, sed etiam judicio tuo, cum tot principibus literarum viris, commendatum tradere posteris voluisti. Quod igitur tot tuis in Rempublicam, Principem, et se, ingentibus meritis juxta mecum illi debebant, jam novo exemplo, debent tibi, certissimam nominis aeternitatem, eo nunc opere sancitam, quod inter applausus omnium elegantium ingeniorum ac admirationem in omnes aetates est iturum. Quod et vir maximus, Heinsius tuus, identidem gratus agnoscit. Qui ut tui de se judicii magnitudinem livori ac aerugini opponit, ita in ejus causa opem tuam efflictim nunc imploro. 13. Jul. 1644.

Nobilissime Vir [1];

Misit ad me paucos ante dies praestantissimus Vir Henricus Bruno Poëmata tua, quae Desultoria Momenta vocari placuit, majore modestiâ quam quâ illi solent qui amore suorum operum ducti speciosas inscriptiones ingloriis saepe laboribus affingunt. Quod quamquam de Poëtarum versibus, quos divini spiritus furor ad aeternitatem ducit, affirmari non possit, ita modus in ejusmodi rebus habendus est, ne quis deprimendo mentis suae artificium naturae beneficia obscuret et ne efferendo invidiam apud aemulos mereatur. Nisi forte placeat, omne humanum, quod vetus sapientia aut risit aut comploravit, Desultorium vocare, et per momentum evertere diuturnitatem argumenti quod in rebus mortalium breve plerumque et simul fabulosum est. Utut sit, quia ita inscribi placuit donum illud metricum, quod omnem humani operis aut actionis speciem includere mihi videtur, gratâ mente accipio, facturus simile officii genus si forte mea aetas jam vergens et morbida aliquid in publicum extruserit.

---

[1] Pierius Winsemius (1586—1644), geb. te Leeuwarden, was advokaat, sedert 1616 historieschrijver van Friesland en sedert 1636 professor in de geschiedenis en in de welsprekendheid te Franeker. Hij heeft geschiedkundige werken en Latijnsche gedichten geschreven.

Nequeo etenim id polliceri quod amici velint, et ipse quoque malim in hoc genere scribendi, cum propter severiora studia, quae nobis aut recitanda in publico, aut enarranda ex vero per formam annalium sunt, tum quod ingeniis vestris ad Poeticen natis vigor aliquis ex conversatione eminentis fortunae accedat. Certe principale fastigium, quod in Augusto ad perfectam magnitudinem, et splendorem evectum fuit, aliquid etiam fulgoris attulit eorum ingeniis, qui rectorem subinde generis humani solutâ aut ligatâ eloquentiâ salutabant. Adeo ut non tantum admirationem venerationemque sola dominantis majestas inveniret, sed etiam foelicitas illorum qui in aula et simul eloquentia excellebant. Ut recte factum mihi videatur quod inter occupationes aulae ac consilia prementibus vestigia Principum saepe periculosa, eripi tibi siveris insigne hoc ingenii monumentum, ut experiretur saeculum nostrum, esse, qui arduis negotiis praeclara Otia singulari solertiâ interjungant. Quod quia paucis concessum est, etsi tota liberalis otii largitate fruantur, tanto major applausus illis conferendus est, qui in aula sedentes, in castris cincti et stantes, procudunt aliquid ultimâ posteritate dignissimum. Quae quoque ipsa nostri temporis curiosa indagatrix foelicitatem nostram mirabitur, ac te nobilitatis tuae dignitatisque splendorem vivacibus chartis et egregiis Otiis Momentisque auxisse. Bene vale. ex arce Siardaea, in qua bis senis fere annis Historiam Philippicam, quae jam sub Praelo est, elaboravi. Prid. Id. (14) Jul. CIↃ IↃC XLIV.

Dignitatis famaeque tuae Cultor et Admirator
Pierius Winsemius.

IDEM H. BRUNONI.

Clarissime Vir;

Literas tuas et juxta donarium magni Hugenii paucos ante dies accepi, quo nec gratius ille magnus Vir dare, neque ego accipere potui. Nam cum multi casus res humanas saepe fatigent et exerceant, tum maxime labor, qui animo imperat et qui corpori lassitudinem non infert, ita refocillari animus meus non melius potest quam si eruditum, qualia vestra sunt, Poëma legam, et quod demulcere sensus nostros novitate oblectabilis argumenti solet. Interim miror homini in tantis occupationibus et curis constituto, quarum pars Reipublicae et simul Principi debetur, tam foelix otium superfuisse, et ut in quamlibet materiem, etiam duram saepe et morosam descendere tam excelso spiritu sciverit. Caeterum dandum est hoc magno Poëtae, quod amplitudinem poëticae jurisdictionis non arctaverit, sed quod coelestia, et simul humana e quibus et ipsi constamus, egregiâ modulatione temperaverit. Vt non male Deum inter et Poëtam universi imperium, quisquis magnus Vir is fuit, partitus sit, cum unius sit omnia, quae videmus, gubernare, alterius comtemplari, et metro, tanquam circulo includere. Ego otium meum, quod Sirius nobis pro more facit, illius lectioni in horto, quem amoenissimum habeo, impendam, modo Historia Philippica quae Ordinum decreto, et sumptu imprimitur, non avocaverit me ab illius operis dulcedine. Tu virum dignitate et ingenio illustrem

officiose salutabis, ac simul Vegelinum cujus aures classicum jam ferit. Bene vale ex arce Siardaea Prid. eid. (14) Iulii CIↃ IↃC XLIV.

Tui ingenii Cultor

P. Winsemius.

Monsieur [1]);

Ie ne suis pas glorieux a demy de me veojr au nombre de ceux que vos Muses ont abordé, Mais je crojrois defectueuse la ciuilité auec quoy j'ay tasché de les receuoir, si vous qui les auez mises au monde si honnestes et si agreables, n'auiez vostre part de mes reuerences, accompagnees d'autant de remerciemens que je les trouue parees de tout ce que la gentilesse d'vn bel esprit a doctement jnventé. Ie ne me promeine plus dans les rues de la Haye que je n'en tienne quelcune par la main, vojre en passant par deuant celle ou les honnestes gens ne scauroient aller sans se despouiller de leur honnesteté, et je ne regarde plus aulcun edifice publiq, que je n'y voje des ornemens mieux apropriez que tous ceux de l'architecture. Ie vous ay bien de l'obligation de cette bonne compagnie et vous asseure que je cheris extresmement les filles d'un Pere de qui je suis parfaictement,

Monsieur,

Tres humble et tres affectionné Serviteur

Brasset.

De la Haye le 13 Iuillet 1644.

H. BRVNONI [2]).

Ornatissime et doctissime Domine;

Donum, auro mihi contra carum, accepi: nimirum serios et sapientes lusus Perillustris Domini Zulichemii, Constantini Hugenii; cujus ego virtutes et defaecatissimum ingenium semper reveritus atque admiratus sum, ita certe hoc mihi duco nunc palmarium, quod datum mihi sit experiri ejus benevolentiam. quâ quidem ut me non indignum probem omnibus modis efficiam; non dubius (quae ejus est summa humanitas) quin hoc impetrem, ut me etiam inter nominis sui studiosissimos habere non dedignetur: quod si contingat,

Sublimi feriam sydera vertice.

Porro, usque adeo mihi arrisit, et placuit ut doctissimum, ita et fati nescium hoc perillustris Viri Poëma, ut illas (doctas Iuppiter) eruditorum

---

1) Naar het HS. op de Leidsche Bibliotheek.
Brasset was lange jaren agent van Frankrijk in ons land. Hij werd in 1653 teruggeroepen (*Archives*, t. a. p., V, 113) en leefde in 1657 te Parijs, bijna blind en slecht beloond voor zijne diensten (vgl. Faugère, *Journal d'un voyage à Paris*, 37).

2) Ewald Schrevelius (1581—1659), geb. te Leiden, werd daar in 1624 buitengewoon en in 1630 gewoon hoogleeraar in de heelkunde.

hominum delicias non assiduas modo mihi, sed et accubuas, habeam. Et quid ni habeam? quid enim in illis non admirabile? quid in illis, quod non Helleborum, et demorsos ungues sapiat? Videor mihi cum Farraginem lego, praestantissimorum Virorum monumenta legere: Cum Epigrammata; cum Catullo, cum Martiale loqui, et si quis alius ad acuminis illud culmen evasit: In juvenilibus etiam, etiam sedulo quaerenti, nihil juvenile occurrit: Vsque adeo omnia cum gratia et senilis judicii pondere posita. Hisce astipulabuntur omnes, quibus purgatior auris est.

Haec itaque cum ita sint, quid causae est, quare non summo loco habeamus illum Virum, qui apud omnes tanti est. Illum Virum, quem tu, hinc inde arrepto Plautino penicillo, tam graphice depinxisti, ut non dubitem aliquid dictum, in doctissimo tuo epistolio, quod non jure merito in eum quadrare possit.

Sed, ut ad rem redeam: Desultoria haec Illustrissimi Viri Momenta eo majorem apud posteritatem admirationem merebuntur, quod in tanta, et tam inexplicabili negotiorum Principalium mole exantlata sint: Quid dico exantlata sint? imo potius quod, ex ubere foelicis ingenii fonte, quasi sua sponte effluxerint: Itaque non possum animo meo temperare, quin excellentissimum Virum D. Casparum Barlaeum (cujus Poesis Maronis aemula totum terrarum globum perambulat),

Et qua recondit, quaque Sol promit diem, .

quin (inquam) D. Barlaeum, quem plurimi semper feci, nunc tamen longe pluris aestimem, quod hoc Poëma aeternitate dignum, et licet inter aulicos tumultus natum, justo tamen suo pretio expensum et ex inviti Domini Musaeo quasi raptum, publico non inviderit.

Haec itaque cum ita habeant, cur missum mihi hoc munus non acceptissimum habeam? cur non exosculer? profectum ab eo Viro, qui in tanta dignatione positus est: cui tantum debet patria: ab eo Viro, qui curas sui Principis, tanta cum cura curat; et eum favorem, eam benevolentiam apud Celsitudinem suam meruit, ut non raro res amici, dubiae, egenae, (jam Plautiso) et inopiosae consilii, ejus industriâ, eloquio, et consilio lautae [1]) atque opiparae reddantur.

Plura non addo; ne adulatio videatur, quod est liquida veritas. Commendabis me Illustrissimo Zulichemii Domino, et a me grates et gratias ages, quod istius muneris honorem etiam mecum communicare non dedignatus sit. Salve et tu ornatissime et doctissime Domine a me

Tui studiosissimo

20 Iulii 1644. Ewaldo Screvelio.

R. DES CARTES H. BRVNONI S. P.

Librum Domini de Zulichem, quem in Galliam mihi miseras, Hagae primum redux accepi, et quidem illâ ipsâ horâ quâ inde discedens huc festinabam: quae una ratio fuit cur prius tibi gratias ob tantum munus,

---

[1]) *lautae*? M. D. heeft: *catae*.

et mihi tam acceptum non egerim. Multos autem ejus versus ab eo tempore pervolvi, sed quamvis Momenta tantum desultoria esse dicantur, non tamen momentaneâ lectione omnia eorum acumina, omnes sales, omnesque elegantias detegi posse perspexi: quin potius admodum attentâ et curiosâ opus est inspectione, nihilque magis miror quam quod Vir in seriis et taediosis negotiis tam assidue occupatus, tam amoenas et faciles cogitationes habere interim potuerit; ac in tam brevibus et interruptis momentis ea scribere quae multorum annorum gratae atque utili lectioni sufficiant. Vale.

I. GOLIUS [1]).

Cum erumperet nuperrime inter nos, vere nobilissime Hugeni, Euripis suis uberrimus ille fons ingenii tui, melle Attico et suavissimis deliciis me quoque perfusum sensi. Cumque id benevolentia tua et munifica humanitate mihi obtigisset, musarum Charitumque convivio excepisse me Apollo visus fuisti. Pro quo nihil habeo quod rependam, Te dignum, praeter grati animi cultum, et simplex votum ut coelesti, quem veneror, Genio tuo vel pauco litare farre possim. Cum autem voluptati mihi atque honori ducam et antiquis et novo isthoc nomine obstrictum Tibi et devinctum esse, tum gravius commovet me quod publice mihi nomen inscriptum vidi: nimirum, ubi chartacea volumina quaedam, ex Oriente a me allata, animi et amoris ergo comparatum ivisti cum amplis illis Hesperidum spoliis, quae Hercules alter Heinius retulisset. Utique conspicuo me et honesto posuisti loco, sed ubi simul omnium me judiciis expositum cognosco, et vellicata aure subditoque calcare compellari et compelli, ne quam de me concitatam voluit tantus vates exspectationem eludam prorsus ac fallam. Quare alacriore spiritu animatus, et quasi instinctu tui, majore deinceps opera contendam, ne novis hisce studiis in me, si quae sint, commoda diutius claudi videantur. .... Hagae Comitis XXII. Iul. M.IↃCXLIV.

Nobilissime Amplissimeque Domine [2]),

Nihil optatius poterat mihi accidere, quam scire me, tuarum virtutum cultorem perpetuum, nondum tuâ memoriâ vel gratiâ excidisse; id inde percepi certissime, quod inter eos quibus suavissima et ingeniosissima tua Momenta speciatim communicata voluisti, meum quoque nomen extiterit. Gratias itaque ago gratissimas, pro cultissimo et eximio munere, quod sane pluris facio quam ipsa Hesperidum poma, et quidquid fragrantissimum molles Sabaei mittere possint. Nunquam crederem, Nobilissime Vir, Desultoria haec esse Momenta, ut inscribuntur, nisi nossem quantas quotidie sustineas occupationes, per quas nonnisi furtim et clanculum potes

---

[1]) Naar het HS. op de Leidsche Bibliotheek. Zie over Golius, dl. II, 209.

[2]) Samuel Maresius (1599—1673), geb. te Groningen, studeerde in Frankrijk in de theologie, was daar een tijd lang predikant en later professor te Sedan. In 1632 werd hij Waalsch predikant te Maastricht, in 1636 te 's Hertogenbosch, in 1643 professor in de theologie te Groningen. Hij heeft vele polemische geschriften uitgegeven.

venire ad hilariores has Musas, ut Numa ad suam Aegeriam. Quam multi sunt in orbe literato, qui etsi credantur totum Heliconem occupasse et sibi videantur Apolline pleni, nunquam tamen possent quicquam ejus acuminis, elegantiae et festivitatis, addo non ingenii tantum sed excocti et subacti judicii, a suo pectore extundere, quod ad haec tua accedat, etsi plures Alcmenae noctes vigilarent, et pro Momentis annos et saecula insudarent. Falletur ergo qui haec vatum Entheo furori adscribet, cum ubique eluceat summa illa et prudentia et rerum humanarum peritia, quam in gravioribus quotidie exeris. Quod si ita ludis, qualis quaeso eris, cum ages serio? Si in tuis Momentis tantum inest momenti, quam grandia erunt ex tuis horis Jovis et justitiae filiabus expectanda? habebunt hic plurimi quod mirentur; ii praesertim qui attendent quanta cum dexteritate singula tractes; quod queant imitari, nisi ut simiae homines, paucissimi. Deum Opt. Max. veneror, ut Te, Nobilissime Domine, Patriae tuae decus, aulae ornamentum, bonorum protectorem, nobis, humanioribus literis, et Reipublicae praestet incolumem multos in annos. Tu vero perge bene velle mihi, qui semper et ubique ero, ut semper fui,

Nobilissime, Amplissimeque Domine,

Tibi ad omnia obsequia addictissimus

Samuel Maresius.

Groeningae $\frac{14}{24}$ Iul. 1644.

IDEM H. BRVNONI.

Accepi, Ornatissime Doctissimeque Vir, illa magni sane momenti Momenta Nobilissimi D. a Zulichem, quae tuâ operâ ad me transmitti voluit. Legi cum summa voluptate, et authorem deprehendi ubique sibi similem, doctissimum, acutum, elegantem: Ego quidem nec fonte labra prolui caballino, nec in bicipiti somniasse Parnasso memini, ut idoneus sim judex tot elegantiarum. Habebunt procul dubio ipsi Magistri artis plura quae hic facilius suspiciant, quam imitentur. Interea tamen ita me capiunt ea quae capio ex illis, ut cum aureo vellere hunc librum non facile permutarim. Gratulor itaque mihi quod me tantarum deliciarum participem Illustris hic Scriptor, adhuc pro sua humanitate nostri memor, facere voluerit. Sed et in gratiosissimo alias munere, id mihi accidit pro superpondio et mantissa, quod mellitissimis tuis literis illud comitari voluisti. Gratias ergo maximas et tibi ago, quod miseris, et ipsi Nobilissimo authori, quod mitti praeceperit. Hoc epistolium ad ipsum tuae curae et fidei, doctissime Domine, commendo, simulque ex animo offero tibi quicquid est meorum officiorum. Vtere quando et quomodocunque volueris. Senties me hac catenâ aureâ tibi devinctum, et coeptam eâ occasione notitiam et amicitiam porro excolere studebo. Tu idem facias, rogo; qui sum

Tuus omni studio et affectu

Samuel Maresius.

Groeningae $\frac{14}{24}$ Julii 1644.

Perillustris Domine [1]);

Tot me cingunt, ex utraque, quam humeris meis sustineo, provincia, ac circumvallant curae atque occupationes, ut, quae Illustrissimae dignitati vestrae, aliisque Amicis, debeo officia vel obliviscendo omittam, vel procrastinando ferme negligam: ignosce tarditati, quae gratiarum actionem, jam diu debitam, minus gratam reddit. Gratiam ago habeoque (referre enim non possum) quantam animus noster capit, pro Epigrammatum libris, per Brunonem tuum, meum, missis. Conciliavit insignem dono vestro apud me gratiam illustris dator, qui jam supra omnis vulgi est fecem: nam abs Te esse datum, id vero serio triumpho: nempe, ut canit alibi Poëtarum suavissimus,

Et majestatem res data dantis habet.

Legi, perlegi, Desultoria tua Momenta, desultoriis horarum momentis. Quid dicam? Hugenius totus is ingenium est. Ego nunc versor in virorum maximi Renati des Cartes Philosophiae principiis evolvendis: et, verum fatebor, obstupesco, ita Naturam universam pandi ab hoc Heroë. Gratiae sint Deo nostro, Patri Luminum, qui tantam hic nobis lucem affulgere voluerit, phosphoro Cartesio, pro quo in merâ caligine versati videantur omnes antehac Philosophi. Sed pluribus consilia vestra non remorabor, ne Patriae desim. Deum precor, ut te incolumem tuis ac nobis reducat. Quod opto ac voveo,

Perillustris Domine

Illustrissimae dignitatis vestrae devotissimus Cultor

Adrianvs Heereboord,

Philosoph. in Acad. Leid. Prof. Ord. et
Coll. Theol. Sub-Regens.

Lugd. Bat.
Colleg. Ord.
9. Kal. Sext. (= 24 Juli) 1644.
Stylo Gregoriano.

Monsieur de Zulichem [2]); Si un autre m'eut faict veoir le livre que vous m'avez envoyé, je n'y aurois admiré que l'excellence de vostre poësie. Mais à cest' heure vous m'y donnez subject d'admirer encor l'exces de vostre civilité: celle là requiert des louanges, cestui cy des remerciements; et le grand nombre de qualitez estimables et extraordinaires que vous possedez, authorisant le mespris que vous faictes de vostre Muse, rendroit son panegyrique une injure à vous: quoy qu'il fust composé d'une personne qui le sceut faire avecq autant d'ornement que de verité: mais la bonté que vous me tesmoignez, me persuade que

---

[1]) Adrianus Heereboort († 1661), geb. te Leiden, werd daar in 1640 buitengewoon, in 1644 gewoon hoogleeraar in de logica, in 1642 onderregent van het Staten-college. Hij ijverde zeer voor de leer van Descartes.

[2]) Zie over Elisabeth van Boheme, dl. III, 317.

vous en accepterez ma recognoissance par le seul moyen qui reste au pouvoir de,

Monsieur de Zulichem,

Vostre tres-affliée Amie à vous servir

Elisabeth.

De la Haye ce $\frac{17}{27}$ de Iuil. 1644.

Nobilissime et Clarissime Domine [1]),

Lecta a me transcursim Monumenta atque Otia illa ingenii tui in primis literati mirum in modum animum affecerunt meum. Ut proinde merito ingrati animi vitium incurram, nisi vel verbulo gratias pro munere isto scribam. Erit fortasse aliquando si vel vitam Deus prorogaverit, vel per Musas hic nostras licuerit, major commodiorque occasio latius cum N. V. vel certe de eadem agendi in Bibliotheca mea Belgica, vel officina quadam litteraria Belgas Scriptores plerosque complexa, quos inter et N. V. elucet, notanturque ingenii monumenta nunquam peritura. Utinam et reliqua ad manum tunc fuissent, quae postea suggesta. Verum, tertiae illae, ut spero, curae erunt, quibus instructior prodeat Bibliotheca. Gratum interea acceptumque erit quicquid ab amicis suggeretur; quos inter Te deinceps V. Nobiliss. profiteri audebo. Lovanii 3. Aug. 1644.

Valerivs Andreas Desselivs.

ILLUSTRI VIRO D. CONSTANTINO HUGENIO, EQUITI, ZULICHEMI TOPARCHAE, CELSISSIMO PRINCIPI A CONSILIIS ET SECRETIS SAM. SORBERIUS εὖ πράττειν [2]).

Vir Nobilissime,

Non erat animus gratias agere tibi, cum primum accepi munus elegantissimum, cujus me participem tua fecit benignitas, nisi prius totum ἐς πόδας ἐκ κεφαλῆς euoluissem: plenius enim et solidius putabam agniturum me quantum deberem tibi, accessuramque e facundiâ tuâ sperabam balbutiei nostrae copiam, quâ ut par esset testari possem quam me tibi beneficio isto obnoxium feceris. At subiit uereri ne interea temporis ingrati apud te animi labeculam contraherem, dum te laterent uerae silentii mei causae: quare dimissâ procrastinatione, testandae gratitudini meae utili prorsus et necessariâ, lectione interrupi jucundissimam, ut calamum in manus sumerem. Pluribus tamen opus non erat ut ex ungue, quod ajunt, leonem cognoscerem. Etenim jam olim abunde mihi perspecta fuerat ingenii tui mira in pangendis carminibus felicitas, acuminique raro multiplex conjuncta eruditio. noueram te ἀμφοτεροδέξιον, qui uersu, ut solutâ oratione, aeque posses

---

[1]) Zie over Valerius Andreas Desselius, dl. III, 317.

[2]) Naar het HS. op de Leidsche Bibliotheek. Zie over Sorberius, dl. IV, 25.

morari aures principum. nec mihi semel uenerat in mentem Michaëlis illius Hospitalii, togatorum aeuo superori doctrinâ dignitateque praestantissimi, qui medias inter occupationes molestissimas non erat dedignatus Auia Pieridum loca subinde peragrare. Nec sane qui de te solus magnifice sentirem siuit me Mersennus, aliique complureis judicio et eruditione insigneis, quos audiui saepe, cum optimo uirorum Lutetiae frequens adessem, paria mecum facienteis. Vnde cum in Batauiam appulissem ante biennium, nullosque praestantium ingenio aut uirtute virorum, quantum in me fuit, insalutatos praeterirem, vix credas quam gestierim conspectu tuo et alloquio frui. Ea tamen fuit fati iniquitas, seu moles negotiorum quibus tunc obruebaris, ut compos uoti nisi longo post [1]) euaserim: neque tunc satis, ut uerum fatear, siti explendae. Sed nunc est in libro tuo quod te praesentem, idque tui parte meliori intuear. Quam vero, nisi salutis interesset publicae, cui adeo praeclaram operam nauas, ut perpetuo otiosus esses exoptaremus? quam egregia enim multa nihil agendo ageres? quam otiosi ne degeremus immortalia tua scripta probe curarent? Haec quidem votorum postrema non essent alio tempore, saeculoue pacatiori; nec Musae eruditis ingeniosisque vigiliis tuis praemia relatura essent minora laudibus, quas bene gestis Respublica uberrimas refundet. Verum non est, Vir Nobilissime, cur ponas rumores, ut ita dicam, ante salutem. Etsi literarum amoenitate impense delecter; nimio tamen sum in Batauos affectu, nimio persequor studio ut totus aliquando uester fiam, ut uelim exoritura unquam tibi otia, pluris fortasse nobis constitura. Sis igitur per me licet semper occupatissimus; dum per te, id est, sapientissimis consiliis tuis, diu res nostrae stent incolumes. quod Deum cum supplex ueneror, tibi etiam fausta et prospera adprecor omnia. Vale. Scribebam Slusis Flandrorum, Nonis Sext. (5 Aug.) Anni Christi Dionysiani CIↃ IↃC XLIV.

LE MESME À MONSIEUR LE RHINGRAVE [2]).

Le livre que je viens de recevoir, est plain d'une rare politesse. Les poinctes si belles, les expressions si fleuries, les allusions si doctes, les pensées si judicieuses, que tout y est esgalement à admirer. Mais ce de quoy je m'estonne le plus est, qu'un homme de la condition de l'autheur, qui faict une vie si occupée, nous aye peu donner des choses si achevées, en un stile si different de celuy qu'il exerce d'ordinaire et auquel il reüssit extraordinairement. l'Eloquence de la prose est si diverse de celle des vers, et demande un si divers temperament, que c'est merveille de les veoir toutes deux en une mesme personne, et en un degré fort eminent. Il est vray qu'un grand Esprit peut devenir Poëte et Orateur par raisonnement et par estude: mais il y aura tousjours dans ses ouvrages quelques traicts forcez, et que les oreilles delicates discerneront bien de ceste naturelle fluidité que les Muses inspirent aux Poëtes dès leur naissance. Elle est si

---

1) Het HS. heeft: *post non.*

2) Zie over den Rhijngraaf, dl. III, 188.

douce et si esgalle dans la Poesie qu'il vous a pleu de m'envoyer, que je revoquerois en doute la faculté oratoire de son autheur, si elle ne m'estoit d'ailleurs suffisamment cogneuë. J'en desirerois avoir maintenant quelque partie, afin de le pouvoir remercier de son present proportionnément à son merite, et de vous tesmoigner aussi avecq efficace, combien je suis,

Monseigneur,

Vostre tres-humble et tres-obeissant Servit.

Sorbiere.

De l'Escluse le 3. d'Aoust. 1644.

Monsieur;

Ie n'avois qu'à veoir le nom de l'Autheur du livre que vous m'avez envoyé, pour concevoir une grande opinion de cet ouvrage. Ce que j'ay veu du dedans m'a confirmé dans ce sentiment, et faict cognoistre que ce que Mr. de Beringhen m'avoit dit de vous estoit veritable, que vous n'estiez pas moins homme de belles lettres que d'affaires, et que les fruicts de vos meditations n'estoient pas moins doux, que ceux de vostre action estoient utiles. Ie ne doubte point que m'aymant beaucoup, il ne vous ait faict des relations qui me sont fort avantageuses. Vous en croirez ce qu'il vous plaira, pourveu que vous soyez persuadé, que j'ay au moins une forte inclination d'estimer les personnes de merite, et que vous tiriez de là ceste consequence infaillible, qu'estant de ce nombre, il est necessaire que je sois perfaictement,

Monsieur,

Vostre tres-affectionné à vous faire service

Le Cardinal Mazarini.

A Paris le XIII. d'Aoust. 1644.

NOBILISSIMO ET ILLUSTRI D. D. CONSTANTINO HUYGENIO, SUYLECOMII TOPARCHAE, ETC. IOH. SMITH S. D. PL. [1]).

Momenta, Vir Illustris, quae desultoria vocare libuit, gaudium mihi non momentarium nec desultorium, sed momentosum attulerunt. Meminisse potes, febriculam cuius horror me urgebat, tuo ante annos aliquot alloquio protelatam, te quoque digresso simplici eodem die accessu finitam: Si unum visitationis momen aut momentum tantum potuit, quid non sperem a tanta tot momentorum serie, nisi quod *Non domus et fundus, non aeris acervus et auri, aegroto domini praestare in corpore posset?* Quicquid id erit, mihi vel sano magnopere jucundum est et gratum, absentis contemplari posse imaginem Hugenii, eiusdemque seriis atque jocis oblectari simul et erudiri. Sed me quoque clarissimis hic viris, amicisque permistum agnosco ventura mitti in secula. Gratias ergo quas

---

[1]) Naar het HS. op de Leidsche Bibliotheek. Zie over Smith, dl. II, 293.

possum maximas tibi L. M. Q. ago. Nostri vicissim agelli specimen, sed tibi pridem non uno nomine debitum, exspectabis, cum Blaeuwius Batavorum quod caepit oppidum absolverit. Interim vale, Vir Magne et dulce decus meum. Scrib. Noviomagi XII VItilis (Aug.) Jul.: A. CIↃ IↃC XLIV.

Nobilissime et Amplissime Domine [1],

Bonum equidem factum. Quae mihi destinaras poëmata tua, eadem rectissime et ad nutum curavit tuus Bruno. Adeo vero Momenta illa placuere, imo tanti fuerunt momenti, ut quamvis occupatissimo integras horas abstulerint. Et ecce dum avidissimâ lectione fragrantiam carminum tuorum persequor, veluti lymphatus in hos, sed plenos ruris et inficetiarum, versiculos erumpo:

Barbariem Batavis quid enim lascive Poeta
  Improperas, ubi tot copia docta virum?
Altera laus Romae divisa est, altera Graiis,
  Hugenides unus paginam utramque facit.
Ingemit, exultat, pungit, docet, ac meditatur,
  Proteus non Proteus, fertilitate pari.
Heroës, elegos, arguta epigrammata testor,
  Ingenio hic genius jure perennis erit.

At hic desino, ne te Roscium nostrum provocare videar, et merito a quoquam occinatur, *impar congressus Achilli.* Pro singulari autem in me affectu, quem perpetuum esse cupio, gratias, ut par est, non minus habeo, quam tua illa non desultoria, si verum audire vis, sed sibi constans doctrina laudem meretur cumulatissimam. De antidoto porro chartaceo jam nunc cogito, quod tuam praevenisset liberalitatem, nisi more suo typothetarum tarditas editionem Commentationum mearum ad Consuetudines patrias sufflaminaret. Brevi tamen enixuras bona spes est, quod dudum parturiunt. Bene vale, Vir nobilissime. Noviomagi, prid. Eid. (12) Aug. CIↃ IↃC XLIV.

Ampliss. dignitati tuae addictissimus

Lamb. Goris.

Vir Praestantissime [2]:

Aliquando tandem et quasi postliminio mihi redditus et aliquâ ex parte mei juris, primum gratias V. C. agendas duxi, quas jam habeo maximas, pro illo Momentorum dono, imo κειμηλίῳ, ad me misso. De quo quid sentiam, non gravate praefabor. In eo certare mihi videntur summum cum acumine judicium et innocui cum eruditione sales. Sane lectione illorum ita me detineri fateor, ut gravissima me difficulter et invitum

---

[1]) Zie over Goris, dl. III, 44.
[2]) Zie over Lootius, dl. IV, 258.

abstrahant, quod non raro, qui apud me sunt, observavere. Ego certe saeculo gratulor de tam felice praeli (cujus ego saepe, et quid ni quotidie? miseras vices doleo) partu, quo si dabitur ulterius beari, nae ego posteritatem praejudicavero fortunatissimam, cui erit abunde prospectum. Perge Eruditorum Coryphaee salivam nobis movere, et de literis tam bene mereri, et se tibi debere testimonium restitutae cum doctrina poetices, et haec et sequens profitebitur aetas. Ista momenta Monumenta sunt extenso victura aevo. Sic voveo, sic auguror,

Tuus

Eleazar M. F. Lootius,
Servus Jesu Christi.

Hagae-Comitum 15. Augusti 1644. raptim.

Monsieur [1];

I'avoy escrit ma derniere lettre pour vous dire Adieu: lors que j'ay receu vostre excellent livre, qui m'a faict recommencer et reprendre de nouvelles brisées, puis que le present m'y convie, qui contient quasi tout ce qui est dans la nature, et partant pour lequel il me faudroit employer toutes les creatures pour vous en remercier. Je vous asseure que si j'avois autant de Genie à la Poesie que vous, je mettrois toute la Physique de M. des Cartes en vers, comme Lucrece a faict celle de Democrite: mais avec plus de grace. Car je vous imiterois: c'est à dire j'en ferois une partie en vers Heroiques, d'autres Saphiques, d'autres Jambiques etc. selon le caprice qui me prendroit. Si tost que je l'eu receu, le Sr. de Gastines, le Pere, homme de bon Esprit, trouva l'Epigramme gentil à l'ouverture du livre, où vous descrivez la femme noire soubs son voile, et fut ravi aussy bien que moy, de la preface admirable de Mr. Barlaeus. Je vous donne à penser, comme je vay devorer et lire et relire tous vos vers, qui ont le sel de Martial, et la richesse des odes d'Horace. Au reste les vers escrits de vostre main, au commencement de vostre livre, m'obligent encore plus que tout le livre, puis qu'ils me donnent le droit de vous estimer mon frere, quoy qu'il soit bien plus à propos de renverser et mettre le *maximus* pour vous, que l'on vous donneroit malgré vous, puis que vous y obligez par tant de tiltres. Je croyois y trouver des vers Italiens, Flamens, Grecqs et François, comme l'on m'avoit escrit de la Haye, mais j'ay esté trompé: peut estre les avez vous faict mettre en un volume separé. Si vostre Muse descrivoit un siege, un secours, et une prise de ville, je croy que l'on auroit grand plaisir à la lecture de tels vers. Mais cela est, peut estre, de trop longue haleine. Ne vous forcez en rien, ce qui est plus naturel sera plus beau.

XX. April. 1644.

M. Mersenne.

---

1) Zie over Mersenne, dl. III, 317.

LITERATORUM NOBILISSIME ET NOBILIUM LITERATISSIME EQUES [1]).

Ego ex itinere, quod per hasce ferias animi gratiâ susceperam, reversus, poemata tua, quorum editionem jam diu sperabam, domum meam, dum aberam, a Brunone delata reperi, ejus esse beneficii ratus; quod ubi aliter se habere et a te donante profectum intellexi, obstupui in tanto honore et horrori meo, quo semper tua scripta legi, teque adeo ipsum veneratus sum, vix imperare potui fiduciae tibi per literas gratias agendi, et interpellandi tantum virum tot et tam arduis negociis districtum. Sed veritus ne hic pudor meus aliorsum acciperetur, malui molestus esse, quam non testari, quam afficiar eo munere. Etenim mire semper me cepit tua nec publicae venae, nec communis monetae Poësis, et illa pro diversitate materiae majestas, suavitas, sales, lepor, congruens stylus, nihil tritum, nihil usu vulgatum plebejo, nihil superfluum, nihil otiosum; illa verborum pondera, neque enim unquam numerandos versus existimavi: tum singula in singulis characteribus miracula in stuporem me rapiunt, et siquid alicubi obscurum cuiquam possit videri, id uti semper verum carminis splendorem duxi, ita reperi aut ab ignorantia, aut ab oscitatione lectoris esse et vitio hominum fieri, ut cum admirari nolint ea, quae non intelligunt, stolide aut maligne carpant. Cum ejusmodi hominibus congressus pertinacius quam aliquis mei loci atque ordinis senex unquam Homerum aut Virgilium tuetur, ego principi Poëtarum Constantino patrocinium, quo minime eget, sine populi suffragio commodo, adeo sanctum mihi non vetus omne, sed novum tuum poëma. Sed quorsum haec? volui paucis, ne in publica commoda peccando culpam duplicem, tibi constare de judicio et observantia erga te mea, et quam mihi gratum hoc tuum donum acciderit; tum voti summam hanc esse, si digneris inter tuos Poësiosque tuae cultores me admittere, et siquid generosae indolis et ad imitationem tantorum operum natae oboriatur, amatores ei conciliare non indecoro, si pateris, lenocinio; quandoquidem sola haec mihi et admirandi et praedicandi gloria relicta est. Vale illustre Equitum decus. Hagae quarto Calendas Septemb. (= 29 Aug.) Anno CIↃ IↃC XLIV.

Illustris amplitudinis tuae reverentissimus

J. de Vries.

VIR SUMME, VT MUSAE, ITA HUMANITATIS MIRACULUM [2]).

Ad priores illas litteras tuas, et bina Epigrammata, an responderim, ut ingenue dicam, nescio. Voluntatem scribendi ut ipsa haec insinuet dubitatio, ab humanissimo humanitatis tuae Genio impetrabo. Quae etiam impedimenta saepe sint, nefas sit exprimere. Sed cum calamus cessat, non desino animum ad te mittere, quo quemadmodum vivo, tuus sum,

---

[1]) Waarschijnlijk is de schrijver van dezen brief de Haagsche rector, die in 1657 is gestorven. (Vgl. *Oeuvres complètes de Christiaan Huygens*, I, 104).

[2]) Naar het HS. op de Leidsche Bibliotheek. Zie over Puteanus, dl. II, 223.

et semper ero: hac saltem fortunâ beatus, quod etiam absenti mihi colere divinum ingenium tuum liceat. Accepi vero nuper tria Momentorvm tuorum exemplaria: et quemadmodum ad me missum summo affectu et veneratione exosculatus sum: ita suum Vendelinus noster, et suum Tvldenvs. Quid alter ad me scribat, alter ad te, hic videbis. Ego vero percurri statim librum, imo libros, et tot thesauros inveni: inveni et nomen meum, saepius, saepius, totidemque velut gemmis illustratum. Illa una, titulo Operis aureâ manu tuâ expressa, tanti mihi est; ut nesciam, quid ingeniosius, quid venustius, quid benignius Ars, aut Natura possit. Parce centurijs, parce armis, ipso Arcem pretio capis. Arcem vero, quae tota Palladis, nihil omnino Martis habet. Atque egomet ipse tanto munere captus sum, tanquam satis Amore non vinciar. O suavem nexum! quia sic geminum. O suaves Versus! quos e manibus non depono. Quia ubique mentis acrimonia mixta est, non possum hanc nisi Musarum γλυκυπικρίαν appellare. Sic nunc vale, et uberiores a me litteras expecta. Hisce enim non tam scribere volui, quam non silere: ac revera non jam una distractus curâ scribo. Lovanij, in Arce, ipso Autumni Aequinoctio (21 Sept.). CIƆ IƆC XLIV.

Totus tuus Eupantus (= Puteanus).

G. WENDELINUS AD PUTEANUM [1]).

Amplissime Vir, Eruditionis lumen, meus Amor, meum delicium.

Delicium, inquam, etiam illius, qui totus est quantus quantus, eruditorum Nobilissimus, Humanissimus, Constantissimus. Noctem hanc impendi totam carptim, raptim, percurrendis tot luculis, imo enimvero fulgetris, ad quae etiam dies caligat. Vno verbo: Obstupui; necdum destuporatus, nunquam adeo destuporandus: ita isto afflatu sideratus sum, quo nolim me levari. Neque si apud te sim plura dixerim.

Nobilissime et Amplissime Domine [2]),

Si iudicio posteritatis multum Ennio ille *catus Aelius Sextus*, Horatio autem *Cascellius Aulus* debent; praeclari Jureconsulti, sed illorum clariores carminibus, quamvis obiter ijs inserti: quantum Hvgenio debeo, qui honorifico nimis elogio me sui poëmatis arbitrum facit? Namque Musae tuae parturienti me velut obstetricem accersis, nequid *Monstri, vel Abortus* oriatur. Ego vero, vir et vates nobilissime, monstrum censeo, te inter negotia tam ardua, tam tetrica, tam lepidos amoenosque versus gignere: abortus, sed maturis partubus elegantiores, puto illa Epigrammata, quae aliud agenti exciderunt. Scripserit argutulos illos versus in aulâ Ausonius: tu pares in castris, inter classica et strepitus armorum, effudisti. Cum docti facundiae tuae acumina admirabuntur, plus tribuent Sapientes praestantiae animi; per quam licuit inter fragores propinqui Martis deliciari

1) Zie over Wendelinus, dl. II, 240.
2) Naar het HS. op de Leidsche Bibliotheek. Zie over Tuldenus, dl. III, 311.

cum Camoenis: Candorem vero amabunt omnes, quo tot Amicos, Eruditos autem quoscumque, tanquam amicissimos celebrasti. Prorsus eâdem operâ et Musis et Gratijs litasti. Spero, Editio secunda (hanc enim distractis cupide exemplaribus [exhaustam] auguror) tot siderum choro et meum inseret nomen: cum scriptum ad me Epigramma non cedat editis. Cuius me judicij falli, per amorem mei, suspicarer; nisi idem de Versibus judicarem, quos Exemplaribus inscripsisti ad summates Eruditi Ordinis, Puteanum et Wendelinum. Quibus cum in reliquis concedo, in Amore Cultuque tui non cessero. Epistolae tuae non respondeo, nisi imparem me Benignitati tuae et sermone et rebus esse. Vale.

Virtutis et Doctrinae tuae perpetuus cultor

D. Tuldenus.

J. FORESTUS [1]).

* * *

Hac causa dicta, altera nec minoris momenti et ejusdem delicti, videlicet ingratitudinis, mihi apud te dicenda est. Jam diu summi beneficij, misso mihi insignj poematum tuorum opere, tibj reus sum; quod nec epistola quidem agnovj. Verum non inertia, sed nimio legendj studio in eo peccavj. malueram solidas gratias solido munere percepto tibj agere. Tunc mihi gratiae erant agendae pro honore, quem mihi in offerendo scripto habueras, nunc et pro voluptate et utilitate, quam ex lectione ejus cepi agendae sunt, et usurarum loco tibj erunt. Quod quaeso ut ita pro humanitate tua interpreteris, et me, si non erroris, saltem malj animi, sine quo crimen committitur, purum habeas, meque, ut soles, ames. VII°. Calend. Octobris (= 23 Sept.) CIↃ.IↃCX.LIV.

ISAACUS GRUTERUS [2]).

* * *

Jnterim absentem Hugenium meliore sui parte spectandum mihi exhibet novorum poëmatum liber, Brunonis tui commodato (forsan audacius petito, cum rogata vacuum dimisissent bibliopolia) suppleturus bibliothecae necdum translatae defectum. Desultorius, inquam, per aliquot septimanas, itineri et necessariae morae impensas, lector, Hagae incidi in Momenta desultoria, edecumatum authoris genium in castrensibus turbis velut securo Helicone felicissimum testantia. Adeoque me afflavit spiritus tam acute, tam terse quoslibet, neque vexato cerebro natos conceptus expedientis, ut ad reliqua, suam post expectatura Levanam, vix patienter anhelet. Sed haec dicendae salutis devia sunt; habitura ab humanitate tua quidquid justae excusationis digne conferre scriptor nequit. Vale Vir nobilissime et amantem amare

[1]) Naar het HS. op de Leidsche Bibliotheek.
Jan van Foreest (1584—1651), geb. te Alkmaar, werd in 1636 burgemeester van Hoorn en in 1638 lid van den Hoogen Raad. Hij heeft Latijnsche gedichten geschreven en was een vriend van Nicolaus Heinsius.

[2]) Naar het HS. op de Leidsche Bibliotheek. Zie over Gruterus, dl. II, 233.

perge. Hagae ex aedibus clarissimi Graswinkelii, qui novum ut veterem vetus hospes amicum stringit limpidissimae benevolentiae ulnis, et officiosissime te salvere jubet. XIII Calend. Octob. (= 19 Sept.) CIↃ IↃC XLIV.

Monsieur [1]).

Ie ne scaurois excuser mon retard, a vous presenter mes humbles remerciemens, du tresnoble present, de vos rares poesies, et des vers, qu'il vous a pleu y aiouster, de vostre tres-digne main, en ma faueur, et beaucoup plus, que ie ne merite, du camp de Maldeghem, du 12 de Iuillet de l'an passé, sinon, en vous asseurant, que ie n'ay receu le pacquet, qu'à l'entrée de ce mois, ayant seiourné par les chemins, pour affaires de celuy, à qui on l'auoit remis à Amsterdam. Ie l'ay donc bien receu, Dieu mercj, et vous en suis tres-obligé, l'ayant veu auec tel contentement, que ie ne m'en pouuois saouler, y remarquant, auec le cher gage de vostre bienvueillance, la continuation des rares dons, qu'il a pleu et plaist à Dieu, de verser de plus en plus, tant sur vostre personne, que sur celles de vos excellentes et fleurissantes plantes, et quj arriuent tantost à une maturité, et dont je me resiouis auec vous, du fonds de mon coeur, et vous en souhaite, et à eux, tout comble de contentement et benediction. I'y ay pris un tres-grand plaisir, à m'y rememorer beaucoup d'anciens amis et excellens personnages: Comme aussi, d'y voir, comme un vif pourtrait, des raretés de vostre tres-plaisante Haye, en laquelle il me semble de me mieux pourmener, par le denombrement que faictes de toutes ces belles pieces par le menu, que lors que i'auois le bien d'y estre.

Or, quoy que je me sente incapable, de vous rendre aucun digne remerciement pour un tel surcroist de vos signalées faueurs, si est ce, que je seroye par trop ingrat, si je ne m'efforcoye d'en tesmoigner au moins le desir par quelque petit eschantillon. C'est ce quj m'a donné courage, à recercher, s'il y auroit encor quelque petit reste de reserue, d'un peu d'air des foibles Muses de nostre ieunesse, qui alors s'hazardoit à produire quelque vers sterile et mal agencé, et ayant tiré, ce que i'ay peu, d'une source fort tarie, je prens la hardiesse, de vous presenter, et à Messieurs vos fils, un peu d'Elegie, mal bastie, cy joincte, en laquelle je scai bien, qu'il n'y a rien qui merite d'amuser vos yeux et iugemens tres parfaits, neantmoins je vous prie, qu'en excusant les defauts d'un marchand sexagenaire, peu versé en tel suiect, il vous plaise agreer la bonne volonté de celuj, qui cede volontiers, en telle matiere, à ces grands esprits, quj vous en honnorent dignement, et n'y pretend aucun rang. Mais, qui ne leur cede, ny cedera en affection et respect, qu'il vous porte, et au seruice, qu'il vous a voüé, et aux vostres, à tousiours.

Ie vous prie donc la receuoir, telle qu'elle est, et m'excuser mesmes, que je n'ay peu de moins, que de me licencier à y faire mention des

---

[1]) Naar het HS. op de Leidsche Bibliotheek. Zie over Calandrini, dl. I, 49.

tres-agreables vers, dont il vous a pleu (sans aucun mien merite) de m'honnorer des vostre jeune aage [1]): et pource que Messieurs vos fils pourroyent estre curieux, d'en voir la piece, i'en ay aiousté une copie, les meschans Dunkerkois nous en ayant fait perdre le digne originel, lors de la prise de mon filz, lequel, faisant encor sa demeure en Amsterdam, vous asseurera de plus fort de nostre affection et desir, à vostre seruice et des vostres, comme je m'y offre, selon mon deuoir, de tout mon foible pouuoir. Et en vous baysant tres-humblement les mains, et à Messieurs vos fils, je vous asseure, que je suis et seray à tousiours

Monsieur

Vostre tres obligé et tres-humble seruiteur

J: L: Calandrinj.

De Geneue ce 15 Mart. 1645.

ELEGIA, IOHANNIS LUDOVICI CALANDRINJ, IN MOMENTA DESVLTORIA, DOCTISSIMUM POEMATUM OPUS,

Non momentaneum, sed perenne, (Sic voueo) Nobilissimj et Clarissimj Viri, Dominj Constantini Hvgenii Equitis, Toparchae Zulichemii, etc. Principi Auriaco a Consil. et Secretis, sibi ab Authore, cum amantissimis versibus, Geneuam, dono missa [2]).

Exul Musa redi: quam nos, iam lustra per octo,
Saepius inuitos, deseruisse piget.
Musa redi: facilisque exaudj vota precantis,
Dum nouus e Batauis, vester Apollo iubet:
Ille, cui niueâ cinxistis tempora lauro,
Hvgenivs, vestri gloria summa Chori,
Millenis pedibus limata poemata mittit,
Et renouat priscae pignus amicitiae;
Carmine mellito quam significauerat, annos
Cum sex atque decem vix bene natus erat.
Triginta et binos iterum repetita per annos
Nunc eadem, quantum pondus amoris habet?
Quas tibi pro tanto referemus munere grates,
O praestabilium flosque decusque virûm?
Tunc liquidj placuit ripam narrare Lemannj,
A tenerisque annis edere digna viro.
Nunc celebras altâ sublimes laude triumphos,
Bellicaque illustras Principis acta tuj.
Sylua Ducis, Mosae Traiectum, Breda recurrunt,
Heini et naualis parta corona manu.

---

1) Zie dl. I, 49.
2) Naar het HS. op de Leidsche Bibliotheek.

Nunc Meteora lubet pedibus detrudere coelo,
Abdita Naturae: cedat Aristoteles.
Sol, stellae, cum nocte dies, venti atque Planetae,
Nix, glacies adsunt: pallida Luna pluit.
Nunc facili alloquio gratos inuisis amicos,
Et libet hic versu liberiore frui.
Primus es, o Heinsi clarissime, Ductor et olim
Noster, et auspiciis debeo multa tuis.
Barlaee, Hvgenianae animae pars altera, nomen
Clarum, docta tuum versa pagella sonat.
Schvrmanna, ingenii mirandis dotibus, aeuj
Lux nostri, Virgo Prodigiosa, subit.
Occurrunt faciles Salmasius, atque Riuetus,
Hoofdius e Mudâ, Vossius Amsteliâ.
Partes inde suas sibj Patria Vindicat Haga;
Principis haec sedes, imperiique locus:
Faecundis adeo hanc ornasti versibus, eius
Fama sit ut nullo non celebranda die:
Compita, stagna, forum, syluasque viasque recenses,
Fossasque ac portus, Templaque Sacra Deo.
Aulaque succedit, tum qui septemplice telo
Concordj Patriam protegit ungue Leo.
Curia quae suprema Patrum, variique Senatus
Quantae sint curae, quam grauis ordo, canis.
Magnatum et veniunt spectanda palatia versu,
Inque his praecellens, Hvgeniana Domus,
Ordine quam tanto Domini Symmetria struxit,
Pars ut in humano corpore quaeque sita est.
Pulchra domus, celso laqueari et fornice constans
Architectonicos exhibet arte tubos.
Pulchrior interior, nitidusque domesticus ordo,
Quae veram faciunt viuida membra domum.
Hvgenivs Pater et caput est: virtute coruscans
Omnigenâ: (rarj lucida imago Patris.)
Illum ars, natura, et fortuna coëgit in unum,
Quaecunque optari maxima mente queant.
Summa illi pietas, immensa scientia rerum,
Et cum diuitiis, suspiciendus honor,
Omnia credibili splendent maiora: ratamque,
Dicere si coner, vix habitura fidem.
Agnouit Princeps: merito tibi credidit Aulae
Arcana, Illustris Consiliumque Domus.
Coniugium ex voto, culmen Deus addidit omnis
Laetitiae: breuis at, proh dolor, illa fuit.
Parca Tori sociam florente aetate reuulsit:
Ut sit Stella soli, coelica Stella polo.

Sed valeant luctus: dum quinâ in prole relucet,
Dumque Patrem Nati, pulchra Quadriga, beant.
Patris ad exemplum, et supra, si credere fas est,
Constantine, Patris nomen et omen habęs.
Tu cui, sicut Auo, designat nomina Christvs,
Cum magno referes nomine, pectus Auj.
Deliciae Patris, et lectissima biga iuuentae:
Splendida nunc saeclj gloria, fama, stupor:
Viuite felices, binis cum fratribus, ambo,
Et cumulet donis vos Deus usque suis.
Quoque Parens et Auus nos est dignatus amore,
Vos quoque complectj meque meosque precor.
Nec moueat: crepidam sutor licet exeat ultra:
Namque animos addit Patris Auique fauor.
Nouimus: et nimis infirmas agnoscimus alas,
Vobiscum ut montis scandere summa queant.
Sic visum fatis: in terra repimus ima,
Annos sex denos cura pusilla coquit.
Nec tamen, ille ardens olim, deferbuit ardor,
Nec minor est Musae, tempore, factus Amor.
Restat amor sterili ingenio: nec contigit unquam
Fons bene foecundus, largaque vena mihi.
Quantulacunque fuit, nullo exercente, fatiscit,
Et longo torpet desidiosa situ.
In magnis voluisse sat est: quae acquirere nobis
Non datur: in natis spes reperire bona est.
Primum fata tenent: binos Graecis Latiisque
Imbutos studiis, cura aliena premit.
Spes et adhuc: superest natorum triga minorum,
Quêis Musae ut faueant, sunt tria vota mihi.
Sed iam tempus equûm: faciles ignoscite cunctj
Si minus illimis Musa Lemanna fluit.
Si refluum valuit Rhodanum retinere Geneuae
Aeolus, o mirum, si vada sicca dedit,
Quidni Mercurius Musarum flumina siccet?
Nomina sed (satis est) chara valete diu.

(Ad vs. 99: Anno: 1645. Die Dominicâ, Ianuarii 19. horis inter octauam decimamque matutinis, tantus Geneuae, tam terribilis ventorum extitit impetus, ut celerem Rhodani fluxum retroageret, usque in Lemannum lacum, undaeque, muri instar, coaceruatae, cursum suum sisterent, adeo ut vado sub binis pontibus locisque vicinis facto, nouitate rei numerosa commota plebes deambulauerit quasi in sicco, et pisciculos, etiamque maiusculos, manu collegerit quam plurimos.)

J. L. C.

Geneua. Idib. (15) Mart. 1645.

Cyllenes summo de vertice quo prospectas [1])
Phoebigenam affari lentus, Atlantiade?
Dispicio, fontesne Tagi petam, an Ostia Rheni;
Dum mea tam dubio Bilbilis orbe latet.
Vt nisi monstrarit patriam manifesta loquela:
In Batauis natum crediderim Hugenium.

Et miraris, Vir Nobilissime, Cunctantius me venire ad Te, cuius lepores nec assequatur Mercurius? Tu praepetibus istis pennis tam sublime volitans, et vides omnia infra Te, et despicis Telluris pondera, meamque inter illa Testudinem dudum exsanguem, et nisi facerent tua illa Momenta Svbsvltoria, plane mortuam. Illa dum me non carptim vellicant; dum denticulatim morsicant; et vngulatim scalpuriunt ad viuum: viuum vt me credam perfecerunt, et Exseqvias ire Bilbilitano illi, pridem languidulo, iam etiam composito ac collocato. Commodum est. Ollvs effertvr. *Melior vacuâ iam regnat in Aulâ.*

Feliciter, Mi Rex. Bene Te; Bene Nos, Bene nostrum saeculum.

Dum vacabo, Pvlle Phoebi, (nam vacare quid vetet?)
Dum simul iuuat vacare (quando quod iubes iuuat;)
Non verebor lector esse, lector insulsissimus,
Aureorum, Gemmeorum Carminum pellacium.
Malo Spiritu tenaci, malo longis haustibus
Hauriam, quod Tu propinas; quam semel carptim legam
Quidquid inter ambulandum de Diones hortulis
Suaue spirans et venustum displicere non potest.
Non dabo Diem vel Horam, vel Quadrantem horarium,
Saeculo debetur omne Saeculum quod instruit.
Ne vel hic morer loquendo, scin quid vnum postulem?
Laeta quam sunt, Longa sint Momenta Svbsvltoria.

* * *

Gottifredus Wendelinus.

AD NOBILISSIMUM ET AMPLISSIMUM VIRUM CONSTANTINVM HVGENIVM PRINCIPI AURIACO A CONSILIIS ET SECRETIS [2]).

Inclyte Musarum cultor, pulcherrima nobis
Qui procul a Batava carmina mittis humo:
Deciperis: captant obscuri vatis amorem:
Sedulitas fructum non habitura tua est:
Vilis praeda tibi pretioso quaeritur hamo,
Castalias perdis non bene cautus opes.
Munera facundis insignia mitte Poëtis,
Unde potest dignas Musa referre vices.

---

1) Naar het HS. op de Leidsche Bibliotheek.
H. teekende boven het stuk aan: R(ecepi) 12. Apr. 45.
2) Zie over Saint-Geniés, dl. V, 124.

Nos steriles nugas docti pro munere libri
Reddimus, et parcâ rustica dona manu.

IIX. Martii CIↃ IↃC LV. Io. Sangenesivs.

SUMMA PRIVILEGII.

Cautum est diplomate Illustrium ac Praepotentum D. D. Ordinum Hollandiae et West Frisiae, ne quisquam inscio aut invito Constantino Hugenio, Toparchâ Zulichemii, Opera, quae ipse intra proximum sexennium editurus est, imprimi curet, alibive in totum sive ex parte impressa in hasce Ipsorum Ditiones importet aut vendat. Qui secus faxit, ipsis exemplaribus, et centum quinquaginta insuper florenis mulctetur; ut latius in dicto Diplomate, dato Hagae-Com. X. Aprilis CIↃ IↃC LIII. et signato

J. Cats.

Ut inferius

Herb. van Beaumont.

De *Momenta desultoria* van 1655 is geen herdruk van de 1ste uitgave; het is dezelfde oplage, maar met ander voorwerk, terwijl er 101 bladzijden (blz. 323—424) aan zijn toegevoegd. De verzen daarin opgenomen zijn verdeeld in 3 boeken *Epigrammata*; het aantal dier boeken is dus van 9 (zie dl. III, 334) aangegroeid tot 12. Boek 10 en 11 bevatten gedichten uit de jaren 1644—1655; daarbij is ook het volgende vers van Constantyn Jr. opgenomen (blz. 391):

IN EFFIGIEM CHRISTINAE REGINAE SUECIAE [1]).

Talis in Arctois regnatrix magna pruinis
Pallados et Charitum grandis alumna nitet.
Talem se populis praebet Christina videndam,
Filia Victoris, non minor ipsa, patris.
Ille quidem fractum toties bene contudit Istrum,
Et domuit ripas turbide Rhene tuas;
Christinae communis amor venerabile nomen
Quamlibet amotis gentibus esse facit.
Illam suspiciunt, illam qui bella gerentem
Gustavum populi non timuere, colunt:
Dixero pace tuâ qui nunc, Pater, incola coeli es,
Latius imperium te tua nata tenet.

Boek 12 bevat de vertalingen naar Quarles (zie dl. IV, 123, 262; V, 3—15, 19—23).

---

[1]) Naar het HS. onder de Lat. gedichten van H. Het vers werd geschreven naar aanleiding van twee gedichtjes van H. op hetzelfde onderwerp (dl. V, 34, 35).

vs. 11 *Pater* M. D.: *Rex* — vs. 12 *tua nata* M. D.: *Filia Patre*

REGISTER [1].

1652. Blz.

[1]) De eigennamen zijn gespatieerd gezet, de beginregels der gedichten zonder opschrift cursief. De haakjes ( ) duiden aan, dat een gedicht in het HS. een opschrift mist, doch dat dit er door den bewerker boven is geplaatst. De gedichten, die niet van Huygens zijn, worden aangeduid door de haakjes [ ].

Blz.